T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

OSMANLICA YAYINLANMIŞ ÇOCUK DERGİLERİ: GRAFİK TASARIM AÇISINDAN BİR İNCELEME

GHONCHE GHOJOGHI

2502130469

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. SİMGE ÖZER PINARBAŞI

İSTANBUL 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	Ghonche GHOJOGHI	Numarası	:	2502130469
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	Sanat Tarihi	Danışmanı	:	Doç. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI
Tez Savunma Tarihi	:	14.03.2019	Saati	:	11:00
Tez Başlığı	:	"Osmanlıca Yayınlanmış Çocuk Dergileri: Grafik Tasarım Açısından Bir İnceleme"			

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **50. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. Melis OKTUĞ ZENGİN		Kabul
2- Doç. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI		Kabul
3- Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU		KABUL
4- Dr. Öğr. Üyesi Selman CAN		Kabul
5- Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DENKNALBANT ÇOBANOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Doç. Dr. Nalan TÜRKMEN		
2- Dr. Öğr. Üyesi Gülberk BİLECİK		

ÖZ

OSMANLICA YAYINLANMIŞ ÇOCUK DERGİLERİ: GRAFİK TASARIM AÇISINDAN BİR İNCELEME

Ghonche GHOJOGHI

Çocuk dergileri, sadece çocuk edebiyatı ile ilgilenenler için değil, sosyoloji, pedagoji, tarih ve sanat tarihi araştırmacıları için de önemlidir. Yakın tarihimizin sosyolojik ve psikolojik gelişimi hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler ve eğitimciler için kaynak durumunda olan çocuk dergileri, eğitim tarihinin dikkate değer bir parçasıdırlar.

Türkiye' de çocuk dergiciliğinin doğuşu Tanzimatla birlikte hız kazanan sosyal değişimin bir devamı niteliğindedir. İlk çocuk dergisi Mümeyyiz, 1869 yılında yayın hayatına başlamıştır. Bu araştırmada 1869' dan itibaren yayınlanan 54 adet Osmanlıca çocuk dergisi grafik tasarımları açıdan incelenmiştir. Latin harflerinin kabulüne kadar geçen süre boyunca yayınlanmış olan bu dergilerin sayfa düzenleri incelenerek kullanılan resimlerin metinle ilişkisi saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu resimlerin hangi sanatçılar tarafından yapıldığı araştırılmıştır.

İncelemeler sonucu bu dergilerin grafik açısından genel özellikleri, yayın ilkeleri ve matbaa, yayınevi ve yayın içerikleri baz alınarak ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Dergiler, kullanılan görsel malzemeler, dekoratif öğeler ve illüstrasyonlar açısından değerlendirmeye alınmıştır. Çok sayıda dergiyi incelemeyi kolaylaştırmak adına toplanan veriler cetveller halinde sunulmuştur.

Sonuç olarak, dergilerde kullanılan görsel malzemelerin kaynağı ve tasarımın nasıl gerçekleştirildiği sorusu cevaplandırıldı. Genel olarak dergilerdeki bazı resimlerin yabancı gravürlerden ve resimlerden, fotoğraflardan, alındığı bazı resimlerin ise Türk sanatçılar tarafından yapıldığı saptandı. Çocukların eğitimini desteklemeyi hedefleyen bu dergilerde resim kullanımının, çocukların görsel hafızasının oluşmasına katkıda bulunacak biçimde metinler ile ilişkili olduğu görüldü.

Anahtar kelimeler: Osmanlıca çocuk dergileri, Çocuk, Dergi, Grafik

ABSTRACT

OTTOMAN PUBLISHED CHILDREN PERIODICAL MAGAZINES: AN INVESTIGATION ON GRAPHIC DESIGN

Ghonche GHOJOGHI

Children's magazines are important not only for those interested in children's literature, but also for history researchers. Children's journals, which are the source of information for the sociological and psychological development of our recent history and which are in the source for educators, are a significant part of the history of education.

The birth of the child magazine publishing is the nature of the continuation of the social innovation in speed with the administrative reform. First children's magazine, MUMEYYİZ, started publication in 1869. In this research, 54 child periodical series, which were published since 1869 has been investigated from Graphic Design point. These child periodical series were published during the period until the acceptance of Latin letters, the layout of them invastegated and the relation between the images and texts has been established. In addition, it was investigated which artists performed these images and illustrations .

As a result of the investigations, the general characteristics of the magazine from the illustration point, press and the publishing contents have the common assessment. The logo of the magazine, the text calligraphy, visual materials have been investigated from decorative motives and illustrations points. At the end, the data were submitted in tables.

In conclusion, the resource of the images and the question of the forming have been answered. The pictures in magazine, in general, have been taken from the foreigner engravings and foreign pictures, photoes, illustrations and some of the pictures were made by Turkish artists. The aim of these magazines is to support the education of children , it was seen that the use of pictures was related to the texts which contributed to the visual memory of the children.

Keywords: Ottoman children's periodical, Children, Magazines, Graphics

ÖNSÖZ

Osmanlıca çocuk dergilerinin araştırılması, eğlenceli olduğu kadar uzun ve yorucu bir çalışmaydı. Dergileri bulmak, farklı kütüphanelerden ve farklı şehirlerden örneklerin toplanması, okunması, resimleri, görselleri, fotoğrafları ve motiflerin hepsini incelemek tatlı ve zor bir araştırmaydı. Grafik tasarım açısından bu dergilere bakmak da titiz bir çalışmayı gerektiriyordu. Tezimin hazırlanması sırasında yanımda olan, tek tek satır, satır ve kelime kelime tezimi düzelten, yol gösteren ve bu çalışmada teşvik eden ve bilimsel katkıda bulunan tez danışmanım Doç. Dr. Simge Özer Pınarbaşı'na sabırla beni bu yolda desteklediği ve yardımları için çok teşekkür ederim. Kendilerine hayat boyunca sağlık, mutluluk ve başarı dilerim.

Tez izleme komitesi üyeleri Dr.Öğretim Üyesi Ahmet Vefa Çobanoğlu ve Dr. Öğretim Üyesi Selman Can hocalarıma tezin kurgusunu oluşturma sürecindeki destekleri ve bilimsel katkıları için çok teşekkür ederim. Sağlık, başarı ve mutluluk dilerim.

Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'nden M. Efdaluddin Kılıç hocama tüm dergilerdeki hatların hangi hat olduğunu tek tek cevaplayıp yardım ettiği için çok teşekkür ederim.

Tez vesilesi ile tanıştığım ve bu konuda bana desteklerini esirgemeyen, Prof. Dr. Melis Oktuğ Zengin, Prof. Dr. Esra Hatipoğlu, Prof. Dr. İlhan Özkeçeci, Prof. Dr. Suat Gezgin, Prof. Selahattin Ganiz ve Doç. Dr. Ali Murat Kırık hocalarıma çok teşekkür ederim.

Akademik hayatımda içtenlikle yanımda durarak ufkumu açmama destek olan sevgili arkadaşım Dr. Öğr. Gör. Erkan Çiçek'e de müteşekkirim.

Bu tezin hazırlanması sürecinde kaynakları bulmaya çalıştığım tüm kütüphanelerin görevlilerine ve emeği geçen hocalarıma teşekkür ederim.

Annem Naime Gharanjik, babam Niazdordi Ghojoghi, kardeşim Rüşen, Mahsa ve ağabeyim Areş'e benden uzak oldukları halde, teşvikleri, destekleri ve verdikleri ümitleri için çok teşekkür ederim, bu tezi onlara takdim ediyorum.

İstanbul, 2019

GHONCHE GHOJOGHI

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....iii

ABSTRACT.....iv

ÖNSÖZ.....v

İÇİNDEKİLER.....vi

RESİMLER LİSTESİ.....x

KISALTMALAR LİSTESİ.....xli

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Batı Dergiciliği (17. yüzyılda başlangıç) ve Osmanlı Dergiciliği Hakkında.....8

1.2. Çocuk Dergiciliğinin Tarihçesi.....16

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Çocuk Dergilerindeki Grafik Tasarımın Tarihçesi.....24

2.2. Çocuk Dergilerindeki Grafik Tasarımlar.....33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Katalog.....41

3.1. Mümeyyiz.....41

3.2. Hazine Etfal.....46

3.3. Sadakat.....49
3.4. Etfal.....51
3.5. Ayıne.....54
3.6. Arkadaş.....56
3.7. Tercüman-ı Hakikat.....62
3.8. Aile.....79
3.9. Bahçe.....81
3.10. Mecmua-i Nevresidegan.....89
3.11. Çocuklara Arkadaş.....91
3.12. Çocuklara Kıraat.....106
3.13. Vasıta-i Terakki.....125
3.14. Etfal.....128
3.15. Numune-i Terakki.....153
3.16. Debistan-ı Hıred.....155
3.17. Çocuklara Talim.....158
3.18. Çocuklara Mahsus Gazete.....165
3.19. Çocuklara Rehber.....212
3.20. Çocuk Bahçesi.....218
3.21. Musavver Küçük Osmanlı.....221
3.22. Mekteplilere Arkadaş.....224
3.23. Talebe.....256
3.24. Çocuk Dünyası.....259
3.25. Ciddi Karagöz.....276
3.26. Talebe Defteri.....280
3.27. Çocuk Yurdu.....290
3.28. Mektepli.....293
3.29. Çocuk Duygusu.....298

3.30. Türk Yavrusu.....307
3.31. Çocuklar Alemi.....309
3.32. Kırlangıç.....311
3.33. Mektep.....312
3.34. Çocuk Bahçesi.....317
3.35. Türk Çocuğu.....324
3.36. Çocuk Dostu.....327
3.37. Mini Mini.....333
3.38. Küçükler Gazetesi.....338
3.39. Hür Çocuk.....341
3.40. Haftalık Çocuk Gazetesi.....346
3.41. Lane.....349
3.42. Hacıyatmaz.....354
3.43. Bizim Mecmua.....358
3.44. Yeni Yol.....370
3.45. Talebe Mecmuası.....384
3.46. Musavver Çocuk Postası.....387
3.47. Çıtı Pıtı.....391
3.48. Haftalık Resimli Gazetemiz.....396
3.49. Resimli Dünya.....403
3.50. Sevimli Mecmua.....414
3.51. Mektepliler Alemi.....422
3.52. Türk Çocuğu.....426
3.53. Çocuk Dünyası.....434
3.54. Çocuk Yıldızı.....442

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Cetveller.....446
4.2. Değerlendirme.....528
SONUÇ.....531
KAYNAKÇA 541
ÖZGEÇMİŞ.....558

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1- Diyanet Çocuk dergisi, Ocak, s. 30-31 38

Resim 2- Diyanet Çocuk dergisi, Ocak, s. 30-39 38

Resim 3- Mümeyyiz dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 43

Resim 4- Mümeyyiz dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 44

Resim 5- Mümeyyiz dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 45

Resim 6- Mümeyyiz dergisi, 18 Haziran1870 tarihli sayısında 45

Resim 7- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası 46

Resim 8- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Kapaktan sonraki sayfa 46

Resim 9- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, s. 2-3 47

Resim 10- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Son sayfa 47

Resim 11- Sadakat dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 49

Resim 12- Sadakat dergisi, Altıncı sayı 50

Resim 13- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, Kapak sayfası 52

Resim 14- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, Kapak sayfası 53

Resim 15- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı 53

Resim 16- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 55

Resim 17- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 55

Resim 18- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, s. 2-3 55

Resim 19- Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 56

Resim 20- Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Son sayfa 58

Resim 21- Arkadaş dergisi, İkinci sayı 58

Resim 22- Arkadaş dergisi, İkinci sayı 59

Resim 23- Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı 59

Resim 24- Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı 59

Resim 25- Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı 59

Resim 26- Arkadaş dergisi, Beşinci sayı 60

Resim 27- Arkadaş dergisi, Beşinci sayı 60

Resim 28- Arkadaş dergisi, Altıncı sayı 60

Resim 29- Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı 60
Resim 30- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 63
Resim 31- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 63
Resim 32- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Beşinci sayı, s.4 63
Resim 33- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Dokuzuncu sayı, s.4 64
Resim 34- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Dokuzuncu sayı, s.8 65
Resim 35- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onuncu sayı, s.4 65
Resim 36- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onuncu sayı, s.6 67
Resim 37- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbirinci sayı, s. 5 67
Resim 38- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbirinci sayı, s. 5 68
Resim 39- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onikinci sayı, s. 6 69
Resim 40- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s. 3 69
Resim 41- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s. 4 70
Resim 42- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbeşinci sayı, s. 2 70
Resim 43- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s. 3 72
Resim 44- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s. 4 72
Resim 45- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s. 5 72
Resim 46- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onaltıncı sayı, s. 2 72
Resim 47- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onaltıncı sayı, s. 2 73
Resim 48- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onaltıncı sayı, s. 4 75
Resim 49- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onyedinci sayı, s. 2 75
Resim 50- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onyedinci sayı, s. 2 75
Resim 51- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onyedinci sayı, s. 4 76
Resim 52- Tercüman-ı Hakikat dergisi, ondokuzuncu sayı, s. 2 76
Resim 53- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirminci sayı, s. 5,6 77
Resim 54- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirmi beşinci sayı, s. 2,3 78
Resim 55- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirmi altıncı sayı, s. 6 78
Resim 56- Aile dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 79
Resim 57- Aile dergisi, Birinci sayı, s.1,2 79

Resim 58- Aile dergisi, Birinci sayı, s.16 80
Resim 59- Aile dergisi, İkinci sayı, s. 31 80
Resim 60- Aile dergisi, Üçüncü sayı, s. 48 80
Resim 61- Bahçe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 82
Resim 62- Bahçe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 83
Resim 63- Bahçe dergisi, Beşinci sayı, s. 7 84
Resim 64- Bahçe dergisi, onbirinci sayı, s. 1 84
Resim 65- Bahçe dergisi, onbirinci sayı, s. 2 84
Resim 66- Bahçe dergisi, onbirinci sayı, s. 3 84
Resim 67- Bahçe dergisi, onbirinci sayı, s. 4 84
Resim 68- Bahçe dergisi, onbirinci sayı, s. 6 85
Resim 69- Bahçe dergisi, onikinci sayı, Kapak sayfası 85
Resim 70- Bahçe dergisi, onikinci sayı, Kapak sayfası 85
Resim 71- Bahçe dergisi, onaltıncı sayı, s.6 85
Resim 72- Bahçe dergisi, yirminci sayı, s.6 87
Resim 73- Bahçe dergisi, otuzikinci sayı, s.3 87
Resim 74- Bahçe dergisi, otuzikinci sayı, s.6 87
Resim 75- Bahçe dergisi, yirmialtıncı sayı, Kapak sayfası 88
Resim 76- Bahçe dergisi, yirmibeşinci sayı, s. 4 88
Resim 77- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, Kapak 89
Resim 78- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, s. 19 89
Resim 79- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, s.24 90
Resim 80- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 92
Resim 81- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 92
Resim 82- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s. 6 94
Resim 83- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s. 6 94
Resim 84- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s. 10 95
Resim 85- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s. 10 95
Resim 86- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s. 6 96
Resim 87- Çocuklara Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s. 24 96

Resim 88- Çocuklara Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s. 26 97
Resim 89- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s. 41 97
Resim 90- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s. 45 98
Resim 91- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s. 46 98
Resim 92- Çocuklara Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı, s. 54 99
Resim 93- Çocuklara Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s. 69 99
Resim 94- Çocuklara Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s. 74 100
Resim 95- Çocuklara Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 85 100
Resim 96- Çocuklara Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 85 101
Resim 97- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 107 101
Resim 98- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 107 101
Resim 99- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 112 102
Resim 100- Çocuklara Arkadaş dergisi, Sekizinci sayı, s. 118 102
Resim 101- Çocuklara Arkadaş dergisi, Sekizinci sayı, s. 124 103
Resim 102- Çocuklara Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 134 103
Resim 103- Çocuklara Arkadaş dergisi, onuncu sayı, s. 149 105
Resim 104- Çocuklara Arkadaş dergisi, onbirinci sayı, s. 171 105
Resim 105- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 107
Resim 106- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 107
Resim 107- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3, Başlık Örneği 108
Resim 108- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3 109
Resim 109- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3 109
Resim 110- Çocuklara Kıraat Dergisi, Sayı 1, s. 4 110
Resim 111- Çocuklara Kıraat Dergisi, Sayı 1, s. 5 110
Resim 112- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.6 111
Resim 113- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.8 111
Resim 114- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.12 112
Resim 115- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.14 112
Resim 116- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.16 112
Resim 117- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.19 113

Resim 118- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.19 113
Resim 119- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.20 113
Resim 120- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.22 114
Resim 121- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.28 114
Resim 122- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.30 115
Resim 123- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.32 115
Resim 124- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.36 116
Resim 125- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.37 116
Resim 126- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.40 116
Resim 127- Çocuklara Kıraat dergisi, Altıncı sayı, s.46 117
Resim 128- Çocuklara Kıraat dergisi, Onuncu sayı, s.77 117
Resim 129- Çocuklara Kıraat dergisi, Onuncu sayı, s.80 118
Resim 130- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.85 118
Resim 131- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.86 119
Resim 132- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.88 119
Resim 133- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.92 120
Resim 134- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.93 120
Resim 135- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.96 120
Resim 136- Çocuklara Kıraat dergisi, Ondördüncü sayı, s.108 120
Resim 137- Çocuklara Kıraat dergisi, Ondördüncü sayı, s.109 121
Resim 138- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbeşinci sayı, s.118 121
Resim 139- Çocuklara Kıraat dergisi, Onaltıncı sayı, s.124 122
Resim 140- Çocuklara Kıraat dergisi, Onyedinci sayı, s.132 122
Resim 141- Çocuklara Kıraat dergisi, Onyedinci sayı, s.133 124
Resim 142- Çocuklara Kıraat dergisi, Onsekizinci sayı, s.140 124
Resim 143- Çocuklara Kıraat dergisi, Onsekizinci sayı, s.141 124
Resim 144- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 125
Resim 145- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, s. 4 125
Resim 146- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, s.8 126
Resim 147- Vasıta-i Terakki dergisi, İkinci sayı, s. 13 126

Resim 148- Vasıta-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s. 20- 21 127
Resim 149- Vasıta-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s. 24 127
Resim 150- Vasıta-i Terakki dergisi, Dördüncü sayı, s. 29-30 127
Resim 151- Etfal dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 129
Resim 152- Etfal dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 129
Resim 153- Etfal dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 129
Resim 154- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.4 130
Resim 155- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.5 130
Resim 156- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.8 130
Resim 157- Victoria bayanların şapkaları 130
Resim 158 ve 159- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.12,13 131
Resim 160- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.14 131
Resim 161- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.16 132
Resim 162- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.20 132
Resim 163- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.21 132
Resim 164- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.24 132
Resim 165- Etfal dergisi, Dördüncü sayı, s.28 134
Resim 166- Etfal dergisi, Dördüncü sayı, s.28 134
Resim 167- Etfal dergisi, Dördüncü sayı, s.31 135
Resim 168- Etfal dergisi, Dördüncü sayı, s.32 135
Resim 169- Etfal dergisi, Dördüncü sayı, s.32 135
Resim 170- Etfal dergisi, Beşinci sayı, s.36 135
Resim 171- Etfal dergisi, Beşinci sayı, s.37 136
Resim 172- Etfal dergisi, Beşinci sayı, s.39 136
Resim 173- Etfal dergisi, Beşinci sayı, s.40 136
Resim 174- Etfal dergisi, Altıncı sayı, s.43 137
Resim 175- Etfal dergisi, Altıncı sayı, s.46 137
Resim 176- Etfal dergisi, Altıncı sayı, s.48 138
Resim 177- Etfal dergisi, Yedinci sayı, s.52 138
Resim 178- Etfal dergisi, Yedinci sayı, s.53 138

Resim 179- Etfal dergisi, Yedinci sayı, s.55 138
Resim 180- Etfal dergisi, Yedinci sayı, s.56 139
Resim 181- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.60 139
Resim 182- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.61 140
Resim 183- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.63 140
Resim 184- Carl Jäger, Alman sanatçının eseri, *Krutisch, Petra(1992).* 141
Resim 185- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.64 141
Resim 186- Etfal dergisi, Dokuzuncu sayı, s.72 141
Resim 187- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.76 141
Resim 188- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.78 142
Resim 189- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.79 142
Resim 190- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.80 142
Resim 191- Etfal dergisi, Onbirinci sayı, s.84 142
Resim 192-"Dalgıç", http://www.alamy.com/stock-photo/german-diver.html 143
Resim 193- Etfal dergisi, Onbirinci sayı, s.85 143
Resim 194- Eski Dünya, Yedi Harikulade Dünya, İskenderiye Deniz Feneri, 144
Resim 195- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.1 144
Resim 196- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.92 145
Resim 197- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.93 145
Resim 198- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.94 145
Resim 199- Etfal dergisi, Onüçüncü sayı, s.1 146
Resim 200- Etfal dergisi, Onüçüncü sayı, s.100 146
Resim 201- Etfal dergisi, Onüçüncü sayı, s.101 146
Resim 202- Etfal dergisi, Onüçüncü sayı, s.104 147
Resim 203- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.108 147
Resim 204- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.109 147
Resim 205- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.112 147
Resim 206- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.115 148
Resim 207- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.116 148
Resim 208- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.117 148

Resim 209- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.119 149
Resim 210- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.120 149
Resim 211- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, s.124 149
Resim 212- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, s.125 150
Resim 213- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, s.128 150
Resim 214- Etfal dergisi, Onsekizinci sayı, s.130 150
Resim 215- Etfal dergisi, Onsekizinci sayı, s.131 151
Resim 216- Etfal dergisi, Ondokuzuncu sayı, s.138 151
Resim 217- Antik ilüstrasyonu 151
Resim 218- Etfal dergisi, Ondokuzuncu sayı, s.139 152
Resim 219- Etfal dergisi, Yirminci sayı, s.156 152
Resim 220- Etfal dergisi, Yirminci sayı, s.157 152
Resim 221- Etfal dergisi, Yirminci sayı, s.160 152
Resim 222- Numûne-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfasısı 153
Resim 223- Numûne-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s. 26-27 154
Resim 224- Debistân-ı Hıred dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 156
Resim 225- Debistân-ı Hıred dergisi, Birinci sayı, s. 3 157
Resim 226- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 159
Resim 227- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, s. 9 159
Resim 228- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 160
Resim 229- Çocuklara Talim dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 160
Resim 230- Çocuklara Talim dergisi, Üçüncü sayı, s. 23 160
Resim 231- Çocuklara Talim dergisi, Dördüncü sayı, s. 38-39 161
Resim 232- Çocuklara Talim dergisi, Dördüncü sayı, s. 34 161
Resim 233- Çocuklara Talim dergisi, Beşinci sayı, s. 34 161
Resim 234- Çocuklara Talim dergisi, Beşinci sayı, s. 37 161
Resim 235- Çocuklara Talim dergisi, Altıncı sayı, s. 43 162
Resim 236- Çocuklara Talim dergisi, Altıncı sayı, s. 47 162
Resim 237- Çocuklara Talim dergisi, Yedinci sayı, Kapak 163
Resim 238- Çocuklara Talim dergisi, Sekizinci sayı, Kapak 163

Resim 239- Çocuklara Talim dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 66 163
Resim 240- Çocuklara Talim dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 69 164
Resim 241- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 167
Resim 242- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 167
Resim 243- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 167
Resim 244- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.5 169
Resim 245- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7,8 169
Resim 246- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7,8 169
Resim 247- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7,8 169
Resim 248- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7,8 169
Resim 249- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 3 169
Resim 250- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 3 170
Resim 251- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 3 170
Resim 252- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 4 170
Resim 253- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 8 171
Resim 254- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 1 171
Resim 255- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 1 171
Resim 256- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 4 172
Resim 257- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 5 172
Resim 258- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 5 172
Resim 259- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 8 173
Resim 260- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 4 173
Resim 261- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 5 174
Resim 262- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 174
Resim 263- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 174
Resim 264- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 175
Resim 265- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 175
Resim 266- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 175
Resim 267- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8 175
Resim 268- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Altmış sekizinci sayı, s. 5 176

Resim 269- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Altmış sekizinci sayı, s. 8 176
Resim 270- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yetmiş ikinci sayı, s. 8 177
Resim 271- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 1 177
Resim 272- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 4 177
Resim 273- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 8 178
Resim 274- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5 178
Resim 275- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5 178
Resim 276- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5 178
Resim 277- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 5 179
Resim 278- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz on sekizinci sayı, s. 8 179
Resim 279- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz on sekizinci sayı, s. 8 180
Resim 280- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz otuz altıncı sayı, s. 8 180
Resim 281- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz kırk sekizinci sayı, s. 6 180
Resim 282- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz kırk sekizinci sayı, s. 8 181
Resim 283- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz elli dokuzuncu sayı, s. 4 181
Resim 284- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, Kapak sayfası 182
Resim 285- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8 182
Resim 286- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8 182
Resim 287- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8 182
Resim 288- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8 182
Resim 289- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.7 183
Resim 290- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8 183
Resim 291- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8 183
Resim 292- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8 183
Resim 293- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8 183
Resim 294- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz seksen sekizinci sayı, s.5 184
Resim 295- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.1 184
Resim 296- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.5 184
Resim 297- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.8 185
Resim 298- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz onuncu sayı, s.8 185

Resim 299- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.1 186
Resim 300- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.4 186
Resim 301- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.5 186
Resim 302- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.6 187
Resim 303- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.4 187
Resim 304- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.5 187
Resim 305- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.8 188
Resim 306- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.4 188
Resim 307- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.5 188
Resim 308- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.7 189
Resim 309- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.8 189
Resim 310- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz altmışıncı sayı, s.4 189
Resim 311- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz altmışıncı sayı, s.8 189
Resim 312- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz seksen beşinci sayı, s.1 189
Resim 313- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, Kapak sayfası 190
Resim 314- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.1 191
Resim 315- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.5 191
Resim 316- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.8 191
Resim 317- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan yedinci sayı, Kapak 192
Resim 318- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.1 192
Resim 319- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.4 193
Resim 320- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.5 193
Resim 321- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.5 193
Resim 322- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, Son sayfa 193
Resim 323- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, s.6 194
Resim 324- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, s.8 194
Resim 325- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, Son sayfa 194
Resim 326- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz üçüncü sayı, Kapak sayfası 195
Resim 327- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz üçüncü sayı, s.1 195
Resim 328- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz dördüncü sayı, Kapak 195

Resim 329- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, Kapak sayfası 195
Resim 330- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.4 196
Resim 331- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.5 196
Resim 332- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.8 196
Resim 333- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 196
Resim 334- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.8 197
Resim 335- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.11 197
Resim 336- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1 197
Resim 337- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1 197
Resim 338- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1 197
Resim 339- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1 198
Resim 340- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.248 198
Resim 341- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.249 198
Resim 342- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.249 199
Resim 343- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.252 199
Resim 344- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.255 199
Resim 345- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz birinci sayı, s.1 199
Resim 346- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.488 200
Resim 347- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz birinci sayı, s.489 200
Resim 348- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, Kapak sayfası 200
Resim 349- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.1 200
Resim 350- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.757 201
Resim 351- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.760 201
Resim 352- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.761 201
Resim 353- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.761 201
Resim 354- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı 202
Resim 355- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, Son sayfa 202
Resim 356- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, Kapak 203
Resim 357- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi sayı, kapaktan sonra 203
Resim 358- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.3 203

Resim 359- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.5 203
Resim 360- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.8 204
Resim 361- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.9 204
Resim 362- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.10 204
Resim 363- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı 204
Resim 364- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.12 204
Resim 365- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.15 204
Resim 366- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.16 204
Resim 367- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, Kapak sayfası 205
Resim 368- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, S264 205
Resim 369- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, S265 205
Resim 370- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı 205
Resim 371- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, s.270 206
Resim 372- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, Son sayfa 206
Resim 373- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, Kapak sayfası 206
Resim 374- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.437 206
Resim 375- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.440 207
Resim 376- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı 207
Resim 377- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 207
Resim 378- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, 616,617 207
Resim 379- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı 207
Resim 380- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Son sayfa 208
Resim 381- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, Kapaksayfası 208
Resim 382- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı 208
Resim 383- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.6 208
Resim 384- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.8 208
Resim 385- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.9 209
Resim 386- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.10 209
Resim 387- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.11 209
Resim 388- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.14 210

Resim 389- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, s.15 210
Resim 390- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihli sayı, Son sayfa 210
Resim 391- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihli sayı, Kapak sayfası 210
Resim 392- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihli sayı, s.217 211
Resim 393- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihli sayı, Son sayfa 211
Resim 394- Çocuklara Rehber dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 212
Resim 395- Çocuklara Rehber dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 212
Resim 396- Çocuklara Rehber dergisi, Yirminci sayı, s.1,2 212
Resim 397- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı 213
Resim 398- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı 213
Resim 399- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı 214
Resim 400- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı 214
Resim 401- Çocuklara Rehber dergisi, Otuzbeşinci sayı, S7 214
Resim 402- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz yedinci sayı, S4 214
Resim 403- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz yedinci sayı, S5 214
Resim 404- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 215
Resim 405- Çocuklara Rehber dergisi, İkinci senesinin yirminci sayı, Kapak sayfası 215
Resim 406- Çocuklara Rehber dergisi, İkinci senesinin otuz yedinci sayı, Kapak sayfası 215
Resim 407- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senede birinci sayı, Kapak sayfası 215
Resim 408- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası 215
Resim 409- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası 215
Resim 410- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası 215
Resim 411- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası 216
Resim 412- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin onuncu sayı, Son sayfa 216
Resim 413- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin onuncu sayı, Son sayfa 217
Resim 414- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin Otuz ikinci sayı, Kapak sayfası 217
Resim 415- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfasısı 220
Resim 416- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.2 220
Resim 417- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 221
Resim 418- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Birinci sayı, s. 4-5 222

Resim 419- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 223
Resim 420- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Üçüncü sayı, s. 4-5 223
Resim 421- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 225
Resim 422- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.1 225
Resim 423- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı. 225
Resim 424- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.1 226
Resim 425- Gotik kitaplarından örnek 226
Resim 426- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.2 226
Resim 427- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.5 226
Resim 428- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.8 227
Resim 429- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.9 227
Resim 430- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.9 227
Resim 431- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.13 228
Resim 432- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.13 228
Resim 433- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.14 229
Resim 434- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.16 229
Resim 435- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.17 229
Resim 436- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.18 229
Resim 437- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.26 230
Resim 438- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.27 230
Resim 439- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.32 230
Resim 440- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Son sayfa 230
Resim 441- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.40-41 230
Resim 442- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.42 231
Resim 443- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.48 231
Resim 444- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.50 231
Resim 445- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.56 232
Resim 446- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.60 232
Resim 447- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.72-73 233
Resim 448- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.74 233

Resim 449- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.80 233
Resim 450- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.83-84 234
Resim 451- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.89 234
Resim 452- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.93 235
Resim 453- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı, s.102-103 236
Resim 454-1902'de yayınlanan Samoa kitabı, 1902 236
Resim 455- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yüz altıncı sayı. 236
Resim 456- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yüz altıncı sayı, s.109 237
Resim 457- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yüz altıncı sayı, s.112 238
Resim 458- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yüz altıncı sayı, s.112 238
Resim 459- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.129 238
Resim 460- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.136 238
Resim 461- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.137 238
Resim 462- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.140 238
Resim 463- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.144 239
Resim 464- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.151 239
Resim 465- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 240
Resim 466- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 169 240
Resim 467- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 170 240
Resim 468- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 176 241
Resim 469- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 177 241
Resim 470- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 184 241
Resim 471- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 188 241
Resim 472- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 190 242
Resim 473 - Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 200 242
Resim 474- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 202 243
Resim 475 - İtalyan heykeltıraş ressam ve şair Michelangelo'nun portre gravürü,1546 243
Resim 476- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 208 243
Resim 477- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 209 244
Resim 478- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 216 244

Resim 479- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 218 244
Resim 480- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 218 244
Resim 481- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 2 244
Resim 482- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 233 245
Resim 483- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 235 245
Resim 484- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 241 246
Resim 485- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı. 246
Resim 486- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 264 246
Resim 487- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 264 246
Resim 488- Hazır Fotoğraf - Yaşlı Maori Şef, New Zelanda 1880 246
Resim 489- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 267 248
Resim 490- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 272 248
Resim 491- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 294 248
Resim 492- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 296 249
Resim 493- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 299 249
Resim 494- Pierre Corneille 249
Resim 495- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 309 249
Resim 496- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 328 250
Resim 497- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 330 250
Resim 498- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 332 250
Resim 499- David Livingstone gravürü 251
Resim 500- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 342 251
Resim 501- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 343 252
Resim 502- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı. 252
Resim 503- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 360 252
Resim 504- (Australian Aboriginals photographed by J.W. Lindt, Grafton 252
Resim 505- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 362 252
Resim 506- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 364 252
Resim 507- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 368 253
Resim 508- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 369 253

Resim 509- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı. 253
Resim 510- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı, s. 392 254
Resim 511- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı. 254
Resim 512- https://www.walmart.com/ip/Dr-David-Livingstone 254
Resim 513- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı 254
Resim 514- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı. 255
Resim 515- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı. 255
Resim 516- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı. 255
Resim 517- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı. 255
Resim 518- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Ondördüncü sayı. 256
Resim 519- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Ondördüncü sayı, s. 445 256
Resim 520- Talebe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası detay 257
Resim 521- Talebe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 257
Resim 522- Talebe dergisi, İkinci sayı, İçindekiler sayfası 258
Resim 523- Talebe dergisi, İkinci sayı, s. 18-19 258
Resim 524- Talebe dergisi, Birinci sayı, s. 8-9 299
Resim 525- Talebe dergisi, Üçüncü sayı, s. 40-41 299
Resim 526- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 261
Resim 527- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 261
Resim 528- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2 261
Resim 529- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2 262
Resim 530- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2 262
Resim 531- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2 262
Resim 532- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2 262
Resim 533- "The Battle of the Monkey and the Crab" hikayesinden,14 Ekim 2017 262
Resim 534- "The Battle of the Monkey and the Crab" hikayesinin kapağı 262
Resim 535- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6 263
Resim 536- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6 263
Resim 537- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6 263
Resim 538- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı 264

Resim 539- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı 264
Resim 540- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı 264
Resim 541- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı 264
Resim 542- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı 264
Resim 543- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı, s.1 264
Resim 544- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı 265
Resim 545- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 266
Resim 546- Çocuk Dünyası dergisi, Sekizinci sayı 267
Resim 547- Çocuk Dünyası dergisi, Dokuzuncu sayı 268
Resim 548- Çocuk Dünyası dergisi, Dokuzuncu sayı 268
Resim 549- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, Kapak sayfası 269
Resim 550- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.3 269
Resim 551- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.4 270
Resim 552- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.7 271
Resim 553- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.8 271
Resim 554- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı, s.2 271
Resim 555- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı, s.3 272
Resim 556- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı. 272
Resim 557- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı. 272
Resim 558- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı. 272
Resim 559- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, Kapak sayfası 274
Resim 560- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, İçerik sayfası 274
Resim 561- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.3 274
Resim 562- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.4 274
Resim 563- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.5 274
Resim 564- Çocuk Dünyası dergisi, Elli birinci sayı, logo 275
Resim 565- Çocuk Dünyası dergisi, Elli birinci sayı, s.1 275
Resim 566- Çocuk Dünyası dergisi, Doksan dördüncü sayı 275
Resim 567- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 277
Resim 568- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 21 278

Resim 569- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 23 279
Resim 570- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 26 279
Resim 571- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 282
Resim 572- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 282
Resim 573- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.1 282
Resim 574- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.7 282
Resim 575- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.8 284
Resim 576- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.9 284
Resim 577- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.10 284
Resim 578- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.11-12 284
Resim 579- Talebe Defteri dergisi, İkinci sayı, s.24-25 285
Resim 580- Talebe Defteri dergisi, İkinci sayı, s.32 285
Resim 581- Talebe Defteri dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 286
Resim 582- Talebe Defteri dergisi, Üçüncü sayı, s.46 286
Resim 583- Talebe Defteri dergisi, Sekizinci sayı, Kapak sayfası 287
Resim 584- Talebe Defteri dergisi, Yirmi ikinci sayı, Kapak sayfası 287
Resim 585- Talebe Defteri dergisi, Yirmi ikinci sayı, Kapak sayfası 287
Resim 586- Talebe Defteri dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.393 287
Resim 587- Talebe Defteri dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.393 287
Resim 588- Talebe Defteri dergisi, Yirmi yedinci sayı, Kapak sayfası 287
Resim 589- Talebe Defteri dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.451 288
Resim 590- Talebe Defteri dergisi, Otuz üçüncü sayı, Kapak sayfası 288
Resim 591- Talebe Defteri dergisi, Otuz dokuzuncu sayı 290
Resim 592- Talebe Defteri dergisi, Otuz dokuzuncu sayı 290
Resim 593- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 291
Resim 594- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 292
Resim 595- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, s.4-5 293
Resim 596- Çocuk Yurdu dergisi, Yedinci sayı, s.7 293
Resim 597- Mektebli dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 295
Resim 598- Mektebli dergisi, Birinci sayı, s.5 295

Resim 599- Mektebli dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfasından sonraki sayfa 296
Resim 600- Mektebli dergisi, Dördüncü sayı, s.58 296
Resim 601- Mektebli dergisi, Beşinci sayı, s.78 297
Resim 602- Mektebli dergisi, Beşinci sayı, s.84-85 297
Resim 603- Mektebli dergisi, Yedinci sayı, s.118-119 297
Resim 604- Mektebli dergisi, Yirmi yedinci sayı, Kapak sayfasından sonra 297
Resim 605- Çocuk Duygusu dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 299
Resim 606- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi yedinci sayı, s.4-5 299
Resim 607- Çocuk Duygusu dergisi, Birinci sayı, s.6-7 301
Resim 608- Çocuk Duygusu dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 301
Resim 609- Çocuk Duygusu dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 301
Resim 610- Çocuk Duygusu dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 303
Resim 611- Çocuk Duygusu dergisi, Altıncı sayı, s.4-5 303
Resim 612- Çocuk Duygusu dergisi, Yedinci sayı, s.4 303
Resim 613- Çocuk Duygusu dergisi, Yedinci sayı, s.5 303
Resim 614- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, Kapak sayfası 303
Resim 615- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, s.4-5 304
Resim 616- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, Kapak sayfası 304
Resim 617- Çocuk Duygusu dergisi, Onsekizinci sayı, s.4-5 305
Resim 618- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.4-5 305
Resim 619- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, son sayfa 306
Resim 620- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 306
Resim 621- Çocuk Duygusu dergisi, Otuz üçüncü sayı 306
Resim 622- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 308
Resim 623- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 308
Resim 624- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, s. 4-5 309
Resim 625- Türk Yavrusu dergisi, İkinci sayı, Kapak 309
Resim 626- Çocuklar Alemi Dergisi, Onuncu sayı, s.1 310
Resim 627- Çocuklar Alemi Dergisi, Onuncu sayı, s. 162- 163 310
Resim 628- Çocuklar Alemi dergisi, Onuncu sayı, s. 164- 165 311

Resim 629- Çocuklar Alemi dergisi, Onuncu sayı, Son sayfa 311
Resim 630- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, Kapak sayfası 313
Resim 631- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, Kapaktan bir sonraki sayfa 314
Resim 632- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 17 315
Resim 633- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 19 315
Resim 634- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 26 316
Resim 635- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 32 317
Resim 636- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 319
Resim 637- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 319
Resim 638- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfasından sonraki sayfa 319
Resim 639- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 320
Resim 640- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.7-8 320
Resim 641- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.14-15 320
Resim 642- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.14-15 321
Resim 643- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.16 321
Resim 644- Çocuk Bahçesi dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 321
Resim 645- Çocuk Bahçesi dergisi, İkinci sayı, s.1 321
Resim 646- Çocuk Bahçesi dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 322
Resim 647- Çocuk Bahçesi dergisi, Altıncı sayı, s.82-83 322
Resim 648- Çocuk Bahçesi dergisi, Altıncı sayı, s.90 323
Resim 649- Çocuk Bahçesi dergisi, Onbeşinci sayı, s.214-215 323
Resim 650- Çocuk Bahçesi dergisi, Onaltıncı sayı, son sayfa 323
Resim 651- Çocuk Bahçesi dergisi, 10 Temmuz 1330 tarihli sayı, Kapak sayfası 324
Resim 652- Çocuk Bahçesi dergisi, İlave iki sayı, s.14-15 324
Resim 653- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 325
Resim 654- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak 326
Resim 655- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 130 326
Resim 656- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 135 327
Resim 657- Türk Çocuğu dergisi, Onbirinci sayı, s. 173 327
Resim 658- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 329

Resim 659- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 329
Resim 660- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 330
Resim 661- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.2-3 330
Resim 662- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.4 330
Resim 663- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.6 331
Resim 664- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 331
Resim 665- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.1 331
Resim 666- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.4 332
Resim 667- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.6 332
Resim 668- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.8 332
Resim 669- Çocuk Dostu dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 333
Resim 670- Çocuk Dostu dergisi, Sekizinci sayı, Kapak sayfası 333
Resim 671- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 334
Resim 672- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, Kapak 334
Resim 673- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, s. 4-5 336
Resim 674- Mini Mini dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 336
Resim 675- Mini Mini dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 337
Resim 676 ve Resim 677- Mini Mini dergisi, Yedinci sayı 337
Resim 678- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 340
Resim 679- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, Kapak 341
Resim 680- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, s.2 341
Resim 681- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, Kapak 343
Resim 682- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, s.1 343
Resim 683- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, Kapak 343
Resim 684- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, s.5 344
Resim 685- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 344
Resim 686- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, s.4 344
Resim 687- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, s.6 345
Resim 688- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, son sayfa 345
Resim 689- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 345

Resim 690- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, s.5 346
Resim 691- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, s.8 346
Resim 692- Haftalık Çocuk Gazetesi, Birinci sayı, Birinci sayfa 347
Resim 693- Haftalık Çocuk Gazetesi, Birinci sayı, Birinci sayfa 349
Resim 694- Haftalık Çocuk Gazetesi, Sekizinci sayı, Birinci sayfa 349
Resim 695- Lane dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 351
Resim 696- Lane dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 352
Resim 697- Lane dergisi, İkinci sayı, s. 8-9 352
Resim 698- Lane dergisi, İkinci sayı, s.12 352
Resim 699- Lane dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 352
Resim 700- Lane dergisi, Üçüncü sayı, s. 2 352
Resim 701- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası 354
Resim 702- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası 355
Resim 703- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.2 355
Resim 704- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.2 355
Resim 705- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.4 355
Resim 706- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.5 356
Resim 707- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.8 356
Resim 708- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.7 356
Resim 709- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 359
Resim 710- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, s.4 359
Resim 711- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 360
Resim 712- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, s.4 360
Resim 713- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 361
Resim 714- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, son sayfa 361
Resim 715- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.34 362
Resim 716- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.35 362
Resim 717- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.39 362
Resim 718- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.40 362
Resim 719- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.41 362

Resim 720- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.43 362
Resim 721- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.45 362
Resim 722- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı. 363
Resim 723- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.48 363
Resim 724- Bizim Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 363
Resim 725- Bizim Mecmua dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 364
Resim 726- Bizim Mecmua dergisi, On üçüncü sayı, Kapak sayfası 364
Resim 727- Bizim Mecmua dergisi, On altıncı sayı, Kapak sayfası 364
Resim 728- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte, Kapak sayfası 365
Resim 729- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte, Kapak sayfası 365
Resim 730- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı 366
Resim 731- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı 366
Resim 732- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı 366
Resim 733- Bizim Mecmua dergisi, Otuz birinci sayı, s.1 366
Resim 734- Bizim Mecmua dergisi, Otuz ikinci sayı, s.4 367
Resim 735- Bizim Mecmua dergisi, Otuz üçüncü sayı, s.1 368
Resim 736- Bizim Mecmua dergisi, Otuz beşinci sayı, s.1 368
Resim 737- Bizim Mecmua dergisi, Otuz yedinci sayı, son sayfa 369
Resim 738- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, Kapak 371
Resim 739- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, Kapak 371
Resim 740- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.1 371
Resim 741- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.149 372
Resim 742- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.150-151 372
Resim 743- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı. 372
Resim 744- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı. 372
Resim 745- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı. 372
Resim 746- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.154 373
Resim 747- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, kapak sayfası 373
Resim 748- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, Kapak sayfası 374
Resim 749- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.2 374

Resim 750- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.3 374
Resim 751- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.219 374
Resim 752- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.222 374
Resim 753- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.223 375
Resim 754- Yeni Yol dergisi, Yirmi ikinci sayı, Kapak sayfası 375
Resim 755- Yeni Yol dergisi, Yirmi ikinci sayı, s.3 375
Resim 756- Yeni Yol dergisi, Yirmi beşinci sayı, Kapak sayfası 376
Resim 757- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı. 376
Resim 758- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı 376
Resim 759- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı. 376
Resim 760- Yeni Yol dergisi, Otuz üçüncü sayı, s.149 376
Resim 761- Yeni Yol dergisi, Otuz dördüncü sayı, Kapak sayfası 377
Resim 762- Yeni Yol dergisi, Otuz beşinci sayı, Kapak sayfası 378
Resim 763- Yeni Yol dergisi, Kırk birinci sayı, Kapak sayfası 378
Resim 764- Yeni Yol dergisi, kırk ikinci sayı, Kapak sayfası 378
Resim 765- Yeni Yol dergisi, kırk üçüncü sayı, Kapak sayfası 379
Resim 766- Yeni Yol dergisi, kırk dördüncü sayı, Kapak sayfası 379
Resim 767- Yeni Yol dergisi, kırk dördüncü sayı, s.316 379
Resim 768- Yeni Yol dergisi, Kırk beşinci sayı, Kapak sayfası 380
Resim 769- Yeni Yol dergisi, kırk altıncı sayı, Kapak sayfası 380
Resim 770- Yeni Yol dergisi, elli birinci sayı, Kapak sayfası 380
Resim 771- Yeni Yol dergisi, elli üçüncü sayı, son sayfa 381
Resim 772- Yeni Yol dergisi, elli yedinci sayı, Kapak sayfası 381
Resim 773- Yeni Yol dergisi, Yüz üçüncü sayı, Kapak sayfası 381
Resim 774- Yeni Yol dergisi, Yüz üçüncü sayı. 382
Resim 775- Yeni Yol dergisi, yüz üçüncü sayı, s.1 382
Resim 776- Yeni Yol dergisi, yüz üçüncü sayı, s.1300 382
Resim 777- Talebe Mecmuası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 384
Resim 778- Talebe Mecmuası dergisi, Birinci sayı, Kapak 385
Resim 779- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, Kapak 385

Resim 780- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, s. 9 386
Resim 781- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, s. 12-13 386
Resim 782- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 388
Resim 783- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 388
Resim 784- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, s. 2-3 389
Resim 785- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, s. 7 389
Resim 786- Musavver Çocuk Postası dergisi, İkinci sayı, s. 3 390
Resim 787- Musavver Çocuk Postası dergisi, Üçüncü sayı, s. 8 390
Resim 788- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 392
Resim 789- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 392
Resim 790- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, s. 8 393
Resim 791- Çıtı Pıtı dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 393
Resim 792- Çıtı Pıtı dergisi, İkinci sayı, S 8 394
Resim 793- Çıtı Pıtı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 394
Resim 794- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 395
Resim 795- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, s. 5 395
Resim 796- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, s. 8 395
Resim 797- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 396
Resim 798- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 397
Resim 799- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.2 397
Resim 800- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, Kapaktan sonraki sayfa 398
Resim 801- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3 398
Resim 802- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3 398
Resim 803- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3 399
Resim 804- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 399
Resim 805- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, İkinci sayı, s.2 400
Resim 806- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Üçüncü sayı, s.2 400
Resim 807- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Üçüncü sayı, s.3 401
Resim 808- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 401
Resim 809- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 401

Resim 810- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Altıncı sayı, son sayfa 402
Resim 811- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası 402
Resim 812- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 404
Resim 813- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 404
Resim 814- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2 405
Resim 815- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2 405
Resim 816- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2 406
Resim 817- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2 406
Resim 818- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.4 407
Resim 819- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.4 407
Resim 820- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13 407
Resim 821- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13 407
Resim 822- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13 408
Resim 823- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, son sayfa 408
Resim 824- Resimli Dünya dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 408
Resim 825- Resimli Dünya dergisi, Altıncı sayı, s.14 410
Resim 826- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, s.3 410
Resim 827- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 410
Resim 828- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, s.7 411
Resim 829- Resimli Dünya dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 411
Resim 830- Resimli Dünya dergisi, Dokuzuncu sayı, s.12 412
Resim 831- Resimli Dünya dergisi, Onuncu sayı, Kapak sayfası 412
Resim 832- Resimli Dünya dergisi, Onbirinci sayı, Kapak sayfası 412
Resim 833- Resimli Dünya dergisi, Yirmi birinci sayı, s.15 413
Resim 834- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 414
Resim 835- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 414
Resim 836- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfasından sonraki sayfa 415
Resim 837- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfasından sonraki sayfa 415
Resim 838- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapaktan sonraki sayfa 415
Resim 839- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, s.8-s.9 417

Resim 840- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, s.7 417
Resim 841- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, son sayfa 417
Resim 842- Sevimli Mecmua dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası 417
Resim 843- Sevimli Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 417
Resim 844- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası 417
Resim 845- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, s.62 418
Resim 846- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, s.63 418
Resim 847- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, s.76 418
Resim 848- Sevimli Mecmua dergisi, Altıncı sayı, derginin orta sayfası 419
Resim 849- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 419
Resim 850- Sevimli Mecmua dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 419
Resim 851- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 420
Resim 852- Sevimli Mecmua dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 420
Resim 853- Sevimli Mecmua dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak sayfası 420
Resim 854- Sevimli Mecmua dergisi, Onbirinci sayı, Kapak sayfası 421
Resim 855- Sevimli Mecmua dergisi, Onbirinci sayı, Kapak sayfası 421
Resim 856- Sevimli Mecmua dergisi, On ikinci sayı, Kapak sayfası 421
Resim 857- Mekteplıler Âlemi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası 422
Resim 858- Mekteplıler Âlemi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfa 423
Resim 859- Mekteplıler Âlemi dergisi, Birinci sayı, s.2-3 423
Resim 860- Mekteplıler Âlemi dergisi, Birinci sayı,s. 4 424
Resim 861- Mekteplıler Âlemi dergisi, Birinci sayı,s. 8-9 424
Resim 862- Mekteplıler Âlemi dergisi, İkinci sayı,s.16 425
Resim 863- Mekteplıler Âlemi dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfa 425
Resim 864- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası 427
Resim 865- Türk Çocuğu dergisi, On sekizinci sayı, kapak sayfası 427
Resim 866- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, s.2 428
Resim 867- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası 428
Resim 868- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.14 428
Resim 869- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.28 428

Resim 870- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.41 430
Resim 871- Türk Çocuğu dergisi, Sekizinci sayı, kapak sayfası 430
Resim 872- Türk Çocuğu dergisi, Sekizinci sayı 430
Resim 873- Türk Çocuğu dergisi, Onüçüncü sayı, kapak sayfası 431
Resim 874- Türk Çocuğu dergisi, Onaltıncı sayı, s.18 431
Resim 875- Türk Çocuğu dergisi, Onaltıncı sayı, s.19 431
Resim 876- Türk Çocuğu dergisi, Onaıltıncı sayı, s.24 432
Resim 877- Türk Çocuğu dergisi, Yirminci sayı, kapak sayfası 432
Resim 878- Türk Çocuğu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.13 432
Resim 879- Türk Çocuğu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.13 433
Resim 880- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası 434
Resim 881- Hamit Aytaçın yazısı, İnternet ortamı 435
Resim 882- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası 436
Resim 883- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.1 436
Resim 884- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.9 436
Resim 885- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.9 436
Resim 886- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, son sayfa 436
Resim 887- Çocuk Dünyası dergisi, İkinci sayı, s.8 438
Resim 888- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı, son sayfa 438
Resim 889- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası 438
Resim 890- Çocuk Dünyası dergisi, Altıncı sayı, kapak sayfası 439
Resim 891- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, s.7 439
Resim 892- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, s.11 440
Resim 893- Çocuk Dünyası dergisi, Sekizinci sayı, s.12 440
Resim 894- Çocuk Dünyası dergisi, Onbirinci sayı, s.15 440
Resim 895- Çocuk Dünyası dergisi, Ondördüncü sayı, s.12 441
Resim 896- Çocuk Dünyası dergisi, Onbeşinci sayı, kapak sayfası 441
Resim 897- Çocuk Dünyası dergisi, Onbeşinci sayı, s.9 441
Resim 898- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 442
Resim 899- Çocuk Yıldızı dergisi, Dördüncü sayı, Birinci sayfa 442

Resim 900- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası 443
Resim 901- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, s.12-13 443
Resim 902- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Son sayfa 444
Resim 903 ve Resim 904- Çocuk Yıldızı dergisi, Dördüncü sayı, s. 11 ve 12 444
Resim 905- Çocuk Yıldızı dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası 445
Resim 906- Çocuk Yıldızı dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası 445

KISALTMALAR LİSTESİ

AEK: Atıf Efendi Kütüphanesi

AİK: Ankara İl Halk Kütüphanesi

AMK: Ankara Milli Kütüphane

BK: Istanbul Belediyesi Kitaplığı

BİK: Bursa İl Halk Kütüphanesi

BDK: Beyazıt Devlet Kütüphanesi

ESÖ: Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özge Kitaplığı

HTU: Hakkı Tarık Us

İÜ: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

KEKBM: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı

MK: Millet Kütüphanesi

SK: Süleymaniye Kütüphanesi

t.k.: Tam Koleksiyon

GİRİŞ:

Bu çalışma, 1869-1928 tarihleri arasında, Osmanlı İmparatorluğu'nda çocuklar için yayımlanan dergilerin, görsel malzeme ve grafik açısından değerlendirilmesini içermektedir. Çalışmada kullanılan dergiler, Türkiye'deki çeşitli kütüphanelerden elde edilmiştir. Bunların toplam adeti 54'tür. 22 derginin taraması pdf olarak İstanbul'da Atatürk Kitaplığı'ndan (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi) alınmıştır. Geri kalan kısım da Beyazıt Devlet Kütüphanesi' nde (Hakkı Tarık Us Koleksiyonu) , Ankara Milli Kütüphane'de ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi'nde (Seyfettin Özege Koleksiyonu) bulunan taranmış dergi koleksiyonlarından alınmış ve incelenmiştir.

Bu dergilerin saptanması konuyla daha önce ilgilenmiş olan araştırmacılar tarafından yapılmıştır. İsmet Kür "Türkiye' de Süreli Çocuk Yayınları" adlı çalışmasında 28 çocuk dergisi saptamıştır, Cüneyt Okay da "Eski Harfli Çocuk Dergilerinde", 50 çocuk dergisini tanıtmaktadır. Ayşe Kasab ise "Evvel Zaman İçinde Çocuk Dergileri:1869-1928"kitabında Talebe (1911),Türk Çocuğu (1913), Mektep (1914) ve Talebe Mecmuası (1923) olmak üzere dört dergiye daha ulaşmıştır. Böylelikle 1869-1928 yılları arasında yayınlanmış olan çocuk dergisi sayısı 54'ü bulmaktadır.

Çocuk dergileri hakkında yapılan bu araştırmalar genellikle dergilerin içerik açısından incelenmesi ve indeks çalışmalarından oluşmaktadır. Ayşe Kasab'ın yaptığı çalışma ise hepsine genel bir bakış ortaya koymaktadır. Konu hakkında 2000'li yıllara kadar pek fazla araştırmanın olmadığı görülmektedir. Nitekim İsmet Kür, 1991 tarihli "Türkiye de Süreli Çocuk Yayınları" kitabında "...çocuk dergileri üzerine pek çok araştırma yapılmamış ve bu konu araştırmacıların ilgisini pek çekmemiş bir alandır..." der[1].

Ancak bu durum 2000' li yıllardan sonra biraz değişmeye başlamış ve araştırmacılar bu alanda incemeler, yüksek lisans tezler ve doktora çalışmaları ortaya çıkarmışlardır.

[1] İsmet Kür, **Türkiye' de Süreli Çocuk Yayınları**, Ankara , Atatürk Kültür Merkezi Yayını,1991, s.2

2000 yılından önce yapılan tezler:

1. Fehmi ERDOĞAN,"Etfâl Mecmuası" (1977), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
2. M.Kırman GÜLTÜRK, "Çocuklara Mahsus Gazete'nin 1-50.sayılarının (1.cilt) Sistematik Tetkik ve Umumi İndeksi"(1981), Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.
3. İsmet KÜR, "Türkiye' de Süreli Çocuk Yayınları", (1991), Doktora Tezi, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
4. Öztürk EMİROĞLU, "Tanzimat' tan 1928' e Kadar Yayımlanan Çocuk Gazete Ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme"(1995), Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi.
5. Mehmet AZİM, "Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi"(2000), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

2000 yılından sonra yapılan tezler:

6. Halit YANAR, "Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi"(2001), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

7. Şeyma YAŞAR, "İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz "(2001), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

8. Metin OKTAY, "II.Meşrutiyet' ten Cumhuriyet' e Çocuk Şiirlerinin Pedagojik Değeri"(2001), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

9. Hüseyin SİMSEK, "Tanzimat Ve Mutlakıyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi"(2002), Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

10. Nihat BAYAT, "Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi,Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri"(2002), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

11. Ahmet BALCI, "Çocuklara Rehber Dergisi' nin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi"(2002), Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi.

12. Elif KONAR, "Gürbüz Türk Çocuk Dergisi' nin İncelenmesi,1926-28 Yılları"(2003), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

13. Havva Sena YAMAN, "Eski Harfli Dergilerden Çocuklara Mahsus Gazete(Tahlilî Fihrist, İnceleme Metin) "(2004), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

14.Fatma DEVRİM, "Çocuk Duygusu Dergisi nin İncelenmesi"(2005), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

15. Ali GURBETOĞLU, "II.Meşrutiyet Döneminde Yayımlanan Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi"(2006), Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

16.Nilüfer ÖĞÜT, "Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Yeni Yol Dergisinin Çocuk Eğitimindeki İşlevi"(2006), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

17. Abdûlkadir DURMUŞ, "1897-1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine"(2007), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

18. Ahmet Durmuş TAŞDEMİR, "Mektebli Çocuk Dergisi İndeks, Seçme Metin Ve Değerlendirme) " (2007), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

19. Murat KAYA, "Yeni Yol Dergisinin İncelenmesi"(2007), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

20.Hacer ÖZDEMİR, "Resimli Dünya Çocuk Dergisinin İncelenmesi"(2007), Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

21.Başak ÖZDEMİR, "Çocuk Dünyası' nda Yer Alan Çeviri Metinlerin, İndeks Ve Değerlendirilmesi"(2008), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

22.Hüseyin KÜÇÜK, "Talebe Defteri Çocuk Dergisi İndeks, Seçme Metinler, Değerlendirme Ve Sözlük"(2008), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi

23. Kâmile ŞENDİL, "Talebe Defteri (1913-1919) 1-67. Sayılar İnceleme, Tahlîlî Fihrist, Seçilmiş Yazılar"(2008), Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

24. Arife ERDOĞAN, "Çocuklara Arkadaş(Metin-İnceleme) "(2009), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

25. Selahattin ÜNLÜ, "Mektebli" Dergisindeki Şiir ve Manzûmelerin Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi, (2011), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Osmanlıca çocuk dergileri hakkında yazılmış kitaplar:

Doğrudan çocuk dergileri üzerine yazılan kitaplar:

1. Ayşe KASAB, **Evvel Zaman İçinde Çocuk Dergileri:1869-1928 Yılları Arasında Yayınlanan Osmanlıca Çocuk Dergileri**, İstanbul, BİLİR MATBAA, 2011

   Kütüphaneci Ayşe Kasap ve Nusret Sönmez tarafından düzenlenen "Evvel Zaman İçinde Çocuk Dergileri" isimli serginin fotoğraflarından oluşan kitapta çocuk dergilerinin tarihi incelenmiş. Dünyada ve Türkiye'deki ilk çocuk dergileri hakkında bilgi verilmiştir. 1869-1928 yılları arasında yayınlanan Osmanlıca çocuk dergileri tanıtılmış, dergilerdeki ilginç resimlerden örnekler sunulmuştur.

2. Belkıs ULUSOY, **Mümeyyiz ilk Türkçe Çocuk Gazetesi(1869-1870)** , İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2006

   Bu kitapta Mümeyiz Gazetesi'nin şeklini ve sayfa düzenini, yazı kadrosunu, dilini ve eğitim sisteminde yaşanan sorunların şekil itibariyle gazeteye yansıması incelenmiştir.

3. Cüneyd OKAY**, Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İnceleme. İstanbul Kitabevi, 1999

   Bu kitapta, yazar, Osmanlı çocuk dergilerini kronolojik olarak numaralandırıp haklarında gerekli malumatı vermiştir, derginin üzerinde yazılı olan bilgiler (künyesi, sahibi, adresi, fiyatı, matbaa, çıktığı yer, çıktığı yıl vs.) aktarılmış ve hangi kütüphanelerde bulunduğu gösterilmiştir. Dergilerin çıkış amaçları mümkün olduğu kadar açıklanmıştır.Yazar kadroları hakkında bilgi verilmiş, ilgi çekebilecek bazı ayrıntılar üzerinde de durulmuştur. Dergilerin kronolojik ve alfabetik olarak hazırlanmış listeler ve

dergilerin kaç sayı çıktığı ve hangi seneler arası yayını sürdürdüğü de bu listelerde yer almıştır.

3. İsmet KÜR, **Türkiye' de Süreli Çocuk Yayınları**, Ankara , Atatürk Kültür Merkezi Yayını,1991

Bu kitapta, harf devrimine kadar yayımlanmış olan çocuk dergilerinin önemli ya da uzun ömürlü olanlarının üstünde durulmuştur. Çocuk dergilerinden kitaba örnekler aktarılırken, bunların çıktıkları yılların yazınsal, eğitimsel, sosyal ve politik özelliklerini içeren, yansıtan parçalar olmalarına dikkat edilmiştir. Kitabın arkasında hem kronolojik, hem alfabetik sıralama yapılmıştır. Dergilerin bulunduğu kütüphanelerin, dergileri çıkaranların adları verilmiştir. Kitabın Bitirirken bölümünde 1869-1928 arası Türkiyesi 'nin tarihsel, politik ve sosyal gelişimi özetlenmiştir.

Dolaylı olarak çocuk dergilerine değinen kitaplar:

1. **Türkiye'de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984**) , İstanbul, Gelişim Yayınları,1984

   Bu kitap bir sergi projesi kapsamında hazırlanmıştır, Gelişim Yayınları'nın 10.yılını kutlamak için neler yapılabileceği konuşulurken ortaya bir sergi fikri atılmış,Türkiye' de dergiler ve ansiklopediler denildiğinde neler kapsandığını anlamak için ilkin bir tarama çalışması bu kitap için yapılmıştır. Kitapta çeşitli makaleler vardır, örnek: Haftalık Haber dergileri, Mizah Dergileri ve Karikatür vs. Bu makalelerin biri de Çocuk Dergileri'dir ki, yazarı Şeyma Gençel, Tanzimat dönemindeki çocuk dergileri hakkında yazmış ve bu konuda bir sonuca varmıştır.

2. Fuat Süreyya ORAL, **Türk Basın Tarihi(1728-1922)(1831-1922**),Birinci kitap, Osmanlı İmparotorluğu Dönemi, Yeni Adım Matbaası,1968

   Bu kitapta önce dünyadaki basın tarihi ve sonra Türkiye'nin basın tarihi yazılmış, İlk Türk matbaasının kuruluşu, Osmanlı ülkesinde yabancı basın, Türk basın hukukunun doğuşu, Yeni Osmanlılar cemiyetinin kuruluşu vs iki ciltte ele alınmıştır.

Çocuk edebiyatı hakkında yazılmış kitaplar:

3. Hasan GÜLERYÜZ, **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Pegem Yayıncılık, 2006
4. Selahattin ÖZTÜRK, Abdurrahman M.HACİİSMAİLOĞLU, Muhammed HIZARCI **Hakkı Tarık Us kütüphanesi kataloğu**: Süreli Yayınlar/ _İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, 2005
5. **Hece:Aylık Türk Edebiyatı Dergisi: Çocuk edebiyatı** özel sayı 10, 2002
6. Hasan DUMAN, **İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu (1828_1928) _** İstanbul, IRCICA, 1986
7. **Eski Harfli Türkçe Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu**, Ankara Milli Kütüphane Başkanlığı, 1987
8. Necdet NEYDİM, **Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, Bu Yayınevi, 2003
9. A.Ferhan OĞUZKAN, **Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Anı Yayıncılık, 2001
10. Seyfeddin ÖZEGE, **Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu** V cilt, İstanbul Temel Britannica 5.c, İstanbul, Ana Yayıncılık, 1992
11. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, İstanbul, Dergáh Yayınları, 1988
12. Hasan DUMAN, **Süreli Yayınlar Üzerine Yapılmış Tezler Bibliyografyası** , Müteferrika Sayı 5, Bahar, 1995

Osmanlıca çocuk dergileri hakkında yapılan tüm bu araştırmalarda konunun ya çocuk eğitimi açısından ya da çocuk edebiyatı açısından veya derginin içeriği ya da metin çevirisi olarak ele alındığı görülmektedir Osmanlıca çocuk dergilerinin grafik tasarımı açısından incelendiği bir araştırma bulunamamıştır.

Bu araştırmada yanıtlamaya çalıştığımız sorular şunlardır: 1869' dan itibaren yayınlanan 54 adet Osmanlıca çocuk dergisi, grafik açıdan nasıl tasarlanmıştır? Latin harflerinin kabulüne kadar geçen süre boyunca yayınlanmış olan bu dergilerin sayfa düzeni nasıldır? Kullanılan resimlerin metinle ilişkisinin saptanması nasıldır? Ayrıca bu resimler hangi sanatçılar tarafından yapılmıştır?

Araştırma yöntemi:

Bu sorulara cevap bulmak üzere gerekli veriler kaynak tarama tekniği ile toplanmıştır. 54 Osmanlıca çocuk dergisi kütüphanelerden toplanmış, analitik ve tanımlayıcı olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda ise bu dergilerin grafik açısından genel özellikleri, yayın ilkeleri ve matbaa, yayınevi ve yayın içerikleri baz alınarak ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Dergiler, görsel malzemeleri, dekoratif öğeler ve illüstrasyonlar açısından değerlendirmeye alınmıştır. Böylece, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti'nde 1869 ve 1928 yılları arasında yayınlanan Osmanlıca çocuk dergilerinin, görsel malzemesi ve tasarımının nasıl şekillendirildiği sorusu cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM:

1.1. Batı Dergiciliği (17. yüzyılda başlangıç) ve Osmanlı Dergiciliği Hakkında

İlk kez madeni harflerle yazı basmayı 1440 yılında Johann Gutenberg başarmıştır. Bir kuyumcu oymacısı olan Gutenberg, harflerin kalıplarını yan yana getirmek suretiyle, kelimeleri ve sayfaları üretmek fikriyle çalışmalarına başlamıştır. Gutenberg'in 1440 yılında bu teknikle bastığı ilk kitap olan İncil halen Londra'daki Biritish Museum' dadır. Baskı alanlardaki gelişmeler bu kadarla da kalmadı. İlk dizgi makinesi, bu konuda yapılan yoğun çabalar sonucunda William Church adlı bir Amerikalı tarafından gerçekleştirildi[2]. Almanya'da Jah Faust ve Peter Chofer tarafından geliştirilen matbaacılık, 1465 tarihinde İtalya'da başlamıştır. Fransa'da 1470, Belçikada 1472, İngiltere'de ve İspanya'da 1474, İsveç'te 1483, Portekiz'de 1489 ve Kenya'da 1563'de ilk matbaa kurulmuştur. Tamamen el becerisi ve insan gücü ile çalışan ilk matbaanın, makineye dönüşmesi ise ancak iki asır sonra mümkün olabilmiştir. Yine bir Alman olan Friedrich Koenig, 1811 yılında ilk baskı makinasını yapmıştır. Saatte 400 adet baskı ile adeta bir devrim yapan bu matbaa makinasının tamamında demir malzeme kullanılmıştır. Elle kağıt verilen bu matbaada baskılar yine elle alınıyor ve boya sürme, kağıttan kalıp üzerinden geçerek basım işlemini sağlayan hareket, elle çevrilerek gerçekleşiyordu[3].

Dikkati çeken ilk olay Avrupa'da Arap harfleriyle Arapça basımın yapılmasıdır. Arap harfleriyle ilk kitap 12 Eylül 1514'te İtalyanın Fano kentinde Gregoryı Ciorci tarafından basılmıştır. 1516'da biri Arapça olmak üzere dört dilde MEZAMİR basılmış, 1584'te Doğu'ya ait eserleri basmak amacıyla ve Papalığın isteğiyle, Roma'da bir basımevi kurulmuştur. İbni Sina'nın Arapça yazdığı (El Kanun Fit-Tıb) 1593'te bu

[2] Oktay Duran, **Basım Yayın Tekniği ve İşletmeciliği Ders Notları**, İstanbul, M.Ü. BASIN YAYIN YÜKSEK OKULU, 1987, s. 7-8
[3] A.g.e, s. 9

basımevinde basılıp yayınlanmıştır. Yine İbni Sina'nın (Kitab-ı Tahrir-i Usul-ül Üklides fi usul-ül Hendese) eseri 1594'te Roma'da basılmıştır[4].

Türkiye'ye ilk matbaa 1490'da İspanyadan getirilmiştir. Musevilerin getirdiği bu matbaa Üsküdar'da kurulmuş ve din kitapları basılmıştır. İstanbul'da 1567'de Ermeniler, Kumkapı'da, 1627'de Rumlar Galata'da kendi dillerinde baskı yapan ilk matbaaları kurmuşlardır. Türkiye'de basın işlerinin Türkçe'ye uygulanması III. Ahmed (1673-1736) zamanında Macar Asıllı İbrahim Müteferrika (1674- 1745) zamanında gerçekleşmiştir[5].

Dergi yayını 17 . yüzyılda Avrupa'da başlamıştır. En eski dergi, Hamburg'da bir ilahiyatçı ve şair olan Johann Rist (1607-1667) tarafından yayına başladı, bu Alman dergisinin ismi Erbauliche Monaths-Unterredungen (1663–68) idi. Kısa bir süre sonra bir grup dergi yayınlanmaya başladı: Journal des Sçavans (daha sonra Journal des Savants; 1665), Fransa'da yazar Denis de Sallo (1626-1669) tarafından yayına başladı; İngiltere'de Philosophical Transactions (1665) dergisi ve İtalya'da bilim adamı Francesco Nazzari (1634.1714) tarafından Giornale de' letterati (1668) dergisi yayınlandı[6]. Batı'da 17. yüzyılda dergiciliğin ortaya çıkmasına karşılık Osmanlı'da ancak 19. yüzyılda dergicilik başlamıştır.

İlk matbaanın faaliyetini devam ettirdiği 1729 ile 1875 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'nda toplam 151 matbaa açılmış, yaklaşık 200 kadar da kitap yayımlanmıştır. Matbaaların büyük bir kısmı gayrimüslim ve yabancılar tarafından işletilmektedir. Yüze yakınının 19. yüzyılın üçüncü çeyreği içinde kurulması kitap basımı dışında başka bir yayın sahasında da matbaaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir[7].

[4] M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, Çağlayan Kitabevi, s. 149-150
[5] Oktay Duran, **Basım Yayın Tekniği ve İşletmeciliği Ders Notları**, İstanbul, M.Ü. BASIN YAYIN YÜKSEK OKULU, 1987, s. 9
[6] (Çevrimiçi) https://www.britannica.com/topic/publishing/Magazine-publishing 23 Kasım 2018
[7] Alpay Kabacalı, "**Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Sansür**", Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.3, 1985, s. 607.

Dergi "Siyaset, bilim, sanat gibi çeşitli alanlarda, genellikle düşünsel nitelikli yazıların yer aldığı, belirli aralıklarla çıkarılan yayım aracı" olarak tanımlanabilir[8].

Günümüzde ise derginin tanımı magazinden bilime, sanattan edebiyata her çeşit konuda çıkarılan yayın olarak genişletilmiştir.

Dergi ile gazete farklı şeylerdir. Derginin okuyucu kitlesi sabit ve gazeteden daha azdır. Gazeteler daha evresel daha yorumsuzken dergilerde yorum öndedir. Gazete habercilik anlayışı çerçevesinde her şeyle ilgilenirken dergi sadece kendi uzmanlık alanıyla ilgilenir ki, zaten bu yüzden okuyucu kitlesi değişken değildir. Ayrıca gazeteler günlük olarak yayımlanırken dergiler haftada bir ya da ayda bir vs. yayımlanır. Magazin, siyasal ya da gülmece içerikli dergiler, bilim - sanat – edebiyat dergilerine göre daha kısa sürede çıkar. Bilimsel ve sanatsal dergiler araştırmalara yer vererek makale yayımladıkları için daha uzun zaman diliminde çıkar [9].

1860'lı yıllar gazete ve dergilerin kamuoyunu oluşturduğu ve gerçek anlamda kamuoyunun görüldüğü yıllar olmuştur. Bu dönemden itibaren Osmanlı'da farklı konularda birçok dergi çıkmaya başlamıştır.

Süreli yayınlar, Tanzimat ile beraber resmi olarak başlayan Avrupalılaşma/Batılılaşma çabalarının göstergelerinden, uzantılarından biridir. Bu devirde Osmanlılar'da kadınlar ve çocuklar için süreli yayınlar ortaya çıkmaya başlar. Batı' dan alınan kavramların Osmanlıcalaştırılması toplumun Batılılaşma sürecinin tamamında bir problem olmuştur. Bu durum süreli yayınlar için de geçerlidir. Günlük gazetelerin isimlendirilmesinde fazla bir problem yaşanmazken haftalık, on beş günlük, aylık, haftada iki veya üç günlük süreli yayınların isimlendirilmesinde farklılıklar gözlenir. En uzun yayın hayatına sahip ve haftalık bir çocuk dergisi olan Çocuklara Mahsus Gazete ismine "gazete" kelimesini koymuştur ve kendisini "Osmanlı Gazetesi" olarak nitelemiştir. İlk haftalık çocuk dergisi olan Mümeyyiz de kendisini bir gazete olarak kabul eder. Sadakat, Etfal (1875), Ayine Etfal (1885) kendilerini hep gazete olarak görürler. Kendisini mecmua olarak niteleyen ilk dergi aynı zamanda bir kadın dergisi

[8] Atilla Özkırımlı, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, c. 2 , s.361
[9] Diba Bahadıroğlu, Osmanlı'da Dergicilik, İstanbul, 23 Kasım 2016, (https://www.makaleler.com/osmanlida-dergicilik)

de olan Aile' dir. Bu dergide ”Aileye yani kadınlara, çocuklara, ev işlerine müteallik mebahis-i mütenevviayı cami mecmuadır” açıklamasına rastlanır.

Buna karşılık adında mecmua kelimesini ilk kullanan Mecmua-i Nevresideğan olmuştur. Bu terimlerin kullanılmasının arkasından Çocuklara Talim "her on beş günde bir kere çıkar çocuklara mahsus ceridedir" nitelemesiyle yayın dünyasına girer. Selanik'te çıkan Çocuklara Rehber ise “etfal-i zükur ve inasın tehzib-i ahlak ve tevsi-i malumatına hadim haftalık risaledir” alt yazısıyla kendisini risale olarak niteler. Gene Selanik'te çıkan Çocuk Bahçesi için de aynı durum söz konusudur. Bu problem bütün II.Meşrutiyet dönemi boyunca da devam eder. Haftalık bir yayın organının risale, mecmua ya da gazete mi olduğuna karar verilemez [10].

II. Abdülhamid döneminde, basında sıkı bir denetimin görülmesine karşın dergicilik bu dönemde başta edebiyat ve ziraat sektörleri olmak üzere önemli bir gelişme göstermiştir. II. Meşrutiyet yıllarından sonraki süreçte dergicilik altın çağını yaşamış, önceki döneme göre yaşanan göreli özgürlük ortamı nedeniyle dergilerde birçok tartışmalar yaşanmış ve bu da dergiciliğin gelişimine önemli bir etken olmuştur [11].

Osmanlı’da yayımlanan basılı organlar için kullanılan tanımlamalar çeşitlilik göstermiş; gazete, dergi, jurnal, mecmua, mevkute, risale ve ceride gibi isimler verilmiştir [12].

İlk basın organları olan Takvim-i Vekayi, Ceride-i Havadis, Tercüman-ı Ahval ve Tasvir-i Efkâr yayımları gazete olarak bilinmekte ve adlandırılmaktadır. Ama bazı süreli yayımlar kendilerini gazete olarak adlandırmakla birlikte ağırlıkla dergi formatında bir yayım politikası izlemişlerdir[13].

[10] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s .15-18
[11] Kenan Demir, Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923), **Iğd Üniv Sos Bil Der** / Igd Univ Jour Soc Sci Sayı / No. 9, Nisan / April 2016, s. 71-112 Araştırma Makalesi / Research Article, http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/678805047_04_Demir_(71-112).pdf
[12] Âlim Kahraman, “Matbuat”, **İslam Ansiklopedisi**, C.28, Ankara, Diyanet Vakfı Yayımları, 2003/a, s. 122.
[13] Kenan Demir, Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923), **Iğd Üniv Sos Bil Der** / Igd Univ Jour Soc Sci Sayı / No. 9, Nisan / April 2016, s.71-112 Araştırma Makalesi / Research Article, http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler/678805047_04_Demir_(71-112).pdf

Osmanlıda üst zümre ve orta kesimin bir kısmı Fransızca bildiği için Fransızca yayınların takip edildiği görülmektedir[14]. Bu nedenle Osmanlı'da yayına başlayan ve dağıtıma giren ilk gazete de 1795 tarihinde Fransızlar tarafından çıkarılan Bulletin des Nouvelles olmuştur. İmparatorluğun Fransız Büyükelçiliğinde kurulan matbaada faaliyet gösteren ve amacı Fransız devrimini tanıtmak ve yeni kurulan Cumhuriyet düzenini Türkiye'deki Fransız vatandaşlarına ve diğer yabancılara anlatmak olan Bulletin des Nouvelles'in ve 1796-98 tarihleri arasında yayımlanan Gazette Française de Contantinople'un başarılı olmaları Osmanlı'da basının ortaya çıkması aşamasında etkili olmuştur[15].

Nihayet halkı bilinçlendirecek ve devletin ideolojisi çerçevesinde bir kamuoyu[16] oluşturabilecek olan Osmanlı Devleti'nin ilk Türkçe gazetesi Takvim-i Vekayi, 8 Ekim 1831 tarihinde yayın hayatına başlar[17]. Gazetenin mukaddemesinde yer alan II. Mahmud‟un, ülkedeki son yirmi otuz yıl içinde gerçekleşen olayları halka duyurmak için şehname yazarlarının ve vakanüvislerin görevlendirildiği, ancak olup bitenler ayrıntılı anlatılmadığı için halkın Devlet-i Aliye'nin iç ve dış işleri ile ilgili gelişmeleri takip edemediklerini bu gazete ile hiçbir yanlış anlaşmaya mahal vermeden günlük olayların en doğru biçimde aktarılacağını dile getiren sözleri gazetenin çıkış amacını da ayrıntılı olarak ifade eder. İki sayfa olarak çıkan Takvim-i Vekayi genellikle iç işleri, dışişleri, askeriye, eğitim, bilim ve ticaret konularını içeren altı bölüm olarak yayımlanır. II. Mahmud tarafından önsözünde belirtildiği yayın amacı doğrultusunda bir abone defteri düzenlenmiş ve ilk sayıdan itibaren ülkenin her tarafındaki memurlara “umûm-i mühimme ile amed-ü şüdiden tatarlar” vasıtasıyla ulaştırılmıştır. Abone defterine göre o dönemde 3000‟in üzerinde kişiye muntazam olarak ulaştırılmıştır. Ayrıca abonelerle yetinmeyip, gazetenin mahalle imamları vasıtasıyla tüm ülke halkına ulaştırılmaya çalışılması dikkat çekicidir[18].

---

[14] Cevdet Paşa, a.g.e., s.112.
[15] M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, Çağlayan Kitabevi, 1982, s. 166-167.
[16] Osmanlıda kamuoyu olgusu için bkz. Taner Timur, “Osmanlı‟da Kamuoyu Olgusu”, Osmanlı Basım Yaşamı Sempozyumu 6-7 Aralık 1999, Ankara, G.Ü. İletişim Fakültesi Yayını, 1999, s. 25-30.
[17] Emin Karaca, **Kaybolan Babialinin Ardından:anılar-portreler-anekdotlar**, İstanbul, Kekeme Yayıncılık:3, Şubat 2004, s. 15-16.
[18] A.g.e., s. 25

Takvim-i Vekayi'nin çıkışının ardından devletin verdiği imtiyaz üzerine bir İngiliz (William Churchill) tarafından çıkarılan ve yarı resmi nitelik taşıyan Ceride-I Havadis 1 Ağustos 1840 günü 4. Vakıf Han‟da kurulan matbaada faaliyete geçmiştir. Dış ülkelerde fazla sayıda muhabire sahip gazete özellikle dış haberlere ağırlık vermiştir[19]. Bir süre sonra bu ikiliye Vakayi Tıbbiye adlı dergi ve Âgâh Efendi tarafından 1860 yılında çıkarılmaya başlanan ilk özel gazete Tercüman-ı Ahval eklenir[20]. Bu tarihten İstibdat Döneminin başlayacağı 1876 tarihine kadar her yıl yeni gazeteler yayın hayatına başlar.

Osmanlının basın hayatının ilk yıllarının izlenebildiği 1851 yılı Salnamesine göre; bu tarihe kadar biri dergi olmak üzere üçü Türkçe, dördü Fransızca, İkisi Rumca, biri Ermenice ve biri Bulgarca 11 yayından bahsedilmektedir[21]. 1862'de Türkçe yayınlara Tasvir-i Efkar, 1867'de Muhbir, 1869'da Basiret, 1872'de İbret eklenir. Bu gazetelerin kâğıt ihtiyacı yüksek oranda Avrupa'dan karşılanmakla birlikte, Yalova kâğıt fabrikası ve 19. yüzyılda kurulan kağıt fabrikalarından ikincisi olan İzmir kâğıt fabrikası vasıtasıyla giderilir. Yine de bu fabrikalarda istikrarlı bir üretim faaliyetinden söz edilemez. 1846 yılında İzmir Halkapınar'da kurulmuş olan kâğıt fabrikası, altı yıl sonra kapitülasyonlardan faydalanan yabancı kâğıt üreticilerinin çoğalması nedeniyle üretimini sürdüremez ve kapatılır[22].

İlk özel gazete de ise 1860 yılında Şinasi ve Agah Efendi tarafından çıkarıldı. Tercüman-ı Ahval, dergicilik gibi işlev gören bir gazeteydi. İlk kez, II. Mahmud devrinde Türkçe gazetenin yayımı da devlet tarafından gerçekleştirilmiştir. Oysa Batı'da, gazetecilik genelde özel girişim niteliğinde gerçekleşen bir faaliyet olarak göze çarpmaktadır. Kısaca belirtmek gerekirse Batı'da ve Osmanlı'da gazete ve dergilerin ortaya çıkış koşulları ve gelişme çizgisi farklı şartlar altında gerçekleşmiştir [23]. Gazete ve dergi gibi süreli yayımları ile Osmanlı'nın tanışmasında

[19] İnuğur, a.g.e.,s. 172-174.
[20] Hasan Refik Ertuğ, , **Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi**, İstanbul, Sulhi Goran Matbaası, 1959, s. 180.
[21] Selim N. Gerçek, **Türk Matbuatı**, Ed. Ali Birinci, y.y.,1940, s. 72.; Gerçek, a.g.e., 193, s. 85.
[22]Ahmet, H. Mert Dereli, , **Genel Matbaa**, 2. Basım, Ankara, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, 1987, s. 22-23.
[23]Murat Özgen, **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayımları, 2004, s. 12.

Fransa önemli bir rol oynamıştır. Osmanlı'da gazete ve dergilerin yayımı Fransız modeline göre hazırlanmıştır. Aynı zamanda basını denetim altına almak için oluşturulan düzenlemeler ve kurallar da yine III. Napolyon'un Fransa'da uyguladığı düzenlemeler örnek alınarak yapılmıştır [24].

Batı dünyasında görülen değişimler, Osmanlı devletinde görülmemiştir. Batı'da gazetecilik faaliyetleri doğal bir gelişme çizgisini takip ederken, Osmanlı devletinde gazete ve dergiler büyük ölçüde devletin gölgesi altında faaliyet göstermişler, bunun dışına çıkmak isteyen gazeteciler ve basın kuruluşları ağır baskılara maruz kalmışlardır. Bu baskılar iktidarda kim olursa olsun her zaman görülmüştür. II. Abdülhamit ve İttihat ve Terakki dönemlerinde görülen sansürler bunun en canlı delilidir. Örneğin II. Abdülhamit döneminde, basın üzerinde sansür mekanizması şiddetli bir şekilde uygulanırken onun iktidarını devirip özgürlük vaadi ile iktidar olan İttihat ve Terakki Fırkası yönetiminde de bu tarz baskılar vuku bulmuş, hatta bu baskılar aşırı boyutlarda görülmüş ve siyasi nedenlerden dolayı gazeteci cinayetleri bile gerçekleşmiştir [25]. 1860'lı senelerde gazete ve dergilerin haber vermekten çok bir eğitim aracı olduğu düşüncesi hem gazetecilerde, hem de devlet yöneticilerinde hâkimdi [26].

İlk süreli yayım 1831'de devlet tarafından yayımlanan Takvim-i Vekayi'den sonra basında diğer gazete ve dergi örneklerin görülmesi birden olmamış, basında canlanma için belli bir zaman gerekmiştir. İlk yayımdan on sene sonra ikinci süreli yayım Ceride-i Havadis yayımlanmış ve bu yayımdan sonra çalışmamızın konusu olan Osmanlı'da dergicilik örnekleri sırası ile görülmeye başlanmıştır. Osmanlı'da yayımlanan ilk dergi 1849 senesinde tıp alanında yayım yapan Vaka-yı Tıbbiye olmuştur. Bu ilk dergiden sonra diğer dergi örnekleri 1860 senesinde görülmeye başlamıştır. 1860'lı yıllar Osmanlı'da basında bir hareketlenmenin yaşandığı yıllardır. Bu yıllardan itibaren devletten bağımsız kişiler ve cemiyetler tarafından birçok süreli yayım görülmeye

[24]Aslı Yapar Gönenç, "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi", **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı 19, 2004, s. 98

[25] Murat Özgen,; **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayımları, 2004, s. 9

[26] Orhan Koloğlu, **Osmanlı Döneminde Basın Teknikleri ve Araçları**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayımları, 2010, s. 154-161

başlamıştır. Bu hususta Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye cemiyetinin yayım organı olan Mecmua-ı Fünun, ilk dönemde çıkmış en önemli fikir dergilerinden biridir. Bu dergi Batı'da tartışılan düşünce ve fikir akımları hususunda halkı aydınlatmayı amaçlamış, ansiklopedist bilgileri okurlarına vermeyi yayım politikası haline getirmiştir. Mecmua-ı Fünun'dan sonra ardı ardına birçok dergi yayımlanmıştır. Aynı yıllarda çıkan Mir'at, Mecmua-ı İber-i İntibah, Mecmua-ı İbretnüma diğer önemli dergilerdir[27].

[27] Kenan Demir, Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (18491923), **Iğd Üniv Sos Bil Der** / Igd Univ Jour Soc Sci Sayı / No. 9, Nisan / April 2016, s. 71-112 Araştırma Makalesi / Research Article, file:///D:/laptp%20jadıd/Tez/yazilan%20tez/1yazilan/Osmanlı%20dergiciliği%20hakkında/678805047_04_Demir_(71-112).pdf

1.2. Çocuk Dergiciliğinin Tarihçesi

Çocuk süreli yayınlarını (dergileri) genel basın tarihi gelişiminden ayırmak mümkün değildir. Başlangıçta toplumun belirli kesimlerine hitap eden basın, zaman içerisinde, toplumun tüm kesimlerine hitap etme arayışına girmiştir. Avrupa'da çocuk dergileri, dergiciliğin ortaya çıkışından (1663) yaklaşık yüzyıl sonra başlayabilmiştir. Çocuk dergiciliğinin başlangıcını ahlâkî dergiler (Moralische Wochenschrift) oluşturmaktadır. İlk yayınlanan çocuk dergileri, birtakım ahlâkî değerleri içermekteydi. Bu dergilerde ebeveynlere ve çocuklara yönelik ahlâkî öğütler yer almaktaydı.

1722 yılında Leipzig'de yayınlanan **"Leipziger Wochenblatt für Kinder "** çocuk dergiciliğinin ilk örneği olarak kabul edilir. Bu ilk derginin içeriğini hikâyeler, fabller, tabiat bilgisi konuları, mektuplar ve birtakım temsiller oluşturmaktaydı. Yine aynı yıl bu dergiye rakip olarak **" Nidergaschisches Wochenblatt für Kinder "** adıyla ikinci çocuk dergisi yayınlanmıştır. Önemli bir okuyucu kitlesi bulan bu derginin içeriği de benzer konulardan oluşmaktaydı[28].

Daha sonra sırasıyla **Moralische Wochenschrift** (1724) , **Patriot** (1724-1726) yayın alanına girer. 1725 yılında yayınlanan **"Vernüftiger Tadlerin"** çocuk terbiyesini esas alan bir yayın politikası izlemiştir. 1759-1763 yılları arasında Berlin'de yayınlanan **" Wocehenblatt zum Besten der Kinder "** (Çocukların Yararına Haftalık dergi) ile, 1771 yılında Stutgart'ta yayınlanan **" Wochenschrift zum Besten der Erziehung der Jugend "** (Gençlerin Eğitimi Yararına Haftalık Mecmua) adlı dergiler yayınlanır. 1775 yılında "**Kinderfreund "** (Çocuklara Arkadaş) dergisi yayınlanır. Bu dergide sohbetler, sanatçılar hakkında bilgiler, bilmeceler, fabller ve şarkılar yayınlanır. 1784 yılında yayınlanan **"Kinder Akademie"** nin konuları ise coğrafya, tarih ve sanat üzerinde yoğunlaşmıştır [29].

[28] Seniha Şahinbay, **Yazılı Alman Basını İçinde Gençlik Basını**, 1991, s.77
[29] A.g.e, s.79

İngiltere'de ise ilk çocuk dergisi 18. yüzyılın sonunda (1788'de) **"Juveile Magazina"** adıyla yayınlanır. Bunu **"The Children's Magazine"** (1799) takip eder. Her iki dergi de iyi şöhret yapmalarına rağmen kısa ömürlü olmuşlardır[30] . İngiltere'de yayınlanan diğer çocuk dergileri **Children's Friends**, **Infant's Magazine**, **The Charm** (1852-1854) ve **The Boy's Own Magazine** (1855-1874) adlı dergilerdir.

1824'te **"The Child's Companion"** adıyla Londrada yayınlanan çocuk dergisi 19. yüzyılın ilk çocuk dergisi olması yanında en uzun süre yayınlanan dergi unvanına sahiptir. Bu dergi, yaklaşık yüz yıl süreyle yayınlanmıştır. 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan önemli çocuk dergileri ise 1826'da yayınlanan The Jeveile Miscellany ve 1829'da yayınlanan **The Childers Magazine** adlı dergileridir [31]. Aynı dönem Fransa'da ise **Le Musse de Familles** ve **Magazine de' Education et de Rec're'ation** [32] adlı dergiler yayınlanmıştır.

Çocuk edebiyatının doğuşu, yenileşme düşüncesi ve Batı'ya açılmayla yakından ilişkilidir. Bilindiği gibi Osmanlı döneminde başlatılan yenileşme hareketleri, öncelikle eğitim alanında kendini göstermiştir. Batılı anlamda öğretim yapmak üzere kurulan okullarda okutulacak kimi eserlerin (bilim ve teknik kitaplarının) yayınlanması ve basılması, eğitimle basın arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yenileşme döneminin eğitim uygulamaları da ilk önce yayınlar yoluyla halka duyurulmuştur. Ancak bu dönemde çocuklara yönelik olarak yayınlanan ilk eserler geleneksel anlayışı yansıtan eserlerdir. Çocuk yazınıyla ilgili ilk eserler arasında şair Nabi'nin (1642-1712) oğlu için yazdığı öğüt kitabı **Hayriyye** ve Sümbülzade Vehbi'nin (?- 1809) oğluna yazdığı **Lütfiye-i Vehbi** adlı mesnevileri [33] gösterilmektedir. Bunların yanında **Tuhfe-i Vehbi, Nuhbe-i Vehbi** ve **Subha-i Sıbyan** gibi eserler de çocuk yazını içerisinde sayılmaktadır. Bu eserler geleneksel Müslüman Türk toplumunun ahlâkî, sosyal ve bireysel değerlerini öğretici nitelik taşımaktadırlar.

---

[30] A.Ferhan Oğuzkan, "**Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri**" Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul, 1987, s.25.
[31] A.g.e, s.26.
[32] A.g.e, s.27.
[33] "Çocuk Edebiyatı", **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cem Yayınevi, C.II, s.327.

İlk çocuk dergileri günlük gazete ekleri olarak neşredilmiştir. Ancak Tanzimat dönemi çocuk dergileri uzun ömürlü olamamıştır. Bu dönem çocuk dergileri zorluklar içerisinde var olmaya çalışmışlardır. Tanzimat dönemi çocuk dergilerinden en uzun ömürlüsü ilk çocuk dergisi unvanına da sahip olan Mümeyyiz[34] dergisidir. 1869 yılında Sıtkı Efendi adlı yayıncının, aynı adlı günlük gazetenin çocuklar için haftada bir neşrettiği **Mümeyyiz**'in her sayısı ayrı bir renkte çıkarılmıştır. Çocuk eğitimi üzerinde yoğunlaşan, eğitim ve öğretim yazılarını içeren ve sekiz sayfa olarak basılan bu özel sayı (Mümeyyiz), Türk basın tarihinde ilk çocuk ve eğitim dergisi olarak değerlendirilebilir.

İkinci çocuk dergisi, üzerinde basım yılı bulunmayan, ancak yayınladığı ilânlardan, dolaylı olarak yapılan çıkarımlarla, muhtemelen 1873 veya 1874 yılında yayınlanan diğer bir çocuk dergisi **Hazine-i Etfal** adlı dergidir [35] .

1875 yılında Mehmet Efendi adlı yayıncının çıkardığı Sadakat adlı günlük gazetenin, aynı adla haftalık eki olarak yayınladığı dergi **Sadakat**, Tanzimat döneminin diğer bir çocuk dergisidir. İlk altı sayısı büyük bir ilgi gören Sadakat yedinci sayısından itibaren **Etfal** adıyla devam etmiştir [36]. 23 Mayıs 1875 tarihinde yayınlanan Etfal dergisi, ancak 16 sayı çıkabilmiştir.

Hem kadınlara hem de çocuklara hitap eden **Ayine** Tanzimat dönemi dergilerindendir. Derginin ilk sayısı 14 Kasım **1875**'te yayınlanır. **Selanik**'te 41 sayı yayınlanan dergi İstanbul dışında yayınlanan ilk çocuk dergisidir [37].

XIX. yüzyılın önde gelen çocuk edebiyatçılarından, Mehmet Şemseddin tarafından yayınlanan **Arkadaş (1876)** dergisi, Tanzimat döneminin son çocuk dergilerindendir. 13 sayı yayınlanabilen Arkadaş, Batılı tarz çocuk dergilerinin başında gelir.

Çocuk dergiciliğinin gelişme dönemi Mutlakiyet dönemidir. Mutlakiyet dönemi (1878-1908) çocuk dergilerinin başında Tercüman-i Hakikat gelmektedir. Aynı adlı

[34] M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, 1993, s. 243.
[35] Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi'nde 972 numarasıyla kayıtlı olan Hazine-i Etfal'in tek nüshası mevcuttur.
[36] M. Nuri İnuğur, **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, 1993, s. 249.
[37] Dergi Hakkı Tarık Us Kütüphanesinde BC. 76 numarasıyla kayıtlıdır.

günlük gazetenin daha çok orta okul öğrencileri için neşrettiği haftalık ek olan **Tercüman-ı Hakikat** adlı dergi 1880 yılında yayımlanır. Derginin 26 sayısı yayımlanmıştır.

Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinden sayılan **Aile,** Şemseddin Sami tarafından yayımlanmıştır. Kadın ve eğitim yazılarına yer verilen derginin kütüphanelerde ancak üç sayısı bulunabilmiştir.

1880 yılında toplam 40 sayı yayımlanabilen bir başka çocuk dergisi ise **Bahçe** dergisidir. Kemal Efendi tarafından çıkarılan dergide Batı dillerinden tercüme edilen hikâyeler yayımlanmıştır [38].

Mecmua-i Nevresidegan Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinden bir diğeridir. Ancak dört nüshası bulunan ve Tarih, Coğrafya ve Matematik konularına ait yazıların yer aldığı dergi, bir okul dergisi görünümündedir. Yayımlanma yılı 1881'dir.

1881 yılında yayın hayatına başlayan iki çocuk dergisi daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki **Çocuklara Arkadaş** diğeri ise **Çocuklara Kıraat** adlı dergilerdir.

Ahmet Mithat tarafından 1897 başlarında yayınlanmaya başlayan **Çocuklara Rehber** dergisi, Osmanlı dönemi çocuk dergileri içerisinde en uzun süreli ikinci dergi olma özelliğine sahiptir. Toplam 166 sayı yayımlanmayı başaran dergi aynı zamanda XIX. yüzyılda yayınlanan son çocuk dergisidir. Derginin diğer bir özelliği ise İstanbul dışında yayınlanan çocuk dergisi olmasıdır. Dergi Selanik'te yayımlanmıştır.

Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinin sonuncusu ise Selanik'te yayınlanan **Çocuk Bahçesi** adlı dergidir. Böylece toplam 54 tane Osmanlı alfabesi ile yayınlanan çocuk dergisi ortaya çıkmıştır.

Bilinen ilk çocuk dergisi Mümeyyiz, ilk kadın dergisiyle aynı sene içinde çıkmıştır. İlk kadın dergisi Terakki 28 Haziran, Mümeyyiz ise 15 Ekim 1869'da yayınlanmaya başlar. Eski harfli çocuk dergileri genelde kısa bir yayın hayatına sahip olurlar. Mümeyyiz 49 sayı çıkar. Çocuklara Mahsus Gazete 627 sayıyla en uzun ömürlü çocuk

[38] Milli Kütüphane'de 1956 SB 124 numarasıyla kayıtlıdır.

dergisi olurken onu 166 sayıyla Çocuklara Rehber, 113 sayıyla Yeni Yol takip eder. Geriye kalan dergilerin büyük bir bölümü yirmi sayıyı bile bulamazlar.

Sürekli satış ve tiraj düşüklüğü yaşayan eski harfli çocuk dergileri satışlarını arttırmak için bazen Bahçe gibi fiyatlarını yarı yarıya, kırk paradan yirmi paraya indirirler. Fakat derginin satışını arttırmada eski harfli çocuk dergilerinin tamamına yakınının ortak politikası promosyondur. Dergiler daha ilk sayıdan okuyucularına çeşitli hediyeler vaad ederler. Bu hediyeler sorulan bilmeceleri doğru çözenler arasında çekilen kura sonucu kazananlara dağıtılır. İlk degilerde kazananlar, sadece isimlerinin mecmuada yayınlanma hakkını elde ederler. Daha sonra üç aylık, altı aylık ve senelik abone hediyeleri gelir. Çocuklara Mahsus Gazete "Varaka-i takdiriye" , "uyandıran masa saati", "çeyrek altın lira" gibi promosyonlar dağıtırken Meşrutiyet'ten sonra bu konuda adeta özel bir rekabet başlamıştır. Hemen her dergi – bazen iki yüzüncü kişiye kadar- kartpostal verirken, "mürekkepli kalem, kokulu sabun, zımbalı defter, zarif bir resim albümü, bir kat yazlık elbise, mektep çantası, yazı takımı, cep atlası, cüzdan kitap, kolonya" ve benzeri birçok farklı promosyonla ortaya çıkar. Fakat Meşrutiyet döneminin promosyon olarak en büyük hediyesi Mini Mini tarafından vaad edilen telefon aleti olmuştur. Mütareke ve cumhuriyet devirlerinde de bu uygulama devam etmiştir. "Duvar takvimi, çeşitli miktarda para, kol saati, nikel saat, altın bilezik, altın saat" bu dönemde vaad edilen hediyelerdir. Lane "futbol topu ve fotoğraf makinesi", Mektebliler Alemi "bisiklet" vereceklerini duyururken bu dönemin en büyük vaadi Haftalık Resimli Gazetemiz' den gelir. "Bir motorsiklet". Hacıyatmaz' ın ise değişik bir promosyon politikası vardır. Mecmua hediye dağıtımında kuradan değil eşitlikten yanadır. Bilmeceyi doğru çözen herkese defter vaad eden Hacıyatmaz sene sonunda yirmi beş sayıyı aldığını ispat eden herkese de elli kuruşluk hediyeler vereceğini söyler[39].

Eski harfli çocuk dergilerinin tirajları hakkında kesin bir bilgi yoktur. Sadakat (1875) ilk sayısının ilk basımının 1500, ikinci basımının 1000 adet olduğunu yazar. Selim Nüzhet gerçek kendisinde bu sayının üçüncü baskısı olduğunu ve bunun da bin adet basıldığını belirtir.[40] Sadakat'ten yirmi sene kadar sonra çıkan ve yayınını on iki sene

[39] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s.19-21
[40] Selim Nüzhet, **Türk Gazeteciliği**, İstanbul, Devlet Matbaası, 1931, s.69

sürdüren Çocuklara Mahsus Gazete' nin daha yüksek bir tiraja sahip olduğunu tahmin etmek güç değildir. Meşrutiyet döneminde rekabet halinde olan iki dergiden Çocuk Duygusu, Çocuk Dünyası' nın tirajının iki bine kadar düştüğünü söyler. Bu ifadeden belki de normal bir satışın 4000-5000 civarı olduğu sonucu çıkarılabilir[41].

Devletin ekonomik durumu ve Osmanlı para biriminin kendi içinde uğradığı değişimler neticesinde dergilerin de fiyatları değişmektedir. İlk dergi Mümeyyiz'in fiyatı 20 para (1869), sırasıyla Hazine-i Etfal 50 para (1873), Sadakat (10 para), Bahçe 40 para (1880) ve 19. Asırda yayınlanan son dergi olan Çocuklara Rehber' in de fiyatı (1897) 20 paradır.Yirminci yüzyıla Çocuk Bahçesi gene 20 para fiyatla girer (1905). Meşrutiyet dönemi dergilerinin fiyatları genellikle on paradır. Birinci Dünya Harbinden çıkıldıktan sonra Lane 5 kuruşluk bir fiyatla yayın hayatına atılır. Hacıyatmaz, Yeni Yol, Resimli Dünya, Mektebliler Alemi, Bizim Mecmua' nın fiyatları da aynıdır. Çıtı Pıtı ve Musavver Çocuk Postası fiyatlarını yüz parada (ikibuçuk kuruş) tutarlarken, Haftalık Resimli Gazetemiz üç buçuk kuruştan satılır. Sevimli Mecmua 10 kuruş ve Türk Çocuğu 15 kuruşla nominal olarak en yüksek fiyata sahip çocuk dergileri olurlar. Bazı dergilerde de paranın satın alma gücünün belirsizliğinden dolayı para biriminin cari değeri dikkate alınarak abone fiyatı belirlenir. Çocuk dergilerinin çıkış yeri genellikle İstanbul'dur. Üç dergi Selanik (Aile, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi), iki dergi Bursa (Ciddi Karagöz, Haftalık Çocuk Gazetesi), iki dergi İzmir (Mektebliler Alemi, Çocuk Yıldızı) bir dergi de (Türk Çocuğu) Ankara' da yayınlanmıştır. Yeni Yol ise sırasıyla Bolu, Akhisar ve İstanbul'da yayınını sürdürmüştür. Geri kalan dergiler İstanbul'da yayınlanmıştır[42].

Çocuklar için yayınlanan eski harfli dergiler genellikle siyasi ve sosyal konjonktüre göre hareket ederler. Devletle ve devleti idare edenlerle araları her zaman iyidir. Meşrutiyete kadar Saltanatın, 1908'den sonra Meşrutiyetin ve nihayet 1923'ten sonra da Cumhuriyetin yanında yer alırlar. Yanlış uygulamaları dile getirseler de bunu çok ılımlı bir şekilde yaparlar. Buna karşılık Selanik'te yayınlanan Çocuk Bahçesi dönemin rejimine muhalif yazarları bir araya toplayıp mevcut idarenin hoşuna gitmeyecek bir

[41] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 20
[42] A.g.e, s. 21

takım yazılar yayınlayınca önce ihtar alır. Arkasından yayını iki hafta müddetle tatil edilir sonra da süresiz olarak kapatılır[43].

Çocuk dergilerinin tamamına yakınında okuyucu mektupları köşesi vardır. Buraya bazen çocuklar, bazen veliler mektup yazarlar. Bu köşede bazen de velilerin kaleminden çıktığı belli olan fakat bir çocuk adı verilerek gönderilen mektuplar yer alır. Bu mektuplar genellikle dergiyi öven ve ülkede eğitimde, sağlıkta aksayan yönleri vurgulayan mektuplardır. Çocuklara Talime (1887) gelen mektuplarda insan ve hayvan resimlerinin yayınlanması istenir yayıncılar da bu isteğe uyacaklarını bildirler. Bununla beraber bir müddet sonra hem insan hem de hayvan resimleri yeniden derginin sayfalarında yer bulur[44].

Çocuk dergileri genellikle haftalık olarak yayınlanır. Küçük bir bölümü on beş günde bir çıkarken bir tanesi de aylıktır (Türk Çocuğu). Yayıncılar dergiler okunurken çocukların derslerini ihmal etmemelerini ısrarla söylerler. Bu sebeple hatta bazen özellikle ilk yazıda belirtilerek dergiler hafta tatilinden bir gün evvel, Perşembe ya da hafta tatilinin olduğu gün Cuma çıkmışlardır. Eski harfli çocuk dergileri genellikle çocukların sevebileceği ya da çocuklara ilgili şeyleri hatırlatabilecek isimler seçmişlerdir. Günlük gazetelerin aynı isimle çocuklar için çıkardıkları ekler (Mümeyyiz, Sadakat, Tercüman ı Hakikat), okul yayınları (Numune i Terakki, Debistan ı Hıred) bir kenara bırakıldığında dergi isimleri çocuk, etfal, mektep, talebe, arkadaş, kelimeleri ya da içlerinde bu kelimelerin yer aldığı söz grupları şeklindedir[45].

Çocuk dergilerindeki reklam ve ilanlar Meşrutiyete kadar bir iki küçük istisna hariç genellikle hep yetişkinler içindir. Meşrutiyetle beraber çocuklara yönelik reklam ve ilanlar dergi sayfalarında daha sık görülür ama bunlar da daha çok başka dergiler, kitaplar ve özel derslerle ilgilidir. Bu dönemde de yetişkinler için reklamlar devam etmektedir fakat konu çocuklardır. Tam zıddı durumlar da söz konusudur. Mesela Çocuk Duygusu' na verilen Tring ve Stein mağazalarının reklamlarında çocuklardan velilerine kendileri için elbiseyi bu mağazalardan almalarını rica etmeleri istenmektedir. 19. asrın sonlarından itibaren dönemin şöhretli yazarları çocuk

[43] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s.21-22
[44] A.g.e, s. 22
[45] A.g.e, s. 22-23

dergilerinde boy göstermeye başlarlar. Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik(Bölükbaşı), Raif Necdet(Kestelli), Hüseyin Cahid(Yalçın), Celal Sahir(Erozan), İsmail Hakkı(Baltacıoğlu) vs gibi isimler yazı ve şiirleriyle mecmualara katkıda bulunurlar[46].

[46] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 23

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Çocuk Dergilerinde Grafik Tasarımın Tarihçesi

Grafik Tasarım - Graphic Design, bir mesajı görsel yolla belirli bir hedef kitleye ulaştırmak amacıyla logo, afiş, büyük boy sokak afişi (billboard), basın ilanı, ambalaj, kitap, dergi, tanıtım filmleri, çizgi film gibi tasarımları yazılı ve görsel elemanlarla sanatsal ölçütler içinde tasarlayan ve çizen kişileri yetiştiren eğitim dalıdır.

Grafik tasarım genel olarak reklam, resim, çizim, illüstrasyon, grafik, baskı ve bunlarla ilgili her türlü sanat danışmanlığını kapsayan işlerin tamamıdır. Grafik tasarım reklam görselleri, çizimler, grafikler, video görselleri ve baskı görsellerini hazırlamakta kullanılan bir sanat dalıdır. İnsanlara verilmesi amaçlanan bir mesajı etkili ve amaca uygun olarak iletmek için kullanılacak her türlü tasarım ve yaratım süreci grafik tasarımın kapsamına girer. Tasarımcı meydana getirdiği tasarımı görme ve işitme duyularına hitap edecek şekilde hazırlar. Filmler, grafikler, matbaa baskıları, afişler ve reklamlar gibi tüm tasarımları grafik tasarımcılar hazırlayabilir[47].

"Grafik tasarım görsel bir iletişim sanatıdır" [48]. Daha çok sanatçının elinden özgün biçimlendirmeyle çıkan ya da özgün çoğaltmayla (baskı yöntemiyle) elde edilen eserin, bilgi iletmek, basılmak, kitle iletişim amaçlarında kullanılmak amacıyla hazırlanan; çizgi, yazı, resim ve bunların düzenlemeleriyle ilgili tasarımları kapsar [49]. Bir mesajın açık, ekonomik ve estetik bir yolla iletilmesi grafik tasarımın başlıca amacı ve başarı ölçütüdür. Mesaj ise iletilmek istenen duygu, düşüncenin kaynak tarafından hedef kitle üzerinde tepki uyandırmak amacıyla bir simgeler dizisi biçiminde kodlanmasıdır[50].

Grafik tasarımcısı sözcükleri ve görüntü unsurlarını görsel bir iletim oluşturacak biçimde bir araya getiren kişidir. Grafik tasarımcı, çalışma içindeki görsel

---

[47] تاریخ طراحی گرافیک. فیلیپ بی مگز. انتشارات سمت. ص 40-50

[48] Becer, E, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2005, s.10

[49] Sözen, M., & Tanyeri, U, **Sanat Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1987, s.42

[50] G, Alpan Bangir, **Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci Başarısına ve Derse ilişkin Tutumlarına Etkisi**, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004, s.196

organizasyonu algılar ve yapılandırır. Tasarımcı, ürün ya da hizmeti sunulduğu ortam içerisinde çekici, ulaşılabilir ve işlevsel kılacak bütün verileri bir araya getirip yaratıcı bir yaklaşım ile sunmakla yükümlüdür. Bir tasarım ne kadar çekici olursa olsun verilen mesajı iletmiyorsa hiçbir değer taşımaz. Tasarımcı, hem mesaj aktarıcı hem de biçim düzenleyicidir. Başka bir deyişle mesaja görsel biçim kazandıran kişidir [51].

Grafik ve tasarımın tarihi, MÖ .14,000'lerde yapılmış mağara resimlerine ve MÖ. 4.yy.'da yazının başlamasına dayandırılabilir. Sonraları daha çok el yazması dini içerikli kitaplar ilk yayınlar olacaktır. Johann Gutenberg'in Avrupa'da 1450'lerde hareketli matbaa'yı icadı ıle kitaplar yaygınlaşmaya başlamıştır. O dönemlerde entelektüel düşünce, din etrafında olduğundan ilk basılıp dağıtılmaya başlanan kitaplar dinsel kitaplardır. Basılı yayınlar için harf ve metin dizimi erken dönem grafik tasarım pratikleridir. Asıl çıkış noktası ise; sanayileşme ve modern yaşama geçiş ile, özellikle de fotoğrafın keşfi ile ortaya çıkan İzlenimcilik ve Post-İzlenimcilik akımlarının sonrasında başlamıştır. Çünkü resim sanatı farklı bir yöne ilerlemeye başlamış ve grafik, afiş, ürün katalogları vb. öne çıkmaya başlamıştır. Gazetenin ortaya çıkmasıyla reklam ve tanıtım öne çıkmıştır. Örneğin; ürün katalogları ilk önceleri fotoğraflarla değil gravür baskılar ile yapılmaktaydı. İşlerin tanıtımını ve duyurusunu yapan afişler de kendi içerisinde ayrı bir alan haline geliyordu. Bu alanlarda ilk çalışanlar da grafiker, grafik sanatçısı veya tasarımcı değil ressamlardı. Bu yüzden resimsel özellikleri önde, tipografik özellikleri geri planda kalıyordu. Fakat baskı tekniklerinin ilerlemesi, fotoğrafın geliştirilmesi ve tipografinin önem kazanması ile özellikle afiş tasarımı ve dolayısıyla grafik sanatlar resimden ayrı, tasarımın birer dalı olarak ortaya çıkmıştır.

[51] E, Becer, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2005, s.32

Grafik tasarımı etkileyen ve biçimlendiren bazı sanat akımları olmuştur. Avrupa'da birçok sanatçı ve düşünür, geleneksel düşünce ve değerlere karşı çıkarak yeni anlatım biçimleri aramaya başladı. Endüstri devrimiyle ortaya çıkan İngiltere'deki Art and Crafts akımı bunlardan biridir. Bu akımın başlıca sanatçısı olan William Morris, 1891-1896 yılları arasında tasarladığı kitaplarla zamanına göre çok yetkin grafik tasarım işleri üretmiştir. William Morris'in işleri, grafik tasarım için bir pazar olduğunu göstermiştir. Bu dönemler tasarımın sanattan ayrılmaya başladığı dönemlerdir. Ayrıca yine bu dönemde Pre-Raphaeliteler ortaya çıkmıştır. Bu Pre-Raphaeliteler'in resimleri idealize edilmiş, hayali, gerçek dışı kadın ve erkek tipolojisi, duygunun ve aşkın yüceliğine yönelik resimlerdir. Bu resimlerde anlatım yalınlaşmış, detaylar kaybolmuştur. İzleyenin baktığında hemen anlayabilmesi amaçlanmıştır. Edvard Munch'ın (1863-1944) resimleri de grafik tasarım alanında yapılan ön hazırlık çalışmaları olarak kabul edilmektedir. Birinci Dünya savaşı sonrasında 19.yy.'ın sanat ve tasarım görüşlerine tepki olarak yeni düşünceler oluşmaya başlamıştır. 1919'da Almanya'nın Weimar şehrinde kurulan Bauhaus okulu sanat ve tasarım alanında birçok yeniliğin öncüsü olmuştur..[52].

YİRMİNCİ YÜZYIL VE SONRASI DÖNEMLERDE GRAFİK SANATI

20.yy.' da temel görüntü ögelerini resim sanatından alan grafik tasarım, toplumun siyasi yapısından, teknolojik gelişimlerden, tüketim alışkanlıklarından, resim, edebiyat ve düşünce akımlarından en çok etkilenmiş olan sanat alanıdır. Bu etkilenmeyi, dönemlere ait afişleri izleyerek görmek mümkündür.

Basılı yayınların artan üretimi, grafik tasarım aracılığıyla iletişimin önem kazanmasına neden olmuştur. Basılı yayınlarla bilgi akışı hızlanmış, yayıncılık, reklamcılık ve afiş tasarımı hızla gelişmeye başlamıştır. Alois Senefelder´in 1799´da bulduğu litografik baskı (taş baskı) tekniğinin geliştirilmiş biçimi olan ofset baskı, 20. yy.'da en çok kullanılan baskı çeşididir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra daha ince grenli kalıplar ve hassas çalışan baskı makineleriyle ofset baskının kalitesi artmıştır. Geliştirilen ofset baskı tekniği üzerinde durmamızın nedeni, grafik tasarımın ürünlerinden olan, afiş, gazete, dergi ve kitapların neredeyse tamamının basımında kullanılır olmasıdır. Ofset

[52] تاریخ طراحی گرافیک. فیلیپ بی مگز. انتشارات سمت. ص 20-33

baskı tekniğinin geliştirilmesi, grafik tasarım için son derece önemli ve vazgeçilmez hâle gelmiştir.

Almanya' da Walter Gropius (1883.1969), Paul Klee (1879.1940) ve Wassily Kandinsky (1866.1944) gibi ünlü ressamların da katıldığı Bauhaus'u (yapı evi) başlattı. Bauhaus, özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan toplumsal değişimin sonucu olarak sanatın günlük yaşama girmesidir. El sanatlarının azalması ve üretilen biçimlerin bozulması sonucunda ortaya çıkan bir akımdır. Bauhaus'un kurucusu mimar Gropius, sanat ve zanaatı birleştiren fonksiyonel, ucuz ve kalıcı ürünlerin stil olması gerektiğini söylemiştir. Estetik kaygılar taşıyan bu ucuz ürünlerle geniş halk kitelelerinin buluşması sağlandı. Sanatın herkesin hakkı olduğunu savundu. Bugün okutulan 'Temel Tasarım' dersinin kökeni Bauhaus'a dayanır[53]. Günümüzde Grafik tasarım büyük ölçüde bilgisayar programları aracılığı ile yapılmaktadır

Türkiye'de İbrahim Müteferrika ilk defa 14 Aralık 1727'de Müteferrika Matbaası kurulmuştur. Burada basılan kitaplar dünya kitap tarihine ve Osmanlı kültürü tarihine dair önemli bilgiler vermektedir. Bu matbaada 1729-1742 tarihleri arasında 16 kitap basılmıştır. 1729'da "Vankulu Lugati" Arapça harflerle ilk basılan kitaptır. Katip Çelebi'nin 1732'de basılan "Cihannuma"sı içinde harita ve çizimler vardır. J. B. Holderman'ın "Grammaire Turque" kitabı 1730'da Osmanlı'da Latin alfabesini kullanan ilk baskı olmuştur. 1732 yılında basılan "Tarih-i Hind-i garbi" (Amerika'nin keşfi), Amerika hakkında Müslüman bir yazar tarafından yazılan ilk kitaptır, 13 tahta baskı içerir [54].

Basılan kitaplar, dinî konuların yanında müzik, okçuluk, matematik, avcılık, gök ve tıp bilimi alanlarındaki eserlerdir. İbrahim Müteferrika'nın ölümünden sonra farklı matbaalar ve matbaacılar tarafından baskıya devam edilmiştir. Matbaanın ülkemize geç gelmesinin nedenleri çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. İslam kültüründeki suret yasağı ile yazının güçlenerek kullanıldığı kültürümüzde hat sanatında yazı, okunması kadar resim gibi izlenmesi için de yazılmıştır. Dönemin ünlü sanatçıları olan hattatların el yazması eserleri yanında matbaa ve onun seri üretimi olan kitapların sözünü etmek

[53] Anonim, **Grafik ve Fotoğraf, Avrupa Grafik Sanatı Tarihi**, Ankara, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı 2012, s. 36.
[54] (Çevrimiçi) http://gen3.com.tr/tasarim/grafik-tasarim-tarihi.html, 15 Ekim 2017.

dahi mümkün değildir. Hat sanatının ve sanatçılarımızın en büyük talihsizliği, el yazması eserlerin hızlı üretilememesi, pahalı olması, bu nedenle "Art and Crafts" sanat anlayışında olduğu gibi hızlı basım tekniğine karşı ayakta duramayışlarıdır. Gelişme adına yüzünü Batı'ya dönen Osmanlı'nın teknoloji, kültürler arası iletişim ve etkileşim alanında kazanımları olduğu kadar kayıpları da olmuştur[55].

Meşrutiyetle birlikte özgürleşen düşünce ortamı grafik sanatlarda da kendini göstermiştir. Osmanlının 'yüzünü Batıya dönmesi' olarak ifade edilen özellikle Fransa ile başlayan Batı ile olan iletişimdir. Grafik sanatı ilk kez basın ilanlarıyla kendisini gazetelerde göstermiştir. Bir dönem bu ilanlarda, Arap ve Latin harfleriyle birlikte kullanılmıştır. Grafik tasarımı afişlerle Türkiye'ye girişi Cumhuriyetin ilk yıllarına rastlar. İhap Hulusi, Münih Fehim, Kenan Temizan, Ramiz Gökçe, Atıf Tuna dönemin ünlü sanatçılarındandır. Özellikle İhap Hulusi yaptığı grafik çalışmaları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşturulmak istendiği yeni yüzünü ortaya koymuştur. 2. Meşrutiyetin ilanından beş altı yıl sonra ortaya çıkan 1.Dünya Savaşı ile başlayan ve Cumhuriyetin kurulmasına kadar geçen süre grafik sanatı alanında durgunluğa neden olmuştur. Dünyada olduğu gibi, Cumhuriyet Türkiye'sinde de İhap Hulusi'nin özellikle afiş ve grafik çalışmalarıyla sanat-iktidar ilişkisinin bir kez daha birbirinden ayrılmadığını görülmüştür. Geniş kitleler ile en kolay iletişimin özellikle kitle iletişim araçlarının kısıtlı ve teknolojisinin düşük olduğu dönemlerde grafik sanatının en önemli dalı olan, özellikle şehir meydanlarında sergilenen afişlerin gücü inkâr edilemez. 1940'1ı yılların en önemli isimlerinden biri olan Eli Acıman (bugün hala en büyük reklam ajanslarından biri olan Man ajansın kurucusudur), ürün tanıtım çalışmalarıyla Türkiye'nin ilk reklamcılarındandır. Grafik tasarım, 1946 yılında çok partili döneme geçiş ile birlikte yeni kurulan partilerin ve siyasi söylemlerinin tanıtımları için afişler kullanılmıştır. Bir kez daha toplumsal yaşam ve siyasi hayat grafik tasarımın ilgi alanını belirlerken, grafik tasarım da kendisini farklı bir alanda daha ortaya koymuştur. İllüstrasyonlarla başlayan siyasi afişler tipografik ifadelerle, amblemlerin kullanılmasıyla devam etmiştir.1950 yıllarında grafik tasarım ve

[55] Anonim, **Grafik ve Fotoğraf , Türk Grafik Sanatı Tarihi**, 211GS0127, T.C. MillÎ Eğitim BakanlIğı, Ankara, 2012, s.4.

illüstrasyon gelişme göstermiştir. Mesut Manioğlu, Ayhan Akalp, Namık Bayık bu gelişmenin önemli isimleridir[56].

Turgay Betil de çocuklara yönelik çalışmaları, tiyatro afişleri, kitap ve dergi illüstrasyonları ve grafiğin pek çok alanında ürünler veren bir tasarımcıdır. Tasarımlarında mizah öğesini ön plâna çıkaran sanatçı San Grafik, Manajans, Yeni Ajans, Repro gibi ajanslarda art direktör olarak çalışmıştır. Tasarımcının çalışmaları çeşitli kurumların koleksiyonlarında ve yurt dışındaki müzelerde yer almaktadır. [57]

Farklı ülkelerde Çocuk dergilerinin yayın hayatına başladığında Grafik Tasarım diye adlandırılan terimler yoktu ama o zamanda da tasarım ve resimler göz önündeydi ve çocuklara hazırlanan basınlarda her zaman yetişkinlerden farklı ve çocuklara özel hazırlanan resimler ve fontlar kullanılmıştır. Çocuklara hazırlanan ve yayınlanan kitaplar ve dergilerde çocuklara uygun resimler ve yazı fontları kullanılmıştır. Zamanında Grafik Tasarımı resimler ve yazı fontlardan oluşmaktaydı. Daha sonra renkli basın ortaya geldiğinde renk unsuru da tasarıma eklenmiştir.

Çocuk dergilerini eğitim konusunda değerli kılan taraflarından birisi, çocukların ilgisini çekecek görsel malzeme kullanmalarıdır. Çocuklara yönelik yayınlar içerisinde resimli olarak yayınlanan ilk eğitim aracı çocuk dergileri değildir. Çünkü ilk çocuk dergileri olan Mümeyyiz, Hazine-i Etfal ve Sadakat dergilerinde görsel malzeme kullanılmamıştır. Kronolojik olarak dördüncü çocuk dergisi olan Etfal (1875) resim yayınlayan ilk çocuk dergisi unvanına sahiptir. Halbuki Hafız Refi'nin 1874'te (H.1291) yayınlamış olduğu Resimli Elifbay-ı Osmani adlı kitap, tespit edilebilen ilk resimli kitap olma özelliğine sahiptir. Galatasaray öğretmenlerinden olan Hafız Refi bu resimli Elifba'dan önce de resimsiz olarak bir Elifba yayınlamıştır.

Galata'da Neologos Matbaası'nda basılan bir kitap 96 sayfadan oluşmaktadır[58], bu kitap, hayvanlarla ilgili okuma parçalarıyla doludur. Öğrencilerin ilgisini çekecek

---

[56] Anonim, **Grafik ve Fotoğraf , Türk Grafik Sanatı Tarihi**, 211GS0127, T.C. MillÎ Eğitim BakanlIğı, Ankara, 2012, s. 9-12 .

[57](Çevrimiçi) http://www.grafikerler.org/forum/konu/dunden-bugune-turk-grafik-tasarim-tarihi-bolum-1.31098/ , 27 Temmuz 2012.

[58] Yahya Akyüz, "**Resimli İlk Türkçe Alfabe ve Okuma Kitabımız ve Türk Eğitim Tarihindeki Önemi**", Millî Eğitim Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül 2000, Sayı 147, s. 4.

tarzda hazırlanmış kitapta, 31 adet gravür biçiminde yapılmış hayvan resmi bulunmaktadır. Batı dillerinde basılmış kitaplardan alıntı olduğu tahmin edilen resimler, vahşi hayvanlardan (Aslan, timsah, kurt, yılan, gergedan, kartal ve vaşak gibi) ve evcil hayvanlardan (papağan, güvercin, horoz, koyun, köpek ve kedi gibi) oluşmaktadır[59].

Görsel malzeme kullanan ilk çocuk kitabıyla başlayan bu gelenek, daha sonra yayınlanan çocuk dergileri tarafından takip edilir. Çocuk dergilerinde kullanılan görsel malzemeler içerisinde resimler önemli bir yer tutar. Çocuk dergileri, yayınladıkları resimlerle okuyucu kitlesine, albenisi yüksek ve onların ilgilerini çekecek görsel malzeme sunmuşlardır.

Çocuk dergilerinin grafik tasarımında resim ve görsel malzemeden başka bir de font ve yazı ya da Tipografi önemlidir.

Tipografi, çocuk dergilerinin tasarımında önemle ele alınması gereken konulardan biridir. Çocuğun gelişim özelliklerine uygun bir tipografik dil, yazının okunabilirliğini ve doğru algılanabilmesini sağlar.

Tipografi, iletişimin yoğun bir görsel biçimi olarak, tüm düşünce ve bilgileri insanoğluna görsel bir etki ile iletme aracı olarak tanımlanmaktadır[60].

Pektaş'a göre tipografi, yazının bir sistem içinde boyutlandırılması, düzenlenmesi, basılı hale getirilmesi sürecini kapsar. Doğru ve kolay iletişim tipografinin olanaklarına bağlıdır. Yazıyı oluşturan karakterin seçimi, harflerin dış ve iç boşlukları, birbirlerine oranı, zemin ve değer ilişkileri, algılamadaki önemli etmenlerdir [61].

Solomon'a göre; kelimeleri, cümleleri ve sayfaları oluşturan harf denen gizemli şekiller, çağdaş dünyanın en önemli üretimi olarak değerlendirilmelidir. Zaman ve mekanla sınırlı olmaksızın, yazı bilgiyi de beraberinde getirmiştir. Tipografiyi,

[59] Yahya Akyüz, "**Resimli İlk Türkçe Alfabe ve Okuma Kitabımız ve Türk Eğitim Tarihindeki Önemi**", Millî Eğitim Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül 2000, Sayı 147, s. 4.
[60] R., Karter, Day, B& Meggs, P, **Typographic Design: Form and Communication**, John Willey and Sons, Canada, 1993, s. 1.
[61] H, Pektaş, **Exlibris**, Ankara, AED Yayını, 2003, s. 39

tasarımın temel prensiplerini ve öğelerini anlatmak için harflerin, rakamların, sembollerin ve şekillerin mekanik olarak üretilmesi sanatı olarak tanımlamaktadır [62].

Tipografinin birincil işlevi okunmaktır. Grafik tasarımcı, tipografi dilini iyi tanımak ve kullanmak durumundadır. Dergilerin tasarımında kullanılan tipografik karakterlerin seçimindeki en önemli kriter, hedef kitlesinin gereksinimleridir. Okumayı yeni öğrenen çocuklar ve iyi görmeyen yetişkinler için büyük puntolu harflerin tercihedilmesi uygundur. Çok kısa ve çok uzun satırlar okuyucuyu yorar. Kısa satırlar gözü dikey yönde harekete zorlarken, uzun satırlar ise gözün bir alttaki satırı bulmasını güçleştirmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı "Ders Kitapları İle Eğitim Araçlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönerge"sine göre (2006), basılı eserlerde sınıflara göre harf büyüklükleri; ilköğretim birinci sınıf için 20-24 punto, ikinci sınıf için 18 punto, üçüncü sınıf için 14 punto, dördüncü sınıf için 12 punto, beşinci sınıf için 11 punto, daha üst kademeler için ise 10 puntodan küçük olmaması şeklinde ifade edilmektedir[63].

Satır uzunlukları birinci sınıf için 10, ikinci sınıf için 14, üçüncü sınıf için 18, dördüncü sınıflar için 20, beşinci sınıflar için 20, daha üst kademeler için ise 22 ve üzeri sözcük olarak belirtilmiştir[64].

Günümüzde bilgisayar teknolojisi yardımıyla tipografik karakterlere daraltma, genişletme, eğim gibi özellikler kazandırılabilmektedir. Tipografik karakterlere dekoratif unsurlar eklenebilir. Fakat bunlar, okunaklılığı olumsuz yönde etkiler. Okunaklılık, tasarımcıların genellikle ihmal ettikleri bir olgudur. Tipografik mesaj iletimi, yazıları okunur kılan niteliklerin bir araya getirilmesiyle sağlanır. Okuyucu; yazılı bilgiyi zorlanmadan algılayabilmelidir. Okunaklılığı etkileyen bir başka unsur da yazının et kalınlığıdır. Bilinmektedir ki, çok ince yazılar zeminde kaybolmakta, çok

[62] M, Solomon, **The Art of Typography, An Introduction to Typo.icon.ography**,, New York, Watson and Guptill, 1986, s. 8
[63] Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli, Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt/Vol.1 Sayı/No.2 (2011): 183-197
[64] A. Y. Kaptan, S. G. Kaptan, "**Ders Kitaplarında Görsel Düzen**", (Editörler: Demirel, Ö., Kıroğlu, K., Aşıcı, M. ve diğerleri.) Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2006, s. 172

kalın yazılarda ise harflerin içi kapanarak karşıbiçim unsurları zayıflamaktadır. Ayrıca daraltılmış veya çok genişletilmiş karakterler daha zor algılanmaktadır[65].

Çocuk dergilerinin genel olarak şu özelliklere sahip olması beklenir:

- Çocukların ilgi, deneyim ve algısına uygun olarak seçilen konular
- Somut ve dikkat dağıtmayacak nitelikte ayrıntılar
- Kısa cümle ve paragraflardan oluşan sürükleyici anlatımlar
- Mantıklı sonuçlarla biten kurgular ve gerçeğe uygun kahramanlar
- Çocukların anlayabileceği düzeyde ruh çözümlemeleri
- Çocuk dünyasına uygun mizah unsurları
- Merak unsurları ve ilgi uyandıran ayrıntılar
- Metni tamamlayan görseller[66]

[65] Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli, Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt/Vol.1 Sayı/No.2 (2011): 183-197
[66] Oğuzkan, F, **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Emel Matbaacılık, 1987, s.111

2.2. Çocuk Dergilerindeki Grafik Tasarımlar

Resim, çocuk dergilerinin vazgeçilmez unsurudur. Osmanlıca dergilerdeki resimler fotoğraf, illüstrasyon ve çizim olarak karşımıza çıkar. Bu resimlerde doğaya uygunluk göze çarpar; natüralist olmayan çizgilere pek rastlanmaz. Yalnız güldürülerde ve garip durumları gösteren resimlerde kısmen çizgi romanlardaki üsluba yaklaşılmıştır. Az sayıdaki resimli romandaki çizgilerde de esneklik söz konusudur. Resimler bazen küçük bir yer işgal ederken bazen de bir ya da iki sayfayı tamamen kaplayabilmektedir. Bunlar genelde yazılarla ilgisizken işlenen konuya göre resimlendirme yapıldığı da olmuştur.

Resimlerin büyük çoğunluğu Batı'daki çocuk dergilerinden alınmıştır. Resimlerin konusu çok çeşitlidir. Bunlar şöyle gruplandırılabilir: Ağaçlar, mesire yerleri, insan – tabiat ilişkilerini, mevsimleri betimleyen resimler, manzara resimleri, çeşitli tabiat olaylarını anlatan doğa resimleri; hayvan resimleri; tarihî eserler; İstanbul'dan, Anadolu, Avrupa ve Uzak Doğu şehirlerinden görünümler; büyük caddelerle cami, köprü, okul, hükümet binası, yel değirmeni gibi tarihî ve kültürel yapılar; dağlar, yanardağlar, kayalıklar, şelaleler, nehirler, kaplıcalar, adalar gibi tabii ve coğrafi oluşumları betimleyen resimler; önemli icatları, çeşitli âlet ve makinelerle araç gereçleri gösteren resimler ve deneyleri anlatan fennî şekiller; deniz ve denizcilikle ilgili resimler; seyahat resimleri; mesleklerle ilgili resimler; aile - çocuk ilişkisini betimleyen resimler; savaş konulu resimler; hikâye, roman veya komedilerdeki olayları ve durumları yansıtan resimler; dünyadaki bazı gariplikleri gösteren resimler; ünlülerin portreleri; çocukluk hâllerini yansıtan resimler; günlük hayattan kesitler sunan resimler; spor, oyun ve dans hareketlerinin gösterildiği resimler; yerli kültürü ve köy hayatını anlatan resimler; yabancı kültürlere ait sahneleri gösteren resimler (Japon, Çin, Hicaz, çöl ve Avrupa ülkeleri); avla ilgili resimler; çocukları fakirlere, dilencilere yardım etmeye özendirici resimler, büyüklerin sözünü dinlemenin gerekliliğini telkin eden ve kötü alışkanlıkların neticesini gösteren eğitici resimler; Padişahın tahta çıkış ve ödül törenlerini betimleyen resimler; bir âmâ okulunda sergilenen tiyatro oyununu betimleyen resim vb. Resimlerin çoğunluğu çocukluk hâllerini anlatır niteliktedir. Yabancı imparatorların, prenslerin, general ve askerlerin

yer aldığı çocuk dünyasıyla ilgisiz resimler yanında oğlunu döven bir baba ile dilenen iki çocuğun resmedilmesi de aykırı bir tutumdur.

Günümüzde ders ve okuma kitaplarının yanı sıra çocuklar için hazırlanmış birçok yazılı ve görsel eğitim materyali bulunmaktadır. Ancak çocuk dergileri bugün de eğitsel materyal olma özelliğini kaybetmemiştir. Çocuk dergileri eğitime yönelik işlevleri bakımından iki farklı grupta ele alınabilir. Bunlardan birincisi eğitime doğrudan katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan dergiler, diğeri ise eğitime yardımcı olmak amacıyla hazırlanan basın yayın çalışmalarıdır[67]. Dergilerin de çocuk kitapları gibi alıcısına doğru mesajlar iletebilmesi, okur üzerinde olumlu etkiler uyandırabilmesi için çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili özellikleri göz önünde bulundurularak hazırlanmış olması gerekir.

Çocuk dergileri çocuğa eğlenceli bilgi ulaştırma araçları olarak kabul edilirler. Çocuk dergilerini mühim bir eğitim materyali hâline getiren en önemli özellik, dergilerin yoğun görsel malzeme içeriyor olmasıdır. Bu nedenle tasarım, çocuk dergiciliğinin çok önemli bir aşamasıdır. Doğru bir tasarım dergi içeriğinin de gücünü arttırır. Dergi tasarımında kurgu ve planlama yapılırken sayfaların hareketliliği ve sakin oluşu ayrıca bunlar arasındaki denge, uyum; küçük ve önemsiz unsurlar içerisinden en önemli olanı belirleme ve vurgulama gibi bazı inceliklere dikkat etmek gerekir. Bir çocuk dergisinin logosu okura seslenen önemli görsel kimlik elemanlarından biridir. Dergi isminin görsel bir işaret biçiminde tasarlandığı logo, özgün ve okunabilir olmalıdır. Resimler, grafikler, fotoğraflar, şemalar, haritalar, şekiller, tablolar vb. çocuk dergilerinde yer alan görsel ögelerdir. Çocuk dergisindeki görsellerin amacı da metinlerin içeriğindeki bilginin ve mesajın okuyucuya iletimine yardımcı olmaktır. Bu görsel ögeler, okurun ilgisini çekip dikkati canlı tutarlar hem de anlamaya ve öğrenmeye yardımcıdırlar. Karmaşık kavramları basitleştirir, soyut anlamları somutlaştırır, duyguların ifadesini kolaylaştırırlar. Çocuk dergilerinde metinleri resimleyen sanatçılar, çocuğun dünyasını gözlemlemiş olmalı ve iyi tanımalı; çizeceği konuyu çok iyi araştırmalı, yazar ve

[67]G, Demiryürek, **Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi**, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi/Yayınlanmamış Yüksek Lisanas Tezi, 2009, s. 124

yayıncıyla eşgüdümlü çalışmalıdır. Çocuk dergilerinde de görseller, estetik kaygıyla hazırlanmış olmalıdır[68].

Resimlemede karakter yaratılırken öncelikle metnin çok iyi anlaşılmış olması gerekir. Kurgusal metinde karakterin nasıl bir kişiliği olduğuna (neşeli, öfkeli, heyecanlı, hüzünlü vs.) dikkat edilmelidir. Karakterle mekân ve nesneler arasındaki bağ da iyi kurulmuş olmalıdır. Karakterlerin metindeki ve metnin ilgili bölümündeki rolü iyi belirlenmelidir. Karakterlere hareketlilik ve canlılık kazandırılmış olmalıdır. Poz verir gibi duran, vücut dilinden yoksun karakterler metinle ilişkilendirilemedikleri gibi çocuğun hayal gücüne de hitap etmezler[69].

Çocuk kitaplarından farklı olarak çocuk dergilerinde sıkça kullanılan görsel araçlardan biri de fotoğraflardır. Çocuk dergilerindeki fotoğraflar, özellikle okuyucunun metne ilgisini çekecek, etki bırakacak nitelikte ve kalitede olmalıdır. İlgili metinle aynı sayfada yer almalı, mutlaka metnin içeriğini desteklemelidir. Fotoğrafın sayfa tasarımındaki yeri ve metinle ilişkilendirilme biçimi de önemlidir. Çok koyu ya da çok açık, iyi odaklanmamış, pürüzlü fotoğrafların kullanımı tercih edilmemelidir. Çocuklara yönelik bir fotoğrafta ışığın kullanımı bile yetişkin fotoğrafçılığından farklıdır. Mesela açık tonlar ve kontrast renkler kullanılan bir fotoğraf insan ruhunda olumlu ve iyimser duygular uyandırırken koyu renkler ve tonlar kullanılan bir fotoğraf daha sert ve karamsar duygular uyandırır. Bu nedenle çocuk dergilerinde kullanılan fotoğrafların açık tonlarda ve canlı renkler içermesi gerekmektedir[70].

Karikatürler ve çizgi romanlar da çocuk dergilerinde sık rastlanılan türlerdir. Çizgi romanın yayın hayatımıza girişi zaten dergiler aracılığıyla olmuş, bir dönem çizgi roman ağırlıklı dergiler yayınlanmıştır. Tüm dünyada çizgi roman okuyucularının 8-15 yaş arası olduğu kabul edilir. Üretim de bu hedef kitlenin özellikleri dikkate alınarak yapılır. Ancak çizgi romanın özellikle yayıncılığımızda gelişimi türün

[68] Tuba Dere, **Çocuk Dergilerinde Grafik Tasarım**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2018, s.38

[69] Halime Özge Mardi, **Çocuk Kitaplarını Resimlemede Karakter Yaratma**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylul Üniversitesi, 2006, s. 122

[70] Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli, "Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri", **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt/Vol.1 Sayı/No.2, 2011, s.183-197

yetişkin okurun ilgisini çekmesi sebebiyle onlara yönelik hazırlanmasına neden olmuş, çocuklara yönelik yerli çizgi romanlarsa çocuk dergilerinde popülerlik kazanmıştır. "Çizgi roman, elle çizilmiş, belirli bir sürelik için art arda gelen, bir metinle bütünleşen ve basılı olan resimlerden oluşan anlatım biçimidir." Çizgi roman, çizgi bantlardan oluşur. Genel olarak özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Birbirini izleyen, resimlerle anlatılan bir öyküdür.
- Karakterlerin bir maceradan diğerine süregelen özelikleri vardır.
- Konuşma veya metin resmin içinde yer alır.
- Resimle metin bir bütün oluştururken resim ağır basar.
- Düzenli aralıklarla yayınlanır [71].

Çizgi roman ya da karikatürlerin en önemli özelliği, resim-yazı sentezi olmalarıdır. Bu tarz çalışmalarda görsel öge ön plandadır. Çizgi romanlarda genellikle metin, görsel ögenin yardımcısı konumundadır. Ancak anlatılmak istenen öyküye göre bazı durumlarda metnin yoğunlaştığı da görülür. Bu yoğunlaşma çizgi romanın durağanlaşmasına neden olacağından tercih edilen bir durum değildir. Çizgi romanın kendine özgü üslubu diğer edebi türlerin dilinden farklıdır. Olay ya da durum, kişiler arası diyaloglar aracılığıyla aktarılır dolayısıyla göstermeye dayalıdır, tasvir ve tahlillere yer verilmez [72].

Çocuk dergilerinden en çok yeniliğe açık ve özgün olmaları beklenmektedir. Dergilerin uzun periyodlarda hiç değişiklik yapmadan, her sayı aynı bölümlerle aynı düzende devam etmesi tekdüzelik sorunu oluşturur. Birçok dergi gibi çocuk dergileri de belli dönemlerde yeni bir soluk getirmek amacıyla tasarımında birtakım değişiklikler yapmaktadır. Çocuk dergiciliğinin en temel esaslarından biri, hedef okur kitlesinin özelliklerinin iyi bilinmesinin gerekliliğidir. Çocuk dergilerinin hazırlanma sürecinde okurların istek, ilgi ve beklentileri iyi analiz edilmiş olmalıdır. Günümüz çocuk dergilerinin hedef okur kitlesi genellikle 7-14/15 yaş olarak belirlenmiştir. Aynı dergi içerisinde çok farklı yaş gruplarını hedefleyen içeriklerin bulunması özellikle

[71] L, Cantek, **Türkiye'de Çizgi Roman**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014, s. 20
[72] N, Tuncer, Çizgi Roman. M. R. Şirin içinde, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 2000, s. 249-252

büyük yaş grubu okurların dergiye ön yargıyla yaklaşmalarına ve okuma isteği duymamalarına neden olacak bir faktördür. Çocuklara yönelik üretilen eserlerde yaş grupları ve çocukların gelişim dönemleri dikkate alınmazsa yıkıcı ve uzaklaştırıcı etkilerin olması kaçınılmazdır. Herhangi bir dergi içeriğinin yaş grubunun tespiti grafik tasarım bakımından da önem arz eder. Çünkü metinle metni destekleyen görsel araçların aynı okur kitlesini hedeflemesi gerekir, metnin anlaşılma düzeyiyle görseller aynı seviyede olmalıdır. Bu dengenin sağlanamaması çocukta zihinsel gelişimi olumsuz yönde etkileyebilecektir. Hedef okur kitlesi geniş tutulacaksa dergi içerisindeki bölümler farklı yaş gruplarına hitap edecek biçimde hazırlanmalı, hangi yaş grubunun hangi bölümün okuru olduğu dergi ekibi tarafından tespit edilmelidir. Okur mektupları bu amaçla değerlendirilmeli, ayrıca dergilerin hangi bölümlerinin hangi yaş grubuna hitap ettiğini araştıran anket ve çalışmalar yapılmalıdır. Bu tespitler yapıldıktan sonra bölümler, metinler, illüstrasyonlar ve tasarım hedef okur kitlesinin istek ve ihtiyaçlarına göre düzenlenip hazırlanmalıdır[73].

Modern dergilerdeki çocuklar için grafik tasarımlarını örnekler üzerinden yorumlayan Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli dergideki problemleri şöyle belirtmişlerdir:

Diyanet Çocuk dergisinde 30-31. Sayfadaki "Kopya Çekmenin Yeni Şekli" hikayesinde metin, sağ sayfada resimlemenin sayfaya yerleşimine paralel olarak yerleştirilmiş, her iki sayfada da sağdan bloklanmış ve soldan serbest tasarlanmıştır (Resim 1). 30. sayfada metnin yerleşiminden dolayı sayfada dengesiz bir boşluk oluştuğu görülmektedir. Metinde kelimelerin bölünmesiyle bir sonraki satıra kayan hecelerinde ve metnin okunmasında problemler bulunmaktadır. Metinlerde soldan bloklama tercih edildiğinde, kelimeler arası boşluklarda dengesizlik görülmeyecek ve hece bölünmeleri oluşmayacaktır. Benzer problemlere bir çok sayfada rastlanmaktadır. 38-39. sayfada "Gülmeceler" bölümünde konu başlıklarında kullanılan yazı karakterlerinde bazı harfler güçlükle okunabilmektedir. Ayrıca

[73] Tuba Dere, **Çocuk Dergilerinde Grafik Tasarım**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2018, s.155-158

metinlerin bir bölümü, içinde bulundukları çerçevelere çok yaklaştırılmıştır [74] (Resim 2).

Resim 1

Kaynak. Diyanet Çocuk dergisi, Ocak, sayfa 30-31

Resim 2

Kaynak. Diyanet Çocuk dergisi, Ocak, sayfa 30-39

[74]Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli, "Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri", **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt/Vol.1 Sayı/No.2, 2011, s.183-197

Çocuklara yönelik tüm yayınlarda yazı karakteri ve harf boyutu, çocukların yaş grubuna uygun tasarlanmalıdır. Örneklemeyi oluşturan dergilerde harf boyutlarının küçük tasarlandığı, oldukça süslü ve okunabilirliği zayıf harf karakterlerinin tercih edildiği görülmüştür. Satırlar ve paragraflar arası boşlukların yetersiz oluşu okunabilirliği olumsuz etkilemektedir.

Basılı iletişim araçlarının işlevi okunmaktır. Okunabilirlik açısından metin-fon ilişkisi önemle ele alınmalıdır. Metin fon kontrastının yetersiz olduğu, görsellerle metinlerin üst üste tasarlandığı ve koyu renk fon içinde açık renk yazının sıklıkla tercih edildiği görülmüştür.

Örnek dergilerde kullanılan yazı karakterleri incelendiğinde, bazılarında sayfalar arasında, hatta aynı sayfa üzerinde farklı birçok yazı karakterinin kullanıldığı görülmektedir. Dergide tek tip yazı karakterinin kullanılması sıkıcı ve monoton bir etki yaratacak; çok sayıda yazı karakterinin tercih edilmesi ise derginin kimliği üzerinde olumsuz etkiye neden olacaktır.

Dergideki her bir tasarım elemanı, birbiriyle ilişkili olmalı, aynı bütüne ait olmalıdır. Derginin sayfaları ve farklı sayıları arasında birlik, bütünlük ve devamlılık olmaması, derginin kimliği açısından önemli bir problemdir. Her sayfada veya her sayıda farklı bir tasarım anlayışının uygulandığı bir dergide, derginin görsel kimliğinden söz edilemeyecektir. Süren başlıklardaki, içindekiler bölümündeki, sayfa numaralarının tasarımındaki vb. farklılıklar nedeniyle dergilerin görsel kimliğini belirleyen bütünlük ilkesine, tüm dergilerde uyulmadığı görülmektedir.

Eğitim amaçlı çocuk dergilerinin tasarımı, bu konuda eğitimli, deneyimli ve hedef kitlenin özelliklerini yakından tanıyan uzman grafik tasarımcılar tarafından yapılmalıdır. Dergiler, estetik beğeni kazanmış, yaratıcı ve özgüven sahibi bireylerin yetişmesi için, yayınevi, editör, yazı işeri müdürü, yazar, grafik tasarımcı, resimlemeci, fotoğrafçı, redaktör, teknik koordinatör, yayın kurulu üyeleri vb. kişilerin eşgüdüm halinde çalıştığı uzman bir ekip tarafından hazırlanmalıdır. Künye bölümünde bu kişiler belirtilmelidir. Dergilerde künyelerde yer alan bilgilerde

eksiklikler görülmektedir. Görsel tasarımdan sorumlu kişilere değinilmemesi de, o derginin tasarıma verdiği önemin bir göstergesi olarak kabul edilebilir[75].

[75] Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli, "Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri", **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Cilt/Vol.1 Sayı/No.2, 2011, s.183-197

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG: Osmanlı Çocuk Dergileri

1- Mümeyyiz

Bulunduğu kütüphaneler: HTU- 55/1 (Tam Koleksiyon), AMK- 1957 SB 223, ESÖ: 836, İÜO7(496.11), MK: 67

İlk Osmanlı çocuk dergisi olarak kabul edilen Mümeyyiz haftalık olarak kırk dokuz sayı yayınlanmıştır ki, sonraki çocuk dergileriyle karşılaştırıldığında en uzun ömürlülerden biri olduğu söylenebilir. İlk sayısı 9 Receb 1286/15 Ekim 1869 tarihini taşıyan Mümeyyiz, aynı adı taşıyan günlük bir gazetenin haftalık ekidir. Her ikisinin de yayıncısı Sıtkı' dır. Dergi, maksadını çocuklara iyi ahlak, terbiye ve tahsil konularında bilgi vermek ve fakat bunları çocukların anlayacakları bir dille yazmak olduğunu açıklar. O dönem için kullanılan dilin çocuklar için nisbeten anlaşılabilir olduğunu söylemek gerekir. Bu dergide küçük hikayeler, eğitici yazılar, çeşitli okullardan haberler okuyucu mektupları vs. var. Bu mektuplardan anlaşıldığına göre dergi daha çok rüşdiye çocuklarına hitap etmektedir. Hicri takvimin yanında miladi takvimi de gösteren Mümeyyiz hakkında Selim Nüzhet Gerçek şunları söyler:

"...Çocuklara mahsus Mümeyyizin münderecatı çok terbiyevidir. Gazete, çocukları daha ziyade alakadar etmek, gözlerine çarpmak için her defasında bir başka renkli kağıt üzerine basıldı. İbtidaları oldukça rağbet görerek dört sahife basılırken bazen sekiz sayfa basılmaya başladı. Gazetenin sahipleri altıncı nüshasında birçok tecrübe ettiklerini fakat mahalle mektebi talebesinin bu gazeteyi layıkı ile okuyamadıklarını gördüklerinden istifade temini için çare aradıklarını yazdılar. Ve bu maksada erişmek için aynı gazeteyi biri hurufat biri de taşbasması ve harekeli olarak neşrettiler. Yedi numaralı nüsha böylece iki defa basıldı. Fakat yazık ki çok pahalıya mal olduğundan bu usulü terketmek mecburiyeti hasıl oldu. Çocuklara mahsus Mümeyyiz her defasında pek dikkatle çıkarılmıştır. İçinde dayaktan başlayarak bütün ibtidai mektep

usulleri münasip bir lisanla tenkit edilmektedir. Lisanı gayet sade olduğu gibi her nüshasında çocuklara muhtelif bilmeceler tertip eder...” [76].

Mümeyyiz kelimesinin anlamı şöyledir: Mümeyyiz Çocuk: Temyiz çağı çocuğun iyi ile kötüyü, kar ile zararı ayırdığı bir dönemdir. Bu çağın başlangıcı olarak genellikle yedi yaş kabul edilir. Çocuğun ancak bu yaştan itibaren yaptığı işin sonuçlarını idrak etmeye başladığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Temyiz gücünün teşekkülünde insan ve çevre faktörü de önem arzettiğinden bu çağın başlangıcı çocuktan çocuğa farklılık gösterebilir. Temyiz çağından itibaren çocuğun tabi olduğu dini- hukuki hükümler öncekinden kısmen farklıdır.[77]

Mümeyyiz, her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüştür diyebiliriz. Gazete sayfaları, okuyucu kitlesinin azami faydası doğrultusunda düzenlenmiştir. Siyasi, fikri gazete olarak yayınlanan Mümeyyiz gazetesinde daha küçük puntoların kullanımı tercih edildiği ve satır araları daha dar tutulduğu halde, çocuklar için hazırlanan Mümeyyiz' de, sayfalar büyük puntolarla ve satır aralıkları geniş tutularak hazırlanmıştır. Bu ise, zaten kısıtlı maddi imkanlar dahilinde hazırlanmakta olan gazetenin, sayfalarının daha az yazı yayınlandığı halde dolması anlamına gelmektedir. Üstelik kağıt hali hazırda oldukça pahalı bir hammaddedir. Buna rağmen, çocukların okumada zorluk çekmelerinin önüne geçilmesi için sayfalar belirtilen şekilde hazırlanır ve arta kalan yazılar için bazı haftalar gazete dört sayfa yerine sekiz sayfa olarak çıkar. Devam eden yazılar, gayet anlaşılır şekilde diğer yazılardan ayrılmış ve devamı verilen yazının hangi sayıdaki, ne isimli yazının devamı olduğu açık bir şekilde belirtilmiştir. Buradan da, gazetenin gerek sayfa düzeni gerekse yayınlanan yazılarda uyulması gereken sistem konusunda ciddi ilkeleri olduğu anlaşılmaktadır.[78]

Mümeyyiz çocuk dergisinin birinci sayısı incelendiğinde dört sayfadan oluştuğu görülmüştür, diğer nüshalarda bazen sayfa sayısı artıyor ve sekiz sayfa olduğunda da fiyatı değişmiyor. Derginin eni 21 cm. ve boyu 30 cm.'dir Her sayısı bir başka renk kağıda basılmıştır. Örneğin ilk sayısı tümüyle eflatundur. Bugünkü dergiler gibi kapak

[76] Selim Nüzhet, **Türk Gazeteciliği**, Devlet Matbaası, 1931, s.51-52
[77] **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfi, İstanbul, 2007, s.362
[78] Belkıs Ulusoy Nalcıoğlu, **Mümeyyiz İlk Türkçe Çocuk Gazetesi (1869-1870)**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2006,s. 59-60

ve cildi olmayan bir dergidir, o yüzden derginin ismi birinci sayfada yukarıda tam ortada yazılmıştır. Derginin ismi Sülüs hat ile yazılmıştır (Resim3) .

Sülüs hat genelde çocuklar için okuması kolay bir hattır. Logonun altında derginin bilgileri yazılmıştır. Logo ve altındaki bilgiler dikey ortalı hiza/ortalanmış bir metin olarak yazılmıştır. Logonun rengi ve tüm yazıların rengi siyahtır. Derginin bilgileri logonun altında şöyle yazılmıştır: (Resim 4)

"...Çocuklar için gazetedir, İşbu gazete haftada bir kere Asmaaltı' nda Camlıban Matbaası' nda çıkar, Bir seneliği kırk ve altı aylığı yirmi beş, üç aylığı on beş kuruştur. Küçük nüshası yirmi, büyük nüshası kırk parayadır. Terbiye ve menafi-i etfale müteallik asar meccanen basılır. Sıdkı. Istanbul. 1869...".

Resim 3

Kaynak- Mümeyyiz dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Resim 4

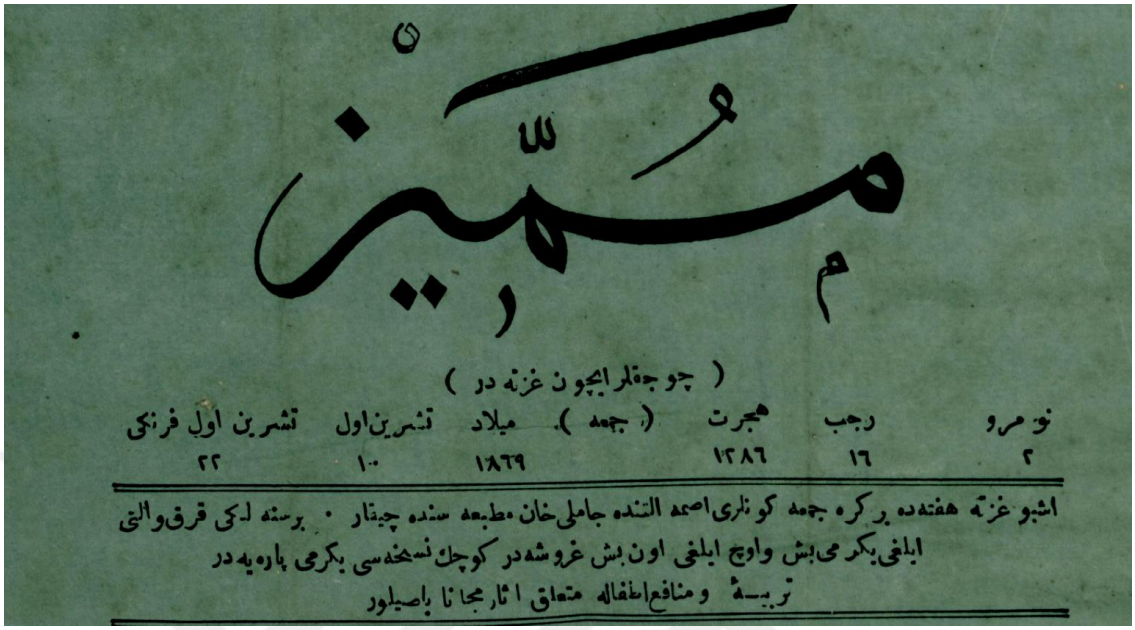

Kaynak- Mümeyyiz dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Derginin bilgilerinden sonra başlayan metin, bir yatay sade siyah çizgi hat ile logo ve bilgilerden ayrılmıştır. Metin iki sütunda yazılmıştır. Sütunlar arasında da bir çizgi siyah hat var sütunları birbirinden ayırmıştır. Metnin yazıldığı hat "harekesiz matbaa nesihi" hattıdır ve Nesih hattına bile benzemektedir. Metindeki başlıkların hepsi parantezler içinde yazılmıştır ve özel bir başlık tasarlanmamıştır. Başlıklar genelde bir kelime ve cümle halinde yazılmamıştır (Resim 5). Yazıların hepsi tek renk ve siyah rengi ile yazılmıştır, yazılar ve başlıklar farklı boyutlar ile yazılmamıştır. Derginin sayfalarında hiç bir fotoğraf, resim, çizim ve illüstrasyon kullanılmamıştır. Hiç özel bir çizgi ya dekoratif çiçek kullanılmamıştır. Teknoloji gelişmediği için böyle olmuştur, teknolojinin olmamasına rağmen yine çocuklar için özel dergiler yayınlanması başlanması iyi bir başlangıçtır. 18 Haziran 1870 tarihli nüshada, yıldız motifleri şiir içinde kullanılmıştır (Resim 6) . Yıldızlar basit olsa da ilk olarak bir dekoratif şekil kullanılmıştır.

Resim 5

Kaynak- Mümeyyiz dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 6

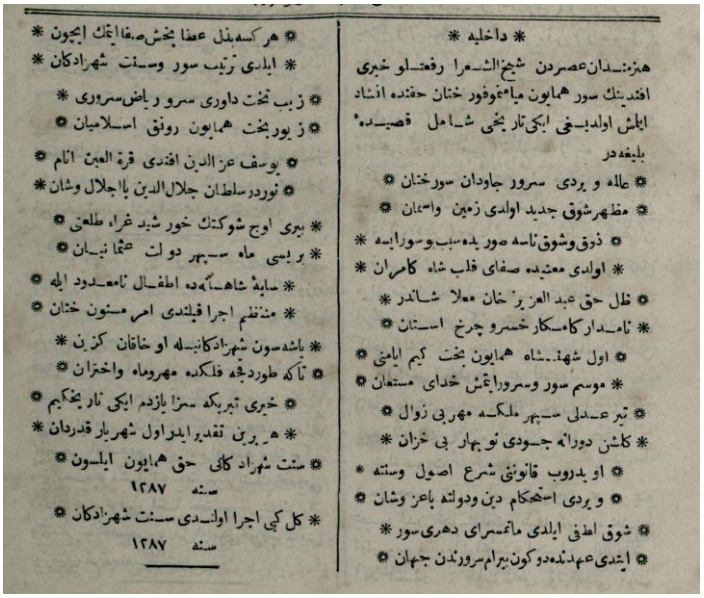

Kaynak- Mümeyyiz dergisi, 18 Haziran1870 tarihli sayısında

2- Hazine-i Etfal

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ: 429

IRCICA ve Millî Kütüphane kataloglarında bulunmayan Hazine-i Etfal'in tek sayısının üzerinde tarih bulunmamaktadır.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo kapak sayfasında yukarıda Sülüs hattıyla yazılmıştır. Logonun altında herhangi bir resim ya da fotoğraf yoktur ve fakat künye yazılmıştır: "...Muhavere kılıklı makalat-ı mukteziyyeden bahsedecektir / Cüz 1 / Muharrirleri: Mekteb-i Fünun-ı Harbiye-yi Şahane Şâkirdânından Kandiyeli Ali Refik ve Çengelköylü Şerefeddin / Maarif Nezaret-i Celilesinin ruhsatıyla tab olunmuştur / Her hakkı muharrirlerine mahsustur / Mühürsüz nüshaları her kimde bulunursa mesuldür / Sair cüzleri peydarpey çıkacakdır / Fiyatı elli paradır / Istanbul..." (Resim 7) .

Resim 7

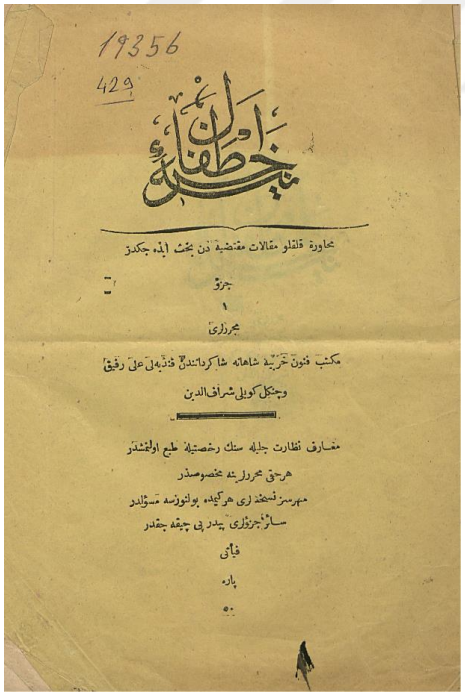

Kaynak- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası

Resim 8

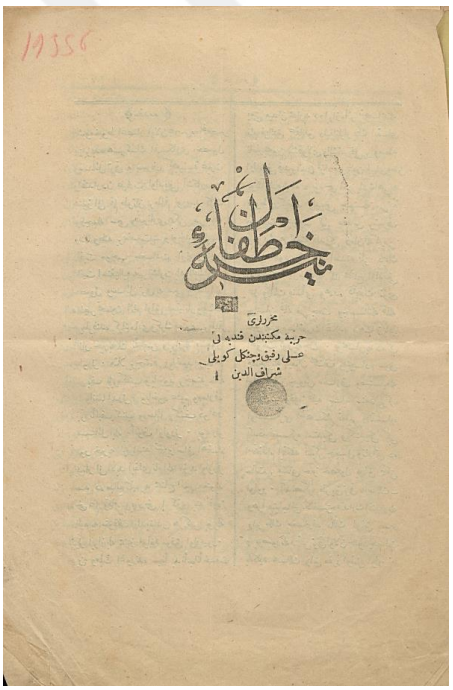

Kaynak- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Kapaktan sonraki sayfa

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin bu tek sayısı sekiz numaralı sayfadır ve

ayrıca son sayfada da ilanlar vardır. Siyah-beyaz olarak basılan derginin hiç bir resmi yoktur. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Derginin kapak sayfasından sonraki sayfada logo ortada tekrarlanmıştır ve derginin yazarlarının isimleri de logonun altına yazılmıştır (Resim 8) . Derginin dili ağırdır ve hiç bir resim ya dekoratif motifi yoktur, tasarımı çocuklardan ziyade yetişkinlere hazırlanan dergiye benzemektedir (Resim 9) .

Resim 9

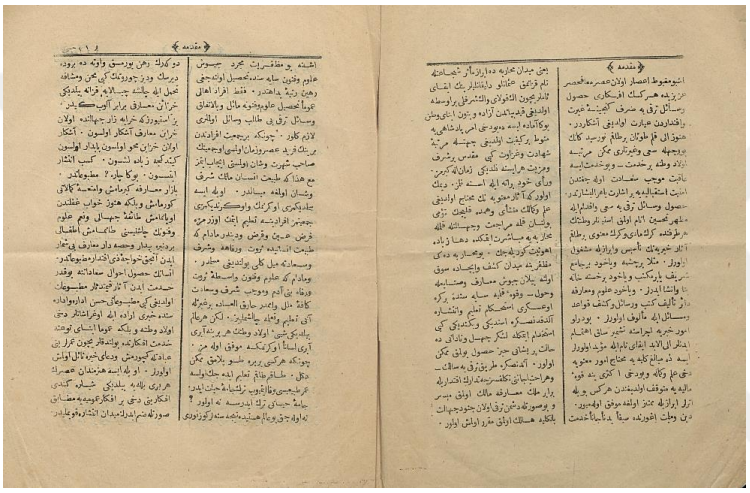

Kaynak- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, s. 2-3

Resim 10

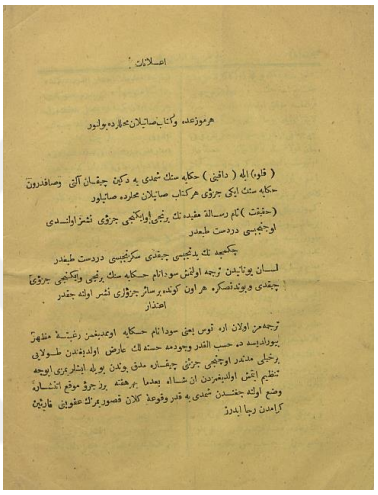

Kaynak- Hazine-i Etfal dergisi, Tek sayı, Son sayfa

Derginin son sayfasında bir kitabın bir de süreli yayının yazılı reklamları vardır (Resim 10). Kitap fasiküller halinde çıkan Dafni ve Kloe' dir. Bu kitabın basım yılı 1873' tür[79]. Reklamı yapılan süreli yayınlar ise Çekmece ve Hakikat'tir. Çekmece'nin yayın tarihi 1291 / 1874, Hakikat'inki ise 1290 / 1873 tür. Bu yüzden Hazine-i Etfal' in yayın tarihi 1873 ya da 1874 olmalıdır.

Dergide Fen bahislerinin çocuklar için ağır olduğu ve her konuda birşeyler yazıp çocuklara yadigar bırakmak istediklerinden mecmuayı Hazine-i Etfal olarak isimlendirdikleri de belirtilmiştir. İkinci cüzünün çıktığına dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

[79] Dafni ve Kloe Hikaye-i Taaşşuklarıdır. Longus'ün Daphnis et Chloe'sinden Mehmet Kamil tarafından çevrilmiştir. Mehmed Kâmil, Istanbul: Tasvir-i Efkar Matbaası 1290/1873, (SÖK. S.245).

Derginin tek sayısı ağır, tasarımı sade, hiç bir resmi olmayan ve yetişkinlere hazırlanan bir dergiye benzemektedir.

3- Sadakat

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ 972 / 1291-3,6

11 Nisan 1291/ 23 Nisan 1875 tarihli ilk sayısının gördüğü büyük ilgi üzerine iki baskı yapmıştır. İlk baskısı bin beşyüz ikinci baskısı ise bin rakamına ulaşmıştır. Yayıncısı "Tahsin" olan, küçük hikayeler, soru -cevaplar, okuyucu mektupları, Durub-ı Emsal gibi köşeleri bulunan ve toplam altı sayı yayınlanan Sadakat'in 18 Mayıs 1292/ 30 Mayıs 1875 tarihli son sayısı, bir duyuruyla başlamıştır. Bu duyuruda "Etfal" namıyla ayrıca bir gazete çıkacağı ve okuyuculara yazacağı şeylerin bundan böyle o gazete ile neşrolunacağı ifade edilmiştir[80]. O yüzden Sadakat dergisi ertesi hafta "Etfal" adı altında yayınını sürdürmüştür.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo yukarıda ortada Sülüs hattıyla yazılmıştır. Logonun çevresinde künye yazılmıştır: "... Etfale mahsus gazetedir / Bir nüshası on paradır / Matbaa ve mahall-i idaresi: Babıâli Caddesinde 34 numaradadır / Bir seneliği yirmi kuruştur. Altı aylığı on iki kuruştur / Taşralar için posta ücreti zam olunur / Etfale mahsus kitap ilanından başka ilan konulmaz / Bu gazeteye gönderilecek evrak mesleğine muvafik ise tab olunur ve tab olunmayanlar iade olunmaz / Tahsin / Istanbul / 1291-1875..." (Resim 11) .

Resim 11

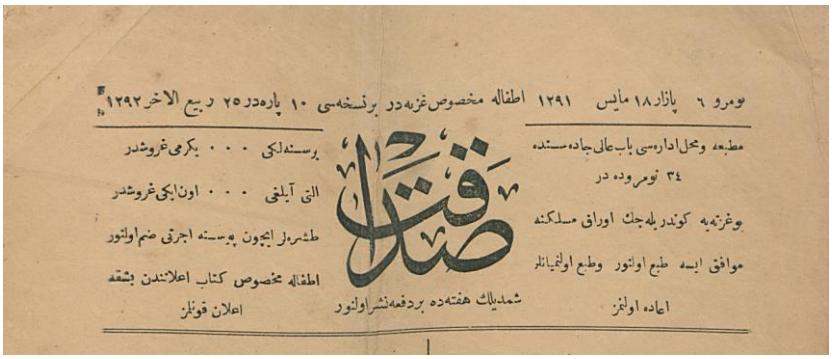

Kaynak- Sadakat dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

[80] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 41

Derginin sayfa numaraları yazılmamıştır, sadece sayfanın yukarısına derginin ismi ve tarih her sayfada tekrarlanmıştır (Resim 12) . Siyah-beyaz olarak basılan dergide hiç bir resim ya da dekoratif motif yoktur.

Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin sade tasarımı var, hiç bir illüstrasyon yoktur, çocuklardan ziyade yetişkinlere hazırlanan bir dergiye benzemektedir.

Sadakat hakkında Selim Nüzhet Gerçek şunları söylüyor: "... Mümeyyizin tecrübelerinden istifade ile vücuda gelen bu ikinci çocuk gazetemizin bendeki ilk nüshası üzerinde üçüncü tabı olduğu gösterilmiştir. Demek ki çok rağbet görmüştür. Her tabının bin nüsha olduğunu da gazete bir münasebetle yazar. Üçbin kâri bulan bir gazete hakkile muvaffakiyet kazanmış bir gazete demektir. İçinde ilmî bahisler hesap eğlenceleri vardır...[81]"

Resim 12

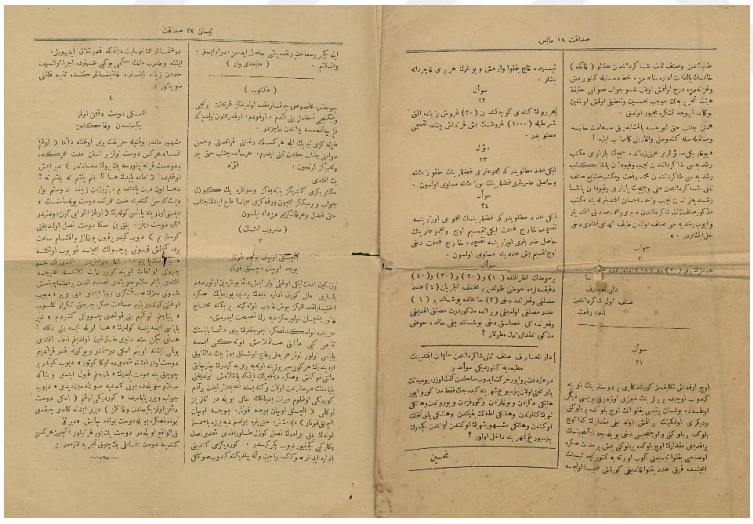

Kaynak- Sadakat dergisi, Altıncı sayı

Dergi ağır bir dergidir, çocuklara uygun bir içeriği ve tasarımı yoktur. Dergi altı sayı yayınlanmıştır ve daha sonra Etfal adı ile yayına devam etmiştir.

[81] Selim Nüzhet, a.g.e, s. 69-70

4- Etfal:

Bulunduğu kütüphaneler: AİK 6167 (tam koleksiyon), AMK 1962 SB 284, BK B.184, HTU 76

Etfal'in ilk (dolayısıyla Sadakat'in yedinci) sayısının tarihi 23 Mayıs 1291/ 4 Haziran 1875. [82] Sadakat'le benzer bir yayın politikası takip eden Etfal'de Sadakat'te var olan köşeleri görmek mümkündür ve kendisini ondan ayıran bir tarafı yoktur. On altı sayı yayınlanmıştır. (Toplam sayı Sadakat'le beraber 6+16=22 dir). [83]

Derginin birinci sayfasında şöyle yazıyor: "...Şimdilik haftada bir defa neşrolunur/ Bir nüshası on paradır/ Bir seneliği yirmi kuruştur- Altı aylığı on iki kuruştur/ Taşralar için posta ücreti zammolunur/ Eftale mahsus kitap ilanından başka ilan konulmaz/ Matbaa ve mahall-i idaresi: Babıali Caddesi'nde 3 numaradadır/ Bu gazeteye gönderilecek evrak mesleğine muvafık ise tab olunur ve tab olunmayanlar iade olunmaz/ Tahsin/ Istanbul/1291-1875...".

Etfal dergisi 23 sayı yayınlanmıştır ve Sadakat dergisinin devamıdır. Etfal'in eni 21cm., boyu 30 cm.'dir. Logosu sülüs hat ile yazılmıştır, derginin ayrı kapağı yoktur ve birinci sayfa hem derginin kapağı olmuştur hem de metin yazılmıştır. Derginin logosu yukarıda ortada yazılmıştır ve sağında ve solunda derginin bilgileri yer alır (Resim13) .

Derginin metni harekesiz matbaa nesih hatı ile yazılmıştır ve bir yatay sade siyah çizgi hat ile logo ve bilgilerden ayrılmıştır. Metin üç sütunda yazılmıştır. Sütunlar iki sade siyah hat ile ayrılmıştır.

[82]- Selim Nüzhet Sadakatin sahibinin siyasi bir gazete adını bir çocuk gazetesine yakıştıramadığını derginin adının bu sebeple değiştiğini söyler. a.g.e, s.70
[83] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 42

Resim 13

Kaynak- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, Kapak sayfası

Logo ve metin tek renk ve siyahtır. Derginin sayfa sayısı dörttür. Konu başlıkları tek kelimedir ve özel font ile yazılmamıştır. Bu başlıklar metin yazıları ile aynı boyutta yazılmıştır ve özel bir tasarımı yoktur. Etfal dergisinin elimizdeki örnekleri çok eski ve parçalanmış durumda oldukları için sözcükler zor okunmaktadır (Resim14) . Derginin kapağında hiç bir resim, çizim, fotoğraf ya da dekoratif motif kullanılmamıştır. Derginin içerisinde ise çok az çizim kullanılmış olup, her sayıda bir veya iki tane görünmektedir. Resimler ve yazıların hiç birisi renkli değildir, siyah beyazdır.

Derginin 16. sayısı, 25 Temuz 1291 nüshasında, sadece tek bir çizim görünmektedir. Resimde bir geyik yerde oturmuştur. Dergi çok eskimiş olduğu için detaylar görünmemektedir. Ressama ait hiç bir imza ya isim görünmemektedir. Çizgi baskı tekniği ile yapılmış bir resime benzemektedir. Geyik natüralist üslupta çizilmiştir. Geyiğin etrafi fazla manzara, ağaç vesaire görünmemektedir. Geyik ve arka plan ince çizgi tekniği ile çizilmiştir (Resim15).

Resim 14

Kaynak- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, Kapak sayfası

Resim 15

Kaynak- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı.

5- Ayîne

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: BC.76, KEKBM: 1.9.1

Ayine, hem kadınlara hem de çocuklara hitap eden bir aile dergisidir. Sayfalarında ağırlıklı olarak kadınlar için yazılar yer almaktaysa da çocuklar için hazırlanan köşeler de vardır.

İlk sayısı 2 Teşrin-i Sani 1291/ 14 kasım 1875 tarihinde yayınlanan derginin çocuklar için olan yazılarına şu örnekler verilebilir: Çocuklar İçin Tertib Olunan Sualler (N: 6, 7 Kânun-ı Evvel 1291/19 Aralık 1875), Sıbyana Mahsus Hikayat-ı Müntehabe (N:8, 21 Kânun-ı Sani 1291/2 Ocak 1876), Çocuklara Hitabe (N:30, 4 Temmuz 1292/16 Temmuz 1876), İki Çocuk Beyninde Muhavere (N:33, 1 Ağustos 1292/13 Ağustos 1876), Çocuklara Nasihat (N:39, 19 Eylül 1292/1 Ekim 1876). Kadınlara hitap eden tarafı çocuklarınkine göre daha ağır basan Ayine, 41.sayısıyla yayın hayatından çekilmiştir. Şu anki bilgilerle İstanbul dışında yayınlanan ilk çocuk dergisi olarak kabul edilebilir [84].

Resim 16'de görüldüğü üzere derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo Sülüs hattıyla yukarıda ortada yazılmıştır, derginin künyesi logonun sağına, soluna ve altına yazılmıştır : "...Muhadderat ve etfale mahsusdur / Bu gazete haftada bir defa Pazar günleri Selanik' te çıkar / Mesleğe muvafık ve menafi-i umumiyeye müteallik mektup ve varakalar meccanen basilar ve tab olunmayanlar sahibine iade olunmaz / Müşteri olmak isteyenlerin Zaman gazetesi idaresine başvurmaları gerekir / [Radovişli ?] Mustafa / Sahib-i İmtiyaz Vekili : Mahmut Hamdi / Selanik / 1291- 1875..." (Resim 16).

[84] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 44-45

Resim 16

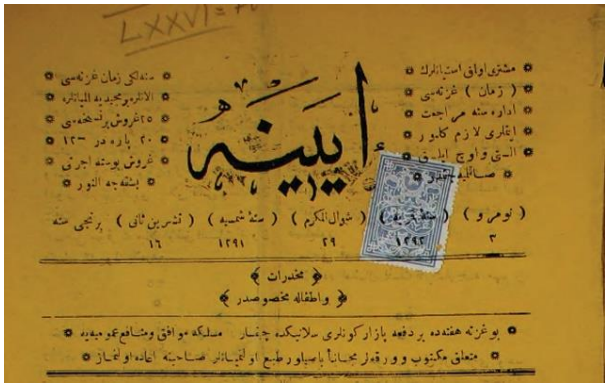

Kaynak- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 17

Kaynak- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır, sütunların arasında iki ince siyah hat vardır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 17). Dergi dört sayfadır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metin ile aynı boyutta yazılmıştır .

Dergide herhangi bir resim ya da dekoratif motif yoktur ve sadece yazılardan oluşturulmuştur (Resim 18). Bu tarz tasarım çocuklar için uygun değildir, tamamen yetişkinler için hazırlanan bir tasarımdır. Bu derginin tasarımı çocuklar için çekici ve uygun değildir ve çocuklar için tasarlanmamıştır.

Derginin kağıdının rengi sarı ve krem tonlarındadır. Derginin tasarımı gayet sadedir, bu Selanik'te o dönemde basım teknolojisinin henüz pek gelişmediğini düşündürmektedir.

Resim 18

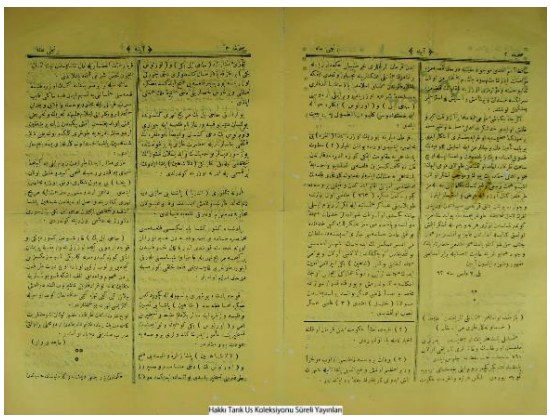

Kaynak- Ayîne dergisi, Üçüncü sayı, s. 2-3

6- Arkadaş

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: 394/2 (tam koleksiyon), ESÖ: 53, TBMM: UR 20/5

Derginin ilk sayısı 27 Eylül 1292/9 Kasım 1876 da yayınlanmıştır. On dokuzuncu yüzyılın önemli çocuk edebiyatçılarından Mehmed Şemseddin tarafından yayınlanmıştır. Dergi on üç sayı çıkmıştır.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo, sülüs hattıyla yukarıda ortada yazılmıştır. Logonun altına 1293 rakamı yazılmıştır. Künye bilgileri logonun sağ ve solundadır: "...Haftada bir kere çıkar / Bir Nüshası yirmi paradır / Seneliği yirmi kuruştur. Altı ve üç aylığı yoktur / Istanbul için 12 dışarılar için 17 kuruş, ayrıca posta ücreti alınır / Babıali Caddesinde 28 numaralı Kırkanbar Matbaasında basılır. İdarehanesi de oradadır / Sahib-i İmtiyaz ve muharrir: Şemsî / Müdiri: Tevfik Bey / Istanbul / 1292- 1876..."(Resim 19) .

Resim 19

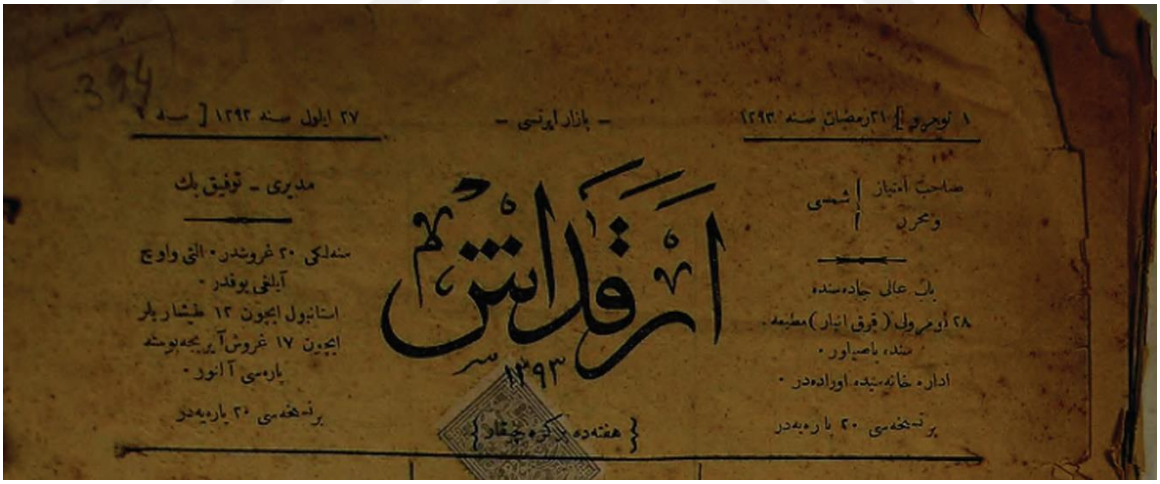

Kaynak- Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, üç sütun olarak tasarlanmıştır ve sütunlar siyah ince bir hatla birbirinden ayrılmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi dört sayfadır ama sayfalarda sayfa numarası yazılmamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinle aynı boyutta yazılmıştır.

Derginin sayfaları gazete sayfaları tarzında tasarlanmıştır, üç sütun yazı ve aralarda küçük illüstrasyonlar vardır, örneğin derginin birinci sayısında son sayfada “Ufak tefek malümat- Şimendifer” başlıklı metinle ilgili küçük şimendiferin illüstrasyonu vardır ve bu sayıda başka hiç bir resim ya dekoratif motif yoktur (Resim 20). Metinde şimendiferin ne olduğu, tarihi vs. anlatılmıştır.

Derginin ikinci sayısında ise “Tarih-i tabii- Aslan” başlıklı metinle ilgili bir aslan illüstrasyonu vardır ve aslan hakkında bilgi vermiştir (Resim 21). Ayrıca “Ufak tefek malumat- Vapur” başlıklı metinle ilgili de bir vapurun illüstrasyonu vardır (Resim 22) . İllüstrasyonlar sadedir. Özellikle hayvanların illüstrasyonları sade hatlarla çizilmiştir.

Derginin üçüncü sayısında tek bir resim vardır . “Tarih-i tabii- Fil” başlıklı metinle ilgili filin illüstrasyonu vardır (Resim 23) . Metinde fil hakkında bilgi verilmiştir. Bu illüstrasyonlar özellikle hayvan illüstrasyonları aynı tarzdadır, sade, çocuk resimlerine benzemektedir, o yüzden çocuklar bu resimleri kendilerine daha yakın hissederek daha çok anlamaktadırlar. Bu illüstrasyonlar biraz da karikatürlere benzemektedir. Dolayısıyla çocuklar için uygundur ve bu konular hakkında iyi bilgi vermişlerdir. Resim 23'teki filin illüstrasyonu doğal bir filin resmin yerine utangaç, çekingen terbiyeli bir fili göstermektedir. Aslan, maymun, fil ve başka sayılardaki hayvanların hepsi benzer tarzdadır, doğal tarz yerine karikatür tarzında resimlerdirler, dolayısıyla bunların hepsinin aynı ressamın elinden çıktığını düşünebiliriz. Ancak ressamın imzası yoktur.

Resim 20

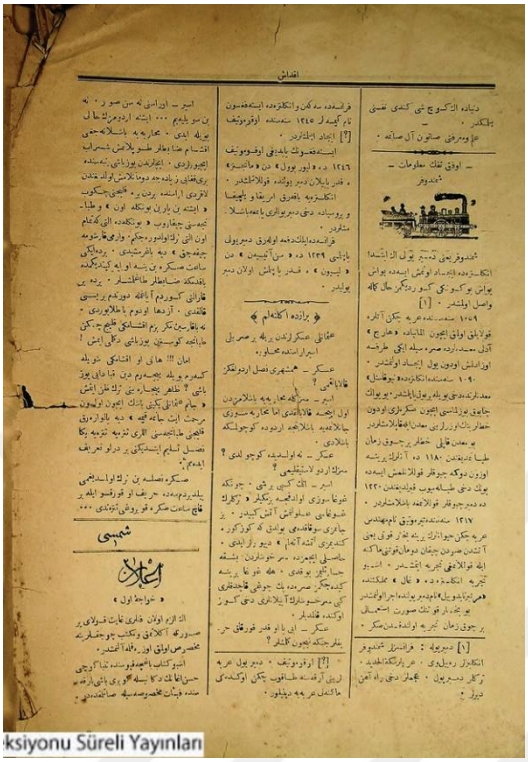

ksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Son sayfa

Resim 21

Hakkı Tarık Us Koleksiyo

Kaynak- Arkadaş dergisi, İkinci sayı

Derginin dördüncü sayısında "Tarih-i tabii- Maymun" başlıklı metinle ilgili bir maymunun illüstrasyonu vardır (Resim 24) . Derginin bu sayısının son sayfasında da "Ufak tefek malumat- Ayasofya" başlıklı metinle ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 25). Metinde Ayasofya hakkında bilgi verilmiştir.

Derginin beşinci sayısında yine "Tarih-i tabii- Maymun" başlıklı metinle ilgili bir farklı maymun resmi (Resim 26) ve son sayfada da "Dikiş makinesi" başlıklı metinle ilgili bir dikiş makinesinin resmi vardır (Resim 27) . Maymunların resmi doğalcı değildir ve karikatür tarzındadır. Dikiş makinesi hakkında nerede ve kimin icat ettiği gibi bilgiler verilmiştir.

Derginin altıncı sayısında ise "Tarih-i tabii- Maymun" başlıklı metinle ilgili iki maymunun resmi vardır (Resim 28) . Resim doğalcı değildir ve dergide olan önceki hayvan resimleri gibi özel illüstrasyonu vardır.

Resim 22

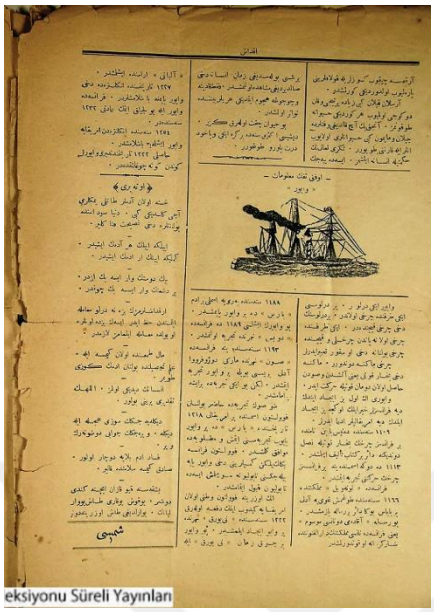

Kaynak- Arkadaş dergisi, İkinci sayı

Resim 23

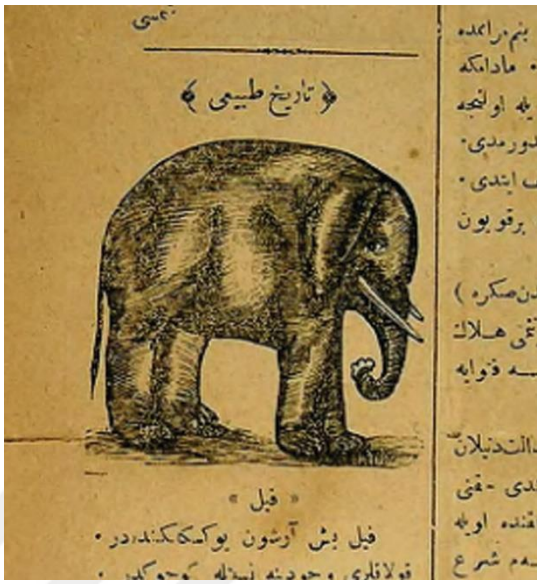

Kaynak- Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı

Resim 24

Kaynak- Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı

Resim 25

Kaynak- Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı

Resim 26

Kaynak- Arkadaş dergisi, Beşinci sayı

Resim 27

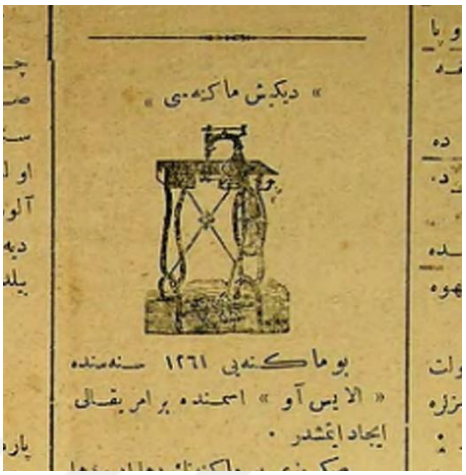

Kaynak- Arkadaş dergisi, Beşinci sayı

Resim 28

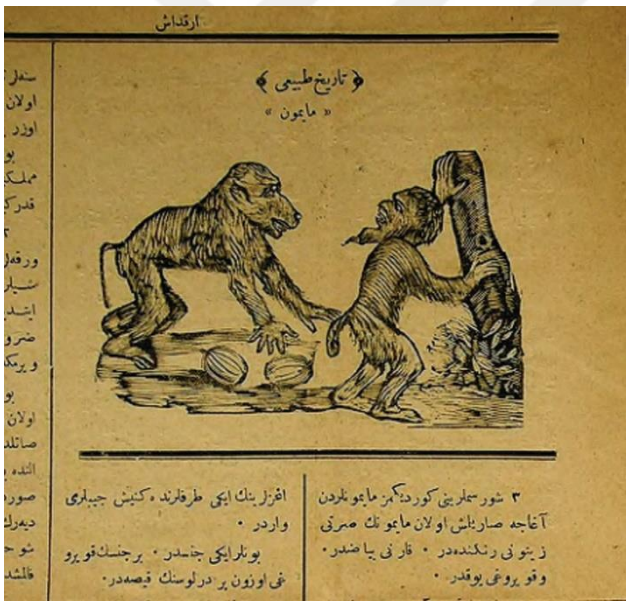

Kaynak- Arkadaş dergisi, Altıncı sayı

Resim 29

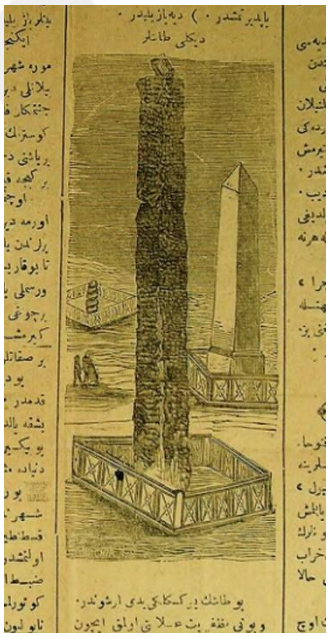

Kaynak- Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı

Derginin yedinci ve sekizinci sayılarında da "Tarih-i tabii- Maymun" başlıklı metinlerle ilgili her sayıda aynı önceki hayvan resimleri gibi ve o tarzda bir maymun illüstrasyonu vardır, o sayılarda başka bir resim yoktur.

Derginin dokuzuncu sayısının son sayfasında "Ufak tefek malumat" başlıklı metinle ilgili dikili taşların illüstrasyonu vardır ve metinde Roma İmparatorluğu ve bu dikili taşların tarihi hakkında bilgi verilmiştir (Resim 29) .

Derginin onuncu sayısında herhangi bir resim ya da dekoratif motif yoktur.

Derginin on birinci sayısında da “Tarih-i tabii- Maymun” başlıklı metinle ilgili son sayfada önceki hayvan illüstrasyonlarının tarzında bir maymun illüstrasyonu vardır.

Derginin on üçüncü ve son sayısında ise herhangi bir resim ya da dekoratif motif yoktur yalnızca yazıyla doludur.

Sonuç olarak derginin tasarımı sadedir, gazete gibi sayfa tasarımı vardır, şöyle ki dergi dört sayfa ve üç sütun yazı doludur ve her sayıda sütunların arasında metinlerle ilgili illüstrasyonlar vardır, bunlar doğalcı değildir, karikatür tarzında çizilmiştir, o yüzden çocuklar için ilgi çekici olduğu düşünülebilir. Ayrıca hepsinin aynı ressama ait olduğunu düşünebiliriz. Toplamda çocuklara hazırlanan bir gazeteye benzemektedir. Herhangi bir dekoratif motifi yoktur. Siyah beyaz olarak basılmıştır.

7- Tercüman-ı Hakikat

Bulunduğu kütüphane: AİK:8519, BK:B.27(her iki kütüphanede tam koleksiyon), AMK: 1957 SÇ 8

Aynı ismi taşıyan gazetenin ortaokul öğrencileri için (9-12 yaş) neşrettiği haftalık bir ektir. Okuldaki eğitime yardım amacı güden dergi yirmi altı sayı yayınlanabilmiştir. Selim Nüzhet, Tercüman-ı Hakikat gazetesini anlatırken "...Tercüman-ı Hakikat'in rüştiye mektepleri talebesi için neşrolunan haftalık bir nüshası vardır ki Şeyh-ül-muharririmiz Mahmut Sadık Bey merhum ilk yazısını burada neşretmiştir..." der.[85]

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu sülüs hat ile yazılmıştır ama farklı büyüklükte harf kalıpları karışık kullanılmış gibi görünmektedir. Hattatın imzası yoktur. Logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir (Resim 30) . Derginin bilgileri logonun sağında ve solunda yazılmıştır: "...Mekatib-i rüşdiye şakirdanı için haftada bir kere neşrolunur/ Umur-ı idare: Tevfik İlhami/ Umur-ı Tahririye: Mehmed Cevdet/Kırkambar Matbaası/Istanbul/1296-1880...".

Logonun altındaki metin, harekesiz matbaa nesih hattı ile üç sütun olarak yazılmıştır, her sütun arasında ince bir çizgi vardır. Metin ve logo da siyah bir çizgi ile ayrılmıştır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda sekiz sayfadır. Başlıkların hepsi metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Başlıkların hepsi tek kelime ya iki kelimeden oluşturulmuştur (Resim 31) .

Dergide genelde az resim ve desen görünmektedir, desenlerin hepsi siyah beyazdır, çok sade olan bu desen ve resimler, anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Dergide dekoratif motifler kullanılmamıştır. Metinde kullanılan parantezlerin özel bir tasarımı vardır ki, daha önce yayınlanan dergilerde görülmemektedir (Resim32) .

Derginin dokuzuncu sayısında ilk kez bir desenin yer aldığı görülür, önceki sayılarda herhangi bir fotoğraf ya da resim kullanılmamıştır. Bu desen "Mülahhas Coğrafya

[85] Selim Nüzhet, a.g.e, s.76

üzerine muhavere” başlık altındaki metin ile ilgili bir çizimdir. Bir pusulayı göstermektedir.

Resim 30

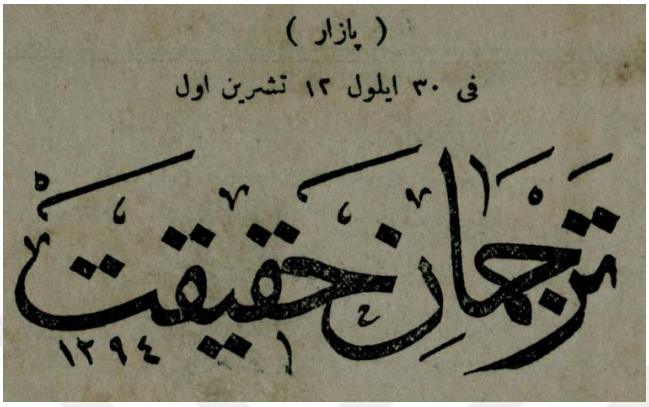

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Birinci sayı, Kapak Sayfası

Resim 31

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Birinci sayı, Kapak Sayfası

Resim 32

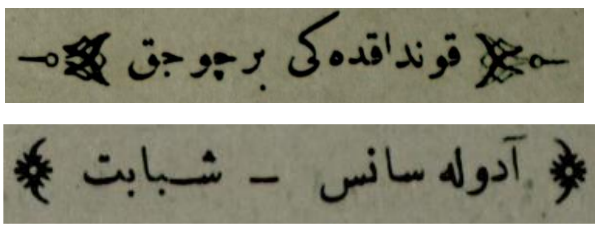

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Beşinci sayı, s.4

Resim 33

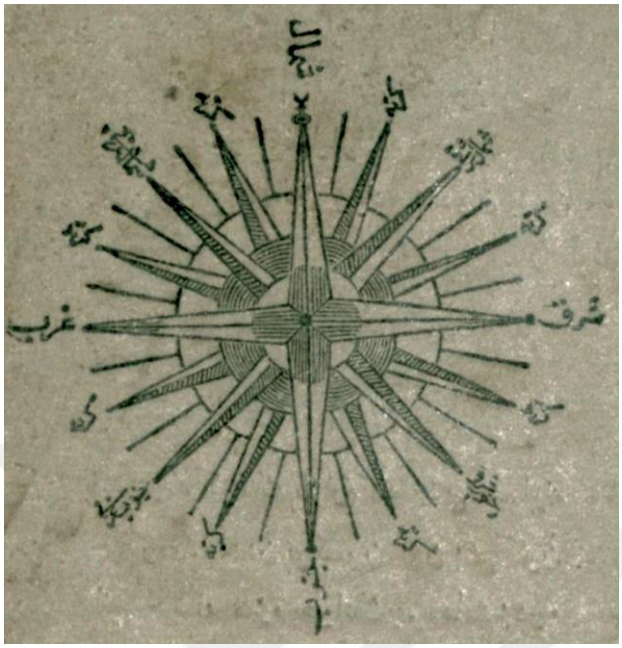

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Dokuzuncu sayı, s.4

Metinde bir peder (baba) oğlu ile konuşmaktadır ve bugünkü dersin arz üzerindeki yönler hakkında olacağını söylemektedir. Coğrafya yönlerini öğretmektedir ve pusula diye bir alet ile yönleri bulabiliriz diye söylemektedir ve çocuğa bu pusula çizimini göstermektedir. Sade ve bilimsel bir çizimdir, köşelerinde kuzey, güney vs. yönler yazılmıştır (Resim 33) .

Metinde baba oğluna resimdeki birinci katta beyaz olan işaret, asli (temel, birincil) yönleri, ikinci katta olan karalanmış işaret, ikincil yönleri ve üçüncü işaret de birincil ve ikincilin arasındaki yönleri gösteriyor demektedir. "Kerte" kelimesi bu üçüncü katta olan işaretlerin önünde yazılmıştır. Ve bu yönler " Cihat-ı Murakkabe" yani dört yönler diye adlandırılmıştır. Daha sonra pusulada mıknatısın nasıl çalışıp kuzeyi gösterdiğini anlatmaktadır. Kıblenin nasıl bulunacağı babası tarafından çocuğa açıklanmaktadır.

Derginin son sayfasında bir ilan kısmı vardır ki, özel bir tasarım ve fotoğraf, çizim veya resim kullanılmamıştır, ilan kelimesi sülüs hat ile yazılmıştır ama çok bozuk olmuştur (Resim 34) .

Örneğini koyduğumuz ilanda öğrenciler için hesap kitabı ve kalem reklamı yer alır.

Resim 34

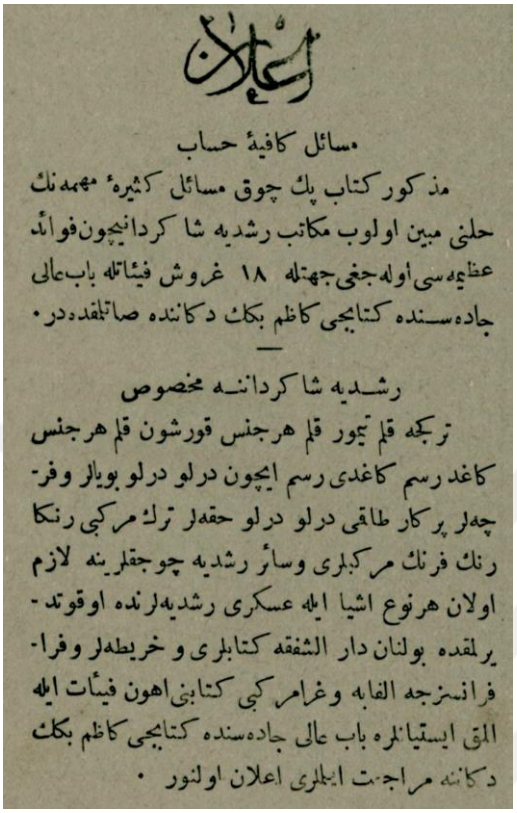

إعلان

مسائل كافيهٔ حساب

مذكور كتاب پك چوق مسائل كثيرهٔ مهمه نك
حلنى مبين اولوب مكاتب رشديه شاكردانيچون فوائد
عظيمه سى اوله جغى جهتله ١٨ غروش فيئاتله باب عالى
جاده سنده كتابجى كاظم بكك دكانده صاتلمقده در .

رشديه شاكردانه مخصوص

ترجمه قلم تيمور قلم هرجنس قورشون قلم هرجنس
كاغد رسم كاغدى رسم ايچون درلو درلو بويالر وفر-
چه لر پركار طاقمى درلو درلو حقه لر ترك مركبى رنكا
رنك فرنك مركبلرى وسائر رشديه چوجقلرينه لازم
اولان هرنوع اشيا ايله عسكرى رشديه لرنده اوقوتد-
يرلمقده بولنان دار الشفقه كتابلرى و خريطه لر وفرا-
فرانسزجه الفابه وغرامر كبى كتابنى اهون فيئات ايله
الق ايستيانلره باب عالى جاده سنده كتابجى كاظم بكك
دكانه مراجعت ايتلرى اعلان اولنور .

Resim 35

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Dokuzuncu sayı, s.8

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onuncu sayı, s.4

Tercüman-ı Hakikat dergisinin onuncu sayısında, dördüncü sayfada,“ Valide Şefkatı” başlığı altındaki metinde bir illüstrasyon görünmektedir (Resim 35). Bu metinde önce Osmanlı çocuklarının fıtratlarında ve tıynetlerinde olan necabet ve kerametten (onur) söz edilip, sonra Tarih-i Tabii' den söz edilerek valide şefkatının bütün canlı hayvanlarda da olduğunu anlatılmaktadır. Bu desenin hakkında kendi mini mini yavrularını besleyip büyütmek için kendi huzurunu ve rahatını feda etmiş bir valideyi gösteriyor diye yazmakta, devamında da bu validenin fedakarlığını ve çocuklara verdiği hizmetlerini anlatmaktadır. Resimde yavru kuşlar yuvada aç bekliyorlar ve valideleri onlara yemek getirmektedirler. Resim çok sadedir ve doğal olarak çizilmiştir. Resimin altında iki imza ya da yazı görünmektedir, sağda arapça alfabe ile" F"ve"Ayn"harfları yazılmıştır, solda ise ağaç dalının altında "Nizameddin" ismi ters olarak görünmektedir.

Bu dergideki resimlerin tümü bilimsel konuları destekleyici çizimlerdir, dekoratif çizimler kullanılmamıştır.

Derginin onuncu sayısında altıncı sayfada bir çizgi daha görünmektedir (Resim 36) .

Bu resim, “Safahat-ı Kamer” başlığı altındaki metin ile ilgilidir. Kamer, Ay anlamına geliyor. Derginin her sayısında coğrafya ile ilgili bir metin vardır, bir baba ile oğlu konuşurlar ve baba, her sayıda yeni bir coğrafya dersi anlatır. Bu resimde de ayın nasıl bir ay boyunca formunun bizim gözümüzde değiştiğini ve dolunayın göründüğünü anlatmaktadır. Babanın anlattıklarına göre ortadaki daire dünyadır ve yörünge dünyanın hareket yolunu göstermektedir ve dışarıda olan küçük daireler aydır ki, siyah kısımlarına güneş yetmediği için göze görünmemekte ve beyaz olan kısımlara güneş yetip göze görünmektedir, böylece 30 günde ayın nasıl göründüğünü anlatmaktadır. Resim, tamamen bir bilimsel çizgi ve belki de çocuklara ilk kez bilimsel hazırlanan kitapların başlangıcıdır. Basit, siyah beyaz ve anlaşılması kolay bir desendir.

Tercüman-ı Hakikat dergisinde her sayısında genelde iki ya da üç resim kullanılmıştır. Derginin on birinci sayısında, beşinci sayfasında iki resim görünmektedir. İlk resim, onuncu sayıdaki “Valide Şefkatı ”metnin devamıyla bağlantılıdır (Resim 37) . Bu resimde bir tavuk yavrularını korumaktadır, gökyüzündeki düşman civcivlere saldırmaya hazırdır, metinde anne şefkatinin nasıl çocuklarını güçlü tehlikelerden koruduğunu anlatılmaktadır, çocuklara bu konuyu anlatarak ebeveylerine karşı saygılı olmalarını ve onların değerini bilmelerini öğretmektedir. Desen naturalist üslupta olup resim 6 ile aynı ustanın elinden çıkmış gibi görünmektedir, imza olarak sol tarafında yine "F" ve "Ayn" harfları, sağ tarafında ise "Nizameddin" ismi yazılmıştır.

Resim 36

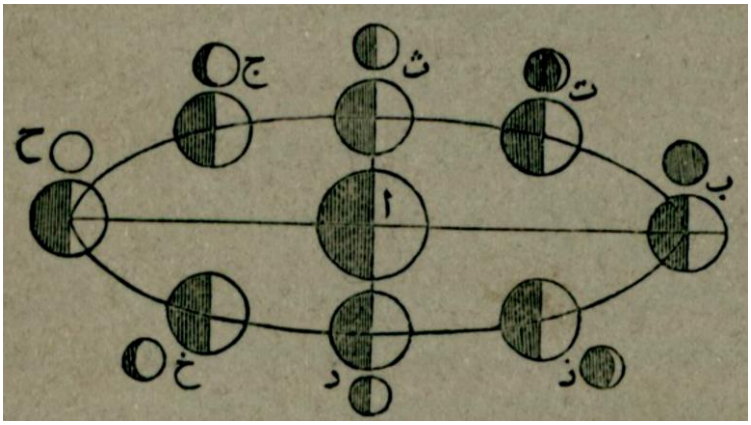

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onuncu sayı, s.6

Resim 37

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbirinci sayı, s.5

Resim 38

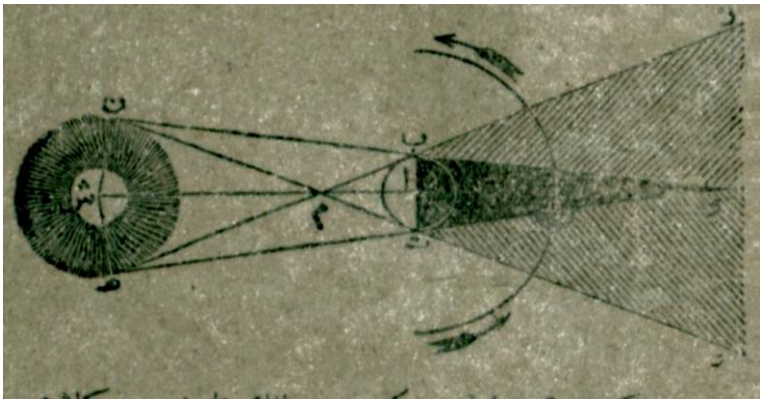

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbirinci sayı, s.5

Derginin on birinci sayısında, beşinci sayfasındaki, ikinci resim ise bilimsel bir desen olmaktadır. Derginin bir önceki sayısında coğrafya kısmında ayın safhaları konu edilmekteydi, bu sayıda ise ay tutulması ve güneş tutulması, "Husuf Ve Kusuf " başlık altındaki metinde anlatmaktadır. Husuf, ay tutulmasıdır (Resim 38). Resim, basit ve bilimsel olarak çizilmiştir. Altıncı sayfada ise Resim 9'a benzer bir resimde Kusuf 'u anlatmaktadır ki, bu da güneş tutulmasıdır.

Şimdiye kadar bu dergide baktığımız örneklere göre, iki tür resim görünmektedir:

1- Coğrafya ile alakalı metinler için resimler ki, bunların hepsi bilimsel, basit ve çocukların anlayabileceği şekilde çizilmiştir, imza ve ya ressamın ismi yoktur. Belki ilk kez çocuklara bilimsel çizimler dergilerde ve kitaplarda başlangıç olarak kullanılmıştır.
2- Ahlak ile alakalı metinler çocukları uyarıyor, ahlak, davranış ve hayat derslerini anlatıyor, bu çizimler genelde hayvanların çizimleridir, bilimsel değillerdir ve daha duygusal öykülere ait çizimlerdir. Çizimlerin altında imza olarak "F" ve "Ayn" harfları yazılmış, "Nizamettin" imzası atılmıştır.

Derginin on ikinci sayısında, altıncı sayfasında yine de coğrafya ile ilgili bir resim görünmektedir. Bu çizgi "Mülahhas Coğrafya üzerine baba ile oğul arasında muhavere" başlık altındaki metin ile bağlantılıdır. Bu resim ekvator'u anlatmaktadır. Baba, oğluna dünya küresini nasıl kağıt üzerine çizerek her yerini gösterebileceğini

anlatmaktadır, böylece resimde de küre ortadan bölünüp, kağıt üzerine her yeri çizilmektedir (Resim39).

Metin ve çizgide dünya küresinin üzerindeki mihverler de anlatılmaktadır. Çizgi bilimsel ve öğrencilerce anlaşabilecek tarz dadır.

Derginin on dördüncü sayısında, üçüncü sayfada, “Hendese'den bir Sual ” yani “Geometri'den bir soru” başlığı altındaki metinde matematiksel bir çizim görünmektedir (Resim 40) .

Resim 39

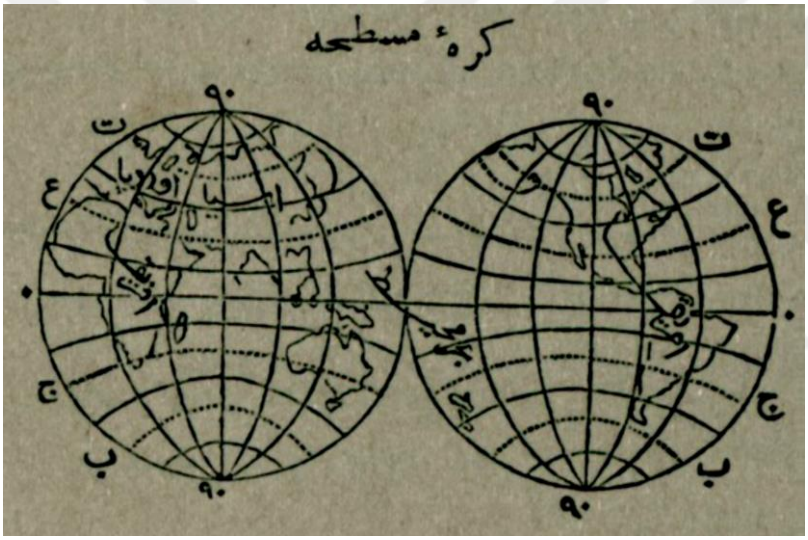

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onikinci sayı, s.6

Resim 40

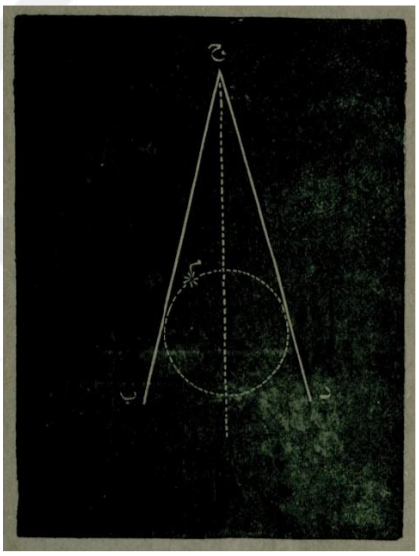

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s.3

Bu resimde bir matematik ve geometri sorusu sorulmaktadır ve doğru cevap veren rüştiyedeki öğrencilere hediye verileceği vaad edilmiştir.

Aynı sayıda, dördüncü sayfada bir resim daha görünmektedir. “Medeniyet ve Vahşet” (korku) başlıklı metinle ilgilidir. Resimde bir goril avcıyı eline almıştır ve avcı ise kısa bir kılıç ile kendisini savunmaktadır. Bu metinde insanların medeniyette yaşadığı ve hayvanlar arasındaki tehlikelerden uzakta olduğu anlatılmaktadır. Hayvanların karınlarını doyurmak için birbirine saldırması ve insanların şehirlerde ve medeniyette koyunun etini ve derisini kullandıklarını ve koyunun bıçak önünde kendisini savunamadığını ama gorilin nasıl kendisini savunup hatta avcıya kendi silahı ile

saldırdığı anlatılmıştır. Böylece yazar Alem-i Vahşet (korku dünyasını) ve Alem-i Medeniyeti (Medeniyet dünyasını) karşılaştırmaktadır (Resim 41). Resim bilimsel değil, öyküseldir. Resimde hiç bir isim ve ya imza görünmemektedir ve siyah beyazdır. Yazar, derginin her sayısında resimlerden dolayı, daha iyi imkanlar olmadığı için özür dilemektedir.

Derginin on beşinci sayısında, ikinci sayfada, geçen sayıda "Hendese' den bir Sual" yani "Geometri'den bir soru" başlığı altındaki sorusuya cevap gönderen çocukların isimleri yazılmış ve sorunun çözümü resim ile gösterilmiştir (Resim 42) . Resim bilimsel ve yalındır.

Resim 41

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Ondördüncü sayı, s.4

Resim 42

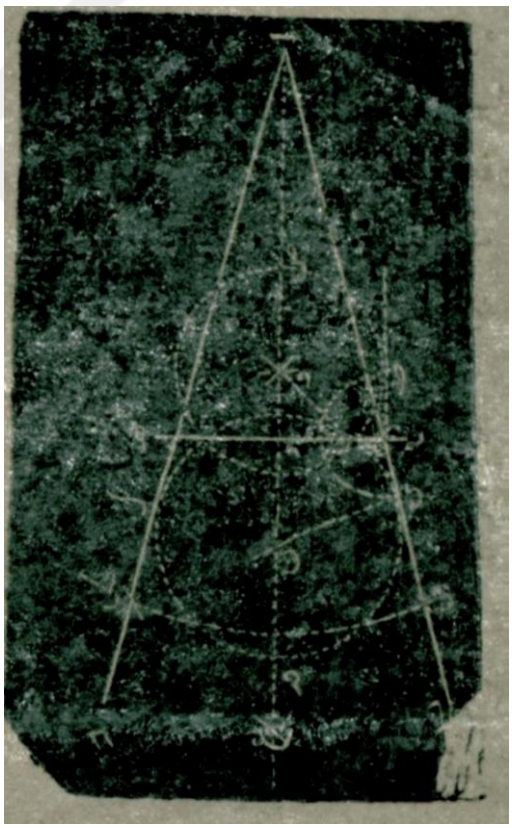

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, Onbeşinci sayı, s.2

Aynı sayıda, üçüncü sayfada, bilimsel bir resim "Alem-i Hurdebin" başlığı altındaki metinde görünmektedir. Hurdebin, mikroskop kelimesinin yerine kullanılmaktadır (Resim 43) . Metinde mikroskop cihazının, kullanımı ve yararı anlatılmaktadır. Çizim

naturalisttir. Resmin sol köşesinde yinede arapça alfabe ile "F" ve "Ayn" harfları yazılmıştır, resmin altında ise "Nizameddin" ismi yazılmıştır, yazıldığı hat" Rik'a" hattına benzemektedir.

Derginin dördüncü sayfasında ise aynı metinle ilgili bir başka resim görünmektedir (Resim 44) .

Bu resim hakkında yazar, okuyuculara göre resmin ne olduğunu soruyor ve devamında ise bu resmin sineğin gözü olduğunu söylemekte ve nasıl kendi gözümüzle göremediğimiz detayları mikroskop ile görebildiğimizi anlatmaktadır. Resim mikroskop resminin aynı metodu ile çizilmiştir, Ressam aynıdır çünkü yine imza olarak resimin altında sağ tarafta Arapça alfabe ile "F" ve "Ayn" harfları yazılmıştır, sol tarafta ise "Nizameddin"ismi yazılmıştır ama burada kaligrafi kalemiyle değil de ressam kalemiyle resmedilmiş gibi yazılmıştır.

Bu sayının beşinci sayfasında ise “Medeniyet ve Vahşet” (korku) başlığındaki metnin ikinci kısımına ait bir resim görünmektedir. Bu resimde bir genç, yerde oturan bir yaşlı adamı çomak ile vurup öldürmek üzeredir (Resim 45). Metinde yine medeniyet alemi, korku alemi ile kıyaslanmaktadır. Medeniyet aleminde insan akıl ile hareket etmektedir ve akıl gücü ile her şeyi yapmaktadır, korku aleminde ise akıl asla kullanılmayıp yalnız güç kullanılmaktadır. Bu resimdeki genç adam, yerde oturan yaşlı adamın çocuğu olup, yaşlı adamın artık hiç gücü kalmadığı ve kendine avcılık ve yemek yapamadığı için kendi rızası ile genç çocuğu tarafından idam edilmektedir, halbuki medeniyet aleminde böyle bir şeyin imkansız olduğu ve yaşlı adamın tecrübesi ve aklının daha fazla olduğu anlatılmaktadır.

Resim 43

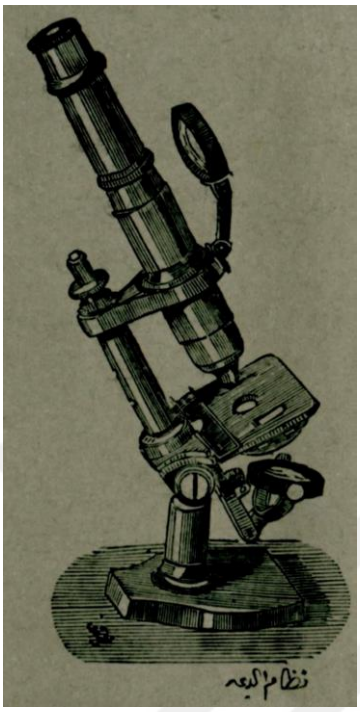

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, On dördüncü sayı, s.3

Resim 44

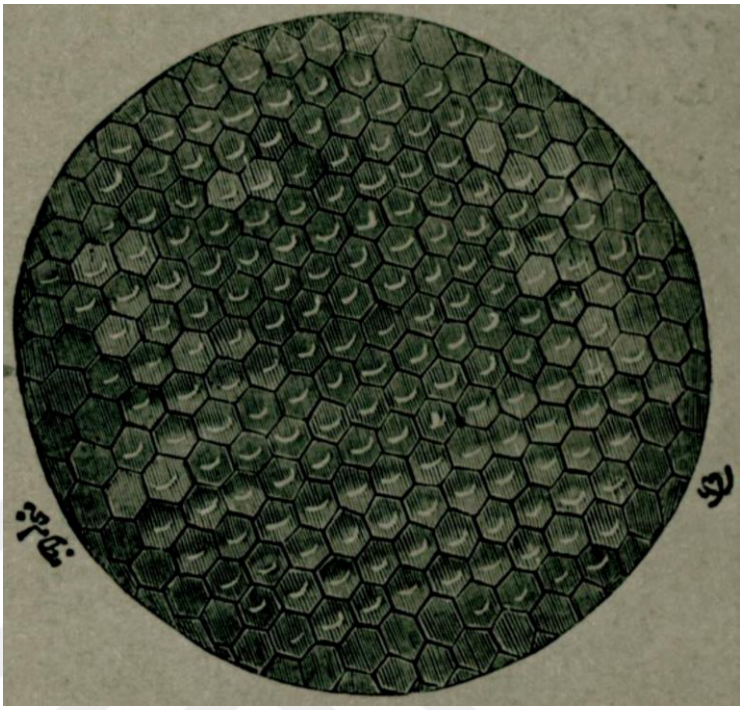

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, On dördüncü sayı, s.4

Resim 45

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, On dördüncü sayı, s.5

Resim 46

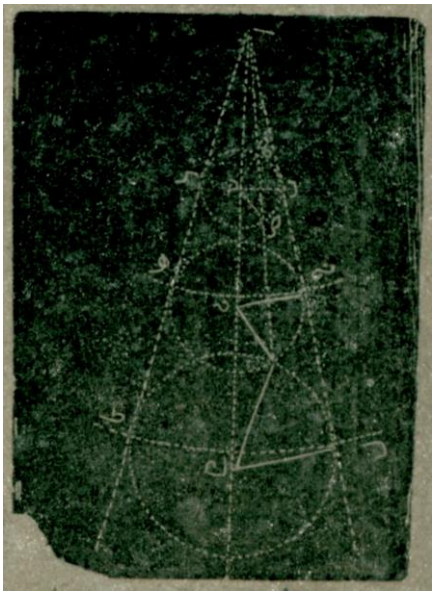

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, onaltıncı sayı, s.2

Resim 47

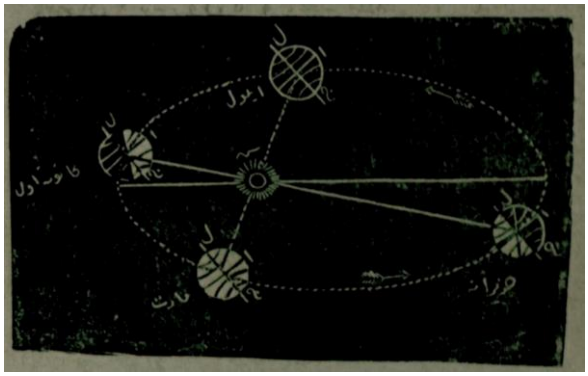

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on altıncı sayı, s.2

Resim siyah beyazdır, resmin altında sağ köşesinde yine "Nizameddin" ismi yazılmıştır, sol köşesinde ise Arapça alfabe ile "F" ve "Ayn" harfları yazılmıştır. Bu baş harfler daha önceki bilimsel olmayan resimlerin altında da imza olarak yazılmıştır ve bu ressamın adı ve soyadının ilk harfları olabilir, belki de "Nizameddin" ressamın ismidir, bu resimlerin ressamları aynı kişidir, resimlerde aynı üslup ve yöntem görünmektedir. Resimler dekoratif değildirler.

Derginin on altıncı ayısının, ikinci sayfasında yine matematik ve geometri soruları çözülmüştür ve hediyeyi kazanan öğrencinin ismi yazılıp hediyesini alması rica edilmiştir (Resim 46) .

Aynı dergide, dördüncü sayfada, yine coğrafya ile ilgili bir resim “Mülahhas Coğrafya üzerine baba ile oğul arasında muhavere” başlığı altındaki metin ile bağlantılılıdır (Resim 47). Resimde dünya küresinin bir sene içerisinde güneşin etrafında dolanması gösterilmiştir, bu dolanış daire şeklinde bir mihver olmayıp, oval bir mihverdir. Aynı zaman dünya küresi kendi mihverinde de dolanmaktadır, böylece kış ve yaz mevsimlerinin nasıl oluştuğu, yazın gecelerin kısa olup kışın gecelerin uzun olmasını ve yazın gündüzü uzun olması, kışın ise gündüzün kısa olmasının nedenleri anlatılmaktadır. Resim çok basit bir biçimde çizilmiştir. Resimlerin genelde arka planları siyahtır, bilimsel resim olduğu için ressamın ismi ya da imzası yoktur.

Aynı dergide, altıncı sayfasında “Hayvanatta şefkat-i maderane” yani “Hayvanatta Anne Merhameti” başlığı altında bir resim görünmektedir (Resim48).

Metinde bu resmin "Ernest Menolt"[86] adlı yazarın "Hayvanat nezdindeki şefkat-i maderane" yani "Hayvanlarda Anne Merhameti" kitabından alındığı belirtilmiştir. Resimde bir anne keçi varilin ustüne çıkıp atın yavrusuna süt vermektedir. Metinde anne merhameti daha fazla anlatılarak, hayvanlarda da bu merhametin olduğu ve keçinin üvey anne olarak at yavrusuna süt vermesi konu edilmektedir. Resim, söylediğimiz gibi kitaptan alınmıştır ama yine de resmin altında sağ tarafta Arapça alfabe ile "F" ve "Ayn" harfleri, sol tarafında altta ise "Nizameddin" ismi gibi bir kelime yazılmıştır. Burada eğer bu resim sözü geçen kitaptan alınmışsa, neden yine de resmin altına bu harflerin yazıldığı sorusu ortaya çıkmaktadır?

Derginin on yedinci sayısının, ikinci sayfasında, “Alem-i Hurdebin” başlığı altındaki metinde iki resim görünmektedir. Birinci resimde küçük canavarlar görünmektedir. (Dergide ilk Haşarate Maye su da var yazılmıştır, sonrada incelediğinde Hayvanlar kelimesi kullanılmıştır) . Metinde bu canavarların bir damla suyun içerisinde olduğu ve bu suda hareket edebileceklerini ve bu canavarların o kadar küçük olduğunu ki bir damlaya milyonlarcasının sığabileceği anlatılmakta, bunları sadece mikroskop ile görmenin mümkün olabileceği söylenmektedir (Resim 49) . Resim bilimsel olduğu için imza ya da isim görünmemektedir.

İkinci resim de aynı metinle alakalıdır. Karın nasıl oluştuğu ve kar tanelerinin hangi formlarda olduğu gösterilmekte, bu biçimlerin göz ile görünmesi imkansiz olduğu ve sadece mikroskop ile görülebileceği anlatılmaktadır (Resim 50) . Resim bilimsel olduğu için imza veya isim yoktur. Aynı derginin dördüncü sayfasında ise “Mülahhas Coğrafya üzerine baba ile oğul arasında muhavere” başlıklı metin ile ilgili bir bilimsel resim daha vardır (Resim 51). Metin, coğrafyada "Medar-i Saratan" yani " yengeç dönencesi'ni" ve dünya küresinde olan yörüngeleri anlatmaktadır. Resmin sağ tarafında beyaz renk ile arka planda olan siyah rengin üzerine "Nizameddin" adı imza olarak yazılmıştır.

[86] ارنست منولت

Resim 48

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on altıncı sayı, s.4

Resim 49

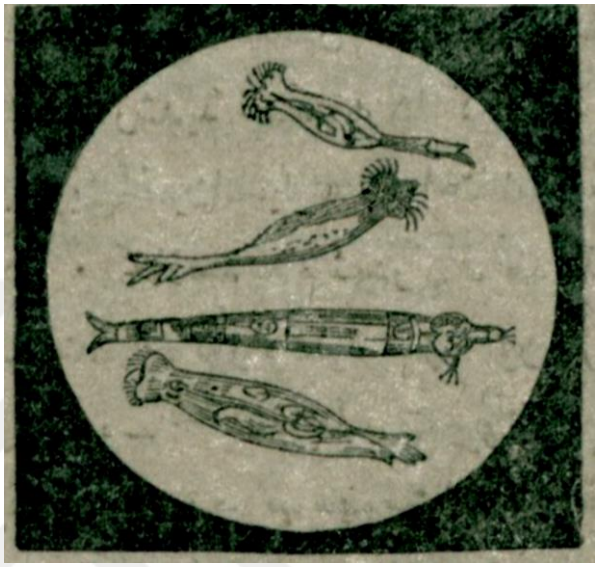

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on yedinci sayı, s.2

Resim 50

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on yedinci sayı, s.2

Resim 51

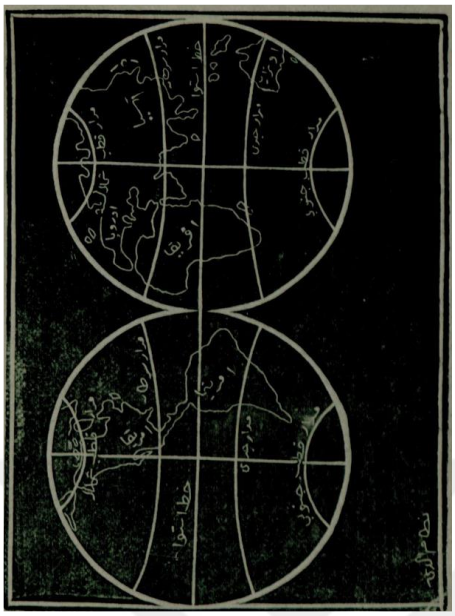

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on yedinci sayı, s.4

Resim 52

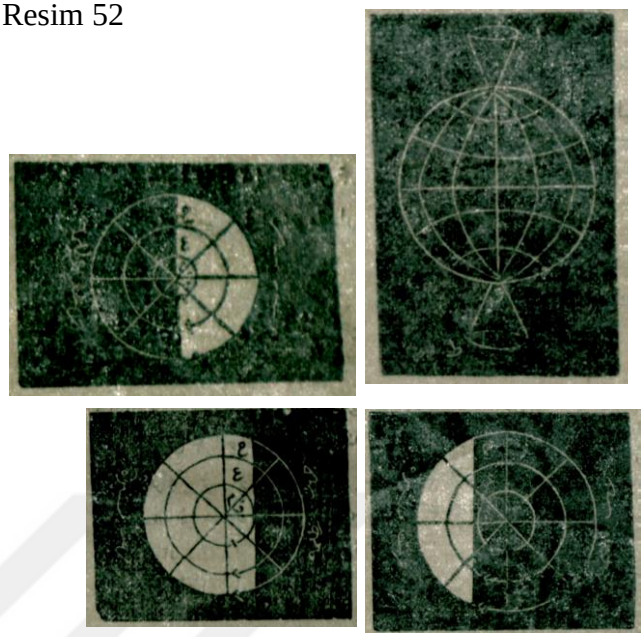

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, on dokuzuncu sayı, s.2

Derginin on dokuzuncu sayısının, ikinci sayfasında ise yine dört tane bilimsel resim, “Coğrafya Meselesinin Halli” yani “Coğrafya sorusunun çözümü” başlıklı metinle bağlantılılıdır (Resim 52) Burada geçen hafta sorulan coğrafya sorusuna resim ile cevap verilmiştir, güneşin dünya küresine göre pozisyonu çözülmüştür. Ressamın imzası ya da ismi yoktur. Derginin ondokuzuncu ve yirminci sayısında coğrafya hakkında bilimsel resimler kullanılmıştır, başka her hangi bir resim yoktur. Derginin yirminci sayısının, beşinci ve altıncı sayfasında coğrafya için altı tane bilimsel resim görünmektedir (Resim53) . “Mülahhas Coğrafya üzerine baba ile oğul arasında muhavere” başlığı altındaki metin ile bağlantılılıdır. Resimlerin iki tanesinin sol tarafta alt köşesinde "Nizameddin" adı imza olarak yazılmıştır.

Resim 53

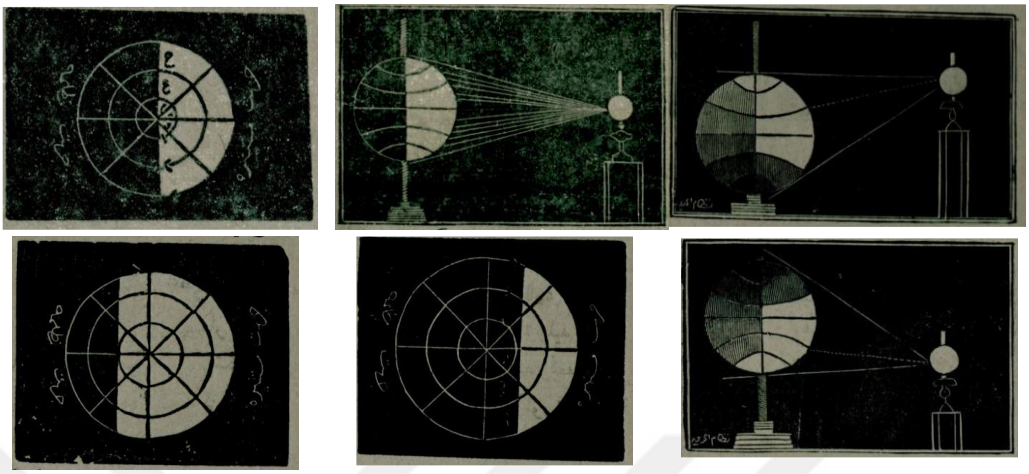

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirminci sayı, s.5,6

Derginin yirmi beşinci sayısının, ikinci ve üçüncü sayfalarında iki resim, geometri sorularının çözülmesini anlatmaktadır (Resim 54) . Başka her hangi bir resim yoktur.

Derginin yirmi altıncı ve son sayısının, altıncı sayfasında ise büyük boyutta bir resim görünmektedir (Resim 55) . “Semaya Üçüncü Nazar” başlığı altındaki metin ile bağlantılılıdır. Metine göre bu resim bir sema haritasıdır. Haritada Samanyolu gösterilip anlatılmaktadır. Resmin altına "Nizameddin" adı imza olarak yazılmıştır. Resim bilimsel olarak sayfanın ortasında büyük boyutta konulmuştur, yazılar üç sütuna yerleştirilmiş ama resim yazıların arasında konulmuştur. Resim ve yazıların arasında yeterli mesafe yoktur ve bu, grafik açısından hatadır. Resmin sağ ve solunda yazılar vardır, her satır da iki ya da üç kelime vardır ve bu düzenleme metnin okunmasını zorlaştırmaktadır, o yüzden bu tarz yazı ve resim pozisiyonu grafik açısından bir hatadır. Grafikte sayfa düzenin ilk kuralı yazının kolay okunmasıdır. İlk kez dergilerde cesaret ile büyük bir resim kullanılmıştır. Ancak bu değişiklik derginin son sayısında görünmektedir. Derginin son sayısında başka bir resim yoktur.

Resim 54

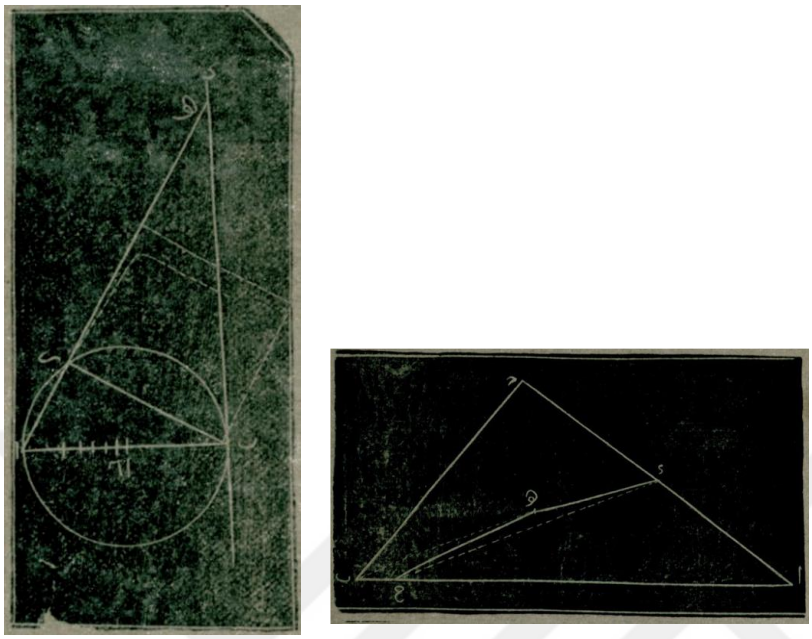

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirmi beşinci sayı, s. 2.3

Resim 55

Kaynak- Tercüman-ı Hakikat dergisi, yirmi altıncı sayı, s. 6

8- Aile

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: D.1, İÜ:80639, KEKBM:1.9.1 (her üç kütüphanede de tam koleksiyon), AMK 1968 SA 21, ESÖ 15/1

Aile de tıpkı Ayine Dergisi gibi bir aile ve daha ağırlıklı olarak bir kadın dergisi görünümündedir. İlk sayısı 17 Cemaziyelahir 1297-27 Mayıs 1880 tarihlidir. Kütüphanelerde üç sayısı bulunan derginin çocuklara yönelik yazılarına örnek vermek gerekirse "Çocuklara Hikaye" (N:1), "Oyun" (N:2, 4 Cemaziyelahir 1297/3 Haziran 1888), "Elifba Oyunu" (N:3, 2 Receb 1297/10 haziran 1880) sayılabilir. Aile' nin muharirri Ş[emseddin] Sami'dir.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo, Sülüs hattıyla ortada yukarıda yazılmıştır. Derginin künyesi logonun sağına soluna ve altına yazılmıştır : "...Aileye yani kadınlara çocuklara ev işlerine müteallik mebahis-i mütenevviayı cami mecmuadır / Sahibi: Mihran / Muharriri: Ş.Sami / Mihran Matbaası / Istanbul / 1880..." (Resim 56) .

Resim 56

عائلہ

صاحبی : مهران

محرری : ش . سامی

جلد : ۱ | استانبول ۱۷ جمادی الاخر ۱۲۹۷ | عدد : ۱

مندرجات

Kaynak- Aile dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 57

Kaynak- Aile dergisi, Birinci sayı, s.1,2

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır, sütunların arasında siyah ince bir hat vardır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 57). Dergi on altı sayfadır, derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on yedinci sayfadan başlamıştır.

Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metin ile aynı boyutta yazılmıştır.

Dergi sadece üç sayı yayınlanmıştır. Tasarımında hiç bir resim ve dekoratif motif kullanılmamıştır, fakat matematik soruları ile ilgili bir kaç küçük çizim vardır (Resim 58, 59, 60). Dergide resimlerin olmaması basım teknolojilerinin de pek gelişmemiş olduğunu göstermektedir. Tasarımı bu haliyle çocuklar için uygun değildir ve yetişkinler için hazırlanan dergiler gibi sadece yazıyla doludur.

Resim 58

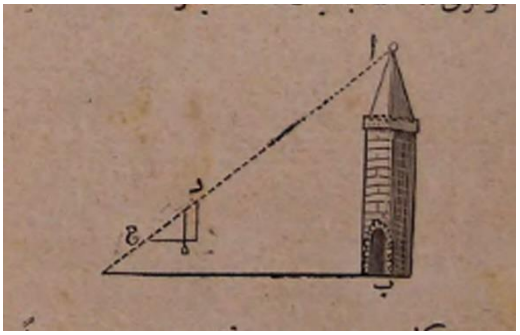

Kaynak- Aile dergisi, Birinci sayı, s.16

Resim 59

Kaynak- Aile dergisi, İkinci sayı, s. 31

Resim 60

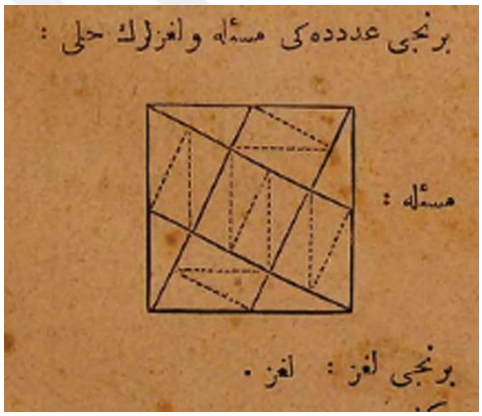

Kaynak- Aile dergisi, Üçüncü sayı, s. 48

9- Bahçe

Bulunduğu kütüphaneler: BK: O4, HTU: 60, AMK: 1956 SB 124, (her üç kütüphanede tam koleksiyon), BİK: 9176, ESÖ: 101, BDK: O508, İÜ: 79295, 89585, MK: 428/5

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu sülüs hat ile yazılmıştır. Logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir. Derginin bilgileri logonun sağında ve solunda yazılmıştır: "... Ulûm ve fünûn ve edebiyattan bâhis olup çocuklara mahsus olarak haftada bir defa çıkar/ Heyet-i Tahririye Müdürü: Nihal Avni / Sahib-i İmtiyaz: Kemal Efendi / Umur-ı idareye ait hususat için sahib-i imtiyaz Kemal Efendi'ye müracaat lazımdır / Umur-ı tahririyeye ait hususat için muharrir Emin Osman Efendi'ye müracaat lazımdır / Lütfen irsal olunacak evrak Serafim Efendi kıraathanesiyle Bahçekapısı'nda kitapçı Hasan Ağa'ya bırakılmalıdır / Bir nüshası kırk paradır / Abone: Seneliği otuz beş, altı aylığı yirmi ve senelik posta ücreti 16 kuruştur / Mekteb-i Sanayi-i Şahane Matbaası / Istanbul / 1296-1297 / 1880-1881..." (Resim 61) .

Derginin metni, harekesiz matbaa nesih hattı ile üç sütun olarak yazılmıştır, her sütun arasında ince bir çizgi vardır. Metin ve logo da iki siyah çizgi ile ayrılmıştır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda sekiz sayfadır. Derginin başlıklarının tümü metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Başlıkların hepsi tek kelime ya da iki kelimeden oluşturulmuştur (Resim 62) .

İlk sayısı 10 Teşrin-i Evvel 1296/22 Ekim 1880 tarihinde yayınlanan Bahçe birçok bakımdan Avrupaî bir dergi görünümündedir. Bu sayıdaki "Mukaddime"de çocuklara ilim ve fenden bahsedileceği fakat canlarının sıkılmaması için edebiyat sayfaları ve eğlenceler konulacağı anlatılmıştır. Gerçekten Bahçe, çocukları sıkmadan öğretmek için oldukça dengeli bir yol tutturuyor. Eğitici yazıların yanında Avrupa ülkelerinden bilgiler ve haberler, Fransızca öğretmek için seri yazıların hazırlandığına dair duyurular eğlendirici hikayeler yayınlıyor. Bahçe yöneticileri, Avrupa'da çocuklar için yüzlerce dergi ve gazete olduğunu, Türkiye'de de bu sayının artması gerektiğini ve çocukların daha fazla dergi okumalarını arzu ettiklerini söyleyerek fiyatlarını 40 paradan 20 paraya indirirler. (N.4 31 Teşrin-i Evvel 1296/12 Kasım 1880) . Bu fiyat

son sayıya kadar aynı kalır. Dergi ayrıca Batı dillerinden tercüme edilmiş hikayeler de yayınlar. Eğlendirirken öğreten ve toplam kırk sayı yayınlanan Bahçe yüzyılın en önemli çocuk dergilerinden biridir.[87]

Dergide genelde az resim ve desen görünmektedir, desenlerin hepsi siyah beyazdır, derginin beşinci sayısının, yedinci sayfasında ilk kez bir desenin yer aldığı görülür, önceki sayılarda herhangi bir fotoğraf ya da resim kullanılmamıştır. Bu resim "*Giyom Tell*" başlıklı metinle ilgilidir. Bu metinde Almanlar'ın İsviçre'yi işgal ettikleri zaman İsviçre'de Uri şehrini Albert adına yöneten Vali Gessler'in, düklük şapkasını Altdrof meydanında bir direğe astırdığını ve gelen geçenin buna secde etmesini emrettiğini, Tell'in, Gessler'in şapkasına secde etmediği için tutuklandığını, Tell'in okçuluktaki ününden haberdar olan Gessler'in, Tell'in oğlunun başına konulacak bir elmayı okla vuramaması halinde ikisini de idama çarptıracağını söylediği, Tell'in bu güç işi başardığını ve oğlunu yaralamadan elmayı ikiye böldüğünü, fakat atışı yapmadan önce eline iki ok aldığını gören dükün, bunun sebebini sorunca, Tell'in, ikinci oku oğlunun ölmesi halinde dükü öldürmek için kullanacağını söylermesi üzerine, dük tarafından hapise mahkûm edildiğini ve ordan kaçıp vatanını savunduğunu ve başarılı olduğu anlatılmaktadır (Resim 63). Resim bilimsel değil, öyküseldir. Resimde herhangi bir isim ve ya imza görünmemektedir ve siyah beyazdır.

Resim 61

Kaynak- Bahç**e** dergisi, Birinci sayı, Kapak Sayfası

[87] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 53

Resim 62

بهجه

Kaynak- Bahç**e** dergisi, Birinci sayı, Kapak Sayfası

Derginin on birinci sayısının metin başlıklarının değiştiği ve farklı hat ve boyutta yazıldığı görülmektedir. Birinci sayfasında, "Band-i Mahsus " başlığı, sülüs hat ile, metinden daha büyük boyutta yazılmıştır (Resim 64) . İkinci sayfasında, " Ahlak " başlığı, sülüs hat ile büyük boyutta yazılmıştır (Resim 65) . Üçüncü sayfasında, "Varaka" başlığı, sülüs hat ile metinden daha büyük yazılmıştır (Resim 66) . Dördüncü sayfasında ise " Fünûn " başlığı sülüs hat ile metine göre daha büyük yazılmıştır (Resim 67) . Altıncı sayfasında " Mütinevve-i " başlığı sülüs hat ile metine göre daha büyük yazılmıştır (Resim 68) , bu başlıkların yeni tarzının geri kalan sayılarda da sürdürüldüğü gözlenmektedir.

Derginin on ikinci sayısında logonun değiştiği görülmektedir (Resim 69). Logo, sülüs hat ile yazılmıştır, İlk kez logo, resim ile birleştirilmiştir, logonun altında sağında "Nizameddin" ismi imza olarak Tevkii hat (hatt-ı icaze de denilir) ile yazılmıştır (Resim 70). Logonun resminde doğadan manzara, koyunlar, ağaçlar, ağacın dalında olan yuvada civcivler ve anne kuşu onlara yemek getirmesi, evin bir kısmı, bir adam vs. görünmektedir, böylece Resim 69' da gördüğümüz gibi derginin bilgileri iki sütun

olarak logonun altında yazılmıştır, bu logonun yeni tarzı geri kalan sayılarda da devam etmiştir.

Resim 63

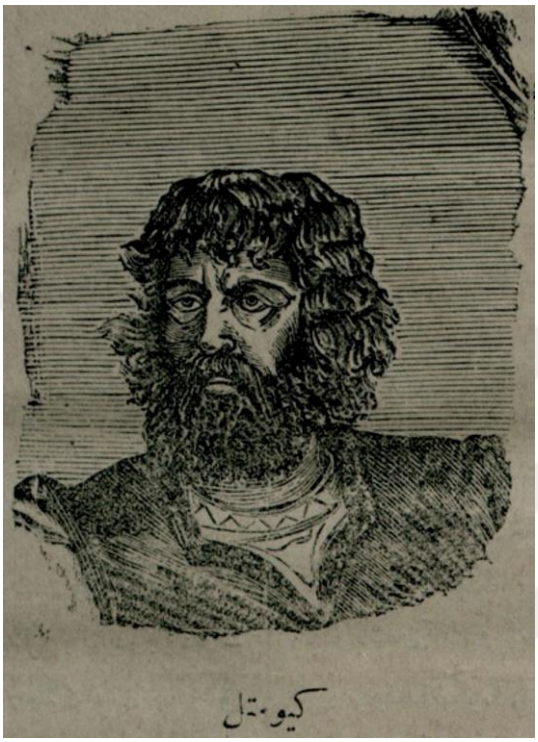

Kaynak- Bahç**e** dergisi, Beşinci sayı, s.7

Resim 64

Kaynak- Bahç**e** dergisi, onbirinci sayı, s.1

Resim 65

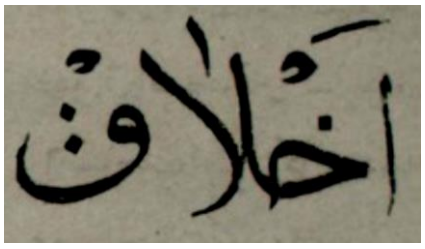

Resim 66

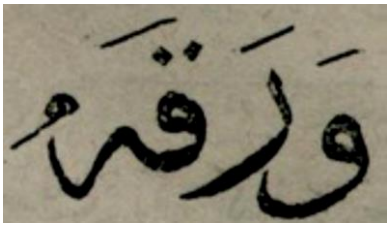

Resim 67

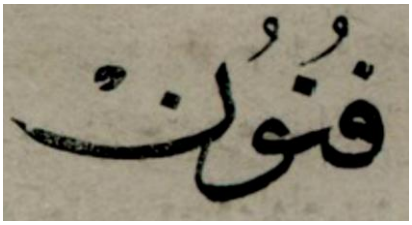

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on birinci sayı, s. 2

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on birinci sayı, s. 3

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on birinci sayı, s.4

Resim 68

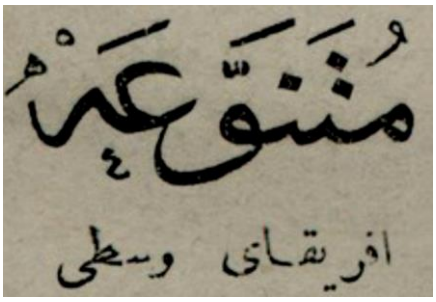

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on birinci sayı, s.6

Resim 69

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on ikinci sayı, kapak sayfası

Resim 70

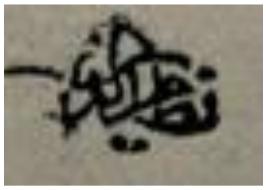

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on ikinci sayı, kapak sayfası

Resim 71

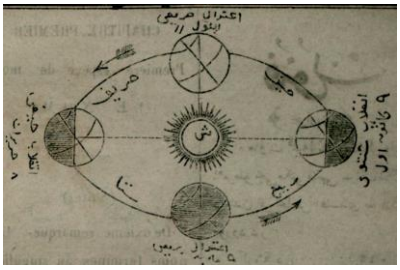

Kaynak- Bahç**e** dergisi, on altıncı sayı, s.6

Derginin on altıncı sayısının altıncı sayfasında "*Mâlümat-i Nâfee*" başlıklı metinle ilgili bir bilimsel çizgi vardır (Resim 71). Metinde dünya küresinin bir sene içerisinde güneşin etrafında dolandığı, aynı zaman dünya küresi kendi mihverinde de dolandığı,

böylece kış ve yaz mevsimlerinin nasıl oluştuğu, yazın gecelerin kısa olup kışın gecelerin uzun olmasını ve yazın gündüzü uzun olması, kışın ise gündüzün kısa olmasının nedenleri vs. anlatılmaktadır. Basit, siyah beyaz ve anlaşılması kolay bir desendir, herhangi bir isim veya imza görünmemektedir.

Derginin yirminci sayısının altıncı sayfasında, iki " Mütinevve-i " ve " Tercümeye Hal-i İbn-i Haldun" başlıkları altındaki metinle ilgili bir tarihi resim görünmektedir (Resim 72) . Metinde "Ebu Zeyd Abdurrahman bin Muhammed bin Haldun el Hadramî" veya tanınan kısa adıyla "İbn-i Haldun" , modern historiyografinin, sosyolojinin ve iktisatın öncülerinden kabul edilen 14. yüzyıl düşünürü, devlet adamı ve tarihçisinin özgeçmişi anlatılmaktadır. Resmin herhangi bir isim ve ya imzası yoktur, tarihi ve yalın bir resimdir. Derginin yirmi birinci ve yirmi ikinci sayısının altıncı sayfalarında, aynı başlıklarla bir önceki sayının metninin devamı olarak tekrarlanmıştır (Resim 72) . Bu sayılarda başka herhangi bir resim yoktur.

Derginin otuz ikinci sayısının üçüncü sayfasında, " Hat-i Şakuli" başlıklı kısa bir metinle ilgili bir çizgi vardır (Resim 73) . Resmin solunda yukarda "Reşit" ismi imza olarak yazımıştır. Resim basit ve yalındır. Metinde öğrenci, hocasına Hat-i Şakuli' nin ne olduğunu sorduğu ve hoca, bir ipin başına bir kurşun veya ağır bir şey bağlandığında bu ip dik açı halde bulunduğu zaman Hat-i Şakuli' ni gösterdiğini anlatılmaktadır.

Bahçe dergisinin çok az resim ve çizgi kullanılmıştır, yukarıda anlattığımız resim ve çizgilerden hariç birkaç geometri desen, daire, kare ve açı gibi çizgiler de derginin birkaç sayfasında görünmektedir (Resim 74) .

Derginin yirmi altıncı sayısının logosu değiştiği ve tekrar eski logo görünmektedir ve derginin son sayısına kadar bu eski logo kullanılmıştır (Resim 75) .

Resim 72

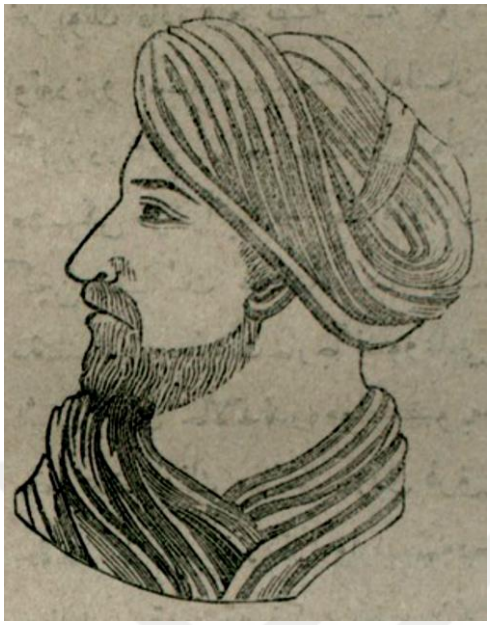

Kaynak- Bahç**e** dergisi, yirminci sayı, s.6

Resim 73

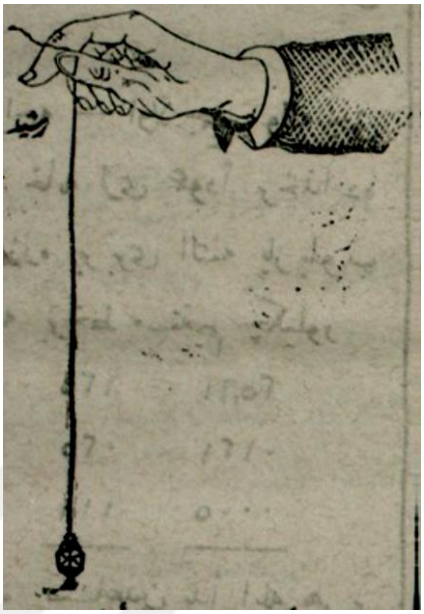

Kaynak- Bahç**e** dergisi**,** otuz ikinci sayı, s.3

Resim 74

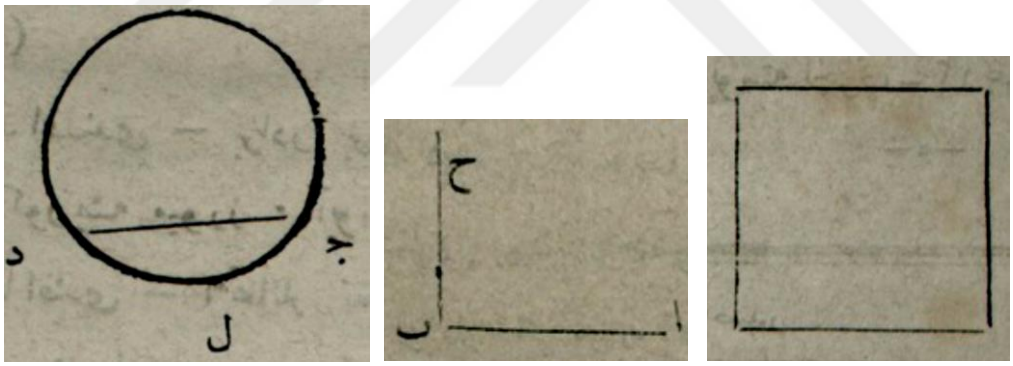

Kaynak- Bahç**e** dergisi**,** otuzikinci sayı, s.6

Resim 75

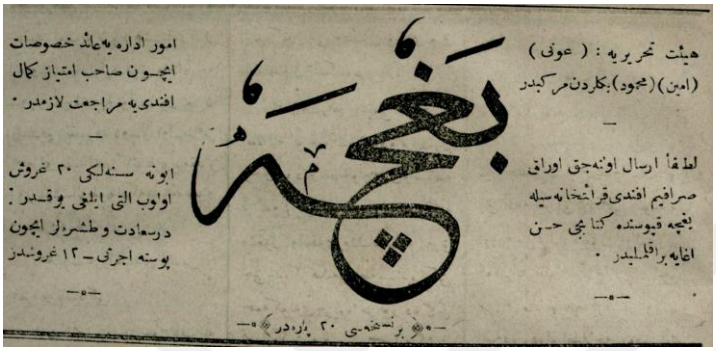
بغچه

هیئت تحریریه : (عوفی)
(امین) (محمود) بکلردن مرکبدر

لطفاً ارسال اونه جق اوراق
صرافیم افندی قرانخانه سیله
بغچه قیوسنده کتابجی حسن
اغایه براقلمیدر .

امور اداره یه عائد خصوصات
ایچون صاحب امتیاز کمال
افندی یه مراجعت لازمدر .

اونه سنه لکی ۲۰ غروش
اولوب التی ایلغی یوقدر .
درسعادت و طشرلر ایچون
پوسته اجرتی ـ ۱۲ غروشدر

ـ بر نسخه سی ۲۰ پاره در ـ

Kaynak- Bahç**e** dergisi**,** yirmialtıncı sayı, Kapak sayfası

Resim 76

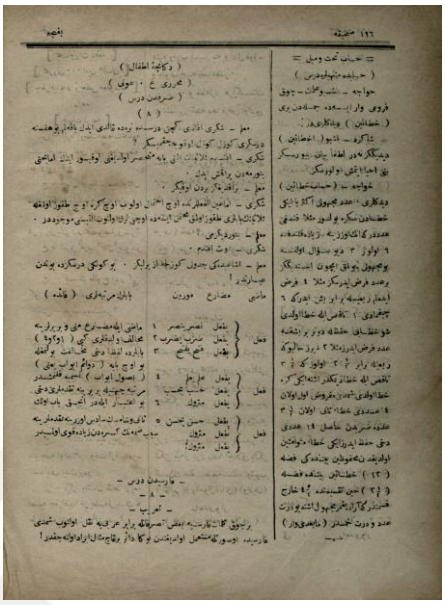

Kaynak- Bahç**e** dergisi**,** yirmi beşinci sayı, s.4

Derginin yirmibeşinci sayısının dördüncü sayfasında ilk kez metin iki sütuna yerleştirilmiştir ve devamındaki sayılarında da ara sıra görünmektedir, önceki sayıların ve genel olarak derginin metni üç sütun olarak yazılmıştır (Resim 76) .

10- Mecmua-i Nevresidegân

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SB 313, ESÖ: 697 (Her iki kütüphanede tam koleksiyon), HTU: D.149 / 20

Cüneyt Okay'a göre; Mecmua-i Nevresidegân rüşdiyeler ve belki de ilk sınıf idadiler için okuldaki derslere yardım amacıyla çıkarılan iptidai bir okul dergisidir[88].

Kütüphanelerde dört sayısı bulunmuştur, çıkış süresi belli değildir. Derginin ayrı kapağı vardır, logo sülüs hattıyla yazılmıştır. Derginin künyesi logonun altına tam sayfayı dolduracak şekilde yazılmıştır: "... Münderecati / Umumi mekatibi rüşdiye şağirdanına nafi şeylerden ve bilhusus ahlaki medari olacak mebahisi şamil olan mütenavee ile hesap, coğrafya, tarih fenlerinden ibaretdir. Rüfekâ-i Selâse-i Tahririye: H. Tayfur – S.Asaf – Y. Vasfi / Maarif Nezaret-i Celilesinin ruhsatıyla Mekteb-i Sanayi matbaasında tab olunmuştur / İstanbul / 1298- 1881..." (Resim 77) .

Resim 77

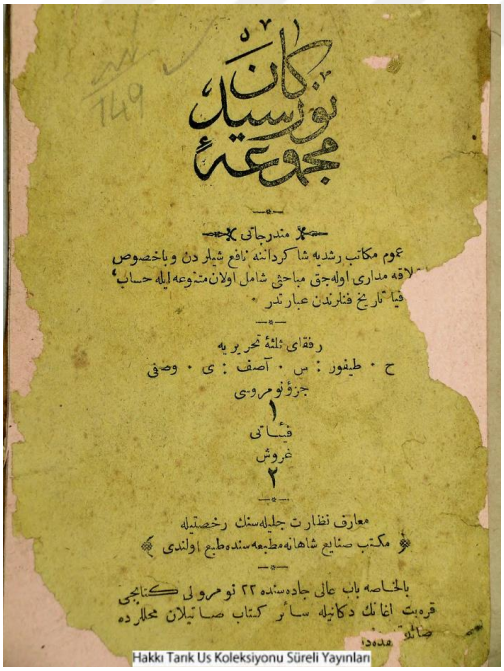

Kaynak- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, Kapak

Resim 78

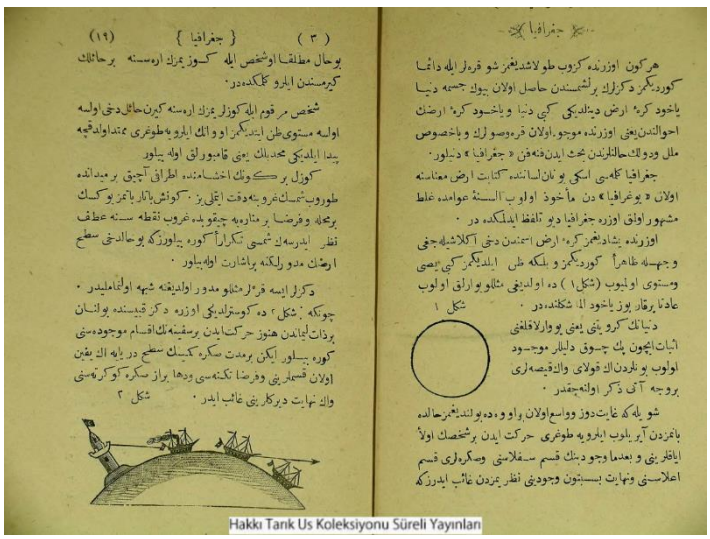

Kaynak- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, s.19

[88] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 54

Derginin sayfaları, tek sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, birinci sayı otuz iki sayfadır ve ikinci sayı otuz üçüncü sayfadan başlamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinle aynı boyutta yazılmıştır. Derginin birinci sayısının on dokuzuncu ve yirmi dördüncü sayfalarında coğrafya ve küre hakkında resimler vardır (Resim 78) ve (Resim 79). Derginin bu sayısında bu bilimsel amaçlı iki resimden hariç başka bir resim yoktur.

Resim 79

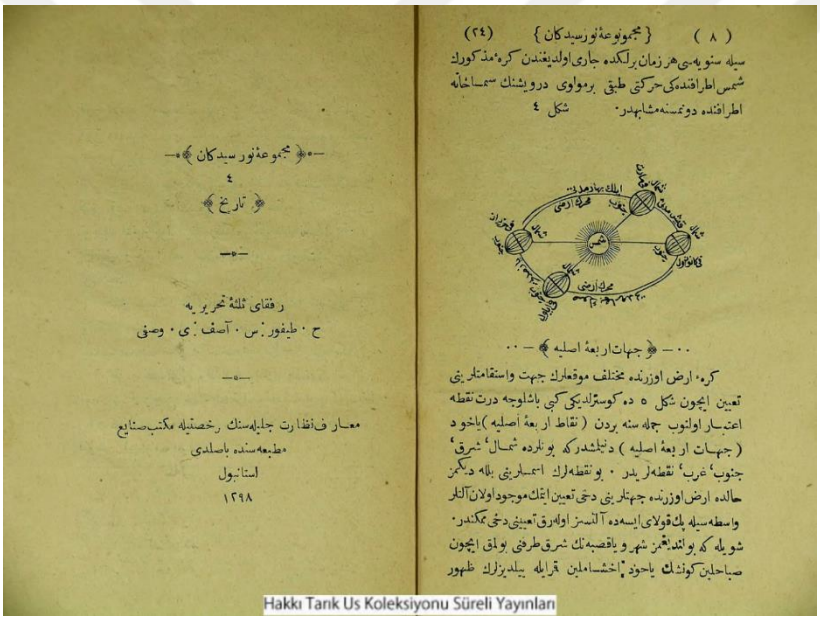

Kaynak- Mecmua-i Nevresidegân dergisi, Birinci sayı, s. 24

Derginin ikinci sayısında da yine coğrafya ile ilgili iki eğitim amaçlı çizim vardır .

Dergi siyah beyaz yayınlanmıştır ama bazen renkli kağıtlar üzerine basılmıştır. Derginin tasarımı sadedır. Bir kaç eğitimli amaçlı resimden başka herhangi bir illüstrasyon yoktur. Dekoratif motifler de bulunmamaktadır. Metinler tarih, coğrafya, hesap vs. ders konularıdır, o yüzden metinler ve tasarım sebebiyle dergi tam ders kitabına benzemektedir. Eğlenceli yanı yoktur, ek ders kitaplarına benzemiştir. Derginin tasarımı ve içeriği çocuklara uygun değildir, daha çok yetişkinler için hazırlanan ders kitabı gibidir.

11- Çocuklara Arkadaş

Bulunduğu kütüphaneler: AEK: 21, BK: O.18, HTU: 63, AMK: 1962 SA 14, AİK: 4597, ESÖ: 210 (bütün kütüphanelerde tam koleksiyon) .

Mehmed Şemseddin'in ikinci dergisi olan Çocuklara Arkadaş'ın ilk sayısı 1 Cemaziyelevvel 1298/ 1 Nisan 1881 tarihini taşır. Yazar "İptida"sında "Arkadaş" ismiyle bir dergi çıkardığını, fakat üzülerek yayınını sona erdirdiğini, bu defa da çocukların tahsillerine yardımcı olmak ve "edebiyattan güzel güzel makaleler ve hikayeler yazmak üzere" Çocuklara Arkadaş'ı çıkarmaya karar verdiğini söylüyor. Dergide resimler, hayvanlar hakkında bilgiler, ahlakî yazılar, güzel sözler, İstanbul ve semtleri, tarihi yapıları hakkında malumat, tarihî konular, eğlendirici hikayeler, okuyucu mektupları var. On iki sayı yayınlanan Çocuklara Arkadaş'ın eldeki son sayının tarihi 22 Zilkade 1299/5 Ekim 1882[89]dir.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosunun "Çocuklara" kelimesi harekesiz matbaa nesihi ve "Arkadaş" kelimesi de daha büyük boyutta sülüs hat ile yazılmıştır, bunlar logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir, derginin bilgileri logonun altında yazılmıştır: "...Her on beş günde bir kere musavver çıkar / Maarif nezaret-i celilesinin ruhsatıyla her on beş günde bir kere resimli olarak tab ve neşrolunur / Muharriri: Sıhhiye ketebesinden (karantina ketebesinden) : Mehmed Şemseddin / Nüshası elli paradır / Mihran Matbaası: Babıali Caddesinde Numara: 7 / İstanbul / 1298-1881..." (Resim 80) .

[89] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s.58

Resim 80

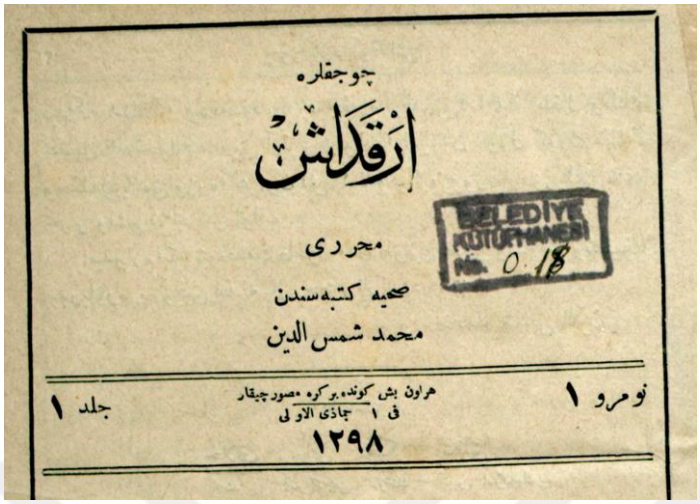

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 81

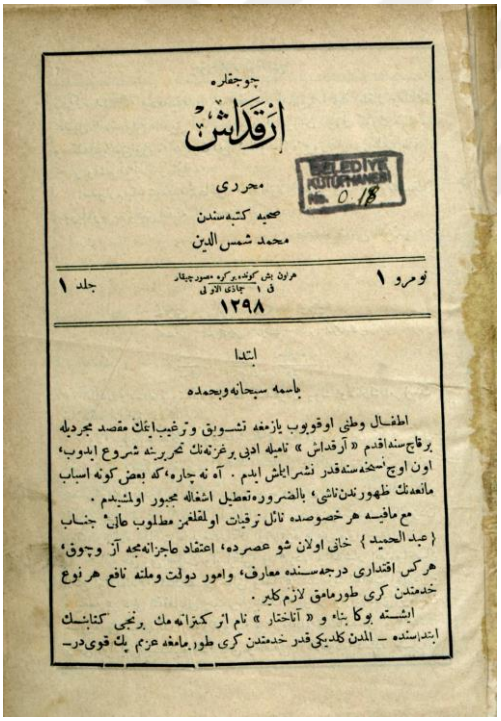

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, kitap gibi tek sütun olarak düzenlenlendiğinden iki ya da üç sütün değildir. Metin harekesiz matbaa nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 81) . Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda on altı sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır. Derginin eni 8.5, boyu 14 cm .dir. Derginin

başlıklarının tümü metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Başlıkların hepsi tek kelime ya da iki kelimeden oluşturulmuştur. Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır, çok sade olan bu desen ve resimler, anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Dergide dekoratif motifler kullanılmamıştır. Dergide çok az resim görünmektedir. Derginin birinci sayısında toplamda iki resim vardır. Birinci resim derginin altıncı sayfasındadır (Resim 82) . Metnin başlığı " Bahar " dır. Metinde bahar mevsiminin geldiğini, goncaların açıldığını, kuşların ağaçların üstüne oturduğunu ve yaz için yuvalarını hazırlamaya başladığını anlatılmaktadır. Resmin altında sağ tarafında imza gibi bir simge vardır (Resim 83). Resim sadedir ve doğalcı üslupta çizilmiştir.

Derginin birinci sayısında olan ikinci resim onuncu sayfadadır (Resim 84) . Metnin başlığı "Deve " dir. Metinde çöl anlatılırken orada ağaç ve su bulunmadığı için seyyahların yanlarına yeterince yiyecek ve su almaları anlatılmaktadır. Ayrıca bu çöllerde hiçbir at ve katırın yükleri taşıyamadığını, Allah'ın bunun için deveyi yarattığı anlatılmaktadır. Develerin günlerce yemek yemeden yürüyebildiğini ve yola çıkmadan önce yeterince su içip kaç gün susuz yük taşıyabildiği de anlatmaktadır. Böylece devenin faydaları anlatılmaktadır. Resim doğal olarak çizilmiştir. Resmin altında sağ koşesinde Latin alfabesi ile "E . D" harfleri imza olarak yazılmıştır (Resim 85). Derginin birinci sayısının iki resminin imzaları farklı olduğu için bu ressamlar aynı değildir.

Resim 82

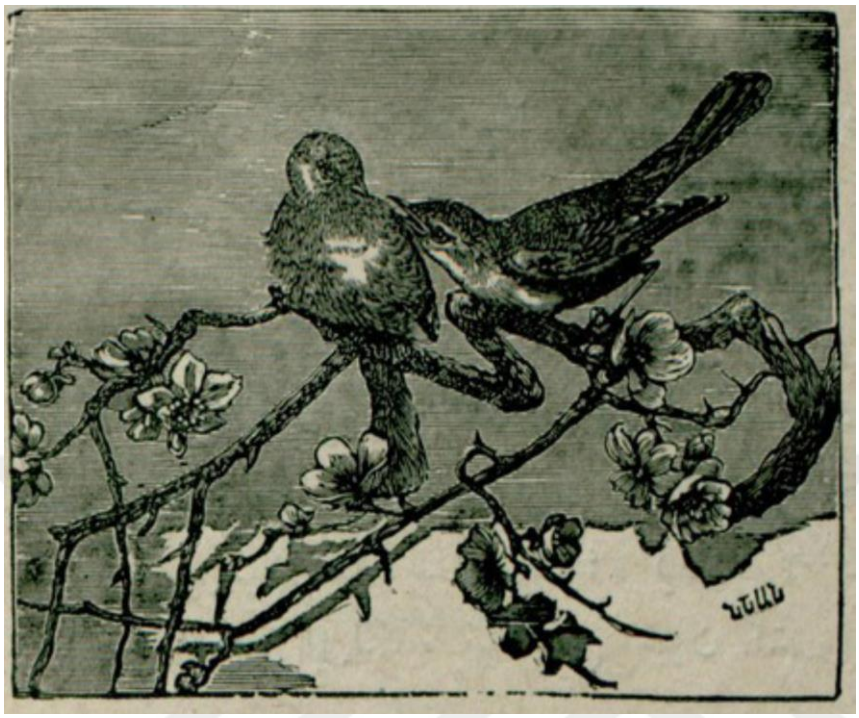

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.6

Resim 83

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.6

Resim 84

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.10

Resim 85

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.10

Dergide genel olarak her metnin başlığından sonra birkaç altı çizilen kelime yazılmıştır ve bunların anlamı çizginin altında yazılmaktadır. Mesela derginin birinci sayısının altıncı sayfasında "Bahar " başlığından sonra çocukların anlamakta zorlanacakları düşünülen metinden seçilmiş beş zor kelime altındaki anlamları ile yazılmıştır (Resim 86). "Hararet" kelimesinin altında, anlamı olan "sıcaklık " kelimesi yazılmıştır. Bu uygulama, derginin tüm sayılarında devam etmektedir.

Çocuklara Arkadaş dergisinde sayfa numaraları birbirinin devamıdır, yani derginin birinci sayısı on altıya kadar numaralanmıştır ve derginin ikinci sayısı ise birinci sayının devamı olarak on yedinci sayfadan başlamaktadır, yani ikinci sayı sayfa birden numaralanmamıştır ve sayfa on yediden başlanmaktadır. Derginin ikinci sayısının yirmi dördüncü sayfasında "Yağmur " başlıklı metin ile ilgili bir resim görünmektedir (Resim 87) .

Resim 86

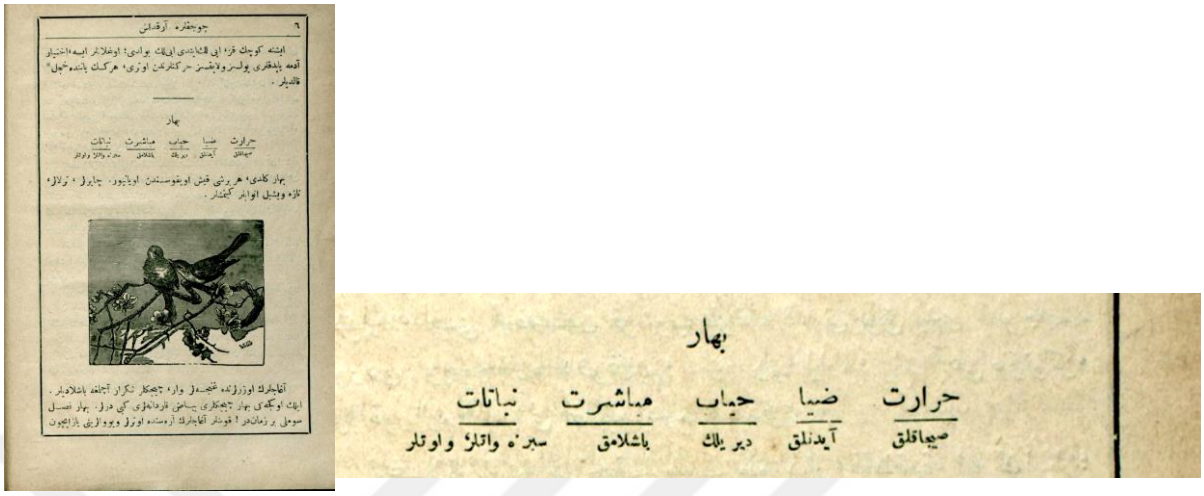

بهار

حرارت	ضیا	حیاب	هباشمرت	نباتات
صیعاقلق	آیدنلق	دیر یلك	باشلامق	سبزه واتلر و اوتلر

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.6

Metinde yağmurun bulutlardan yağdığını, havanın karanlık olduğunu, ördeklerin mesrur olduğunu ama kuşların mesrur olmadıkları ve kendilerini ağaçların dallarının altında sakladıkları, yağmurdan sonra kuşların tekrar öttükleri anlatılmaktadır.

Resim 87

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.24

Derginin ikinci sayısının yirmi altıncı sayfasında “Hikaye” başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir (Resim 88) . Metinde iki tavşanın hikayesini anlatılmaktadır. Büyük tavşan sepetten şalgamı yere düşürünce küçük tavşanın yerdeki şalgamı yediği anlatılmaktadır. Büyüklerin her zaman küçüklere yardım etmeleri öğütlenmekte ve bunun iyi bir şey olduğu dile getirilmektedir.

Resim 88

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.26

Resim 89

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.41

Derginin üçüncu sayısının kırk birinci sayfasında "Ayasofya Cami-i Şerifi" başlıklı metin ile ilgili bir resim görünmektedir (Resim 89) . Metinde Ayasofya camiinin tarihi, mimarisi, duvarları, kubbesi, taşlarını vs. anlatılmaktadır. Derginin resimleri natüralist üslupta çizilmiştir.

Derginin üçüncü sayısının kırk beşinci sayfasında "Hikaye" başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir (Resim 90) . Derginin kırk altıncı sayfasında aynı başlıkla ilgili iki resim vardır (Resim 91) . Metinde küçük bir çocuğun mektebe gitmek istememesi, kız kardeşi ile mektebin yolunda arı, kuş ve at gördükleri ve hiç bir şey yapmadıklarını

sanıp onların yerinde olmak istediği anlatılmaktadır. Kız kardeşi de çocuğa arının bal hazırladığını, kuşun yuva yaptığını, atın yük taşıdığını anlatmaktadır. Sonunda çocuk her canlının bir iş yaptığını öğrenerek kendisinin de okula gitmesinin gerektiğini anlamaktadır. Resimler natürel olarak çizilmiştir. Burada resimler çerçevesiz tasarlanmıştır. Mesela Resim 90'da arı ve Resim 91'de kuş çerçevesizdir, bu yüzden modern bir sayfa düzeni olmaktadır. Bu hikaye çocuklara tembel olmamalarını, çalışkan olmalarını ve Allah'ın her yarattığının bir sebebi olduğunu ve bir işe yaradığını anlatılmaktadır. Bu hikayede kullanılan resimler çocukların bu konuları anlamalarına çok yardım etmektedir. Resim 90'da çocuklar arı diye bir böceğin ne olduğunu görüp onun ne işe yaradığını anlamaktadırlar. Resim 91'de kuşun ağzında olan küçük ağaçlar, kuşun yeni yuva yapmaya çabaladığını ve metnin konusunu çok iyi göstermektedir. Ayrıca resim 91'de atın yük taşımasını çocuklara iyi bir şekilde göstermektedir. Resimdeki manzara doğayı çocuklara gösterip onu çocuklara tanıtmaktadır. Bu resimler çocukları eğitmek için onların anlaşılabilecek bir şekilde tasarlanmıştır ve bu konuda başarılı olmuştur.

Resim 90

Resim 91

همشیره‌سی شویله جواب وردی، که باق،
شوقوش یوا یاپمق ایچون یردن بر پارچه چوب
آلمش، اوچوب کیدییور . ایشته بوش طورمغه
آصلا وقتی یوقدر، یوا چوب، یو صون،
وچامور ایله یاپیلیر . »
بونك اوزرینه براز وقت سکرینی کسدکدن صکره، کوچك چوجق
یم یه‌یور ایکی آت کوردی، وهمان دیدی، که « ایشته بونلرك هیچ برایشی
اولهمز، باری کیدوب اونلر ایله اوینایالم .
آنلره طوغری کیتمکده ایکن، برآدم کلوب آنلرك یوکلرینه
یوکلرینی قویدی، و چوجغه دونوب
« کوچك چوجغم بنم آنلریمه صیغان
ایله ترلامده چفت سوردیریم، واوریزه
یولاف آریه، بغدای، اکه رم، چونکه
آنلرك بر مقداریني اکمك یاپمق ایچون
اوکودوب اونیاپارم؛ قصوریني ده صاتوب

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.45 **Kaynak**- Çocuklara Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.46

Derginin dördüncü sayısında sadece bir resim vardır. Bu resim derginin elli dördüncü sayfasındadır (Resim 92) . Metnin başlığı "Baykuş"tur. Metinde gündüzün ışığı baykuşun gözlerine çok güçlü ve parlak geldiği için baykuşun gündüz vakti bir ağaç

ya da duvarın arkasında gizlendiği, daha sonra gece çıktığını ve ötüp sıçan ve küçük kuş aradığı anlatılmaktadır. Ayrıca kuşların baykuştan korktuğu ve geceleri ondan kaçtıkları ancak gündüz olduğunda baykuşu buldukları zaman hep beraber ona saldırmaya çalıştıkları anlatılmaktadır. Baykuşun geceleri gözlerinin yarı kör olduğu da belirtilmiştir. Metin oldukça ayrıntılı bir şekilde baykuşun nasıl bir kuş olduğunu anlatmaktadır. Çocukların iyi öğrenmeleri için görsel hafıza da çok önemli olduğundan resimler çocukların konuyu anlamalarına yardım etmektedir. Resim 92'de görülen baykuş çizimi onun nasıl bir kuş olduğunu göstermektedir. Başka kuşların ona saldırmasını gosteren bu resim, bu olayı ve doğanın yaratılışını , nasıl kuşların gece baykuştan kaçıp gündüz ona saldırmalarının kuşların doğasında olduğunu göstererek bu olayın çocuğun hafızasında kalmasını sağlamaktadır. Böylece bu tür resimlerin dergilerde ve kitaplarda eğitici bir işlev üstlendiği görülmektedir. Ancak bu eğitici resimler basit çizimlerle değil, gölge-ışık etkisinin de verildiği özenli bir biçimde doğalcı üslupta yapılmış çizimlerdir.

Resim 92

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı, s.54

Resim 93

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.69

Derginin beşinci sayısının altmış dokuzuncu sayfasında “Ate Balığı Avı” yani “Ate Balığı Avcılığı” başlıklı metinle alakalı bir resim vardır (Resim 93) . Metinde her sene bir çok kişinin gemi ile şimale (kuzey) gittiklerini ve orada nasıl “Ate Balığı”na saldırdıklarıp tuttukları anlatılmaktadır. Ate balığının yağını çıkarttıklarını ve onun yağının ve kemiklerinin farklı yerlerde kullanıldığı belirtilmiştir. Resim 13 ve resim 14'te görüldüğü gibi çocukları etkilemek ve onların konuyu iyi anlamalarını sağlamak için akıcı çizgiler kullanılarak olayın heyecanı verilmeye çalışılmıştır.. Resim 92 ve resim 93'te görüldüğü gibi çocukları etkilemek ve onların konuyu iyi anlamalarını

sağlamak için akıcı çizgiler kullanılarak olayın heyecanı verilmeye çalışılmıştır.. Resim 93'te denizin dalgaları, balinanın başından su fışkırması, gemi ve gemideki olan kişilerin çabalaması ve balina ile savaşmaları çocukların görsel hafızalarını çok iyi etkileyebilir ve çocuklar balinanın nasıl bir balık olduğunu, boyutunu ve özelliklerini çok iyi anlayabililer. Resim natüralist üslupta çizilmiştir. Derginin bu beşinci sayısının yetmiş dördüncü sayfasında "Hikaye" başlıklı metin ile alakalı bir resim görünmektedir (Resim 94) . Metnin başlığının altında "İngilizceden tercüme İldem" yazılmaktadır. Bu şu anlama geliyor ki bu hikayeyi İngilizce'den Osmanlıca'ya çevirmişlerdir. Hikayede gemicilerinin birisinin güney Amerika sahillerine gittiğini ve yanında satmak için birçok şapka götürdüğü anlatılmaktadır. Bu gemici dinlenmek için bir ormanda konaklarken, şapkaların birini çantasından çıkarıp kafasında takmış, sonra bir ağacın altında uykuya dalmıştır. Uyandığında şapkaların kaybolduklarını fark edince, ağaçlara bakmış, ağaçlardaki maymunların şapkaları aşırıp başlarına taktıklarını görmüştür. Gemici artık şapkalarını geri alamayacağını anlayınca kafasındaki şapkayı da maymunlara kalsın diye yere atmıştır. Maymunlar gemicinin bu hareketini görünce onu taklit ederek hepsi şapkalarını yere atmışlardır. Gemici de şaşırıp mutlulukla hemen şapkaları satmak için yerden toplayıp oradan kaçarak gemiye dönmüştür. Resim 94'te gemicinin uykudayken maymunların nasıl şapkaları topladıkları gösterilmiştir. Bu hikayede ve resimde maymunun nasıl bir hayvan olduğu, formu, ve onun taklit etme özelliği çocuklara anlatılmaktadır. Böylece çocukların hikayelerle ve resimlerle çocukların eğitilmesi sağlanmaktadır.Çocuklara Arkadaş dergisinin her sayısında bir ya da iki resim görünmektedir. Çocuklar çizgisi olan metinleri çok daha fazla anlamaktadırlar. Ama tüm metinlerin çizgi ve resmi olması masraflı olacağı için her sayıda bir ya da iki resim kullanılmıştır.

Resim 94

Resim 95

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.74 Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s.85

Derginin altıncı sayısında ise tek bir resim vardır. Resim seksen beşinci sayfada, "Sultan Ahmet Camii Şerifi" başlıklı metinle ilgilidir (Resim 95). Metinde derginin üçüncü sayısında Ayasofya Camii'nin anlatıldığını ve bu sayıda Sultan Ahmet Camii'nin anlatılacağı söylenmektedir. Sultan Ahmet Camii'nin kaç minaresi olduğu, duvarları, şerefeleri, meydanı, geçmişi anlatılmaktadır. Resmin altında sağ tarafında bir imza görünmektedir (Resim 96) . Derginin taramasının kalitesi yüksek olmadığı için imza okunamamaktadır. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir ve perspektif kuralları uygulanmıştır. Usta bir ressamın elinden çıkmış gibi görünmektedir. Resmin altında "At Meydanı" yazılmıştır. Resimde Sultan Ahmet Camii ve At Meydanı gösterilmiştir. Çocuklar resimde her şeyi görüp daha iyi anlamaktadırlar.

Resim 96

Resim 97

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s.85 **Kaynak**- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s.107

Resim 98

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s.107

Derginin yedinci sayısının yüz yedinci sayfasında "Kırlangıç Kuşu" başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir (Resim 97) . Metinde kırlangıç kuşunun yaz sıcağında gözle görülemeyen böcekleri yemek için yakalaması, soğuk havalarda bu böceklerin aşağılarda bulundukları için kırlangıcın yere daha yakın uçtuğu anlatılmakta, kırlangıç yere yakınsa yağmur yağacağı çıkarsaması yapılmaktadır. Ayrıca kırlangıçların soğuk

geldiğinde toparlanıp sıcak bir memlekete göç ettikleri ve yaz geldiğinde de tekrar geri dönüp eski yuvalarını bulmaları anlatılmaktadır. Resim 97 çocuklara kırlangıç kuşunun nasıl bir kuş olduğunu göstermektedir. Resim 97'de sağ tarafının altında bir imza vardır (Resim 98) .

Aynı sayının yüz onikinci sayfasında bir resim daha görülmektedir (Resim 99) . Metnin başlığı "Mezhekat"tır. Bu metinde dört ayrı kısa hikaye vardır ki, her birisi bir konuyu öğretmektedir. Resim 99 ile ilgili hikayede sıçana eğer kendi deliğinden çıkıp öbür deliğe gidersen sana bir dilim peynir veririz demişler. Sıçan da düşünmüş ki, benim deliğim ve o deliğin mesafesi çok yakın demek ki, bunda bir hile var, o yüzden deliğinden çıkmamıştır. Resim 99'da sıçanlar gösterilmiştir.. Çocuklara hileleri anlayıp onlara inanmamalarını öğretmektedir. Resimler çocukların anlatılan öyküden etkilenmesini arttırıp, akıllarında kalmasını güçlendirmektedirler.

Resim 99

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 112

Resim 100

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Sekizinci sayı, s. 118

Derginin sekizinci sayısının yuzonsekizinci sayfasında,"İstanbul" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 100) . (Karaköy'den görünüş) cümlesi yazılmıştır. Resimde İstanbul Karaköy'den bir manzara görünmektedir. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir. Metin uzundur ve İstanbul şehrinin tarihini, Bizans'tan başlayarak, İstanbul'un farklı isimlerini ve İstanbul kelimesinin anlamlarını anlatmaktadır. Böylece çocuklar İstanbul'un tarihini ve anlamını resimle beraber daha iyi anlamaktadırlar. Aynı derginin sekizinci sayısının yüz yirmi dördüncü sayfasında bir resim daha vardır (Resim 101) . Metnin başlığı "Çay" dır. Metinde çayın ne olduğunu,

ilk kez Çin'de çıktığını, her Çinli'nin bir çay bahçesinin olduğunu, çay ektiklerini ve ailesi ile ağaçlardan çay yapraklarını toparladıklarını ve sonra ateş üzerine onları kuruttuğunu ve kısacası çayın nasıl hazırlandığı anlatılmaktadır. Resim 101 de tarlada Çinlilerin çay toplamalarını göstermektedir. Ayrıca çocuklar Çinlilerin şapkalarını, saç modellerini, taşıma sepetlerinin nasıl olduğunu ve metinde yazmayan bilgileri de resimden anlamaktadırlar. Bu yüzden resimler çocukların eğitilmesi için kullanılmıştır.

Resim 101

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Sekizinci sayı, s.124

Resim 102

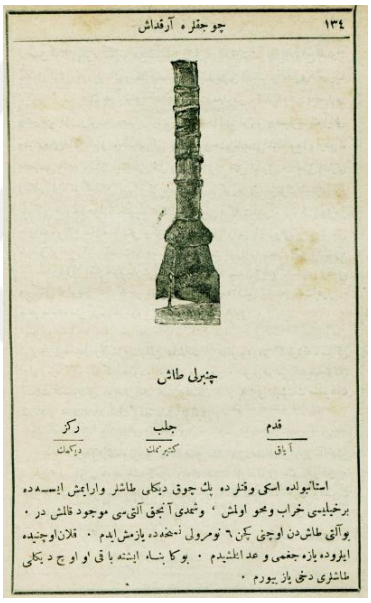

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s.134

Derginin dokuzuncu sayısında sadece tek bir resim kullanılmıştır (Resim 102) . Resim yüz otuzdördüncü sayfadadır ve çerçevesizdir. Metin başlığı "Çemberlitaş" tır. Bu tarz çerçevesiz resim modern bir tasarım olmaktadır, özellikle taşın ortada ve başlığın üstünde olması yaratıcı ve modern bir sayfa düzenini oluşturmuştur. Metinde İstanbul'da eskiden pek çok dikilitaşların olduğu ama bazılarının yıkıldığı ve kaç tanesinin hala var olduğunu anlatılmaktadır. Ayrıca Çemberlitaş'ın tarihini ve yapısı ile başka dikilitaşlar da anlatılmaktadır. Çocuklar böylece bu tarihi bilgilere sahip olmaktadırlar.

Derginin onuncu sayısının yüz kırkdokuzuncu sayfasında "Tavşan" başlıklı metin ile ilgili bir resim görünmektedir (Resim 103) . Metinde tavşanın özellikleri

anlatılmaktadır. Mesela tavşanın nerede yuva yaptığı, korkak bir hayvan olup hemen kaçtığı, arka ayaklarının daha uzun olup tazıdan daha güçlü olduğu ama tazıdan daha çabuk yorulduğu ve o yüzden tazı tarafından yakalandığı vs. anlatılmaktadır. Böylece çocuklar tavşanı ve özelliklerini resim ve metin ile anlamaktadırlar.Derginin bu sayısında başka bir resim yoktur.

Derginin on birinci sayısının yüz yetmişbirinci sayfasında bir resim vardır (Resim 104) . Metnin başlığı "Hikaye"dir. Hikaye, Hindistan'ın Delhi şehrinde bir terzi mağazası olduğunu ve bir filin her gün mağazanın önünden geçmesini anlatmaktadır. Terzi her gün file meyve veriyormuş, bu yüzden fil alışkanlıkla oradan geçerken hortumunu terzinin mağazasının penceresinden içeriye uzatıyormuş ve terzi ona meyve veriyormuş. Ama bir gün fil hortumunu pencereden içeriye uzattığında terzi ona kızmış ve iğnesini onun hortumuna sokmuştur ve file hiç bir şey vermemiştir. Fil o civarda suyu pis olan bir kuyuya gidip hortumunu o pis suyla doldurup sonra terzinin penceresine gelip hortumunu pencereden içeriye uzatıp terzinin üzerine suyu akıtmıştır. Bu olayı görenler büyük bir eğlence ile seyretmişlerdir. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir. Filin terzinin üzerine su dökmesi hikayenin püf noktasıdır. Resimde de hikayenin heyecanlı anı gösterilmektedir. Resimde boyutlar iyi belirtilmiştir, filin terzi ve pencereden büyük olması, çocuklara filin boyutunu göstermektedir. Ayrıca terzinin şapkası ve kıyafetinin modeli ve Hint tarzı da hikayenin Hindistan'da olduğunu çocuklara göstermektedir. Çekici ve hareketli üslubuyla resim 104 grafik açısından başarılı bir resim olarak o devire göre çok modern bir bakış açısına sahiptir. Derginin tüm sayılarındaki resimlere göre grafik açısından daha modern ve ustaca yapılmış bir resim olmaktadır.

Resim 103

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, onuncu sayı, s.149

Resim 104

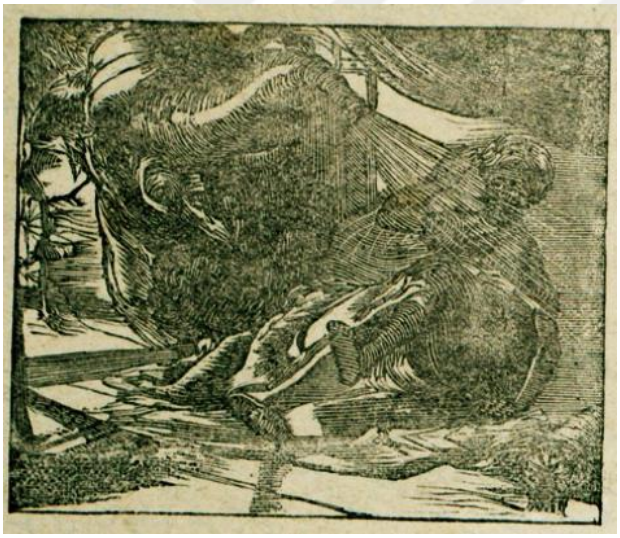

Kaynak- Çocuklara Arkadaş dergisi, onbirinci sayı, s.171

Bu resim Derginin son resmidir. Derginin on ikinci ve son sayısında hiç bir resim yoktur.

12- Çocuklara Kıraat

Bulunduğu kütüphaneler: HTU:7929(69), ESÖ 211, AMK: 1956 SB 256, (her üç kütüphanede tam koleksiyon), BK: O.350

İlk sayısı 1 Sefer 1299/ 23 Aralık 1881 tarihini taşıyan Çocuklara Kıraat dergisi on sekiz sayı yayınlanmıştır ve Mehmed Ziya'nın eğitimci tarafının ağır bastığı bu dergiye veliler ve bilhassa öğretmenler rağbet etmişlerdir. Üçüncü sayısındaki (1 Rebiyyülevvel 1299/ 21 Ocak 1882) bir "ihtar", Çocuklara Kıraat'i diğer çocuk dergilerinden ayırır: "… İkinci nüshamız ile ayrıca 'ifade-i mahsusa' serlevhası altında tab' ve neşrolunan varakalardan anlaşılacağı vechile bundan böyle insan ve hayvan gibi tesavirin risalemize derc olunmayacağı beyan olunur…" Hakikaten bir kaç sayı boyunca insan ve hayvana resimlerine rastlanmıyorsa da bir müddet sonra bu tip resimler yeniden dergideki yerlerini almışlardır[90].

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu büyük boyutta sülüs hat ile yazılmıştır, logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir, derginin bilgileri logonun altında yazılmıştır ve logodan bir ince hat ile ayrılmıştır, logonun bilgileri de iki sütun olarak yazılmıştır : "...Mekatib-i ibtidaiye ve sıbyaniye şakirdanı için on beş günde bir kere neşrolunur / Beher nüshası kırk paradır / Bir seneliği bir adet sim mecidiye olup taşralar için posta ücreti zam olunur / Mahall-i tevzii ve abone olunacak mahalli: Babıali Caddesi'nde kitapçı Arakel Efendi'nin dükkanıdır / Mesleğimiz muvafık muharrerat maalmemnuniye derc olunur / Ve gönderilecek muharrerat Aramyan Matbaası müdiri Karakin Efendi namına gönderilmelidir / Matbaası Çakmakçılar yokuşunda Agopyan hanındadır / Mehmed Ziya / İstanbul / 1299-1881..." (Resim 105) .

[90] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 59-61

Resim 105

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 106

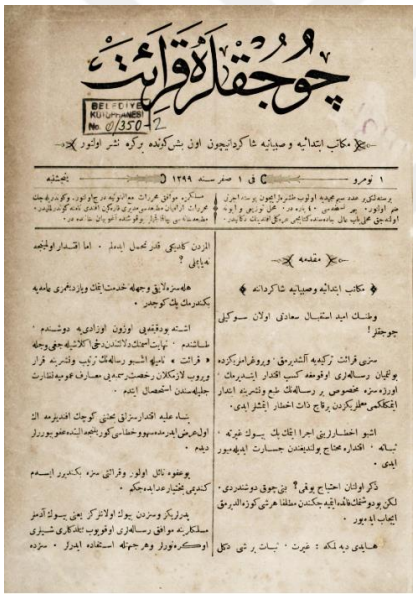

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak yazılmıştır ve sütunlar siyah ince bir çizgi ile ayrılmıştır. Metin harekesiz matbaa nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 106) . Resim 106'da gördüğümüz gibi logonun ortada yukarıda yazılması ve metnin elyazısı gibi düzenlendiği görülmektedir. Böylece elyazısı kitaplara benzemektedir. Ayrıca sülüs hattı ve harekesiz matbaa nesih hattının seçilme sebebi de çocuklarca kolay okunmasıdır ve grafik açısından iyi bir seçimdir. Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda sekiz sayfadır. Derginin sayfa numaraları önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır. Mesela derginin ikinci sayısı, birinci sayının devamı olarak 9.

sayfadan başlamaktadır. Derginin başlıklarının tümü metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Başlıkların hepsi tek kelime ya da iki kelimeden oluşturulmuştur. Başlıklar parantez içinde yazılmıştır (Resim 107).

Resim 107

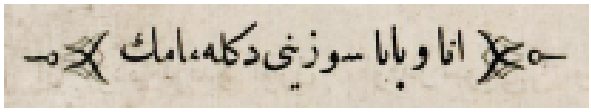

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3, Başlık Örneği

Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır. Bu desen ve resimler, anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Bu dergide daha fazla resim görünmektedir, her sayıda üç veya beş resim kullanılmıştır. Resimler daha büyük ve Batı tarzındadırlar. Mesela derginin birinci sayısının dördüncü sayfasında ilk kez büyük ve tam sayfayı kaplayan bir resim görülmektedir. İlk resim derginin birinci sayısının üçüncü sayfasında yer almaktadır (Resim 108). Metnin başlığı "Kızların mania terakkisi"dir. Metinde kızların mektepte bir iki hatimdan sonra okuma yazma öğrendiler yeter diye mektepleri bırakmakta olduğunu ve bu düşüncenin kızların terakki ve başarılı olmalarına mani olduğu ve bunun yanlış olduğu anlatılmaktadır. Kızların mektebe devam etmelerini, yukarı seviyelere ulaşmalarını, Fransız dilini öğrenmelerini tavsiye etmektedir. Böylece kızlar ileride çocuklarını daha iyi yetiştirecekler ve başarılı olacaklardır. Resim küçük boyutta ve sayfanın alt köşesindedir (Resim 109). Resim çerçevesiz ve Batı tarzında çizilmiştir. Elbiselerin modeli, saç tarzı, ev ve eşyalar hepsi Fransız tarzında çizilmiştir ve Türk tipi figürler değildir.

Resim 108

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3

Resim 109

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.3

Derginin birinci sayısının dördüncü sayfasında bir resim görünmektedir. Resim tüm sayfayı kaplamaktadır. Derginin sayfaları dikey olduğu için resim de sayfada dikey olarak yerleştirilmiştir, resme bakmak için sayfayı yana çevirmek gerekmektedir (Resim 110) . Bu resim beşinci sayfada başlayan “İzmit kasabası” başlıklı metin ile ilgilidir. Resmin altında "İzmit kasabasının diğer tarafından görüntüsü" cümlesi yazılmıştır. Metinde İzmit kasabasını ilk padişah Sultan Osman Gazi Hazretlerinin fethettiğini ve kasabanın ilk isminin İznikmid olduğunu, daha sonra otuzuncu padişah Sultan Mahmut Han Gazi Hazretleri'nin kasabanın ismini İzmit’e değiştirdiği anlatılmaktadır. İzmit’in nüfusu, hem ecnebilerin ve hem Osmanlı vapurlarının her zaman orada çalıştığı, fabrikaları v.s. hakkında bilgi verilmektedir. Resim doğalcı üslupta çizilmiş, perspektif ileri seviyede kullanılmıştır. Deniz, gemiler ve şehir detaylı çizilmiştir. Resim büyük ve tam sayfa olarak düzenlendiği için çocukları çok iyi etkileyip onların konuyu anlamalarına çok iyi yardım etmektedir.

Resim 110

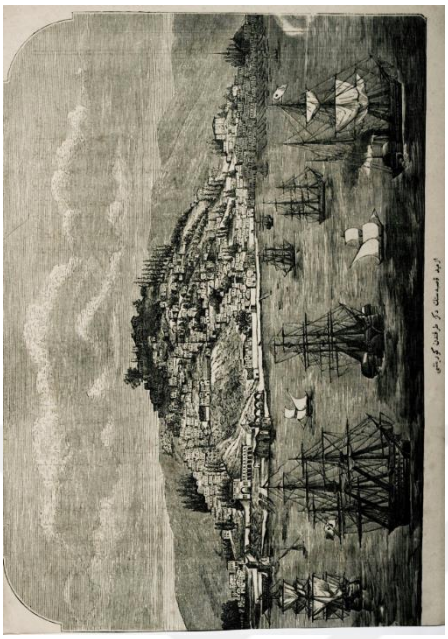

Resim 111

Kaynak- "İzmit kasabasının diğer tarafından görüntüsü" Çocuklara Kıraat Dergisi, Sayı 1, s.4
Kaynak- “Anne ve Baba sözünü dinlememek”, Çocuklara Kıraat Dergisi, Sayı 1, s.5

Derginin ilk sayısının beşinci sayfasında “Anne ve Baba sözünü dinlememek” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 111) . Metin çocukların her zaman anne ve babayı dinlemelerini tavsiye etmektedir. Filumen adlı bir kız, anne ve babasını dinlemeyip kötü alışkanlığı yüzünden hep kuşların yuvalarındaki yumurtaları kırmaktadır ve bir gün anne babası evde olmadıklarında yine bir karganın yuvasına yaklaşıp onun yavrularına zarar vereceği zaman karga Filumen'e saldırıp onun gözlerini kanatmış ve kız artık anne babasını dinlemeyi öğrenmiştir. Resim yine Batı tarzında çizilmiştir, kızın elbise modeli ve eteği Batı tarzındadır. Resim 110 gibi çok detayı yoktur, daha fazla kız ve kargaya vurgu yapmaktadır. "Lacosta" imzası bu resmin Batılı bir ressamın elinden çıktığını düşündürmektedir.

Derginin birinci sayısının altıncı sayfasında, “Hırsızlık” başlıklı metin ile alakalı bir resim görünmektedir (Resim 112) . Metinde önce hırsızlığın dince ve akılca kötü ve günah olduğu yazmaktadır, sonra aşağıda hırsızlığa dair güzel bir hikayenin Fransızca'dan tercüme edildiği ve resimle beraber koyulduğu yazmaktadır. Hikayede Pier ve Gaston adlı iki arkadaş gezerken bir bahçenin yanından geçerler, burada bir kiraz ağacı gören Gaston aç olduğundan kirazları koparmak ister, Pier iyi bir çocuk

olduğu için bunu kabul etmez ama Gaston Pier'i dinlemeyip kiraz koparırken bahçıvan gelip onu dövmek ister ama Pier'in yalvarması ile vazgeçer ve terbiyeli olduğu için Pier'e bir sepet kiraz verir. Bu hikayede sahibinin rızası olmadan hatta az da olsa bir şeyin çalınması hırsızlık olduğunu anlatılmaktadır. Resim bahçıvanı kiraz ağaçların yanında göstermektedir. Ayrıca arka planda oynayan çocukları göstermektedir. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir. Resmin sağ altında "LACOSTEAINE" diye bir imza görünmektedir. Ayrıca resmin sol alt köşesinde ise "AH" harfleri yazılmıştır. Ressamın Batılı ve belki de Fransız olduğu düşünülebilir.

Resim 112

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.6

Resim 113

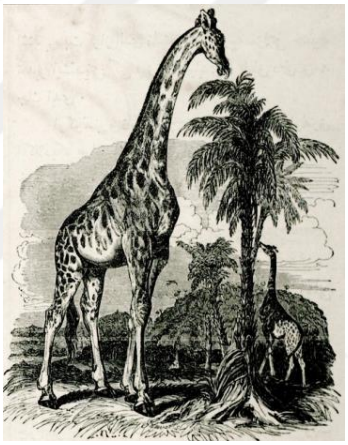

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Birinci sayı, s.8

Derginin birinci sayısının sekizinci ve son sayfasında ise bir resim görülmektedir (Resim 113). Resim "Zürafa" başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde zürafanın nasıl bir hayvan olduğunu ve onun özelliklerini anlatılmaktadır. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir ve imzası yoktur.

Derginin ikinci sayısının on ikinci sayfasında "İğnenin gördüğü iş" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 114). Başlığın yukarısında parantezde (Tercümedir) ibaresi yazılmıştır. Metinde iğnenin önemli bir alet olduğunu ve küçük olmasına rağmen telgraf ve vapur gibi önemli ve kullanışlı bir eşya olduğunu ve kızların iğne ile elbise ve her şeyi diktiğini anlatılmaktadır. Resim diz üzerinde kullanılan el gergefini göstermektedir. Bu resimdeki el gergefinin çok kolay kullanıldığı ve kızların mini mini mendillerin ucuna çiçek işledikleri anlatılmaktadır. Resmin altında iki çiçek modeli yer almaktadır. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir. Resmin altına

LACOSTEAINE ve C.V.Beaıdm..? isimleri yazılmıştır. Resim Batı tarzında ve ressam da Batılı bir ressamdır.

Resim 114

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.12

Resim 115

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.14

Resim 116

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, İkinci sayı, s.16

Derginin ikinci sayısının on dördüncü sayfasında iki başlıklı “Hikaye” ve “Jozef” adlı metinle ilgili bir resim görünmektedir (Resim 115) . Metinde Jozef adlı on üç yaşındaki çocuğun hikayesi anlatılmaktadır. Jozef, hep büyük insanların yapamayacağı işleri de yapabilirim diye kendine güvendiği için bir gün hafta sonu tatilinde ailesi ile Marmara denizine gittiğinde gördüğü sandalları kullanmaya kalkışmıştır. Ailesinden habersiz sandala binip hareket etmiştir ama denizin ortasında bir anda hava değişip fırtına çıkmış, oradan geçen büyük bir vapur onu kurtarmıştır. Bu hikaye, çocuklara her şeyi yaparım diye kendilerini tehlikelere atmamalarını ve her işi yapmamalarını öğretmektedir. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir ve Batı tarzındadır.

Derginin ikinci sayısının on altıncı sayfasında “Yaban Atı” başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir (Resim 116) . Metinde Yaban atı hakkında bilgiler verilmiştir. Yaban atının özellikleri ve yaşamı anlatılmaktadır. Resim doğalcı üslupta çizilmiştir. Bu sayıda bütün resimler çerçevesiz kullanılmıştır.

Derginin üçüncü sayısının on dokuzuncu sayfasında “Su İçinde Bir Yol” başlıklı metinle ilgili bir resim görülmektedir. Başlık altında metnin tercüme olduğunu yazılmıştır. Metinde insanın icatlarını ve bu icatların birisinin de deniz ve nehirlerin altında yapılan yollar olduğu ve bu yollar ile çok uzun mesafelerin kısaldığı bunlardan birinin de İstanbul'da olduğu ve ona Tünel dendiği anlatılmaktadır. İngiltere'de Times nehri içinde yapılan yolun şaşırtıcı bir icat olduğu ve uzun mesafelerin kısa zamanda gidilebildiği anlatılmaktadır. Resim, küçük ve uzaktan bu yeni icat olan yolu göstermektedir (Resim 117) . Deniz ve altındaki yol ve denizin üzerindeki gemiler çizilmiştir. Hem manzara ve hem icat yolu çizilmiştir ve grafik açısından başarılı bir şekilde icatı da göstermektedir. Metnin sonunda küçük bir dekoratif motif vardır (Resim 118). İlk kez dekoratif motif kullanılmıştır. Bu motifte dünya küresi, cetvel, teleskop, konik v.s görülmektedir. Bu motif derginin grafik tasarım açısından gelişmesini göstermektedir .

Resim 117

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.19

Resim 118

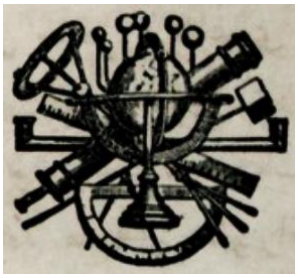

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.19

Resim 119

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.20

Derginin üçüncü sayısının yirminci sayfasında “İzmir Şehri” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metin İzmir şehrinin eski isimleri, tarihi, nüfusu vs. hakkında bilgi vermektedir. Resim doğalcı üsluptadır (Resim 119) .

Derginin üçüncü sayısının yirmi ikinci sayfasında “Buğday Ve Arpa” başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir. Başlığın altında metnin tercüme olduğunu yazmaktadır. Metinde resimde üç nebat olduğunu ve onların buğday, arpa ve yulaf olduğu, ekmeğin buğdaydan yapıldığı, Allah'ın tüm yarattığı şeylerden faydalanmamız gerektiği ve her zaman ona şükür etmemiz gerektiği anlatılmaktadır (Resim 120). Derginin üçüncü sayısının sonunda bundan sonra artık kurallara göre hayvan ve insan resimlerinin dergide yayınlanmayacağını ihtar olararak yazılmaktadır.

Resim 120

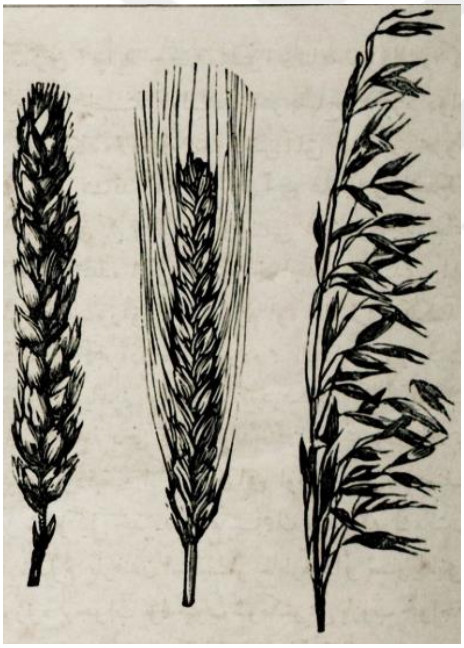

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Üçüncü sayı, s.22

Resim 121

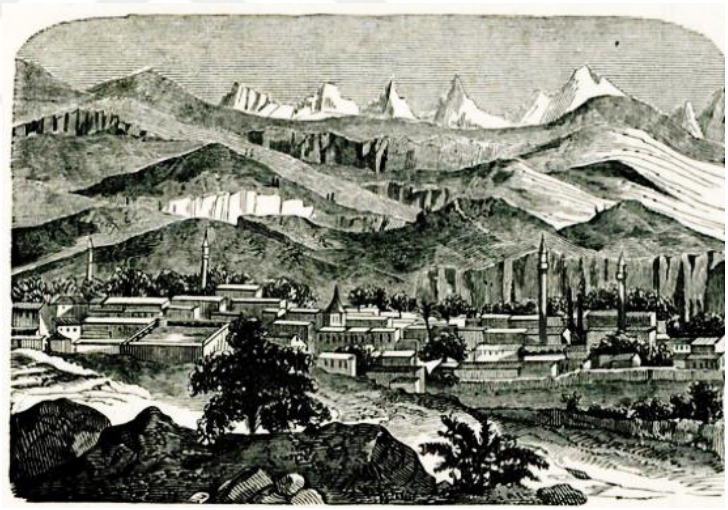

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.28

Derginin dördüncü sayısının yirmi sekizinci sayfasında, “Tarsus” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde Tarsus şehrinin tarihi, nüfusu, insanlarının geçmişi ve tarihi bir şehir olduğu anlatılmaktadır. Resim, şehrin manzarasını göstermektedir (Resim 121) .

Derginin aynı sayısının otuzuncu sayfasında bir manzara resim daha vardır (Resim 122). Metnin başlığı “Buzdan Bir Köy”dür. Metinde ibtidayi mektebi öğrencilerinin

dersten sonra karlı havada iki grup olup oyun oynadıklarını ve bir grup kazandıktan sonra hocanın öğrencilere sorular sorduğu anlatılmaktadır, mesela karı kim yarattığı, her ay kar yağar mı gibi soruları anlatarak ayrıca dünyanın bazı yerlerinde hep gece olup, güneşin kaç aydan sonra çıktığını öğrencilere öğretmektedir. Resmin ortasında altta taş üzerinde "ROUYCP" kelimesi yazılmıştır. "Rouy" Fransa'da bir şehrin adıdır. CP de belki ressam adının baş harfları dır. Resmin sağ köşesinde altta ise "PLAARO" yazılmıştır. "Plaaro" kuzey kutbunda bir eyaletin adıdır . Bu eyalette büyük ihtimalle güneş bir kaç aydan sonra çıkmaktadır ve resim o eyaleti göstermektedir.

Metinde hoca hep gece olan mekanlarda sadece bazen küçük bir aydınlık oluyor ki ona Fajre Shomali derler ve bu yerlerde bir yaprak bile görünmez diye anlatmaktadır.

Derginin aynı sayısının otuz ikinci sayfasında “Şimendifer” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde İngiltere'de maden ocaklarının çok olduğu ve bu madenlerin naklini kolaylaştırmak için lokomotifin icat edilmesi anlatılmaktadır. Şimendifer Fransızca bir kelimedir ve Türkçesi demiryolu demektir. Ancak şimendifer vagonların en büyüğüne itlak olunur (denir) (Resim 123).

Resim 122

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.30

Resim 123

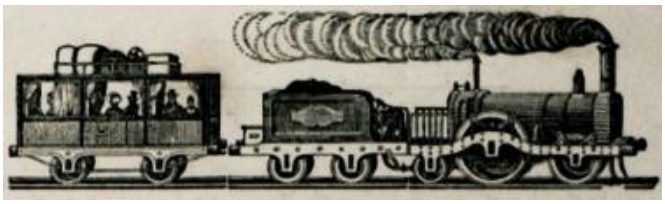

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Dördüncü sayı, s.32

Derginin beşinci sayısının otuz altıncı sayfasında “Karda bulunan Şekiller” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Bu sayfa grafik tasarım açısından özel bir sayfadır, çünkü derginin bütün sayfaları dikey olarak tasarlanmıştır ama bu sayfa yatay olarak tasarlanmıştır ve resim büyük olçüde tüm sayfayı almıştır (Resim 124) . Metinde Buzdan Bir Köy metninin devamı olarak öğretmen çocuklara kar tanelerinin çeşitli şekilleri olduğunu ve bunların Hurdebin (büyüteç) ile görünebileceğini anlatmaktadır.

Derginin aynı sayısının otuz yedinci sayfasında bir manzaranın resmi vardır. Metnin başlığı “Erzurum”dur. Metinde Erzurum şehrinin tarihi, havası, insanları, üretimleri vs. anlatılmaktadır. Resim, şehrin manzarasını göstermektedir (Resim 125) .

Resim 124

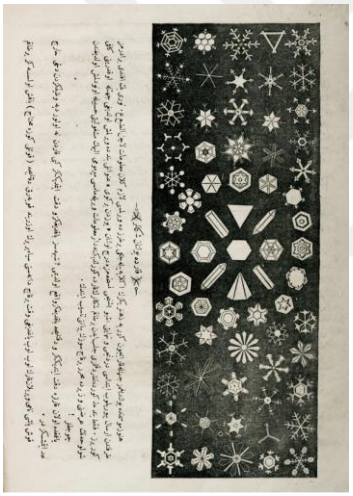

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.36

Resim 125

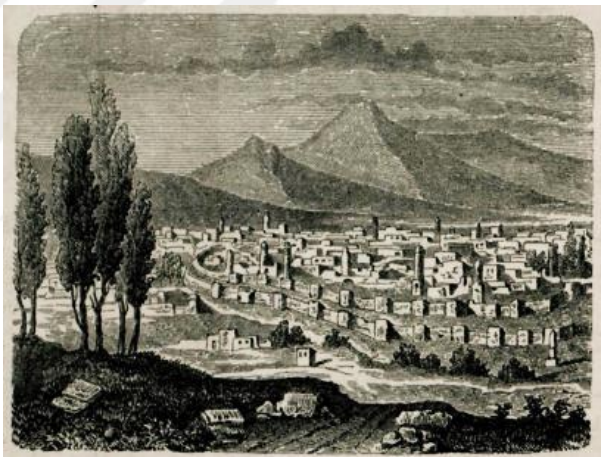

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.37

Resim 126

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Beşinci sayı, s.40

Derginin aynı sayısının kırkıncı sayfasında bir manzara resmi daha vardır. Metnin başlığı “Daire Şeklinde Adalar”dır. Metinde Adaların resimdeki gibi daire şeklinde

olup büyük bahrlarda olduğunu ve gemilere hizmet ettiklerini ve limanların adanın içini daire gibi kuşattıkları vs anlatılmaktadır. Resmin sağ köşesinde Latin alfabesi ile AB harfleri ve sol köşesinde ise C.M. harfleri yazılmıştır (Resim 126) .

Derginin altıncı sayısında sadece bir resim vardır. Bu resim derginin kırk altıncı sayfasındadır. Bu sayfanın da özel tasarımı vardır, çünkü resim büyük olarak dikey koyulmuştur ve metinler başka sayfalar gibi yatay değildır ve dikey olarak tasarlanmıştır (Resim 127) . Metnin başlığı "Dağda Bir Yol"dur ve başlığın yukarısında metnin tercüme olduğu belirtilmiştir. Metinde resmin Norveç'de dağların birinde olan yolu göstermektedir denmiştir ama metinde İsviçre ve İtalya sınırında olan Alp dağlarında bu yol gibi güzel yollar olduğu, bu yolların nasıl yapıldığı ve bazen kar yüzünden kapandığını vs anlatılmaktadır. Resmin sol köşesinde altta RICHON adı Latin alfabesi ile yazılmıştır. Derginin bu sayfası grafik tasarım açısından özel, cesaretli ve farklı olarak tasarlanmıştır ve yaratıcılık vardır. Resim çok büyük olup tüm sayfayı kaplamaktadır.

Resim 127

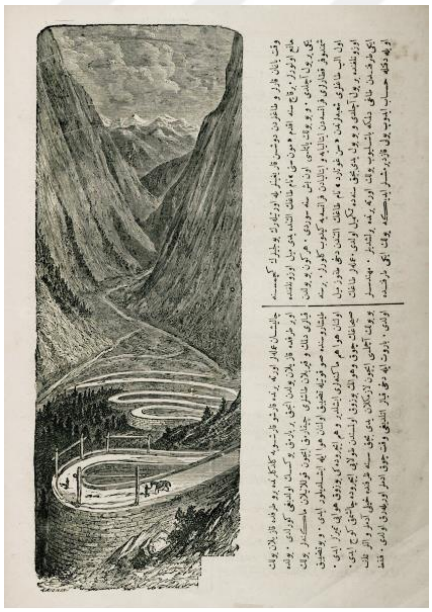

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Altıncı sayı, s.46

Resim 128

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onuncu sayı, s.77

Resim 129

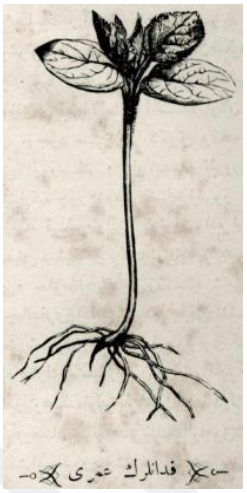

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onuncu sayı, s.80

Resim 130

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.85

Derginin onuncu sayısında iki resim vardır. Birisi yetmiş yedinci sayfasında ve "İstanbul" başlıklı metinle ilgilidir. İstanbul'un derginin yayın tarihinin yirmibeş sene öncesindeki resmi olduğunu ve o zamanlar üç köprüsü olduğunu anlatılmaktadır (Resim 128) . Metinde İstanbul hakkında, tarihi vs bilgi verilmektedir. Resmin alt sağ koşesinde Latin alfabesi ile bir isim yazılmıştır (CHERITICHEL?) . Bu sayının ikinci resmi de sekseninci sayfadadır (Resim 129) . Metnin başlığı "Fidanların Ömrü"dür. Metinde çeşitli çiçekler ve bahçelerden söz edilmekte çiçeklerin yolunmaması gerektiği, çünkü bahçıvanın onlara çok çaba sarfettiği belirtilmektedir ayrıca bir fidanın nasıl su ve topraktan büyüdüğü vs. anlatılmaktadır. Resim çerçevesiz olarak başlığın yukarısında yer almaktadır.

Derginin on birinci sayısının seksen beşinci sayfasında "Hurdebin Ne Gösterir?" başlıklı metinle ilgili bir resim görünmektedir. Bu sayfa da özel tasarlanmıştır (Resim 130). Sayfada hurdebin içerisinden bir damla suyu göstermektedir ve resim tam olarak sayfanın ortasında büyük boyutta koyulmuştur, o yüzden farklı ve dikkat çekici bir sayfa tasarımı olmuştur. Metine hurdebinin neler gösterebileceği ve nasıl bir alet olduğu, su içerisinde milyonlarca küçük ve farklı şekillerde olan hayvanların göz ile görünmediklerini ve bu hayvanların sudan beslendikleri anlatılmaktadır.

Derginin aynı sayısının seksen altıncı sayfasında “Talipot” başlıklı bir metinle alakalı büyük bir resim vardır (Resim 131) . Metinde Hindistan'da Talipot ağacının hakkında bilgi verilmektedir. Onun çok büyük yaprakları olduğu için sayesinde beş kişi bile sığabileceğini ve her sene çatlayıp çiçek verdiğini ve her yüz otuz senede kiraz gibi bir meyve verdiğini ve insanların bu ağacı nasıl kullandıklarını vs bilgi vermektedir. Bu sayının son sayfasında seksen sekizinci sayfasında bir manzara resmi daha vardır (Resim 132) . Metnin başlığı “Sayda Şehri Hakkında Biraz Malumat” dır. Metinde Sayda şehrinin Şam velayetinde ve Beyrut'a bir günlük mesafe olduğunu, bu şehrin tarihini, hangi ülkeler ve devletlerin hükümeti tarafından yönelttiğini , ticaret yapıldığı ülkeler vs. anlatılmaktadır. Resim, Sayda'nın deniz kenarındaki güzel bahçelerinin manzarasını göstermektedir.

Resim 131

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.86

Resim 132

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbirinci sayı, s.88

Derginin on ikinci sayısının doksan ikinci sayfasında bir manzara resmi daha vardır. Metnin başlığı “Pekin”dir. Başlığın altında "tercümedir "diye yazılmıştır. Metinde Pekin şehrinin Çin ülkesinde olduğu, anlamı, tarihi, insanları vs. anlatılmaktadır. Resim, şehrin manzarasını göstermektedir (Resim 133) . Derginin aynı sayısının doksan üçüncü sayfasında “Süt Ağacı” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metnin tercüme olduğu yazılmıştır. Metinde Amerikayı cenubi (Güney Amerika) de insanların Süt Ağacı'nın sütunu keçi sütü gibi içmekte oldukları ve bu ağacın Mart ayında süt verdiği ve çiçeklerinin açıldığı, çeşitleri ve nasıl yapışkan yaptıkları vs.

anlatılmaktadır. Resimde Güney Amerika'nın ormanlarını ve insanlar nasıl Süt ağacından süt çıkarttıklarını göstermektedir (Resim 134) .

Resim 133

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.92

Resim 134

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.93

Resim 135

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onikinci sayı, s.96

Resim 136

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Ondördüncü sayı, s.108

Derginin aynı sayısının doksan altıncı sayfasında “Gum Elastik Ağacı”(غوم الاستيق) آغاجی başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde ayağa giyinilen lastikler ve çocukların süt içmesi için yapılan emzikler ve çeşitli aletlerin hepsinin bu Gum Elastik denilen şeyden yapılmasını ve bunun sıcak memleketlerde olan iki çeşit ağaçların şire gibi olansıvılarından yapıldığı anlatılmakta ve bu konu hakkında bilgi verilmektedir. Resimde insanların bu ağaçlardan şire aldıkları gösterilmektedir (Resim 135) .

Derginin on dördüncü sayısının yüz sekizinci sayfasında “Deli Ateş” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde geceleri yolculuk edenlerin bazen bu ateş alametinden korkup kaçtıkları ve resimde ağacın yanında yıldız gibi parlayan şeyin o olduğu ve ona deli ateş dediklerini veya fosfor da dediklerini ve nasıl doğada oluştuğu anlatılmaktadır. Resimde ormanda gecede yolcu ağaçın yanında yıldız gibi parlayan deli ateşi gördüğünü göstermektedir (Resim 136) . Resmin altında Latin alfabesi ile WAITT ismi yazılmıştır.

Derginin aynı sayısının yüz dokuzuncu sayfasında “Aziz Elmo Ateşi” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde resimde görünen geminin direkleri yanındaki gölge gibi şekillere gemicilerin Aziz Elmo Ateşi dedikleri ve onun ışık oduğu ve bazen askerlerin ondan korkup kaçtıkları ve onun havanın özel bir elektrikli halinde görüldüğü anlatılmaktadır (Resim 137) . Resmin altında Latin alfabesi ile WAITT ismi yazılmıştır.

Resim 137

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Ondördüncü sayı, s.109

Resim 138

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onbeşinci sayı, s.118

Derginin onbeşinci sayısında tek bir resim vardır. Resim derginin yüz onsekizinci sayfasında “Hikaye” ve “Cömert Bir Adam” iki başlıklı metinle ilgilidir . Hikayede yetmiş yaşındaki bir adam fakir düşünce, devesi ile insan ve eşyaları taşımaya başladığında taşıdığı bir adamın ona çok para vermesi üzerine yaşlı adamın tekrar

koyun ve arazi alıp zengin olduğu anlatılmaktadır. Resim de yaşlı adamı ağaçların altında devesi ile dinlenirken göstermektedir (Resim 138) .

Derginin on altıncı sayısında da tek bir resim vardır. Resim yüz yirmi dördüncü sayfada olup, tüm sayfayı kaplamaktadır ve dikey olarak konmuştur (Resim 139). Metnin başlığı “Sur Çin” (سورچين)dır. Metinde Çin ülkesinde olan büyük surun hakkında, nasıl el ile yapıldığını ve o kadar yüksekliğinden kuşlar da varamayacağı vs bilgi vermektedir. Resim surların manzarasıdır.

Derginin on yedinci sayısında iki resim vardır. Birisi yüz otuz ikinci sayfasındadır. Resim büyük boyutta ve dikey olarak koyulmuştur. Resmin altına Holyoke Dağı Mektebi diye yazılmıştır ve parantez içerisinde "Tafsilatı gelecek nüshadadır" diye yazılmıştır (Resim 140) .

Resim 139

Resim 140

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onaltıncı sayı, s.124 **Kaynak**- Çocuklara Kıraat dergisi, Onyedinci sayı, s.132

Aynı sayının ikinci resmide yüz otuz üçüncü sayfasında “Mercan” başlıklı metinle ilgilidir. Metinde mercanların üzerindeki çiçeklerin aslında çiçek olmayıp küçük küçük hayvan ve böcekler olduğu anlatılmaktadır. Bir bilim adamı mercanları deniz suyunda ısıttığında bu böcekler ve hayvanlar ayaklarını açıp su da hareket

ettiğiklerinde anlamış ki, mercanların üzerindekiler çiçek değil ve hayvan ve böcektir (Resim 141) . Resim, grafik açısından modern bir görünüşe sahiptir.

Derginin on sekizinci ve son sayısında iki resim vardır, yalnız bu resimler bu sayıdaki metinlerle alakalı değildir. Belki bir sonraki sayıda yazılacak metinlerle ilgilidir ama dergiyayınlanmadığından bunu bilemiyoruz . Birinci resim derginin yüz kırkıncı sayfasındadır ve resmin altına Kudüs-ü şerif diye yazılmaktadır (Resim 142) . Resmin altına sol köşesinde Latin alfabesi ile bir isim (H:tenn) okunmaktadır. Resim büyük boyutta Küdüs şehrini göstermektedir. İkinci resim derginin yüz kırk birinci sayfasındadır. Resmin altına Yafa Şehri diye yazılmıştır (Resim 143) . Resmin alt sağ köşesinde Latin alfabesi ile MEDDER- CNOBB ve sol köşesinde ise (H:tenn) imzası vardır.

Derginin yüz kırkıncı sayfasında geçen sayıda olan 140 resmin metni “Holyoke Dağı Mektebi” başlıklı metin yazılmıştır . Metinde bu mektebin Amerika'da Mesaçuset eyaletinde olduğu ve kız öğrencilerin orada eğitim gördükleri ve bu mektebi "Mary Lyon" isimli fakir bir kızın çok sıkıntılar çekip ders çalışıp başarılı olduktan sonra yaptığı ve kendisi gibi kızları orada okuttuğu, mektebin isminin oradaki ırmağın isminden alındığı vs. Anlatılmakta ve kızların öyle olmaları teşvik edilmektedir.

Bu okulla ilgili bilgi için :
https://web.archive.org/web/20110216133017/http://colleges.usnews.rankingsandreviews.com/best-colleges/mount-holyoke-college-2192[91].

Bu sayı derginin son sayısı olup devam etmemiş, o yüzden resim 142 ve 143' un yazıları malesef yayınlanmamıştır.

[91] (Çevrimiçi) https://web.archive.org/web/20110216133017/http://colleges.usnews.rankingsandreviews.com/best-colleges/mount-holyoke-college-2192, 2011

Resim 141

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onyedinci sayı, s.133

Resim 142

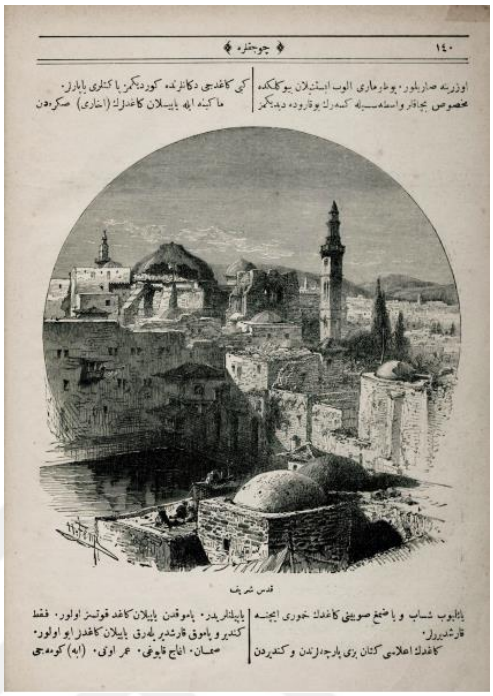

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onsekizinci sayı, s.140

Resim 143

Kaynak- Çocuklara Kıraat dergisi, Onsekizinci sayı, s.141

13- Vasıta-i Terakki

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1957 SB 124 (tam koleksiyon), HTU: D.149/18

Bu dergiden önce Bahçe, Arkadaş gibi benzer Avrupai çocuk dergileri yayınlanmıştır. İlk sayısı 16 Nisan 1298/ 28 Nisan 1882 tarihini taşıyan eğitim amacı on beş günde bir yayınlanan Vasıta-i Terakki için söylenecek dikkate değer şey ikinci sayısında yayınladığı Niyagara Şelalesi'nin çizimidir. Toplam dört sayı neşredilmiştir.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo yukarda ortada yapraklı çerçevede Sülüs hattıyla yazılmıştır. Kapak sayfası tezhib şeklinde çiçek motifli çerçeve ile kaplanmıştır, künye bilgileri logonun altına yazılmıştır: "... Etfale mahsus olup on beş günde bir çıkar / Etfale mahsus olup edebiyat, fünun ve saireden bahseder / Nâşiri: Serafim / Muharrirleri: Fahri – İsmail – İhsan / Matbaa-i Aramyan / Istanbul / 1298-1882..." (Resim 144) . Derginin logosu ve künyesi kapak sayfasının bir sonraki sayfasında da tekrarlanmıştır.

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı dokuzuncu sayfadan başlamıştır. Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Resim 144

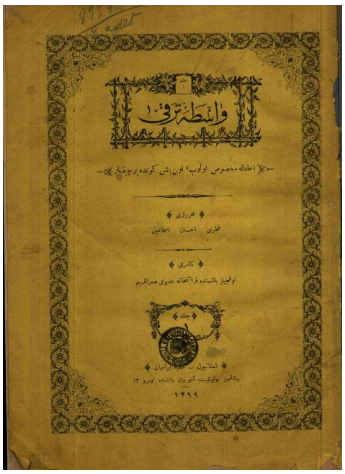

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 145

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, s.4

Derginin birinci sayısında toplam iki resim vardır, ilkinin altına Şam-ı şerifte olan Camii Emeviye cümlesi yazılmıştır (Resim 145) . Metin çocukları dine davet etmekte ve müslümanın görevlerini açıklamaktadır.

Aynı sayıdaki ikinci resmin altına "Hollanda' da olan Antverp şehri" cümlesi yazılmıştır (Resim 146) . Metinde coğrafya ilminden bahsedilmiştir. Dergide az sayıda resim vardır.

Derginin ikinci sayısında tek bir resim vardır, Niyagara şelalesinin resmidir (Resim 147) . Metnin başlığı "Amerikay-i şimalide olan Niyagara nehri"dir ve bu konu hakkında bilgi verilmiştir.

Resim 146

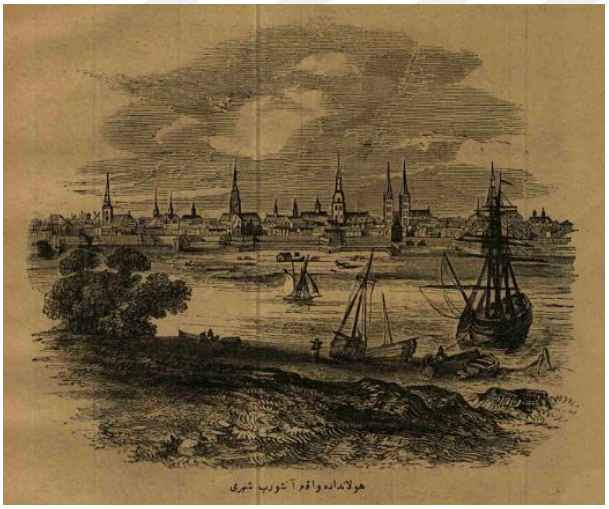

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Birinci sayı, s.8

Resim 147

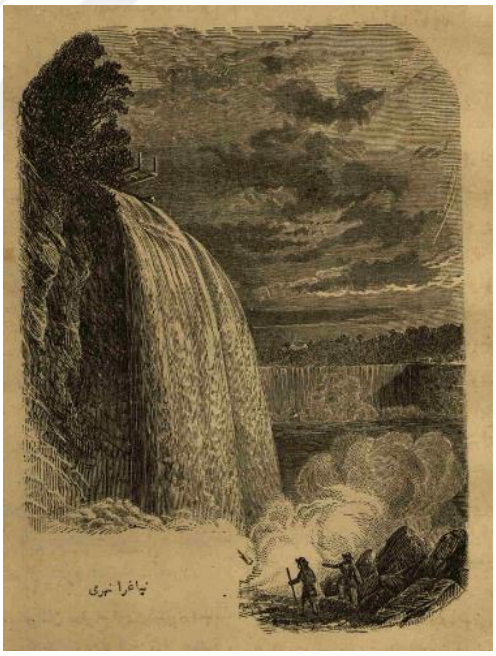

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, İkinci sayı, s.13

Derginin üçüncü sayısında üç resim vardır, ikisi "Küsûf" başlıklı metinle ilgilidir, metinde bu bilimsel olay açıklanmıştır (Resim 148) . Öteki resim ise "Bab-üs safa" başlıklı metinle ilgilidir (Resim 149) . Bab-üs safanın Kabe'nin Safa tepesi yanındaki kapı olduğu anlatılmıştır.

Resim 148

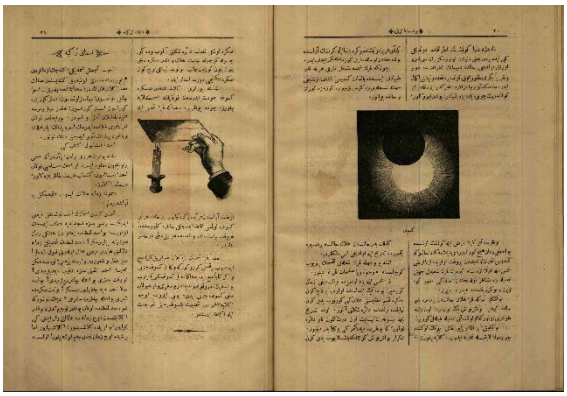

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s.20- 21

Resim 149

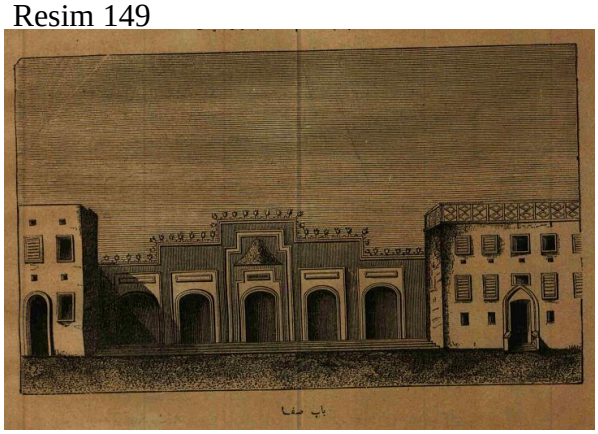

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s.24

Derginin dördüncü sayısında da iki hayvan resmi "Tarih-i tabiyi" başlıklı metinle ilgili vardır (Resim 150) . Metin felsefi ve ağır yazılmıştır, insanların akıllı hayvan olduğunu, yaradılış vs anlatılmıştır.

Derginin yazıları çocuklar için oldukça ağırdır. Metinlerin konuları din, felsefe, ahlak, tarih ve coğrafyadır. Derginin tasarımı sade, illüstrasyonlar az ve pek çocuklara uygun değildir. Derginin konuları ağır, felsefi, dindar tarz ve dilinde yazılmıştır, çocuklardan ziyade yetişkinlere uygun görünmektedir.

Resim 150

Kaynak- Vasıta-i Terakki dergisi, Dördüncü sayı, s.29-30

14- Etfal

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK : 1956 SB 249, ESÖ: 293 (her iki kütüphanede tam koleksiyon) , BK: B.122, HTU:48

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu Sülüs hattıyla yazılmıştır. Bu dergide çok farklı bir logo tasarlanmıştır, logo çok sayıda çiçekle çevrelenen bir dairenin içinde yer almaktadır. Osmanlı devrinde çiçeklere çok önem verilmiş ve hatta çiçek akademisi oluşturulmuştur [92]. Çocuk dergisinin logo tasarımında da çiçekler ve logo Osmanlı Tuğraları gibi tasarlanmıştır. Derginin yayınlandığı sene olan (1303) de logonun altına yazılmıştır (Resim 151) . Logonun altına sağ tarafta yaprakların yanında bir imza görünmektedir, "Eyüb" ismi Latin harfleriyle yazılmış olabilir. Bunlar sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir. Derginin künye bilgileri logonun altına üç sütun olarak yazılmıştır : "...Musavver olarak haftada bir defa çıkar, edebi ve fenni gazetedir / İdareye ait işler için Doktor Memduh Bey' e, tahrire dair mevad için Ziya Efendi'ye müracaat edilir / Mesleğimize muvafık gönderilen evrak derc olunur / Matbaa ve idarehanesi Atik Bab-ı Zabtiye Caddesinde 63 numaralı Nişan Berberyan Matbaasıdır / Bir nüshası 60 paradır / Bir senelik abone bedeli 60 kuruş, altı aylık abone bedeli 30 kuruş, üç aylık abone bedeli 15 kuruştur / Vilayet için posta ücreti zam olunur / Doktor Memduh / Istanbul / 1301-1886 [93]...".

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 152) . Siyah-beyaz olarak basılan derginin ikinci sayısı on dört sayfadır ama başka sayıları genel olarak sekiz sayfadır . Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır. Derginin genel başlıkları Sülüs karakterde ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır (Resim 153), ama başka

[92] Lale Şairi olarak da tanınan gazeteci-yazarAbdullah Satoğlu: "Lale, yalnız III. Ahmet devrine has bir çiçek değildir. Biz de ilk laleyi yetiştirenlerin başında Kanuni devrinin ünlü Şeyhülislam'ı Ebussuud Efendi gelir. IV. Mehmet zamanında bir 'Serşüküfecilik'(Çiçekçibaşıcılık) makamı ile dokuz kişiden teşekkül eden Çiçek Akademisi kurulmuştur ". Kaynak: http://www.turkiyegazetesi.com.tr/kultursanat/37773.aspx

[93] Cüneyd Okay, Eski Harfli Çocuk Dergileri, İstanbul, Kitabevi, 1999, s.69

ve ikinci başlıklar metin ile aynı hatta yazılmıştır. Bu başlıklar parantezler içinde yazılmaktadır (Resim 153) . Dergi 23 sayı yayınlanmıştır.

Resim 151

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Resim 152

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, kapak

Resim 153

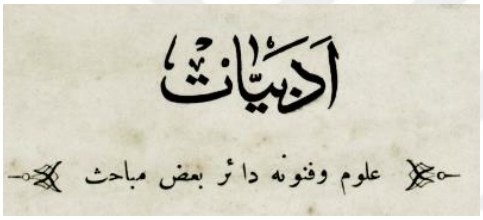

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır ve anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler . Dergideki resimler Batı tarzındadır. Derginin dördüncü sayfasında " Kuşların Yuvası " başlıklı metni ile ilgili bir resim vardır (Resim 154) . Resim büyük boyutta sayfaya koyulmuştur.

Metinde anne babaların her zaman çocuklarına bakıp büyütüp, onlar için telaş ettikleri ve çocukların da büyüdüklerinde anne babalarına çok iyi davranmaları ve onlara karşı saygılı olmaları ve anne babalar yaşlandığında çocukların onlara bakmalarının gerektiği anlatılmaktadır. Resmin sol tarafında altında bir imza vardır.

Derginin beşinci sayfasında "Yuva" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 155). Metinde farklı kuşların nasıl yuvalarını yaptıklarından, doğadaki dengeden ve nasıl erkek ve dişi kuşların çalıştıklarını ve yuvalarının malzemelerinden söz edilmektedir, ayrıca çocuklara bu yuvaları bozmamaları tembihlenmekte ve bu doğa

dengesinin bozulmaması gerektiğiyle ilgili bir hikaye anlatılmaktadır. Resmin sağ tarafında altta bir imza vardır. Özellikle çocuğun yüzü Batı tarzındadır .

Resim 154

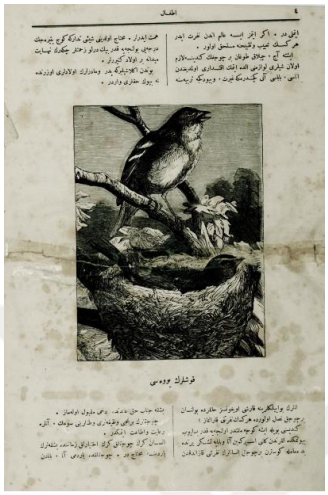

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, s.4

Resim 155

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, s.5

Resim 156

Kaynak- Etfa**l** dergisi, İkinci sayı, s.8

Resim 157

Kaynak- Victoria bayanların şapkaları http://www.victoriantrends.com/2016/04/victorian-straw-hats-for-spring-la-mode.html İnternet sitesinden

Derginin sekizinci sayfasında “Muamma” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 156) . Muammada çiçek ve sahibinin resimde olduğu belirtilmekte ve çocuklardan on beş gün içerisinde çiçeğin sahibini bulmalarını istemektedir. Resimde çiçek sepeti ve şapka bulunmaktadır. Resim 156' daki şapka 1886 yılının ilkbaharında

son hasır şapkalarını modelleyen Victoria bayanların şapkalarına benzemektedir (Resim 157) [94]. Hem dergi 1886 senesinde yayınlandığı için hem de bu model şapka 1886 senesinde ortaya çıktığı için Resim 156 bu Victoria modeli şapkasından etkilenmiş olabilir.

Derginin on ikinci ve on üçüncü sayfalarında "Zhan Wat" (James Watt) başlıklı metinle ilgili iki resim vardır (Resim 158) ve (Resim 159). Metinde Zhan Wat buharı keşfeden bilim adamının hikayesini, onun bir zayıf çocuk olarak doğduğunu, ailesinin onun öleceğini düşündüğünü ama onun büyüdüğünü ve hastalıklara rağmen eğitim aldığını, saatlerce ketelin buharına bakıp buharın enerjisini keşfettiğini vs. anlatılmaktadır. Resimler Batı tarzındadırlar. Resim 8' in sol tarafında altta Latin alfabesi ile bir isim imza olarak vardır.

Resim 158

Kaynak- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.12,13

Resim 159

Resim 160

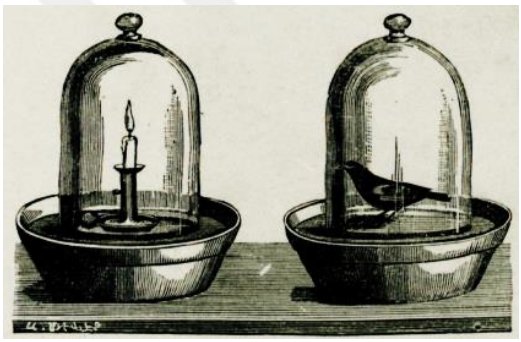

Kaynak- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.14

Derginin on dördüncü sayfasında "Ateş" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 160) . Metinde ateşin nasıl oluştuğu ve bir şeyin yanması için havaya ihtiyacı olduğu ve eğer camdan bir kapak koyulursa ateşin söndüğü vs. anlatılmaktadır. Resmin altında sol köşede bir isim imza olarak yazılmıştır. Derginin on altıncı sayfasında "Birinci nüshadaki çiçek muammasının halli" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 161). Resim 161, resim 156' nin bir kısmıdır ve Resim 156'da gizli olan çiçeklerin sahibini göstermektedir. Muammanın cevabıdır.

[94] (Çevrimiçi) http://www.victoriantrends.com/2016/04/victorian-straw-hats-for-spring-la-mode.html, 2016

Resim 161

Kaynak- Etfal dergisi, İkinci sayı, s.16

Resim 162

Kaynak- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.20

Resim 163

Kaynak- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.21

Resim 164

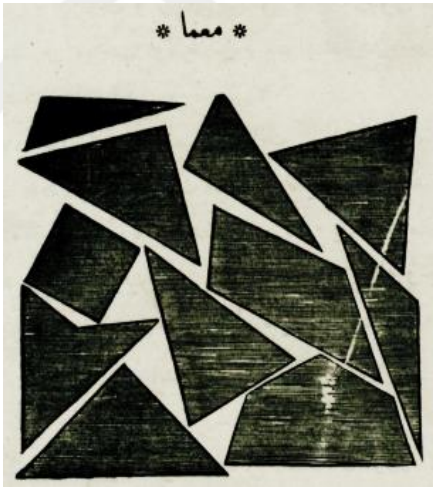

Kaynak- Etfal dergisi, üçüncü sayı, s.24

Derginin üçüncü sayısının yirminci sayfasındaki resim, bu sayının ilk sayfasındaki "Mahasin-i Ahlak" başlıklı metinle ilgilidir (Resim 162) . Metinde bir ihtiyar adamın çocuklarına nasihat ettiğini ve onların bir deste kamış gibi birbirine bağlı olup birbirini sevseler hiç kimse ve hiç bir problemin onları kıramayacağını ve eğer tek bir kamış olsalar herkesin onları kırabileceğini anlatmaktadır ve çocuklarından her zaman birbirini sevmelerini ve birlikte ittihat olmalarını istemektedir. Resmin sol tarafında altta bir imza vardır. Resim yine de Batı tarzındadır. Derginin yirmi birinci sayfasında

“Deve” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 163). Metinde devenin özellikleri, çeşitleri, yapısı, kullanımı vs. anlatılmaktadır. Resmin altında sol köşede Latin alfabesi ile "Whitney del? " imzası vardır. Resim, büyük boyutlu ve çerçevesizdir. Tasarım açısından hareketli ve dikkat çekici bir resimdir. Çocuklar resim üzerinden de öğrenmektedirler. Resme bakarak yazıları daha kolay anlayabilmektedirler. Derginin aynı sayısının yirmi dördüncü ve son sayfasında “Muamma” başlığı için geometrik bir resim vardır (Resim 164) . Muammada çocuklardan bu geometrik formlarla bir murabba formunu yapmaları istenmektedir.

Derginin dördüncü sayısının yirmi sekizinci sayfasında “İnsaniyet” başlıklı metin ile alakalı iki resim vardır. Metinde insanların birbiriyle iyi geçinmeleri, yardım etmeleri ve toplumda birlikte olmaları gerektiği anlatılmaktadır . Ayrıca bununla alakalı bir hikaye de vardır. Bir evde yangın çıkmış ve ev sahibinin küçük çocuğu evde olduğundan onu kurtarmak için eve girmek istemiş ama itfaiyeci buna karşı gelip, kendisi eve girip çocuğu kurtarmış ama sonra merdiven alevlenip kırıldığından itfaiyeci düşüp, ayağı ömür boyu topal kalmıştır, ancak kendisine verilmek istenen parayı kabul etmemiş bunu kendi görevi olarak yaptığını söylemiştir (Resim 165) ve (Resim 166). Resim 165'in altına "çocuğu kurtarmak için tulumbacının (İtfaiyeci) yukarı çıkması" yazılmıştır. Resim çok hareketli olup, evin alevler içinde yanması etkileyici şekilde çizilmiştir. Resmin sağ tarafında altta Latin alfabesi ile bir isim imza olarak yazılmaktadır. Resim 166' in altında "Çocuğu kurtarıp aşağı inmesi" cümlesi yazılmıştır. Resmin sol tarafında altta Latin alfabesi ile "EJN?" baş harfleri imza olarak yazılmıştır. Resimler, tasarım açısında çocukları etkileyici, yaratıcı ve hareketli olarak tasarlanmıştır.

Resim 165

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Dördüncü sayı, s.28

Resim 166

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Dördüncü sayı, s.28

Derginin otuz birinci sayfasında “Kıllı bir kız” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde Londra'da Tarih-i Tabii Bahçesi'nde Garau isminde yedi yaşında küçük bir kız görünmekte olduğu ve onun tüm bedeni kıllarla kaplı olduğu, insan ile maymun arasında bir yaratık olduğu ve Londra Tarih-i Tabii'nin alimlerinin onun hakkında söyledikleri anlatılmaktadır (Resim 167). Derginin otuz ikinci ve son sayfasında iki resim vardır (Resim 168) ve (Resim 169) . Resim 168 “Kurt İle Kuzu” başlıklı metinle alakalıdır ve hikayede bir kuzu su içmek için başka koyunlardan ayrılıp ırmağa gitmiş, orada bir kurt onu görmüş ve sonunda ona saldırmıştır. Resim küçük boyuttadır. Resim 169 muamma hakkındadır. Muammada resmin altına yazılan rakamları bu hanelere bir kere koyulsun ve hepsi beraber yirmi olsun denmekte ve çocuklardan bu bulmacanın çözülmesi istenmektedir.

Derginin beşinci sayısının otuz altıncı sayfasında “Mahasin-i Ahlak” başlıklı metinle alakalı bir resim vardır. Metin insaniyet hakkındaki metnin devamıdır ve insanların birbirine yardım etmeleri gerektiği belirtilmekte, devamında genç fakir bir kızın hikayesi anlatılmaktadır. Bu hikayede nasıl bir ihtiyar adama yardım edip sonunda şehrin komandosu bunu anlayıp kızın babasına altın gönderdiğini vs anlatılmaktadır. Resmin sol tarafında alt köşesinde Latin alfabesi ile bir imza vardır (Resim 170) .

Resim 167

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Dördüncü sayı, s.31

Resim 168

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Dördüncü sayı, s.32

Resim 169

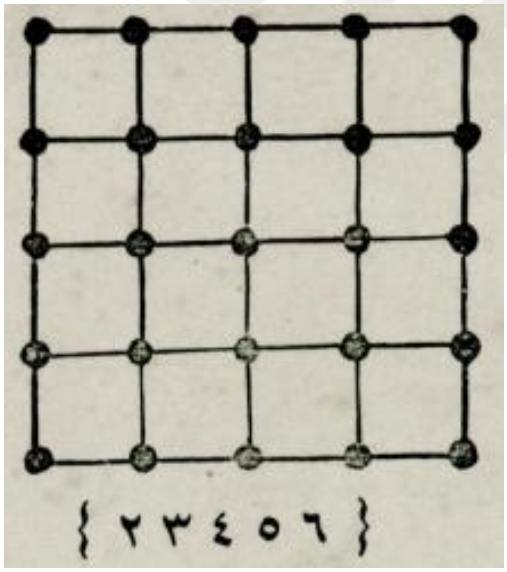

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Dördüncü sayı, s.32

Resim 170

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Beşinci sayı, s.36

Resim 171

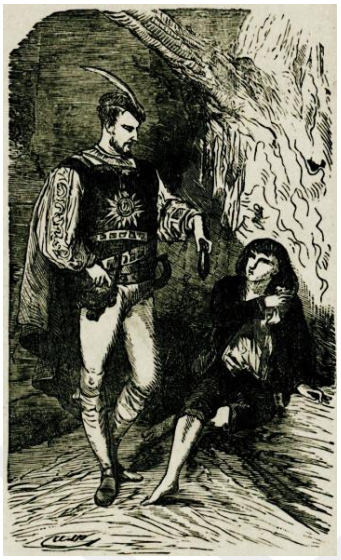

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Beşinci sayı, s.37

Resim 172

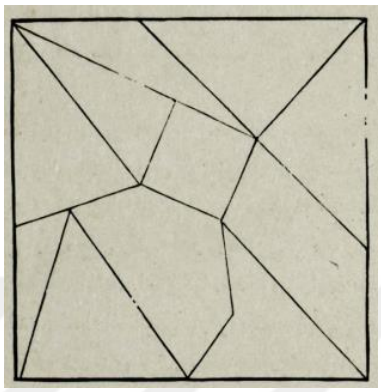

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Beşinci sayı, s.39

Resim 173

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Beşinci sayı, s.40

Derginin otuz yedinci sayfasında "Çobanın kanaatı" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde bir çobanın hikayesini anlatılmaktadır. Çoban koyunlarını yeşilliklerde otlatıp kendisi de kaval çalıp dans etmektedir, o sırada koyunların sahibi gelip ona neden mutlu olduğunu sorunca, onu tanımayan çobanın mutluluğun sebebi olarak bu yeşilliklerde ve gökyüzünde sağ olup başka şeye ihtiyacı olmadığını ve Allaha şükür ettiğini ve alemde kanaat gibi büyük devlet ve ilim ve marifet gibi büyük servet olmadığını söylediği anlatılmaktadır (Resim 171). Resmin altına sol köşesine bir imza vardır. Bu dergideki resimler genelde Batı tarzındadır. Derginin otuz dokuzuncu sayfasında geçen nüshadaki muammanın çözümünü resim olarak göstermektedir (Resim 172). Derginin kırkıncı ve son sayfasında yine de "Muamma" başlığı için bir resim vardır (Resim 173) .

Derginin altıncı sayısının kırküçüncü sayfasında"Mahasin-i Ahlak" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde her zaman fakirlere yardım edilmesini, fakir bir çiftçinin açlıktan ölecek durumda olan çocuğa karda yardım edip ekmek verdiği ve ileride o çocuk çalışıp zengin olduğunda çiftçinin çocuklarını kurtardığını ve bizim çevremizde böyle insanların çok fazla olduğunu ve bizim bunlara yardım etmemiz gerektiği anlatılmaktadır (Resim 174).

Resim 174

Kaynak- Etfal dergisi, Altıncı sayı, s.43

Resim 175

Kaynak- Etfal dergisi, Altıncı sayı, s.46

Derginin kırk altıncı sayfasında "Rodos ceziresinin heykeli" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde Rodos ceziresinin heykelinin ne zaman ve nerde yapıldığını ve daha sonra nasıl harap olduğunu ve yine de yapıldığını, tarihini vs. anlatılmıştır (Resim 175) . İki bin sene evvel Ege Denizi'nin şirin adası Rodos'ta limana giren gemilere rehberlik eden büyük bir heykel vardı, ömrü çok kısa sürmüş olan heykel, eskiler tarafından dünyanın yedi harikasından biri sayılıyordu[95]. Derginin kırk sekizinci ve son sayfasında hem geçen nüshadaki muammanın cevabı ve hem de yeni muamma için karelerin resmi vardır (Resim 176).

Derginin yedinci sayısının elli ikinci sayfasında "Mahasin-i Ahlak" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde her zaman fakir çocukların dilenci olmak yerine hep çalışmaları istenmektedir ve bunun üzerine hikaye anlatılmaktadır. Resimdeki küçük çocuğun her gün biraz para karşılığında sokağı süpürdüğünü ve başka bir çocuğun ona bir kase çorba ve bir parça ekmek verdiğini, çocukların iyiliği öğrenmelerini ve böyle merhametli çocukların var olduğu anlatılmaktadır (Resim 177) . Bu dergideki resimlerin elbise modelleri, giyim tarzları, insanların yüzleri hep Batı tarzındadır.

[95] (Çevrimiçi) http://www.ucuztarih.com/acayip/dunyanin-yedi-harikasi/, 1 Nisan 2017

Derginin elli üçüncü sayfasında “Mağara” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 178). Bu metinde yer altında bazı mağaraların var olduğu, bunların çok geniş olduğu, içlerinde nasıl rutubet ve başka sebeplerden dolayı taşlardan dantel gibi damla taşlar oluştuğu anlatılmaktadır. Ayrıca labirentin tarihte nasıl oluştuğu, Kursiye adasındaki Brando mağarasını Ferdinand isimli bir seyyahın nasıl keşfettiğini, orada neler gördüğünü vs anlatılmaktadır.

Resim 176

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Altıncı sayı, s.48

Resim 177

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yedinci sayı, s.52

Resim 178

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yedinci sayı, s.53

Resim 179

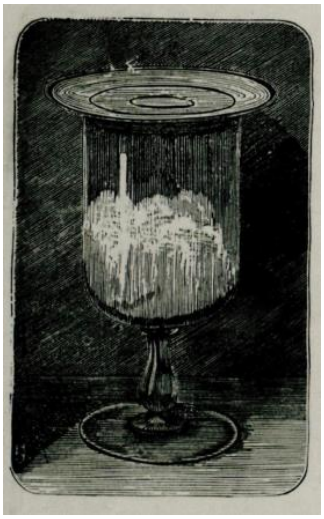

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yedinci sayı, s.55

Resim 178 Brando'da olan mağarayı göstermektedir. Resmin altında sol köşede imza vardır.

Resim 180

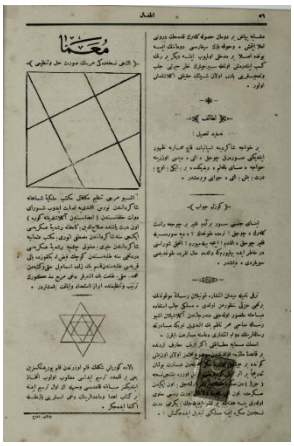

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yedinci sayı, s.56

Resim 181

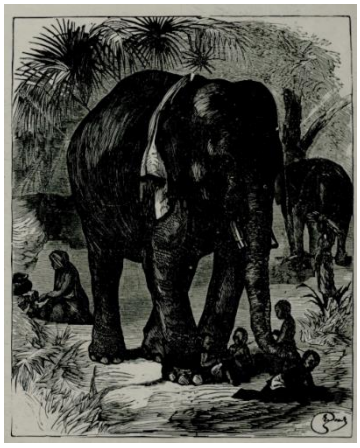

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Sekizinci sayı, s.60

Derginin elli beşinci sayfasında "Fenni bir oyun" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 179). Resimde bir bardak su ve üzerinde tabak vardır. Metinde kimyasal bir olay eğlenceli bir şekilde çocuklara anlatılmaktadır. Derginin elli altıncı ve son sayfasında geçen haftaki muammanın cevabı ve yeni muammanın geometrik çizimleri vardır (Resim 180).

Derginin sekizinci sayısının altmışıncı sayfasında "Fil" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde filin nasıl bir hayvan olduğu, özelliklerini anlatıldıktan sonra Afrika'da Ghuniye memleketini ziyaret ederken orada bir siyah kadının nasıl çamaşır yıkadıktan sonra bunlar eğer rüzgarla uçarsa filin onları toplayıp getirdiği, ayrıca kadın file çocuklara dikkat et dediği zaman filin onlara dikkat edip, onlar uzaklaştığında hortumu ile onları alıp eve bıraktığı vs. anlatılmaktadır (Resim 181). Resmin altına sağ köşesinde bir imza vardır. Resim de filin çocuklara dikkat ettiğini, koruduğunu göstermektedir.

Resim 182

Kaynak- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.61

Resim 183

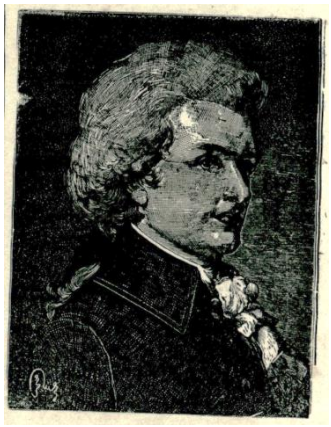

Kaynak- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.63

Derginin altmış birinci sayfasında "Nev icat lokomotif" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde resimdeki yeni arabanın Amerika'da icat olunduğu, özellikleri, kaç kişi taşıdığı vs. anlatılmaktadır (Resim 182).

Resim 182 (https://www.magnoliabox.com/products/engraving-of-a-steam-operated-automobile-be049452#fine-art-poster) internet adresinde de bulunmaktadır ve yanında Buharla Çalışan Otomobil Gravürü, boyutu fiyatı vs. yazılmaktadır. Sanatçı "Corbis" diye yazılmıştır. Corbis şirketi, Seattle'da Bill Gates tarafından 1989'da Interactive Home Systems olarak kuruldu ve daha sonra Corbis olarak yeniden adlandırıldı. Şirketin asıl amacı, dijital çerçevelerin ileriye yönelik konsepti için resim ve diğer tarihi resimleri lisanslamak ve sayısallaştırmaktı. Corbis, 1997'de koleksiyonunda görüntülerin ve görüntülerin lisans verilmesine odaklanacak şekilde iş modelini değiştirdi[96]. Dolayısıyla resmin kim tarafından yapıldığını anlayamasak da resmin Batılı bir sanatçı tarafından yapıldığı kesindir.

Derginin altmış üçüncü sayfasında "Tercüme-i Ahval" ve "Mozart" iki başlıklı metinle ilgili bir resim vardır. Metinde dünyanın büyük müzisyenlerinden Mozart'ın Miladi 1756 senesinde Almanya, Salzburg şehrinde doğduğu, nasıl ünlü olduğu ve özgeçmişi anlatılmaktadır (Resim 183). Resim de Mozart'ın portresini göstermektedir. Sol alt

[96] (Çevrimiçi) https://variety.com/2016/digital/asia/bill-gates-corbis-images-sold-to-visual-china-1201687743/, 2016

köşesinde bir imza vardır. Resim 183 Carl Jäger [97] (1838-1887), Alman sanatçının eserine benzemektedir (Resim184) . Belki dergide bu eser kullanılmıştır. Derginin altmış dördüncü ve son sayfasında geçen sayıdaki muammanın cevabı ve yeni muammanın resimleri vardır (Resim 185).

Resim 184 Resim 185 Resim 186 Resim 187

Kaynak- Carl Jäger, Alman sanatçının eseri, *Krutisch, Petra (1992). Renaissance der Renaissance: Aufsätze (in German). Dt. Kunstverl. p. 20. ISBN 978-3-422-06087-6.*

Kaynak- Etfal dergisi, Sekizinci sayı, s.64

Kaynak- Etfal dergisi, Dokuzuncu sayı, s.72

Kaynak- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.76

Derginin dokuzuncu sayısında son sayfadaki muamma hariç hiç resim yoktur (Resim 186). Bu çok ilginçtir çünkü her sayıda üç ve ya dört resim kullanılmaktayken bu sayıda yalnızca muamma için bir tek resim vardır.

Derginin onuncu sayısının yetmiş altıncı sayfasında "Kozmografyadan" ve "Güneş" adlı iki başlıklı metin ile ilgili resimler vardır (Resim 187) . Metinde güneş hakkında bilgi verilip çocuklara resim 187'deki gibi bir topu ışığın veya mumun etrafında dönmesini, elmayı ikiye bölüp ipe bağlayıp ışık ya da mum etrafında dönmesini ve nasıl güneşin küreye ışık verdiği ve güneşin dönmesi çizimlerle anlatılmaktadır. Derginin yetmiş sekizinci sayfasında bir resim vardır ki, altında (Cesur Bir Çocuk)

[97] Carl Jäger (17 Ekim 1833 - 15 Aralık 1887) Alman ressamdı.Nuremberg'de doğan Jäger, daha sonra çizime öğrettiği Münih Akademisi ve Nuremberg Uygulamalı Sanatlar Okulu'nda okudu. 1882 ve 1886 yılları arasında Nuremberg belediye binası için Maximilian I. bei Albrecht Dürer (Albrecht Dürer ile Maximilian I) adlı eserini besteledi. [1] ve besteciler Beethoven ve Haydn de dahil olmak üzere önde gelen şahsiyetlerin grisaille portreleri oluşturdu. [1] *Krutisch, Petra (1992). Renaissance der Renaissance: Aufsätze (in German). Dt. Kunstverl. p. 20. ISBN 978-3-422-06087-6.*

başlığı vardır ama hangi metne bağlı olduğu belli değildir (Resim 188). Belki sayfa yetmiş dörtte olan "Alicenap bir çocuk" ve "Etfale münasip bir muhabbet" başlıklı metin ile alakalı olabilir. Metinde fakir bir çocuğun bir mektebe kabul olduğu ve çok memnun olduğunu ama yemeklerden yemeyip yalnızca çorba ve ekmek yediğini ve mektebin müdürünün çocuğu çağırarak bunun sebebini sorduğunda çocuğun ailesinin fakirlikten ancak ekmek yiyebildiği için kendisinin de başka şey yemediğini söylediği anlatılmaktadır. Metnin devamında müdür bu zeki, efendi ve merhametli çocuğa ailesine her ay para göndereceğini söyleyince çocuğun çok mutlu olduğu ve çocuk gittiğinden sonra müdürün derin bir tefekküre (düşünmeye) daldığı belirtilmektedir. Derginin yetmiş dokuzuncu sayfasında "Fenni bir oyun" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 189). Metinde bir kristal kadehten nasıl güzel ses çıktığı anlatılmaktadır. Derginin sekseninci sayfasında muamma için resim vardır (Resim 190) .

Resim 188

Kaynak- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.78

Resim 189

Kaynak- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.79

Resim 190

Kaynak- Etfal dergisi, Onuncu sayı, s.80

Resim 191

Kaynak- Etfal dergisi, Onbirinci sayı, s.84

Derginin on birinci sayısında iki resim vardır. Birisi seksen dördüncü sayfadadır ve “Dalgıç” başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde bir sürü kıymetli eşyaların denize düştüğü ve dalgıcın onları kurtarabildiği, resim 191' daki dalgıcın elbiseleri, eşyaları, nasıl denize daldığı vs anlatılmaktadır. Çocuklar resim üzerinden metni daha iyi anlayabilirler, o yüzden bu resimler bu açıdan çok önemlidirler (Resim 191) . Resmin altına sağ köşesinde "U.S." imzası vardır. http://www.alamy.com/stock-photo/german-diver.html sitesinde bu resime çok yakın bir resim vardır (Resim 192). Resmin yanında "Alman dalıcısı solunum aparatları ve hattı ile. Tarihi: yaklaşık 1870 - Hazır Görüntü" yazılmıştır. Bu sayının ikinci resmi de seksen beşinci sayfadadır. Metnin başlığı “İskenderiye Feneri”dir. Metinde Mısır ülkesindeki eski eserlerden biri olan İskenderiye Feneri'nin, hangi senede inşa edildiğinin belli olmadığını, sebeplerini, nasıl ve nerede inşa olunduğu vs. anlatılmaktadır (Resim 193) . Resmin altında sağ köşesinde bir imza vardır. Resim hayali bir feneri göstermektedir. http://www.alamy.com/stock-photo-ancient-world-seven-wonders-of-the-world-lighthouse-of-alexandria-27951766.html sitesinde bu resime yakın bir resim vardır (Resim 194). Resmin altına "Hazır Fotoğraf - Eski Dünya, Yedi Harikulade Dünya, İskenderiye Deniz Feneri, ahşap gravür, 1876'da yayınlandı, Mısır, Pharos, mimar" yazılmıştır.

Resim 192

Resim 193

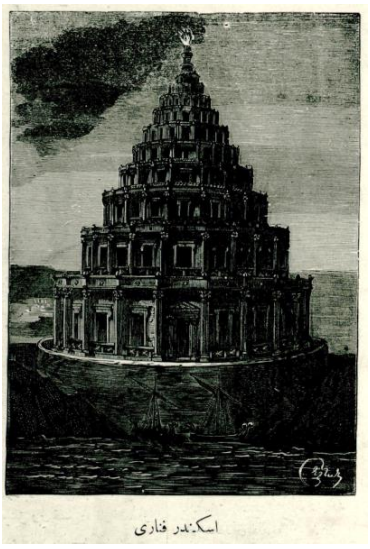

Kaynak-“Dalgıç”, http://www.alamy.com/stock-photo/german-diver.html **Kaynak**- Etfal dergisi, Onbirinci sayı, s.85

Resim 194

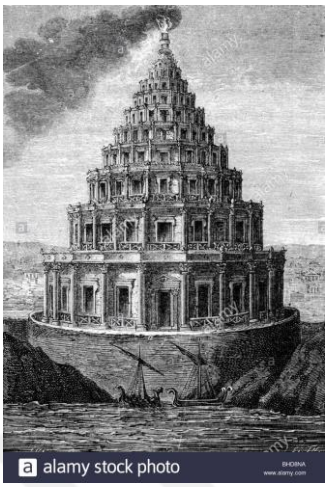

Resim 195

Kaynak- "Hazır Fotoğraf - Eski Dünya, Yedi Harikulade Dünya, İskenderiye Deniz Feneri, ahşap gravür, 1876'da yayınlandı, Mısır, Pharos, mimar"

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onikinci sayı, s.1

Derginin on ikinci sayısının birinci sayfasında “Bir çocukla kar'ın mükalemesi” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metin, edebi bir metindir, çocuk kar ile konuşup ona der ki, "sen neden yağıyorsun, senin yüzünden dışarı çıkamam, kuşlar bile kaçıp sıcak yerlere giderler, çimenler bile güzel değiller" v.s . Kar, çocuğa cevap verip "ben faydalıyım, ilkbaharın güzelliği benim yüzümden olur, benim her tanem için şairler şiir yazar" der (Resim 195) . Resmin altında sol köşede bir imza vardır. Resim yuvarlaktır ve derginin birinci sayfasında olduğu için derginin kapağı tasarım açısından etkileyici ve özel bir tasarım olmaktadır. Resimde çocuk ve karlı bir manzara görülmektedir. Derginin bu tasarımı ve edebi metin ile başlanması zamanına göre çok moderndir ve çocukları daha cezbetmektedir, hem tasarım açısından hem de metin açısından başarılı bir sayı olmaktadır. Derginin doksan ikinci sayfasında “Hava” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 196). Aynı başlıkla alakalı bir resim daha sayfa doksan üçte yer alır (Resim 197) . Metinde her yerde hatta boş bardakta bile hava olduğunu, kuşların, balonların uçmasının sebebinin hava olduğu vs. anlatılmaktadır. Resim 196' de tulumbadan suyu nasıl çekilirse havayı da öyle çeken bir makinenin olduğu gösterilmiştir. Resim 47'te nasıl balon hava ile uçtuğunu vs. anlatılmaktadır. Resmin altında sağ köşesinde "WAITT" imzası vardır. Resim 197, http://mapsandengravings.com/engravings/ sitesinde vardır ve bu gravürlerin 1876 senesinde neşroldukları yazılmıştır. Pena sitesinde dergideki resimlerin yabancı

gravürlerden alınmış olduğunu kanıtlamaktadır. Derginin doksan dördüncü sayfasında iki resim yan yana vardır (Resim 198) . Bu resmin hangi metin ile ilgili olduğu belli değildir. Belki önceki hava hakkındaki metin ile bağlantılıdır.

Resim 196

Resim 197

Resim 198

Kaynak- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.92

Kaynak- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.93

Kaynak- Etfal dergisi, Onikinci sayı, s.94

Derginin on üçüncü sayısının birinci sayfasında "Ehram-ı Mısıriye" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 199) . Metin, asar-ı atikesi ile meşhur olan Mısır memleketi hakkındadır. Oradaki ehramlar, nasıl yapıldığı, tarihi, Kahire şehri, Nil nehri , Ebu el hul heykeli v.s hakkında bilgi vermekte olan uzun bir metindir. Resmin altında sağ tarafta imza vardır. Bu metinle alakalı iki resim daha vardır. Biri yüzüncü sayfadadır (Resim 200). Bu resimde Nil nehri ve ehramların manzarası gösterilmektedir. Resim, dikey olarak büyük boyutta koyulmuştur. Diğer resim yüz birinci sayfadadır (Resim 201) . Resimde metindeki Ebu el hul heykeli vardır. Ayrıca resimdeki insan ve atın heykelin yanında olması, heykelin boyutunun oranını, ne kadar büyük olduğunu iyi bir şekilde göstermektedir. Bu resimler çocukları bilgilendirmek için çok faydalıdırlar. Çocukların sadece metin üzerinden bunları öğrenmeleri çok zordur bu yüzden bu resimler çocukların eğitimi için çok faydalıdır. Derginin yüz dördüncü ve son sayfasında muamma ile alakalı bir resim vardır (Resim 202) .

Resim 199 Resim 200 Resim 201

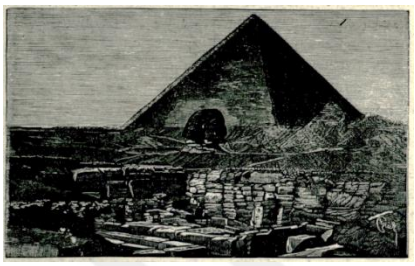

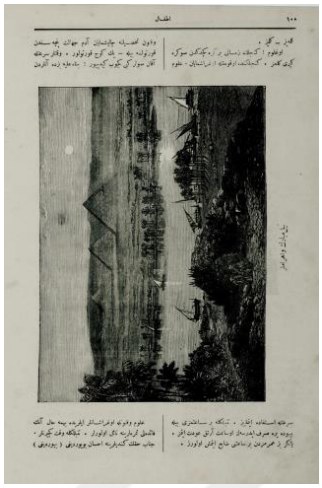

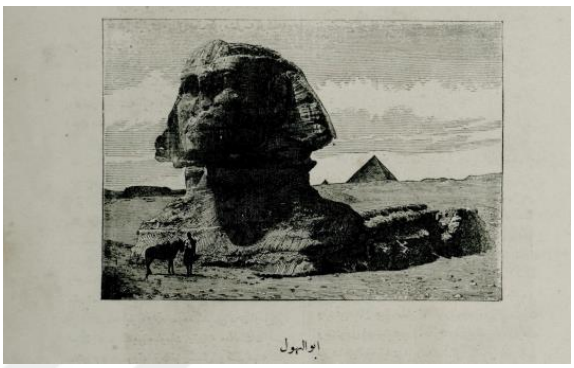

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onüçüncü sayı, s.1

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onüçüncü sayı, s.100

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onüçüncü sayı, s.101

Derginin on dördüncu sayısının yüz sekizinci sayfasında “Mahasin-i Ahlak” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde her insanın nimetler için Allah'a şükür etmesini, ayrıca bunun hayvanlarda da olduğunu, devamında Roma'nın bir şehrinde eskiden bir padişahın esirlerini aslanların önüne attığını ve aslanların onlara saldırdığı anlatılmaktadır. Ama bir gün aslan bir esire saldırmak yerine ona sevgi gösterince şaşırıp sebebini esirden sorduğunda esir, ormanda bu aslanın eline diken battığını ve esir dikeni aslanın elinden çıkartınca aslanın onunla arkadaş olduğunu ve kaç gün sonra ormana gelmediğini ve şu an burada karşılaştığını, her zaman insanlar da hayvanlar gibi iyiliğin karşısını vermelerini anlatılmaktadır (Resim 203). Resmin altında sol köşede bir imza vardır. Resmin altında (Aslanın esiri tanıması) yazmaktadır. Resim de aslanın esiri tanıyıp mutlu olmasını göstermektedir. Derginin on dördüncü sayısının yüz dokuzuncu sayfasında “Gergedan”başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır. Metinde gergedanın filden sonra en büyük hayvan olduğu, vahşi bir hayvan olup genelde Hindistan ve Afrika'da yaşadığı, genel özelliklerini vs. anlatılmaktadır (Resim 204) . Resim büyük boyutta dikey olarak yerleştirilmiştir, bu yüzden farklı bir sayfa tasarımıdır.

Resim 202 Resim 203 Resim 204 Resim 205

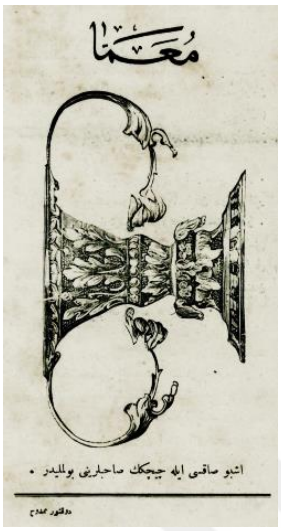

Kaynak- Etfal dergisi, Onüçüncü sayı, s.104

Kaynak- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.108

Kaynak- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.109

Kaynak- Etfal dergisi, Ondördüncü sayı, s.112

Derginin yüz onikinci sayfasında geçen haftadaki muammanın cevabının resmi bulunmaktadır (Resim 205). Geçen sayıdaki Resim 202'de çocuklardan çiçek ve kadehin sahibini bulmalarını istenmişti ve bu sayıda Resim 205' te kadeh ve çiçeklerin içerisinden sahibini bulup muammanın cevabı çizilmiştir. Bu muammalar da tasarım açısından özeldir.

Derginin on beşinci sayısının yüz onbeşinci sayfasında "Arapların coğrafya ilminde terakkileri" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 206). Metinde ortaçağ başlarında, bütün Avrupa cehaletteyken, Asya, Avrupa, Afrika vb. cihetlerde fetihte bulunan Arapların coğrafya ilminde ileride olmaları ve bir takım keşifleri anlatılmaktadır.

Resim 206 Resim 207 Resim 208

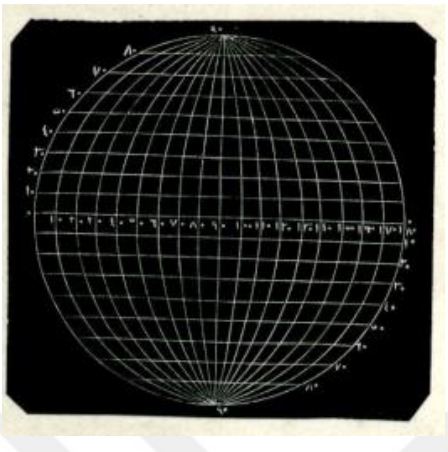

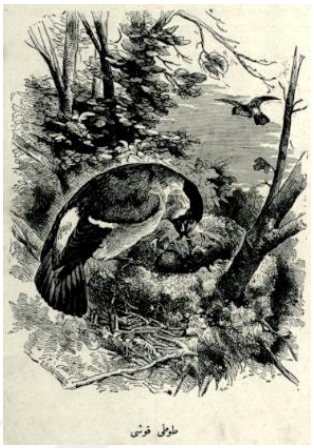

Kaynak- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.115

Kaynak- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.116

Kaynak- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.117

Derginin yüz onaltıncı sayfasında “Acayib-i sebey-i alemden”???? ve “Mozole kabri” iki başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 207). Metinde İzmir'in güneyinde şimdiki Bodrum ve o zamanki adıyla Halikarnas şehrinde Müzül (Mausolus) isimli bir hükümdarın olduğunu, tarihini, bu padişahın mezarının yapılmasını ve bu mezarın hareket-i arzla senelerce toprağın altına kaldığını ve daha sonra Sultan Süleyman Rodos ceziresini muhasara edeceği zaman toprak altından çıkarttıklarını ve bu mezarın özelliklerini ve onun harikuladelerden olduğunu, mezardaki heykelleri vs. anlatılmaktadır. Resim 207 gravürü http://www.secretsinplainsight.com/tag/washington-dc/ sitesinde de vardır ve bu bina başka mimarilerini de etkilediğini yazılmıştır. Derginin yüz onyedinci sayfasında “Tuti kuşu” başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 208). Metinde Tuti kuşunun neden sevildiği, uzun, yuvarlak, kalın, etli bir dili olduğu için insanlar gibi konuşabilmesi, kediler gibi miyavlayabilmesi ve farklı sesler çıkarabildiği, renkli ve güzel tüyleri, başka kuşlar gibi göç etmemesi ve doğduğu yeri sevdiği gibi özellikleri anlatılmaktadır. Resmin altında sol köşesinde Latin alfabesi ile "F. S. HALTOCK Se" imzası vardır. Derginin yüz ondokuzuncu sayfasında “Şeker” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 209) . Metinde şekerin nasıl yetiştiği ve hazırlanması anlatılmaktadır. Resim 209'te nasıl şeker tanelerinin fidanlardan ayrıldığı

gösterilmektedir. Derginin yüz yirminci sayfasında muamma için resim vardır (Resim 210) .

Resim 209

Resim 210

Resim 211

Kaynak- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.119

Kaynak- Etfal dergisi, Onbeşinci sayı, s.120

Kaynak- Etfal dergisi, Onaltıncı sayı, s.124

Derginin on altıncı sayısının yüz yirmi dördüncü sayfasında "Tuti kuşundan" başlıklı metnin geçen sayıdan devamı olan bir resim vardır (Resim 211) . Metinde resimdeki Tuti kuşunun beyaz çeşidi anlatılmaktadır. Resmin altında sağ tarafta bir imza vardır. Derginin yüz yirmibeşinci sayfasında "Deniz aygırı" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 212) . Metinde bu hayvanın gergedan gibi büyük ve vahşi olup Afrika' da , Atlantik'te, özellikle Nil nehrinde olduğu, bu hayvanın özellikleri, nasıl avcılar tarafından yakalandığı, yaşamı vs. anlatılmaktadırlar. Resim, büyük boyutta dikey olarak sayfaya yerleştirilmiştir. Resimde avcıların nasıl aygırı yakaladıkları gösterilmektedir. Resim 212 "The Illustrated London News" dergisinde 17 Jan 1880 tarihinde yayınlanmıştır[98]. Illustrated London News[99], dünyanın ilk resimli gazetesiydi. Herbert Ingram tarafından 1824 yılında piyasaya çıktı, haftalık haber pazarına hakim oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda, ILN, resimsel savaş raporlamasında

[98] (Çevrimiçi) https://www.amazon.co.uk/d/Art-Prints/Original-Antique-Victorian-Hippopotamus-Hunting-Angola-056P176/B004ULDT7Q , 2011

[99] Derginin linki: (Çevrimiçi) https://books.google.com.tr/books?id=3dBCAQAAIAAJ&pg=PA26&lpg=PA26&dq=Loxdox%20news&source=bl&ots=Ynj0Scnfjy&sig=A_QEEpGJ-8Yd42VEKCWYlPb8RZU&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwijo8-CuMzTAhVDDZoKHeFNBWUQ6AEIKzAC#v=onepage&q=Loxdox%20news&f=false

70 yıldan fazla deneyime sahipti. Resim 212 ile alakalı "Eski Orijinal Antik Victorian Baskı 1880 Hippopotamus Avcılık Angola Afrika Erkekler Tekne" yazılmıştır ve ayrıca bu baskı resim Amazon ve Alamy sitelerinde şuan satıştadır.

Derginin yüz yirmi sekizinci sayfasında geçen sayıdan "Şeker" başlıklı metnin devamıyla ilgili bir resim vardır (Resim 213) . Resim dikey olarak küçük boyuttadır. Resmin solunda LOUDERBACK- HOFFMANN sc imzası vardır. Louderback-Hoffmann, Philadelphiada, gravürları vardır. "Illustrations of Texas views from Report on the United States and Mexican boundary survey by William H. Emory, Vol. I, Part 1"[100] kitabında LOUDERBACK- HOFFMANN' ın gravürleri vardır. Resim 63 HOFFMANN' ın gravürlerindendir.

Derginin on sekizinci sayısında iki büyük resim vardır. Bunlardan biri derginin yüz otuzuncu sayfasında "Aslan(Arslan)" başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde aslanın özellikleri hakkında bilgi verilmektedir (Resim 214). Resim, büyük boyutta olup tam sayfayı kaplamaktadır ve sayfada herhangi bir yazı yoktur.

Resim 212

Resim 213

Resim 214

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onaltıncı sayı, s.125

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onaltıncı sayı, s.128

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onsekizinci sayı, s.130

[100] Author: Philadelphia engravers Louderback-Hoffmann; William H Emory; 34th Congress, 1st session, House of Representatives. Publisher: Washington, D.C. : Cornelius Wendell, printer, 1857.

Diğer resim yüz otuz birinci sayfada,“Toroghi bahriye ve sefaeni ticariye” başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde deniz yolu ile de eşya nakilleri ve seyahatların kolaylaştırılması vs. anlatılmaktadır. Resimde "Provans" isimli vapurun denizde batması ve sebebini anlatılmaktadır (Resim 215). Resim büyük boyutta ve dikey olarak koyulmuştur. Resmin yukarısında sağda bir imza vardır. Resmin sol tarafında Provans vapurunun batması yazılmıştır.

Resim 215 Resim 216 Resim 217

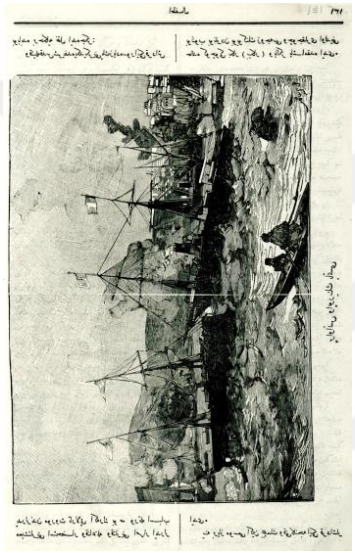

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Onsekizinci sayı, s.131

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Ondokuzuncu sayı, s.138

Kaynak- Antik ilüstrasyonu, http://www.istockphoto.com

Derginin on dokuzuncu sayısının yüz otuz sekizinci sayfasında “Aşcare acibe” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 216). Metinde doğada çok acayip ağaçlar olduğu ve bu ağaçların birinin süt veren ağaç olduğunu, özellikleri vs. anlatılmaktadır. Resmin sağ tarafında altta imza vardır. Resim 216 halen http://www.istockphoto.com sitesinde satılmaktadır ve yanında Brosimum utile (süt ağacı) antik ilüstrasyonu yazılmıştır(Resim 217). Derginin yüz otuzdokuzuncu sayfasında geçen sayıdaki “Aslan” başlıklı metnin devamı ile ilgili bir resim vardır (Resim 218) . Metin de geçen sayıdaki metnin devamı olarak aslanın insanı yakaladığı zaman insanı hemen öldürmediği, insana karşı çekingen olduğu bilgilerini vermektedir. Resim olarak yine aslan resmi vardır. Derginin yirminci sayısının yüz ellialtıncı sayfasında geçen

sayıdaki “Aşcare acibe” başlıklı metnin devamı ile ilgili bir resim vardır (Resim 219) . Metin de yine acayip ağaçlardan bahsetmektedir. Resim 219' teki ağaç Banyan ağacıdır ki, onun özelliği; dallarının uzayarak yere girmesiyle oradan yeni bir ağacın çıkmasıdır. Resimde de bu gösterilmektedir.

Resim 218 Resim 219 Resim 220

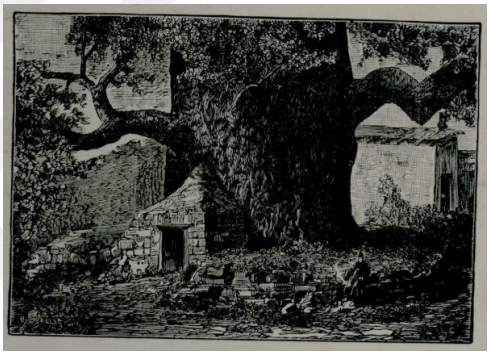

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Ondokuzuncu sayı, s.139

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yirminci sayı, s.156

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yirminci sayı, s.157

Derginin yüz elliyedinci sayfasında aynı başlıkla ilgili bir resim vardır (Resim 220). Resimde Taşkent'e yakın, Çirçik dağları arasında bir köyde resim 220'teki ağaç olduğunu, eğer dört tarafına bir daire çekersek dairenin büyüklüğünün 48 ayak olduğunu, büyüklüğü vs. anlatılmaktadır . Resmin altına sol tarafta bir imza vardır. Derginin yüz altmışıncı sayfasında muamma için bir resim vardır (Resim 221) .

Resim 221

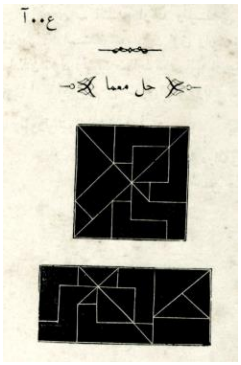

Kaynak- Etfa**l** dergisi, Yirminci sayı, s.160

15- Numûne-i Terakki

Bulunduğu Kütüphaneler: BK: B.76(tam koleksiyon), ESÖ: 882/1, AMK: 1984 SB 229

Numune-i Terakki aynı adı taşıyan okulun eğitim amaçlı dergisidir. Derginin sahibi Mehmed Nadir aynı zamanda dönemin en modern özel okullarından biri olan Numune-i Terakki'nin müdürüdür ve 1896'da yayın hayatına başlayacak olan Çocuklara Mahsus Gazete'nin de yazarları arasındadır.

Dergi dokuz sayı yayınlanmıştır, üçüncü sayısı Ankara Milli Kütüphane'de bulunmuş ve incelenmiştir. Diğer sayılarına ulaşılamamıştır. Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo, sülüs hattıyla yazılmıştır. Derginin künyesi logonun altına ve derginin son sayfasında yazılmıştır: "... Hasıl olan temettü leylî ve nehari Numune-i Terakki mektebine aittir / Sahib-i İmtiyaz: Mehmed Nadir / Cemal Efendi Matbaası: Babıali Caddesinde Numara 34 / Mihran Matbaası: Babıali Caddesinde Numara 8 / Istanbul / 1303- 1887..." (Resim 222).

Resim 222

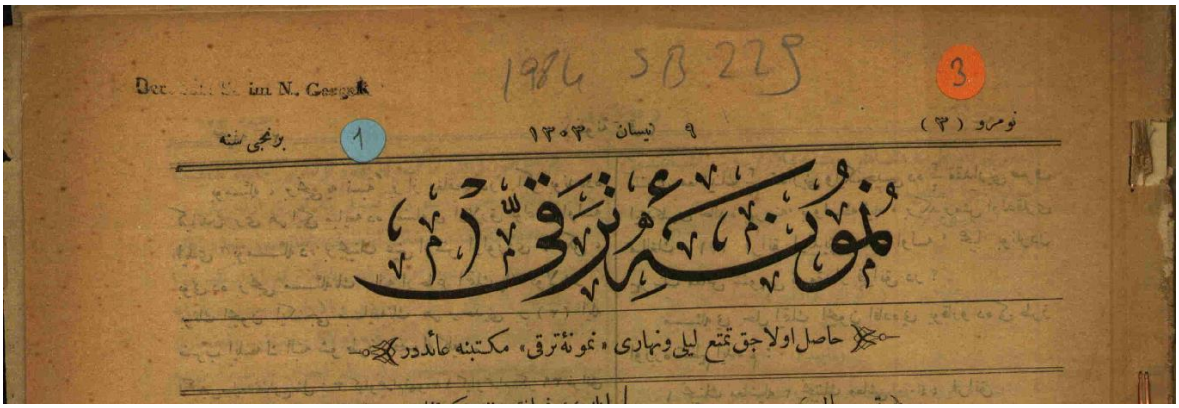

Kaynak- Numûne-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin üçüncü sayısı yirmi ikinci sayfadan başlayıp otuz ikinci sayfaya kadardır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Derginin bu üçüncü sayısında herhangi bir resim ya da dekoratif motif yoktur. Dergi hep yazıyla dolu, tasarımı sade, çocuklardan ziyade yetişkinlere hazırlanan bir dergidir (Resim 223) . Daha fazla derslere yönelik konuların bulunduğu eğitici bir dergidir, eğlendirici yönü yoktur.

Resim 223

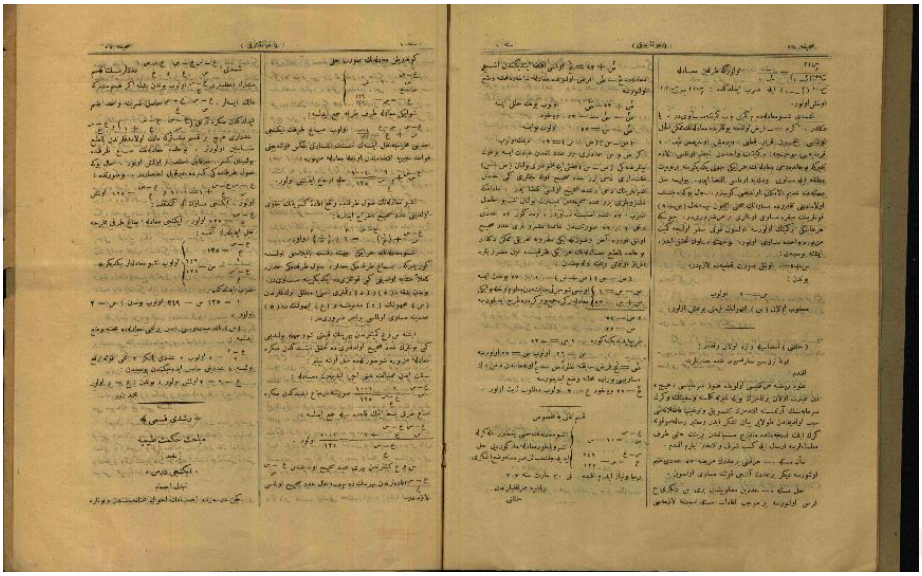

Kaynak- Numûne-i Terakki dergisi, Üçüncü sayı, s. 26-27

16- Debistân-ı Hıred

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ 231

Debistan-ı Hıred bir okul dergisidir. Farsça da derginin isminin anlamı "akıl mektebi"dir. Cüneyt Okay'a göre; Debistan-ı İraniyan adındaki bu okul, Osmanlı topraklarında açılan İranlılara ait ilk eğitim kurumudur. "...Fazla-i hasılat Debistan-ı İraniyan ın edevat-ı hendesiye ve coğrafiyesine aittir..." ibaresinin bulunması, muhabere adresi olarak Debistan-ı İraniyan Müdürü Horasanî Hacı Rıza Kulu Efendinin gösterilmesi ve abone şartları arasında da İran için seneliği on kıran cümlesinin olması da bu okulla olan ilişkisini göstermektedir ve Okay'a göre hedef kitle olarak İran asıllı Osmanlı çocukları seçilmiştir [101].

Derginin ancak bir sayısı kütüphanede bulunmuştur, tarihi 20 Receb 1304- 2 Nisan 1303-14 Nisan 1887'dir. Derginin ayrı kapağı vardır, logo kapak sayfanın ortasında yukarıda sağda Talik hattıyla yazılmıştır. Kapakta resim ya da illüstrasyon yoktur, logonun altına sağda künye yazılmıştır : "... Maarif Nezareti Celilesi Ruhsatıyla / Şimdilik on beş günde bir neşrolunur / Nüshası altmış para / Maksadımız etfal-i mekâtibin terakkiyat-ı tahsiliyesine hizmettir / Fazla-i hasılat Debistan-ı İraniyanın edevat-ı hendesiye ve coğrafiyesine aiddir / Mahall-i müracaat: Çenberlitaş ta tönbekici Celil Ağa, Bağçekapısında tönbekici Hüseyin Ağa, Hakkâklar çarşısında kitapçı Abdullah Efendi, Vezneciler'de tönbekici Horasani Mirza Mehmed Ali Ağa / Risaleye gönderilecek mektuplar ile muharrerat Sünbüllühanda Debistan-ı İraniyan müdürü Horasani Hacı Rızakulu Efendi'ye gönderilir / Sahib-i İmtiyaz ve sermuharriri: Giridi H. Tahsin / Şerait-i İştira: Dersaadet: Seneliği 30 kuruş, altı aylığı 16 kuruş posta ücreti: Memalik-i mahrusa için devletçe muayyen olan kıymet. İran için seneliği 10 kıran / İstanbul / 1303- 1887..." (Resim 224) .

[101] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 80

Resim 224

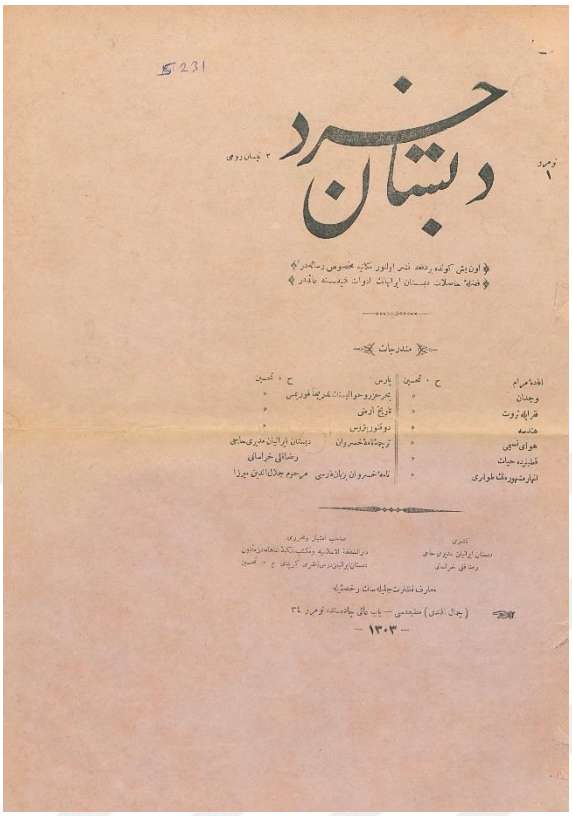

Kaynak- Debistân-ı Hıred dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, üç sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin incelenen bu tek sayısının sekiz sayfası vardır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Derginin sayılarında herhangi bir resim, illüstrasyon ya da dekoratif motif yoktur. Derginin tasarımı sadedir ve yetişkinlere hazırlanan dergilere benzemektedir (Resim 225) . Kütüphanede tek sayısı bulunmaktadır, o yüzden başka sayıları çıkmış olsa bile incelenmesi mümkün olmamıştır. Logo Talik hattıyla yazılmıştır ve Talik hattı İran'a aittir. Metinler birbirinin peşinden yazılmıştır, hiç bir boşluk yoktur. Bazı metinlerin sonunda "mabadi var" diye yazılmıştır. Dergi içerik ve tasarım olarak çocuklara uygun değildir.

Resim 225

Kaynak- Debistân-ı Hıred dergisi, Birinci sayı, s. 3

17- Çocuklara Talim

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: 62 (tam koleksiyon), AMK: 1962 SA 12, ESÖ: 214

Çocuklara Talim, Mehmed Şemseddin'in (doğum-ölüm tarihi) son dergisidir. 4 Kânun-ı Evvel 1303/16 Aralık 1887 tarihli ilk sayısının ibtidasında yazar daha önce çocuklar için çeşitli kitaplar yazdığını ve Arkadaş, Mektep isimleriyle cerideler çıkardığını söylüyor. Bu cerideleri yayınlamaya çeşitli sebeplerden ara verdiğini fakat içinde her zaman çocuklar için bir dergi çıkarma isteği olduğundan bu defa da Çocuklara Talimi çıkarmaya teşebbüs ettiğini belirtiyor.

Mecmuada yer alan konular ve hikayelerin bir bölümü Mehmed Şemseddin'in daha önce çıkardığı dergilerden alınmıştır. Bu dergide de yazar, çocuklar için eğitici yazıları ön plana çıkarmıştır. Çeşitli hayvanlar resimleriyle tanıtılıyor. Örneğin; Ayı Balığı dokuzuncu ve sonuncu sayıya (14 Haziran 1304/26 Haziran 1888) kapak olmuştur. Çocuklara Talim'i Mehmed Şemseddin'in diğer dergilerinden ayıran herhangi bir tarafı yoktur[102].

Derginin ayrı kapağı vardır, logo Sülüs hattıyla kapak sayfasının yukarısında ortada yazılmıştır (Resim 226), derginin künyesi logonun altında ve kapak sayfasından sonraki sayfada, logonun tekrarı olan yerde, logonun sağ ve solunda yazılmıştır: "...Her on beş günde bir kere çıkar çocuklara mahsus ceridedir / Maarif Nezaret-I Celilesinin ruhsatıyla / Muharrir ve Mesulü: Mehmed Şemseddin / İdare Mahallı: Bahçekapısında Sebil karşısında Rasim Paşa Hanının orta katında 18 numaralı odadır. İdare memuru Ahmed Nuri Efendidir / Bir nüshası 1 kuruştur / Abone Bedeli: Seneliği yani yirmidört nüshası 20, altı aylığı 10 kuruştur. Taşralar için seneliği posta ücretiyle beraber 20, altı aylığı 13 kuruştur / A.Maviyan Şirket-i Mürettibiye Matbaası / Naşiri: Kitapçı Arakel / Cemal Efendi Matbaası / Istanbul / 1303-1887..." (Resim 227) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır, derginin her sayısı bir

[102] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 87

önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı dokuzuncu sayfadan başlamıştır.

Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metin ile aynı boyutta yazılmıştır. Derginin her sayısının kapak sayfasında bir hayvanın resmi vardır. Dergi, renkli kağıtlar üzerine siyah beyaz olarak yayınlanmıştır.

Resim 226

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Resim 227

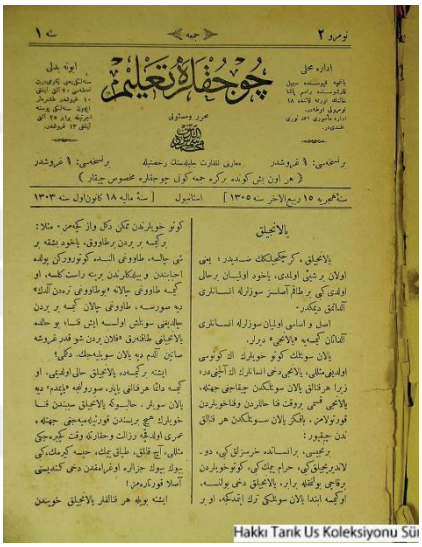

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, s. 9

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasının kağıdı sarı rengindedir, kapağın altında iki aslan kafası resmi vardır (Resim 228) . Derginin ikinci sayısında herhangi bir dekoratif motif yoktur, kapak sayfasındaki aslan kafalarının resmi derginin on birinci sayfasında "Arslan" başlıklı metinle ilgili tekrarlanmıştır ve bu sayıda başka bir resim ya da dekoratif motif yoktur, dergi sade tasarlanmıştır.

Resim 228 Resim 229 Resim 230

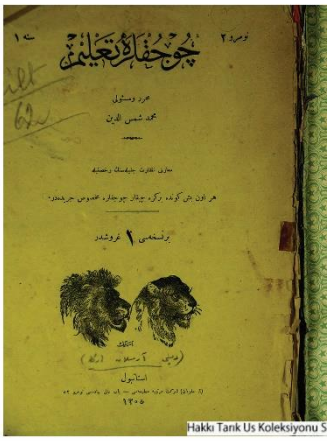

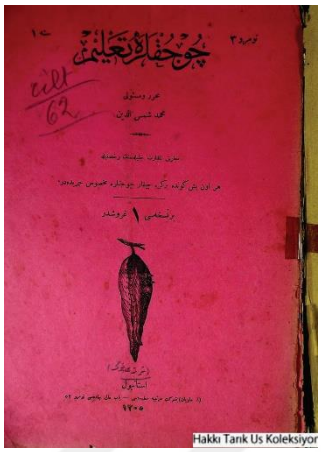

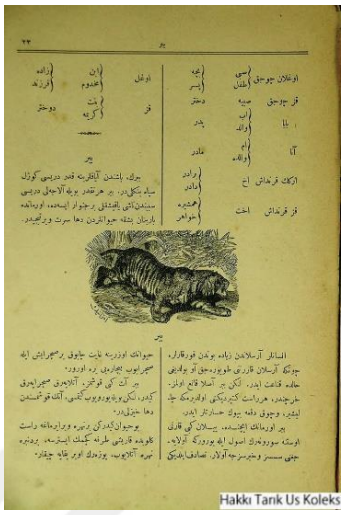

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Üçüncü sayı, s. 23

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfası pembe renklidir ve logo ve künyenin altında ortada yaprakların arasında yuva kuran Terzi kuşun resmi vardır (Resim 229) . Derginin üçüncü sayısının on dokuzuncu sayfasında Resim 229'da görülen kapak sayfasındaki resim “Terzi kuşu” başlıklı metinle ilgili tekrarlanmıştır. Derginin bu sayısının yirmi üçüncü sayfasında “bebir” başlıklı metinle ilgili bebirin yani kaplanın resmi vardır (Resim 230) . Resmin altına Osmanlıca "Antranik" imzası yazılmıştır. Dolayısıyla bu resmi yapanın Osmanlıların Ermeni tebasından olduğunu söyleyebiliriz. Bu imza Resim 228'deki aslan resimlerinin altına da yazılmıştır. Derginin bu sayısında bu iki hayvan resminden başka bir resim yoktur.

Derginin dördüncü sayısının kapak sayfasında kahve fidanının resmi logonun altında yer almaktadır, bu resim sayfa otuz dokuzda “Kahve fidanı” başlıklı metinle ilgilidir ve bu sayfada tekrarlanmıştır, karşıdaki sayfada da “Çay fidanı” başlıklı metinle ilgili çay fidanının resmi vardır (Resim 231) .

Resim 231

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Dördüncü sayı, s. 38-39

Resim 232

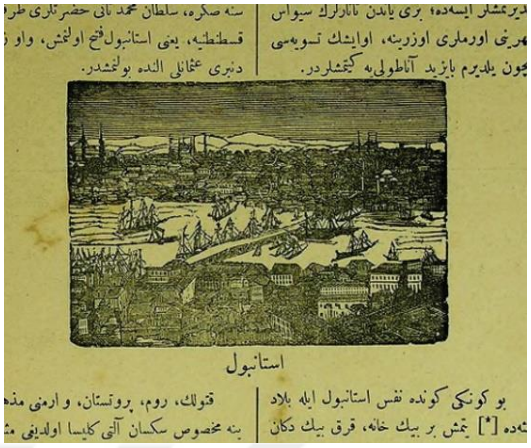

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Dördüncü sayı, s. 34

Derginin dördüncü sayısının otuz dördüncü sayfasında “İstanbul” başlıklı metinle ilgili bir İstanbul manzarasının resmi vardır (Resim 232) . Resimler hep bilgi verme amaçlıdır. Derginin beşinci sayısında “Kaplan” başlıklı metinle ilgili bir kaplan resmi (Resim 233) ve “Fener” başlıklı metinle ilgili bir fener resmi vardır (Resim 234), kaplan resmi kapak sayfasında da tekrarlanmıştır.

Resim 233

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Beşinci sayı, s. 34

Resim 234

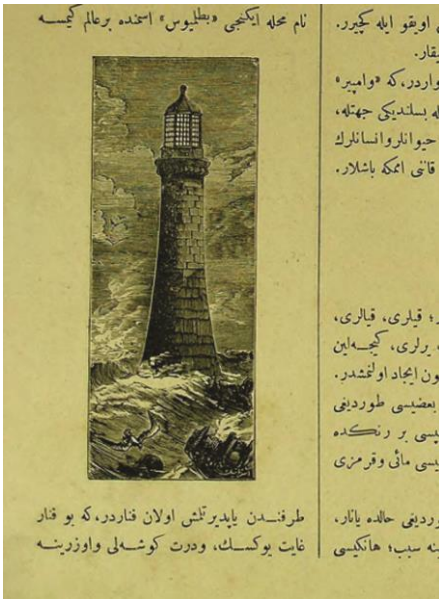

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Beşinci sayı, s. 37

Derginin altıncı sayısında “Ata balığı” başlıklı metinle ilgili bir ata balığı resmi (Resim 235) ve “Pamuk” başlıklı metinle ilgili bir pamuk kozasının resmi vardır (Resim 236).

Resim 235

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Altıncı sayı, s. 43

Resim 236

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Altıncı sayı, s. 47

Derginin yedinci sayısında “Yaban aşkı” başlıklı metinle ilgili bir zebranın resmi vardır, zebranın resmi kapak sayfasında da tekrarlanmıştır (Resim 237).

Derginin sekizinci sayısında “Jağar” (Jaguar) başlıklı metinle ilgili bir kaplanın (Jaguar) resmi vardır, resim kapak sayfasında da tekrarlanmıştır (Resim 238).

Resim 237

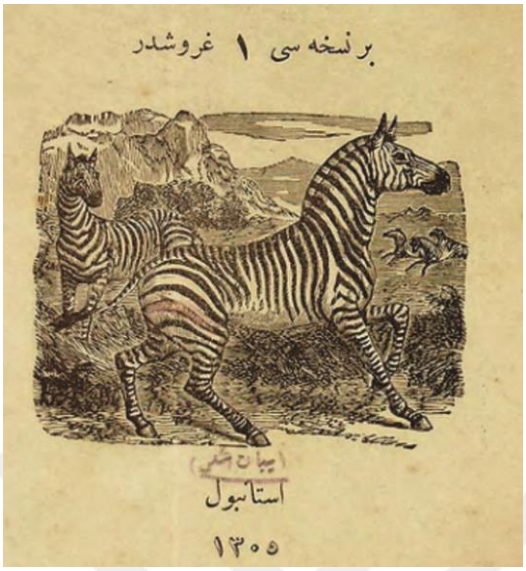

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Yedinci sayı, Kapak

Resim 238

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Sekizinci sayı, Kapak

Derginin dokuzuncu sayısında "Deve" başlıklı metinle ilgili bir kaç sahrada olan devenin resmi (Resim 239) ve "Ayı balığı" başlıklı metinle ilgili denizde olan bir ayı balığının resmi vardır, ayı balığının resmi kapak sayfasında da tekrarlanmıştır (Resim 240) .

Resim 239

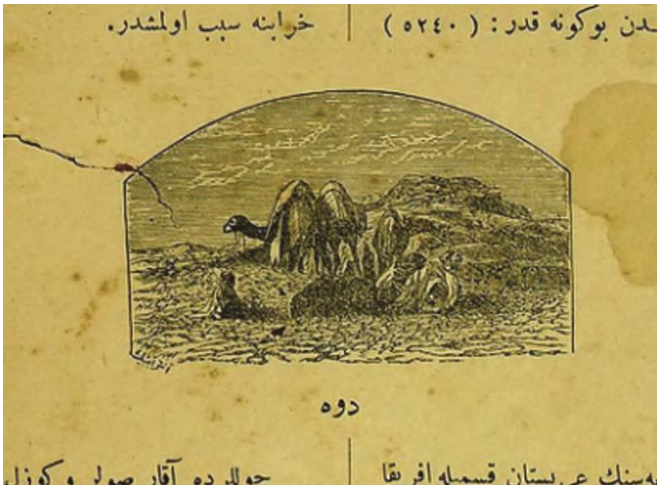

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 66

Resim 240

Kaynak- Çocuklara Talim dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 69

Baktığımız gibi dergideki resimler genelde bilgi amaçla koyulmuştur ve çocukları eğitmektedir. Her sayıda iki veya üç hayvan veya bilgi amaçlı bir resim vardır. Bu resimler sade çizgilere sahiptir. Derginin tasarımı da sadedir, çocuklarca kolay anlaşılmaktadır. Dergi hayvanat ve doğayı çocuklara tanıtan bilimsel bir dergi sayılabilir. Eğlendirme amaçlı veya pratik amaçlı bir dergi değildir. Hikayeler azdır, hikayelerle ilgili illüstrasyon ve resim yoktur, bilimsel hayvan resimleri vardır, bu yüzden başka çocuk dergilerinden farklıdır, dolayısıyla tasarım da farklı olmuştur.

18- Çocuklara Mahsus Gazete

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK:1956 SB 218, BDK:O.376, BK: O.63, ESÖ: 212, HTU: 51/1 – 12,77 , MK:423

Çocuklara Mahsus Gazete yalnızca Osmanlı değil Cumhuriyet dönemi de dahil olmak üzere eski harflerle yayınlanan çocuk dergilerinin içinde en uzun ömürlü olanıdır. 1896'da çıkmaya başlayan dergi, yayınını 1908'e kadar sürdürmüştür. Bununla beraber altı yüz sayıdan daha fazla nüshası yayınlanmış olan derginin eksiksiz bir koleksiyonu hiç bir kütüphanede bulunmamaktadır. Bu sebeple farklı kütüphanelerde araştırılsa dahi koleksiyonun tamamını elden geçirmek mümkün olmamıştır. Çünkü ya kataloglarda mevcut gösterilen sayılar yerinde bulunmamakta ya da çok yıpranmış olduğu için bazı sayılar incelenememektedir[103].

Gazete'nin ilk sayısı 9 Mayıs 1312/21 Mayıs 1896 tarihlidir. Derginin sahibi aynı zamanda en uzun süreli eski harfli kadın yayın organı olan Hanımlara Mahsus Gazete'nin de sahibi İbnülhakkı Mehmed Tahir'dir. 626 sayı yayınlanan[104], son sayısı 31 Temmuz 1324/13 Ağustos 1908 tarihli olan Çocuklara Mahsus Gazete en uzun ömürlü dergidir ve Osmanlı çocuk dergiciliğinin ulaştığı zirvelerden biridir.

Dergide çoğu Avrupa dergilerinden alınmış iyi baskılı resimler, yazısız resimli hikayeler, fıkralar vs. kısacası dönemin çocuklarına hitap edecek herşey vardır. Bu özellikleriyle Avrupa standartlarına en fazla yaklaşan dergidir. İlk tiyatro metni de bu gazetede yayınlanmıştır. Kaliteli resimler, önceki çocuk dergilerinde görülmeyen değişik ve başarılı bir sayfa düzeni ile Avrupai bir dergi görünümü vermektedir[105].

Bu dergi uzun yıllar yayınlandığı için farklı senelerde farklı tasarımlar ve sayfa düzenleri yapılmıştır. Defalarca birinci sayıdan itibaren yayınlanmıştır. O yüzden derginin tasarım açısından incelenmesi zordur, çünkü her sene tasarım ve sayfa düzenleri değişmiştir. Dergi 626 sayı olduğu için her senenin bazı sayıları numune olarak incelenmiştir.

---

[103] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 90
[104] M. Orhan Bayrak, **Türkiyede Gazeteler Ve Dergiler Sözlüğü(1831-1993)**, İstanbul: Küll Yayınları, 1994, s. 28
[105] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 90

Derginin 9 Mayıs 1312/21 Mayıs 1896 tarihi birinci senede yayınlanan sayısının logosunda "Çocuklara Mahsus" kelimeleri Rika hattı ile daha küçük ve yukarıda, "Gazete" kelimesi Sülüs hattı ile daha büyük boyutta o iki kelimenin altında yazılmıştır (Resim 241). Logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiştir. Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin bilgileri logonun sağ ve sol tarafında yazılmıştır: "...Zükür ve inas etfal-i vatanın tehzib-i ahlakına ve tevsi-i malumatına hadim olarak şimdilik haftada bir defa çıkar ve herşeyden bahseder musavvar Osmanlı gazetesidir / Sahib-i İmtiyaz: İbnülhakkı Mehmed Tahir / Mahall-i İdaresi: Sirkeci'de tramvay caddesinde (Hanımlara Mahsus Gazete) idarehanesidir / Umur-I idare ve tahririye için sahib-i imtiyaz İbnülhakkı Mehmed Tahir Bey namına müracaat olunur / Elli nüshası bir senelik itibar edilmiştir / Bedel-i İştira: Senelik abone bedeli her nüsha idarehaneden alınmak ve bedeli peşinen tediye olunmak şartıyla Istanbul için on ikibuçuk, taşra için kezalik bedeli peşinen gönderilmek şartıyla ma'a posta ücreti yirmi kuruş, memalik-i ecnebiyye için de altı franktır. Altı aylık abone kaydedilmez / Alem Matbaası Ahmed İhsan ve Şürekaası / Istanbul / 1312- 1896 ...". Derginin bilgileri metinden iki ince siyah hat ile ayrılmıştır. Derginin sayfaları, iki sütun olarak yazılmıştır ve sütunlar siyah ince bir çizgi ile ayrılmıştır. Metin harekesiz matbaa nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 242) .

Resim 241

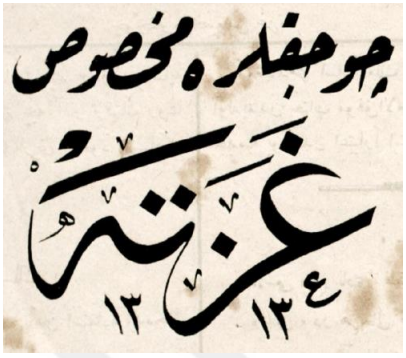

Resim 242

Resim 243

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 242'de logonun ortada yukarıda yazıldığı ve metnin el yazısı gibi düzenlendiği görülmektedir. Böylece el yazısı kitaplara benzemektedir. Ayrıca sülüs hattı ve harekesiz matbaa nesih hattının seçilme sebebi de bu hatların çocuklarca kolay okunmasıdır, dolayısıyla grafik açısından iyi bir seçimdir. Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda sekiz sayfadır. Ama derginin sonraki senelerde ilerideki sayılarında on altı sayfa olduğu görülür. Derginin başlıklarının tümü metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır. Bu desen ve resimler, anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Bu dergide daha fazla resim görünmektedir. Resimler daha büyük ve Batı tarzındadırlar.

Derginin birinci sayısının dördüncü sayfasında ilk resim vardır (Resim 243). Metnin başlığı “Suveyş kanalında bir manzara”dır. Metin kısa bir metindir ve Suveyş kanalının 1869 senesinde Fransa'nın mühendislerinden olan Ferdinald Dulespes tarafından yapıldığı, bu kanalın ticaret açısından önemli olduğu, Dulespes'in alem-i insaniyete büyük hizmet ettiği vs. anlatılmaktadır.

Derginin birinci sayısının beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 244). Resmin altına “Resmimiz beş kardeşin kendi kendilerine ziyafet tertip edip edibane taam

yediklerini gösteriyor" cümlesi yazılmıştır. Belki "Usul ve adab-ı aile (sofrada)" başlıklı metin ile iglilidir. Metinde davet olduğunuz bir yemeğe geç gidilmemesi, aile ferdlerinin sofraya gelmesini beklemek gerektiğini, ev sahibi buyurun demeden önce yemek yememek gerektiği vs. anlatılmakta ve sonunda metnin devamı olduğu belirtilmektedir.

Derginin birinci sayısının yedinci ve sekizinci sayfalarında dört tane çerçeveli storyboard vardır. Storyboard "Madam Gapitul'ün kazı" başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde Madam Gapitul' un iki büyük kusuru olduğunu, hem pisboğaz, hem de merhametsiz olduğunu, fakirlere yardım etmediğini, bir gün kestane ile pişmiş bir kaz arzu ettiğini, pazardan bir kaz aldığını, yolda onun kanatlarını yerim düşüncesi ile kendi kendisi ile konuşurken, demircinin oğlu Janut (zhanet) uçurtmasını havaya göndermesini görmeden giderken, uçurtmanın havaya gitmediğini ve kuyruğu kazın olduğu sepetin yanına gittiğinde kaz kuyruğu ağzına aldığında (Resim 245) uçurtma havaya uçtuğunu ve kazın da sepetten çıkıp havaya yükseldiğini (Resim 246), Madam Gapitul'ün kazı bulamadığını (Resim 247) ve Janut uçurtması ile mutlu olduğunu anlatılmaktadır (Resim 248) . Bu storyboard derginin birinci sayısında ve birinci senesinde tasarım açısından önemli bir gelişmedir. Çizgi filme benzer bir storyboard olmaktadır. Resimler Batı tarzındadır.

Resim 244

Resim 245

Resim 246

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7.8

Resim 247

Resim 248

Resim 249

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.7.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s.3

Derginin 18 Temuz 1312 tarihli birinci senede yayınlanan onuncu sayısının üçüncü sayfasında üç resim “Malumat-ı fenniye” ve “cisimlerin muvazeneti” iki başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde bir şişe sudan bardağa su koyacağınız zaman tıpayı şişenin ağzı üzerine koyunuz, acaba tıpa düşmeden orada durabilir mi? diye

sorulduğu, elbette düşeceğini, fakat bir vasıta ile durdurmanın mümkün olduğunu, iki çatalın karşılıklı olarak tapaya saplanmasını (Resim 249) , bu şekilde tıpanın düşmediği anlatılmakta ve "buna da muvazenet denilir" denmektedir (Resim 250). Bir cismin farklı vaziyetler alabilmesine muvazenet denilir (Resim 251). Tiyatrolarda ip cambazlarının oyun esnasında ellerine aldığı uzun sırığı onların muvazenetini sağlamak için olduğunu anlatılmaktadır. Resim 249'un yukarı sol köşesinde bir imza (US) vardır. Resim 250'un alt sol köşesinde bir imza vardır. Derginin aynı sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır. Resmin sağ tarafında (Timsah: Tarifi gelecek nüshada) diye yazılmıştır (Resim 252). Derginin aynı sayısının sekizinci sayfasında bir resim vardır. Resmin altına (Denizde latif bir manzara) diye yazılmıştır (Resim 253) . Resmin alt sol köşesinde bir imza vardır.

Resim 250 Resim 251 Resim 252

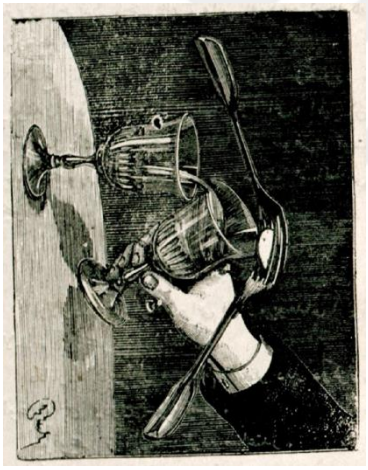

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 3

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 3

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 4

Resim 253

Resim 254

Resim 255

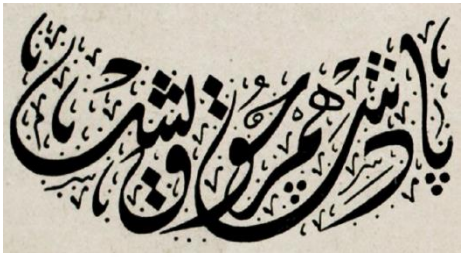

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onuncu sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 1

Derginin 19 Ağustos 1312 tarihli birinci senesinde yayınlanan on beşinci sayısının birinci sayfasında (kapak sayfası) çok özel bir tasarımı vardır (Resim 254) . Sayfada resim 254'te Osmanlı padişahının tuğrası büyük boyutta sayfanın ortasına ve logonun altına koyulmuştur. Tuğranın dört tarafında cümle yazılmıştır. Tuğranın yukarısına (Ruzi firuzi cülus-i miyamen manusi hazreti hilafetpenahi) yazılmıştır. Tuğranın sağ ve sol tarafına (Padişahım devletinle şevketinle pek yaşa) cümleleri yazılmıştır. Tuğranın altına Celi Divanı hattı ile Padişahım çok yaşa yazılmıştır. (Resim 255) . Birinci sayfada metinde bugünün çok önemli bir gün olduğunu, padişah-ı alemin tahta oturduğunu, Sultan Abdül Hamid han-ı saninin tahta cülus ettiğini, mübarek ve nimet ve refahın padişahın sayesinde fazla olduğunu, padişaha selam, medih vs. yazılmıştır. Bu yazılar derginin birinci ve ikinci sayfalarında tek sütun olarak yazılmıştır. Sonra dergi yine iki sutün olarak devam etmiştir.

Derginin aynı sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 256) . Resim “Şemse direhşan-i marifet” başlıklı metnin yukarısındadır. Resim gökyüzünü, güneşin ışığını göstermektedir. Metinde aziz çocuklar ne kadar şanslısınız ki, bu zamanda ilim ve kemal tahsil ediyorsunuz denmekte, mülkümüzde karanlık cehaletin gökyüzü gibi yırtılmış olduğu, marifet nurunun her tarafı kapladığı yazılmıştır. Aynı metinle ilgili beşinci sayfada da bir resim vardır (Resim 257). Resimde iki yanan mum vardır. Metinde umut ve marifetin ışığının parlak ışıklar neşrederek yandığı,

çocuklara çalışmaları, ilm-ü marifet sahibi olmaları gerektiği vs anlatılmaktadır. Derginin aynı sayısında, beşinci sayfada bir resim daha vardır (Resim 258) . Resim "Nağme han bir kuş" başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde yuvasında oturan bir kuştan bahsetmekte ki, baharın gelmesini şadlıkla haber verdiği, bahçeler ve tarlalarda uçtuğunu, ve herkes gibi cülus-u hümayun gününü bekliyormuş gibi hazırlıklarda bulunduğu vs anlatılmaktadır.

Resim 256 Resim 257 Resim 258

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 4

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 5

Derginin bu sayısının son resmi sekizinci sayfada "Müşeccirieyi pür nur" başlıklı metin ile ilgilidir (Resim 259) . Metinde ağaçların taze bir yeşillik aldıklarını, ağaçlarda birtakım letafet olduğu, kuşların bu feyz-i aliyi tebrik ederce fahriye han oldukları, su kenarında bir kuru ağaç üzerinde elmaslar olduğu gibi. doğa teşbihleri yapılmaktadır. Resimde ağaçları ve doğayı üç cam küre gibi çizilmiştir. Metinde de bunlar teşbihler ile açıklanmıştır. Derginin bu sayısı padişahın tahta çıkışı için özel olarak tasarlanmıştır.

Resim 259

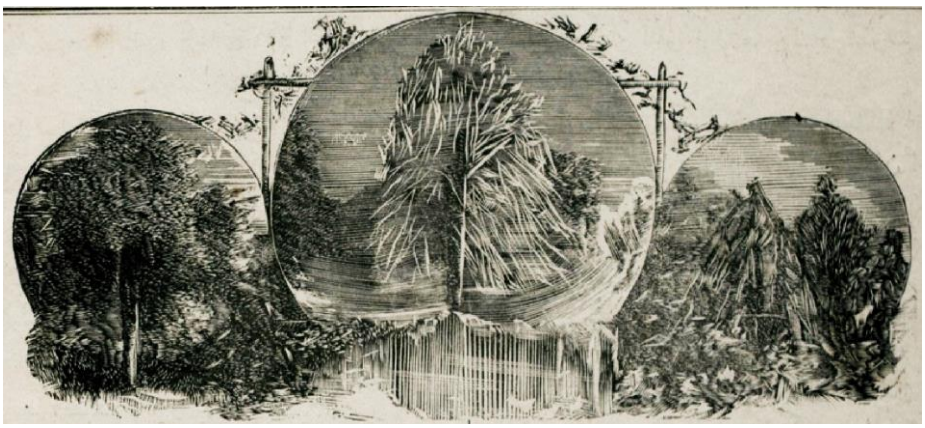

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Onbeşinci sayı, s. 8

Resim 260

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 4

Derginin 30 Kanun-i Evvel 1312 tarihi birinci senede yayınlanan otuz sekizinci sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 260) . Resmin altına (Bir manzara-yı bahri) yazılmıştır. Resim belki yedinci sayfada olan “Bahr-i Mut” başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde bahr-i Mut Filistin'in güney doğusunda olduğunu, tarih ve coğrafya açısından önemli olduğunu vs. bu bahr hakkında bilgi vermektedir. Derginin bu sayısının beşinci sayfasında “cimnastik” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 261) . Resmin altına (Etfalin sıhhatleri muhafaza olunur ise tahsillerinde semere şuphesiz dir)yazılmıştır. Metinde Nahif Efendi bir gün mektebe giderken komşusu Ekrem beyefendinin kapısının önünden geçerken bahçesinde asılmış bir takım ipler, halkalar vs görünce içeriye girip sorduğunda Ekrem bey jimnastik yaptığını, ve jimnastiğin hem beden hem de beyni güçlendirdiğini ve Nahif Efendiye de tavsiyede bulunduğu anlatılmaktadır. Resimde figürlerin proporsiyonu

çok doğru resmedilmemiştir ama dergide spor ile ilgili resim olması farklı ve yenidir. Derginin bazı sayılarında spor ile ilgili resimler vardır. Daha önce dergilerde sporla ilgili resimler yoktu, bu yüzden bu dergide yeni çeşit spor resimleri görünmektedir.

Resim 261

Resim 262 ve Resim 263

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Derginin bu sayısının sekizinci ve son sayfasında altı çerçeveli bir story board vardır. Her frame için sayı ile bir cümle yazılmıştır: 1. Jan erken kalkıp hesap dersini taş tahtaya yazdığından dolayı sevincinden zıplıyordu (Resim 262) . 2. Kendisiyle beraber mutluluk ilanı eden Fred' e (köpeğin ismi) mükemmel bir tekme attı (Resim 263) . 3. Jan'ın gitmesini kullanarak köpek intikam almayı düşünüyor (Resim 264). 4. Ala bir intikam! Janın mutluluk sebebi olan yazıyı yalayarak bozuyor (Resim 265). 5. Jan gelip kitaplarını alarak sevine sevine giderken taş tahtasını almadığını hatırlayıp geri geliyor (Resim 266) . 6. Jan'daki hiddet (حدت) ve Fred'deki mesret (مسرت)(mutluluk) (Resim 267) . Devamında edilen fenalık böyle ufacık bir ayak darbesi de olsa yine mutlaka karşısında bir zarar görülür. Zararlı olmak istemiyorsanız muziplikten sakınınız yazılmaktadır. Bu tarz storyboard bu dergide bir yeni başlangıç olmaktadır ve derginin bazı sayılarında bu tarz storyboardlar görülmektedir. Bunlar tasarım açısından Osmanlıca dergilerinde yeni bir başlangıç olmuştur, çocuklara edeb, terbiye ve ahlak öğreterek aynı zamanda komik tarz ve figürlerle çizilmiştir ve animasyon gibi çocukları daha çok cezbetmektedir.

Resim 264 Resim 265 Resim 266 ve Resim 267

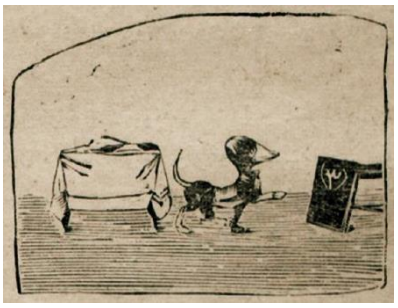

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuzsekizinci sayı, s. 8

Derginin 54. sayısına kadar birinci sene 1312 senesinde neşrolmuştur. Derginin 55' inci sayısından sonrası 1313 senesinde yayınlanmıştır.

Derginin 8 Mayıs 1313 tarihinde yayınlanan altmış sekizinci sayısının beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 268) . Resim yedinci sayfada olan başlıksız metinle ilgilidir. Metinde 1882 senesinde Amerika'da New York şehrinin mahallelerinden birisinde bir evin yandığını ve üç kişinin yukarı katlarda mahsur kaldığı anlatılmıştır. Devamında Çarls Rayter isminde bir çoçuğun soğuk ve fırtınalı havada üç kişinin bulunduğu pencerenin yanından geçen telgraf direğine tırmandığını ve münkasim? olmayan teli bulup onu kesip ve ucunu sallayıp üç kişiyi kurtardığını ve bu cesareti için Amerika hayır cemiyeti tarafından altın madalya aldığını ve Londra hayır cemiyeti tarafından da ona bir altın madalya gönderildiği anlatılmaktadır. Resim çocuğun fırtınalı havada telgraf direğine tırmandığını, yangında olan evi, stres ve tehlike hislerini başarılı bir şekilde göstermektedir. Resmin altına Bu resim önceki gazetemizde yayınlanmış olsa da buna ait makale şimdi neşir olunuyor, o yüzden resmin tekrar neşrolmasına mecbur kaldıkları belirtilmiştir.

Resim 268 Resim 269

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Altmış sekizinci sayı, s. 5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Altmış sekizinci sayı, s. 8

Derginin aynı sayısının sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 269). Resim, birinci sayfada olan "Muzaffariyete Azime" başlıklı metinle ilgilidir. Metinde devlet-i Osmani ve Yunan devleti arasında olan savaşı ve Yenişehir (يکيشهر) ve Terhale ?(ترحاله) şehrinin ve başka şehirlerin Osmanlı devleti tarafından fethedildiğini ve askerlerin başarılı olduğu vs anlatılmaktadır. Resimde Osmanlı devleti ve Yunan devletinin savaşını göstermektedir. Resim hareketli olup, savaşı iyi bir şekilde göstermektedir.

Derginin 5 Hazıran 1313 tarihinde yayınlanan yetmiş ikinci sayısının sekizinci yani son sayfasında tek bir resim vardır (Resim 270) . Resim, büyük boyutta dikey olarak tüm sayfayı kaplamıştır. Başka sayfalarda resim yoktur. Resmin sol tarafına (Asakiri nesre? tamasere ? hazreti mülukane tarafından zabt olunan Galabağe? şehri) cümlesi yazılmıştır. Resimde Osmanlı devletinin askerlerin taradından fetih olan şehri göstermektedir. Resim hayalden çizilmiştir ve doğal değildir. Uzun dağların üzerine küçük köşkler görünmektedir.

Derginin 19 Ağustos 1313 tarihinde yayınlanan seksen üçüncü sayısının birinci sayfasında Osmanlı padişahının tuğrası sayfanın ortasına yukarıya koyulmuştur ve sağında ve solunda parantezde (Padişahım çok yaşa) yazılmıştır (Resim 271). Birinci

ve ikinci sayfa tek sutün olarak tasarlanmıştır, başka sayfalar yine de iki sutün olarak tasarlanmıştır. Metinde padişah Sultan Abdulhamid han-ı saninin Osmanlı devlet-i tahtına cülus ettiğini tüm müslümanlara tebrik ederek, padişaha selam vererek uzun bir metin yazılmıştır .

Derginin aynı sayısının dördüncü sayfasında yukarıda sağda bir resim vardır (Resim 272) . Resmin altına (Al asuniye? orduyu hümayun-ı kumandan zafer unvanı müşir devletlü Edhem paşa hazretleri) yazılmıştır. Resim doğal olarak çızılmıştır.

Resim 270

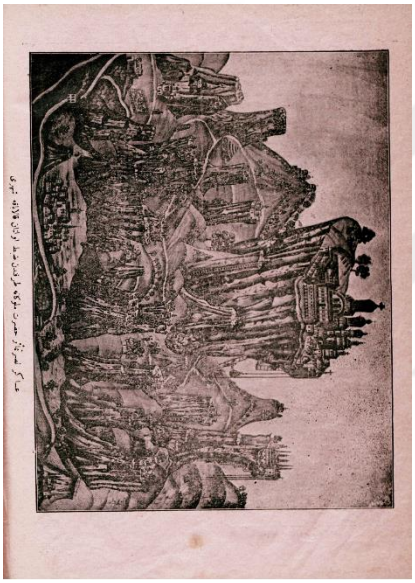

Resim 271

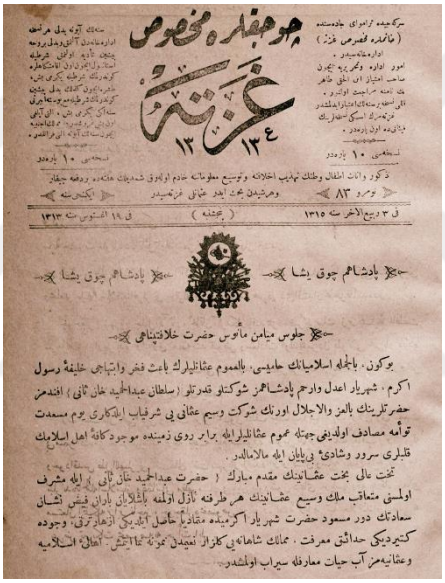

جوجقلره مخصوص
غزته
١٣٤ ١٣

پادشاهم چوق یشا

جلوس میامن مأنوس حضرت خلافتپناهی

Resim 272

الاصونیه اردوی همایونی قوماندان ظفر عنوانی
مشیر دولتلو ادهم پاشا حضرتلری

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yetmiş ikinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 4

Derginin aynı sayısının sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 273) . Resmin altına (Mehtab) yazılmıştır. Resimde deniz, vapur, ay, deniz kıyısındaki taşlar vardır. Resim “Gayret” başlıklı metin ile ilgilidir. Metin bir felsefi metin olarak, marifet ve her şeyin zadeye gayret olduğunu, cihan-ı medeniyetin bugünkü mertebeye kemali, gördüğümüz vapurlar, şimendiferler, köprüler vs. her şey gayretten çıktığını, insanlar ve halka hizmet etmek için gayret etmek gerektiğini vs. anlatmaktadır.

Resim 273 Resim 274 Resim 275 Resim 276

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Seksen üçüncü sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 4,5

Derginin 13 Teşrini Sani 1313 tarihinde yayınlanan doksan beşinci sayısının dördüncü ve beşinci sayfalarında üç çerçeveli storyboard resmi vardır. Resimler "Eğlence" ve "Şair ile bunbartci" ? iki başlıklı metin ile ilgilidirler. Metinde bunbartçi kocaman boruyu çalarak her gün ses yaptığını, onun yukarı katında da şairin şiir söylemeye çalıştığını, yalnız borunun sesinden rahatsız olduğunu (Resim 274), bunbartci su içmeye gittiğinde borunun içine mürekkep şişesini boşaltıp artık rahat olduğu düşüncesiyle beklerken (Resim 275), bunbartci boruyu üfleyip çalmaya başladığında tüm mürekkeplerin şairin üstüne döküldüğünü (Resim 276), tedbirsiz hareket edenlerin daima kötü sonuç alacakları anlatılmaktadır. Derginin aynı sayısının beşinci sayfasında iki başlık vardır ki (Mektep ve Aileyi Romanı) Talik hattı ve (Bir farenin seyahatı) Sülüs hattı ile daha büyük boyutta yazılmıştır (Resim 277) . Derginin bazı sayılarında farklı hat ile yazılmış olan başlıklar vardır ve genelde Sülüs hattıdır.

Resim 277

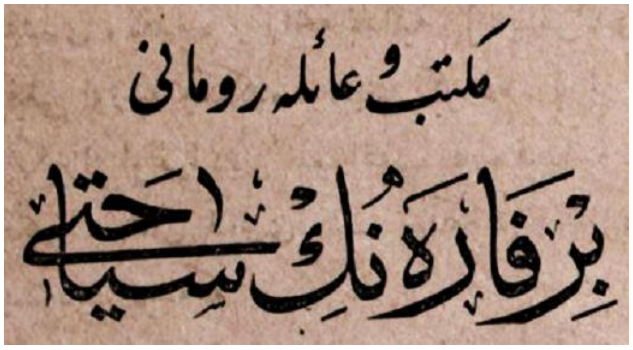

Resim 278

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Doksan beşinci sayı, s. 5

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz on sekizinci sayı, s. 8

Derginin 55 inci sayısından 110 sayısına kadar sene 1313 senesinde neşrolmuştur. Derginin 111 inci sayısı 12 Mart 1314 senesinde yayınlanmıştır.

Derginin 7 Mayıs 1314 tarihinde yayınlanan yüz on sekizinci sayısında sekizinci yani son sayfasında iki resim vardır. Birinin altına (Dolaptan yemiş çalan kız)yazılmıştır (Resim 278). İkinci resmin altına da (Bir manzarayı Bahar) yazılmıştır (Resim 279) . Resmin altının sağ tarafına bir imza vardır. Resimlerin ait olduğu metin bu sayıda yoktur.

Derginin 119. sayısından 135 sayısına kadar içerisinde hiç resim yoktur sadece yazılar vardır.

Derginin 10 Eylül 1314 tarihinde yayınlanan yüz otuz altıncı sayısının sekizinci yani son sayfasında tek bir resim vardır (Resim 280) . Resim büyük boyutta olup yukarısına (Amerika'da Nazvil şehrinde daireye nesvan ve müdiresi madam Lirhirğman) yazılmıştır. Resimdeki olan kadın portresi Amerika'nın Nazvil şehrinin kadın idaresinin müdürüdür. Derginin bazı sayılarında metinlerle ilgisi olmayan resimler vardır, bazılarının metni gelecek sayıda yayınlanmıştır. Derginin 141. sayısından 147. sayısına kadar resim yoktur.

Resim 279 Resim 280 Resim 281

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz on sekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz otuz altıncı sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz kırk sekizinci sayı, s. 6

Derginin 3 Kanuni Evvel 1314 tarihinde yayınlanan yüz kırk sekizinci sayısında iki resim vardır. Birisi derginin altıncı sayfasındadır. Resmin altına (Muhabbet-i Maderane) yazılmıştır. (Resim 281) . Resim birinci sayfada olan “Halet-i ihtizarda bulunan bir yetimin hasbıhali” başlıklı metin ile ilgilidir. Metinde bir yetim çocuğun kötü halde olup ihtizar ve ölüm halinde olan bir çocuk ki, kendisi ile konuştuğunu, çocuğun duygularını, annesini özlediğini ve yakın zamanda onun kucağına kavuşacağını vs. hüzünlü bir metin olarak yazılmaktadır . Resmin 281'in sol tarafına altta VAFIADIS imzası vardır. Osmanlı dönemi fotoğrafçısı Theodore Vafiadis ilk fotoğraf stüdyosunu 1896 yılında Sirkeci istasyonu yakınında açmıştır. Vafiadis ayrıca Osmanlı’nın ilk seri katili olan “Bıçakçı Petri’nin” fotoğrafını da çekmiş ve bu fotoğraf gazetelerde yayınlanmıştır[106]. Bu Resim Vafiadis' in eseri olabilir. Ayrıca bu resim Maarif dergisinin elli yedinci sayısının 30 Temmuz 1308 yılının kapak sayfasında vardır. İkinci resim ise sekizinci sayfadadır (Resim 282) . Resmin altına (Aman ben şimdi nasıl gideyim, Fırtınadan fesim de uçtu, Şemsiyem de kırıldı!) yazılmıştır.

[106] (Çevrimiçi) http://tarihkurdu.net/theodore-vafiadis-fotografci.html 12 Eylül 2017

Resim 282

Resim 283

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz kırk sekizinci sayı, s. 8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz elli dokuzuncu sayı, s. 4

Derginin 25 Şubat 1314 tarihinde yayınlanan yüz elli dokuzuncu sayısında hiç bir resim yoktur. Derginin dördüncü sayfasında farklı hatlarla yazılan başlık vardır. Yukarısında Lisan kelimesi Celi Divani hattı ile yazılmıştır. Altında ise Hakkında Tetebbuat Talik hattı ile yazılmıştır (Resim 283) . Metinde Türkçe dilindeki yapılan hataları ve onların düzeltilmesinin kuralları yazılmaktadır. Derginin 1314 senesinde yayınlanan sayılarında çok az resim vardır ve genelde hep sayılar yazı ile doludur. Bazen resimler o sayıdaki metinler ile ilgili değildirler.

Derginin yüz altmışıncı sayısından iki yüz dokuza kadar sene 1315' te yayınlanmıştır.

Derginin 11 Mart 1315 tarihinde yayınlanan yüz altmış birinci sayısından derginin logo tasarımı tamamen değişmiştir. Çocuklara Mahsus Gazete Sülüs hattı ile yukarıda ortada yazılmıştır. Logonun yukarısında çiçeklerle tasarlanan bir çerçeve vardır. Tam logonun yukarısında çiçeklerin üzerine küre, kalem, mürekkep, defter, kitap, gitar vs resimlenmiştir (Resim 284) . Bu tarz tasarım elyazısı kitapların tasarımına benzemektedir. Derginin künyesi iki sütun olarak logonun altına yazılmıştır. Logo bu sayıdan farklı ve özel bir tasarımı olmuştur.

Resim 284

Resim 285

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s. 7,8

Derginin yedinci ve sekizinci sayfalarında dört çerçeveli story board vardır. Storyboard "Eğlence" ve "Su borusu mu yılan mı?" başlıklı iki metin ile ilgilidir. Metinde Enestaş arkadaşı Dimitri ile gittiğini, yolda suyun hortumunu yılan zannedip sonra balta ile kestiklerini, ama sular üzerlerine fışkırıp onları ıslatması, yılan olmayıp su hortumu olduğunu dört çerçevede gösterip anlatılmıştır (Resim 285), (Resim 286), (Resim 287), (Resim 288) . Resimler sade ve anlaşılabilecek şekilde resimlenmiştir.

Resim 286

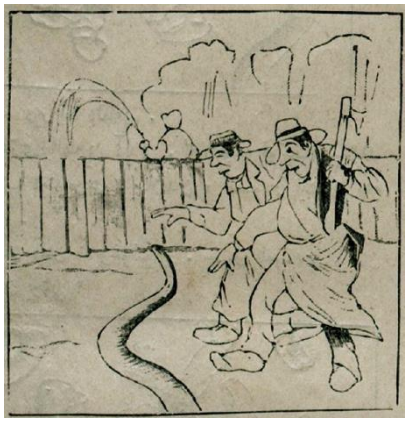

Resim 287

Resim 288

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz altmış birinci sayı, s.7,8

Derginin 17 Haziran 1315 tarihinde yayınlanan yüz yetmiş dördüncü sayısının yedinci sayfasında bir farklı hatla yazılan ilan vardır (Resim 289) . İlan Rika hattı ile yazılmıştır. Metinde Sirkeci istasyonunun yanında olan fotoğrafhaneyi, onun bütün boyutlarda fotoğraf yapması vs yazılmıştır. Sayfada olan tüm reklamlar sade olarak yazılmıştır ama bu ilan özel hattı ve çerçevede olması ve çiçekleriyle farklı tasarımlı bir ilan olmuştur.

Resim 289

Resim 290,291,292,293

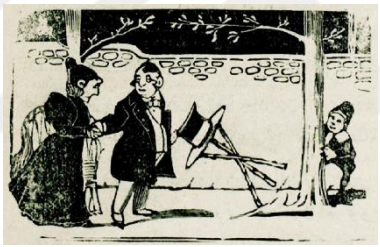

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.7

Kaynak - Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8

Kaynak -Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8

Kaynak - Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8

Kaynak -Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz yetmiş dördüncü sayı, s.8

Derginin sekizinci sayfasında “Eğlence” başlıklı metin ile ilgili dört çerçeveli storyboard resim vardır. Metinde Mösyö Jun' un oğlunun yaramaz olduğu, babası misafirleri ile konuşurken onun şapkasını içinden masaya çivilediğini (Resim 290), (Resim 291), daha sonra Mösyö Jun işe gitmek için bir eli ile misafirinin elini sıkıp konuşurken farkında olmayıp şapkayı masadan alırken şapkayı masa ile kafasına giyip gittiğini (Resim 292), (Resim 293), ve eşinin bu hali görüp oğlunu çağırıp

ondan babasına karşı yaptığı hürmetsizliğinden dolayı cevap istediğini ve ceza verdiği anlatılmıştır. Resimler Batı tarzındadır.

Derginin 23 Eylül 1315 tarihinde yayınlanan yüz seksen sekizinci sayısının beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 294). Bu resim bir fotoğraftır. Fotoğraf büyük boyutta tüm sayfayı kaplamaktadır ve dikey olarak koyulmuştur. Resmin altına (Mısır'da bir tahtırevan) yazılmıştır. İlk olarak dergide çizgi yerine fotoğraf kullanılmıştır, o yüzden tasarım açısından gayet farklı ve yaratıcı bir sayfa tasarımı oluşmuştur.

Resim 294

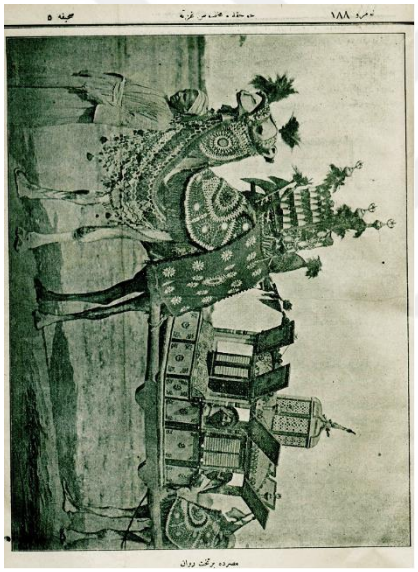

Resim 295

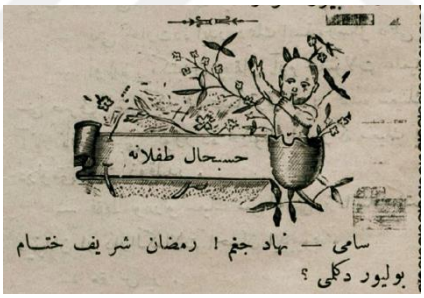

Resim 296

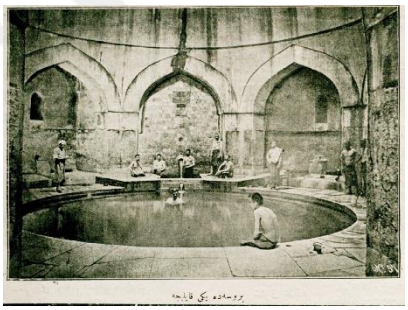

Kaynak - Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yüz seksen sekizinci sayı, s.5

Kaynak - Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.1

Kaynak - Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.5

Derginin 13 Kanun-i sani 1315 tarihinde yayınlanan İki yüz dördüncü sayısının birinci sayfasında farklı bir başlık vardır. Başlık “Hasbıhali Tifilane”?dır (Resim 295) . İlk kez dergide farklı tasarlanan bir başlık vardır. Başlık kurdele resmi içerisine yazılmıştır, yanında çiçekler arasından çıkan bir çocuk vardır. İlk kez dergide başlık yazısı resim ile karışmıştır, daha önce dergide başlıklar fakat yazı ile yazılmıştır. Bu başlık başka sayılarda da tekrar olunmuştur. Metinde iki çocuk Ramazan ayı hakkında konuşmaktadırlar. Derginin beşinci sayfasında bir resim

vardır (Resim 296) . Resmin altına (Bursa'da yeni kaplıca) yazılmıştır. Resim doğal ve fotoğraf gibidir ve altına sağda M:97 imzası vardır. Resim bu sayıdaki metinlerle ilgili değildir. Belki bazı sayılarda resimler, metin olmadan sadece çocuklara bir yeri göstermek amaçla koyulmuştur. Derginin sekizinci sayfasında bir farklı başlık vardır (Resim 297). Başlık Sülüs hattı ile yazılmıştır ve "Mülahhas Usul-ü Tenkid"dır . Metinde Mülahhas Usul-ü Tenkid kitabının, yazarının İlyas Süküti olduğu, fiyatını vs. reklam olarak tanıtılmaktadır.

Derginin 210. sayısından 259. sayısına kadar olan sayıları 1316' da (Miladi?) yayınlanmıştır.

Derginin 2 Mart 1316 tarihinde yayınlanan 210. sayısının sekizinci sayfasında bir takdir belgesinin resmi vardır (Resim 298). Resmin altına (Bir Mart 1316 tarihinden itibaren bilmeceleri doğru halledenlere matbaamızdan ita olunacak varakayı takdirin bir noyı) yazılmıştır. Bilmeceleri doğru halledecek öğrencilere Resim 298'teki takdir belgesini verecekleri belirtilmiştir. Dergide ilk olarak bu belge yayınlanmıştır. Belgede deniz, gemi, ağaç, çiçek ve doğalar ve hayali manzaranın arasında olan tabloda gazetenin takdir etme yazısı ve imzası vardır.

Resim 297

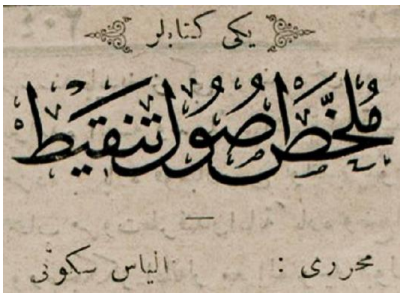

Resim 298

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz dördüncü sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz onuncu sayı, s.8

Derginin1316 (Miladi?) tarihinde yayınlanan iki yüz otuz üçüncü sayısının birinci sayfası çok özel tasarlanmıştır. Sayfa renkli olarak yayınlanmıştır (Resim 299), sayfanın yukarısında çiçekler ve kırmızı Türkiye bayrakları ile çevrelenen dairenin içerisinde Osmanlı tuğrası vardır. Dairenin altındaki altın renkli ayın içerisinde (

Yirmi beşinci senei devriye cülus-u hümayun hazreti halefet penahi) Sülüs hattı ile beyaz renkle yazılmıştır. Altında çiçeklerle çevrelenen rulo kağıtlarda ortada derginin ismi Çocuklara Mahsus Gazete yeşil renk ile ve sağ ve solunda "Padişahım çok yaşa" Tevkii hattı ile kırmızı renkle yazılmıştır. Çiçekler sarı, mavi, kırmızı, yeşil yaprakların arasında çok renkli, canlı tasarım olmuştur. İlk olarak dergide renkli bir sayfa tasarlanıp yayınlanmıştır. Bu sayfada önceki sayılar gibi derginin künyesi yoktur. Logo ve tasarımın altında doğrudan padişahın yirmi beşinci sene padişah olduğunu kutlayan şiir ile başlamıştır. Bu özel gün için derginin birinci ve kapak sayfası özel tasarlanmıştır.

Resim 299

Resim 300

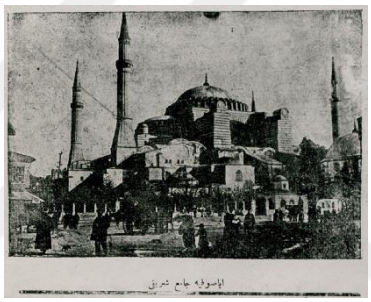

Resim 301

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.4

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.5

Derginin aynı sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 300) . Resim fotoğraf olup altına "Ayasofya Camii Şerifi" yazılmıştır. Derginin beşinci sayfasında bir resim daha vardır (Resim 301) . Resim fotoğraf olup altına "Heybeli ada iskelesi" yazılmıştır. Derginin altıncı sayfasında “Hikmete Tabiyiye” başlıklı metin ile ilgili

bir çizgi vardır (Resim 302). Metinde Arşimedes kanununun ispatı hakkında, bir cismin hacminin bilinmesine ilişkin bilgiler ve deneyler anlatılmıştır.

Resim 302 Resim 303 Resim 304

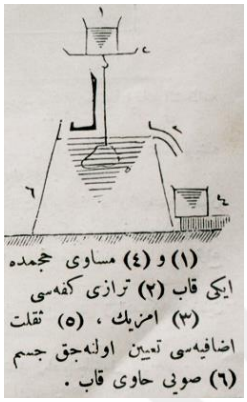

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz otuz üçüncü sayı, s.6

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.4

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.5

Derginin 9 Teşrin-i sani 1316 tarihinde yayınlanan İki yüz kırk beşinci sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 303) . Resmin altına Tarabya yazılmıştır. Resim bir fotoğraftır. Derginin beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 304). Resmin altına Hayate sayıane yazılmıştır. (sayıyane çabalamak anlamındadır). Resim fotoğrafa benziyor. Derginin sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 305) . Resmin altına (Afrika kabayılı vahşisinin oyunları) Afrika Kabile-i Vahşisinin yazılmıştır. Derginin bu sayılarında genellikle yazılar aynı sayfada ve sayıda yayınlanmamıştır ve devamı önceki ya da gelecekteki sayıda olduğu için bazı resimlerin hangi metne ait olduğunun anlaşılması zordur ve bulunmayabilir.

Resim 305

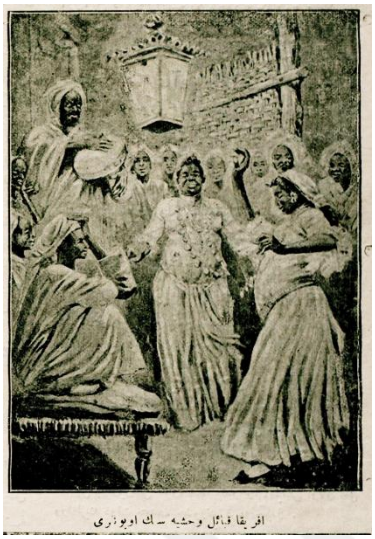

Resim 306

Resim 307

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz kırk beşinci sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.4

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.5

Derginin 22 Şubat 1316 tarihinde yayınlanan İki yüz elli dokuzuncu sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 306) . Resmin altına Amerika vahşileri yazılmıştır. Derginin beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 307). Resmin altına Hindistan'da khime neşin adamlar yazılmıştır.(Hime neşin yani çadırda yaşayan). Derginin yedinci sayfasında farklı tasarlanan bir başlık vardır. Başlık "Levayehi Hayat"dır.(Levayeh yani levheler, hayatın levheleri). Metne benzer hattı ile yazılmıştır ama güvercin motifi ile karışmıştır ve bu yüzden özel bir başlık tasarımı olmuştur (Resim 308). Metinde Levayehi Hayat, Fatima Hanım Efendi Hazretlerinin eseri olduğunu, fiyatını vs reklamda satış için bilgi verilmektedir. Derginin sekizinci sayfasında bir resim daha vardır (Resim 309) . Resmin altına Deniz Şimendüferi yazılmıştır. Resimlerin hiç birisi sayıda olan metinler ile ilgili değildir.

Resim 308

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.7

Resim 309

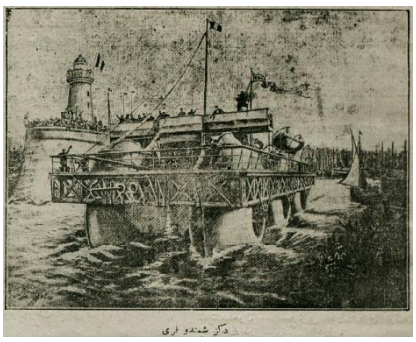

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz elli dokuzuncu sayı, s.8

Resim 310

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz altmışıncı sayı, s.4

Derginin 260 sayısından 312 sayısına kadar 1317(Miladi?) senesinde yayınlanmıştır.

Derginin 1 Mart 1317 tarihinde yayınlanan İki yüz altmışıncı sayısının dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 310) . Resmin altına Çin İmparatoru yazılmıştır. Derginin sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 311) . Resmin altına Hindistan Askeri yazılmıştır. Resimler dergide olan metinler ile ilgili değildir. Belki sadece çocuklara göstermek ve bilgi amacıyla koyulmuştur.

Resim 311

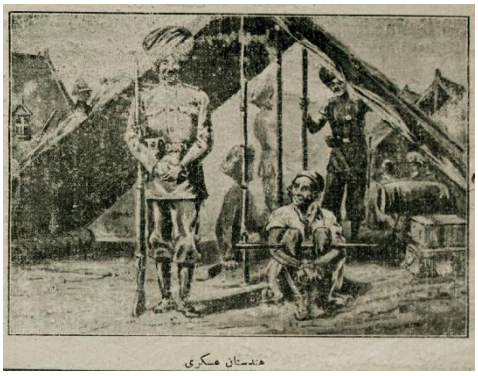

Resim 312

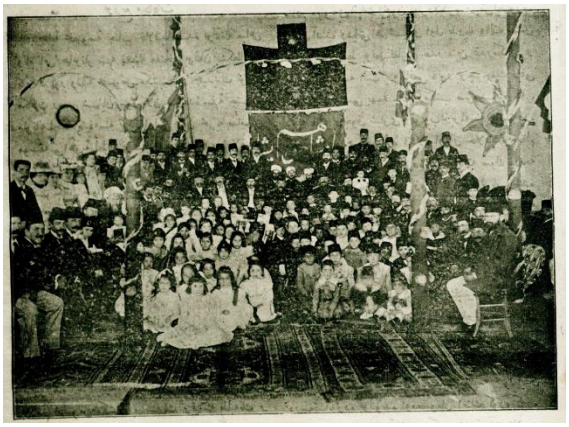

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz altmışıncı sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz seksen beşinci sayı, s.1

Derginin 30 Ağustos 1317 tarihinde yayınlanan iki yüz seksen beşinci sayısının birinci sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 312) . Fotoğraf büyük boyutta olup logonun altına yerleştirilmiştir. Fotoğrafın altına (Cülus-u hümayun hazreti şehriyarı

yevm-i mesudünde gazi köyünde kain dar-ül irfan mektebinin ba iradeye seniye hazreti hilafetpenahi icra kılınan resmi tevziyi mükafatı) yazılmıştır. İkinci sayfada olan “Tevziye Mükafat” başlıklı metinde hazrete hilafetpenahinin Beşiktaş'ta mektebe zukur ve enase mahsus mektebe aliyi hamidiyede Muhammed Ali beyefendinin konuşma yaptığını ve konuşmanın metni yazılmıştır. Bu fotoğraf tarihi bir belge olduğu için özel bir sayfa olmuştur.

Derginin 14 Teşrin-i sani 1317 tarihinde yayınlanan iki yüz doksan altıncı sayısının ayrı bir kapak tasarımı vardır. Renkli yayınlanan kapak sayfanın yukarısında Osmanlı tuğrası vardır. Onun altında iki kırmızı Türk bayrağı çarpı şeklinde koyulmuştur ve bayrakların altına Padişahım çok yaşa yazılmıştır (Resim 313) . Bunların altında da derginin ismi yazılmıştır. Yeşil ve kırmızı renklerle basılmıştır. Gazetenin kapağından sonra birinci sayfa başka sayılar gibi tekrarlanmıştır ama derginin logo ve künyesinin altına yine Osmanlı tuğrası koyulmuştur ve sağ ve solunda Padişahım çok yaşa yazılmıştır. Metin bu konu hakkında şiir ve metin ile tek sütunda yazılmıştır (Resim 314). Padişahın doğum günü olduğu için bu özel tasarımlar yapılmıştır.

Resim 313

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, Kapak sayfası

Resim 314 Resim 315

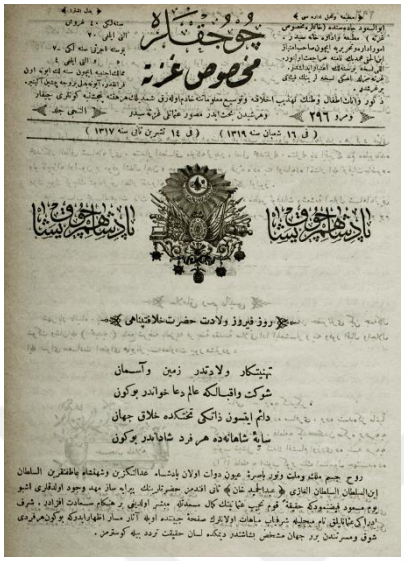
چوجقلره مخصوص غزته

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.5

Derginin beşinci sayfasında bir resim vardır (Resim 315) . Resmin altına Moda iskelesi yazılmıştır. Derginin sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 316) . Resmin altına İki kuzu yazılmıştır. Resimler sayıdaki metinler ile ilgili değillerdir.

Resim 316

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan altıncı sayı, s.8

Resim 317

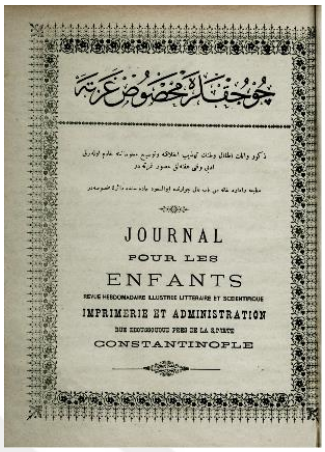

Resim 318

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, İki yüz doksan yedinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.1

Derginin iki yüz doksan yedinci sayısından sonra derginin kapak tasarımı değişmiştir ve birinci sayfadan önce bir kapak sayfa koyulmuştur (Resim 317). Kapakta tezhip motifleri gibi çiçekler ile çerçeve yapılmıştır. Sayfanın yukarısına derginin ismi yazılmıştır. Dergi hakkında bilgiler logodan çiçeklerle çizilmiş bir hat ile ayrılmıştır. Onun altında da Fransızca derginin ismi ve bilgileri yazılmıştır. Bu kapaktan sonra tekrar her sayıda olan birinci sayfa gelmiştir. Derginin bu sayısından sonra hep resim 317' deki gibi bir dergi kapağı sayılara eklenmiştir.

Derginin 28 Şubat 1317 tarihinde yayınlanan Üç yüz onuncu sayısının Resim 317'deki gibi kapağından sonra birinci sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 318) . Fotoğrafın altına (Celali müteessere hazreti hilafetpenahiden Hamidiye Hicaz Tiymur yolunun Mezireb'den itibaren otuzuncu kilometre ve üzerinde Teymur edevat bulunan bir vagonun asakiri şahane tarafından sürete soği) . Fotoğraf şah tarafından yapılmakta olan vagon yolunu ve yapanlarını göstermektedir. Derginin bu sayısında çok fotoğraf vardır. Derginin dördüncü ve beşinci sayfalarında üç fotoğraf vardır (Resim 319), (Resim 320), (Resim 321) . Bu tarihi fotografların hepsi yukarıda bahsedilen padişah tarafından yapılan lokomotif ve vagonları ile ilgilidir.

Resim 319 Resim 320 Resim 321

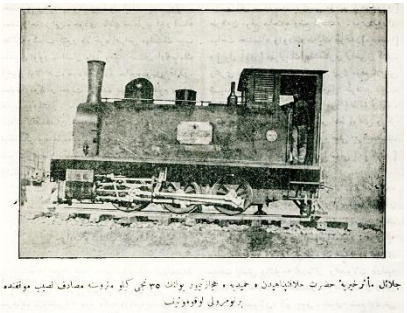

Resim 319- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.4

Resim 320- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.5

Resim 321- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, s.5

Derginin son sayfasında bir fotoğraf daha vardır (Resim 322) . Fotoğraf dikey olarak büyük boyutta tüm sayfayı kaplamaktadır. Fotoğrafın altına "Kurban bayramında Beyazıt Meydanı" yazılmıştır. İstanbul Üniversitesi'nin kapısı, Beyazıt meydanı ve insanların kalabalığı görünmektedir. Eski ve tarihi fotoğraflar derginin bu sayısını özel yapmışlardır.

Resim 322

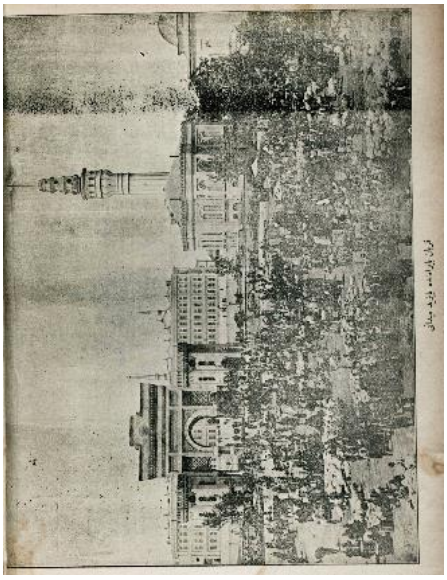

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz onuncu sayı, Son sayfa

Resim 323

Resim 325

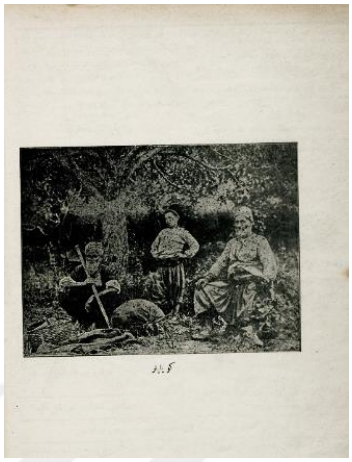

Resim 324

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, s.6

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz on sekizinci sayı, Son sayfa

1318 senesinde derginin 313. sayısından 356. sayısına kadar yayınlanmıştır.

Derginin 2 Mayıs 1318 tarihinde yayınlanan üç yüz on sekizinci sayısının altıncı sayfasında farklı bir yazı vardır (Resim 323) . Yazı Celi Divani hattı ile yazılmıştır ve Mir-i Miran Hasan Paşa... yazılmıştır. Derginin sekizinci sayfasında Mamulat-ı dahiliyemizden Hamidiye fesi yazısı, sülüs- tevkii arası bir yazı hattı ile yazılmıştır (Resim 324). Derginin son sayfasında sadece bir resim vardır ve başka yazılar yoktur (Resim 325) . Bu resim derginin daha önceki sayılarında da yayınlanmıştır ve resmin altına köylüler yazılmıştır.

Derginin 19 Ağustos 1318 tarihinde yayınlanan üç yüz otuz üçüncü sayısının kapağı ve birinci sayfası farklı tasarlanmıştır. Birinci sayfadan önce tezhib gibi çiçekler ile çerçevesi olan kapakta arka fon gri rengindeki çiçekler ile kaplamıştır ve üzerine büyük boyutta beyaz renk ile "Çocuklara Mahsus Gazete 1312" yazılmıştır. Üzerine iki kırmızı Türk bayrağı çarpı şeklinde çizilmiştir. Yukarısında kahve rengi ile Osmanlı tuğrası vardır, sağında ve solunda "Padişahım çok yaşa" yazılmıştır (Resim 326). Bu şekilde renkli olan kapağın özel tasarımı vardır. Kapaktan sonra derginin birinci sayfasında logonun altında Osmanlı tuğrası vardır, Sağında "Padişahım çok

yaşa" ve solunda "Şevketle yaşa "cümleleri yazılmıştır (Resim 327). Metinde tek sütunda padişahın tahta cülus ettiği günün kutlaması hakkında yazılmıştır. Bunun için bu sayfalar özel tasarlanmıştır. Derginin bu sayısından kapak tasarımı değişmiştir ve derginin üç yüz otuz dördüncü sayısının kapağı da önceki sayı gibi fakat arka fondaki çiçeklerin rengi değişmiştir (Resim 328) ve her sayıda farklı renk kullanılmıştır.

Resim 326

Resim 327

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz üçüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz üçüncü sayı, s.1

Resim 328

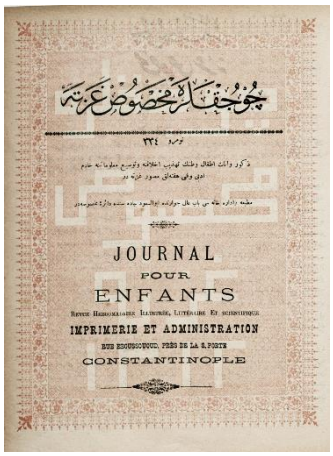

Resim 329

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz otuz dördüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, Kapak sayfası

Derginin 4 Teşrin-i sani 1318 tarihinde yayınlanan üç yüz kırk üçüncü sayısının kapak tasarımı farklı olmuştur (Resim 329). Derginin kapağında yukarıda Osmanlı tuğrasının altına Sülüs hattı ile "Viladete messudiyet bahşaye (bahşişten gelen) hilafetpenahi" büyük olarak yazılmıştır. Padişahın viladeti için özel tasarım yapılmıştır. Derginin dördüncü sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 330) . Fotoğrafın altına Karahisar sahip şehri yazılmıştır. Derginin beşinci sayfasında bir resim daha vardır (Resim 331) . Resmin altına "Manzarayı latifeden" yazılmıştır. Derginin sekizinci sayfasında bir resim daha vardır (Resim 332). Resmin altına Balık dalyanı yazılmıştır. Resimler metinler ile ilgili değillerdir.

Resim 330

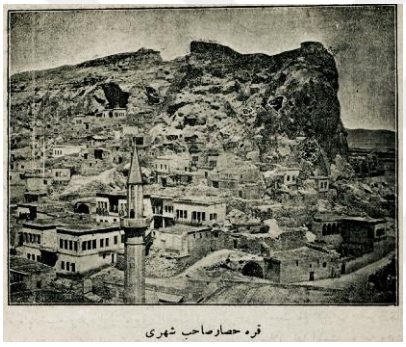

Resim 331

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.4

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.5

Resim 332

Resim 333

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Üç yüz kırk üçüncü sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Dergi sene 1319' dan (Miladi?) sonra tekrar birinci sayıdan yayınlanmaya başlamıştır ve derginin birinci sayısından ellinci sayısına kadar sene 1319' da yayınlanmıştır.

Derginin 6 Mart 1319 tarihinde yayınlanan birinci sayısının kapak sayfasının tasarımı tekrar değişmiştir (Resim 333) . Sayfanın yukarısına derginin ismi yazılmıştır, çevresini çiçekler ve ağaçlar kapatmışlardır. Sol tarafına derginin künyesi yazılmıştır. Birinci sayfa, kapaktan sonra başka sayılar gibi devam etmiştir ve logosu aynı geçen sayılar gibidir. Derginin bu sayısından itibaren sayfaların sayısı on altıya yükselmiştir, geçen senelerde sayfaların sayısı sekizdi. Derginin bu sayısından sayfa numaraları kitap gibi devamlı olmuştur ve sonraki sayının sayfa numarası önceki sayının sayfa numarasının devamıdır. Derginin sekizinci sayfasında büyük bir resim dikey olarak tüm sayfayı kaplamıştır (Resim 334). Resmin altına Tebşir-i bahar yazılmıştır. Resmin altına sağ tarafinda H.W.ll ERRICH ? imzası vardır. Derginin on birinci sayfasında bir resim daha vardır (Resim 335) . Resim "Buzlar arasında bir kış" başlıklı romanla ilgilidir ki, yazarı Jules Verne ve mütercimi Faik Sabri' dir. Roman bilimkurgudur.

Resim 334

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.8

Resim 335

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Birinci sayı, s.11

Resim 336

Resim 337

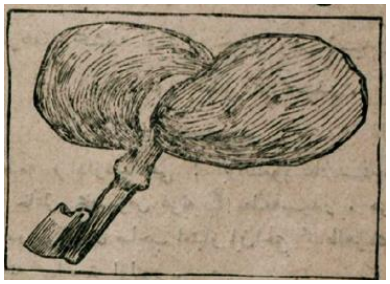

Resim 338

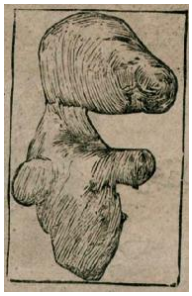

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1

Derginin 19 Hazıran 1319 tarihinde yayınlanan on altıncı sayısının kapaktan sonraki sayfasında dört resim vardır. Hepsi "Öte beri" başlıklı metin ile ilgilidirler. Metinde yeni icatlardan ve garip şeylerden bahsedilmiştir. Resim 336' da üç tekerli olup İngiltere'de icat olunmuş bir aleti göstermektedir (Resim 336) . Resim 337' de bir patates görülmektedir, bu patattes anahtarın deliğinden geçip büyümüştür ve tarla sahibinin anahtarını kaybettiği anlatılmaktadır. Resim 338 bir köpeğe benzeyen bir patatesi göstermiştir. Bir patatesten çiviler çıktığı ve nebatatın büyüme gücü anlatılmaktadır. Resim 339'da İngiltere ile Fransa'yı birbirine irtibat vermek için deniz yolu ile şimendüfer yapılacağının, deniz içinde demir yolu ve üzerinde treni göstermektedir. Yani günümüzdeki Manş Tüneli'nin yapılacağı anlatılmaktadır.

Resim 339

Resim 340

Resim 341

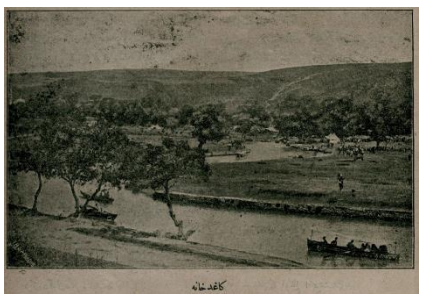

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.1

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.248

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.249

Derginin aynı sayısının iki yüz kırk sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 340). Resmin altında "Tersaneyi amire" yazılmıştır. Derginin iki yüz kırk dokuzuncu sayfasında bir resim daha vardır (Resim 341) . Resmin altına "Kağıthane" yazılmıştır. Resmin altına sol tarafında "TAVAFIADIS" ? imzası vardır. Derginin aynı sayfasında Gaetan Faradel başlığı Sülüs hattı ile yazılmıştır ve bir romanın başlığıdır. Romanın yazarı Paul de Sémant' dır (1855-1915) (Resim 342) . Derginin aynı sayısının iki yüz elli ikinci sayfasında bu roman ile alakalı bir resim vardır (Resim 343). Derginin iki yüz elli beşinci sayfasında reklam ve satış için zarif bir dikiş kutusu ve içindeki eşyalar ve fiyatını ve bir makasın resmi yer alır, reklamda neler kesebildiği, fiyatını vs. de yazılmıştır (Resim 344) . Derginin 2 Teşrin-i evvel 1319 tarihinde yayınlanan otuz birinci sayısının kapaktan sonraki sayfasında "Öte beri" başlıklı metin ile ilgili bir kaç küçük resim vardır (Resim 345) .

Resim 342

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.249

Resim 343

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.252

Resim 344

Resim 345

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.255

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz birinci sayı, s.1

Metinde yeni icatlar ve garip şeyler hakkında bilgi verilip bunların küçük resimleri gösterilmektedir. Derginin dört yüz seksen sekizinci sayfasında bir resim vardır (Resim 346) . Resim "Gaetan Faradel" başlıklı roman ile ilgilidir. Derginin dört yüz seksen dokuzuncu sayfasında bir resim vardır (Resim 347) . Resmin altına (tablo) Haylaz çocuklar yazılmıştır. Resmin altında sol tarafında Osmanlıca alfabe ile اتوجان ? imzası vardır.

Resim 346

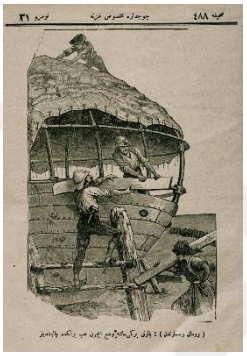

Resim 347

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On altıncı sayı, s.488

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz birinci sayı, s.489

Resim 348

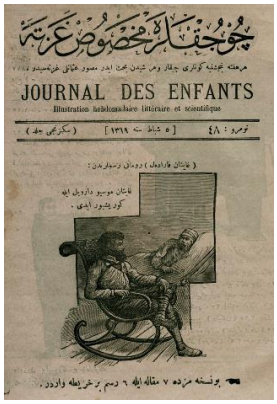

Resim 349

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.1

Derginin 5 Şubat 1319 tarihinde yayınlanan kırk sekizinci sayısının kapak sayfasında derginin isminin altında "Gaetan Faradel" başlıklı roman ile ilgili bir resim vardır (Resim 348). Derginin kapaktan sonraki sayfasında "Maraz-i Garaib" başlıklı metin ile ilgili iki resim vardır (Resim 349). Metinde dünyanın en uzun boylu adamının

isminin Batist Hugo olduğu, 1877 senesinde Alp Maritim eyaletinde doğduğu, onun pantolonuna iki adam sığabileceği vs anlatılmaktadır. Derginin aynı sayısının yedi yüz elli yedinci sayfasında “Tarih-i Tabii” başlığının üstünde bir dekoratif motif vardır (Resim 350) . Filler ve sahipleri karşı karşıya güzel bir şekilde tasarlanmıştır. Derginin aynı sayısının yedi yüz altmışıncı sayfasında büyük boyutta bir resim dikey olarak sayfayı kapatmıştır (Resim 351) . Resmin altına Japonya'nın mağarri ? hükümeti olan Tokyo' da bir sokak yazılmıştır .

Resim 350

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.757

Resim 351

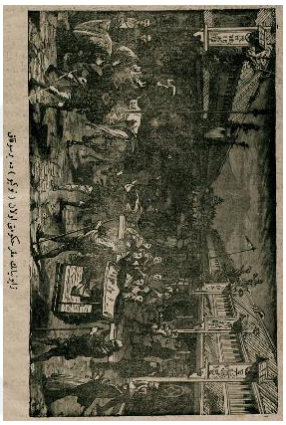

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.760

Resim 352

Resim 353

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.761

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, s.761

Derginin yedi yüz altmış birinci sayfasında da Japonya hakkında iki resim vardır. Birinci resmin altına "Japonya'da berber" yazılmıştır(Resim 352) . İkinci resmin altına "Japonya'da (Guruma) denilen araba" yazılmıştır (Resim 353). Derginin aynı sayısında bazı dekoratif motifler vardır (Resim 354) . Derginin aynı sayısının son

sayfasında bir harita vardır (Resim 355). Haritanın altına Aksa-yı Şark (Uzakdoğu) haritası yazılmıştır.

Resim 354

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı

Resim 355

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Kırk sekizinci sayı, Son sayfa

Derginin birinci sayısından ellinci sayısına kadar 1319 senesinde yayınlanmıştır. Sene 1320' de tekrar birinci sayıdan ellinci sayıya kadar yayınlanmıştır.

Derginin 4 Mart 1320 tarihinde yayınlanan birinci sayısının kapak sayfasında logonun altında bir resim vardır (Resim 356) . Resmin altına "Bir manzarayı bahar" yazılmıştır. Resmin altına sağ tarafında C.PhilliAMs? imzası vardır. Sayfanın altına "Bu nüshamızda sekiz makale ile sekiz resim vardır" yazılmıştır. Kapaktan sonraki sayfada yukarıda bir dekoratif çizim vardır (Resim 357) . Bir kız ve bir erkek çocuk okuma halindedirler ve altında derginin içerikleri yazılmıştır. Çizimdeki erkek çocuğun boynuna papyon takılıdır. Bu sayfadan sonra tekrar üçüncü sayfada logo ve derginin künyesi tekrar olunmuştur (Resim 358) .

Resim 356 Resim 357 Resim 358 Resim 359

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, kapaktan sonra

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.3

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.5

Derginin beşinci sayfasında “Radyum ve yeni şualar” adlı başlığın bir dekoratif motifi vardır (Resim 359). Derginin sekizinci sayfasında “Andre, Anatole France'ın bir hikayesi” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 360) . Resmin metnin içerisine girişi ve Rika hattı ile yazılan başlık iyi bir sayfa düzenini oluşturmuştur. Derginin dokuzuncu sayfasında bir resim vardır (Resim 361) . Resmin altına "Çin'de merasim-i tedfiniye" yazılmıştır. Derginin onuncu sayfasında Andre, Anatole France'ın bir hikayesi başlıklı metinle ilgili bir resim daha vardır (Resim 362) . Derginin farklı sayılarında dekoratif resimler vardır, bazıları başlıklarla ilgilidir. (Resim 363). Derginin on ikinci sayfasında “Akşam” başlıklı edebi metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 364). Derginin on beşinci sayfasında “Maraz-ı Garaib” başlıklı metin ile ilgili metnin arasında garip nebatatın resimleri vardır (Resim 365) . Derginin on altıncı sayfasında bir resim daha vardır (Resim 366) . Resmin altına "Tablo:büyük peder hafidesinin boyunu ölçüyor" yazılmıştır.

Resim 360 Resim 361 Resim 362

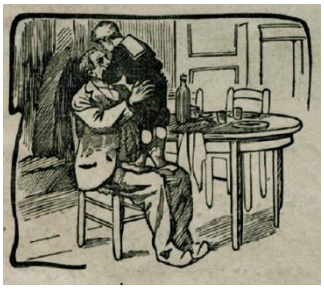

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.8

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.9

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.10

Resim 363 Resim 364

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.12

Resim 365 Resim 366

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.15

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 4 Mart 1320 tarihi,birinci sayı, s.16

Resim 367 Resim 368

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, s.264

Derginin 24 Haziran 1320 tarihinde yayınlanan on yedinci sayısının kapak sayfasında bir resim vardır (Resim 367). Resmin altına Bu kere "Amerika'da vaki Saint Louis şehrinde geşad ? edilen sergide ziraat dairesi" yazılmıştır. Derginin aynı sayısının iki yüz altmış dördüncü sayfasında bir resim vardır (Resim 368). Resmin altına "İtalya'da vaki Veniz şehrinde çarşılı köprü" yazılmıştır. Resmin altına sağ tarafta A.CLO zzxL ? imzası vardır. Derginin iki yüz altmış beşinci sayfasında "Tülüyi şems" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 369). Dergide önceki dekoratif motiflerden hariç başka dekoratif motifler de vardır (Resim 370).

Resim 369 Resim 370

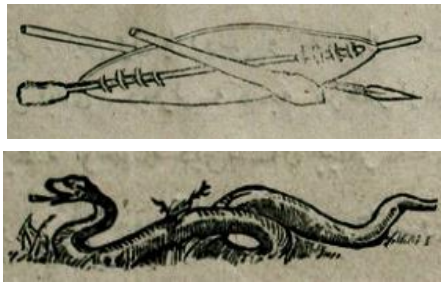

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, s.265

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı

Derginin iki yüz yetmişinci sayfasında "Küçük hanım kızlara el işleri" başlıklı metin ile ilgili resim vardır (Resim 371). Resimde iki tarz balık tabağına altlık ve neresi hangi renkle yapılması gerektiğini yazmıştır. Derginin son sayfasında "Maraz-i

garaib” başlıklı metin ile ilgili metnin arasında resimler vardır (Resim 372) . Metinde garip şeyler hakkında bilgi verilmiştir.

Resim 371 Resim 372 Resim 373 Resim 374

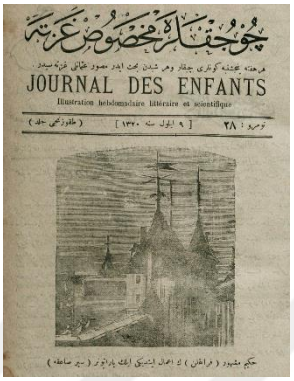

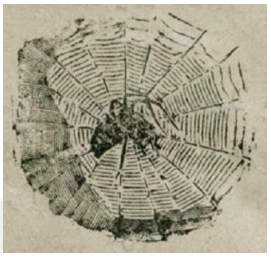

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, s.270

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, On yedinci sayı, Son sayfa

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.437

Derginin 9 Eylül 1320 tarihinde yayınlanan yirmi sekizinci sayısının kapak sayfasında bir resim vardır (Resim 373) . Resmin altına Hekim-i meşhur (Franklen)in imal ettiği ilk paratoner (siper-i saika) yazılmıştır. Derginin dört yüz otuz yedinci sayfasında “Örümcek” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 374). Metnin dört yüz kırkıncı sayfasında bir resim vardır (Resim 375). Resmin altına "Sultanahmet'te Dikilitaş" yazılmaktadır. Dergideki başka dekoratif motifler de vardır ki, bunlar metinlerin başlarına ya da sonlarına koyulmuştur (Resim 376).

Resim 375

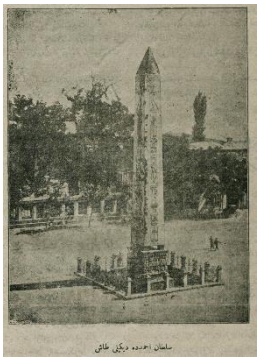

Resim 376

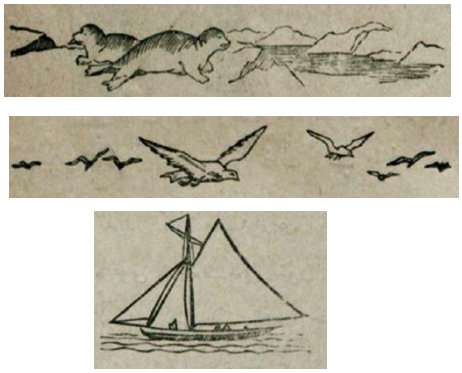

Resim 377

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.440

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Yirmi sekizinci sayı

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Kapak sayfası

Derginin 2 Kanuni Evvel 1320 tarihinde yayınlanan otuz dokuzuncu sayısının kapak sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 377) . Fotoğrafın altına Udi Hafiz Muhammed Efendi yazılmıştır. Derginin altı yüz on altıncı ve altı yüz on yedinci sayfalarda iki sayfayı tutan büyük bir resim vardır (Resim 378). Resmin altına Glus'de şimendüfer istasyonu (غلوصده شمندوفر استاسیونی) yazılmıştır. Dergide başka dekoratif motifler de vardır (Resim 379) .

Resim 378

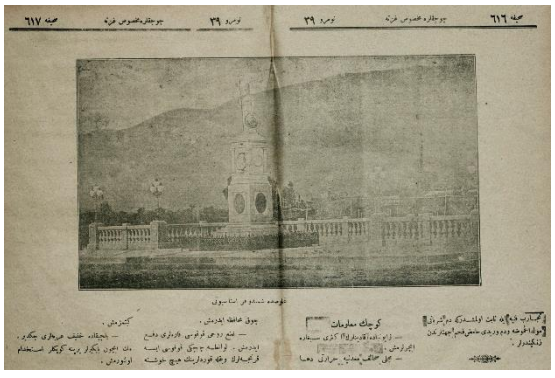

Resim 379

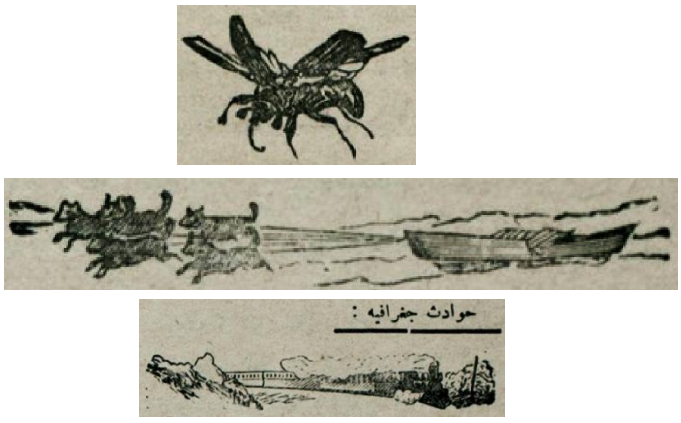

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, s.616,617

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı

Derginin son sayfasında “On beş yaşında bir kaputan”romanı ve yazarı Jules Verne ile ilgili bir resim vardır (Resim 380) .

Resim 380

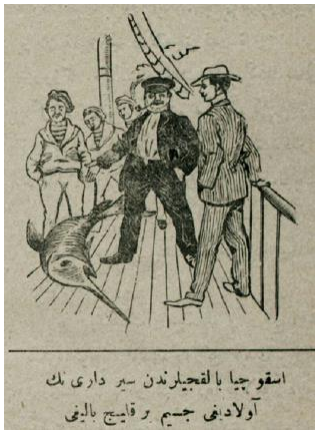

Resim 381

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Son sayfa

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, kapak sayfası

Resim 382

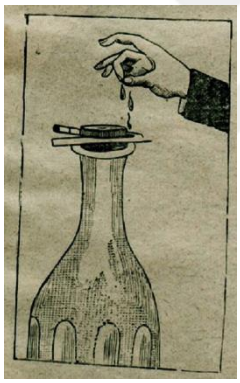

Resim 383

Resim 384

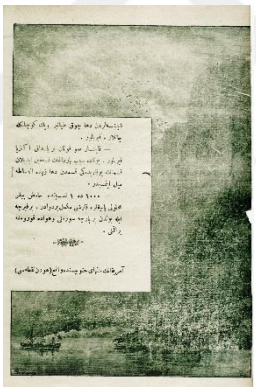

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.6

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.8

Sene 1321'den sonra dergi sayı birden başlayrak yayınlanmıştır.

Derginin 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayısının kapak sayfasında bir daire içerisinde resim vardır (Resim 381). Resmin altına iki bebek yazılmıştır. Kapaktan sonraki sayfada çocukların oyunları ile ilgili bir resim vardır (Resim 382). Derginin altıncı sayfasında "Deruzera" ? başlıklı metin ile ilgili bir nebatın resmi vardır ve onun hakkında metinde bilgi verilmiştir (Resim 383). Derginin sekizinci sayfasında resmin ortasında yazılar vardır (Resim 384) . Resmin içerinde sol

tarafında Amerika'nın müntehayi cenubisinde vaki (Horn noktası) yazılmıştır. Resim bir manzarayı gösteriyor, belki yazı manzaranın mekanıdır. Bu tarz tasarım farklı olmuştur çünkü yazılar resmin kesildiği yerin içerisine yazılmıştır. Derginin dokuzuncu, onuncu ve on birinci sayfalarında "Bir Çinli terzi" başlıklı hikaye, Alexandre Dumas' nın bir feğresi ? ile ilgili üç resim vardır (Resim 385), (Resim 386), (Resim 387) .

Resim 385 Resim 386 Resim 387

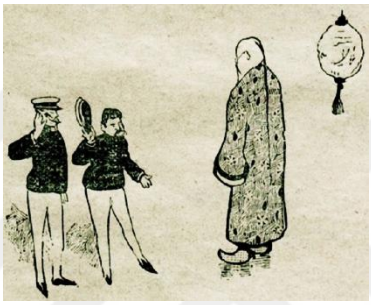

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.9

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.10

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.11

Derginin on dördüncü sayfasında başlık ve metne giren bir resim vardır (Resim 388). Metnin başlığı "Küçük hanım kızlara"dır. Resmin çerçeve gibi başlığın yukarısında olması güzel bir tasarım olmuştur. Resimde çiçekler, kuşlar ve böcekler vardır. Çerçeve gibi olan resmin solunda HERRICK imzası vardır. Bir sonraki sayfada "Havadis-i Coğrafiye" başlığı resmin içerisindedir (Resim 389). Derginin son sayfasında "Maraz-i Garaib" başlıklı metin ile ilgili metnin arasında bir nebat ve balığın resimleri ve bilgileri vardır (Resim 390) .

Derginin 2 Haziran 1321 tarihinde yayınlanan on dördüncü sayısının kapak sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 391) . Resmin altına "Japonya umum kumandanı Mareşal Oyama' nın çadır-ı pişgahında bir Amerikalı muhabir tarafından alınan son resmi " yazılmıştır. Derginin iki yüz on yedinci sayfasında bir resim vardır (Resim 392). Resim dikey olarak tüm sayfayı kapatmıştır.

Resmin sağ tarafında "Menazır-ı tabiiyeye latifeden : Kastamonu civarında bir çiftlik" yazılmıştır.

Resim 388 Resim 389 Resim 390

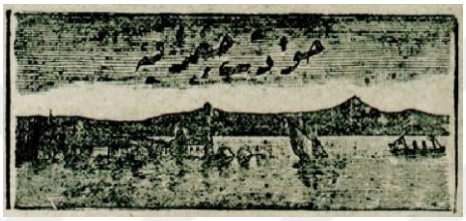

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.14

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, s.15

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 3 Mart 1321 tarihinde yayınlanan birinci sayı, Son sayfa

Resim 391

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihinde yayınlanan on dördüncü sayı, kapak sayfası

Derginin son sayfasında bir resim vardır (Resim 393). Resmin altına "Paris belediye dairesi" yazılmıştır. Resmin altına sol tarafında WHYMPER İmzası vardır. Edward

Whymper (27 Nisan 1840 - 16 Eylül 1911), 1865 yılında Matterhorn'un ilk tırmanışıyla tanınan en iyi İngiliz bir dağcı, kaşif, illüstratör ve yazardı. Edward Whymper 27 Nisan 1840'da İngiltere'nin Londra kentinde dünyaca ünlü ahşap gravür sanatçısı Josiah Wood Whymper ve Elizabeth Claridge tarafından dünyaya geldi. Onbirinci çocuğun ikincisiydi, ağabeyi sanatçı ve kaşif Frederick Whymper'dı. Erken yaşta odun oymacılığı eğitimi aldı[107]. Resim 393 Whymperin gravür eserlerindendir.

Genel olarak Çocuklara Mahsus Gazete'nin çoğu resimleri metinler ile ilgili değillerdir. Derginin ilk senesinde metin ile resim bağlantısının daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Ancak daha sonraki senelerde bu bağlantısının bozulduğu görülmektedir .

Resim 392

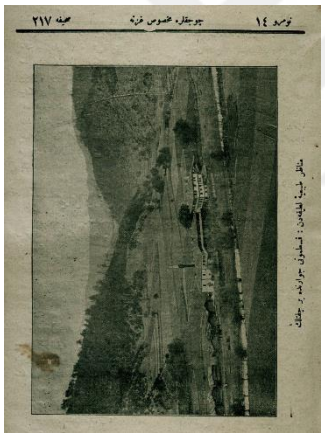

Resim 393

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihinde yayınlanan on dördüncü sayı, s.217

Kaynak- Çocuklara Mahsus Gazete dergisi, 2 Haziran 1321 tarihinde yayınlanan on dördüncü sayı, Son sayfa

[107] (Çevrimiçi) https://prabook.com/web/edward.whymper/3725381

19- Çocuklara Rehber

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK : 1956 SB 219, BK: 0.224, ESÖ: 213, HTU: 78

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu iki farklı hatla hazırlanmıştır. "Çocuklara" sözcüğü Rika hattıyla ve "Rehber" sözcüğü ise Sülüs hattı ile yazılmıştır. Logo sayfanın ortasına yukarıya yerleştirilmiş, derginin yayınlandığı sene olan (1314) de altına yazılmıştır (Resim 394). Derginin künye bilgileri logonun sağ, sol ve altına yazılmıştır ve iki ince siyah hat ile metinden ayrılmıştır "...Etfal-i zükür ve inasın tehzib-i ahlak ve tevsi-i malumatına hadim haftalık risaledir / Sahib-i İmtiyaz ve Müdiri: Ahmed Midhat / Mahall-i idaresi: Selanik de Hükumet Caddesinde Ali Neş et kütüphanesidir / Umur- ı idare ve tahririye için kütüphaneye müracaat olunur / Nüshası 20 paradır / Bedel-i İştirası: Mecidiye ondokuz kuruş hesabıyla bir seneliği Selanik için 20, altı aylığı 12, sair mahaller için bir seneliği 30, altı aylığı 17 kuruştur / Osmanlı Matbaası – Aziz Midhat ve Şürekası / Selanik / 1313- 1897[108]...". Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 395) .

Resim 394

Resim 395

Resim 396

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Yirminci sayı, s.1,2

[108] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s. 93

Siyah-beyaz olarak basılan dergi, toplamda sekiz sayfadır. Derginin başlıkları ilk sayfalarda metin ile aynı boyuttadır, özel tasarımı yoktur ve metin ile aynı hatta yazılmıştır. Dergide hiç bir resim ve dekoratif motif ve fotoğraf bulunmayıp, yalnızca yazıdan oluşturulmuştur. Derginin bazı sayılarında farklı hat ile yazılan başlıklar da vardır. Derginin ilk sayısı 10 Nisan 1313/22 Nisan 1897 tarihinde yayınlanmış olup, toplamda 166 sayı yayınlanmıştır. Derginin sade bir tasarımı vardır ve özel sayfa düzeni yoktur.

İlk sayıdaki "Mesleğimiz" başlıklı yazıda çocukların eğlenmeye hakları olduğu ve boş vakitlerinde nasıl eğlenmeleri için rehberlik yapmak istendiği ve bu sebeple derginin adının "Çocuklara Rehber" konulduğu belirtilmiştir. Dergi, 1897-1901 yılları arasında çocukları eğlendiren bir dergi olmuştur ve ayrıca yurtiçi ve yurtdışından özellikle eğitim ağırlıklı verdiği haberler ile çocukların bilgilerinin artmasına da yardımcı olmuştur.

Derginin 21 Ağustos 1313 tarihinde yayınlanan yirminci sayısının birinci ve ikinci sayfaları tek sutün olarak yayınlanmıştır. Logonun altında çerçevenin içerisinde "Cülüs-u Hümayun Miyamen ?? meşhun ? hazreti zıllillah " matbaa nesih hattı ile yazılmıştır. Altında Osmanlı tuğrası vardır. Onun sağ ve sol tarafında "padişahım şevketle beyk yaşa" da aynı hat ile yazılmıştır. Metin de padişahın tahta oturması hakkındadır (Resim 396) . Derginin 27 Teşrin-i sani 1313 tarihinde yayınlanan otuz dördüncü sayısında farklı hatla yazılan başlıklar görülmektedir. "Münderecat" adlı başlık Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 397). "Mütenevviye" yazılan başlık ise Talik hattı ile yazılmıştır(Resim 398). "Şüüne Makatep" başlığı Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 399). "Muhaberat-i aleniyye" başlığı Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 400). Bu başlıklar devamdaki sayılarda da görülür.

Resim 397

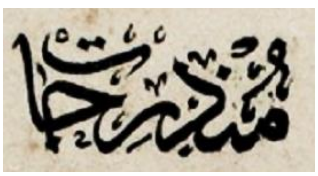

Resim 398

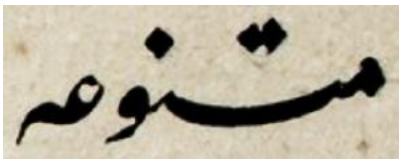

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı

Resim 399 Resim 400

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dördüncü sayı

Derginin otuzbeşinci sayısının yedinci sayfasında "Rehber-i hesab" başlığı Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 401) . Derginin otuz yedinci sayısının dördüncü sayfasında "Kutba seyahat" başlığı Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 402). Derginin beşinci sayfasında Arapça yazlan bir başlık "Şetta?" Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 403) . Derginin otuz dokuzuncu sayısının birinci ve kapak olan sayfasında padişahın viladeti olduğu için özel hatlar ile yazılmıştır. Logonun altında Osmanlı tuğrası vardır, onun altında Celi Divanı hattı ile yazılmıştır (Resim 404).

Resim 401 Resim 402 Resim 403

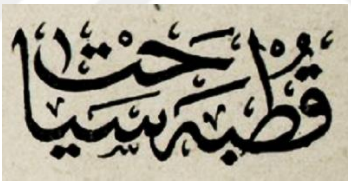

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuzbeşinci sayı, s.7

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz yedinci sayı, s.4

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz yedinci sayı, s.5

Dergi birinci senesinde 52 sayı yayınlanmıştır ve ikinci senesinde tekrar birinci numaradan yayınlanmaya başlamıştır. Derginin ikinci senesinin yirminci sayısında padişahın tahta oturuşunu kutlamak için Resim 404'deki gibi yazı ve tuğra vardır (Resim 405). Derginin ikinci senesinin otuz yedinci sayısında da padişahın viladeti için aynı tasarım vardır (Resim 406). Dergi ikinci senesinde de elli iki sayı yayınlanmıştır ve üçüncü senesinde tekrar birinci numaradan yayınlanmaya başlamıştır.

Resim 404 Resim 405 Resim 406 Resim 407

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Otuz dokuzuncu sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, İkinci senesinin yirminci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, İkinci senesinin otuz yedinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senede birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 408 Resim 409

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 410

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası

Üçüncü senede birinci sayıda bir kapak tasarımı dergiye eklenmiştir (Resim 407). Tezhip gibi çiçekler ile kapakta çerçeve oluşturulmuştur. Logo yukarıda ortaya koyulmuştur ve künye bilgileri orta bölümde yazılmıştır. Kapaktan sonra yine de

Resim 395'deki gibi sayfada logo vardır. Ama devamındaki sayılarda Resim 407' teki kapak yoktur ve devamlı olarak yayınlanmamıştır. Derginin üçüncü senesinin üçüncü sayısından derginin birinci sayfasının tasarımı değişmiştir (Resim 408). Bu kapak bol resimleri ile dekoratif bir sayfa olmuştur. Sayfa elyazısı kitaplar gibi olmuştur. Sayfanın yukarısında dekoratif tezhibin motifinin içerisinde küre, teleskop, laboratuvar malzemeleri, resim malzemeleri, deniz manzarası tekne vs.. vardır (Resim 409) . Sayfanın ortasında logo Rumi tezyinatlı Sülüs hattı ile yazılmıştır (Resim 410) . Sayfanın alt kısmında da dekoratif motiflerin içerisinde laboratuvar malzemeleri, tarım ve tarımcılık malzemeleri, ağaçlar, kitaplar ve bol resimli bir sayfa olmuştur (Resim 411) .

Resim 411

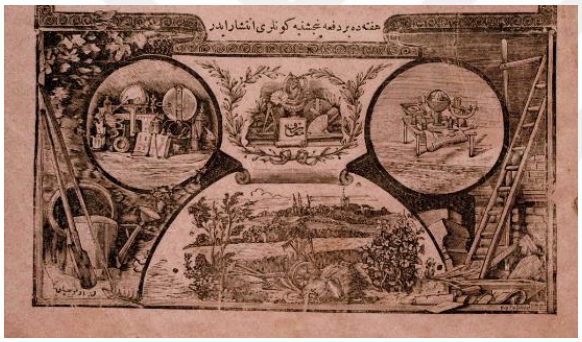

Resim 412

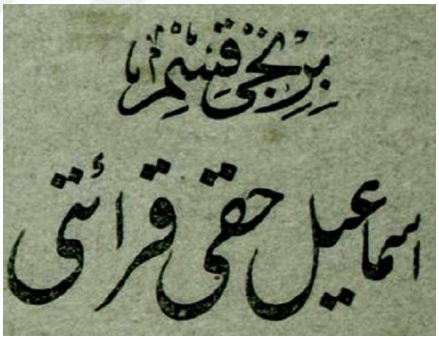

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin üçüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin onuncu sayı, Son sayfa

Sayfanın sol tarafında altta Osmanlıca alfabe ile اونودیان :و ? imzası ve sağ tarafında altta da Latin alfabesi ile K.U lUDJIAN ? İmzası vardır. Derginin bu sayısı 12 sayfadır ve başta iki sayfası ve son iki sayfası kırmızı tonlu bir kağıtla yayınlanmıştır. Derginin geri kalan sayılarında da Resim 408'teki kapak tasarımı ve bu renkli olan iki sayfa devam etmiştir. Derginin üçüncü senesinin onuncu sayısının son sayfasında iki farklı başlık vardır. “Birinci kısım” Tevkii hattı ile yazılmıştır ve devamında “Esmayı ?hakkı kıraati” Talik hattı ile yazılmıştır (Resim 412). “Birinci sene”başlığı Nesih hattı ile ve devamında “Esmayı? hakkı şerifi? ” başlığı Talik hattı ile yazılmıştır (Resim 413).

Resim 413

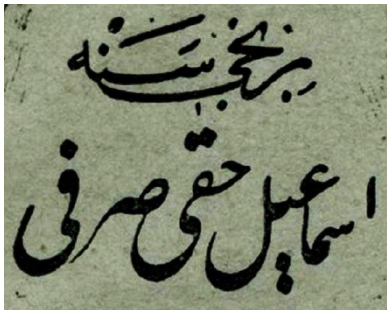

Resim 414

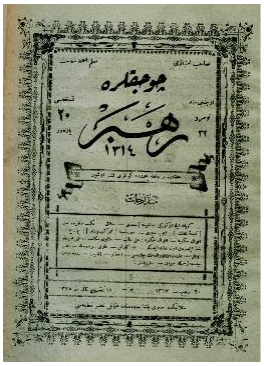

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin onuncu sayı, Son sayfa

Kaynak- Çocuklara Rehber dergisi, Üçüncü senesinin Otuz ikinci sayı, Kapak sayfası

Derginin üçüncü senesinin yirminci sayısında padişahın tahta çıkışı için Resim 406'daki tasarım gibi kapaktan sonra bir sayfa tasarımı vardır. Derginin üçüncü senesinin otuz ikinci sayısının kapak tasarımı değişmiştir. Tezhip tablosu gibi çiçekler ile çevrelenen kapağın yukarısında logo ve altında künye vardır. Ortada dikdörtgen içerisinde "içerisindekiler" yazılmıştır (Resim 414). Kapak ve sonraki sayfası ve derginin son iki sayfasında renkli kağıtlar kullanılmıştır. Bu kapak ve renkli kağıtlar sonraki sayılarda da devam etmiştir. Derginin üçüncü senesinin otuz altıncı sayısında padişahın viladeti için Resim 406'daki tasarım gibi kapaktan sonra bir sayfa tasarımı vardır.

Dergide herhangi bir resim ya da dekoratif bir motif kullanılmamıştır. Sade bir tasarım ve sayfa düzeni olarak farklı hatlarla yazılan bazı konu başlıkları vardır.

20- Çocuk Bahçesi

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SB 123, HTU: 3127(54), MK:768, (her üç kütüphanede tam koleksiyon) BDK: O.384, BİK: 8131, ESÖ: 202, TBMM: UR 2136

Çocuk Bahçesi Selanik' te yayınlanan üçüncü çocuk dergisidir. 13 Kânûn-ı Sâni 1320/26 Ocak 1905 tarihinde ilk sayısı yayınlanan derginin ifade-i mahsusasında çıkış amacı şu şekilde açıklanıyor : "... (.) Fikrinizi terbiye eden mektep dersleriyle uğraştıkça biraz istirahat etmek, başka fakat nafi şeylerle meşgul olma ihtiyacı yüz gösterir. (.) Bunun içindir ki size bütün hıyâban-ı fazileti, türlü türlü ezhar-ı marifetle süslenmiş, çağlayanlarından beste-i gayret, tuyûrundan zemzeme-i şetâret dökülen bir bahçe, bütün âmâlinize hâdim bir Çocuk Bahçesi ihzar ettik ...".

Bu süslü tanıtım cümleleri Çocuk Bahçesi'nin iddiasını da ortaya koyuyor. Çocuklar için çıkan bir dergi olmakla beraber Mehmed Emin[Yurdakul], Tevfik Fikret, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Raif Necdet [Kestelli], Ali Ulvi [Elöve], Nigâr Binti Osman, Hüseyin Cahid [Yalçın] Celal Sahir [Erozan] gibi imzaları bünyesinde barındırır. İlan için bir tarife yayınlanan ilk çocuk dergilerinden biri olan Çocuk Bahçesi dönemin ünlü yazarlarının eserlerine yer vererek bu alanda da öncülük yapmış olur.

Bu kadar ünlü kişinin yazdığı dergi bir müddet sonra göze çarpmış olacak ki, 22. Sayıda (16 Haziran 1321 / 29 Haziran 1905) bir Tebligat- Resmiyye yayınlanıyor: Vilayet-i celile tercümanlığından tebliğ olunmuştur: Çocuk Bahçesi risalesinin on dokuz numaralı nüshasında usul-i tenbihat-ı vakıaya mugayir neşriyatta bulunduğundan bâdema bu gibi mebahis-i memnuanın gazete sütunlarına geçirilmemesi ve tekerrürü halinde gazetenin tatil edeceği ve işbu ihtarnamenin aynen gazetenizle neşri bâ emr-i sâmi-i hazret-i velayetpenahi tebliğ olunur. 13 Haziran 321 fakat bu sayıda da hoşa gitmeyen bir durum ortaya çıkmış olmalı ki, ertesi sayı (N:23) ancak üç hafta sonra 7 Temmuz 1321/20 Temmuz 1905' te yayınlanabilir. Bu sayıdaki arz-ı itizar da daire-i aidesinin emir ü tebliği üzerine risalemiz, iki hafta müddetle tatil olunduktan sonra bu kere yine muhterem kârilerinin ellerini takbîle muvaffakıyetle kesb-i fahr-i mübahat ediyor ibaresi yer alır.

Bu uzun cümlelerin buraya alınışının sebebi hem bir çocuk dergisi olduğunu iddia eden Çocuk Bahçesinin okuyucuları olan çocuklardan özür dilemek için kullandığı dil hem

de gene bir çocuk dergisinin yazılarından dolayı kapatılmış olmasının vurgulanmasıdır.

Mektep tiyatroları bu mecmuada çocuklara sunulan edebi eserler olarak ortaya çıkar. Okullardan verilen haberler, hikayeler, çocuk terbiyesine dair yazılar, bir kısım şiirler derginin çocuklara hitap eden bölümlerini meydana getiriyor. Çocuk Bahçesi 43. Sayısıyla (1 Kânun-ı Evvel 1321/ 14 Aralık 1905) yayın hayatından çekiliyor[109].

Derginin ayrı kapağı vardır, logo dikey olarak sülüs hattıyla bir dikdörtgen çerçeve içerisinde büyük boyutta kapak sayfanın ortasında yazılmıştır, derginin künyesi logonun iki tarafında dikey olarak yazılmıştır : "... Nevresidegânın tenvir-i efkâr ve tehzib-i ahlakına hâdim haftalık risaledir / Sahib-i İmtiyaz: N(un) Necati / Müdiri: A(yın) Medhî / Umur-ı idare ve tahririyeye müteallik hususat için müdir namına müracaat edilir / İdarehanesi: Asır Matbaasında daire-i mahsusa / Mesleğimize münasip âsâr maalmemnuniye kabul edilir / Nüshası 20 paradır / Mecidiye 19 kuruş hesabıyla seneliği Selanik için 25, altı aylığı 13, sâir mahaller için seneliği 30 altı aylığı 15.5 kuruştur / İlanatın satırından iki kuruş alınır / Derc edilmeyen evrak iade edilmez / Hamidiye Sanayi Mektebi Matbaası / Selanik / 1320- 1905..." (Resim 415) .

[109] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s. 97-98

Resim 415 Resim 416

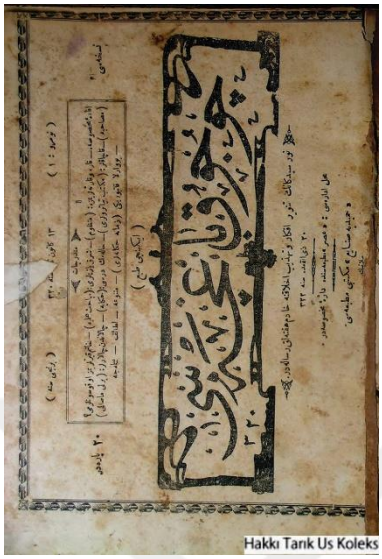

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.2

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Sütunlar siyah ince bir hat ile ayrılmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır, derginin ikinci sayfasında da logo daha küçük boyutta tekrarlanmıştır ve künye logonun iki tarafında yazılmıştır (Resim 416) . Dergi 16 sayfadır.

Siyah-beyaz olarak basılan derginin resmi yoktur. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metnin aynı boyutunda yazılmıştır ama bazı başlıklar Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Dergi 43 sayı yayınlanmıştır. Dergide resim olmaması basım teknolojisinin gelişmediğini göstermektedir. Derginin tasarımı çocuklara uygun değildir ve tam yetişkinlere hazırlanan bir tasarımı vardır. Sayfaları yazı dolu olan dergi tasarım açısından çocuklara uygun değildir.

21- Musavver Küçük Osmanlı

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1962 SB 239, ESÖ: 799, HTU: D.66

Dergi üç sayı yayınlanmıştır. İkinci sayı kütüphanelerde bulunmamaktadır. İlk sayısı 30 Teşrin-i sani 1325/13 Aralık 1909 tarihini taşıyan bu derginin eğitici bir dergi olmaya gayret ettiği söylenebilir.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo ortada yukarıda Sülüs hattıyla yazılmıştır, logonun iki tarafında künye yazılmıştır: "... Sahib-i imtiyaz ve Müdir-i Mesulü: A. Şerif / Sermuharriri: İbnülhilmi A. Vasfi / Nüshası 20 paradır / Ruşen Matbaası- Ahmed Saki Bey Matbaası / Istanbul / 1325..." (Resim 417).

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Derginin birinci sayısında beş fotoğraf ve bir bilmece resmi vardır . Bu fotoğraflar mekteplerdeki öğrencilerindir ve altına adları ile hangi mektepte okudukları kısa bir satırda yazılmıştır. Bu fotoğrafların metinlerle ilgisi yoktur. Fotoğrafların örnekleri Resim 418'de görülmektedir. Metinler tarih, coğrafya, ahlak, hesap dersleri vb. hep ders konularıdır. Dergide metinlerle ilgili hiç bir resim, illüstrasyon ve fotoğraf yoktur.

Resim 417

Kaynak- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 418

Kaynak- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Birinci sayı, s. 4-5

Derginin üçüncü sayısında iki fotoğraf vardır, ilki derginin birinci yani kapak sayfasında Rehber-i saadet mektebin müdürü Muhammed Celal Bey' in fotoğrafıdır (Resim 419), diğeri de başka bir mektebin çalışkan öğrencilerinin fotoğrafıdır (Resim 420) .

Derginin bu sayısında da bu fotoğraflardan başka resim, illüstrasyon ve dekoratif motif yoktur. Bu sayıda da tarih, hesap dersleri gibi ders konulu metinler vardır.

Derginin tasarımı çocuklara uygun değildir, herhangi bir resim, illüstrasyon, dekoratif motif yoktur. Fotoğraflar metinler ile ilgili değildir. Ağır bir ders dergisi olarak yetişkinlerin dergi tasarımına daha yakındır.

Resim 419

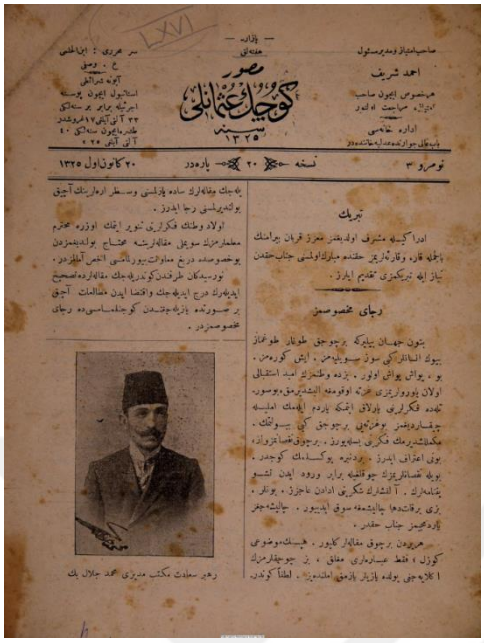

صاحب امتیاز ومدیر مسئول
احمد شریف
هر خصوص ایچون صاحب امتیازه مراجعت اولنور
اداره خانه‌سی
باب عالی جوارنده عمارت نومرو ۳

سر محرری : ابنا خلقی
ع . رمزی
آبونه شرائطی
استانبول ایچون پوسته اجرتیله برابر سنه‌لکی ۳۲ آ لیره آلتی ۱۷ غروشدر
طشره‌یا ایچون سنه‌لکی ۴۰ آلتی آیلغی ۲۰ غروش

مصور کوچک عثمانلی

سنه ۱۳۲۵

نومرو ۳ — نسخه ۲۰ پاره‌در — ۲۰ کانون اول ۱۳۲۵

تبریک

ادرا کیله مشرف اولدیغمز عزیز قرمان برادرمزك باشلمغه قرار وقار ایلدیکی جریده مبارك اولمسی جناب حقدن نیاز ایله تبریکلری تقدیم ایلرز .

رجای مخصوصمز

بتون جهان بیلیرکه برجوق طوتمار طوغمازیوك الطاتارکی سوز سویلیه‌مز . ایش کورمه‌مز . بو ، پراتی اولور . یازده وطنمزك امید استقبالی اولان یاووریمزی عزیز اوقومه‌نك اشتیاقیله وسوسه‌ی تهدده فکرلری بازلای ایتمك پاردیه ایله‌مك امیله چیقاردیغمز بومرتبه‌ی برجوق کی یوقلتك . مکتبلرمزك فکرلی بسلیه‌یوز . برجوق فضا نمزلرك بوی اعزاز ایلدرز . بزدنبره یوکسه‌لمك کوجدر . بویله فضائل عزیزك جوقلغنه براز وروره ایدن تشویقاتارك . آلمشارك شکرینی ادادن عاجزز . یونلر . بزی برقات‌ها چالیشمه‌یه سوق ایدیور . چالیشه‌جغز . یازدیغمز جناب حقدر .

هر یومن برجوق مقالهلر کلیور . هپسك موضوعی کوزل ، فقط عساکرلری مغلق ، بر چوقلرینك انلاشیلمیه جق یولده یازلمش اولدیغندن . لطفاً کوندره‌جك مقالهلرك سلیس و سطرلرك آرهسی یولنه‌بیلمسی رجا ایدرز .

اولاد وطنك فکرلرینی تنویر ایچك اوزره محترم معلملرمزك سویله مقالهلرینه احتیاج اولدیغندن بوخصوصده دریج معلومات بیورملرینی الخص آملیرز . نورسیدکان طرفندن کوندریلمکده مقالهلرده تصحیح ایدیلرك درج ایدیلمه‌جك واقعا ایدن مقالهلر آجیق بر صورتده یازیلوب جلد جلد کوندریلمسی رجا مخصوصمزدر .

رهبر سعادت مکتب مدیری محمد جلال بك

Kaynak- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 420

کوچك عثمانلی — صحیفه ۴

کوچك عثمانلی — صحیفه ۵

Kaynak- Musavver Küçük Osmanlı dergisi, Üçüncü sayı, s. 4-5

22- Mekteplilere Arkadaş

Bulunduğu Kütüphaneler: AEK: 22, AMK: 1956 SA 89, BDK: K.379, BK: O.67, ESÖ: 55 HTU: 65, (her altı kütüphanede tam koleksiyon), SK: HİG.2579

1909 yılında yayımlanan Arkadaş dergisi iç sayfalarda adını "Mekteblilere Arkadaş" olarak duyurmuştur. Dekoratif süslemeleri yoğun bir dergi olan Arkadaş'ta, genellikle her yazının ilk sözcüğü çok süslü yazılmıştır. 32 sayfa çıkan dergi 6. sayıda el değiştirmiştir. Dergide dönemin popüler yazarları olan ve isimleri yazın tarihimize geçmiş; Cenap Şahabettin, Tevfik Fikret, Fazıl Ahmet, Hüseyin Suat, Celal Şahin'in yazılarına da yer verilmiştir[110].

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Bu dergide çok farklı bir logo tasarlanmıştır. "Resim yazılar" diye adlandırılan gruba dahil edilebilecek olan logoda bitki yaprakları gibi duran harfler görülmektedir. Bunlar belli bir yazı türünden ziyade karışık karakterli olabilirler. Burada Sülüs ve Rika benzerlikleri var. Arkadaş kelimesi bir dikdörtgen biçiminde içerisinde tezyinatlı olarak yazılmıştır. Elifin külahı yaprak şeklinde yazılmıştır. Eliflerin üstünde çiçek vardır. Ra, de ve şe harflerinin sonu yaprak şeklinde tasarlanmıştır.

Harfleri çevreleyn dikdörtgen levhanın iki tarafında ise iki grafikli çiçek vardır (Resim 421) . Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır : "...Sevgili vatan evladlarının tenvir-i efkarına hadim, on beş günde bir neşrolunur, fenni, edebi, ahlaki mecmua / Marifet Hakkın ecell-i lutf-ı sübhanisidir – İzzetin hamisi mamuriyyetin banisidir / Müdir: Midhat Sadullah / Umur-ı Tahririye: Osman Fahri / 1 kuruş / Dersaadet- Vefa da Meziyyet Kütüphanesi / Abone Şeraiti: İstanbul için seneliği 27 altı aylığı 15 vilayat ve memalik-i ecnebiyye için seneliği 30, altı aylığı 20 kuruştur / İstanbul / 1910[111]...".

[110] (Çevrimiçi) http://e-bulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html ,2013
[111] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s 100

Resim 421

Resim 422

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.1

Resim 423

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı.

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 422) . Derginin diğer dergilere göre daha fazla sayfası vardır, otuz iki sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi bol resimlidir. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı otuz üçüncü sayfadan başlamıştır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır ve bazen dekoratif motif de vardır (Resim 423) . Bu dekoratif motiflerin başlıklar ile karıştığı gözlenir ve zamanına göre çok modern ve grafikal çizilmiştir. Bu dekoratif motifler Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır.

Derginin birinci sayısının birinci sayfasında başlıktan sonra metin bir büyük harf ile başlamaktadır. Müsaidenin mim harfi büyük ve bir kare içerisinde yazılmıştır (Resim 424) . Bu tarz kelimenin ilk harfinin büyük yazılması Gotik tarzdaki kitaplara benzemektedir. O kitaplarda da birinci harf büyük yazılırdı (Resim 425) . Derginin

birinci sayısının ikinci sayfasında bir metin dikdörtgen içerisinde yazılmıştır. Bu tarz yeni sayfa düzenidir (Resim 426) .

Resim 424 Resim 425 Resim 426

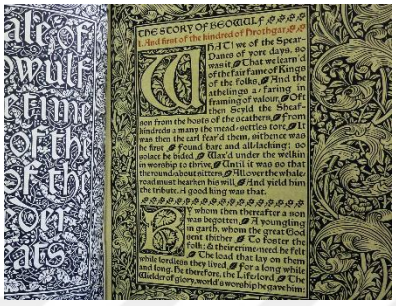

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.1

Kaynak- Gotik kitaplarından örnek

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.2

Derginin beşinci sayfasında "Tarih-i eşya ve muhtereat" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 427). Metinde insanların bir tabii ve bir de medeni ihtiyaçlarının olduğu, yemek, içmek tabii ve okumak ile yazmanın ise medeni ihtiyaçlar olduğu, gazetelerin de medeni ihtiyaçlardan olduğu, farklı ülkelerin gazeteleri vs. anlatılmaktadır. Resim 427' de her adamın yanında bir numara vardır ve resmin altına bir dikdörtgen içerisinde " Amerika, İngiltere ve Fransa matbuatı arasında bir Mukayese: 1- Amerika gazetecisi(küre-i arzda çıkan tekmil gazetelerin bir..? yalnız hükümet-i müttehadeye Amerika'ya aittir.) 2- İngiliz gazetecisi (İkinci dereceyi İngiltere ihraz eder.) 3- Fransız gazetecisi(Fransa üçüncü derecede kalmıştır.)" yazılmıştır (Resim 427).

Resim 427

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.5

Resim 428

Resim 429

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.8

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.9

Resim 430

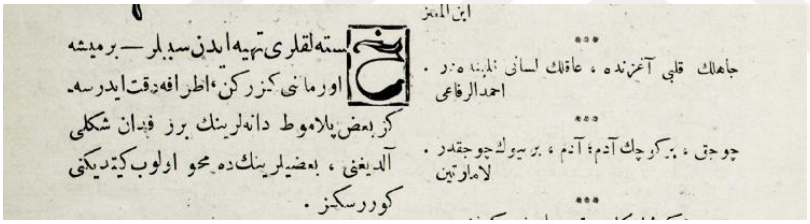

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.9

Derginin sekizinci sayfasında bir şiir özel bir çerçevede yazılmış ve tasarlanmıştır (Resim 428). Çerçeve aynı tezhibin çerçevesi gibi şeklindedir ve başlık yaprakların arasındadır. Derginin dokuzuncu sayfasında “Büyük sözler” ve “Hıfz-ı sıhhat” başlıkları Talik hattı ile yazılmıştır ve çizgi ile karışmıştır, o yüzden tasarım açısından çok yaratıcı ve özel başlıklar olmuştur (Resim 429). Derginin aynı sayfasında soldaki sütunun ilk kelimesi “Hastalıkları”nın ilk harfi gotik tarzında büyük harf ile büyük boyutta karenin içinde yazılmıştır (Resim 430) . Derginin on üçüncü sayfasında “Handeler” yani "gülmeler" başlığı da çizgi ile karışmıştır, o yüzden çok modern ve yaratıcı tasarlanmıştır (Resim 431) . Metinde kısa komik şakalar yazılmıştır. Fıkraların birisinde gözlük hakkında da komik bir fikra olduğu için bu başlıkta iki adam gözlük formunu oluşturmuşlardır. Özellikle iki adamın burunları uzun olduğu için metnin komik olduğunu daha vurgulamıştır. Bu başlık başka sayıların bazılarında

tekrarlanmıştır. Aynı sayfada bir komik hikaye de vardır (Resim 432). Komik kısa hikaye, ortada resim ve iki yanda iki dikdörtgen içerisinde hikaye şeklinde yazılmıştır.

Resim 431

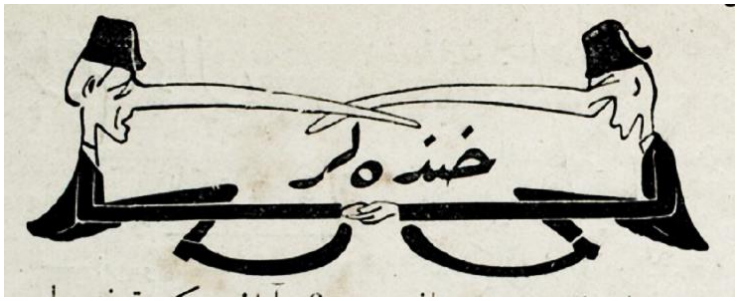

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.13

Resim 432

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.13

Derginin on dördüncü ve on altıncı sayfalarında "Tercüme-i Ahval" ve "Elektrik kıralı" başlıklı iki metinle ilgili iki fotoğraf vardır (Resim 433) ve (Resim 434). Metinde Edison ve onun hikayesi ve icatları hakkında bilgi verilmektedir. Resim 433 onun çalışma odasını ve Resim 434 kendisini çalışırken göstermektedir. Derginin on yedinci sayfasında "Müntehebate nefisane" başlıklı metin ile ilgili Namık Kemal'in fotoğrafı vardır (Resim 435). Metinde bu başlığın altında bütün edib ve şairlerin önemli eserlerinin neşrolacağı belirtilmiş ve ilk hafta Namık Kemal'in "Vatan" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. Derginin on sekizinci sayfasında "Tevzie mükafat" başlığı da dekoratif motif ile tasarlanmıştır (Resim 436). Bu tarz başlıklar grafik açısından modern olmuştur. Bu dekoratif motifli olan başlıklar her sayıda genel olarak tekrarlanmıştır.

Resim 433

Resim 434

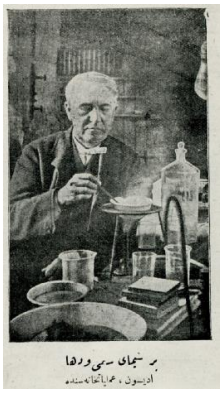

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.14

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.16

Resim 435

Resim 436

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.17

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.18

Derginin yirmi altıncı ve yirmi yedinci sayfalarında iki fotoğraf vardır (Resim 437) ve (Resim 438). Başlık "Dağlar, seyahat-i havayiye"dir. Metinde dağa tırmanma, problemleri, yüksek dağlar, balonla uçuş vs. hakkında bilgi verilmiştir. Resim 438' de yüksek dağların isimleri sıralanmıştır ve isimleri yukarıdan aşağıya yazılmıştır. Derginin otuz ikinci sayfasında "Bir eşek hatıratı" başlığı bir resim ile yan yana gelmiştir (Resim 439). Bu başlık ve resim her sayıda tekrarlanmıştır, metin devamlıdır. Bu resmin illüstratörü H.Castelli' dir [112].

[112] (Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/photos/41489382-hachette___bibliotheque_rose___1912.html, 12 Eylül 2018

Grafiker derginin her sayfasının son satırında çocuklar için kısa, akılda kalacak sloganlarla bir yer ayarlamıştır (Resim 440). Bu sayfa düzeni ile eğitim vermektedir. Mesela Resim 440' da sayfanın altına son satırda ortada (Baba oğlunun fenalığını istemez) yazılmıştır.

Resim 437 Resim 438 Resim 440

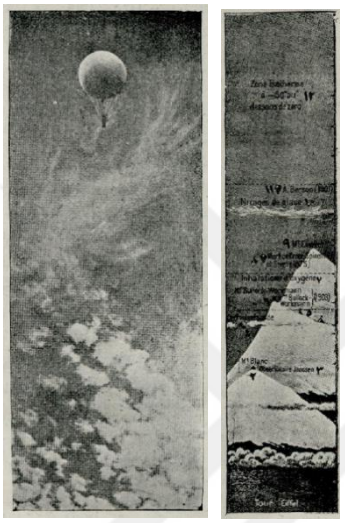

Resim 439

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.26

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.27

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, s.32

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Birinci sayı, Son sayfa

Derginin ikinci sayısının kırkıncı ve kırk birinci sayfalarında dört portre fotoğrafı vardır (Resim 441). Metnin başlığı “Uruği beşeriye”dır, yani "beşerin ırkları"dır. İnsanların farklı renk, kültür, soy olduğu vs. hakkında bilgi vermektedir.

Resim 441

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.40-41

Derginin aynı sayısının kırk ikinci sayfasında “Yıldız” başlıklı bir şiir vardır. Sayfanın tezhip gibi bir çerçevesi vardır. Başlık, yapraklar arasındadır (Resim 442). Yapraklar ve çerçevenin hatları klişe ile basın için hazırlanmıştır. Basımda çalışan mürettip yazıları metal harfler ile hazırlatıyor ama her çizgi, resim, dekoratif motif, başlıklar ve çerçevenin hatları için tek tek birer klişe hazırlamıştır. Hazırladığı bu klişeleri havuza koymaktadır. Her sayının yayınlanmasında mürettip bu hazır olan klişeleri kullanılmaktadır. O yüzden bu resim ve motifleri küçültüp büyütemez ve her sayıda aynı boyutta kullanılmaktadır. Bazen seneler sonra yine aynı resim ya motif ya çerçeve aynı boyutta tekrar kullanılmıştır. Bazen mürettip tüm yazıları metal harfler ile düzenledikten sonra resmin klişesine yer kalmıyor o yüzden mecburen resmi veya motifi başka sayfaya ya da başka sayıya koymak zorunda kalır çünkü klişelerin boyutunu değiştiremez. Mesela Resim 442'de mürettip, yazıları metal harfler ile düzenlemiştir ve başlık, yaprakları, çerçevenin her hattına ve alttaki dekoratif motife her birisine ayrı ayrı bir klişe hazırlamıştır ve her sayıda bu klişeleri aynı boyutta kullanıp yazıları değiştirmektedir.

Resim 442

Resim 443

Resim 444

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.42

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.48

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.50

Derginin kırk sekizinci sayfasında “Yıldız Tercüme-i Ahval”ve “Sokrat” iki başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 443). Metinde Sokrat'ın hayatından bahsedilmektedir, onun ölüme mahkum olduğu ve Resim 443' te Sokrat'ın son dakikaya kadar zehri içene kadar da sözünden dönmediğini göstermektedir. Altında J.L David imzası bulunan bu resim, ünlü Neo-klasik Fransız ressamı Jacques Louis David'e (30 Ağustos 1748 - 29 Aralık 1825) aittir.

Derginin ellinci sayfasında bir storyboard vardır ki, başlığı “Yumak ve kedi”dir. Storyboard tüm sayfayı kapatmıştır ve komik hikayeyi göstermektedir (Resim 444). Resmin altında sağ koşesinde imza vardır. Resim 444' teki eser Théophile-Alexandre Steinlen' e aittir. Théophile-Alexandre Steinlen[113] (1859-1923, İsviçre) Art Nouveau grafiker, illüstratör, ressam ve heykeltıraştır, en çok kara kedi afişiyle tanınmıştır.

Derginin elli altıncı sayfasında “Kitab-ı tabiat” ve “Mağaralar” iki başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 445). Metinde mağaralar ve onların keşfi hakkında bilgi verilmektedir. Derginin elli yedinci sayfasında aynı başlık ile tekrarlanmıştır (Resim 439). Derginin altmışıncı sayfasında bir başlık resim ile karışmıştır (Resim 446) . Resim, dergi okuyan bir kadını çiçekler arasında göstermektedir ve yanındaki dikdörtgen arasındaki başlıkta “Muhterem hanımlara” yazılmıştır. Kadının resmi ve çiçekler Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır. Sonraki sayılarda bu tasarım tekrarlanmıştır.

Resim 445

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.56

Resim 446

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, İkinci sayı, s.60

[113] (Çevrimiçi)http://www.thegreatcat.org/the-cat-in-art-and-photos-2/cats-in-art-20th-century/theophile-alexandre-steinlen-1859-1923-swiss/ 12 Eylül 2018

Derginin üçüncü sayısının yetmiş ikinci ve yetmiş üçüncü sayfalarında "Uruği beşeriye" yani farklı ırklı insanlar başlıklı metin ile ilgili iki fotoğraf vardır (Resim 447). Metinde Polonyalılar, Ficiler?, Tahiti ve Tunğa? cezireleri hakkında bilgi vermektedir ve fotoğraflar Tonga milletini göstermektedir. Resim 447' deki tek kızın fotoğrafını Mr. J. J. Lister çekmiştir[114].

Resim 447

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.72-73

Resim 448

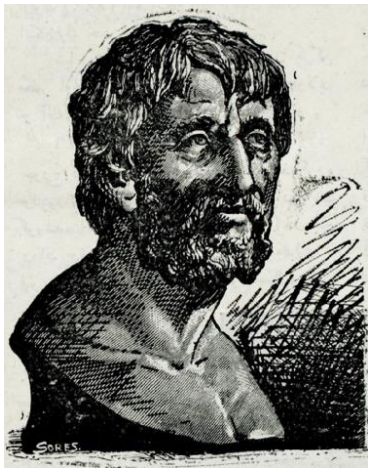

Resim 449

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.74

[114] (Çevrimiçi) https://www.google.com.tr/search?q=photo+by+josiah+martin&hl=en-TR&tbm=isch&tbs=rimg:CV_12ixFM8VVRIjhF_1RsDgM-Q-I1kgiqsjNBucZzpR8N186MzRvH2ox3pT35xw_1FI2GgL0uUeZHVSqhBCHhEGRl36dioSCUX9GwOAz5D4EYh1sX6O6uczKhIJjWSCKqyM0G4RDsYB9BCKMJEqEglxnOlHw3XzoxH3BanPHSp2gSoSCTNG8fajHelPEZyomXF5JIHeKhIJfnHD8UjYaAsRwke-7JnFdYQqEgnS5R5kdVKqEBHanU4dpwGYNCoSCUIeEQZGXfp2EVv5lhU0IDrL&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiEkNDv0-fTAhVlLZoKHXIODz0Q9C8IGw&biw=1163&bih=514&dpr=1.65#imgrc=X_aLEUzxVVHMRM: 12 Eylül 2018

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.80

Derginin yetmiş dördüncü sayfasında “Tercüme-i Ahval” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 448). Metinde Yunanlı filozof Sene? aslen İspanyol olduğu vs. hakkında bilgi verilmektedir. Resmin altında sol tarafında "SORES" imzası vardır. Derginin sekseninci sayfasında “Napolyon” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 449) . Resmin altına sol tarafında "SORESCA" imzası vardır. Metinde Napolyon hakkında Osman Fahri'nin[115] (1890-1920) yazdığı bir şiir vardır. Derginin seksen üçüncü ve seksen dördüncü sayfalarında “İsveç jimnastiği” başlıklı metin ile ilgili sportif resimler vardır (Resim 450). Metinde resimdeki jimnastik hareketlerinin nasıl yapıldığı anlatılmaktadır. Derginin seksen dokuzuncu sayfasında geçen sayıdaki Mağaralar hakkındaki metnin devamı ile ilgili mağaralarda bulunan bir yaratığı göstermektedir (Resim 451).

Resim 450

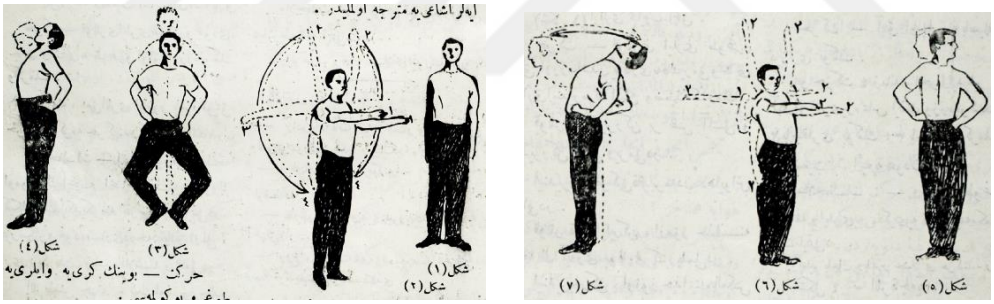

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.83-84

Resim 451

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.89

[115] (Çevrimiçi) http://www.biyografya.com/biyografi/9806 , 20 Mayıs 2017

Derginin doksan ikinci sayfasında "Bir eşek hatıratı" başlığı metnin devamında tekrar edilmiştir (Resim 439). Sayfa doksan üçte aynı başlık ile ilgili bir resim vardır (Resim 452). Her sayıda devamlı olarak yayınlanan "Bir eşek hatıratı" adlı hikaye (Les Mémoires d'un âne) Fransızca bir hikayeden alınmıştır ve resimler de bu hikayeye aittir. Bu hikayenin tüm orijinal resimleri internet ortamında mevcuttur[116] . Bu resmin illustratörü H.Castelli' dir [117]. Horace Castelli (1825-1889) en iyi Pembe Kütüphane diye adlandırılan çocuk kitapları serisinde yaptığı çalışmalarla bilinen bir Fransız illüstratördür. Sanatçı, Achille Deveria ve Gustave Doré'den etkilenmiştir [118]. "Bir eşek hatıratı" hikayesinin tüm resimleri ona aittir[119]. Derginin dördüncü sayısının yüz iki ve yüz üçüncü sayfalarında yine farklı ırklar hakkındaki metin ile ilgili üç fotoğraf vardır ve bu sayıda farklı bir ırktan olan insanlar Samoa halkı hakkında bilgi verilmektedir (Resim 453). Resim 453' teki üç kızın fotoğrafı 1902'de yayınlanan Samoa kitabında yayınlanmıştır, Bismarckarchipel und Neuguinea, drei deutsche kolonien in der Südsee'de yayınlanan resim; (1902) [120] (Resim 454) . Resim ve metnin kaynağı bu kitaptır.

Resim 452

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Üçüncü sayı, s.93

[116] (Çevrim içi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/index.html, 20 Mayıs 2017

[117] (Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/photos/41489382-hachette___bibliotheque_rose___1912.html, 20 Mayıs 2017

[118](Çevrimiçi) https://fr.wikipedia.org/wiki/Horace_Castelli 20 Mayıs 2017

[119] (Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/index.html ,20 Mayıs 2017

[120] (Çevrimiçi) https://en.wikipedia.org/wiki/File:3_Samoan_girls-1902.jpg#filehistory, 20 Mayıs 2017

Resim 453

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dördüncü sayı, s.102-103

Derginin yüz altıncı sayısından "İsveç jimnastiği" başlıklı metin ile ilgili yine bir kaç spor resmi vardır (Resim 455). Derginin yüz dokuzuncu sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili bilim adamı Arşimet' in resmi vardır. Metinde onun hayatı anlatılmıştır (Resim 456).

Resim 454

Kaynak-1902'de yayınlanan Samoa kitabı, Bismarckarchipel und Neuguinea, drei deutsche kolonien in der Südsee 1902

Resim 455

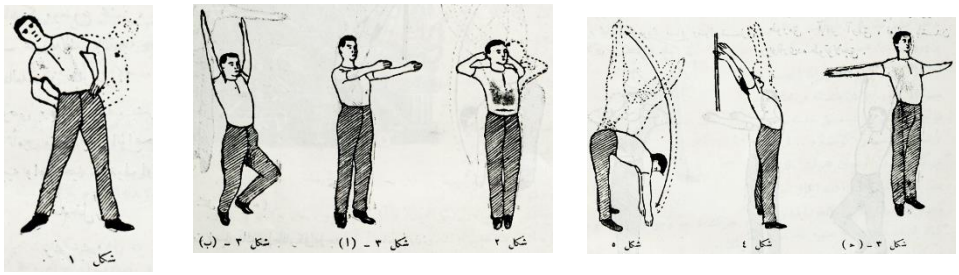

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, altıncı sayı.

Derginin yüz onikinci sayfasında "Aldohina, fedakar bir ateşçi" başlıklı metin ile ilgili tüm sayfayı kaplayan resimler vardır (Resim 457). Metinde Aldohina isimli İtalyan demir yolunda çalışan ateşçinin fedakarlığı ki, kendisini tren yoluna atıp iki yaşındaki çocuk Anjelina Lombardi' yi kurtarmıştı ve tren üzerlerinden geçtiği halde sağlam kaldıkları vs .anlatılmıştır. Metnin başında bu metnin İngiliz Wide World Magazine' den alındığını ve burada neşr olduğunu yazmıştır, o yüzden Resim 457' deki fotoğraflar da o dergiden alınmıştır. Bu metnin başlığı yapraklı dekoratif motif ile çerçevelenmiştir (Resim 458). Bu dekoratif motif Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır. Derginin yüz yirmi dördüncü sayfasında Mağaralar hakkındaki devamlı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 459). Derginin yüz yirmi beşinci sayfasındaki Resim 439 aynı metnin devamında tekrarlanmıştır.

Derginin beşinci sayısının yüz otuz altıncı sayfasında bir dekoratif resim vardır (Resim 460). Derginin yüz otuz yedinci sayfasında her sayıda farklı ırkları tanıtan metin ile ilgili bir fotoğraf vardır. Fotoğraf Fijili bir erkeği göstermektedir (Resim 461). Bu fotoğrafı Josiah Martin çekmiştir. Photograph by Josiah Martin, Auckland, New Zealand. Josiah Martin (1843-1916), New Zelanda öğretmeni ve fotoğrafçısıydı. Martin, Grafton Bölge Okulunun kurucu üyelerinden biriydi ve 1874 yılına kadar müdürlük görevini sürdürmüştü[121]. Fotoğrafın etrafında tezhib motifleri gibi bir çerçeve vardır. Dergi tezyinatlı tasarlanmıştır.

Resim 456

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, altıncı sayı, s.109

[121] (Çevrimiçi) https://en.wikipedia.org/wiki/Josiah_Martin_(teacher) 20 Mayıs 2017

Resim 457

Resim 458

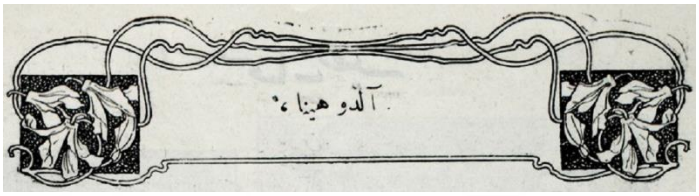

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, altıncı sayı, s.112 **Kaynak**- Mekteplilere Arkadaş dergisi, altıncı sayı, s.112

Resim 459

Resim 460

Resim 461

Resim 462

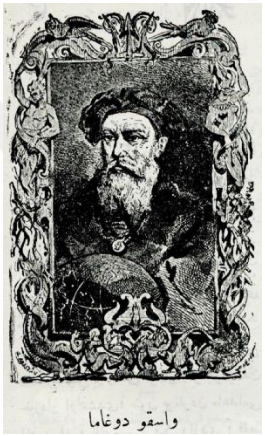

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.129

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.136

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.137

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.140

Derginin yüz kırkıncı sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 462). Metinde Vasco da Gama (1469-1524) adlı Ümit Burnu 'ndan Hindistan'a yolu açan Portekizli seyyah hakkında bilgi verilmiştir. Resim 462' deki gravür yabancı bir sanatçıya ait olmalıdır [122].

[122] (Çevrimiçi)https://www.diomedia.com/stock-photo-vasco-da-gama-image5335723.html , 20 Mayıs 2017

Resim 463

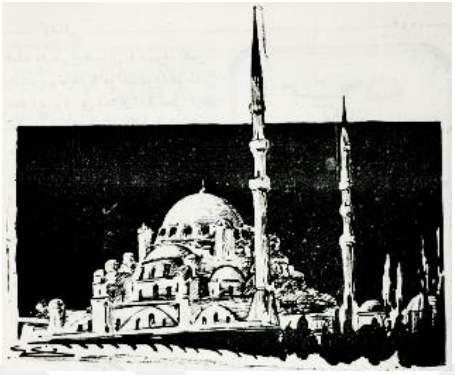

Resim 464

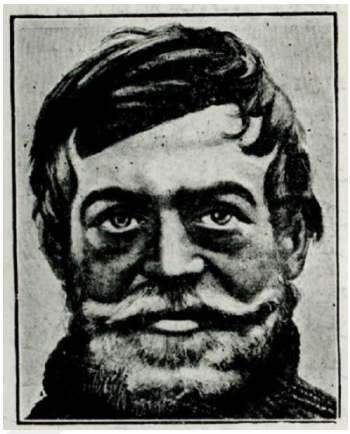

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.144

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Beşinci sayı, s.151

Derginin yüz kırk dördüncü sayfasında “Sabah Ezanında” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 463). Derginin yüz elli birinci sayfasında iki portre vardır. Metnin başlığı “Kutb-ü cenübiye doğru... Shackleton”dır. Metinde bu nüshadan Shackleton'ın seyahat notlarını tercüme etmeye başladığını yazılmıştır. İki portre de Shackleton'ın resimleridir (Resim 464) . Sir Ernest Henry Shackleton CVO OBE FRGS (15 Şubat 1874 - 5 Ocak 1922), İngilizlerin üç Antartika keşif gezisine yol açan bir kutup araştırmacısıydı ve Antarktika Keşfinin kahraman çağı olarak bilinen dönemin başlıca figürlerinden biriydi[123]. Birinci gençlik fotoğrafının kaynağı Ernest Shackleton: Antarctic'in Kalbi, William Heinemann, Londra 1911 (cephe parçasından kırpılmış) ?dan taranmıştır[124]. Derginin bu sayısının geri kalan sayfalarında Resim 439 ve 446 metnin devamında tekrarlanmıştır.

[123] (Çevrimiçi) https://www.mynet.com/antarktikayi-kesifleriyle-unlenen-adam-ernest-shackleton-190101083470, 24 Ekim 2018

[124] (Çevrimiçi) https://en.wikipedia.org/wiki/File:Shackletonhead.jpg,

Resim 465

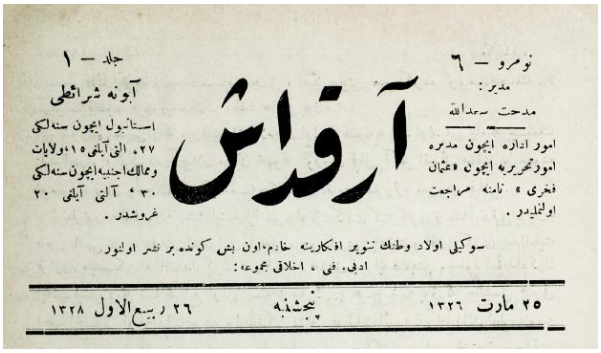
جلد — ١
آونه شرائطی
استانبول ایچون سنه لکی ٢٧٠ الی آیلی ١٥٠ ولایات وممالك اجنبیه ایچون سنه لکی ٣٠٠ آلتی آیلی ٢٠ غروشدر .

آرقداش

نومرو — ٦
مدیر :
مدحت سعدالله
امور اداره ایچون مدیره امور تحریریه ایچون «عثمان فخری» نامنه مراجعت اولنلیدر .

سوکیلی اولاد وطنك تنویر افکارینه خادم اولن بش کونده بر نشر اولنور
ادبی، فنی ، اخلاقی مجموعه :

٢٥ مارت ١٣٢٦ پنجشنبه ٢٦ ربیع الاول ١٣٢٨

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası

Derginin altıncı sayısında logo tasarımı ve tarzı değişmiştir. Logo, Rika hattı ile yazılmıştır ve önceki logoya göre daha sade olmuştur ve tezyinatı azalmıştır (Resim 465). Derginin bu sayısının yüz altmış dokuzuncu sayfasında farklı ırkları tanıtan metnin devamında bir fotoğraf vardır (Resim 466) . Yekikinely? iki çocuğun fotoğrafıdır. Derginin yüz yetmişinci sayfasında "Ketabet dersleri" başlıklı metinle ilgili küçük resimler vardır (Resim 467). Metinde bu sayıdan itibaren İptidai derecede bulunan öğrenciler için basit ve daima göz önünde bulunan eşyaların ne olduğunun açıklanacağı yazılmıştır. Mesela metinde kalemin ne olduğunu, kalitesini, Hüseyin'in başında ne olduğu, bacaklarına ne giydiğini vs. sorup cevap vermiştir ve eşyaları açıklamıştır.

Resim 466

یکی کینه لی ایکی چوجق

Resim 467

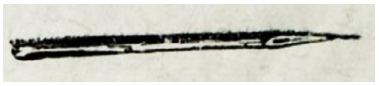

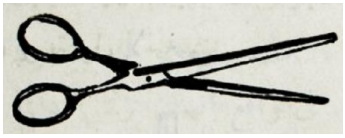

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 169

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 170

Derginin yüz yetmiş altıncı sayfasında “Tercüme-i Ahval” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 468) . Metinde ünlü Fransız kimyager Antoine Lavoisier'nin (1743-1794) hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Resim 468 de onun resmidir. Derginin yüz yetmiş yedinci sayfasında önceki sayılara göre farklı model bir çerçeve kullanılmıştır (Resim 469). Bu çerçeveler için farklı bir klişe yapılmıştır.

Resim 468

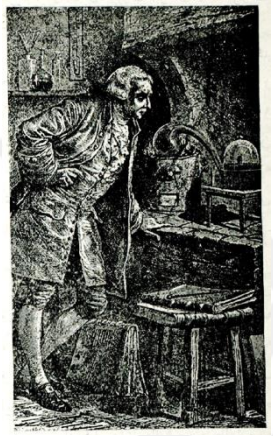

Resim 469

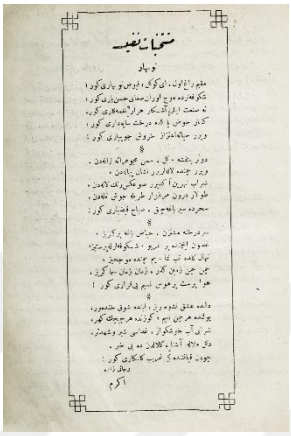

Resim 470

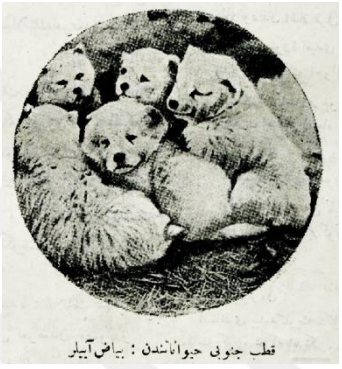

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 176

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 177

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 184

Resim 471

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 188

Derginin yüz seksen dördüncü sayfasında önceki sayının devamındaki “Kutb-ü cenubiye doğru... Shackleton” başlıklı metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 470) . Güney kutbu hayvanlarından beyaz ayıların fotoğrafıdır. Derginin yüz seksen sekizinci sayfasında Resim 439 aynı başlıkla devamında tekrarlanmıştır. Bu metinle alakalı iki resim daha vardır (Resim 471). Resmin altına sol tarafında SORES imzası

vardır. Bu resmin illustratoru H.Castelli' dir. Derginin yüz doksanıncı sayfasında her sayıda tekrarlanan “Muhterem hanımlara” başlıklı metnin (Resim 446) dekoratif motifi bu sayıda değişmiştir ve farklı tasarlanmıştır (Resim 472) . Bu dekoratif motif Art Nouveau üslubunda tasarlanmıştır.

Resim 472

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Altıncı sayı, s. 190

Resim 473

Kaynak - Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 200

Derginin yedinci sayısının yüz doksan dokuzuncu sayfasında Resim 431' deki “Handeler” yani "gülmeler" başlığı özel tasarımı ile bu sayıda tekrarlanmıştır. Derginin iki yüzüncü sayfasında farklı ırkları tanıtan metnin devamında bir fotoğraf vardır (Resim 473) . Derginin iki yüz ikinci sayfasında “Tercüme-i Ahval” başlıklı metin ile ilgili Michelangelo'nun portresi vardır (Resim 474). Metin Michelangelo'nun hayatı hakkındadır. Resim 474, İtalyan heykeltıraş ressam ve şair Michelangelo'nun portre gravürü Bonasone' nin eseridir. Giulio Bonasone (1498-1574), İtalyan ressam ve gravürcüydü. 1521-1574 yılları arasında çalıştığı Bologna'da doğdu. Lorenzo Sabbatini bünyesinde resim okudu. San Stefano kilisesine bir Araf kompozisyonu hazırladı[125]. Onun orijinal gravürü 72 yaşındaki Michelangelo Buonarroti portresi (1546) tarihlidir (Resim 475).

Derginin iki yüz sekizinci sayfasında kuyruklu yıldızlar hakkındaki metin ile ilgili bir bilimsel resim vardır (Resim 476) .

[125] (Çevrimiçi) https://artsandculture.google.com/entity/m03cxmp2, 20 Mayıs 2017

Resim 474 Resim 475 Resim 476

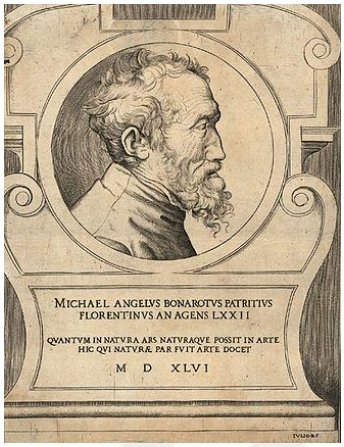

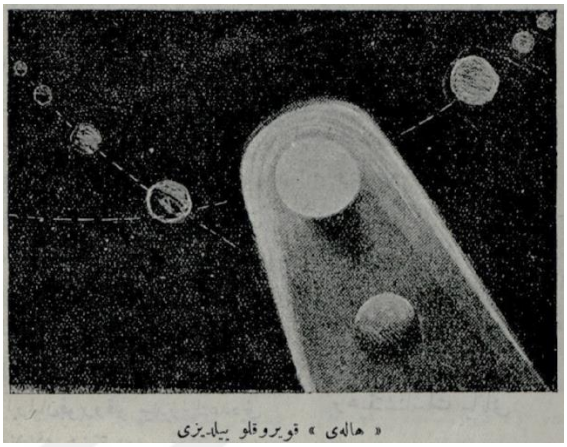

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 202

Kaynak - İtalyan heykeltıraş ressam ve şair Michelangelo'nun portre gravürü Bonasone' nin eseridir, 1546

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 208

Derginin iki yüz dokuzuncu sayfasında “Müntebahat-i nefise” başlığının bir özel motif ile tasarlandığı görülür (Resim 477). Derginin iki yüz onaltıncı sayfasında “Kutb-ü cenubiye doğru... Shackleton” başlıklı metinin bu sayıdaki devamına ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 478). Fotoğrafın altına Kebir Bariyer yolunda yazılmıştır. Derginin iki yüz on sekizinci sayfasında Resim 439' daki “Bir eşek hatıratı” başlığı tekrarlanmıştır ama bu kere iki tarafına çiçek motifleri de eklenmiştir (Resim 479) . Bu dekoratif motifler, çiçekler Art Nouveau tarzındadır. Aynı başlıkla ilgili bir resim daha vardır (Resim 480) . Bu resmin illustratörü H.Castelli dir . Resim 446 ve Resim 458' deki başlıklar ve motifler bu sayıda da tekrarlanmıştır.

Resim 477

Resim 478

Resim 479

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 209

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 216

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 218

Resim 480

Resim 481

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 218

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 2

Derginin sekizinci sayısının iki yüz otuz birinci sayfasında “Handeler” yani gülmeler başlığı tekrarlanmıştır ve aynı başlıkla ilgili bir resim vardır (Resim 481). Resim üstünde ses borusu yazıyor. Resmin yazısı: – Peki, işte, efendim... – Aman, bir damla mürekkep kalmadı: gayet çabuk gönder.. yazılmıştır. Bu ses borusu haberleşme için kullanılan bir borudur.

Resim 482

Resim 483

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 233

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 235

Derginin iki yüz otuz üçüncü sayfasında farklı ırkları tanıtan başlıkla ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 482) . Fotoğrafın altına "Salomon adalı bir yamyam" yazılmıştır. Derginin iki yüz otuz beşinci sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili antik Yunan devlet adamı Demosthenes' in (İ.Ö. 384-322) resmi vardır (Resim 483). Metinde Demosthenes' in hayatı hakkında bilgi verilmektedir.

Derginin iki yüz kırk birinci sayfasında üç fotoğraf tüm sayfayı kaplamıştır. Metnin başlığı "İtam Şühedaya"dır. Yazarı Cenap Şahabettin' dir (1870-1934). Resimlerde yukarıdaki fotoğraf Osman Şahabeddin Efendi merhumundur (Resim 484). Altta sağ tarafta ise Cenap Şahabettin beyin resmi vardır. Cenap Şahabettin, 2 Nisan 1871'de Manastır'da doğdu. Babası Osman Şahabeddin Bey, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda şehit düştü. Babasının ölümünden sonra yaklaşık altı yaşında iken ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı[126]. Solda alttaki resim ise Ali Nusret' dir. Ali Nusret 1874'de

[126] (Çevrimiçi)https://www.turkedebiyati.org/cenap_sehabettin.html, 20 Mayıs 2017

Yenişehir'de dünyaya geldi. Cenap Şahabettin'in küçük kardeşidir. İstihkam subayı vazifesinde bulundu[127].

Resim 484 Resim 485 Resim 486

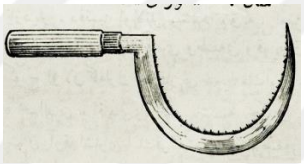

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı, s. 241

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Yedinci sayı.

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 264

Resim 487 Resim 488

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 264

Kaynak- Hazır Fotoğraf - Yaşlı Maori Şef, New Zelanda 1880 - Dünya Tarihi Arşivi / Alamy Hazır Fotoğraf.

[127] (Çevrimiçi)http://www.oguztopoglu.com/2013_10_20_archive.html20, Mayıs 2017

Önceki sayılardaki dekoratif motifler ve başlıklar da bu sayıda yine tekrarlanmıştır. Derginin bu sayısında da eşyaları ve açıklamasını yazılmıştır ve orak resmi ve açıklaması da vardır (Resim 485).

Derginin dokuzuncu sayısının iki yüz altmış dördüncü sayfasında farklı ırkları tanıtan metinle ilgili Maorili bir kadın ve çocuğunun fotoğrafı vardır (Resim 486). Aynı metinle ilgili Maori kabilesinin reisinin fotoğrafı da vardır (Resim 487). Bu fotoğraf internette mevcuttur[128] (Resim 488). Ve resmin hakkinda Hazır Fotoğraf - Yaşlı Maori Şef, New Zelanda 1880 - Dünya Tarihi Arşivi / Alamy Hazır Fotoğraf yazılmıştır. Derginin iki yüz altmış yedinci sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili Denis Papin' in (22 Ağustos 1647 - y.1713) resmi vardır (Resim 489) . Metinde onun hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Denis Papin, Fransız bir fizikçi, matematikçi ve mucit olup, buhar haznesinin öncülüğünde, basınçlı ocak ve buhar makinesinin öncüsü olarak bilinirdi. Derginin iki yüz yetmiş ikinci sayfasında "Mehtaba karşı" başlıklı şiirle ilgili bir resim vardır (Resim 490) . Resmin altına sağda SORESCO imzası vardır.

[128] (Çevrimiçi) http://www.alamy.com/stock-photo-elderly-maori-chief-new-zealand-1880-104176603.html?pv=1&stamp=2&imageid=ECA8C32C-7943-4084-8B85-87DB98FBB28E&p=75935&n=0&orientation=0&pn=1&searchtype=0&IsFromSearch=1&srch=foo%3dbar%26st%3d0%26pn%3d1%26ps%3d100%26sortby%3d2%26resultview%3dsortbyPopular%26npgs%3d0%26qt%3dmaori%2520new%2520zealand%26qt_raw%3dmaori%2520new%2520zealand%26lic%3d3%26mr%3d0%26pr%3d0%26ot%3d0%26creative%3d%26ag%3d0%26hc%3d0%26pc%3d%26blackwhite%3d%26cutout%3d%26tbar%3d1%26et%3d0x000000000000000000000%26vp%3d0%26loc%3d0%26imgt%3d0%26dtfr%3d%26dtto%3d%26size%3d0xFF%26archive%3d1%26groupid%3d%26pseudoid%3d%26a%3d%26cdid%3d%26cdsrt%3d%26name%3d%26qn%3d%26apalib%3d0%26apalic%3d%26lightbox%3d%26gname%3d%26gtype%3d%26xstx%3d0%26simid%3d%26saveQry%3d%26editorial%3d1%26nu%3d%26t%3d%26edoptin%3d%26customgeoip%3d%26cap%3d1%26cbstore%3d1%26vd%3d0%26lb%3d.

Resim 489 Resim 490 Resim 491

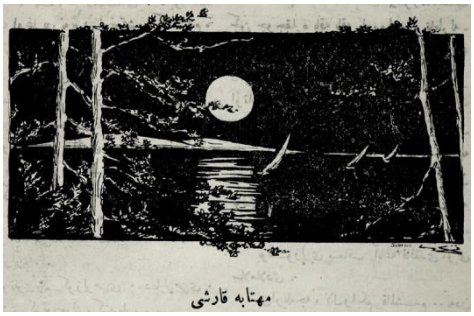

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 267

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 272

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 294

Derginin onuncu sayısının iki yüz doksan dördüncü sayfasında "Fahm-i Alemize" ? başlıklı metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 491). Metin, sinematografinin icadından söz etmekte ve muallim Dasterin öğrencisini göstermektedir. Derginin iki yüz doksan altıncı sayfasında insanların farklı ırklarını tanıtan metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 492) . Fotoğraf Okyanusyalı bir erkeği göstermektedir. Derginin iki yüz doksan dokuzuncu sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili Pierre Corneille' in resmi vardır (Resim 493) . Pierre Corneille, 6 Haziran 1606 - Paris, 1 Ekim 1684) bir Fransız trajedi doktoruydu. Genellikle, Molière ve Jean Racine ile birlikte on yedinci yüzyıl Fransız tiyatro sanatçılarından biri olarak düşünülüyor[129]. Bu resim internet ortamında mevcuttur (Resim 494). Resmin hakkında Koleksiyon: Hulton Archive, Oluşturulan İlan Tarihi: 01 Ocak 1900, 17. Yüzyıl, Arşiv yazılmıştır[130]. Derginin üç yüz dokuzuncu sayfasında geçen sayının Kutb-ü cenubiye doğru metnin devamı ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 495) . Fotoğraf, yazarın ve grubun yolculuğunda çekilmiştir.

[129](Çevrimiçi) http://www.sozkimin.com/a/1673-pierre-corneille-kimdir-sozleri-ve-hayati.html,

[130] (Çevrimiçi) http://www.gettyimages.com/license/171095450, 20 Mayıs 2017

Resim 492 Resim 493 Resim 494

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 296

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 299

Kaynak- Pierre Corneille, http://www.gettyimages.com/license/171095450

Resim 495

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onuncu sayı, s. 309

Derginin on birinci sayısının üç yüz yirmi sekizinci sayfasında insanların farklı ırklarını tanıtan metinle ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 496) . Fotoğrafın iki tarafında dekoratif motifler vardır. Bu dekoratif motiflere ayrı klişe yapılmıştır. Derginin üç yüz otuzuncu sayfasında "Cerrahlığın son harikuladelerinden" başlıklı metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 497) . Bu fotoğrafın iki tarafında dekoratif motif vardır.

Metinde Alexis Carrel adlı cerrah hakkında ve onun yeni keşfettiği cerrahi metodları hakkında bilgi verilmiştir. Derginin üç yüz otuz ikinci sayfasında "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili David Livingstone' nin (19 Mart 1813 - 1 Mayıs 1873), resmi vardır (Resim 498) . Resmin altına solda SORESCO imzası vardır. Metinde onun hayatı yazılmıştır. David Livingstone Londra'daki Misyonerlik Derneği'nin, Afrika'da çalışan bir araştırmacısı ve 19. yüzyıl sonlarından kalma en popüler ulusal kahramanlardan biri olan İngiliz tıbbi misyonerdir[131]. Resim 498 internet ortamında mevcuttur[132] (Resim 499) . Resmin altında sağda J. Whymper imzası vardır. Bu gravür ve imza Josiah Wood Whymper'e aittir. Josiah Wood Whymper RI (Ipswich 24 Nisan 1813 - 7 Nisan 1903 Haslemere) İngiliz ahşap gravür, kitap illüstratörü ve suluboya ressamıydı[133].

Resim 496 Resim 497 Resim 498

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 328

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 330

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 332

[131] (Çevrimiçi) https://www.biographyonline.net/adventurers/david-livingstone.htm, 20 Mayıs 2017

[132] (Çevrimiçi)http://l450v.alamy.com/450v/derndk/david-livingstone-1813-1873-scottish-missionary-and-explorer-derndk.jpg 20 Mayıs 2017

[133] (Çevrimiçi) http://www.haslemeresociety.org/josiah-wood--edward-whymper.html, 20 Mayıs 2017

Resim 499 Resim 500

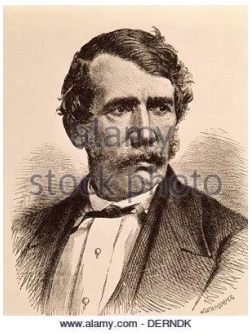

Kaynak- David Livingstone gravürü, http://l450v.alamy.com/450v/derndk/david-livingstone-1813-1873-scottish-missionary-and-explorer-derndk.jpg 20 Mayıs 2017

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 342

Derginin üç yüz kırk ikinci sayfasında geçen sayının Kutb-ü cenubiye doğru metnin devamı ile ilgili bir fotoğraf vardır. Resmin altına "Buzlar içinde" yazılmıştır. Fotoğrafın iki tarafında dekoratif motif vardır (Resim 500) . Derginin üç yüz kırk üçüncü sayfasında "Bir eşek hatıratı" başlığının iki tarafındaki dekoratif motifler farklıdır (Resim 501) . Bu dekoratif motiflerin basımı için farklı klişeler yapılmıştır.

Derginin on ikinci sayısının birinci metnin sonunda bir dekoratif motif vardır (Resim 502). Derginin üç yüz altmışıncı sayfasında farklı ırkları tanıtan metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 503) . Bu fotoğraf (Australian Aboriginals photographed by J.W. Lindt, Grafton [Vol. 3]) kitabında da vardır (Resim 504) ve fotoğrafı John William Lindt (1845–1926) çekmiştir. Bu resim yalnızca araştırma amaçlıdır ve NSW Devlet Kütüphanesi'nden önceden izin almaksızın çoğaltılamaz yazılmıştır[134].

[134] (Çevrimiçi) http://archival-classic.sl.nsw.gov.au/album/albumView.aspx?acmsID=446826&itemID=846327, 20 Mayıs 2017

Resim 501

Resim 502

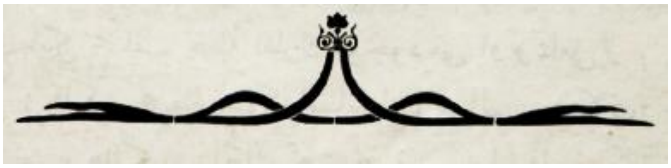

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onbirinci sayı, s. 343

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı.

Resim 503

Resim 504

Resim 505

Resim 506

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 360

Kaynak- (Australian Aboriginals photographed by J.W. Lindt, Grafton [Vol. 3]) kitabında vardır.

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 362

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 364

Derginin üç yüz altmış ikinci sayfasında "Tanıdığımız bir simay-ı edebi" başlıklı metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 505) . Fotoğrafta görülen kişi Mustafa Cavid Bey'dir. Metinde Mustafa Cavid Bey'in "Zavallı Refiğim" yazısının metni vardır. Derginin üç yüz altmış dördüncü sayfasında geçen sayıdaki metnin "Tercüme-i Ahval" başlıklı metin ile ilgili David Livingstone'un hakkındaki metin ile ilgili devamında Henry Morton Stanley' nin resmi vardır (Resim 506) . Bu bir gravürdür ve internet ortamında da bu gravür vardır[135] ve yanında (1899'dan kalma tarihi illüstrasyon) yazılmıştır. Henry Morton Stanley GCB (John Rowlands doğumlu, 28 Ocak 1841 - 10

[135] (Çevrimiçi) http://ccranechapter26.blogspot.com.tr/2011_03_01_archive.html, 20 Mayıs 2017

Mayıs 1904), Orta Afrika'yı keşfetmesi ve misyonerlik ve keşif görevlisi David Livingstone'u aramaları ile ünlü bir Galler-Amerikalı gazeteci ve kâşifti[136].

Derginin üç yüz altmış sekizinci sayfasında "Tatil gezmelerinden" başlıklı metin ile ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 507) . Fotoğrafın sol tarafında altta SORES imzası vardır. Resim ve metindeki geminin ismi Ghastur' dur. Derginin devamındaki sayfalarında "Ketabet dersleri" başlıklı metinle ilgili küçük iki resim vardır (Resim 508), eşyaların ne olduğunu açıklayacağını yazılmıştır.

Resim 507 Resim 508 Resim 509

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 368

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı, s. 369

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onikinci sayı.

Derginin bu sayısında "Bir eşek hatıratı" başlığı tekrarlanmıştır ve iki tarafındaki dekoratif motifler değişmiştir (Resim 509) . Derginin dekoratif motifli olan başlıklar bu sayıda da tekrarlanmıştır.

Derginin on üçüncü sayısının üç yüz doksan ikinci sayfasında farklı ırkları tanıtan metinle ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 510) . Fotoğrafın iki tarafında dekoratif motif vardır. Fotoğrafın altına "sihirbaz" yazılmıştır. Geçen sayıdaki "Tercüme-i Ahval" başlıklı David Livingstone'un hakkındaki metnin devamı ile ilgili bir resim vardır (Resim 511) . Bu resim bir internet sitesinde de vardır (Resim 512) ve resmin hakkında " Dr David Livingstone Ölümünden Kısa Bir Süre Önce Afrika Tchitammbo Köyü'ne

[136] (Çevrimiçi) https://www.britannica.com/biography/Henry-Morton-Stanley, 20 Mayıs 2017

Taşınmasına Son Bir Kaç Mil Kalmışken. El Mundo En La Mano'dan 1878'de yayınlandı" yazmaktadır[137].

Resim 510

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı, s. 392

Resim 511

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Resim 512

Kaynak- https://www.walmart.com/ip/Dr-David-Livingstone-Being-Carried-The-Last-Few-Miles-To-The-Village-Of-Tchitammbo-Africa-Shortly-Before-His-Death-David-Livingstone-1813-To-1873-Scot/377909348?wmlspartner=wlpa&selectedSellerId=0#about-item

Resim 513

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Derginin devamında geçen sayıdaki "Tatil gezmelerinden" başlıklı metnin devamı ile ilgili bir resim vardır (Resim 513) . Resmin altına Dedeağaç, kilise yazılmıştır. Derginin devamında "Ghannadlar" başlıklı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 514) . Başlığın dekoratif motifi vardır (Resim 515).

[137] (Çevrimiçi) https://www.walmart.com/ip/Dr-David-Livingstone-Being-Carried-The-Last-Few-Miles-To-The-Village-Of-Tchitammbo-Africa-Shortly-Before-His-Death-David-Livingstone-1813-To-1873-Scot/377909348?wmlspartner=wlpa&selectedSellerId=0#about-item, 20 Mayıs 2017

Resim 514

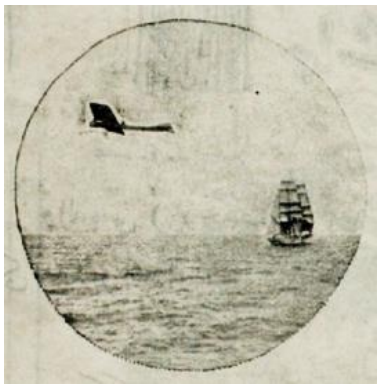

Resim 515

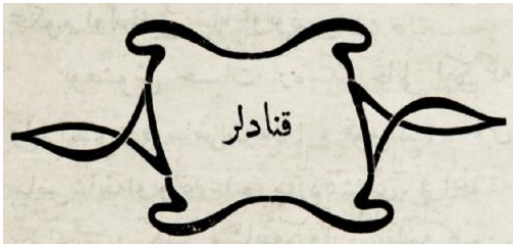

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Resim 516

Resim 517

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Onüçüncü sayı.

Derginin bu sayısında da “Bir eşek hatıratı” başlığı tekrarlanmıştır. Aynı metinle ilgili bir resim vardır (Resim 516). Bu resmin illüstratorü H.Castelli dir (Resim 517) .

Resim 518

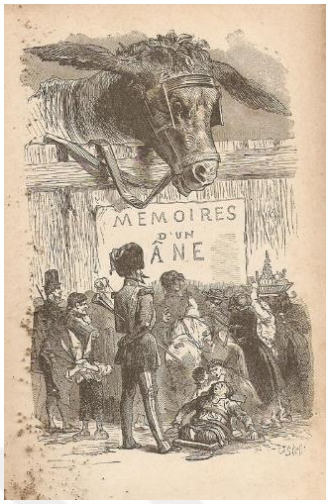

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Ondördüncü sayı.

Resim 519

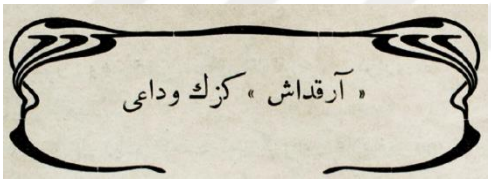

Kaynak- Mekteplilere Arkadaş dergisi, Ondördüncü sayı, s. 445

Derginin ondördüncü sayısında "Bir eşek hatıratı" başlığı tekrarlanmıştır ve dekoratif motiflerden başka resim yoktur. Bu resmin illüstratörü H.Castelli dir (Resim 518). Derginin dört yüz kırk beşinci sayfasında "Arkadaş vedayı" başlıklı metinde artık bu derginin bütün çabalara rağmen ve Fransa ve Almanya çocuk dergilerindeki en iyi metinleri yayınlamasına rağmen artık yayınlanmayacağını ve sebeplerini açıklamıştır. Metnin başlığının ve sonu dekoratif motifi vardır ve derginin son sayfası bu şekilde bitmiştir (Resim 519) .

23- Talebe

Bulunduğu Kütüphane: HTU: (tam koleksiyon)

Talebe dergisinin birinci sayısı 1 Şubat 1327 (Miladi?) yılında yayınlandı. Dergi üç sayı yayınlanmıştır.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo yukarıda pencere gibi bir çerçeve içinde Sülüs hattıyla yazılmıştır ama biraz Nesih hattına benzemiştir. Logonun iki tarafında kız ve erkek çocuğu vardır, logonun sağındaki erkek çocuğunun başındaki fes Türk tarzıdır ve elinde pusula, gönye ve yerde küre vardır, soldaki kız çocuğunun elbise ve saçı Batı tarzındadır ve elindeki kalemle bir deftere yazı yazmaktadır. Derginin künyesi logonun üstünde ve altında yazılmıştır: "... Onbeşte bir çıkar mektep mecmuası / Sahibi: Muhammed Seri / Müdürü: Faik Şemseddin / Müsavveri: Bahaeddin ve Şefik Şemseddin / Senelik abonesi 15 kuruş / Nüshası 30 para / İdarehanesi : İzmirde Şems matbaasıdır / Numara 1 / 1 Şubat 1327..." (Resim 520) .

Resim 520

Resim 521

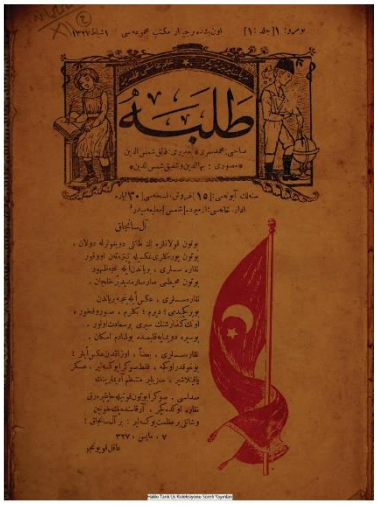

Kaynak- Talebe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası detay

Kaynak- Talebe dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, tek sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi on altı sayfadır, derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on

yedinci sayfadan başlamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ve bazen Rika hattıyla yazılmıştır.

Derginin birinci sayısının kapak sayfasında “Alsancak” başlıklı şiir ve kırmızı renkli yayınlanan Türk bayrağı vardır (Resim 521) . Dergi, savaş hakkındaki yazı ile başlanmıştır. Dergide Edison hakkında, ilmi hayatın tarihçesi yani Astronomi tarihçesi ve çeşitli tarihi yazılar vs fotoğraflar vardır.

Derginin ikinci sayısının içindekiler sayfası farklı tasarlanmıştır (Resim 522) . Logo yukarıda siyah desenle yazılmıştır, fesli kitap okuyan çocuğun resmi dekoratif desenlerle birlikte komposizyon yapılarak derginin içindekiler kısmı sol tarafa yerleştirilmiştir.

Dergide çeşitli dekoratif motifler vardır, örneğin derginin ikinci sayısının on sekizinci ve on dokuzuncu sayfalarında bulunan ilmi hayat tarihçesi ve Şiir sayfasında çiçek motifi ve yuvarlak daire içinde gece, yıldız ve ayın resmi vardır (Resim 523) .

Dergide olan bu dekoratif motifler metinleri daha canlı ve çekici göstermiştir.

Resim 522

Kaynak- Talebe dergisi, İkinci sayı, İçindekiler sayfası

Resim 523

Kaynak- Talebe dergisi, İkinci sayı, s. 18-19

Dergide çeşitli bilim ve bilim tarihi ile ilgili metin ve resimler vardır, elektronik lokomotiflerden dalgıça kadar çeşitli buluşlar tanıtılmaktadır, bu metinlerin altına "İngilizce'den" ibaresi yazılmıştır, yani İngilizce kaynaklardan tercüme olduğu belirtilmiştir. Dergi kısa ömürlü olduğu, üç sayı yayınlandığı halde, bakıldığı zaman bilimsel ve tarihi bir dergi görünümündedir. Çeşitli yabancı kaynaklardan alınan bilimsel metinler ve resimler daha çok büyük yaştaki çocuklar için uygun gibi görünmektedir. Dergideki dekoratif motifler grafik açısından başarılı ve modern motiflerdir.

Derginin sayfalarından kaç örnek: (Resim 524), (Resim 525) .

Resim 524

Kaynak- Talebe dergisi, Birinci sayı, s. 8-9

Resim 525

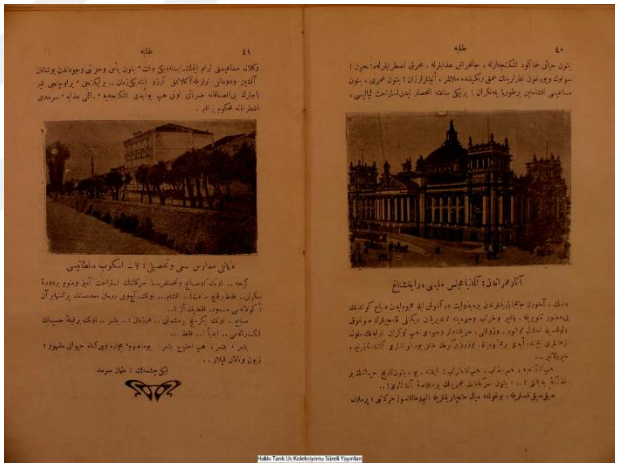

Kaynak- Talebe dergisi, Üçüncü sayı, s. 40-41

23- Çocuk Dünyası

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK : 1956 SB 217, BDK: K.264 , BK: B.488/1- AE-556,776, ESÖ:207, HTU: 63/1-2

Bu dergide Meşrutiyet dönemi basınının özellikleri görülmektedir. İlk sayısı 14 Mart 1329 / 27 Mart 1913' te yayınlanmıştır. 1913 yılı çocuk dergilerin yayınlanması bakımından en yoğun yıldır. Bu dönemde Balkan harpleri ve Türkçülük cereyanını, bütün basını ve çocuk dergilerini de etkilemiştir. İlk sayıda yayıncılar "Çocuklara Mahsus Gazete" ve "Arkadaş" gibi çocuk dergilerinin yayınlandığını fakat yaşayamadığını belirterek bunu rağbetsizliğe değil, çocuk psikolojisini, çocuk ruh ve ihtiyacını tamamıyla tayin edemeyerek küçüklerin anlayamayacakları yahut güç hazmedebilecekleri mevzular üzerinde durmuş olmalarına bağlamaktadırlar. Ancak Çocuk Dünyası da diğer çocuk dergilerinden farklı değildir. Derginin sayfalarında, Balkan Harplerinin sıcaklığı altında, devamlı öç, intikam gibi duygular ön plana çıkarılıyor. Şiirler de hep vatan ya da millet üzerinedir. Dergi yayınını, müdürü Tevfik Nureddin harp sebebiyle askere alınana kadar sürdürür. Dergi bundan sonra yeniden numara alarak (80/1), 1918 yılında yayın hayatına dönüyor ve 94 sayısıyla 1926' ya kadar çıkmamak üzere kapanıyor[138]. Çocuk Dünyası dergisi iki süreçte yayınlanıyor. Birinci süreçte 1913 senesinde yayınlanıyor ki, 94 sayı çıkıyor. İkinci süreçte 1926 senesinde yayınlanıyor ki, bu dönemde 30 sayı yayınlanmıştır. Derginin ikinci dönem yayınında logo tasarımı ve başka genel tasarım ve resimler de değişmiştir.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu Rika hattıyla yazılmıştır. Derginin künye bilgileri logonun altına ve soluna yazılmıştır : "...Çocukların fikirlerinin açılmasına yardım eder ve haftada bir çıkar / Müdürü: Tevfik Nureddin / Müracaat Yeri: Babıali Caddesinde 38 numaralı (Zaman) kitabhanesinde Çocuk Dünyası müdüriyeti / 10 para / Seneliği: Osmanlı memleketi için 15 kuruş, Rusya için 2 ruble, başka memleketler için 5 frank / Matbaa-i Kader / İstanbul / 1329-1913..." (Resim 526) .

[138] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 106

Resim 526

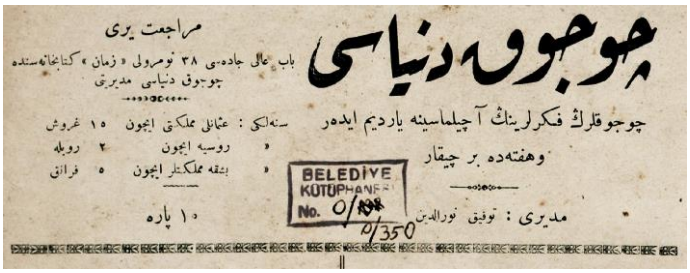

Resim 527

Resim 528

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Sütunların arasında iki ince siyah hat vardır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi sekiz sayfadır. Derginin başlıkları genel olarak harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır (Resim 527) . Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır ve anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Derginin birinci sayısının birinci sayfasında Avrupa'da çocukları okumaya alıştırmak için ve fikirlerini terbiye etmek için çoğunlukla efsanelerden ve masallardan yararlandıklarını ve çocuk edebiyatının bunlarla dolu olduğunu, Çocuk Dünyası dergisinde de bu esasın gözetileceğini, Fransız, Alman, İngiliz ve Rus çocuk edebiyatına ait eserlerden yararlanılmakla beraber asıl milli masallarımızdan da mustefid olmaya çalışılacağı yazılmıştır. O yüzden derginin ikinci sayfasında "Maymunlarla yengeçlerin muharebesi" başlıklı hikaye ile ilgili resimler vardır (Resim 528), (Resim 529), (Resim 530), (Resim 531), (Resim 532) . Bu hikayenin orijinal adı "The Battle of the Monkey and the Crab" dır[139]. Bu bir Japon masalıdır. Maymun ve yengeç savaşının diğer resimleri de internet ortamında mevcuttur [140] (Resim 533). Bu hikaye ve resimleri bu kitaptan alınmıştır. Kitabın baş sayfası Japonca yazılmıştır. Resimlerin illüstratörü Japon bir ressam olup, ismi Sensai Eitaku' dur (Resim 534).

[139] (Çevrimiçi) https://baltimorecrabs.wordpress.com/2009/07/29/the-battle-of-the-monkey-and-the-crab/, 14 Ekim 2017

[140] (Çevrimiçi)http://www.gutenberg.org/files/25021/25021-h/25021-h.htm 14 Ekim 2017

Resim 529

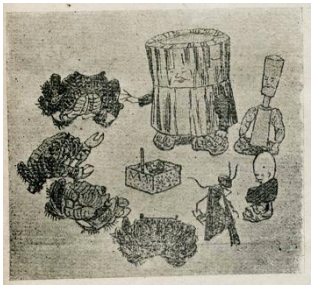

Resim 530

Resim 531

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2

Resim 532

Resim 533

Resim 534

kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 2

Kaynak- "The Battle of the Monkey and the Crab" hikayesinden, (Çevrimiçi) http://www.gutenberg.org/files/25021/25021-h/25021-h.htm 14 Ekim 2017

Kaynak- "The Battle of the Monkey and the Crab" hikayesinin kapağı, (Çevrimiçi) http://www.gutenberg.org/files/25021/25021-h/25021-h.htm 14 Ekim 2017

Derginin altıncı sayfasında “Japon hikayesi” “Devenin eli” başlıklı metinle ilgili bir kaç resim vardır (Resim 535), (Resim 536), (Resim 537). Bu da bir Japon hikayesidir ve ressamı da Japon'dur.

Resim 535 Resim 536 Resim 537

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s. 6

Derginin üçüncü sayısında iki resim vardır. Resimler bir hikaye ile ilgilidir (Resim 538, 539). Bu resimlerdeki figürler Batılı görünüşte değillerdir, elbiseler ve giyim tarzı Doğu tarzındadır. Derginin dördüncü sayısında bir resim, bir fotoğraf ve bir kaç dekoratif motif vardır. “Kurt ile ayı” başlıklı hikayenin resimleri farklı ressamların elinden çıkmış gibi görünmektedir (Resim 540). Ayrıca dekoratif çiçek motifleri de kullanılmıştır (Resim 541). Bu sayıda bir fotoğraf da vardır (Resim 542) . Fotoğrafın altına "Küçük Türk Kahramanı, Afyonkarahisarlı nur-u gazi, farklı savaşlarda kahramanlık gösteren 12 yaşında bir Türk yavrusu yaralanarak İstanbul'a getirilmişti. Yakında iyi olduğu için hükümet tarafından proseyi askeriyeye gönderilmiştir" yazılmıştır. Devam etmekte olan savaş, dergideki resimleri ve fotoğrafları etkilemiştir. Dergide çoğunlukla hikayeler vardır.

Resim 538

Resim 539

Resim 540

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı.

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı.

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı.

Resim 541

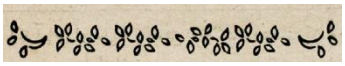

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı.

Resim 542

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Dördüncü sayı.

Resim 543

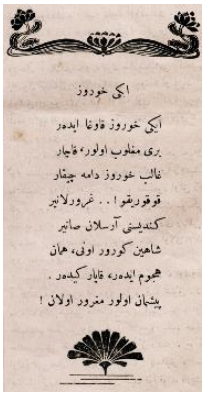

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı, s.1

Derginin beşinci sayısının birinci sayfasında dekoratif motifler vardır (Resim 543). Derginin geri kalan sayfalarında “Tilki kardeşin muhakemesi” başlıklı hikaye ile ilgili resimler vardır (Resim 544). Metinde tilkiyi herkesin Aslan padişaha şikayet ettiği ve onun kurnazlığının hikayesi ile padişahın onu muhakeme etmesi anlatılmaktadır. Bu hikayenin orijinal ismi "Reynard the Fox" dır (1894) ve farklı ülkelerden çeşitli ressamlar bu hikaye için illüstrasyonlar yapmışlardır. Reynard the Fox, Ortaçağ'dan kalma Fransız masallarından sonra hikayelerde popüler bir karakter olmuştur. Basitçe "tilki" kelimesinin Fransızcası olan Reynard, sinsi ve hilecidir ormandaki diğer hayvanlar ondan şikayetde bulununca mahkemeye çıkarılır. Bu basım, F.S. tarafından hikayenin Hollandaca versiyonundan tercüme edilip değiştirildi. Ellis; Londra'da D. Nutt tarafından 1894 yılında basıldı. Nispeten uzun kitapların her bir bölümü farklı bir hayvanın ifadesini anlatıyor; Reynard'a karşı yapılan şikâyetler çeşitli ve ağırdır, ancak bunlardan sorumlu tutulmuyor[141]. Bu hikaye ile ilgili illüstrasyonlar internet ortamında vardır[142].

Resim 544

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı.

[141] (Çevrimiçi) http://brbl-archive.library.yale.edu/exhibitions/illustratedword/craneCause/03-04crane.html, 14 Ekim 2017
[142] (Çevrimiçi) https://etc.usf.edu/clipart/galleries/1170-reynard-the-fox 14 Ekim 2017

Resim 545

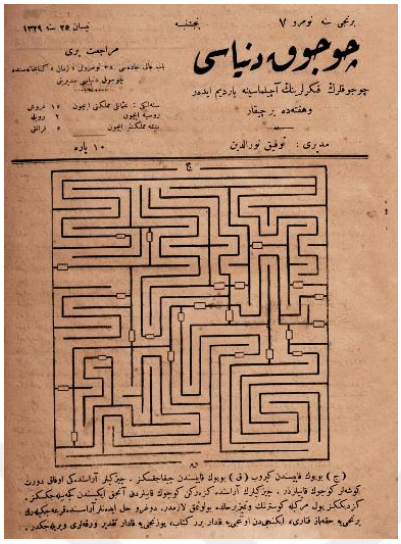
چوجوق دنیاسی

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, kapak sayfa

Derginin yedinci sayısının kapak sayfasında bir labirent bilmecesi vardır ve çocuklardan yukarıda olan "J" harfinden girmelerini ve aşağıdaki kapıdan çıkabilmeleri istenmiştir (Resim 545). Derginin bu sayısının ilk iki sayfası renkli kağıtlar üzerine basılmıştır. Bu sayıda geçen sayıdaki "Tilki Kardeşin Muhakemesi" hikayesinin devamı ve resimleri vardır. Derginin sekizinci sayısı "Ala Geyik" başlıklı bir şiir ile başlamıştır. Bu şiirin illüstrasyonları vardır (Resim 546) . Şiirde bir Türk hikayesi anlatılmaktadır; genç bir Türk'ün bir geyiğe dönüşerek gence elma veren Turan meleğini kurtarıp onu memlekete geri götürdüğü anlatılmaktadır. İllüstrasyonların hepsinde Türk tarzında elbiseler görülür. Bu meşhur geyik efsanesi Anadolu'da yaşanmış efsanelerden birisidir. Hikayesini okuyarak Anadolu kültür çeşitliliğinin ne kadar geniş yelpazede olduğunu görebiliriz. Bu Alageyik efsanesi daha sonra Cumhuriyet döneminde film haline getirilmiştir. Filmin başrolü Cüneyt Arkın tarafından oynanmıştır [143].

[143] (Çevrimiçi) http://anadoluefsaneleri.blogcu.com/ala-geyik-efsanesi/7675394, 14 Ekim 2017

Resim 546

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Sekizinci sayı.

Derginin geri kalan sayfalarında geçen sayıdaki “Tilki kardeşin Muhakemesi” başlıklı hikayenin devamı ve resimleri vardır. Derginin dokuzuncu sayısında farklı dekoratif motifler görülür (Resim 547). Derginin geri kalan sayfalarında hayvanlarla ilgili bir hikayenin resminden başka yapılan resim yarışmasını kazanan altı kişinin çizimleri ve isimleri vardır (Resim 548) .

Resim 547

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Dokuzuncu sayı.

Resim 548

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Dokuzuncu sayı.

Derginin otuzaltıncı sayısının ilk ve son iki sayfalarının kağıt renkleri pembedir. Kapak sayfadan önce iki sayfada bilmece ve yarışmanın kazananların isimleri ve yeni yarışma yazılmıştır. Sayfanın yukarısında derginin logosunun yanında derginin ismi olan "Çocuk Dünyası" bir dekoratif motifin içerisinde yazılmıştır (Resim 549). Derginin üçüncü sayfasında renkli olmayan kağıtta logo ve künye tekrarlanmıştır ve Resim 549'daki dekoratif motif, logonun iki tarafında vardır (Resim 550) . Bunlar her sayıda tekrarlanmıştır.

Resim 549

Resim 550

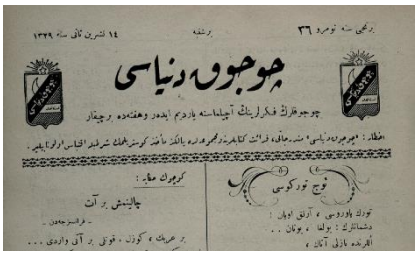

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.3

Derginin dördüncü sayfasında “Billur Tepe” başlıklı hikayesi ile resimler vardır (Resim 551) . Resmin altına "Geo.MORROW" ismi yazılmıştır. George Morrow (5 Eylül 1869, Belfast - 18 Ocak 1955, Thaxted, Essex) karikatürist ve kitap illüstratörüydü. Belfast'ın batısındaki Clifton Caddesi'nden bir ressam ve dekoratör oğluydu. Yedi kardeşinden dördü Albert (1863-1927), Jack (1872-1926), Edwin (1877-1952) ve Norman (1879-1917) da illüstratörler ve karikatüristlerdi. Model Okulu ve Devlet Güzel Sanatlar Okulu'nda eğitim görmüş, tabelacı çırağı olmuştu. 1890'ların ortalarından sonlarına doğru Chelsea, Londra'da yaşadı ve Mark Twain'le tanıştı. 1896 yılında "Pick-Me-Up" ve Mary Russell Mitford'un "İlçe Hikayeleri"ne resim ekledi[144].

Resimler ve hikaye bir kaç sayı boyunca devamlı olarak yayınlanmıştır.

[144] (Çevrimiçi) https://punch.photoshelter.com/gallery/George-Morrow-Cartoons/G0000OWV778h5Fd8/, 2011

Resim 551

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.4

Derginin yedinci sayfasında "Gulliver'in Seyahatnamesi" başlıklı hikayenin resimleri vardır (Resim 552) . Bu resimler "Gulliver Among The Giants" kitabinda vardır[145]. Derginin bu hikayesi ve resimleri bu kitaptan alınmıştır. Resimler Brinsley Le Fanu' nun (1854-1929) eseridir [146]. Joseph Sheridan Le Fanu'nun en küçük oğlu olan George Brinsley Le Fanu, çalışmalarını "Brinsley Le Fanu" adı altında yayınlayan bir ressam ve illüstratördür, 1 Ağustos 1854'te Dublin'de doğmuş ve 25 Haziran 1929'da Londra'nın Wandsworth banliyösünde ölmüştür[147].

[145] Jonathan Swift, edited by W. T. Stead. Published by London "Review of Reviews" Office circa (1910).
[146] (Çevrimiçi) https://www.abebooks.com/book-search/title/books-for-bairns-gulliver-among-the-giants/author/dean-swift/, 15 Ekim 2018
[147] (Çevrimiçi) https://www.facebook.com/lefanu200/photos/a.704130732944842.1073741828.703044489720133/755288384495743/?type=1&theater, 15 Ekim 2018

Resim 552

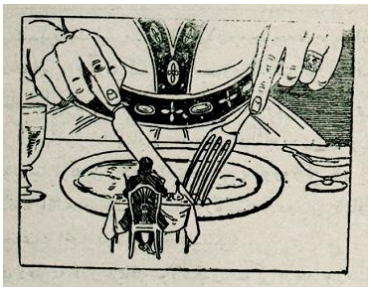

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.7

Derginin sekizinci sayfasından sonra iki pembe renkli kağıt sayfa vardır. Bu sayfada bir dekoratif resim vardır (Resim 553). Resimde posta kutusu vardır ve kutunun üzerine de Mektup, Posta Kutusu yazılmıştır. Bu her sayıda tekrarlanmıştır.

Resim 554

Resim 553

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Otuzaltıncı sayı, s.8 **Kaynak**- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı, s.2

Derginin kırk birinci sayısından itibaren yazı ve resimler Batı tarzından uzaklaşıp Türkleşmeye başlamıştır. Derginin kırk birinci sayısının ikinci sayfasında "Gök Bayrak" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 554). Metinde Gök Bayrak'ın özellikle mekteplilere kolaylık olmak için farklı şekillerde neşr olacağı ve her sayısında iki -üç büyük resim olacağı, kökünü ve ecdadını daha yakından tanımak isteyen her Türk mekteplisinin Gök Bayrağı alıp okuması tavsiye edilmektedir. Resim 554'ün Gök bayrağının bu sayısından alındığını yazılmıştır. Bu yayının fiyatını vs. reklam olarak tanıtmıştır. Derginin üçüncü sayfasının logosunun altına "Birinci Sultan Osman Han Hazretleri" başlıklı metin ile ilgili sultanın resmi vardır (Resim 555) .

Derginin geri kalan sayfalarında“Osman Gazi” başlıklı metin ile ilgili üç fotoğraf vardır. Birinci fotoğrafta Sultan Osman'ın ilk istikbal konuşmasını okuduğu Kara Hisar Camii Şerifi gösterilmektedir (Resim 556) . İkinci fotoğraf Osman Gazi padişahin doğduğu Söğüt kasabasını göstermektedir (Resim 557). Üçüncü fotoğrafta Sultan I.Osman'ın türbesi gösterilmektedir (Resim 558).

Resim 555

جوجوق دنیاسی

برنجی سلطان عثمان خان حضرتلری

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı, s.3

Resim 556

سلطان عثمان حضرتلرینك استقلال خطبه‌سنی اوقوتمیردقاری قره‌جه‌حصار جامع شریفی

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı.

Resim 557

عثمان غازی پادشاهمزك دوغدیغی سکود شهری

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı.

Resim 558

بروسه‌ده برنجی عثمان پادشاهمزك مبارك تربه‌سی

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Kırkbirinci sayı.

Derginin ellinci sayısında birinci sayfasında logonun altına “Fen dünyasının Türk şehitleri” başlığın altına merhum Fethi beyin fotografı vardır. Fethi Bey (1887, Ayazpaşa - 27 Şubat 1914, Taberiyye Gölü yakınları) ilk Türk askeri pilotlarındandır.

27 Şubat 1914 tarihinde Şam'ın Taberiye ilçesi Şimiriye bucağı yakınlarında düşerek Türk havacılık tarihinin ilk kayıpları arasında yer almıştır[148]. Fotoğrafın sağ tarafında üzgün bir insanın resmi çizilmiştir. Fotoğraf ve resmin altına "T. Efkar" Osmanlıca harfler ile yazılmıştır. Onun altına Tasvir-i Efkar refiğimizin klişesi yazılmıştır (Resim 559) . Tasvîr-i Efkâr, İbrahim Şinâsî'nin 28 Haziran 1862'de yayınlamaya başladığı, havâdis ve maarife dair Osmanlı cerîdesi (gazetesi)[149]dir. Resim 559 ve 561' deki resimlerin klişelerinin Tasvîr-i Efkâr gazetesinden alındığı yazılmıştır. Derginin bu sayısı on altı sayfadır. Bu sayıda derginin bir senesi dolmuştur. İkinci sayfasında tasarım değişikliği vardır. Derginin "İçindekiler" sayfası özel bir şekilde tasarlanmıştır, Kitabı açan bir çocuk çizilmiştir. Kitabın içindeki sayfada "Çocuk Dünyası" logosu tekrarlanmıştır ve künye bilgileri de yazılmıştır. Onun altında çerçevenin içinde derginin içindeki yazıların listesi vardır (Resim 560) . Derginin üçüncü sayfasında yine birinci sayfa gibi logo ve fotoğraf vardır, merhum Sadık Bey'in fotoğrafıdır (Resim 561) . Tayyareci Sadık Bey (?, Selanik-27 Şubat 1914, Cehennem Vadisi, Filistin), Osmanlı asker ve havacı (Hava Rasat Yüzbaşısı 24 Şubat'ta Şam'dan havalandıktan sonra Kudüs'e giderlerken 27 Şubat 1914'te bulundukları uçağın Taberiye Gölü civarında Cehennem Vadisi'ne düşmesi sonucu vefat etmiştir[150]. Bu şehitlerin anısı için fotoğrafları derginin sayfalarına koyulmuştur. Derginin dördüncü sayfasında bu şehitler hakkında bir şiir vardır. Bu sayfada rahmetli Recaizade Ekrem Bey'in fotoğrafı da vardır. Altına Türk Yurdu klişesidir diye yazılmıştır (Resim 562) . Recaizade Mahmut Ekrem (1847-1914), Edebiyatımızın yenileşme ve gelişmesinde büyük emeği olan Recaizade Mahmut Ekrem, Mart 1847'de İstanbul'da doğdu[151].

[148] (Çevrimiçi) http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2653, 15 Ekim 2017
[149] (Çevrimiçi) https://www.edebiyatogretmeni.org/tasvir-i-efkar-gazetesi-1862/, 15 Ekim 2017
[150] (Çevrimiçi) https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWFfrQdVrFtvGfKFmG7AHE8P34isapyhCxX/wiki/Tayyareci_Sad%C4%B1k_Bey.html, 15 Ekim 2017
[150] (Çevrimiçi) http://www.edebiyatogretmeni.org/recaizade-mahmut-ekrem/, 15 Ekim 2017

Resim 559

Resim 560

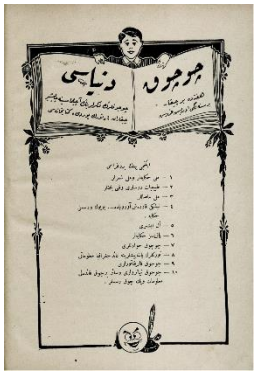

Resim 561

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, İçerik sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.3

Resim 562

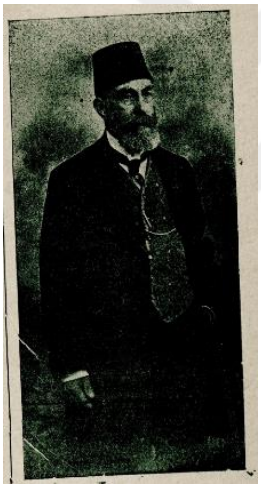

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.4

Resim 563

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ellinci sayı, s.5

Derginin geri kalan sayfalarında her sayfanın yukarısında iki fotoğraf ve altında isimler vardır (Resim 563). Bu fotoğraflar metinler ile ilgili değildir. Derginin bu sayısında bu fotoğraflardan başka resim yoktur. Toplamda 16 Türk şahsiyetin fotoğraf altında isimleri görülmektedir. Bu nedenle bu sayı özel bir sayı olmuştur çünkü metinlerle ilişkisi olmayan portre fotoğraflar her sayfada vardır. Derginin bu sayısından itibaren her sayı, sekiz sayfa yerine on altı sayfa olarak yayınlanmıştır. Derginin elli birinci sayısında genel tasarım değişmiştir. Artık logo iki sayfada tekrar olmamıştır ve logonun altında "Halid" ismi imza olarak yazılmıştır (Resim 564).

Önceki sayılarda birinci ve üçüncü sayfalarda logo ve dekoratif motifler vardı ama bu sayıdan itibaren logo birinci sayfada vardır ve dekoratif motifler kaldırılmıştır (Resim 565) .

Resim 564

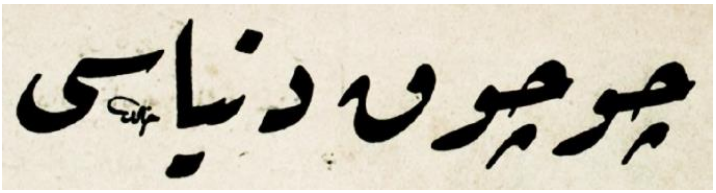

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Elli birinci sayı, logo

Resim 565

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Elli birinci sayı, s.1

Derginin sekseninci sayısında dekoratif motifler kullanılmamıştır ve resim sayısı çok azalmıştır. Her sayıda tek ya iki tane ve bazen hiç resim yoktur. Derginin sekseninci sayısının birinci sayfasında bir küçük kadroda Tevfik Nureddin Bey askerliğe gittiği için Çocuk Dünyası dergisi tatil edilmişti ve şimdi yeniden neşredilmeye başlandığı yazılmıştır. Derginin son sayılarında hiç bir resim ve dekoratif motif yoktur. Metin tek sutün kitap gibi yazılmıştır ve hiç bir süsleme yoktur (Resim 566).

Resim 566

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Doksan dördüncü sayı.

Çocuk Dünyası dergisi başka dergiler gibi küçük yaştaki çocuklar için değildir, çünkü siyasi ve sosyal haberlere de dergide yer vermektedir ve bu metinler çocuklar için çok uygun değildir. Ama hikayeler çocuklar için uygundur. Derginin kırk birinci sayısından itibaren Osmanlı ve Türk kültürünü ele alan yazılar ve resimler daha fazla olmuştur ve yabancı metin ve resimler azalmıştır. Derginin sayfalarında, Balkan Harplerinin sıcaklığı altında, devamlı öç, intikam gibi duygular ön plana çıkarılmaktadır. Şiirler de hep vatan ya da millet üzerinedir. Dergi yayınını, müdürü Tevfik Nureddin harp sebebiyle askere alınana kadar sürdürür. Dergi bundan sonra yeniden numara alarak (80/1), 1918 yılında yayın hayatına döner ve 94 sayısıyla 1926'ya kadar çıkmamak üzere kapanır. Derginin son sayılarında hiç bir resim ve dekoratif motif yoktur.

25- Ciddi Karagöz

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ 171/1

Ciddî Karagöz IRCICA ve Milli Kütüphane kataloglarında görülmüyor. Derginin sadece tek sayısı, üçüncü sayı mevcuttur. Üçüncü sayının (21 Mart 1329/3 Nisan 1913) kapak sayfasında logoda "Ciddi" kelimesi matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattıyla yukarda ve Karagöz kelimesi Rika hattıyla aşağıda olmak üzere hepsi çiçekli bir çerçeve içinde yazılmıştır. Logonun iki tarafında Karagöz ve Hacivat figürleri yer alıyor. Logo bu çerçeve ile Karagöz perdesini canlandırıyor. Kapak sayfada logonun altına künye yazılmıştır: "...Osmanlı Türk yavrularının milli terbiyesine çalışır haftalık risaledir / Bursa Muîn-i Hilal Matbaası / Sahip ve Müdürü: A (yın) Nuri İsmet / Bursa / 1329- 1913 / Mesleğimize muvafik olan yazılara sahifelerimiz açıktır / Senelik itibar edilen elli iki nüshasının abonesi Osmanlı memleketler için posta ücretiyle beraber (10) altı aylığı (6) kuruştur / Memalike ecnebiye için ayrıca posta ücreti alınır / Bir tanesi 10 paradır ..." (Resim 567) .

Resim 567

Kaynak- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 568

Kaynak- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 21

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin üçüncü sayısı on sayfadır, derginin sayfa numaraları devamlıdır, o yüzden bu sayı sayfa 17' den başlamıştır, bu sayfada da logo tekrarlanmıştır ve altına Karagöz ile Hacivat arasında geçen bir "muhavere" başlıklı metinle başlıyor. Karagöz ve Hacivat kendi tarzlarında konuşuyorlar ve dönemin aktüel konularından bahsediyorlar. Beraber ikindi namazını kılmaya giderlerken belediye binası hakkında konuşuyorlar.

Karagöz ve Hacivat klasik tiplerinin oldukça dışında bir görünüm sergiliyorlar. Burada daha bilgisiz olup sorular soran Hacivat'a karşılık makul ve mantıklı cevaplar veren bir Karagöz tiplemesi ile karşılaşılıyor. Belki de derginin adındaki Ciddî kelimesi okuyucuya bu şekilde yansıtılıyor. Karagöz ve Hacivat aktüel siyasi olaylar hakkında yorum yapıyorlar ve bazen de tenkitler getiriyorlar. Bu şekilde derginin idarecileri bu iki kahramanın ağzından şehrin problemlerini dile getirme fırsatını buluyorlar[152].

Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin bu üçüncü sayısının yirmi birinci sayfasında bir manzara resmi vardır, resmin altına Bursa manazerinden : Setbaşı köprüsü yazılmıştır (Resim 568) .

[152] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s .111

Derginin bu üçüncü sayısının yirmi üçüncü sayfasında “Salçalı Turna balık” başlıklı metinle ilgili bir küçük illüstrasyon vardır (Resim 569). Metin yemek tarifidir ve Salçalı turna balığının nasıl yapılacağı tarif ediliyor, illüstrasyondaki kadının saç modeli ve elbisesi Batı tarzındadır. Yemek tarifi çocuk dergilerinde pek karşılaşılmayacak olan bir durumdur.

Resim 569

آشپزی

سالچالی طورنا بالغی

لزومی بیوکلکنده بر یاخود ایکی طورنا بالغی آلیکز ، کوزلجه آیقلا یکز ، مناسب برتجرمیه قویوب اوسنه چیقاجق قادارده صو قویکز وبو صوبه طوز ، بارم بارداق سیرکه ، انجه

فرانسزجه بر رساله موقوعنده مصادف نظرمز اولان برمقال المانلرك حرب وغربه اولان علاقه لرینك نامکتب عالمنده ایکن نه صورتله انکشاف ایندیکنی کوستردیکی جهتله شایان مطالعه کورندیکندن بروجه زیر ترجمه سنی نقل ایدیورز :

تصور ایدیکزکه آلمانیانك (هلد بورغ) یا (پهنا) و یاخود (لایزیغ) ویا (بون) شهرلرندن برنده بولنیورز . خاصة مختلف طلبه جمعیتلری مبارزلرینك قلنجله دوئللو اجتماری ایچون احضار ایدلمش بر صالونه اکثریا جمعه ایرتسنه تصادف ایدن و (مانسور)

KAN28057

Kaynak- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 23

Resim 570

تورك مغازه‌سی

سعادت یوللری

بورسا تاریخی

قوشیکز !.. نره یه ؟

(قره کوز) یدنجه قیون صاتی ۳

Kaynak- Ciddi Karagöz dergisi, Üçüncü sayı, s. 26

Dergide bilmece ve mükafatlar da vardır. Fransızca yayınlanan bir risalede görülen harp ile ilgili bir makalenin tercümesi dergideki son yazıdır. Derginin son sayfada reklamlar vardır, reklamların arasında bir dekoratif motif vardır (Resim 570) .

Ciddî Karagöz'ün inceleme imkanı bulabildiğimiz bu tek sayısı dergi hakkında genel bir kanaate varmayı zorlaştırır. Derginin en az üç sayı çıktığı kesindir. Aktüel hadiseler ve Bursa' da çıktığı için daha çok mahallî gelişmelere yer veren Ciddî Karagöz'ün eğitici tarafları da var. Diğer sayılar bulunabilirse dergi hakkında daha fazla bilgi sahibi olunabilir.

Genel olarak derginin tasarımı çocuklar için uygun değildir, resimler ve metinler yetişkinlere hazırlanan dergilere benzemektedir.

27- Talebe Defteri

Bulunduğu Kütüphaneler: AEK: 324, AMK: 1956 SB 215, BDK: K.167, BK: AE.771,O425 , ESÖ:1102, HTU: S.68/1-2(7930/1-2), SK:HİG.2576

İlk sayısı 23 Mayıs 1329 / 5 Haziran 1913'te yayınlanmıştır. Talebe Defteri dergisinin muhtevasına bakıldığında bir çocuk dergisi olarak nitelemek pek doğru olmamakla beraber, bazı kaynaklarda bu süreli yayın, çocuk dergileri arasında gösterilmektedir[153].

Dergide çocuklara hitap ettiği düşünülebilecek sayfalar olmasına karşılık bu yayınlar sultanı ve idadilerin yüksek sınıflarını kendilerine muhatap kabul etmişlerdir. Müdürlüğünü daha sonra Cumhuriyet döneminde de yayıncılık yapacak olan Ahmed Halid Yaşaroğlu'nun yaptığı dergi Çocuk Dünyası tarafından "ağabey" olarak görülmektedir. Bu da aslında en az idadi seviyesindeki gençlere hitap ettiğini açıklar. Birçok bakımdan edebi ve fikri bir mecmua görünümündedir[154].

1918'e kadar yayınlanan Talebe Defteri toplam 68 sayı yayınlanmıştır. Derginin kapak olan birinci sayfasının ortasında yukarıda logo vardır. Logonun altında her sayıda bir resim vardır. Resmin altında derginin içindeki yazıların başlıkları ve yazarların isimleri vardır (Resim 571) .

[153] Anonim,"Çocuk Gazete ve Dergileri", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cilt:2, Istanbul, Dergah Yayınları, 1977, s.159
[154] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s. 120

Resim 571

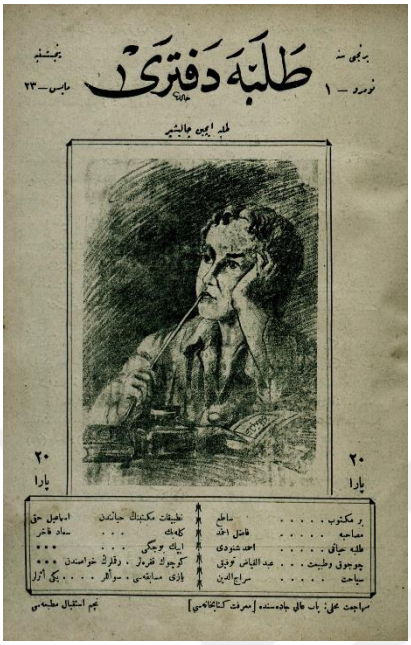
طلبه دفتری

طلبه ایچون چالیشیر

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 572

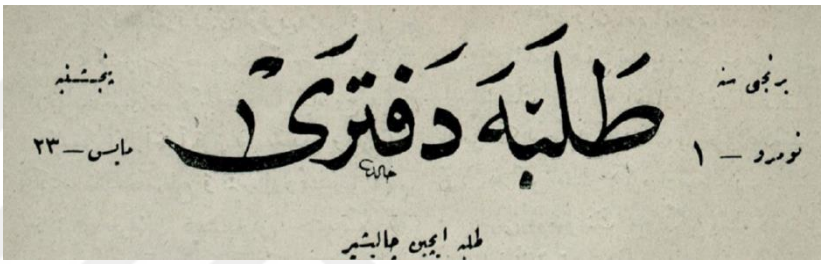
طلبه دفتری

طلبه ایچون چالیشیر

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 573

طلبه دفتری

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.1

Resim 574

طبیعت قارشوسنده ...

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.7

Derginin logosu normal Nesih hattıyla yazılmıştır. Logonun altına "Halid" ismi imza olarak yazılmıştır. Logonun hattatının ismi Halid' dir (Resim 572) . Derginin künye bilgileri logonun altına, sağına ve soluna yazılmıştır : "...Talebe için çalışır yarım aylık mecmua / Müessis ve Müdürü: Ahmed Halid / Necm-i İstiklal Matbaası / İstanbul /

1329-1913...". Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 573) . Derginin diğer dergilere göre daha fazla sayfası vardır, on sekiz sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on sekizinci sayfadan başlamıştır. Derginin genel başlıkları rika nesih hattı ve başka başlıklar matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır. Derginin birinci sayfasından sonra bir sayfa yazı vardır ve sonraki sayfasında logo ve künye bilgileri tekrarlanmıştır (Resim 573) . Bu sayfadan sonraki sayfa numara iki olarak numaralanmıştır. Bu tarz ilk iki sayfanın numaralanmaması ve logonun iki kere tekrarlanması derginin tüm sayılarında vardır. Derginin son iki sayfası da numaralanmamıştır.

Derginin birinci sayısının yedinci sayfasında "Çocuk ve Tabiat" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 574). Metinde çocuklardan tabiatın değerini bilmeleri istenmekte ve tabiatın güzelliğinden söz edilmektedir. Derginin sekizinci sayfasında "Tatbikat-ı mektebin hayatından" başlıklı metinle ilgili bir fotoğraf vardır (Resim 575). Metinde 4 Mayıs Darül müalleminin tatbikatının mektebin en saadetli günlerinden biri olduğu, çocukların ikinci dersten çıktıklarını, sınıfa gitmeyip Darülmüalleminin bahçesinde kalıp toprak oyunu yapacaklarını duyup mutlu olduklarını ve öğretmenlerin konuşarak toparak oyunu yaptıklarını vs. anlatılmaktadır. Fotoğrafın sol tarafında altta "Terakki" kelimesi yazılmıştır. Derginin dokuzuncu sayfasının sonunda metinden sonra bir dekoratif motif vardır (Resim 576). Bu motif taç [155] motifidir.

[155] (Çevrimiçi) https://www.google.com.tr/search?tbs=sbi:AMhZZiv-6794IaoAOt6Ir5SndTDUnzUjqHHmM5hPCAHk1Xuayt_1MI1KZCYKwzjwreMZXvAp94E_1o5mzDyNuMJhJQg-gcixQu0MBKPRmEbJTqed6ieAAMBMZScaTw1q-8y-HCXCiUMfdP97v6kfpf40TXBAZCK35vNlE1GHIJzCPxgN8FSzvwjq_1cCWk0JPLOadmcXjbDb-zQd3pm88T1_1l1yJUGqCLfTkqxbNJwXbG8hh6LQQZ2wSKIkRm03HJhDlM7SsJoGFcnyAlYfCD6qwsaU0nwEwXo7JoqLEwsTJ_1uOGQ6FPFNOahuVHtFL33Jnve5Qd906XERg&btnG=Search%20by%20image&hl=en-TR, 15 Ekim 2017

Resim 575

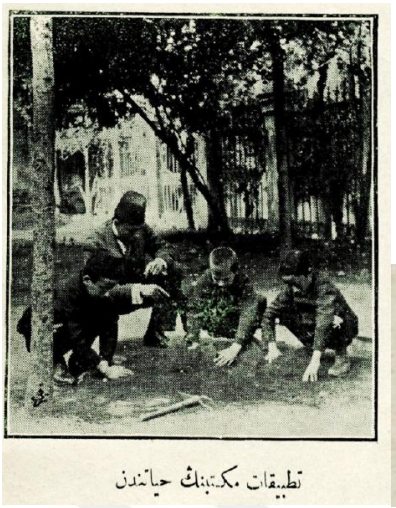

Resim 576

Resim 577

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.8

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.9

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.10

Derginin onuncu sayfasında "Kelebek" başlıklı şiir ile ilgili bir çizim vardır (Resim 577). Derginin on birinci ve on ikinci sayfasında "İpek ve ipek böceği" başlıklı metin ile ilgili resimler vardır (Resim 578). Metinde ipeğin nasıl elde edildiği anlatılmaktadır, ayrıca o sene Devlet-i Osmani'nin ne kadar ipek elde ettiği cetvelde yazılmıştır ve resimde gösterilmiştir.

Resim 578

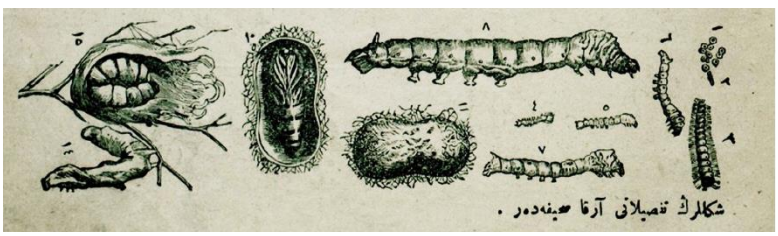

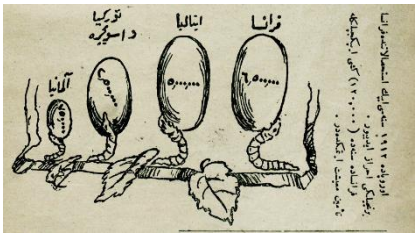

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Birinci sayı, s.11-12

Derginin ikinci sayısının yirmi dört ve yirmi beşinci sayfasında iki sayfayı kaplayan bir resim vardır (Resim 579). Resmin altında Osmanlı yavrularına hitap eden, onlardan Türk kanlarının döküldüğünü bilmelerini ve hep çalışmalarının istenildiğine dair bir

yazı vardır. Bu resim ve yazı tamamen Osmanlı kültürüne bağlıdır ve Avrupa tarzında değildir. Savaşta olan askerlerin kıyafetleri, arka planda olan camiler, hepsi Türk ve Osmanlı tarzındadır.

Resim 579

Resim 580

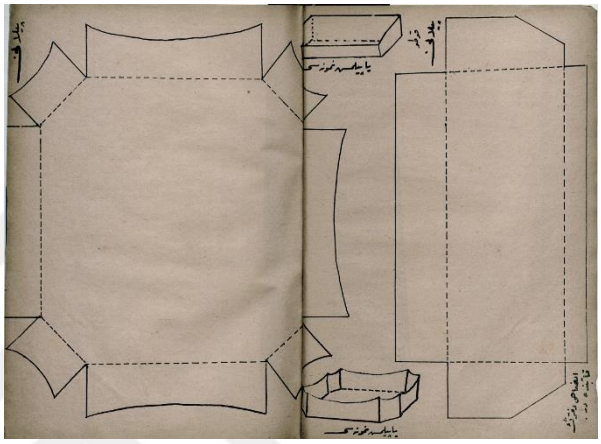

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, İkinci sayı, s.24-25

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, İkinci sayı, s.32

Derginin ikinci sayısının otuz ikinci sayfasından sonraki sayfada iki sayfayı kaplayan kutu yapılması için çiziminin açık hali vardır. Bunu kullanarak çocukların iki tarz kutu yapmasını öğretmektedir (Resim 580).

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında ve kırk birinci sayfasında bir resim tekrarlanmıştır (Resim 581). Resim "Mazi huzurunda ati!.." başlıklı metinle ilgilidir. Resimde yaşlı bir adam bir çocuk ile görünmektedir. Resimdeki kıyafetler Osmanlı tarzındadır. Resmin altına sol tarafta Osmanlıca harfler ile (Elif harfı: Bedri) imzası vardır. Metinde yaşlı adam çocuk ile konuşmaktadır ve çocuk yaşlı adamın sarığının üzerindeki numaraları sormaktadır. Adam çocuğa bu rakamlerın altı yüz boyunca Osmanlıların kazandığı zafer ve şereflerle ilgili olduğunu açıklamaktadır. Resim 11, **A Teacher, Agitator and Guide: Talebe Defteri and Formation of an Ideal Child (1913-1919)** kitabın kapağının üzerine de vardır [156]. Derginin üçüncü sayısının kırk

[156] (Çevrimiçi) http://satis.librakitap.com.tr/a-teacher-agitator-and-guide-talebe-defteri-and-formation-of-an-ideal-child-1913-1919, 15 Ekim 2017

altıncı sayfasında Münib Efendi'nin yaptığı **İstanbul Alırken** tablosunun klişesi vardır. Tablo İstanbul'un fethini göstermektedir (Resim 582).

Resim 581

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Resim 582

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Üçüncü sayı, s.46

Derginin her sayısında Osmanlı hakkında resimler ve metinler vardır. Artık Avrupa'dan alınan resimler ve metinlerin kullanılmadığı gözlenmektedir. Ayrıca her sayıda Osmanlı savaşları hakkında da bilgi verilmiş ve resimler kullanılmıştır.

Derginin farklı sayılarında bazı illüstrasyonlarda "Osman Kenan" imzası vardır. Örneğin; derginin sekizinci sayısının kapak sayfasındaki llüstrasyonların altında onun imzası görülmektedir (Resim 583).

Derginin yirmi ikinci sayısının kapak sayfasında mezarda ayakta olan iskeletler vardır ve mezar taşının üzerine "şehitler hakkında" yazmaktadır. Resmin altına Balkan şehitlerin mezarı...ve parantezde de Afganistan'dan bir mecmuadan alındığı yazmaktadır (Resim 584). Artık bu dergide hep kapak sayfasında logonun altında resim ve içindekiler vardır (Resim 585). Hepsi çerçevelerin içerisinde yerleşilmiştir.

Derginin bazı sayılarında çocuklara pratik yapılabilecek şeyler öğretilmektedir. Mesela derginin yirmi dördüncü sayısının üç yüz doksan üçüncü sayfasında oyuncak tayyarenin nasıl yapıldığı öğretilmektedir (Resim 586) ve (Resim 587) .

Resim 583

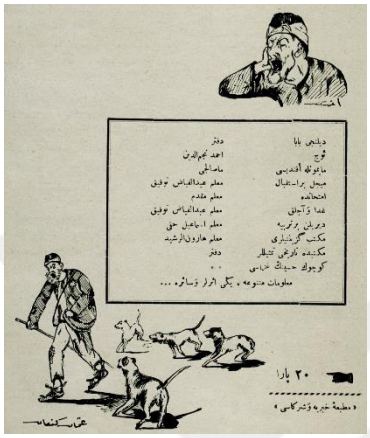

Resim 584

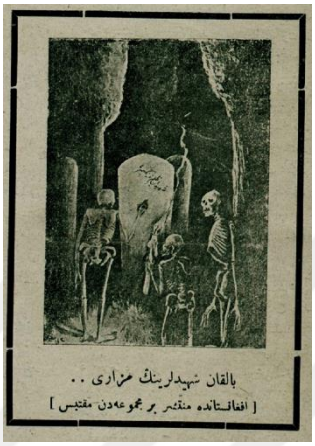

Resim 585

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Sekizinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi ikinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi ikinci sayı, kapak sayfası

Resim 586

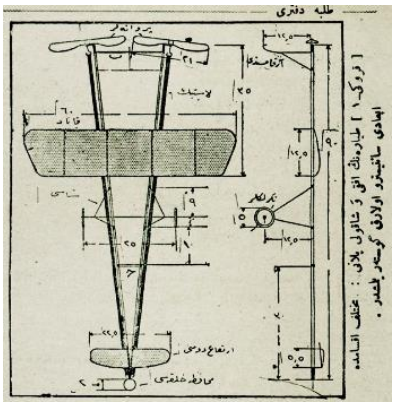

Resim 587

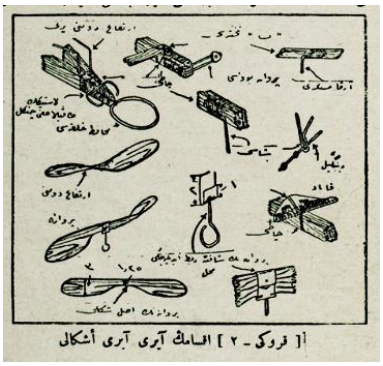

Resim 588

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.393

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.393

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi yedinci sayı, kapak sayfası

Resim 589

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Yirmi sekizinci sayı, s.451

Resim 590

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Otuz üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin her sayısının kapağında logonun altında derginin içerisinden bir resim vardır. Mesela derginin yirmi yedinci sayısının kapağındaki resim derginin aynı sayısının dört yüz kırkıncı sayfasında "Su Kuvveti" başlıklı metinle ilgilidir ve orada da tekrarlanmıştır (Resim 588). Metinde su kuvvetinin nasıl kullanıldığı ve bu enerji ile elektrik yapıldığı anlatılmaktadır.

Derginin yirmi sekizinci sayısında çok fotoğraf vardır ve fotoğraflar gündemi göstermektedir. Fotoğrafların altına fotoğrafı çekenin ismi de belirtilmistir. Örneğin; derginin dört yüz elli birinci sayfasındaki fotoğrafın altına (Fatih meydanında Ziya Bey irad-ı nutuk ederken...) cümlesi ve (Foto :Ferid İbrahim Bey) yazılmaktadır (Resim 589). Dergide siyasi olaylar çok yansıtılmaktadır ve çocuklara bu konular anlatılmıştır.

Derginin otuz ikinci sayısından resim ve fotoğraflar çok azalmıştır. İki veya bir resim her sayıda vardır. Ayrıca dekoratifler artık dergide görünmemektedir. Derginin her sayısında Osmanlı zaferlerine ait bir resim vardır. Mesela derginin otuz üçüncü sayısının kapağı ve içerisinde savaşa ait bir resim vardır (Resim 590). Resmin altına (Maziye ait zafer levhalarından : (Şibğa ??) den Rusların firarı) yazılmıştır. Bu tarzda Osmanlı savaşlarına ait resimler her sayıda vardır.

Derginin otuz dokuzuncu sayısından itibaren resimlerin artık Osmanlı tarzında olduğunu ve Avrupa tarzında olmadığını söyleyebiliriz. Mesela otuz dokuzuncu sayıda toplam iki resim vardır (Resim 591) ve (Resim 592) . İkisi de Osmanlı tarzındadır. Resim 591'in altına Alman ressamlarından Hugo Braune (هوغوبرائونه) tarafından resmedildiği yazılmıştır. Resmin yukarısına Türk nöbetçisi yazılmıştır. Resim 592' de görüldüğü gibi Osmanlı tarzında çizilmiştir. Artık resimler ve fotoğraflar hep Türk tarzındadır ve Avrupa'nın etkisi yoktur.

Resim 591

Resim 592

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Otuz dokuzuncu sayı

Kaynak- Talebe Defteri dergisi, Otuz dokuzuncu sayı

Derginin kırk dördüncü sayısından kırk sekizinci sayıya kadar fotoğraf vardır ve resim yoktur. Ayrıca bu sayıdan itibaren fakat tek bir resim ya fotoğraf her sayıda vardır ve fazla fotoğraf, resim ve dekoratif motif yoktur. Fotoğraflar gündemi, siyası ve tarihi olayları göstermektedir. Derginin elli ikinci sayısına kadar ulaşılmış ve incelenmiştir, bulgular ekteki cetvelde sunulmuştur.

Talebe Defteri dergisinde de bilindiği üzere, Osmanlı çocuk dergilerinde işlenen dergi içerik ve biçimlerinde toplumsal ve kültürel bir etkinim varlığı göze çarpmaktadır. Buradan hareketle Osmanlı çocuk dergilerinin içeriklerinin işleniş biçimi ile yurtdışında dergi içeriklerinin tıpatıp aynı olduğunu söylenemez. Bu dergide avrupa resim ve fotoğrafları çok az kullanılmıştır, daha fazla Türk ve Osmanlı resim ve illüstrasyonlar vardır. Bu dergi tam Türk kültürünü çocuklara vermektedir. Fotoğraflar, resimler genelde Türk ve Osmanlı elbise tarzlarındadır ve ülkede olan siyasi olayları yansıtmaktadır. Ayrıca dergilerde işlenen içeriklerin çocuk seviyesinin üstünde olduğu yorumlanabilir.

27- Çocuk Yurdu

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1962 SB 39, HTU: 67

Birinci sayısı 9 Mayıs 1329/ 22 Mayıs 1913'te yayınlanmıştır, tam koleksiyonu bulunamamıştır, yedi sayı yayınlanmıştır. Balkan savaşların zamanında yayınlanmıştır. Dördüncü ve yedinci sayıları Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde bulunmuş ve incelenmiştir.

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logoda "Çocuk" kelimesi yukarıda rika hattıyla ve "Yurdu" kelimesi sülüs hattıyla daha büyük boyutta çocuk kelimesinin altına yazılmıştır. Logonun altına "1329" tarihi de yazılmıştır. Derginin künyesi logonun sağ, sol ve altına yazılmıştır: "...Zükur ve inas etfal-i vatanın tehzib-i ahlak ve tenvir-i efkarına hâdim / Sahib-i İmtiyaz: Giridî Rahmi, Mahmut Sayim /Ser müharrir: Kaleli zade, Muhammed Kemal / Müdir-i Mesul: Mehmed Nevzad / 10 para / Istanbul / Haftalık gazetedir / 1329- 1913..." (Resim 593) .

Resim 593

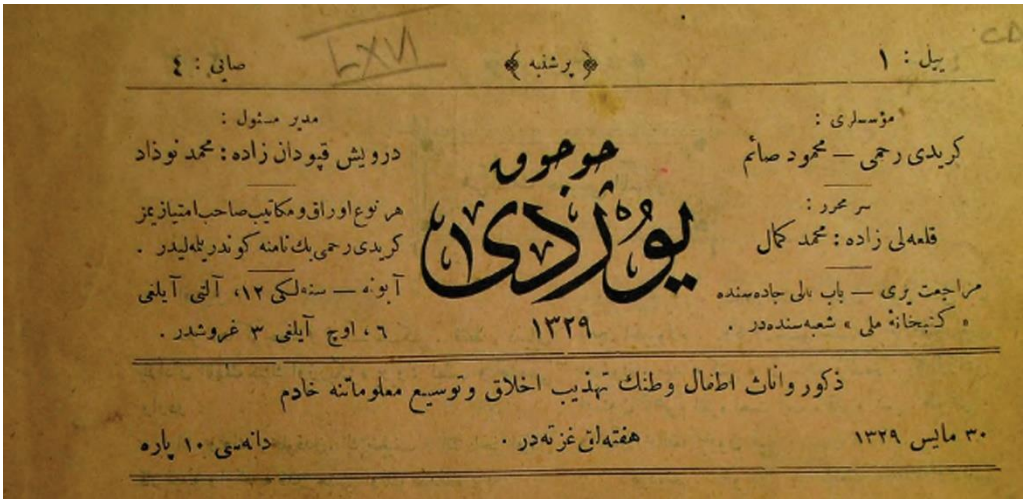

Kaynak- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, Kapak Sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin ve başlıklar matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Derginin dördüncü sayısının kapak sayfasında şair Tevfik Fikret Bey'in (1867-1915) fotoğrafı tezhipli bir çerçeve içerisindedir. Fotoğrafın yanında ise bu şairin şiirlerinden biri yer almaktadır

(Resim 594). Derginin dördüncü sayısında başka herhangi bir resim yoktur, fakat yazıların arasında küçük dekoratif çiçek motifleri vardır (Resim 595) .

Derginin yedinci sayısının kapak sayfasında ve içerik sayfalarında çiçekli dekoratif motiflerden başka resim ya da illüstrasyon yoktur, fakat yedinci sayfada "Biraz da gülelim" başlığının yanında bir dekoratif figür vardır (Resim 596) . Bu dekoratif figür daha önce yayınlanan Mekteplilere Arkadaş dergisinde de kullanılmıştır. Bu motif ya resim benzerliği dergilerde aynı klişenin kullanıldığının göstergesidir ve belki aynı matbaada yayınlanmış olabilirler.

Derginin tasarımı sadedir. Fazla resim yoktur, yazı doludur. Hikayeler, kısa yazılarla bir dergidir. Tasarımı çocuklara pek uygun değildir ama içerik olarak hikayeler çocuklar için eğlendirici görünmektedir.

Resim 594

Kaynak- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, Kapak Sayfası

Resim 595

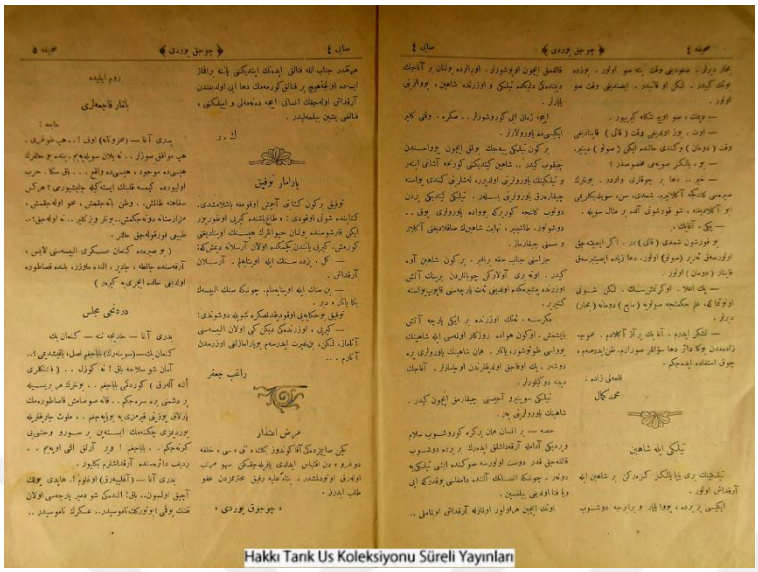

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Çocuk Yurdu dergisi, Dördüncü sayı, s.4-5

Resim 596

Kaynak- Çocuk Yurdu dergisi, Yedinci sayı, s.7

28- Mektebli

Bulunduğu Kütüphaneler: ESÖ: 717 (tam koleksiyon), AEK: 226, AMK: 1956 SA 363, BK: O.360, HTU: D.46/1

Mektebli belirtildiği üzere rüşdi ve idadi talebesi için (9-15 yaş) çıkarılan bir dergidir. İlk sayısı 15 Mayıs 1329/28 Mayıs 1913 tarihini taşıyor. Sık sık Türklük, savaş, vatan ve millet gibi konuların işlendiği bir dergi görünümündedir. İlerleyen sayılarda İskender Fahreddin (Sertelli) başyazarlığı üzerine alıyor. Okuldaki derslere yardımcı olmak üzere seçilen konular ve bu amaçla çizilmiş resim ve şekiller bilhassa idadi öğrencilerine hitap ediyor. Çeşitli fotoğraflar ve hayvan resimleri de dergiyi görsel bakımdan zenginleştiriyor. Şiirler, oymacılık, el işleri, sağlıkla ilgili makaleler çeşitli aktüel problemler dergideki yazılara örnek teşkil ediyor. Otuz dokuz sayı yayınlanan Mektebli için zamanın vasat dergilerinden biri demek yerinde bir niteleme olur[157].

Derginin ayrı kapağı vardır, logo Sülüs hattıyla yazılmıştır, künye bilgileri logonun altına tüm sayfayı kaplayarak yazılmıştır: "...Bilumum rüşdî ve idadî müdavimini efendilere ve hanımlara mahsus haftalık musavver mecmuadır / Mesleğimize muvafık açık Türkçe ile yazılmış âsâra sahifelerimiz açıktır / Mekteblilerimizin yazılarına mahsus iki sahife açılmıştır / Mecmuamızın fiyatı elli paradır / Münderecat ve ilavelerin her hakkı kanunen mahfuzdur / Sahib ve müessisi: Mağmumi / Müdir-i Mesul: Hüseyin Hamid / Sermuharriri: Emin Hâki / İdarehanesi: Babıâli Caddesinde Numara 83 / Artin Asaduryan ve Mahdumları Matbaası / Istanbul / 1329-1913 ..." (Resim 597) , kapak sayfada logo ve künye, çiçekli bitki bir çerçevesi vardır .

[157] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s 118

Resim 597

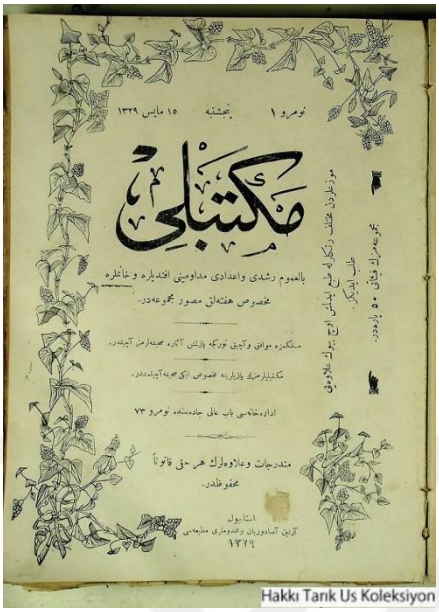

Resim 598

Kaynak- Mektebli dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Mektebli dergisi, Birinci sayı, s.5

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi 16 sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on yedinci sayfadan başlamıştır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin birinci sayısının beşinci sayfasında "Bulanık köy değirmeni" başlıklı hikaye ile ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 598), hikaye beş sayfadır ve devamı başka sayıdadır. Derginin birinci sayısında fazla illüstrasyon yoktur, küçük boyutta dekoratif amaçlı illüstrasyonlar görülmektedir.

Derginin kapak sayfaları Resim 1'deki gibidir, sadece farklı renkler ile yayınlanmıştır, mesela ikinci sayının kapak sayfasında logo ve yazı ve çerçeve motifleri aynıdır fakat kırmızı renkle yayınlanmıştır.

Dergide reklam resimleri de vardır, örneğin derginin ikinci sayısında bir fotoğrafhanenin reklamı vardır, bu reklam başka sayılarda da tekrarlanmıştır, ayrıca

dergide çeşitli resimli bilmeceler de vardır (Resim 599). Resimli bilmecelerin cevapları bir sonraki sayıda yayınlanmıştır.

Resim 599 Resim 600

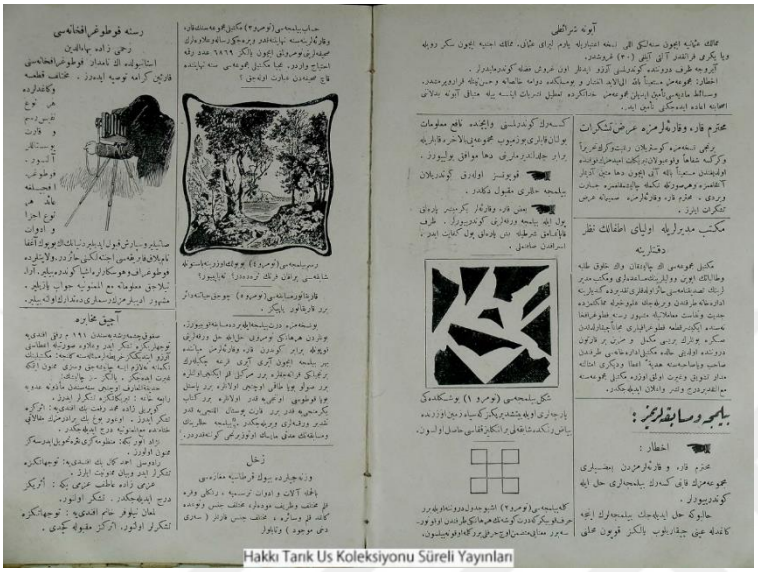
Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

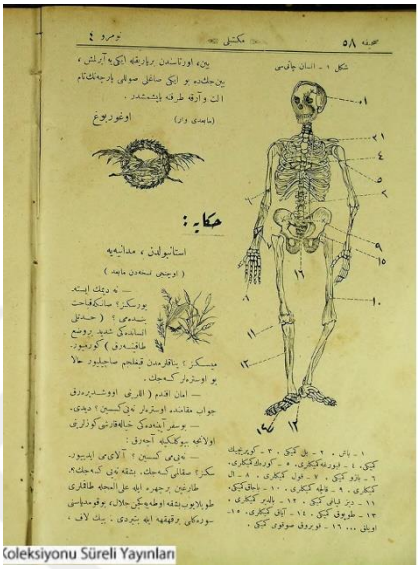
Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektebli dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfasının sonraki sayfa

Kaynak- Mektebli dergisi, Dördüncü sayı, s.58

Derginin her sayısında “Hıfz-ı sıhhat” başlıklı metinle ilgili sağlık hakkında bilgi vermektedir, Örneğin; derginin dördüncü sayısının elli sekizinci sayfasında "İç ve dış aletlerin işleri" başlığı altında insan vücudunun hakkında bilgi verilip bilimsel bir çizim kullanılmıştır (Resim 600). Bu tarz bilimsel resimler dergide sık sık yer almaktadır.

Derginin beşinci sayısının yetmiş sekizinci sayfasında “Bazı hayvanat el ile nasıl tutulur?...” başlıklı metinle ilgili siluet biçiminde illüstrasyonlar vardır (Resim 601) . Bu illüstrasyonlar hem sade, hem de çocuklarca kolay anlaşılan tarzdadır ve yanlarında resmin açıklaması da yazılmıştır.

Dergide “El marifetleri” başlıklı metinde her sayıda el işleri ile ilgili metin ve resimler vardır, örneğin; derginin beşinci sayısının seksen dördüncü sayfasında oymacılık tezgah ve aletleri hakkında bilgi verilmiştir ve resimleri de vardır (Resim 602) . Bu şekilde derginin pratik yönü de vardır. Bu kısım hanımlara hazırlanmış olabilir.

Resim 601

oleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektebli dergisi, Beşinci sayı, s.78

Resim 602

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektebli dergisi, Beşinci sayı, s.84-85

Derginin bazı sayılarında başarılı öğrencilerin fotoğrafları da yer alır örneğin; derginin yedinci sayısının yüz ondokuzuncu sayfasında bir kız ve bir de erkek öğrencilerin fotoğrafı vardır ve altına da başarıları yazılmıştır (Resim 603) . Fotoğraftaki kız çocuğun başı açıktır ve modern giyinmiştir.

Resim 603

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektebli dergisi, Yedinci sayı, s.118-119

Resim 604

oleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektebli dergisi, Yirmi yedinci sayı, Kapak sayfadan sonra

Dergide gündem haberleri ve siyasi konular da vardır, mesela derginin onuncu sayısının kapak sayfasında İstanbul'u pek çok kez ziyaret eden ünlü yazar Pierre Loti'

nin (1850-1923) fotoğrafı vardır ve üç sayfada onun hayat hakkında bilgi verilmiştir ve fotoğrafları vardır.

Derginin on birinci sayısında resim ve fotoğraf yoktur, tamamen yazılarla doludur, bu yüzden hiç çocuk dergisine benzememektedir ve çocuklar için hazırlanmamıştır.

Dergide bazen resimli reklamlar da vardır örneğin; derginin yirmi yedinci sayısının kapak sayfasından sonraki sayfasında İstanbul Fesleri ve ayakkabı reklamı vardır (Resim 604) . Bu reklamlar da çocuklar için uygun değildir.

Derginin özellikle son sayılarında siyasi bilgiler, haberler ve fotoğrafların giderek arttığı gözlenmektedir böylece çocuklardan ziyade yetişkinlere uygun bir dergiye dönüştüğü söylenebilir.

Dergi hem kadınlara hem de çocuklara hazırlanmış olduğu için tasarımı tam çocuklar için değildir, reklamlar, El marifetleri ve bazı kısımların kadınlar için hazırlandığı bellidir. Dergide siyasi şahsiyetler ve padişahların fotoğrafları ve metinler de vardır, o yüzden dergi tam çocuk dergisinden ziyade yetişkinler için hazırlanan dergiye benzemektedir.

Dergideki resimlerde hem Batı tarzı hem de Türk tarzında giyinmiş figürler yer almaktadır.

29- Çocuk Duygusu

Bulunduğu Kütüphaneler: BDK: 0.214 (tam koleksiyon), AMK: 1957 SB 54, ESÖ: 205, HTU: 58

İlk sayısı 6 Haziran 1329 / 19 Haziran 1913 tarihinde yayınlanan Çocuk Duygusu'nun "Baha Tevfik" imzalı Maksad ve Meslek yazısında çıkış amacı şu şekilde açıklanıyor: "...(.) İşte gazetemiz çocuk terbiyesine aid bu noksanı telafiye çalışacak. Fakat kuru mütalaattan, yâbis mülahazalardan ziyade onları eğlendirmeyi ve eğlendirerek tehzib-i ahlak ve tezyid-i malumat etme cihetini iltizam eyleyecektir...". Çocuk Duygusu, Çocuk Dünyası'na nisbetle milliyet duygularının ön plana daha az çıkarıldığı liberal görünüşlü bir dergidir. Buna karşılık 1913 yılı dergilerinin ortak paydası öç, intikam ve benzeri duygulara Çocuk Dünyası kadar olmasa da değiniliyor. Çocuklara bir de Türk Oyunu tarif ediliyor [158].

Resim 605

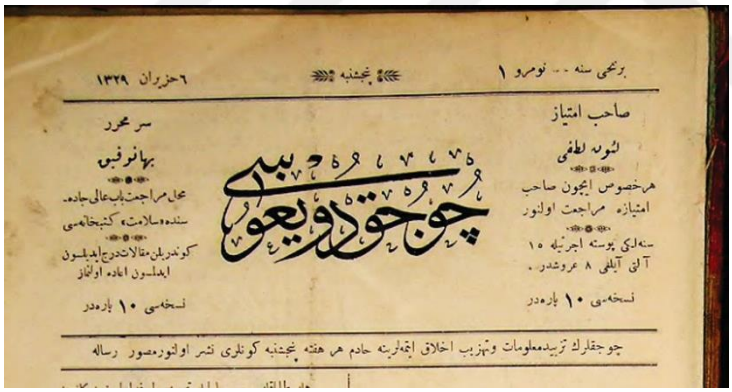

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 606

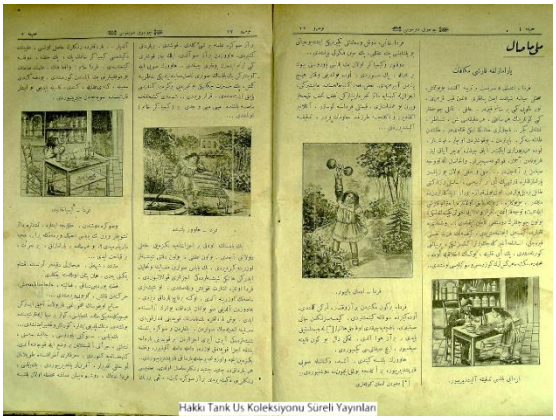

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi yedinci sayı, s.4-5

[158] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 125

Derginin ayrı kapağı vardır. Logosu Sülüs hattıyla kapak sayfasının ortasında yukarıda yazılmıştır. Derginin künyesi logonun sağı, solu ve altına yazılmıştır : "... Çocukların tezyid-i malumat ve tehzib-i ahlak etmelerine hâdim her hafta Perşembe günleri neşrolunur musavver risale / Sahib-i imtiyaz: Leon Lütfi / Sermuharrir: Baha Tevfik / Her husus için sahib-i imtiyaza müracaat olunur / Mahall-i müracaat: Babıâli Caddesi nde Selamet Kütübhanesi / Gönderilen makâlat derc edilsin edilmesin iade olunmaz / Nüshası on paradır / Seneliği posta ücretiyle onbeş, altı aylığı sekiz kuruştur / Sancakcıyan Matbaası / Istanbul / 1329- 1913..." (Resim 605) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 606). Dergi sekiz sayfadır. Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve reklamların başlıkları da Sülüs hattıyla yazılmıştır ama bazen farklı hatlar da kullanılmıştır. Dergide bazı sayfaların kağıtları renklidir ama resimler siyah beyaz olarak yayınlanmıştır.

Derginin ikinci sayfasında reklamlar vardır, bu reklamların resmi yoktur ve yetişkinlere reklamdır, mesela hastane, fotoğrafhane vs. reklamları vardır.

Derginin birinci sayısında çok az sayıda ve küçük resimler kullanılmıştır örneğin; altıncı ve yedinci sayfalarında "Yeni icat bir şemsiye" ve "Resimli hikaye" başlıklı metinler ile ilgili küçük resimler vardır (Resim 607) . Resimler Batı tarzındadır.

Derginin kapak sayfasının tasarımında bir resimli çerçeve her sayıda tekrarlanmıştır ama ortadaki resim ya fotoğraf her sayıda değişmektedir örneğin; derginin ikinci sayısının kapak sayfası pembe renkli kağıt üzerine yayınlanmıştır (Resim 608) . Her sayıda tekrar olan resimler uçan balon, yüzü olan güneş, ders çalışan çocuk, uçan melek ve kuşlar vs. vardır, ortadaki fotoğraf bir anne ve kızı göstermektedir. Fotoğraf ve resimler Batı tarzındadır. Derginin bu sayısının sayfaları yeşil ve kırmızı renkli kağıtlar üzerine yayınlanmıştır.

Resim 607

Resim 608

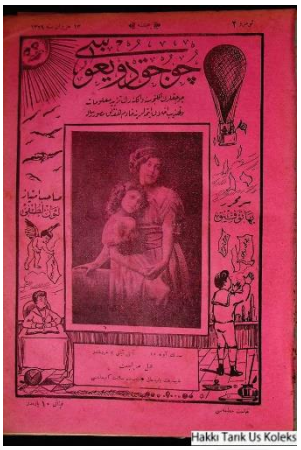

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Birinci sayı, s.6-7

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, İkinci sayı, kapak sayfa

Resim 609

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında da çerçevede bir çocuğun fotoğrafı vardır ve derginin sayfaları yeşil, kırmızı gibi renkli kağıtlara basılmıştır (Resim 609). Her sayıda değişik bir çocuk fotoğrafı kapak sayfasında tekrarlanmıştır ve her sayıda renkli kağıtlar üzerine siyah beyaz baskı yapılmaya devam edilmiştir.

Dergide resim sayısı azdır, genelde iki sayfasında resimler vardır ve bunlar küçük boyuttadır, resimli hikayelerdir, geri kalan sayfalar renkli kağıtlar üzerine sadece yazıyla doludur.

Derginin altıncı sayısının kapak sayfasında logo değişmiştir ve Rika hattıyla yazılmıştır, ayrıca kapak sayfadaki resimler ve logo, kırmızı renk ile sarı renkli kağıt

üzerine yayınlanmıştır (Resim 610). Derginin bu sayısının geri kalan tüm sayfalarında da aynı şekilde kırmızı renk ile sarı ton renkli kağıt üzerine yayınlanmıştır, örnek derginin bu sayısının dördüncü ve beşinci sayfasında "Tavşan kardeşin hikayesi" başlıklı metinle ilgili resim ve metin kırmızı renkle sarı kağıt üzerine yayınlanmıştır (Resim 611) .

Derginin yedinci sayısının dördüncü ve beşinci sayfalarındaki illüstrasyonların altına Le Fanu imzası yazılmıştır (Resim 612) ve (Resim 613). Bu hikaye ve resimleri sonraki sayılarda da devam etmiştir. Bu imza illüstratör Brinsley Le Fanu'ya (1854-1929) ait olmalıdır[159]. Bu sayıdan itibaren cetveldeki yazı gibi derginin içerisinde sadece dört ya da beş hayvan hikayesinin illüstrasyonları ve kapakta bir çocuğun fotoğrafı vardır ve başka resim yoktur.

Derginin on dördüncü sayısından itibaren kapak sayfadasındaki çerçevede olan sabit resimlerin değiştiği gözlenir (Resim 614) . Ders çalışan çocuğun başında fesi vardır ve Türk tarzındadır, ama çiçekler, yapraklar Batı tarzında motiflerdir. Değişen resim birinci ikramiyeyi kazanan çocuk Yusuf Ziya Bey'in fotoğrafıdır. Kapak sayfası Türk ve Batı üslubunun karışımıdır. Bu sayıdan itibaren sabit resimler kapak sayfalarında hep bu şekildedir. Derginin bu sayısında bir Türk hikayesi ve illüstrasyonu vardır, genelde hep yabancı illüstrasyonları kullanan dergide bu sayısının dördüncü ve beşinci sayfalarında "Fena Arkadaşlar" başlıklı hikaye ile ilgili illüstrasyonlar tamamen Türk'tür (Resim 615). Hikayedeki anne, babanın ve çocuğun kıyafetleri hepsi Türk tarzındadır, dergide bu nadiren görülmektedir. Derginin on beşinci sayısındaki hikayenin illüstrasyonları da Türk'tür.

159

(Çevrimiçi)http://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupname?key=Le%20Fanu%2C%20Brinsley%2C%201854-1929, 15 Ekim 2017.
(Çevrimiçi)https://www.facebook.com/lefanu200/photos/a.704130732944842.1073741828.703044489720133/755288384495743/?type=1&theater, 15 Ekim 2017.

Resim 610

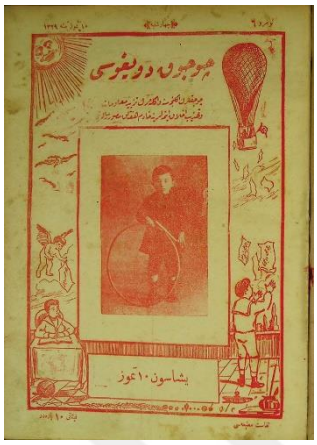

Resim 611

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Resim 612

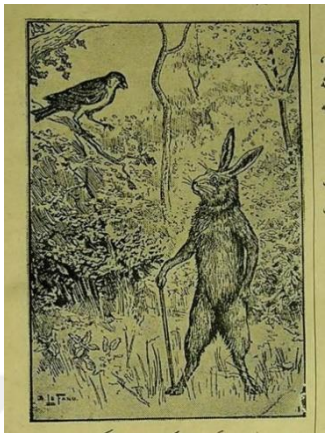

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Altıncı sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Altıncı sayı, s.4-5

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yedinci sayı, s.4

Resim 613

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Resim 614

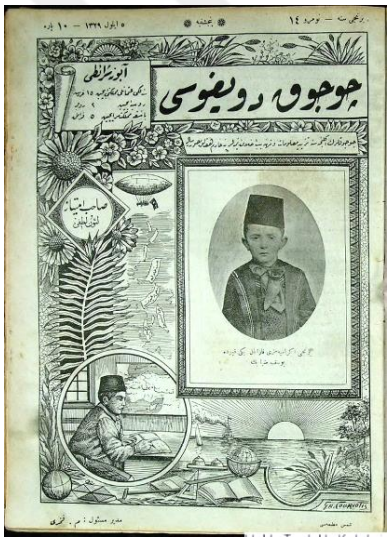

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yedinci sayı, s.5

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, kapak sayfası

Resim 615

Resim 616

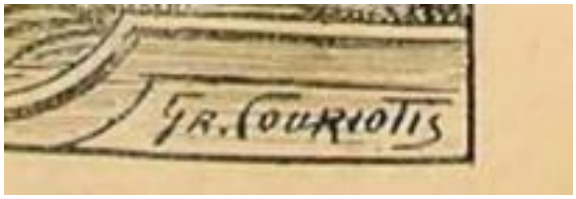

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, s.4-5

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Ondördüncü sayı, kapak sayfası

Derginin kapak sayfasının altında sağda ve dergide olan bazı illüstrasyonların altında bir imza vardır (Resim 616). "Gr. Couriotis" diye okunan bu imza, resimlerin Rum bir sanatçının elinden çıktığını göstermektedir. Derginin bazi illüstrasyonlarını bu illüstratör yapmıştır. Örneğin; derginin on sekizinci sayısının dördüncü ve beşinci sayısında “Padişah ile elmas taciri” başlıklı hikayenin illüstrasyonlarının altında da aynı imza vardır (Resim 617). Bu resimlerde kıyafetler, yüz, ortam, mimari Türk tarzındadır. Bu hikaye ve resimleri sonraki sayılarda da devam etmiştir.

Resim 616' daki imza kalan sayıların illüstrasyonlarının altında da vardır ki, bunlar Türk tarzındadır. Örneğin; derginin yirmi dördüncü sayısının dördüncü ve beşinci sayfalarında “Aliye ve ben” başlıklı hikaye ile ilgili illüstrasyonların altında bu imza vardır (Resim 618). Kıyafetler, yüz, mimari, mobilya, sakal, fes vs. her şey Türk tarzındadır.

Resim 617

Resim 618

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Onsekizinci sayı, s.4-5

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.4-5

Derginin her sayısında resimsiz reklamlar vardır ve genellikle fotoğrafhane gibi yetişkinler için yazılan reklamlardır ama derginin yirmi dördüncü sayısının son sayfasında yer alan bir elbise mağazasının reklamı resimlidir (Resim 619). "Son Moda" ve bu tarz sloganlar yazılmıştır, ayrıca çocuklara hitaben velilerinden bu mağazadan size elbise almalarını ve ziyadesiyle memnun olacakları yazılmıştır. İlk kere dergide resimli reklam vardır ve çocuklara hitab etmiştir ve çocuklar için yapılan reklamdır. Resimde fesi Türk tarzındadır ama kıyafetler Batı tarzındadır. Bu reklam ilerdeki sayılarda da tekrar olmuştur.

Derginin her sayısının kapak sayfasındaki değişen resim bir çocuk fotoğrafıdır ama derginin yirmi dokuzuncu sayısının kapak sayfasında resim bu kere Osmanlı saltanatını kuran Osman Han hazretlerinin resmidir ve altına bir şiir yazılmıştır (Resim 620) .

Resim 619 Resim 620 Resim 621

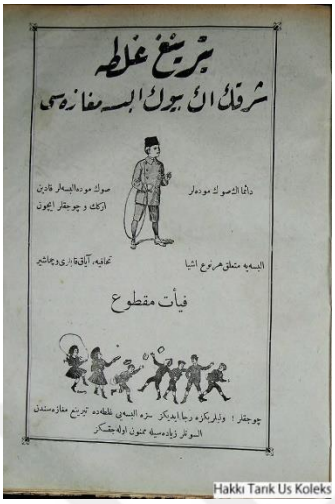

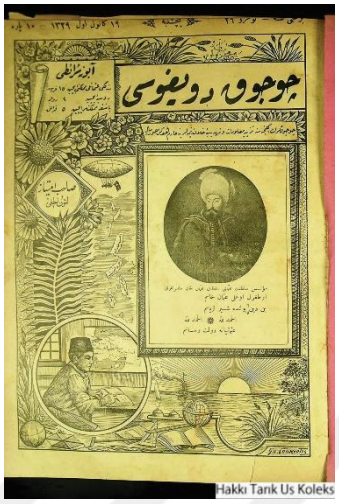

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, son sayfa

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Yirmi dokuzuncu sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Duygusu dergisi, Otuz üçüncü sayı

Derginin otuz üçüncü sayısında Eştayn elbise reklamı vardır (Resim 621). Bu reklam çocuklara yönelik değildir ve siluet halinde bir kadın figürü kullanılmıştır. Bu reklam başka sayılardada tekrarlanmıştır.

Reklamlar dolayısıyla yaşanan bazı olaylar Cüneyd Okay tarafından şöyle anlatılmıştır:

Çocuk Duygusu dergisi, Çocuk Dünyası dergi ile rekabete girmiştir. 1913 yılı en az dokuz çocuk dergisinin yayın hayatına başladığı bir yıldır. Dolayısıyla pazar darlığı sebebiyle rekabet kaçınılmaz hale gelmiştir. İki dergi birbirlerini asparagas haber yapmakla, okuyucularını kandırmakla suçlarlar. Çocuk Dünyası, Çocuk Duygusunun Tring Mağazasının reklamını aldığı için tenkit eder. O senelerde geçerli olan Milli İktisat politikasının ve bilhassa Balkan harplerinin etkisi altında gayrımüslüm tebaanın sattığı ve ürettiği mallara karşı uygulanan Müslüman Boykotajı' nın bu rekabete de yansıdığı görülür. Çocuk Duygusunun sahibi Leon Lütfi'nin bir Ermeni olması bu rekabetin alevlenmesine sebep olur. Sonunda Leon Lütfi bir başyazı yazar ve boykotaj işinin çığırından çıktığı belirtip çocuklara itidal tavsiye eder. Derginin sermuharri Baha Tevfikin ölüm haberi 49. Sayıda verildikten sonra (8 Mayıs 1330 / 21 Mayıs 1914) dergi on iki sayı daha yaşayabilir ve altmış birinci sayısıyla yayın hayatından

çekilir. Çocuk Duygusu Meşrutiyet dönemine damgasını vuran çocuk dergilerinden biridir[160].

Dergide genel olarak her sayıda bir hikayenin illüstrasyonları vardır, bunlar bazen yerli bazen de yabancıdır. Hayvanlarla ilgili hikayeler ve illüstrasyonlar da vardır. Ayrıca peri masalları ve padişahların hakkında da hikayeler ve resimler vardır. Hem Batı tarzı hem de Türk tarzı resimlerde görünmektedir. Resimler küçük boyuttadırlar. Renkli kağıtlar üzerine yayınlanmıştır.

Dergide çocuklara bir Türk Oyunu da tarif edilmiştir: "...Oynayacak çocuklar bir araya toplanır: Çocuklardan birisi sorar: - Arkadaş sen kimsin? Öndeki cevap verir: - Ben bir Türk'üm. – Nereye gidiyorsun? – Düşmanlarımla harp etmeye gidiyorum ya gazi olacağım ya şehid. – Biz de Türküz bizi de al!...". Oyunun ilerleyen kısmında beraberce harp edilir (N:10, 8 Ağustos 1329 / 21 Ağustos 1913) .

[160] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 125-126

30- Türk Yavrusu

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: D. 10 (tam koleksiyon)

İlk sayısı 26 Eylül 1329 / 9 Ekim 1913 tarihinde yayınlanan Türk Yavrusu toplam iki sayı yayınlanabilmiştir.

Derginin ayrı kapağı vardır, logosu Rika hattıyla ortada yukarıda yazılmıştır. Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır : "... Mekteblilerin tenvir-i fikrine hâdim her hafta Perşembe günleri neşrolunur küçük Türk risale-i musavveresidir / Müessisi: Türk Kütübhanesi / Müdiri: Gündüz Alp / Nüshası on paradır / Istanbul / 1329-1913 ..." (Resim 622) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır, derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı dokuzuncu sayfadan başlamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinle aynı boyutta yazılmıştır.

Resim 622

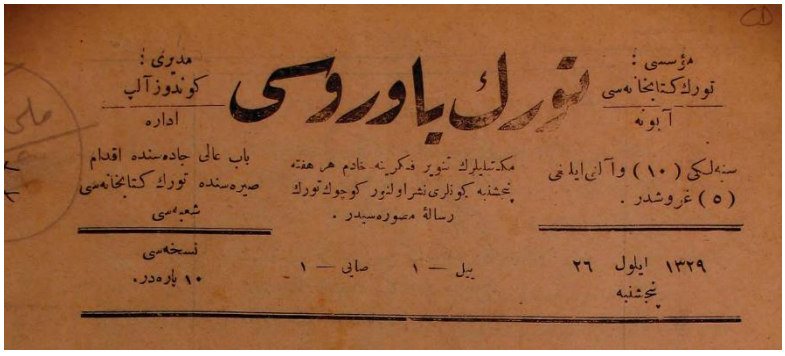
مدیری :
کوندوز آلپ
اداره
باب عالی جاده‌سنده اقدام
صیره‌سنده تورك کتابخانه‌سی
شعبه‌سی
نسخه‌سی
۱۰ پاره‌در .

تورك باورسی

مؤسسی :
تورك کتابخانه‌سی
آیونه
سنه‌لکی (۱۰) وآلی ایلغی
(۵) غروشدر .
مکتبلیلرك تنویر فکرینه خادم هر هفته
پنجشنبه کونلری نشر اولنور کوچوك تورك
رسالهٔ مصوره‌سیدر .
۱۳۲۹ ایلول ۲۶
پنجشنبه
یدل — ۱ صاتی — ۱

Kaynak- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 623

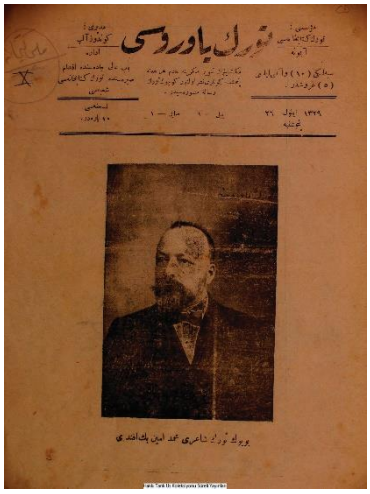
تورك باورسی

Kaynak- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin birinci sayısının kapak sayfasında Büyük Türk şairi Muhammed Emin Beyefendi cümlesiyle bu şairin fotoğrafı vardır (Resim 623) . Derginin birinci sayısında iki dekoratif çiçek motifinden başka herhangı bir resim ya da illüstrasyon yoktur (Resim 624) .

Resim 624

Kaynak- Türk Yavrusu dergisi, Birinci sayı, s. 4-5

Resim 625

Kaynak- Türk Yavrusu dergisi, İkinci sayı, Kapak

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasında da Rehber-i Saadet Mektebi'nin müdürü Muhammed Celal Beyefendinin fotoğrafı vardır (Resim 625) . Derginin ikinci ve son sayısında da birkaç dekoratif çiçekten başka herhangi bir resim ya da illüstrasyon yoktur.

Derginin sayfaları ve tasarımı çocuklar için pek uygun değildir. Tamamen yetişkinlere yönelik hazırlanmış bir dergi olarak yorumlayabiliriz. Dergide çeşitli eğlenceli hikayeler ya da bilmeceler yoktur. Tasarım ve içerik olarak başarılı bir çocuk dergisi denilemez.

31- Çocuklar Alemi

Bulunduğu Kütüphane: HTU: 67 (tam koleksiyon)

IRCICA kataloğunda on sayı çıktığı belirtilen ve Hakkı Tarık Us kütüphanesinde mevcut olduğu kaydedilen bu derginin öğretmenler tarafından yayınlanmış olması, eğitim amaçlı bir dergi olduğunu düşündürmektedir.

Ancak bu derginin yalnızca tek bir sayısı Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde bulunabilmiş ve bu sayı incelenmiştir. Onuncu sayısı elimizde olan derginin logosu Nesih hattıyla yukarıda ortada yazılmıştır, künye bilgileri logonun sağında, solunda ve altına yazılmıştır: "... Darülmuallimin Şemsülmekâtib Muallimlerinden Bir Heyet / Müdir-i Mesul: Mustafa Figani / Sahibi imtiyazi: Kainat kütüphanesi / Senelik abonesi yirmi beş, altı aylığı on beş kuruştur / İstanbul / 1329- 1913 ..." (Resim 626) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır.

Derginin genel başlıkları Rika hattı ile yazılmıştır. Resim 626' de gördüğümüz gibi dergide dekoratif motifler de vardır. Siluet halinde balık motifleri görülmektedir.

Resim 626

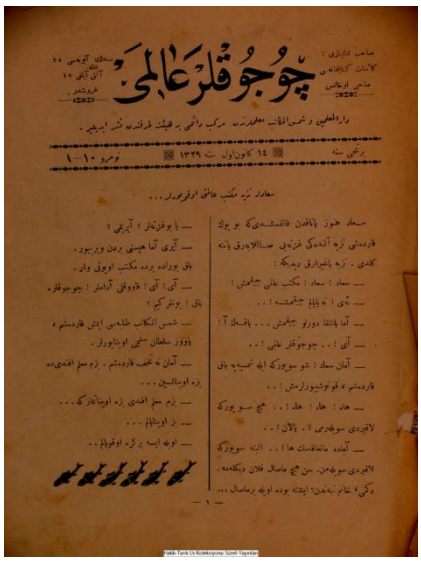

Kaynak- Çocuklar Alemi Dergisi, Onuncu sayı, s.1

Resim 627

Kaynak- Çocuklar Alemi Dergisi, Onuncu sayı, s. 162- 163

Derginin bu onuncu sayısında farklı kısa hikayeler ve illüstrasyonlar vardır (Resim 627) . Dergide resimli bilmeceler de bulunmaktadır (Resim 628) . Resim 3'teki sol sayfada farklı hatlarda yazılan başlıklar, reklam başlıklarıdır. Örneğin; diş tabibi Muhammed Hüdaverdi'nin reklamının başlığı farklı hatla büyük yazılmıştır. İkinci başlıkta Ameli Elektrik yazılmıştır, bir kitabın ismidir, kitap hakkında olduğu, yazarı ve fiyatı reklam metninde yazılmıştır. Bu reklamlar çocuklar için uygun değildir ve yetişkinler için hazırlanmıştır.

Derginin sonuncu sayfasında bu sayıdan numune resimler koyulmuştur ve altına hangi konuya bağlı olduğu yazılmıştır (Resim 629) .

Dergide yazılar büyük punto ile yazılmıştır, o yüzden çocuklar için uygundur. İllüstrasyonlar da çocuklara uygundur, bol küçük resimli hikayeler görünmektedir. Hem eğitici hem de eğlence amaçlı bir çocuk dergisidir. Ancak reklamlar çocuklardan ziyade yetişkinler için hazırlanmıştır.

Resim 628

Kaynak- Çocuklar Alemi dergisi, Onuncu sayı, s. 164- 165

Resim 629

Kaynak- Çocuklar Alemi dergisi, Onuncu sayı, Son sayfa

32- Kırlangıç

Bu dergi Milli Kütüphane Kataloğu'nda, Seyfeddin Özge Kitaplığı'nda kayıtlı görünmektedir. Fakat araştırmalarda yerinde bulunamamıştır. Kataloğa göre üçüncü sayı kayıtlıdır ki, derginin en az bu rakama ulaştığını gösterir. Mektebli dergisinde Kırlangıç dergisinin çıkacağı duyurulmuştur: "...Küçük çocukların fikirlerinin açılmasına, bir çok faideli el işleri öğrenmelerine hizmet etmek, eğlenceli hikayeler, oyunlar, oyuncaklar, bilmeceler neşri ve sâir çocuk hayatına müteallik herşeyden bahsetmek ve birçok ilaveler meccânen vermek üzere Allahın inayetiyle bu sene Temmuzun onuncu günü haftada bir defa olmak üzere Kırlangıç namıyla mükemmel bir risale neşredilecektir...". N:82, 15 Eylül 1329 / 28 Eylül 1913 şu ilan vardır: Kırlangıç: Küçük çocukların eğlencelerine ve gülerek istifade etmelerine çalışır haftalık ve resimli bir mecmuadır. Onaltı sayfa metin ile bir kaptan müteşekkil olan nüshası yirmi paradır. Senelik abonesi: 20 kuruş Adres: Babıali Caddesinde Mektebli ve Kırlangıç İdarehanesi.

Bu mecmua kütüphanelerde ve koleksiyonlarda bulunamadığı için logo, resim ve illüstrasyonları incelenememiştir.

33- Mektep

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK, ESÖ, HTU

Bu derginin dördüncü senesinin ikinci sayısı Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde bulunmuş ve incelenmiştir. Dergi 72 sayı yayınlanmıştır.

Derginin ayrı kapağı vardır. Derginin dördüncü senesinin ikinci sayısının kapak sayfası pembe renkli kağıda yayınlanmıştır. Kapak sayfasında iki numarası büyük boyutta solda yazılmıştır, çiçekli tezinatlı sütünlar ve kadrolar vardır. Logo Sülüs hattıyla künye altına kapak sayfasının ortasına yakın yazılmıştır. Künye logonun yukarısına yazılmıştır: "...Her on beş günde bir defa neşrolunan uşaklara mahsus müsevver, edebi, fenni, ilmi mecmuadır / Kıymeti on iki / Dördüncü sene / İkinci sayı / 18 Rabiülevvel 1332, 1 Febrivery 1914...". Bu sayının kapak sayfasında logonun altında iki erkek öğrencinin illüstrasyonu vardır, bunların altına "Kamil" ve "Akıl" yazılmıştır(Resim 630) . Bu illüstrasyon derginin iç sayfalarında yirmi üçüncü sayfada "Kamil ve Akıl" başlıklı metinle ilgili tekrarlanmıştır, bu kapak illüstrasyonu derginin içerisinden alınmıştır.

Resim 630

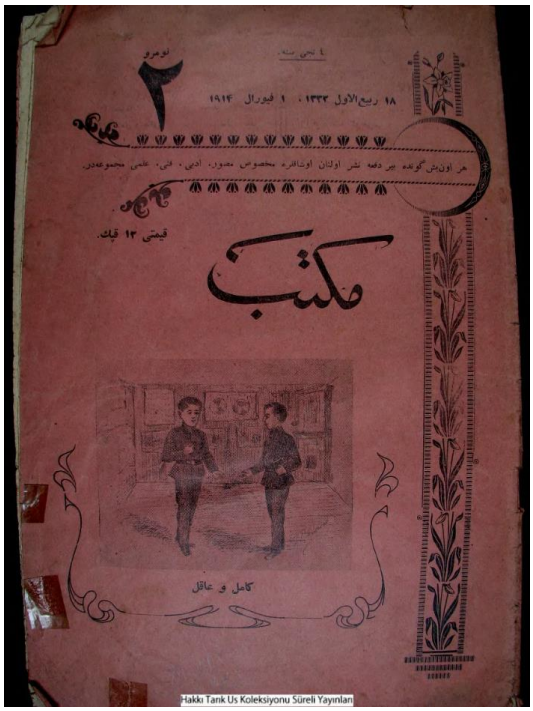

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, Kapak sayfası

Resim 631

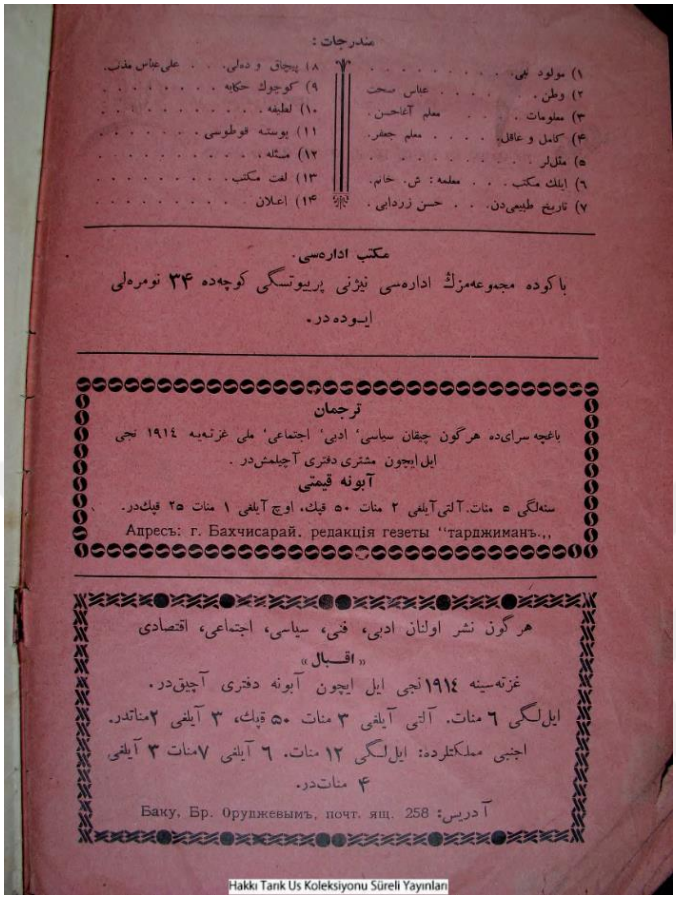

مندرجات :

۱) مولود نبی. . . . . عباس صحت
۲) وطن . . . . . عباس صحت
۳) معلومات . . . . معلم آغاحسن .
۴) کامل و عاقل . . . . معلم جعفر .
۵) مثللر . . . . . .
۶) ایلك مکتب . . . معلمه : ش. خانم .
۷) تاریخ طبیعیدن . . . حسن زردابی .
۸) پیچاق و دهلی . . . علیعباس مذنب .
۹) کوچوك حکایه . . . . . .
۱۰) لطیفه . . . . . .
۱۱) پوسته قوطوسی . . . . . .
۱۲) مسئله . . . . . .
۱۳) لغت مکتب . . . . . .
۱۴) اعلان . . . . . .

مکتب اداره‌سی .

باکوده مجموعه‌مزك اداره‌سی نیژنی پریوتسکی کوچه‌ده ۳۴ نومره‌لی ایوده در .

ترجمان

باغچه سرای‌ده هرگون چیقان سیاسی، ادبی، اجتماعی، ملی غزته‌یه ۱۹۱٤ نجی ایل ایچون مشتری دفتری آچیلمش‌در .

آبونه قیمتی

سنه‌لگی ۵ منات. آلتی آیلغی ۲ منات ۵۰ قپك، اوچ آیلغی ۱ منات ۲۵ قپك‌در.

Адресъ: г. Бахчисарай. редакція газеты "тарджиманъ".

هرگون نشر اولنان ادبی، فنی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی

« اقبال »

غزته‌سینه ۱۹۱٤ نجی ایل ایچون آبونه دفتری آچیق‌در .

ایل‌لگی ٦ منات. آلتی آیلغی ۳ منات ۵۰ قپك، ۳ آیلغی ۲ منات‌در.

اجنبی مملکتلرده: ایل‌لگی ۱۲ منات. ٦ آیلغی ۷ منات ۳ آیلغی ۴ منات‌در.

آدریس: Баку, Бр. Оруджевымъ, почт. ящ. 258

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, kapak sayfasından bir sonraki sayfa

Kapak sayfasından sonraki sayfada derginin içeriği, idarehanesi, abone defteri ve fiyatları hakkında bilgi verilmiştir (Resim 631) . Çerçeveler çiçekli dekoratif motiflidir. Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on yedinci sayfadan başlamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin bu sayısının on yedinci sayfasında "Mevlüd bayramı" başlıklı metinle ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 632). Burada öğrenciler mektebin kapısına doğru hareket etmektedirler. Bir hoca da öğrenciye mektebi göstermektedir. Öğrencilerin başına fes vardır, hocanın ve öğrencilerin kıyafetleri, yüzleri, hocanın sakalı vs. hepsi Türk tarzındadır. İllüstrasyonda mektep güneşin önündedir ve mektebin önemli olduğunu göstermektedir.

Resim 632

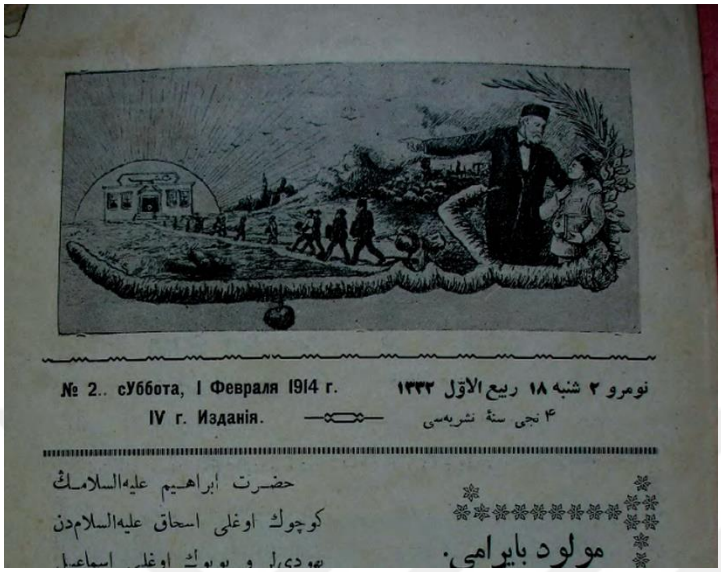

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 17

Resim 633

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 19

Derginin on dokuzuncu sayfasında bir kış manzarası resmi vardır ve altında "Kış Alemi " yazısı bulunmaktadır (Resim 633) .

Dergide metinlerin arasında dekoratif çiçekler ve figürler de vardır.

Derginin bu sayısının yirmi altıncı sayfasında “İlk mektep” başlıklı metinle ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 634). İllüstrasyonda anne ve kızı vardır, annenin başörtüsü,

eteği, anne ve kızın yüzü, odanın dekoru, duvardaki lamba hepsi Türk tarzındadır ve Batı'dan alıntı değildir.

Derginin sayfalarında hem tehzip benzeri dekoratif çiçekler, hem de Batı tarzında dekoratif figür vardır (Resim 635).

Dergi 72 sayı yayınlanmıştır, Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde dördüncü sene, ikinci sayı bulunmuş ve bu sayı incelenmiştir. Derginin bu sayısı on sekiz sayfadır. Dergi bol resimli ve illüstrasyonludur. Dergide örf, adet ve dini konular işlenmiştir, metinler ve resimler bu paralelde çalışılmıştır. Dergi biraz yetişkin çocuklara hazırlanmış görünmektedir. Resimler doğalcıdır ve insanların resmi Doğu ve Türk tarzındadır.

Resim 634

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 26

Resim 635

نومرو ۲ مکتب صحیفه ۳۲

صوگرا قابیجی ایله گوب' ادارهمزه گوندرملی سگز. مسئله ورقه مزده اولنمایان مسئله حللری قبول اولنمایور.

اداره دن: جناب اولمایان یازیلری صاحبلری اون بش گونه دك گلوب' اداره مزدن آپارا بیلمدر. باشقا شهرلردن ال یازیلرینی گری ایسته یانلر پوسته مصارفینی گوندرمه لی درلر.

مسئله.

۲۵۱۹ ی اول ۲ یره، صوگرا ۳ یره، ٤ یره' ٥ یره' ٦ یره، ۷ یره، ۸ یره، و آخرده ۹ یره بولگز.

بو بولگی نك نه یندن خوشیگز گلرایسه' اونی ده یازگز.

یازی درسی:

قیش فصلی بارمسنده بیلدیگگزی یازگز.

***

مسئله نی ورقه مزده حل ایدوب، یازی درسی ایله برابر اداره مزه گوندرلردن قرعه ایله ٥ نجی یه قدر بیر کتابچه' ۱۰ نجی یه قدر قارت پوستال' بوندن یه قدر محموعه ویریله جکدر.

سائر شهرلردن گوندریلن مسئله حللری ایله برابر' پوسته مصارفی ایچون' بردانه ٤ قپك دن مارقا گوندرمك لازمدر.

لغت مکتب.

اتّفاق (عر.) بیری بیرینه اویوب' بیرلشمك.

اختراع (عر.) مثلی گورلمه مش بیر شئی وجوده گتیرمك.

آلت (ت.) کارانتی.

تقلید (عر.) بیر شئی عینیله گوسترمه یه جك صورتده عمله گتیرمك.

سجود (عر.) سجده اینمك.

سمأ (عر.) گوك.

فراوان (عر.) چوق. بول.

مسکن (عر.) اوی. خانه.

مغرور (عر.) اوز گوجینه گوه نمك.

غران (عر.) گوج ایله.

اعلان.

شماخی ده وکیلمز معلم محمد خان بك آتامعلی بك اوف جنابلری در.

مدیر: "غفور" رشاد.

Редакторъ: Гафуръ-Рашадъ Мирза-Заде.

صاحب امتیاز: غفور رشاد میرزا زاده، عبدالرحمن افندی زاده.

Издатели: Гафуръ-Рашадъ Мирза-заде, Абдурахманъ Эфенди-заде.

Hakkı Tarık Us Koleksiyonu Süreli Yayınları

Kaynak- Mektep dergisi, Dördüncü sene, İkinci sayı, s. 32

34- Çocuk Bahçesi

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: 79 (tam koleksiyon), AMK: 1957 SB 231, ESÖ: 203

İlk sayıda (20 Şubat 1329 / 5 Mart 1914) "Çocuk Bahçesi Bahçıvanları" imzalı tanıtım yazısında derginin hem küçük çocuklara hem de idadi ve sultani öğrencilerine hitap edeceği duyuruluyor. Derginin fiyatı on paradır. Baskısı ve kaliteli resimleriyle Meşrutiyet döneminin ön plana çıkan dergilerinden olan Çocuk Bahçesi'nde resimli hikayeler, masallar, bilmeceler, fıkralar, şiirler bulunmaktadır. Dergi, Meşrutiyetin ilanının yıldönümü münasebetiyle hülul eden iyd-ı millîyi [161] genç yüreklere tebrik ediyor ve bir de "İnsan ve Hürriyet" başlıklı bir başyazı göze çarpıyor. Dört tane de ilave veren ve en büyük promosyonu bir gümüş saat olan Çocuk Bahçesi birçok bakımdan dikkate değer bir dergi konumundadır[162].

Derginin ayrı kapağı vardır, logosu Tevkii hattıyla eğik şekilde bir kurdele şeklinin içinde yazılmıştır (Resim 636). Logonun altında sol tarafta yer alan "Arif" ismi, logonun hattatının kim olduğunu göstermektedir. Logo siyahtır ama kapak sayfadasındaki resim renklidir ve her sayıda renkli yayınlanmıştır. Örneğin derginin birinci sayısının kapak sayfasındaki resim pembe renktedir ve farklı sayılarda renkler değişmiştir (Resim 637). Kapak sayfasındaki resimde bir kız ve erkek çocuk doğal bir manzarada kitap ya da dergi okumaktadırlar. Bu resim Batı'dan alıntılanmış gibi görünmektedir.

[161] İyd-i milli; Osmanlı dönemindeki ilk milli bayramdır. 1909'dan 1935'e kadar kutlanmıştır.
[162] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 133

Resim 636

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 637

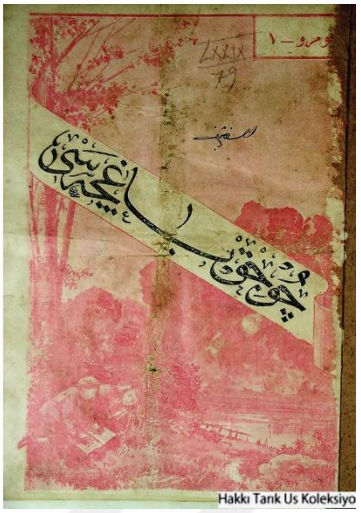

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 638

برنجی سنه — نومرو ۲ — پنجشنبه — ۲۷ شباط ۱۳۲۹

جوجوق باغچه سی

سنه‌لك آبونه‌سی پوسته اجرتیله ۲۰ غروشدر آلتی آیلق یوقدر.

ممالك اجنبیه ایچون سنه‌لکی ۶ فرانق‌در. آلتی آیلق یوقدر

مکتوبلر اداره نامه کوندریلملی‌در.

مطبعه واداره‌خانه‌سی : حکمت مطبعه‌سی‌در.

نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در — هفته‌ده بر کره پنجشنبه کونلری چیقار رسملی رساله‌در — نسخه‌سی ۱۰ پاره‌در

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, kapak sayfasından sonraki sayfa

Derginin kapak sayfasından sonraki sayfada yukarıda ortada logo tekrar Rika hattıyla yazılmıştır ve derginin künye bilgileri logonun sağ ve solunda verilmiştir : "...Haftada bir kere Perşembe günleri çıkar resimli risaledir / Müdir-i Mesul: Mehmed Zihni / Nüshası 10 paradır / Senelik abonesi posta ücretiyle yirmi kuruşadır, altı aylığı yoktur / Memâlik-i ecnebiyye için seneliği altı frankdır. Altı aylığı yoktur / Mektuplar idare namına gönderilmelidir / Matbaa ve İdarehanesi: Hikmet Matbaası / Istanbul / 1329-1914 ..." (Resim 638) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi on altı sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on sekizinci sayfadan başlamıştır. Kapak sayfasından sonraki sayfanın numarası yoktur.

Derginin genel başlıkları Nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Yukarıda sözü edilen ilk sayıdaki resmin altına "Bahçemize tebrik mektubu gönderiyoruz " yazılmıştır (Resim 639) .

Resim 639 Resim 640 Resim 641

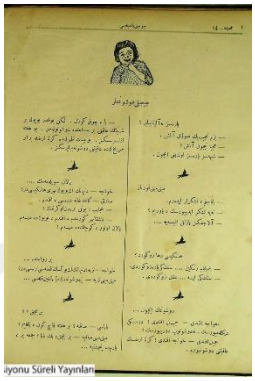

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.7-8

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.14-15

Derginin birinci sayısının yedinci sayfasında “Yaramaz Çocuk” başlıklı resimli hikaye vardır, Dört sayfa olan bu hikayenin resimleri küçük kareler içindedir. İllüstrasyonları sade ve çocuklara göre tasarlanmıştır. Komik bir hikaye anlatılmıştır ve story board panelleri sade ve kısadır (Resim 640). Derginin her sayısında bu tarz dört sayfalık bir resimli hikaye vardır, resimler story board panelleri şeklindedir ve komik hikayeler anlatılmaktadır.

Derginin birinci sayısının on dördüncü ve on beşinci sayfalarında “Cicili düşünmeler” ve “Doğru düşünceler” başlıklı metinlerde iki insan figürü illüstrasyonu vardır, Cicili düşünmeler metninde kısa alaylar yazılmıştır, örneğin: “...- Babacığım teşekkürler ederim. – Neye teşekkür ediyorsun yavrum? – Alacağınız yazlık elbiseye...! ...”. Metinde bu tarz alaylar olduğu için başlığın yukarısındaki çocuk illüstrasyonu gülen bir çocuğu göstermektedir (Resim 641) . Ama "Doğru düşünceler " başlıklı metinde atasözleri ve tavsiye türü cümleler vardır, örneğin; “...- Bugün yapılabilecek iyiliği yarına bırakma ...”. Bu metnin başlığının yukarısında ise bir yaşlı adamın illüstrasyonu

vardır (Resim 642) . Bu illüstrasyonlar metine göre seçilmiştir. Bu illüstrasyonlar, başlık ve metinler her sayıda devam etmiştir.

Resim 642 Resim 643 Resim 644 Resim 645

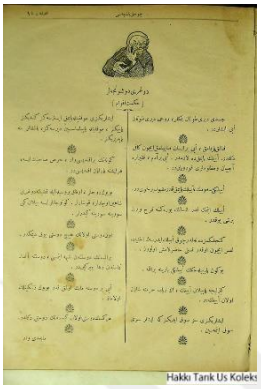

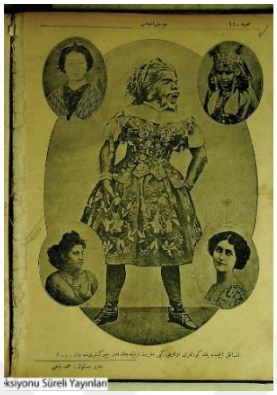

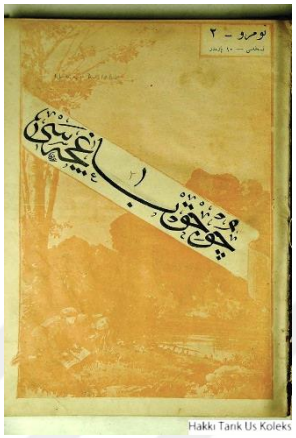

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.14-15

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Birinci sayı, s.16

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, İkinci sayı, s.1

Derginin birinci sayısının on altıncı sayfasında tam sayfayı kaplayan fotoğraflı bir düzenleme vardır (Resim 643). Fotoğrafların altına "...İnsanlar içinde pek güzelleri olduğu gibi ifrit denilecek kadar çirkinleri de vardır...!" cümlesi yazılmıştır. Farklı uluslardan insanların resimlerini çocuklara göstermektedir.

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasındaki resim birinci sayının yani Resim 637'nin aynısıdır, ancak bu kere kapak sayfası pembe yerine sarı renklidir (Resim 644). Kapak sayfasındaki renkler her sayıda değişmektedir.

Derginin ikinci sayısının birinci sayfasında “Çocuk Ruhu” başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 645). Çocuğun kafasındaki fes Türk tarzındadır ama elbiseleri Batı tarzındadır.

Derginin beşinci sayısının kapak sayfasındaki resimde önemli bir değişim olmuştur. Her sayıda kullanılan manzara içinde yer alan kız ve erkek çocuğun resmi değişmiştir ve bu sayıda kız ve erkek çocuğun hem yüzleri hem de kıyafetleri tekrar çizilmiştir ve

bunlar Türk tarzındadır. Hatta manzara bile değişmiştir yani Resim 637 ve Resim 644' daki yabancılardan alıntı resmin üzerinden yeni bir resim çizilmiştir ama bu kere tam kıyafetler ve yüz Türk tarzında çizilmiştir (Resim 646) . Bu değişimi beşinci sayıdan itibaren artık dergide Türk kültürünün yansıtılmasına daha çok önem verildiği şeklinde yorumlayabiliriz. Kapak sayfanın resminin altına sağ tarafında "Halit" ismi yazılmıştır. Sonraki sayılarda kapak sayfasında bu resim farklı renklerde kullanılmıştır.

Resim 646

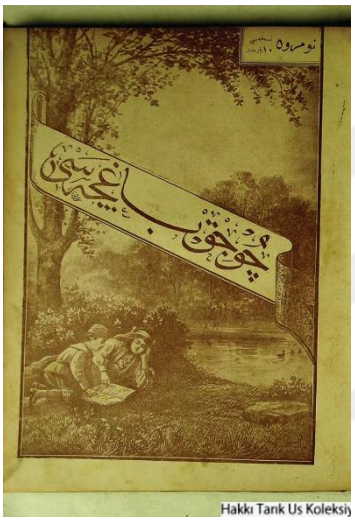

Resim 647

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası **Kaynak**- Çocuk Bahçesi dergisi, Altıncı sayı, s.82-83

Çocuk Bahçesi dergisi sayfa tasarımı açısından tezyinatlı, bol motifli ve çerçeveli olan bir dergidir. Her sayıda çeşitli motifler bazen başlıkların yanında bazen de metinlerin arasında görülmektedir. Örneğin; derginin altıncı sayısının seksen iki ve seksen üçüncü sayfalarında hem dekoratif motifli olan çerçeve hem de derginin her sayısında devam eden “Hızır Baba'nın Hikayeleri” başlıklı hikaye ile ilgili resim, dekoratif çiçek motiflerinin arasında yer almıştır (Resim 647). Çerçevede olan bu dekoratif çiçek motifler Art Nouveau üslubundadırlar ve derginin her sayısında bu üslupta motiflere rastlanmaktadır. Bu üslupta figürler de kullanılmıştır örneğin; derginin aynı sayısının doksanıncı sayfasında melek figürleri görülmektedir (Resim 648) .

Derginin bazı sayılarında metin ve resimler renkli yani tek renk yayınlanmıştır örneğin; derginin on beşinci sayısının iki yüz on dört ve iki yüz on beşinci

sayfalarındaki metin ve resimleri kırmızı renk ile yayınlanmıştır (Resim 649) . Ayrıca Resim 649'deki kırmızı dekoratif çiçekler ve figürler hepsi Batı tarzındadır.

Resim 648

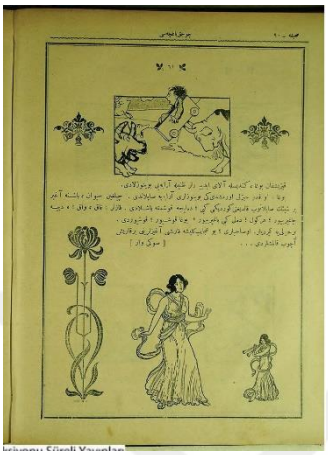

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Altıncı sayı, s.90

Resim 649

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Onbeşinci sayı, s.214-215

Resim 650

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, Onaltıncı sayı, son sayfa

Derginin on altıncı sayısının son sayfasındaki resimli hikayede son resim panelinde "Moziss" imzası vardır (Resim 650) . Moziss yabancı bir sanatçıdır.

Derginin 10 Temmuz 1330 tarihli Millet bayramının özel sayısında kapak sayfasının tasarımı değişmiştir (Resim 651) . Hellenistik tarzında motifler ile oluşan çerçeve kapak sayfayı kaplamıştır. Logo küçük oranda yazılmıştır. Kapak sayfası Türk tarzında değildir ve tam Hellenistik motifleri ile tasarlanmıştır. Geri kalan sayılarda da bu kapak tekrarlanmıştır.

Resim 651

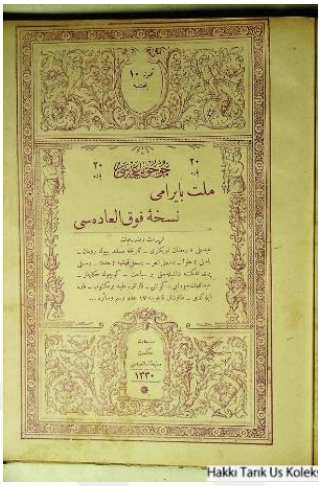

Resim 652

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, 10 Temmuz 1330 tarihli Millet bayramının özel sayısı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Bahçesi dergisi, İlave iki sayı, s.14-15

Derginin son sayısından sonra dört ilave sayı vardır, bu sayıların kapak sayfaları aynı Resim 651'daki gibidir.

Her sayıda panellerde bir resimli hikaye vardır, bu resimli hikayelerin hepsi yabancı tarzındadır ve Türk tarzı illüstrasyonlar değildir. Örneğin; derginin ilave iki sayısının on dördüncü ve on beşinci sayfalarındaki resimli hikayeler hep yabancı yayınlardan alıntıdır ve Türk tarzında değildir (Resim 652) . İlave sayılarının illüstrasyonlarının hepsi alıntıdır.

Genel olarak bakıldığı zaman Çocuk Bahçesi dergisinin resimleri ve illüstrasyonları yabancı kaynaklardan alınmıştır. Türk ressam görünmemektedir. Dergide dekoratif motifler, figürler, çiçekli çerçeveler bol kullanılmıştır. Bu dekoratif motif ve figürlerde tam Hellenistik tarzındadır, örneğin; Resim 648 ve Resim 649' deki kadın figürleri antik Yunan tarzını yansıtmaktadır. Derginin tezyinatı tamamen alıntı olup Hellenistik tarzındadır. Resimli hikayelerin illüstrasyonları da Türk sanatçıların elinden çıkma değildir.

35- Türk Çocuğu

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU (1914)

Derginin ayrı kapağı vardır, logo yukarıda ortada Sülüs hattıyla yazılmıştır. Derginin künyesi logonun altına ve kapak sayfasının bir sonraki sayfasında yazılmıştır : "...Her ayın birinci ve on altıncı günleri çıkar gençler ve mektepliler mecmuası / İdare mahallı İzmir'de Beyler sokağında / Altı aylığı yedi kuruştur / Tanesi yirmi para / Birinci sene 16 Mart 1330 / Sayı dokuz birinci cilt / Türk Matbaası İzmir ..." (Resim 653) .

Resim 653

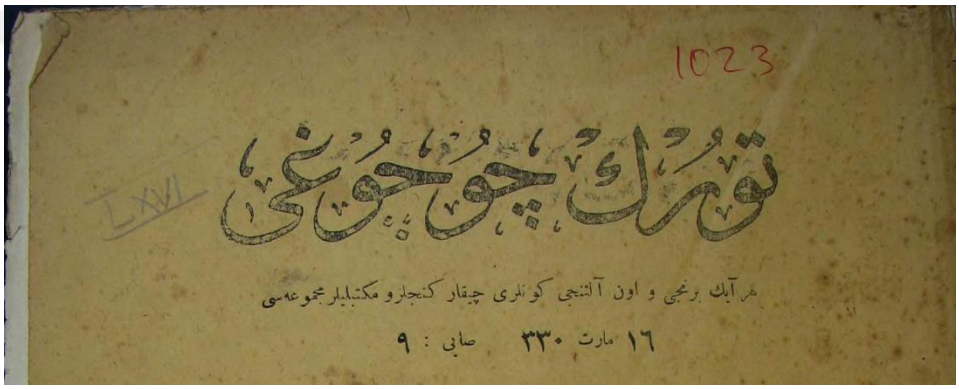

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak sayfası

Derginin sayfaları, tek sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi on altı sayfadır, derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır. Genel başlıklar matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinle aynı boyutta yazılmıştır.

Dergi onbir sayı yayınlanmıştır, dokuzuncu ve on birinci sayı Hakkı Tarık Us Kütüphanesi'nde bulunup incelenmiştir.

Derginin dokuzuncu sayısının kapak sayfasında logonun altında bir fotoğraf vardır (Resim 654), bu fotoğraf kapak sayfasının sonraki sayfasında da tekrarlanmıştır ve bu sayfada fotoğrafın altına "Cihanın meşhur Abideleri:3 Fransa'da cumhuriyet hazre namına Merkuz Abide" cümlesi yazılmıştır.

Resim 654

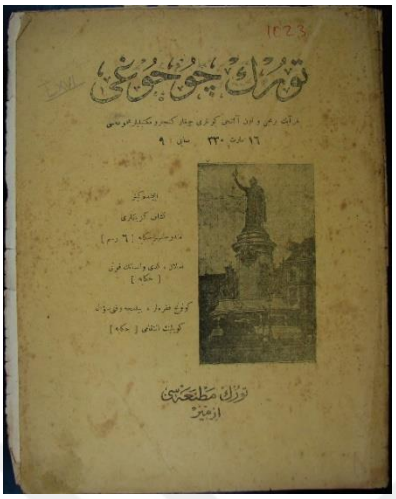

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, Kapak

Resim 655

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 130

Derginin dokuzuncu sayısının içindeki sayfalarda başlıkların yanında dekoratif amaçlı motifler vardır, örneğin "Kaşiflerin gezintileri" başlıklı metnin başlığının yanındaki dekoratif motifi vardır (Resim 655). Bu motif Talebe dergisinde de kullanılmıştır. Talebe dergisi de Türk Çocuğu dergisi gibi İzmir'de yayınlanmıştır belki o yüzden aynı motiflerin klişeleri basında kullanmakta ve benzer motifler görülmektedir.

Derginin dokuzuncu sayısının yüz otuzbeşinci sayfasında yazısız bir resimli hikaye vardır (Resim 656). Dergide illüstrasyon ve resim azdır. Derginin dokuzuncu sayısında bu resimli hikaye ve kapaktaki resimden başka altı dekoratif motif daha vardır.

Resim 656

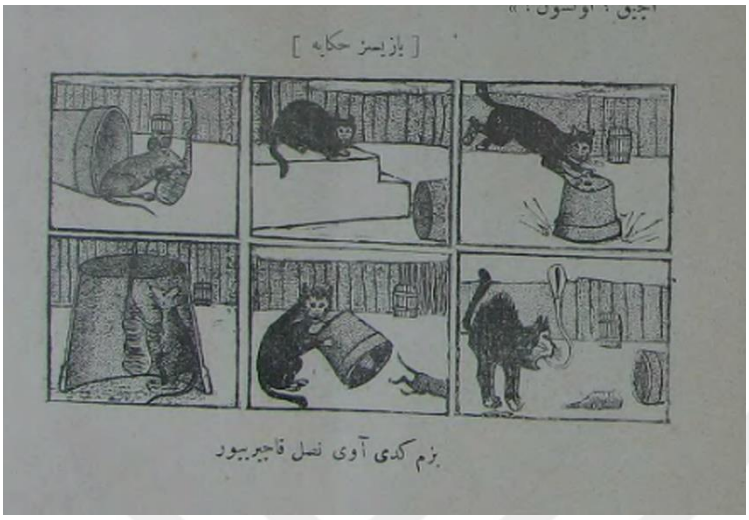

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Dokuzuncu sayı, s. 135

Resim 657

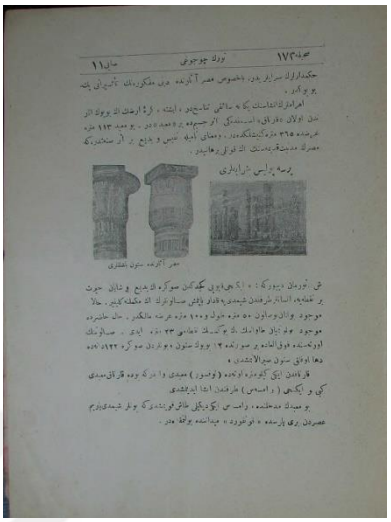

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Onbirinci sayı, s. 173

Derginin on birinci sayısında da aynı dekoratif motifler kullanılmıştır. Bu sayıda "Asar-ı sanat ve mebani" başlıklı metinle ilgili tarihi binaların resmi vardır. Örneğin; Persepolis harabeleri ve Mısır binalarındaki sütün başlıklarının resimleri görülür (Resim 657) . Dergi siyah beyaz olarak yayınlanmıştır, az resimli, ağır bir dergidir ve daha çok yetişkin ve gençlere ait bir dergi olduğu söylenebilir.

Derginin tasarımı çocuklardan ziyade yetişkinlere uygundur. Künyede de derginin mektepliler ve gençler için olduğu yazıldığı için bu derginin tamamıyla çocuk dergisi olmadığını gençlere hazırlanmış olduğunu söyleyebiliriz.

36- Çocuk Dostu

Bulunduğu Kütüphaneler: BDK: K.161, ESÖ: 204, HTU: 149

Çocuk Dostu, Çocuk Dünyası'nın kardeşi konumunda bir dergidir. Çocuk Dünyası'nı okuyan çocuklara, küçük kardeşleri için Çocuk Dostu tavsiye edilir. Gerçekten de ilk sayısı 1 Nisan 1330 / 14 Nisan 1914 tarihinde yayınlanan Çocuk Dostu bütün eski harfli çocuk dergileri içinde olabilecek en küçük yaş grubunu hedef kitle olarak belirleyen bir dergidir. Çok büyük, zaman zaman bütün bir sayfayı kaplayan ve küçük çocukların sevebileceği resimler, gene çok büyük puntolarla dizilmiş yazılar, çok basit kelimelerle anlatılmış kolay hikayeler derginin diğer bütün çocuk dergilerinden ayrılan özellikleridir.

IRCICA ve Milli Kütüphane kataloglarında on bir sayısı mevcut görülen derginin on ikinci sayısı da (klişeler yetişmediği için bir hafta gecikme ile çıkmıştır) yayınlanmıştır ve 3 Temmuz 1330 / 16 Temmuz 1914 tarihini taşımaktadır. Gene derginin kütüphanelerde bulunmayan son sayısı 10 Temmuz'a, Milli Bayrama tesadüf ettiğinden renkli olarak basılmıştır. (Sayı 13, 10 Temmuz 1330 / 23 Temmuz 1914)[163].

Derginin ayrı kapağı vardır, logo el yazısı nesih hattıyla kapak sayfanın yukarısında ortada bulunmaktadır. Logonun altına "Halit" ismi yazıldığından dolayı logonun hattatının ismi bilinmektedir (Resim 658) . Derginin künyesi, kapak sayfasındaki resmin altına ve ikinci sayfanın yukarısında logonun tekrar olduğunun yerin altında yazılmıştır : "... Mini mini çocukların arkadaşıdır / Haftada bir perşembe günleri çıkar / Müdir-i Mesul: Tevfik Nureddin / Tanesi on paradır / Bir seneliği on beş kuruştur / Necm-i İstiklal Matbaası / Istanbul / 1330- 1914..." (Resim 659).

[163] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 134

Resim 658

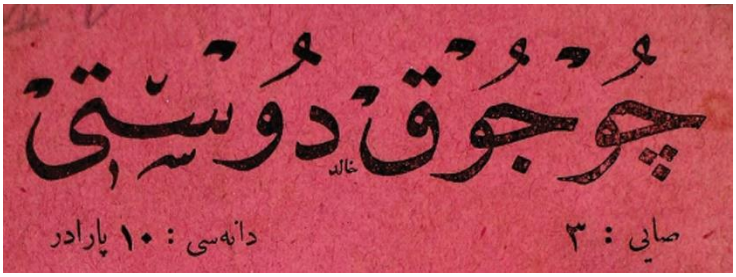

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Resim 659

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında bir çocuk resmi vardır ve pembe renkli kağıt üzerine yayınlanmıştır. Derginin sayfaları renkli kağıtlar üzerine yayınlanmıştır (Resim 660).

Derginin sayfaları kitap gibi tek sütundur. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır. Dergi 13 sayı yayınlanmıştır.

Derginin üçüncü sayısının birinci sayfasında "Küçük Turgut'un el işleri" başlıklı metin ile ilgili resim vardır (Resim 659). Resimde küçük Turgut çalışma masasında kağıtları keserken gösterilmiştir. Metinde Turgut'un iyi, çalışkan bir Türk çocuğu olduğunu, resim yapamadığını, babasınn ona siyah kağıtlar getirdiğini, onları kesip yapıştırarak resimleri oluşturduğu vs. anlatılmaktadır. Derginin ikinci ve üçüncü sayfalarında bu resimler vardır (Resim 661) . Resim 659'daki Turgut'un resmi Batı

tarzındadır ve Türk tarzında değildir. Resim 661' deki sayfa düzeni ve illüstrasyonlara bakıldığı zaman tamamen çocuklara uygun tasarlandığı görünmektedir, hem yazının fontu büyük yazılmıştır, hem resimler ve içerik sade, çocukların anlayacağı seviyededir.

Derginin devamında dördüncü sayfada kesmek ve yapıştırmak için bir kedinin resmi de vardır, bu çocukların el becerilerini geliştirmek için iyi bir fikirdir (Resim 662) .

Resim 660

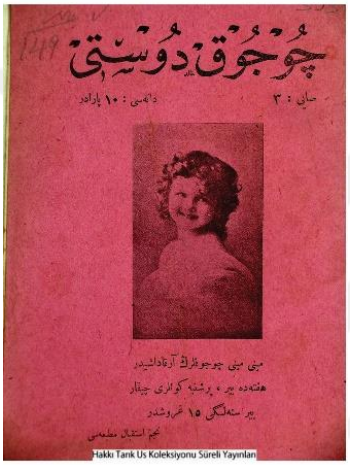

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Resim 661

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.2-3

Resim 662

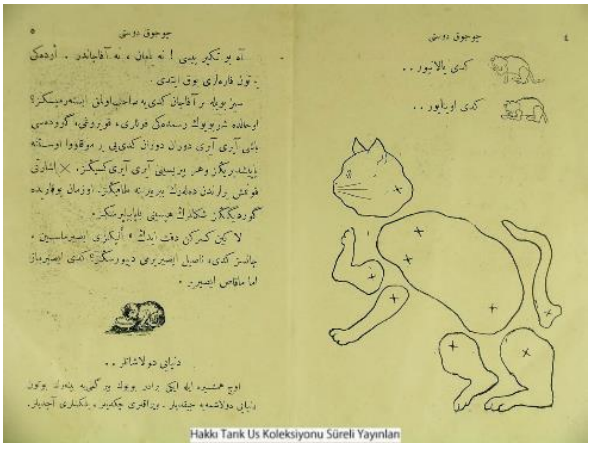

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.4

Derginin üçüncü sayısının altıncı sayfasında “Dünyayı dolaşanlar” başlıklı kısa hikaye ile ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 663) . Bu illüstrasyon Batı tarzındadır. Resimdeki kızların saçları, elbise tarzları, yüzleri ve her şey Batı tarzındadır.

Resim 663 Resim 664 Resim 665

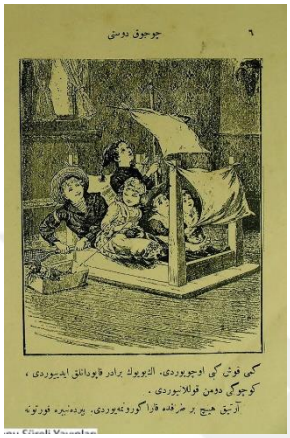

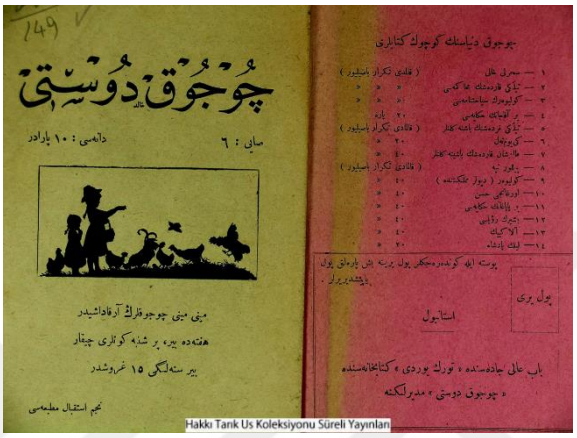

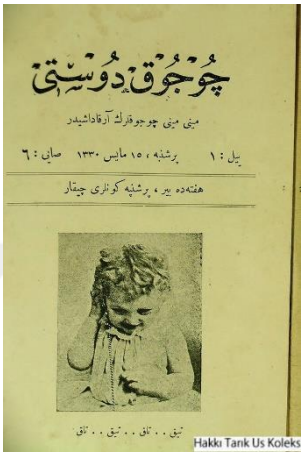

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Üçüncü sayı, s.6

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.1

Derginin altıncı sayısının kapak sayfasında siluet biçiminde bir resim vardır (Resim 664) . Bu resimde de Batı etkisi görünmektedir. Derginin bu sayısının birinci sayfasındaki logo tekrarlanmıştır, bu sayfada da bir çocuğun resmi vardır (Resim 665) . Derginin bu sayısının dördüncü sayfasında “Yeşil filizler” başlıklı metin ile ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 666) . Bu illüstrasyon da Batı tarzındadır. Resim 666’ da görüldüğü gibi yazılar çok sade ve büyük fontta yazılmıştır, her sayfada az ve tek resim vardır. Tamamen çocuklar için hazırlanmış sade bir tasarımı ve yazıları vardır. Derginin bu sayısının altıncı sayfasında ise “Dişi ağrıyan köpek” başlıklı metin ile ilgili resim vardır (Resim 667) . Her sayfada bir ya da iki resim vardır, metinler az ve özdür, çocukların anlayacağı kapasitede tasarlanmıştır.

Derginin bu sayısının sekizinci sayfasında bilmece ile ilgili resim vardır (Resim 668) . Bilmecede hangi resmin daha uzun ve hangisinin daha kısa olduğu sorulmuştur.

Resim 666

Resim 667

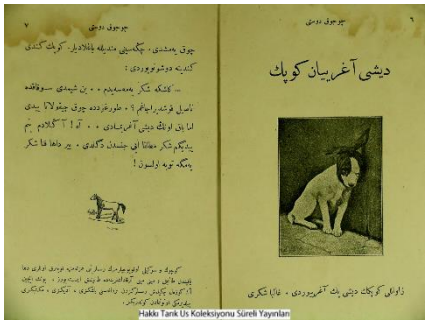

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.4

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.6

Resim 668

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Altıncı sayı, s.8

Derginin yedinci sayısının kapak sayfasındaki resim de Batı tarzındadır (Resim 669) . Derginin sekizinci sayısının kapak sayfasındaki resimde Resim 664'deki resim gibi siluet bir resimdir (Resim 670) . Sayfalar hep renkli kağıda basılmıştır.

Resim 669

Resim 670

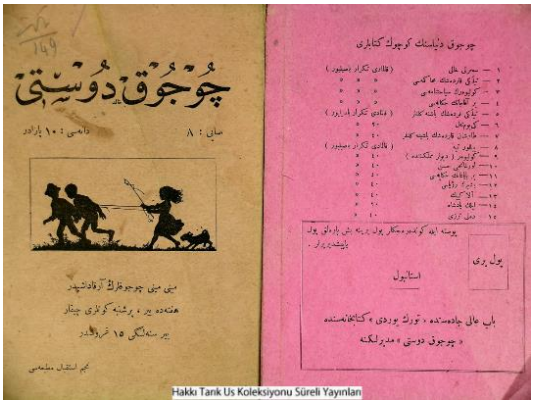

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Yedinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dostu dergisi, Sekizinci sayı, kapak sayfası

Çocuk Dostu dergisi tasarım açısından çocuklara uygun, resimleri az ve öz Batı tarzındadır. Fontlar büyük boyutta, tek sütun ve çocuklarca kolay okunulan ve anlaşılan bir dergidir. Farklı renkli kağıtlar dergiyi canlandırmıştır. Çocuk dergisi tasarımı olarak başarılı bir dergidir.

37- Mini Mini

Bulunduğu Kütüphaneler: ESÖ: 745

Mini Mini'nin yayına başladığı dönem Osmanlıların Balkan harplerinden büyük kayıplarla ayrıldığı ve süratli adımlarla Birinci Dünya Harbi'ne sürüklendiği günlerdir.

Derginin ayrı kapağı vardır. Logo Talik hattıyla yukarıda ortada yazılmıştır. Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır: "... Haftada bir intişar eder çocuk gazetesidir / İdarehanesi: Babıâli Karşısında Edirne Yazıhanesi / Fiyatı on para / Seneliği oniki kuruş / Müdür-i Mesul: Mehmed Fazıl / Merkez-i Tevzii: Babıâli Caddesinde İttihad-ı Ticaret Kütüphanesi (altı ve yedinci sayılar Babıali karşısında Maarif Kütüphanesi) / Necm-i İstiklal Matbaası / İstanbul / 1330- 1914..." (Resim 671) .

Resim 671

Kaynak- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 672

Kaynak- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, Kapak

Derginin sayfaları, tek sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Konu başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve bazen metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin ilk üç sayısını görmek imkanı bulunmadığından eldeki incelenebilecek ilk sayı 7 Haziran 1330 / 20 Haziran 1914 tarihli dördüncü sayıdır. Kapaktaki resmin altında şu yazı okunuyor: "...Samur sincap yavrusunu öldürerek götürüyor...." Bu resim ikinci sayfada başlayıp tamamı sekiz sayfa olan derginin yedinci sayfasına kadar

süren ve Makrıköyünden Ali Nihad'ın kaleme aldığı “Mösyö Sincap ve Yavruları” isimli resimli hikayeden bir sahneyi gösteriyor (Resim 672) . Derginin bu sayısının çoğunu yani yedinci sayfaya kadar bu hikaye ve resimleri kaplıyor, örneğin derginin dördüncü ve beşinci sayfasında bu hikayenin illüstrasyonları devam etmiştir (Resim 673) . Derginin dördüncü sayısında da bu hikayenin illüstrasyonları vardır, başka herhangi bir resim ya illustrasiyonbu sayıda kullanılmamıştır.

Derginin bu sayısının yedinci sayfasının sonuna doğru "Mehmed Halid" imzalı “Vatanın Küçük Evladlarına Tavsiyem” başlıklı yazıda vatanın çocuklardan çok şey beklediği belirtiliyor ve Balkan Harplerinden henüz büyük toprak kayıplarıyla çıkıldığı o günler için ümit dolu şu cümlelerle yazı sona eriyor: “... Vatanın Mini Mini yavruları, muazzez Rumelimizi el birliğiyle çalışarak kurtarabileceğiz. Bizim için felah, necat yalnız ve yalnız çalışmaktır ...”. Derginin bu sayısının sekizinci yani son sayfasında bilmeceler ve doğru çözenlere vaad edilen mükafatlar vardır.

Yedi sayfasını yalnızca bir hikâyeyle dolduran dergi, promosyonda diğer bütün çocuk dergilerinden daha cömerttir. Toplumdaki modernleşmeyi göstermesi açısından da önemli olan bu hediyeler şu şekilde sıralanmıştır: Birinciye bir telefon aleti, ikinciye yağlı boya bir tablo, üçüncüye bir şişe Faruki[164] kolonyası ve yüzüncüye kadar kartpostal. Bir çocuk dergisinin 1914' te telefon vermesi gerçekten kayda değerdir. Mini Mini de bunu kayda değer bulmuş olacak ki, altıncı sayısının (19 Haziran 1330/2 Temmuz 1914) kapağına telefonla konuşan iki küçük kız resmi koymuş: Mini Mini'ler telefon başında (Resim 674) . Belki bu sayıda başlayan belki de beşinci sayıda başlamış olan “Tarihi Musahabelerimiz” köşesinin hitap cümlesi büyük puntolarla yazılmış. “Mini Mini Türkler” Meşrutiyetin güçlü siyasi akımı Türkçülük'ün bilhassa Balkan harplerinin ortaya koyulduğu kayıplar neticesinde çocuk dergilerine kadar sirayet ettiğinin bir göstergesi olan bu yazıda çocuklardan, ne kadar büyük bir millete mensup bulunduklarının farkında olmaları isteniyor. Yazının sonuna bir de lügatçe konmuştur. Metinde kullanılan kelimelerden birkaç tanesi çocukların anlayabileceği şekilde açıklanmış: Zişan: Şanlı, Musahabe: Konuşmak, Köhne: Eski gibi. Bu tip

[164] Ahmed Faruki: Abdülhamid devrinin son yılları ile II.Meşrutiyet devrinin namlı işadamı. Türkiyede ilk kolonya suyu yapan bir müteşebbis olarak meşhurdur ki ticaret alanındaki lakabını buradan almıştır. Pudralar, rujlar, losyonlar yapar bunları üstün bir zevkle, Avrupa mamulatından ayırt edilmeyecek şekilde ambalajlardı, Reşat Ekrem Koçu, "Ahmed Faruki", **Istanbul Ansiklopedisi**, Istanbul: 1946.

lügatçeler başka yazılarda ve müteakip sayıda da var[165]. Derginin altıncı sayısında Resim 4' teki telefonla konuşan çocuklardan başka bu sayıda herhangi bir resim ya da illüstrasyon yoktur, yazı doludur ve kitap gibi tek sütun olarak tasarlanmıştır.

Resim 673

Kaynak- Mini Mini dergisi, Dördüncü sayı, s. 4-5

Resim 674

Kaynak- Mini Mini dergisi, Altıncı sayı, Kapak sayfası

Altıncı sayının son sayfasında "Gülünçlü Fıkralar" ve bilmeceler vardır. Birinciye bir kat elbise, ikinciye zarif bir mektep çantası, üçüncüye Mini Mini'nin bir senelik abonesi, dörtten yirminciye kadar birer kitap, ellinciye kadar ikişer, ikiyüzüncüye kadar birer kartpostal. Harp seneleri olmasına rağmen Mini Mini'nin promosyon politikası güçlüdür.

Derginin yedinci sayısının kapak sayfasında bir kız çocuğun yazı yazarken resmi vardır, resmin altına "...Mini Mini'ye bilmece yazarken..." cümlesi yazılmıştır (Resim 675) . Derginin bu sayısında bu kapak sayfasının resminden başka sadece bir yazısız resimli hikayenin resimleri vardır (Resim 676) ve (Resim 677) ki, bunlar birinci ve sonuncu sayfada yerleştirilmiştir ve başka bir resim ya da illüstrasyon yoktur. Başka sayfalarda sadece yazılar vardır.

[165] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 138- 139

Resim 675

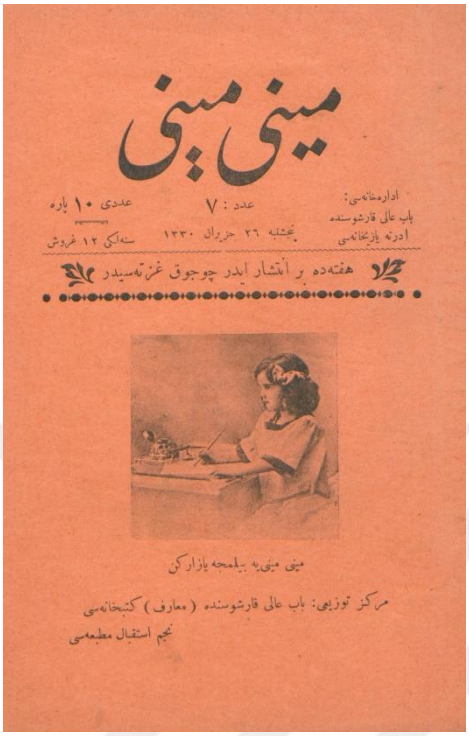

Resim 676 ve Resim 677

Kaynak- Mini Mini dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Mini Mini dergisi, Yedinci sayı

Yedinci sayı da gene millî hislerin ön plana çıkarıldığı Tarihi Musahabelerle başlıyor. Devamlı yazarlardan olduğu anlaşılan Makırköyünden Ali Nihad bu sayıya “Nedime ile Anası” isimli bir hikaye yazmıştır. En sonda bilmeceler vardır. Bütün bir nüsha iki yazı ile doldurulmuştur. En son Resim 676 ve Resim 677' deki "Daha Var" ibaresi ile biten resimli “münderecatsız hikaye” vardır.

Bu derginin dikkat çekici bir tarafı verdiği eklerdir. Dergi altı ve yedinci sayılarında sekizer sayfalık ekler vermiş. Bu eklerin büyük bölümünü bilmeceleri doğru halledenlerin isimleri dolduruyor. Diğer bölümlerde ise fıkralar, bilmece kuponu reklamlar ve ilanlar vardır. Bu reklamlar küçüklerden çok büyüklere hitap ediyor, örneğin Cuma ve Pazar günleri mükemmel ince saz, Diş Tabibi vs. ilanlar vardır.

Sonuç olarak Mini Mini genelde İstanbul okuruna hitap eden, harp şartlarının etkisi altında birçok emsali gibi çocuklara millî duygular vermek isteyen bir dergidir. Bir yıl

abonelik vaad eden bu derginin yediden sonraki sayıları yayınlanıp yayınlanmadığına dair de şimdilik herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Dergilerin tasarımı sadedir, tek sütunlu yazılar büyük fontlarla çocuk kitapların tasarımına benzemektedir. Sadece dördüncü sayının sayfalarında illüstrasyonlar fazladır, başka sayılarda resim yoktur.

38- Küçükler Gazetesi

Bulunduğu Kütüphaneler: ESÖ: 624 (tam koleksiyon), AMK: 1962 SB 315

Küçükler Gazetesi Cüneyt Okay'a göre artık Birinci Dünya Harbinin kaybedildiğinin anlaşıldığı bir dönemde yayın hayatına başlamıştır [166].

Derginin birinci sayısı 9 Mayıs 1918 senesinde yayınlanmıştır. Beşinci sayısının bazı sayfaları Ankara Milli Kütüphanesi'nde bulunup incelenmiştir. Beşinci sayı 6 Haziran 1918 senesinde yayınlanmıştır. Dergi toplamda sekiz sayı yayınlanmıştır. Derginin ayrı kapağı vardır, logo yukarıda ortada sülüs hattıyla yazılmıştır, logo dekoratif çiçekler ile çerçevelenmiştir, logonun arkasında bir palyaço figürünün yüzü vardır ki, sanki elleriyle logoyu tutmaktadır. Bu yüzden farklı bir logo oluşturulmuştur (Resim 678) . Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır : "...Çocukların tenvir-i efkârına, tehzib-i ahlakına hâdim musavver gazetedir / Şimdilik haftada bir Perşembe günleri çıkar / İdarehanesi: Divanyolunda Kadınlar Dünyası / Müdür-i Mesul: Aziz / Mesleğimize muvafık olan makâlat ve malûmata sahifelerimiz açıktır. Gönderilen yazılar derc edilsin edilmesin iade olunmaz / Seneliği yüz elli kuruştur / Altı aylığı yetmiş beş kuruştur / İstanbul / 1918...". Logonun altında "...Çocukların tenvir-i efkârına, tehzib-i ahlakına hâdim musavver gazetedir..." cümlesi rika hattıyla yazılmıştır.

[166] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 143

Resim 678

Kaynak- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, Kapak Sayfası

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Derginin beşinci sayısı on iki sayfadır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır .

Derginin beşinci sayısının kapak sayfasında logonun altına sayfanın ortasında bilmece yazılmıştır ve bilmecenin altına bir asker elbisesi giyen ve geçen sayıdakı bilmeceyi doğru halleden çocuğun fotoğrafı vardır ve fotoğrafın altına çocuğun ismi ve askerlik hakkında bilgi verilmiştir (Resim 679) .

Kapak sayfasından sonraki sayfada da logo dekoratif motifleri ve figürü ile tekrarlanmıştır ve metin sayfanın ortasından başlanmıştır ve başta bir dekoratif çiçek motifi vardır.

Resim 679

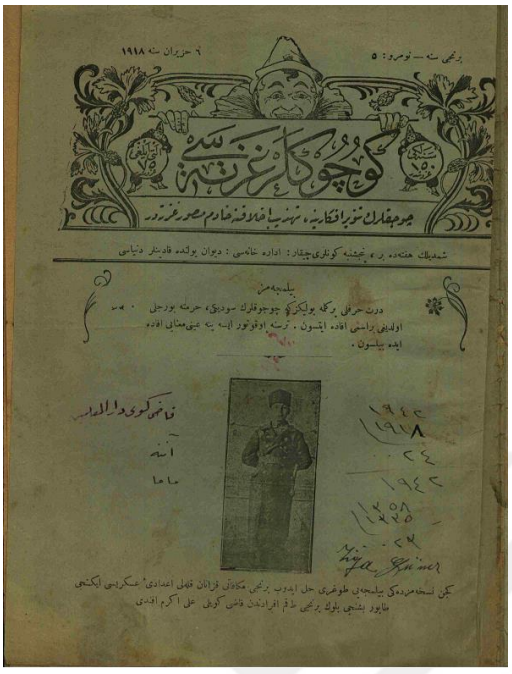

Kaynak- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, Kapak

Resim 680

Kaynak- Küçükler Gazetesi dergisi, Beşinci sayı, , s.2

Elde olan incelenen beşinci sayının sayfalarında başka fotoğraf, resim ya illüstrasyon bulunmamıştır, kütüphaneden bulunan beşinci sayının sayfaları eksiktir. Elde olan sayfalarda ise genelde metinlerin başında ve sonunda dekoratif çiçekler vardır, (Resim 680) . Bu dekoratif çiçek motifleri Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır.

Derginin sayfaları bazen renkli kağıtlar üzerine basılmıştır ve dergi siyah beyaz olarak basılmıştır. Derginin son sayfasında diş hekimi gibi yazılı reklamlar vardır.

Derginin tasarımı sadedir, çocuklara pek uygun değildir. Logonun çiçeği ve dekoratif motiflerin çiçekleri hepsi Batı tarzında ve Art Nouveau tarzındaki çiçeklere benzemektedir ve bu şekil tasarımı özel açıdan etkilemiştir.

Cüneyt Okay'a göre; derginin künyesinde yer alan musavver kelimesi ancak yazılar arasındadır ve konu ile ilgisiz desenlerle hayatiyet bulmaktadır [167].

[167] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 147

39- Hür Çocuk

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SB 244, HTU: D.149/1, ESÖ: 455, (her üç kütüphanede tam koleksiyon)

Hem II. Abdülhamid (1842-1918) hem de Meşrutiyet döneminin en üretken yazarlarından olan ve yüzden fazla eseri bulunan Avanzade Mehmed Süleyman' ın (1871-1922) [168] muharrirliğini üstlendiği Hür Çocuk' un ilk sayısı 16 Mayıs 1334 / 16 Mayıs 1918 tarihini taşır. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarında yayına başlayan Hür Çocuk'ta, Avanzade Mehmed Süleyman, Güzel Prenses, Afiyet gibi diğer süreli yayınlarında gösterdiği performansı yakalayamamıştır. Ağırlıklı olarak sıhhi ve terbiyevi konulara yer veren dergi üçüncü sayısı ile yayın hayatından çekilmiştir[169].

Derginin ayrı kapağı vardır, logosu Talik hattıyla kapak sayfasının ortasında yukarıda yazılmıştır. Ayrıca logo Latin alfabesi ile de altta tekrarlanmıştır. Derginin künyesi logonun sağında ve solunda yazılmıştır : "... Perşembe günleri neşrolunur fennî, edebî, sıhhî resimli gazetedir / Müessisleri: Mehmed Asef – Hüseyin – Kâsım / Müharriri: Avanzade Mehmed Süleyman / Nüshası beş kuruştur / Kader Matbaası / Istanbul / 1334- 1918..." (Resim 681).

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 682) . Derginin her sayısı kapaktan hariç sekiz sayfadır. Derginin genel başlıkları da matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

[168] Avanzade Mehmed Süleyman' ın hakkinda daha fazla bilgi bu makalede vardır: (Çevrimiçi) http://dergi.cumhuriyet.edu.tr/cumusosbil/article/view/1008002511/5000003578, 2013
[169] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s .148

Resim 681

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, Kapak

Resim 682

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, s.1

Resim 683

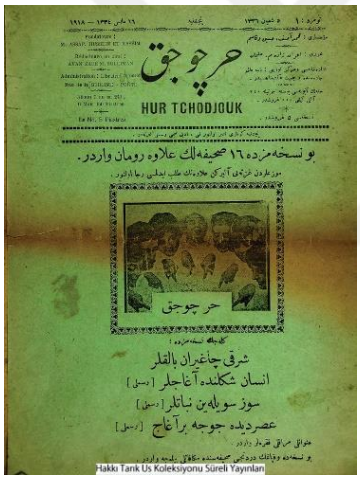

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, Kapak

Derginin tüm sayılarında kapak sayfasında logonun altında ortada çeşitli çocuk resimleri kullanılmıştır örneğin; derginin birinci sayısının kapak sayfasındaki resimde çocuklar parmakları ile Hür Çocuk yazısını işaret etmektedirler (Resim 683). Dergi siyah beyaz olarak renkli kağıtlara basılmıştır.

Dergide fazla resim yoktur. Birinci sayısındaki resimler kapak sayfadaki resim ile birlikte üç tanedir, hepsi çocuk resimleridir ve metinle ilişkisi olmayan resimlerdir. Resim 682' deki derginin birinci sayısının ilk sayfasındaki çocuk resminin altına "Sanayii nefiseden bir tablo: Çocuk" yazılmıştır, metin resimle ilgili değildir. Metinde derginin açılış ve yayın sebepleri yazılmıştır.

Derginin birinci sayısının beşinci sayfasında da bu sayının son resmi vardır (Resim 684). Resmin altında "Üç kardeş arasında bir tablo" yazısı vardır (Resim 684) . Bu resmin de metinle ilgisi yoktur. “Evamiri Aşere” (On Emir) başlıklı metinde İngiltere'deki bütün mekteplerin duvarlarında olan on emirin levhaları olduğunu ve bu emirler yazılmıştır, mesela daima yemek yemekten önce ellerimi yıkayacağım gibi emirler vardır. Resimlerin metinlerle ilişkisi yoktur ve sadece tezyin amaçlı çocuk resimleri vardır.

Resim 684 Resim 685 Resim 686

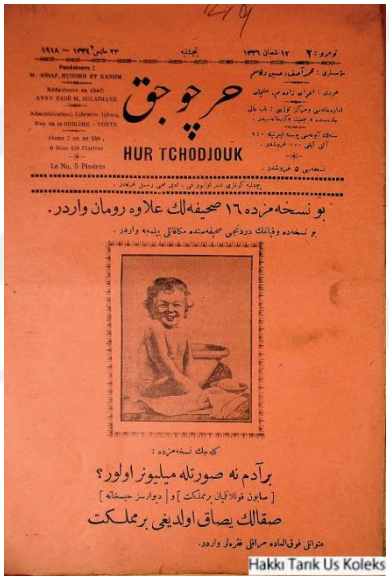

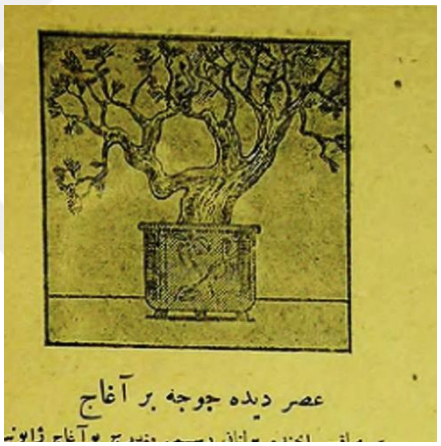

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Birinci sayı, s.5

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, s.4

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasında da bir çocuk resmi vardır, resim dergi içinde de birinci sayfada tekrarlanmıştır (Resim 685). Bu resmin de metinle ilişkisi yoktur, resmin altına "Bir tablo: banyodan sonra" yazılmıştır. Derginin sayfaları renkli kağıtlara basılmıştır.

Derginin ikinci sayısının dördüncü sayfasında ağaçlar hakkında bir metin vardır, bu metinle ilgili bir ağacın resmi vardır (Resim 686). Metinde bu ağacın Japonya'da üç yüz seneden beri mevcut olduğu ve çok kıymetli olduğu vs. anlatılmıştır.

Derginin ikinci sayısının altıncı sayfasında insana benzeyen garip bir bitki gösterilmekte ve hakkında bilgi verilmektedir (Resim 687) . Resimler bu sayıda da küçük boyuttadırlar.

Resim 687 Resim 688 Resim 689

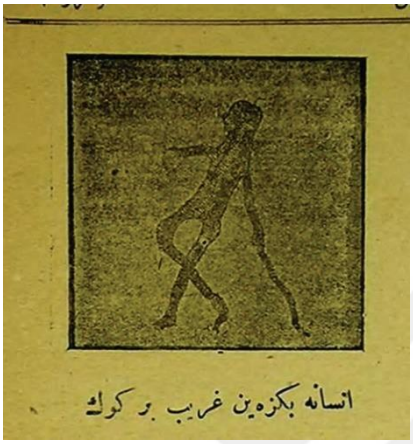

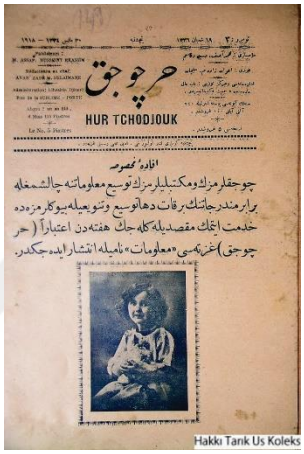

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, s.6

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, İkinci sayı, son sayfa

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin ikinci sayısının son sayfasında “Şarkı çağıran balıklar” başlıklı metin ile ilgili bir küçük resim daha vardır (Resim 688). Resimler ve metinler hepsi Batı'dan alıntıdır.

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında yinede bir çocuk resmi vardır, çocuğun kucağında kedisi vardır, bu sayının kapak sayfasında resmin yukarısında büyük punto ile " Çocuklarımızın ve mekteplerimizin tavsiye-i malumatına çalışmakla beraber münderecatının bir kat daha tevsi ve tenevvuyile büyüklerimize de hizmet etmek maksadı ile gelecek haftadan itibaren (Hür Çocuk) gazetesi (Malumat) namı ile intişar edecektir " yazılmıştır. Bundan dolayı bu derginin son sayısı olmuştur ve Hür Çocuk dergisi sadece üç sayı yayınlanmıştır (Resim 689) . Kapaktaki çocuk resmi derginin birinci sayfasında da tekrarlanmıştır. Birinci sayfada “Simayı Beşer ” başlıklı metinde insanlar ve bütün yaradılışların hüsnü tenasüb yani ölçülülük ve güzellik oranları olduğu hakkında bilgi verilmiştir, ayrıca o sayfada tekrar olan Resim 9'un altına da "Dilber küçüğün kedisini pek sevdiğini, geceleri onu yanında yatırdığını, bir gün annesinden kendisi ile kedisinin resmini çıkarmasını rica ettiğini, ve biz de bir tablo teşkil eden bu resmi gazetemizde derc ediyoruz" diye yazılmıştır.

Derginin üçüncü sayısının beşinci sayfasında “Erkenci kuşu” başlıklı metin ile ilgili bir kuşun resmi vardır (Resim 690) . Metinde bütün kuşlardan erken kalkan ve ötmekte olan kuşun hakkında bilgi verilmiştir.

Resim 690

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, s.5

Resim 691

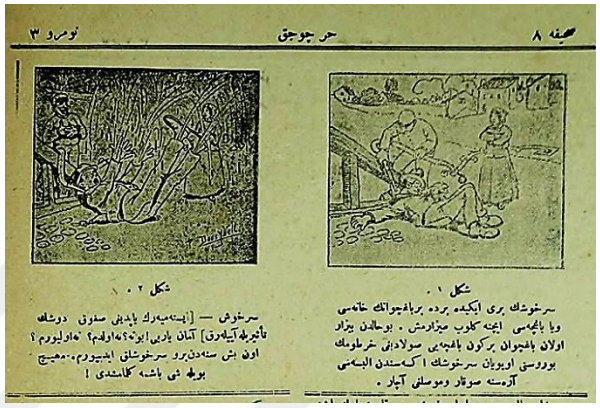

Kaynak- Hür Çocuk dergisi, Üçüncü sayı, s.8

Derginin üçüncü sayısının sekizinci sayfasında kısa, resimli komik bir hikaye vardır (Resim 691) .

Genel olarak bakıldığı zaman Hür Çocuk dergisinde çok az resim vardır ve bunlar küçük boyuttadırlar. Dergi siyah beyaz olarak renkli kağıtlar üzerine yayınlanmıştır. Metinler daha fazla büyük yaşlarda olan çocuklar için uygundur, daha fazla yabancı kaynaklardan alınmışlardır.

40- Haftalık Çocuk Gazetesi

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ: 208

İlk sayısı 31 Temmuz 1919' da yayınlanmıştır. Dergi Bursa'da yayınlanmıştır. İlk sayısının başında derginin yayın amacı yazılmıştır: "... Yavrularımıza yeşil Bursamızı tanıtmak, memlekette olan biteni anlatmak, doğru yolu göstermek, güzeli ve çirkini ayırtmaktır. Muhterem Bursalılıardan ve mürebbîlerden teşvik ve müzaherat, bizden de büyük bir cehd ile çalışmak...".

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo Nesih hattıyla ortada yukarıda yazılmıştır. "Haftalık" kelimesi küçük boyutta ve "Çocuk Gazetesi" kelimeleri daha büyük boyutta yazılmıştır. Logonun altına 1919 rakamı yazılmıştır. Derginin künyesi logonun sağ ve solunda yazılmıştır : "... Müdir-i Mesul: Ahmed Hilmi / İdarehanesi: Singer Karşısında Yeni Hayat / Evrak-ı varied derc edilsin edilmesin iade edilmez / Fiyatı 60 paradır / Abonesi: Bursa için idarehaneden almak şartıyla seneliği 65 kuruş, altı aylığı otuzbeş kuruş, taşra için seneliği 80 kuruş, altı aylığı 45 kuruş / Vilayet Matbaası- Muin-i Hilal Matbaası / Bursa / 1919..."(Resim 692) .

Resim 692

S-208

نومرو : ۱ — برنجی سنه | پنجشنبه | ۳۱ — تموز ۱۹۱۹

مدیر مسئول : احمد حلمی

اوراق وارده درج ایدلمین ایدلمه‌سین صاحبنه اعاده ایدلز

فیاتی : ٦٠ پاره‌در

هفته‌لق

چوجوق غزته‌سی

۱۹۱۹

اداره‌خانه‌سی : سینکر قارشیسنده (یکی‌حیات)

آبونه‌سی : بروسه‌ایچون اداره‌خانه‌دن غروش

آلتی شرطیله سنه‌لکی	٦٠
آلتی آیلغی	٣٠
طشره ایچون سنه‌لك	٨٠
آلتی آیلق	٤٠

مقصدمز

پروانه‌کبی دونه‌رم . آنه‌می چوق‌سودیکم ایچون سوکیلی‌قیزم آی‌ده بنی اویله‌سه‌وه‌ر. اوده بنم اطرافمده پروانه کبی دونه‌ر .

یاورولرمزه یشیل بروسه‌مزی‌طانیتمق ؛ مملکتده اولانی‌بیلمه‌نی آکلاتمق ؛ دوغرو

Kaynak- Haftalık Çocuk Gazetesi, Birinci sayı, Birinci sayfa

Derginin sayfaları, üç sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi dört sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan

dergide herhangi bir resim yoktur. Derginin başlıkları da matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır.

Tasarımı gazete gibidir, üç sütun olması ve hiç bir resim olmaması tamamen gazete tasarımına benzemektedir. Kapak sayfası da yoktur ve birinci sayfadan metinler başlanmıştır (Resim 693) .

Derginin sayfalarında başlıkların yanında ve metinler arasında küçük dekoratif motifli çiçekler vardır, ama sayfalarda herhangi bir illüstrasyon ya da resim yoktur (Resim 694), bu yüzden dergiden ziyade gazete gibi olmuştur. Sekiz sayı yayınlanmıştır.

Cüneyt Okay'a göre; bu gazetenin kullandığı dil ve üslup emsallerinden oldukça ileridir. Çocukların çok kolay anlayabileceği kelimeler seçilmiştir. Yerli bir yayın organı olmanın bütün özellikleri sayfalarda vardır özellikle Bursa Havadisleri dönemin sosyal yapısını yansıtması açısından önemli ipuçları vermektedir [170].

[170] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 157

Resim 693

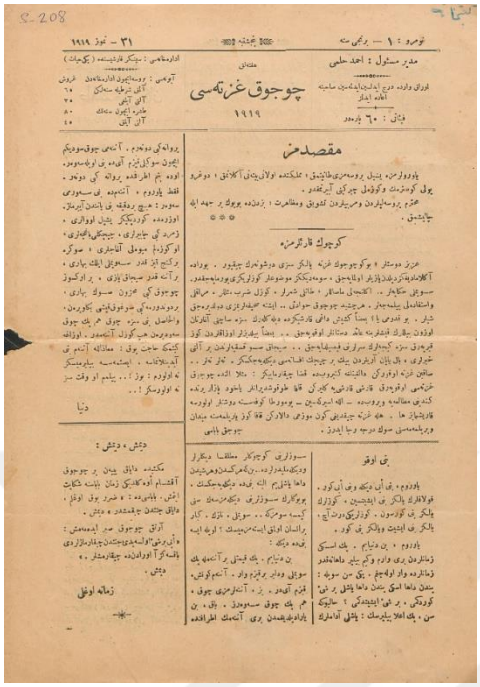

نومرو : ۱ — برنجی سنه — ۳۱ — نوز ۱۹۱۹

مدیر مسئول : احمد حلمی

چوجوق غزته‌سی

۱۹۱۹

مقصدمز

کوچوك قارداشلرمزه

بی اوقو

دیا

داقی ؟

Kaynak- Haftalık Çocuk Gazetesi, Birinci sayı, Birinci sayfa

Resim 594

نومرو : ۸ — برنجی سنه — ۲۵ ایلول ۱۹۱۹

مدیر مسئول : احمد حلمی

چوجوق غزته‌سی

۱۹۱۹

بی اوقو

دیا

داقی ؟

Kaynak- Haftalık Çocuk Gazetesi, Sekizinci sayı, Birinci sayfa

41- Lâne

Bulunduğu Kütüphaneler: ESÖ: 631, HTU: P.61/2

Lâne' nin 18 Kânun-ı Evvel 1335/ 18 Aralık 1919 tarihli ilk sayısında çıkış yazısını Ercüment Ekrem [Talu] (1886-1956) kaleme almıştır: "... Çocuklar ben sizi severim, sizleri gördükçe şimdiye kadar çok ezilen, çok hakaret gören, zavallı ak saçlı, bağrı yanık vatanımın, vatanımızın istikbalini görürüm. (.) Sizin âleminiz başlı başına bir âlemdir.(.) Meleklerin ruhu kadar saf inci gibi değerli ruhunuz öğrenmek yükselmek için çırpınan fikrinize gıda olarak sinemanın zehirlerini, Nat Pinkerton ve emsâlinin saçma sapan masallarını peşkeş çekmek ne büyük bir cinayettir...".

Ercümend Ekrem çocukların eğlenip faydalanmaları için onbeş günde bir kere olmak üzere Lâne'yi çıkarmaya karar verdiğini, derginin büyük bir boşluğu dolduracağına inandığını ve Lâne'yi yaşatmanın da çocuklara bağlı olduğunu ekler: "... Onu yaşatmak yarın vatanı yaşatacak olan küçük yavruların elindedir. Çünkü: Marifet iltifata tâbidir...".

İlk sayının diğer bölümleri "Amcamın Mirası" isimli bir hikaye, Aka Gündüz' ün (1886-1958) "Vatan" şiiri, fıkraların yer aldığı Letâif köşesi ve çeşitli mektep haberleri, ve tabii bir çocuk dergisinin tutunabilmesi için en önemli faktörlerden promosyondur[171].

Derginin ayrı kapağı vardır. Logo Sülüs hattıyla yukarda ortada yazılmıştır. Logonun altında "Halim" imzası yazılmıştır. Bu imza Mustafa Halim Özyazıcı'ya (1898-1964) ait olmalıdır. Özyazıcı, 20. Yüzyılın büyük Türk hattatıdır. 14 Ocak 1898'de İstanbul'da Etyemez semtinde doğmuştur. Asıl adı Abdülhalim olmakla beraber Halim ismiyle tanınır. İstanbul Ağa camisi kuşak yazısını, (24 metre) İstanbul Şişli camisi kubbe yazısını, İzmir Alsancak Camii'nin kubbe ve kuşak yazısını pek çok mezar taşı, birçok cüz, kıta, levha ve benzerini yazmıştır. Her tür yazıyı hızlı yazması ve istifleriyle de ün kazanmıştı[172].

[171] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s .160
[172] (Çevrimiçi)http://www.husnihatatolyesi.com/?Syf=18&Hbr=749620&/Hattat-Mustafa-Halim-%C3%96ZYAZICI-Hayat%C4%B1-ve-Eserleri, 18 Kasım 2018

Derginin künyesi logonun sağında ve solunda yazılmıştır : "... Türk çocuklarına mahsus, şimdilik onbeş günde bir çıkar, edebî, ahlakî, fennî mecmuadır / Her yerde beş kuruştur / Sahib ve Sermuharriri: Ercümend Ekrem / İdarehanesi: Babıali Caddesinde Reşid Efendi Hanında İleri idaresi dahilindedir / Telefon: Istanbul: 1785 – Her türlü hususat için sahip ve sermuharrire müraccat olunur / Abone Şeraiti: Memalik-i Osmaniyenin her tarafı için seneliği 125, altı aylığı 65, üç aylığı otuzbeş kuruştur / İlan için İleri idare memurluğuna müraccat olunur / Derc edilmeyen evrak iade olunmaz / Teşebbüs Matbaası – Ahmed Hamdi ve Şürekâsı / Istanbul / 1919..." (Resim 695) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi on altı sayfadır. Siyah-beyaz basılan derginin genel başlıkları Matbaa Nesihi hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır. Dergi üç sayı yayınlanmıştır.

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasında logonun altında bir kız çocuğun fotoğrafı vardır (Resim 696). Fotoğrafın altında "...Milletin gözbebeği devletlü ismetlü şehvar sultane hazretleri Veliahd hazretlerinin kerimeyi muhteremleridir..." yazısı vardır. Böylece bu fotoğrafın veliahdın kızının fotoğrafı olduğu anlaşılmaktadır. Logo ve künye üçüncü sayfada da tekrarlanmıştır.

Derginin ikinci sayısının sekizinci ve dokuzuncu sayfalarında "Dünyada neler oluyor?" başlıklı metinle ilgili fotoğraflar ve illüstrasyonlar vardır (Resim 697) . Her resimle ilgili bir haber vardır.

Derginin ikinci sayısının on ikinci sayfasında "Küçük Hanım" başlıklı metinle ilgili bir illüstrasyon vardır (Resim 698). Bu illüstrasyon Batı tarzındadır.

Resim 695

Kaynak- Lane dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Resim 696

Kaynak- Lane dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Resim 697

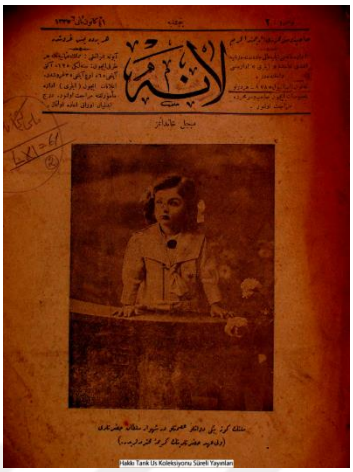

Kaynak- Lane dergisi, İkinci sayı, s. 8-9

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında resim yoktur. Logo mektup şeklinde bir resim içerisinde yazılmıştır. Dekoratif bir çerçeve kapak sayfasında yer alır, derginin içindekileri kapak sayfanın altında yazılmıştır (Resim 699). Derginin bu üçüncü sayısında hiç resim yoktur, fakat dekoratif motifler vardır (Resim 700) .

Resim 698

Resim 699

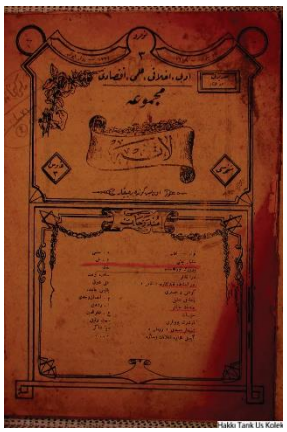

Resim 700

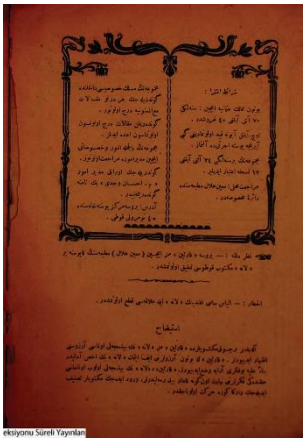

Kaynak- Lane dergisi, İkinci sayı, s.12

Kaynak- Lane dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Lane dergisi, Üçüncü sayı, s. 2

Lâne'nin mükafatlı müsabakaları şöyle duyurulmaktadır: "... Lâne her nüshasında biri, kâriyelerine diğeri kârilerine mahsus olmak üzere iki büyük müsabaka açacaktır.

Kârilerimizin malumat-ı ilmiyye, fenniyye ve edebiyyelerine müracaat edilecek büyük büyük mükafatlar verilecektir. Bir sene zarfında yirmi müsabakada ihraz-ı muvaffakıyet eden bir kimse, mecmuamızın senelik abone bedelinin beş misli kıymetinde mükafat kazanmış olacaktır. Zira Lâne, tertip edeceği müsabakalar için mükafat olarak fotoğraf makinesi, altın saat, altın kalem, ciltli ve resimli kitaplar, futbol topları, büyük bebekler, kol saatleri vs. verecektir....".

Lâne'nin arka kapağında şöyle reklamlar vardır: "... Diken: Babalarınızı güldürüp neşe verir. İnci de anneleriniz için en güzel mecmuadır. Lâne: Mektep ilanlarını meccanen ve müftehiren derc eder...".

Derginin yaptığı şu duyuru da dikkat çekicidir: "... Lâne bütün Osmanlı şehirlerinde muhabir istiyor. Mecmuamıza abone olmak şartıyla her çocuk Lâneye muhabir olabilir. Elverir ki zekî, çalışkan, meraklı ve imlâsı düzgün olsun!..". Cüneyd Okay'a göre muhabir olmayı bu kadar şarta bağlayan bir başka dergi bulmak güçtür.

15 Kânun-ı Sâni 1336 / 15 Ocak 1920 tarihli üçüncü sayı M. Aziz imzalı "Öksüz Dilenci" şiiriyle başlıyor. Bu sayıda mabadi var ibaresiyle biten yazılar var ama dördüncü sayının yayınlandığına dair herhangi bir kayıt yoktur.

Lâne Cüneyd Okay tarafından mütareke döneminin ağır şartları altında yayın hayatına başlamış güçlü promosyon vaadinde bulunmuş fakat gücü ancak üç sayı çıkmaya yetebilen dönemin genel konjonktürü içinde silik kalan bir dergi olarak nitelenmiştir[173].

Derginin resimleri ve fotoğrafları genelde Batı tarzındadır. Kısa süre yayınlanan derginin tasarımı sadedir. Daha fazla yetişkinler için uygun bir şekilde tasarlanmıştır ve pek çocuklara uygun değildir. Bol dekoratif motifli olan derginin motifleri, Art Nouveau tarzındaki çiçeklere benzemektedir.

[173] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 160- 161

42- Hacıyatmaz

Bulunduğu Kütüphaneler: BK: N: B.182

Hacıyatmaz Dergisi, IRCICA ve Milli Kütüphane kataloglarında, yalnız İstanbul Belediye Kitaplığı'nda mevcut görülmektedir. Hacıyatmaz'ın mevcut tek sayısı yıpranmış durumdadır. Sekiz sayfa olan derginin ayrı kapağı vardır. Logosu Rika hattıyla yazılmıştır, logo üstte karikatür üslubunda çizilmiş kırmızı fesli kafalar ile altta ise iki kare içinde bulunan künye bilgileri ile çerçevelenmiştir (Resim 701). Künye bilgileri: "...Şimdilik on beş günde bir çıkan çocuk ve aile gazetesidir / Çıkaran: Diken Neşriyatı / Nuruosmaniyede daire-i mahsusa / Nüshası: beş kuruş / İstanbul için abonesi yoktur. Taşra için seneliği ikiyüz kuruştur / Istanbul / 1920...". Derginin mevcut tek sayısının kapağında, içerideki sayfalarda yer alan resimli bir hikayeden alınarak büyütülmüş bir resim vardır. Altındaki yazıda resmin alındığı hikayenin dördüncü ve beşinci sayfalarda okunabileceği kaydediliyor (Resim 702). Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 703) .

Resim 701

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası

Resim 702

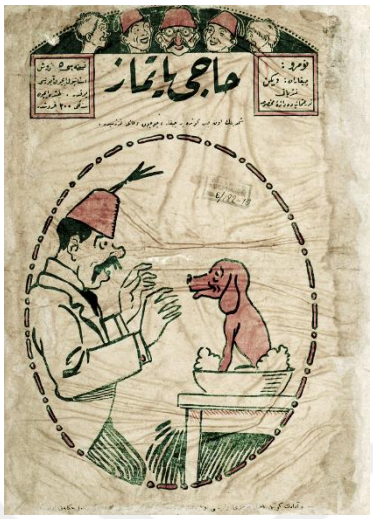

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, Kapak sayfası

Dergi iki renk, siyah ve kırmızı renkler ile yayınlanmıştır, özellikle resimdeki fesler, bazı kıyafetler ve hikayede sözü edilen köpek kırmızı renklidir. Derginin genel başlıkları Rika ve Nesih hatları ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır ve dekoratif figür de kullanılmıştır (Resim 704), dekoratif figür logoda olan resimlere benzemektedir. Bu resimler karikatür üslubundadır.

Resim 703

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.2

Resim 704

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.2

Resim 705

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.4

Derginin dördüncü sayfasında bir resimli hikaye vardır. Bu resimli hikayede Ali, Veli ve Deli isimli üç parasız arkadaş uyuz ve tüysüz bir sokak köpeğini alıp boyuyorlar ve para kazanıyorlar. Köpeği alan adam evde yıkıyor ve boyası silinen köpeği görünce şaşırıyor. Resimler Osmanlı kıyafetleri giymiş figürleri gösterir yabancı bir dergiden alınmış resimler değildir (Resim 705) ve (Resim 706). Hikayenin resimlerinde fesler kırmızı renktedir ve köpeği de kırmızıya boyuyorlar. Kapakta olan resim de bu hikayeden alınmıştır.

Resim 706

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.5

Resim 707

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.8

Resim 708

Kaynak- Hacıyatmaz dergisi, Tek sayı, s.7

Hacıyatmaz'ın çıkış sebebi altıncı sayfada şöyle anlatılmıştır: *"... Küçük kârilerimize: Diken neşriyat idarehanesinin küçük kârilerini eğlendirmek maksadıyla tertib ettiği*

ufak hikayeler pek ziyade rağbet gördüğü ve matbaamıza gönderilen müteaddit mektuplarda münhasıran çocukları güldürecek ve çocukluk hayatından bahsedecek mecmuanın neşredilmesi teklif ve arzu olduğu için, on beş günde bir defa çıkmak üzere Hacıyatmaz namındaki bu mecmuayı neşre başladık. Yalnız büyük kârilerini değil, küçük kârilerini de ehemmiyetle nazara almış olan Diken Neşriyat idarehanesi küçük kârilerinin bu hususstaki arzularını mümkün mertebe tatmin etmek ve onlara on beş günde bir defacık gülünç resimler ve küçük fıkralarla eğlenceli dakikalar geçirtmek için hiçbir fedakârlıktan sakınmayacaktır...".

Dergide bu iki sayfa süren resimli hikayeden başka bir de tek sayfalık bir resimli roman vardır. "Sorkof'un Maceraları" derginin son sayfasında ve "Dağlar Kahramanı" ise üçüncü sayfada yer almaktadır. "Sorkof'un Maceralar" bir sayfalık resimli bir romandır (Resim 707). Bu resimli romanda da bazı şapkalar ve kıyafetler kırmızı renktedir, ayrıca kıyafetler Türk tarzındadır. Avrupa'dan alınmış resimler bu dergide görünmemektedir.

Derginin yedinci sayfasında "Posta" başlığı dekoratif bir resimle beraber kullanılmıştır (Resim 708). Derginin tüm resimleri aynı üsluptadır ve bunlar genelde komik, karikatür üslubunda olup figürlerin kıyafetleri Türk tarzındadır. Dolayısıyla bu dergi için özel olarak yapılmış resimler olduğunu düşünebiliriz.

Bir senelik abone kaydı yapacağını söyleyen Hacıyatmaz'ın ikinci ve sonraki sayılarının yayınlandığına dair herhangi bir kayıt yoktur. Zamanın mizah dergilerini çıkaran Diken Neşriyat'ın bir de çocuk dergimiz olsun maksadı ile yayınlanmış olduğu bir dergi görüntüsü verdiği düşünülmektedir[174].

[174] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 169

43- Bizim Mecmua

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SA 136, BDK: K.5557, BK: 0.94,B.26,0.426, ESÖ: 135, HTU: 53/1-2

Kurtuluş Savaşı'nın devam ettiği bir dönemde ilk sayısı yayınlanan (5 Nisan 1922) ve saltanatın ilgasından (1 Kasım 1922) önce yayın hayatı son bulan Bizim Mecmua, şu anki bilgilerle son Osmanlı çocuk dergisi olarak nitelenmektedir[175]. Tanıtım yazısında derginin, çocukların en iyi arkadaşı olacağı ve hatta yanlarından bir dakika bile ayıramayacakları vurgulanıyor. Ayrıca çocuk edebiyatı sahasında görülen büyük boşluğu da dolduracağı belirtiliyor. Meşrutiyet devrinin renkli siması ve bir dönem İâşe Umum Müdürlüğü de yapan Nüzhet Sâbit' in "Türk Uşağı" isimli piyesi de burada tefrika ediliyor. Yirmi sekiz sayı yayınlanan Bizim Mecmua yayınına üç sene kadar ara verip, 18 Mart 1925' te yeniden yayınlanmaya başlar. Otuz yedinci sayıdan sonra yayınına tekrar ara verilen dergi, 1927' de "Yeni seri" kaydıyla otuz yedi sayı daha yayınlanarak toplam yetmiş dört sayıya erişmiştir. Buna karşılık; Nüzhet Sâbit' in piyesi değerlendirme dışı tutulursa değişen Cumhuriyet şartları da göz önüne alındığında derginin dikkate değer bir farklılık ortaya koymadığı öne sürülmüştür[176].

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo, sayfanın ortasına yukarıda yerleştirilmiştir, ilk sayıda Talik hattıyla yazılmıştır (Resim 709), ancak başka sayılarda Talik tarzı değişmiştir, bazen Nesih hattı kullanılmıştır. Logo, çocuklar tarafından taşınan büyük bir dergi sayfasının içinde yer alır. Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır : *"...Her hafta Perşembe günleri neşredilir çocuklara mahsus resimli mecmuadır / Müdir-i Mesul: Hulusi / Fiyatı beş kuruştur / İdare ve tevzii mahalli: Babıali Caddesinde Çiftçi Kütüphanesi / Evkaf Matbaası / Istanbul / 1922..."* (Resim 709) .

[175] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 170
[176] A.g.e, s. 170-172

Resim 709

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Resim 710

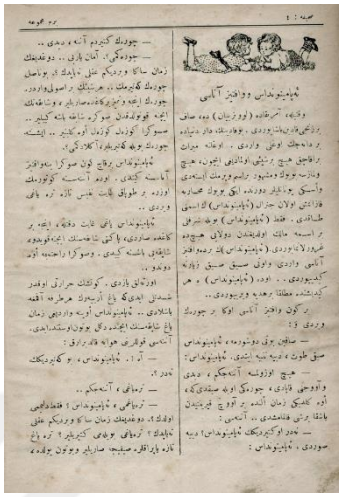

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, s.4

Derginin sayfaları, tek ve iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 710) . Dergi on altı sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı, on yedinci sayfadan başlamıştır. Siyah-beyaz olarak basılan derginin bazen renkli sayfaları da vardır. Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin ikinci sayısının renkli kapak sayfası vardır (Resim 711) ve bu sayının son sayfasıda renklidir (Resim 712). Hem kapak sayfasında ve hem son sayfada komik resimli hikayeler, kısa yazılar ile kullanılmıştır. Kapak sayfasından sonra logo ve metinler vardır.

Resim 711

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Resim 712

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, İkinci sayı, s.4

Derginin üçüncü sayısının da renkli kapak sayfası vardır (Resim 713) . Bu sayının son sayfası da renklidir (Resim 714) . Resimlerin komik hikayesi vardır ve altında kırmızı renkli el yazıları vardır. Derginin kapak sayfasından sonra yine de logo sayfası ve metinler vardır. Derginin üçüncü sayısının otuz dördüncü sayfasında "Milli Masallarımız ", "Dervişan Baba" iki başlıklı metin ile ilgili kaç sayıda tekrar olan bir dekoratif figür vardır (Resim 715). Derginin aynı sayısının otuz beşinci sayfasında "İlmi Taşı " başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 716) . Bu resimde fesler Osmanlı tarzındadır ama Batı tarzı da resimde görünmektedir. Derginin aynı sayısının otuz dokuzuncu sayfasında "Okyanus üzerinde tren" başlıklı metin ile ilgili bir resim vardır (Resim 717). Derginin aynı sayısının kırk ve kırk birinci sayfalarında bir resimli hikaye vardır (Resim 718) ve (Resim 719), bu komik resimlerde fesler Osmanlı tarzındadır ama insanların yüzü ve genel ortam Batı tarzındadır. Derginin aynı sayısının kırk üçüncü sayfasında bir fotoğraf vardır (Resim 720). Metinde "Türk Uşağı" başlığı vardır. Birinci sahne, ikinci sahne ve devam sahneleri olan bu hikaye

bir tiyatro metnidir. Derginin aynı sayısının kırk beşinci sayfasında “Devleri Öldüren Küçük Çocuk” başlıklı bir hikaye vardır. Bu hikaye ile ilgili bir resim vardır (Resim 721). Resmin altına sağ tarafında "CHARLES FOLKARD" imzası vardır. Charles Folkard (1878-1963), İngiliz bir illüstratördür, Teddy Tail 'in Maceraları adlı çizgi öyküleriyle ün kazanmıştır[177]. Böylece Resim 721'ün yabancı bir sanatçının elinden çıkma bir illüstrasyon olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 713

Resim 714

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, son sayfa

[177] Dalby, Richard, **The Golden Age of Children's Book Illustration**, Gallery Books, 1991 s.109

Resim 715

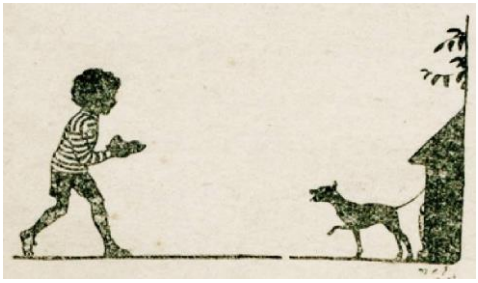

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.34

Resim 716

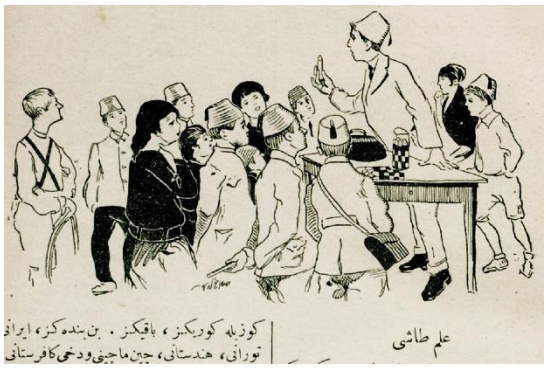

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.35

Resim 717

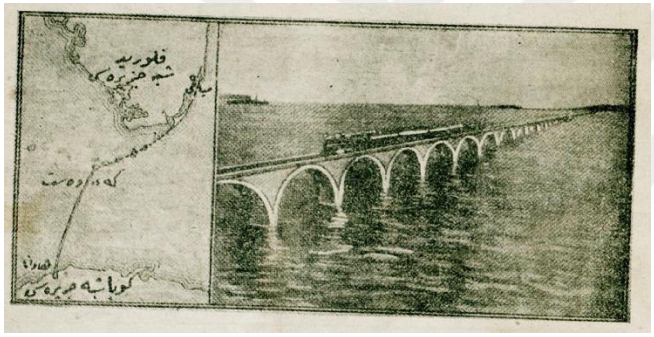

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.39

Resim 718

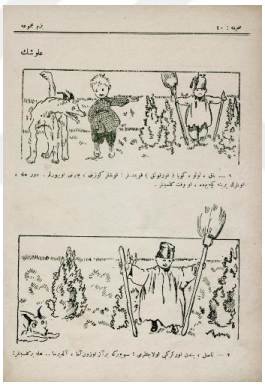

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.40

Resim 719

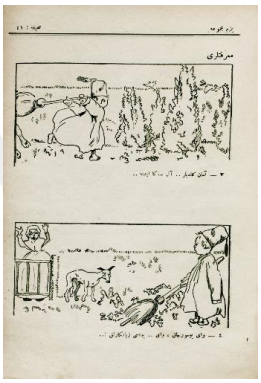

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.41

Resim 720

Resim 721

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.43

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.45

Resim 722

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı,.

Resim 723

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, s.48

Derginin her sayısında tekrar olan bir dekoratif figür daha vardır (Resim 722). Bu çocukların resminde saçları, giyim tarzları, yüzleri Avrupa tarzındadır. Derginin aynı sayısının kırk sekizinci sayfasında bir yarışma vardır, çocuklardan resimdeki hatayı bulmalarını istenmiştir (Resim 723). Derginin her sayısında bu tarz bilmeceler ile ilgili resimler vardır.

Resim 724

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, kapak sayfası

Derginin kapak sayfaları her sayıda değişmektedir ama genel olarak hepsinin resimleri Avrupa tarzındadır ve Türk tarzı görünmemektedir, mesela Derginin dördüncü sayısının kapak sayfası renkli, tek renktir (Resim 724), logo farklı tarzda tekrar olmuştur ve resimdeki çocuklar ve hayvanlar Avrupa tarzındadır. Kızın elbiseleri türk tarzında değildir.

Resim 725

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Yedinci sayı, kapak sayfası

Resim 726

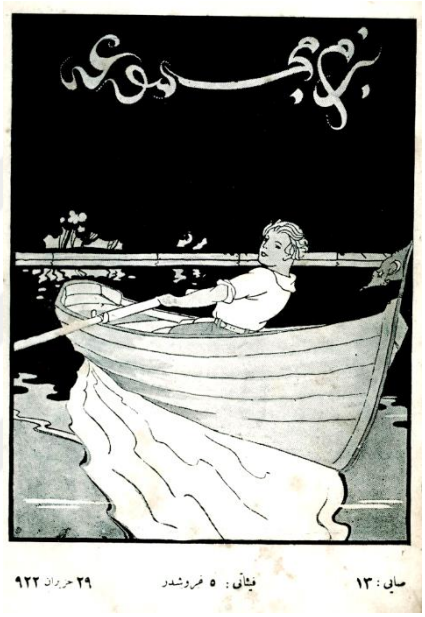

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, On üçüncü sayı, kapak sayfası

Resim 727

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, On altıncı sayı, kapak sayfası

Derginin yedinci sayısının kapak sayfasında Ramazan Nushayi Fevkaladesi ? olduğu için kapak sayfasının resmi Türk tarzındadır (Resim 725). Sahur zamanında davul çalan çocuğun resminde fesi Osmanlı tarzındadır. Ayrıca arkada İstanbul'un camileri siluet olarak görünmektedir. Bu sayının kapak sayfasının resmi Avrupa tarzında değildir.

Derginin kapak sayfalarında olan logo hep değişmektedir. Ama bir sonraki sayfanın logoları aynı Resim 709' daki gibidir. Mesela derginin on üçüncü (Resim 726) ve on altıncı (Resim 727) sayılarının kapak sayfalarındaki logolar farklıdır ve başka tarzlarda yazılmışlardır. Kapak sayfadaki resimler genelde Batı tarzındadır.

Genel olarak dergide Avrupa tarzındaki resimler Türk tarzındakilerden daha fazladır.

Yirmisekiz sayı yayınlanan Bizim Mecmua, yayınına üç sene kadar ara verip 18 Mart 1925' te yeniden yayınlanmaya başlar. Bu yeni sayıda her şey değişmiştir, logo Nesih hattıyla beyaz olarak siyah bir dikdörtgen kartuşun içine yazılmıştır, kartuşun sağ ve sol tarafında bir erkek ve bir kız öğrencinin resimleri vardır (Resim 728). Ayrıca dergi dört sayfa ve bol resimlidir. Yazılar üç sütun ve dört sütün olarak yerleştirilmiştir, bu yüzden daha çok gazeteye benzemektedir (Resim 729), (Resim 730), (Resim 731) ve (Resim 732). Yazılar daha küçük ve dört sütunda yazılmıştır, daha fazla metin daha az sayfaya sığdırılmaya çalışılmıştır, resimler de daha küçüktür ve hepsi dört sayfaya yerleştirilmiştir.

Resim 728

Resim 729

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte, kapak sayfası

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte, kapak sayfası

Resim 730

Resim 731

Resim 732

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, 18 Mart 1925' te yayınlanan tarihte yayınlanan sayı

Resimler genelde Batı tarzındadır. Hikayeler ve bilmecelerin resimleri vardır.

Derginin her sayısında çeşitli bilmeceler resimlenmiştir, Örneğin; derginin otuz birinci sayısının birinci sayfasında numaraların birleştirilmesiyle çizilen bir resim bulunur (Resim 733). Bu resimde rüzgarda ters dönen şemsiyesiyle bir figür görünmektedir.

Resim 733

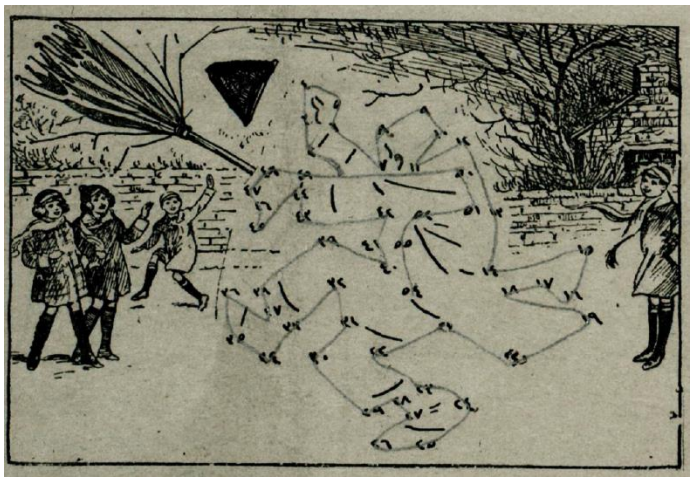

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Otuz birinci sayı, s.1

Resim 734

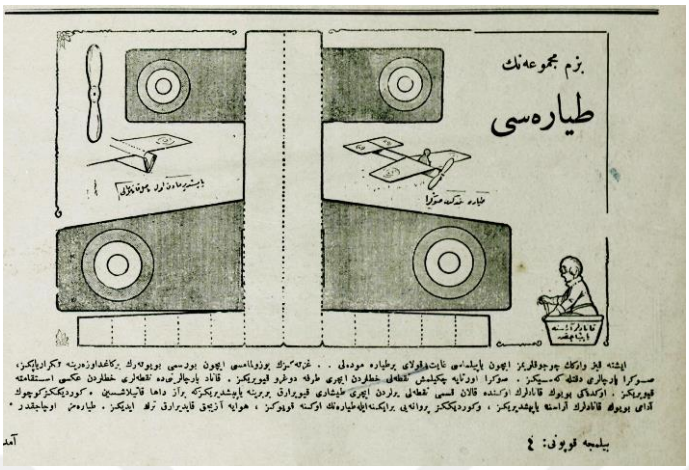

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Otuz ikinci sayı, s.4

Dergide bazı maket yapımları da verilmiştir, örneğin derginin otuz ikinci sayısının dördüncü ve son sayfasında bir uçağın maketi vardır (Resim 734). Resmin altında çocuklardan maketi kesmeleri, yapıştırmaları istemiştir. Ayrıca bazı sayılarda birinci sayfalarda çocuklardan resmi boyamaları istenmiştir örneğin; derginin otuz üçüncü sayısının birinci sayfasında logonun altına "Bu Resmi Boyayınız" yazılmıştır (Resim 735). Kabarcık üfleyen çocuğun elbiseleri Batı tarzındadır, çocuklardan bu resmin boyanması istenmiştir. Bu tarz resimler derginin her sayısında vardır.

Derginin her sayısında ünlü bir tiyatrocu ya oyuncu çocuğun fotografı ve hakkinda bilgi vardır, bunlar yabancıdırlar örneğin; derginin otuz beşinci sayısının birinci sayfasında on yaşında ünlü tiyatro yıldızı Luyizet Malaper' in fotoğrafı vardır (Resim 736) .

Resim 735

بزم مجموعه

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Otuz üçüncü sayı, s.1

Resim 736

۱۰ یاشنده بر تیاترو بیلدیزی

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Otuz beşinci sayı, s.1

Derginin ikinci yayın devrinde dört sayfa da olsa bol resim ve metin vardır. Ayrıca bazı sayfalarda çocuklara özel dekoratif çerçeveler kullanılmıştır örneğin; derginin otuz yedinci sayısının son sayfasında fantezi hayvanlar ve çocuk figürlerinden oluşan bir çerçeve dikkati çeker (Resim 737).

Bu derginin tamamen çocuklar için tasarlandığı anlaşılmaktadır. Metinler, resimler ve bilmeceler çocuklara yönelik tarzdadır ve bazı Osmanlı çocuk dergileri gibi çocuklardan üstün seviyeye hazırlanmış değildir ve özellikle bu ikinci yayın dönminde çıkan sayılar tamamen çocuk seviyesi için uygundur. Siyasi metin ve resimler ya da savaş hakkında resimler yoktur, dergi tam çocukların seveceği ve eğlenecekleri şekilde hazırlanmıştır. Genel olarak resimler Batı' dan alınmıştır, Türk tarzı resimlere nadiren rastlanmaktadır. Dergide dini, siyasi haberler ve gelenekler görünmemektedir. Hikayeler ve resimli hikayeler hayvanlar hakkinda ve çocukları eğlendirecek, komik ve çocuksudur, çocuk seviyesinde olma konusunda başarılı bir dergidir. Genel olarak Batı etkisinin yoğun olduğu bir dergi olarak nitelenebilir.

Resim 737

Kaynak- Bizim Mecmua dergisi, Otuz yedinci sayı, son sayfa

44- Yeni Yol

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1968 SB 143, BDK: O.1953, BK: O.458-O.443, ESÖ:1321, HTU: 12/1

Yüz onüç sayı yayınlanan Yeni Yol dergisi, uzun soluklu Osmanlı çocuk dergilerinden biridir. İlk sayısı 1 Şubat 1339 / 1 Şubat 1923 tarihinde Bolu' da basılmıştır ve sahibi Muallim Nedim Tuğrul'dur. Başyazar E(lif) Şevket "İlk Musahabe ve Maksad" başlığını taşıyan yazısında şimdiye kadar çıkan dergilerin önemli bir kısmının büyüklere hitap ettiğini, çıkardıkları bu derginin ise tamamen çocuklara yönelik bir yayın olduğunu belirtir. Yeni kurulmakta olan rejimle paralel bir politika gütmeye çabalayan Yeni Yol' un ilk sayısının iki buçuk sayfası Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin Çocukluk Hayatı' na ayrılmıştır. Muallim Nedim Tuğrul ilk sayının neredeyse tamamını kendisi kaleme almıştır.

Derginin beşinci sayısının (1 Mayıs 1339 / 1 Mayıs 1923) dış kapak fotoğrafı Başkumandanımız Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri'ni iç kapaktaki fotoğraf ise Lozan Konferansı'nda Baş Murahhasımız Hariciye Vekili İsmet Paşa Hazretleri'ni gösterir. Keza iç sayfalarda Büyük Kumandanlarımızdan Kazım Karabekir ve Refet Paşalar da yer almışlardır. Altıncı sayıda (15 Mayıs 1339 / 15 Mayıs 1923) T(ahsin) Demiray' ın "Türk Kaygusu" isimli şiir var. Tarihi bilgilerin ağırlıklı olduğu, düşmana karşı her zaman kin ve intikam duygularının ön plana çıkartıldığı ve yeni rejimle sürekli bir paralel tutum içinde görülen dergi, bir müddet sonra tamamen Istanbul'a yerleşir fakat kapakta hala "İmtiyazın alındığı yer Bolu'dur" ibaresi okunur[178].

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Derginin logosu bazen farklı sayılarda farklı hat ile yazılmıştır. Mesela onuncu sayıda Nesih hattıyla yazılmıştır (Resim 738) . Logonun altına solda "Nuri" imzası vardır. Derginin künye bilgileri logonun sağına ve soluna yazılmıştır : "...On beş günde bir neşrolnur resimli çocuk mecmuasıdır / Mesleğimize muvafık yazılar maalmemnuniye kabul ve neşrolunur / Sahib-i İmtiyaz: Nedim / Müdir-i Mesul: İhsan Altay / Sermuharriri: E (lif) . Şevket / Nüshası beş kuruştur / Seneliği yüzyirmi, altı aylığı altmış kuruştur /

[178] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 175-176

Adres: Boluda Yeni Yol / Dersaadet Sanayi-i Nefise Matbaası / Bolu- Akhisar-Istanbul / 1923...” (Resim 738) .

Resim 738

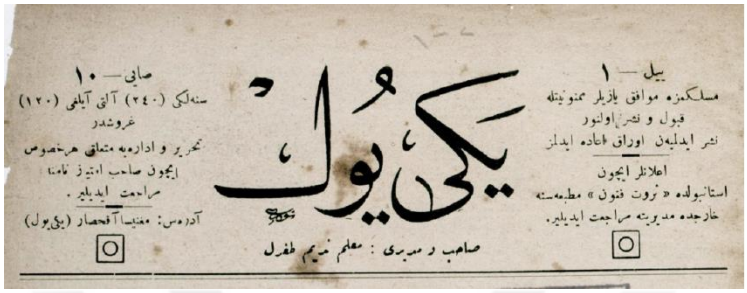

Resim 739

Resim 740

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, kapak

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, kapak

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.1

Derginin onuncu sayısının birinci veya kapak sayfasında logonun altında tam sayfayı kaplayan bir resim vardır. Resmin altına "Güzel Kuşlar" yazılmıştır (Resim 739).

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Siyah-beyaz olarak basılan derginin farklı sayfa sayıları vardır. Bazı sayılarda on iki sayfa, bazı sayılarda ise on altı ve on sekiz olan sayfa olduğu görülmektedir. Derginin başlıkları genel olarak harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır (Resim 740). Derginin desenlerinin tümü siyah beyazdır ve anlatılan konu hakkında bilgi vermektedirler. Derginin onuncu sayısının yüz kırk dokuzuncu sayfasında bir dekoratif motif vardır (Resim 741). Derginin onuncu sayısının yüz ellinci ve yüz elli birinci sayfalarında iki sayfayı kaplayan bir hikaye panosu vardır (Resim 742). Ancak bu hikayenin yazısı yoktur. Derginin bu sayısının farklı dekoratif motifleri vardır (Resim 743), (Resim 744) ve (Resim 745) .

Resim 741

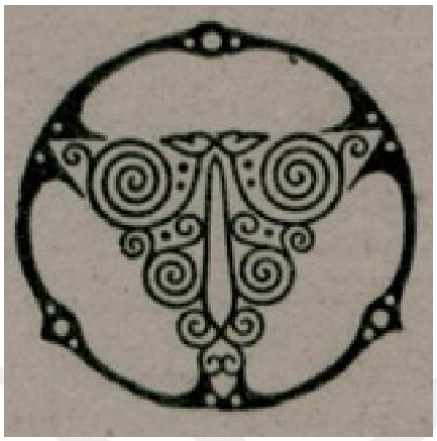

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.149

Resim 742

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.150-151

Resim 743

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı.

Resim 744

Resim 745

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı.

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı.

Derginin aynı sayısının yüz elli dördüncü sayfasında “Garib Bir Hayatın Akıbeti” başlığı tezhib motifli bir çevçeve içinde yer alır (Resim 746). Resim 745 ve Resim 746' da görüldüğü gibi tezhib motifleri de dergide kullanılmıştır. Hem Batı hem de Doğu motifleri kullanılmıştır. Dergi bol dekoratif motifli olan bir tasarımı vardır.

Derginin on altıncı sayısından itibaren logo değiştirilmiştir ve Sülüs hattıyla yazılmıştır (Resim 747) . Logonun altına "Halim" gibi bir imza okunmaktadır.

Resim 746

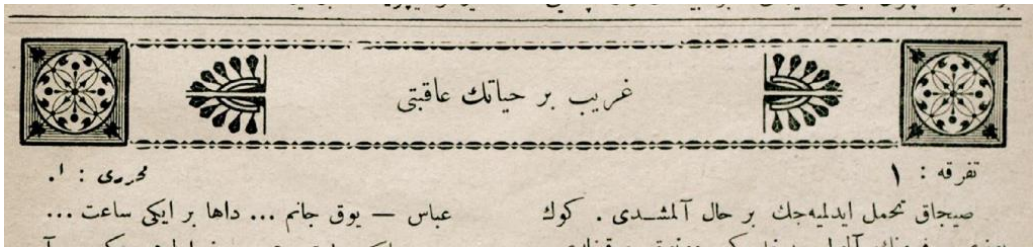

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onuncu sayı, s.154

Resim 747

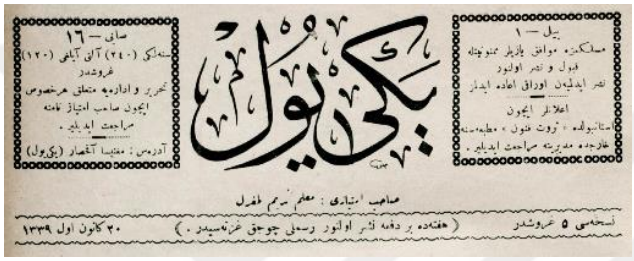

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, kapak sayfası

Genelde derginin birinci sayfasında yani kapak sayfasında bir insan veya hayvan figürü ya da tarihi bir binadan resim veya fotoğraf kullanılmıştır. İkinci sayfada da logo tekrarlanmıştır ve altında da resim ve fotoğraf vardır, örneğin derginin on altıncı sayısında logonun altına Bolu lisesinin fotoğrafı vardır (Resim 748) ve derginin ikinci sayfasında da logonun altına Kocaeli Futbolcularının fotoğrafı vardır ve fotoğrafın altına yazılmıştır (Resim 749). Resim 749' deki ikinci logo Nesih hattıyla yazılmıştır ve Resim 748' deki ise sülüs hat ile yazıldığı görünmektedir. Derginin üçüncü sayfasında ise metin dekoratif motifli olan başlıkla başlamıştır (Resim 750). Derginin başlıkları genelde dekoratif motifler ile yazılmıştır. Mesela derginin aynı sayısının iki yüz on dokuzuncu sayfasındaki “Gazi Mustafa Kemal Paşa” başlığının özel bir tasarımı vardır (Resim 751) . Derginin aynı sayısının iki yüz yirmi ikinci ve sonraki sayfasında “Japonya” başlıklı metinle ilgili iki resim vardır, birinci resmin altına "Bir Japon Bahçesi" yazılmıştır (Resim 752). İkinci resmin altına Japonya'da Bir Dükkan yazısı vardır. (Resim 753). Metinde Japonya hakkında bilgi verilmiştir.

Resim 748

يكى يول

Resim 749

يكى يول

Resim 750

يكى يول

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, kapak sayfası

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.2

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.3

Resim 751

Resim 752

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.219

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.222

Resim 753

ژاپونیاده بر دکان

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Onaltıncı sayı, s.223 kapak sayfası

Resim 754

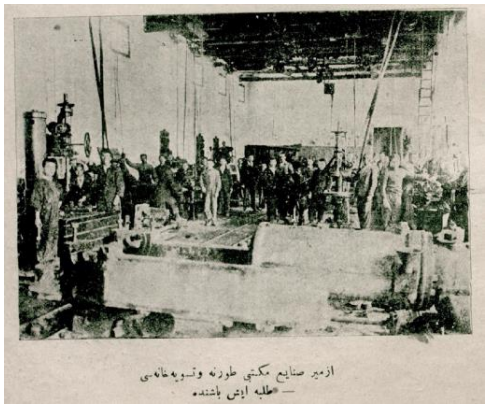

ازمیر صنایع مکتبی طورنه وتـویه خانه‌ـی
— طلبه ایش باشنده

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi ikinci sayı,

Resim 755

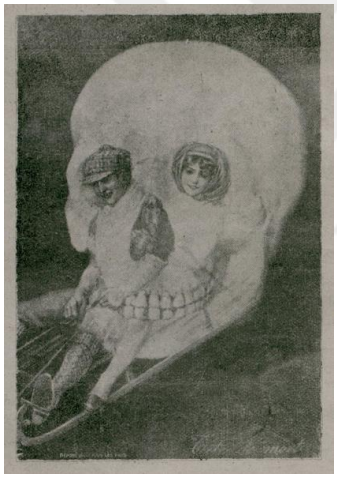

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi ikinci sayı, s.3

Dergide hem Avrupa'dan alınan resimler vardır hem de Türkiye'den resimler ve fotoğraflar görünmektedir. Mesela derginin yirmi ikinci sayısının kapağında İzmir'in Sanayi Mektebi'nin fotoğrafı vardır (Resim 754). Aynı sayının üçüncü sayfasında logonun altında yurt dışından alınan bir resim vardır (Resim 755). Yerli ve yabancı resimler ve fotoğraflar yanyana görünmektedir. Derginin yirmi beşinci sayısının kapak sayfası renkli ve tek bir renkle yayınlanmıştır (Resim 756). Ayrıca bu sayının son iki sayfasıda renklidir. Bu sayı bol resimlidır ve dekoratif motifler de çoktur . Renkli olan sayfalar geri kalan sayılarda da vardır.

Resim 756

Resim 757

Resim 758

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi beşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı.

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı.

Fotoğraf teknolojisi geliştiği için derginin her sayısında artık daha çok fotoğraf görünmektedir. Mesela derginin yirmi yedinci sayısında hep mekteplerden ve izcilerden fotoğraflar vardır, Müstafa Kemal Paşa bozkurt oymağı izcilerinin fotoğrafı vardır (Resim 757) veya Afyon Karahisar Ahmet Paşa izcilerinin fotoğrafı vardır (Resim 758). İzmir Göztepe Hakimiyeti Milliye Mektebi izcilerinin fotoğrafı da vardır (Resim 759). Bu tarz fotograflar dergide hep görünmektedir. Hükümetin ünlü kişilerin fotoğrafları da vardır. Artık dergide çizgi ve resimden daha fazla fotoğraf olduğu görülmektedir.

Resim 759

Resim 760

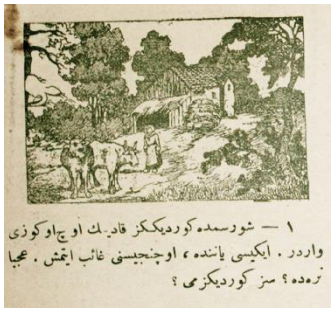

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yirmi yedinci sayı.

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Otuz üçüncü sayı, s.149

Resim 761

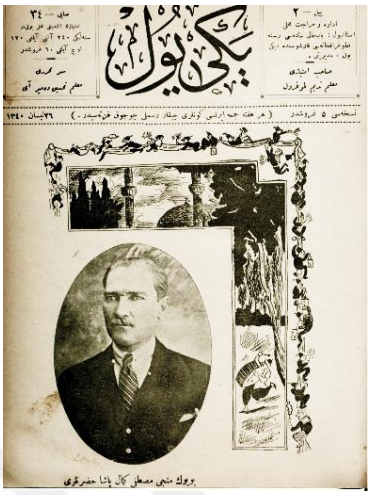

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Otuz dördüncü sayı, kapak sayfası

Dergide bilmeceler de vardır örneğin; derginin otuz üçüncü sayısının yuz kırk dokuzuncu sayfasında kadının üç öküzü olduğu, ikisinin yanında olduğunu, üçüncüsünü kaybettiği belirtilmiş ve çocuklardan üçüncü öküzü bulmaları istenmiştir (Resim 760). Bu tarz bilmeceler dergide yaygın olarak görülmektedir.

Dergide Ramazan ayının sayısında Ramazan ayı temalı bir resim kapak sayfasında kullanılmıştır. Derginin otuz dördüncü sayısının kapağında bu tema ile beraber Mustafa Kemal Paşa'nın da fotoğrafı vardır (Resim 761) .

Derginin otuz beşinci sayısının kapak tasarımı çok farklıdır (Resim 762). Logo ve derginin içindekiler kısmı bir çerçeve içindedir ve etrafında bir kız ve bir erkek öğrenciyi dergiyi okumaktayken gösteren bir illüstrasyon vardır. Bu illüstrasyonda kız çocuğu Avrupa tarzında resimlenmiştir, erkek çocuğun fesi Osmanlı tarzındadır ve Türk olduğunu gösterir. Bu illüstrasyon Türk ve Avrupa tarzının karışımından oluşturulmuştur. İllüstrasyonun altının sağ köşesinde "Ahmet Rıza" imzası vardır.

Resim 762 Resim 763

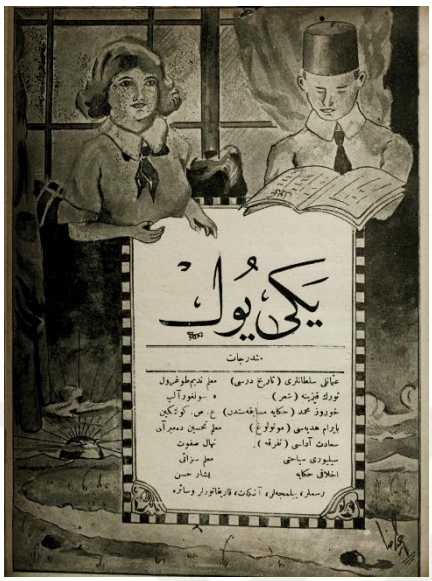

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Otuz beşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Kırk birinci sayı, kapak sayfası

Resim 764

Kaynak- Yeni Yol dergisi, kırk ikinci sayı, Kapak sayfası

Derginin kırk birinci sayısının kapağı çok farklı tasarlanmıştır, tüm sayfa renkli yayınlanmıştır ve bir kaç renk vardır. Bu basın teknolojisinin gelişmesini göstermektedir. Logo matbuatta kullanılan Nesih hattıyla yazılmıştır, künye bilgileri yoktur, tüm sayfayı renkli illüstrasyon kaplamıştır (Resim 763). Bu illüstrasyonda

kapıdan giren çocuğun elinde Yeni Yol dergisi vardır ve kırmızı fesi ile Türk tarzında tasarlanmıştır ama illüstrasyonda Batı etkisi de görülmektedir. Bu sayının öteki sayfaları önceki sayılar gibidir. Derginin kırk ikinci, kırk üçüncü ve kırk dördüncü sayılarında da kapak tasarımı aynı tarzda renkli ve aynı temada tasarlanmıştır (Resim 764), (Resim 765) ve (Resim 766). Kapak sayfaları çok renkli ve çekici tasarlanmıştır. Kapak sayfaların altına illüstrasyonun yazısı veya hikayesi iç sayfalarda olduğunu yazılmıştır. Artık derginin hep kapak sayfaları vardır.

Resim 765

Kaynak- Yeni Yol dergisi, kırk üçüncü sayı, kapak sayfası

Resim 766

Kaynak- Yeni Yol dergisi, kırk dördüncü sayı, kapak sayfası

Resim 767

Kaynak- Yeni Yol dergisi, kırk dördüncü sayı, s.316

Derginin kırk dördüncü sayısının üç yüz on altıncı sayfasında “Karikatür” ve “Kaplan Hanımın” başlığı altında bir çizgi hikaye vardır. Bu hikayenin resimlerinin altında "Harry B. Neilson" imzası bulunur (Resim 767). İngiliz kitap ressamı Henry Bingham Neilson (1861-1941), en az 21 çocuk kitabını resimlemiştir. Bu illüstrasyonlarda çoğunlukla antropomorfik özelliklere sahip olan hayvanlar vardır. Ayrıca Noel kartlarıda tasarlamıştır. Diğer yandan dergi ve çizgi romanlarda da çalışmıştır[179]. Bu illüstrasyonların Batı'dan alındığı anlaşılmaktadır.

[179] Alan Clark, **Dictionary of British Comic Artists, Writers and Editors**, The British Library, 1998, p. 120

Derginin kırk beşinci sayısından itibaren yine de kapak sayfaları siyah -beyaz olarak basılmıştır. Örneğin; derginin kırk beşinci sayınının kapak sayfası Türk tarzı ve siyah beyaz bir resimdir (Resim 768) .

Resim 768

Resim 769

Resim 770

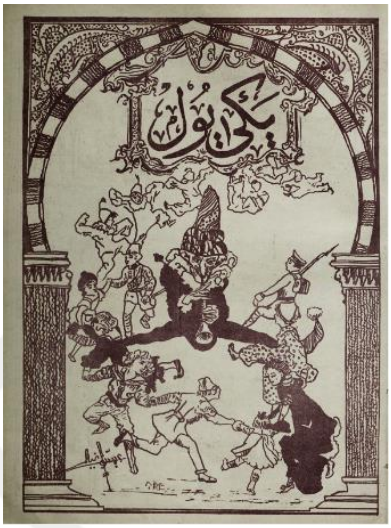

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Kırk beşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Yeni Yol dergisi, kırk altıncı sayı, kapak sayfası

Kaynak- Yeni Yol dergisi, elli birinci sayı, kapak sayfası

Derginin siyah beyaz basılan kırk altıncı sayısının kapak sayfasında çevçeve içinde yer alan çocuk ve oyuncaklarının resminin sağ üst köşesinde Mustafa Kemal Atatürk'ün resmi de logonun yanına konulmuştur (Resim 769) . Çocuk ve oyuncakları Batı tarzındadır ve Atatürk'ün resmi ile Batı ve Türk tarzının kapak sayfasında karıştığı görülmektedir. Bu karışımlar derginin öteki sayılarında da vardır.

Derginin elli birinci sayısının kapak sayfası tek renktir, yaratıcı ve özel tasarlanmıştır (Resim 770). Kapak sayfası mimari ile çevrelenmiştir, mimari sütunların arasında illüstrasyon yerleştirilmiştir ve logo tam yukarıda kemanın arasında güzel bir şekilde yerleştirilmiştir. Logo dekoratif motifler ile çevrelenmiştir.

Derginin bazı sayılarındaki karikatürlerin altında Osmanlı alfabesi ile "Ayn Ziya" (ع.ضیا) imzası vardır örneğin; derginin elli üçüncü sayısının son sayfasındaki resim

Ayn Ziya imzalıdır (Resim 771). Bir çok resimlerin altında bu imza vardır. Bu bir Türk illüstratörü olmalıdır çünkü onun imzası olan resimlerinde Türk tarzı vardır, mesela şapkalar Türk şapkasıdır, örneğin derginin elli yedinci sayısının kapak sayfasındaki resimde öğrencilerin ve hocanın şapkaları ve mektep de Türk tarzındadır ve aynı imza resmin altında sağ tarafında vardır (Resim 772). Derginin yüz üçüncü sayısının kapak sayfası renklidir, logonun altında bir kızın fotoğafı vardır (Resim 773). Logo, nesih hattıyla yazılmıştır. Bu sayıda artık metin üç sütunda yazılmıştır (Resim 774) .

Resim 771

Kaynak- Yeni Yol dergisi, elli üçüncü sayı, son sayfa

Resim 772

Kaynak- Yeni Yol dergisi, elli yedinci sayı, kapak sayfası

Resim 773

Resim 773- Yeni Yol dergisi, Yüz üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin yüz üçüncü sayısının birinci sayfasında “Büyük Paşamız Köylüler Arasında” başlıklı metin ile ilgili iki fotoğraf vardır (Resim 775) . Derginin sayılarında siyasi metinler, resimler ve fotoğraflar vardır. Derginin bu sayısının bin üç yüzüncü ve sonraki sayfasında “Çalışkan yavrularımızın resimleri” başlığı altında başarılı öğrencilerin fotoğrafları, isimleri, mektepleri ve başka bilgileri vardır (Resim 776) .

Resim 774

Kaynak- Yeni Yol dergisi, Yüz üçüncü sayı.

Resim 775

Kaynak- Yeni Yol dergisi, yüz üçüncü sayı, s.1

Resim 776

Kaynak- Yeni Yol dergisi, yüz üçüncü sayı, s.1300

Yeni Yol dergisinin kapak sayfaları tasarım açısından başarılı ve çekici olup, çocukları etkileyecek tarzdadır., Derginin hem renkli hem de siyah beyaz olan kapakları yaratıcı ve modern tarzında tasarlanmıştır. Logolar değişik sayılarda farklılık göstermektedir. Kapak sayfalarında çeşitli illüstrasyonlar vardır ve bunlar da her sayıda farklıdır. Tüm

sayfayı kaplayan illüstrasyonlar görülmektedir. Fotoğraf sayısı fazladır, resim ve çizgiler hem Avrupa ve hem de Türk tarzındadır ve bazen iki tarz bir arada kullanılmıştır. Dergide İstanbul dışındaki farklı şehirlerin mektepleri ve öğrencilerinin fotoğraflarının yer aldığı gözlenmektedir.

45- Talebe Mecmuası

Bulunduğu Kütüphaneler: HTU (tam koleksiyon), ESÖ

Derginin ayrı kapağı vardır, logo yukarıda ortada celi sülüs hattıyla yazılmıştır. Derginin künyesi kapak sayfasında logonun altına ve kapak sayfasının bir sonraki sayfasında, tekrar olan logonun altına yazılmıştır: "... Abone bedeli seneliği 60 / Şimdilik on beş günde bir neşrolunur / Altı aylığı 35 / Sayı 1 / 5 Nisan 339 Perşembe / Fiyatı 100 paradır / Najm-i İstikbal Matbaası..." (Resim 777) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi iki sayı yayınlanmıştır, birinci sayı sekiz sayfa ve ikinci sayı on dört sayfadır, derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı dokuzuncu sayfadan başlamıştır. Derginin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Resim 777

Kaynak- Talebe Mecmuası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin birinci sayısının kapak sayfasında mektepli kızların kumandanın uğurlamaya çıktıklarının fotoğrafı vardır (Resim 778). Derginin birinci sayısında bu kapaktaki fotoğraftan başka ikinci sayfada İstanbul'un vali vekili Miralay Esed beyefendinin fotoğrafı vardır ve başka herhangi bir resim ve illüstrasyon yoktur.

Resim 778

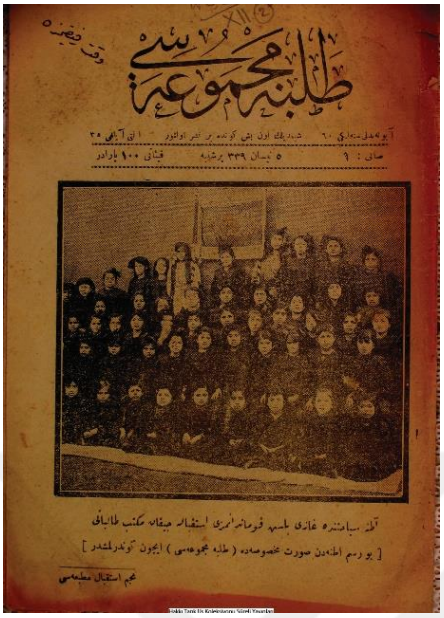

Kaynak- Talebe Mecmuası dergisi, Birinci sayı, Kapak

Resim 779

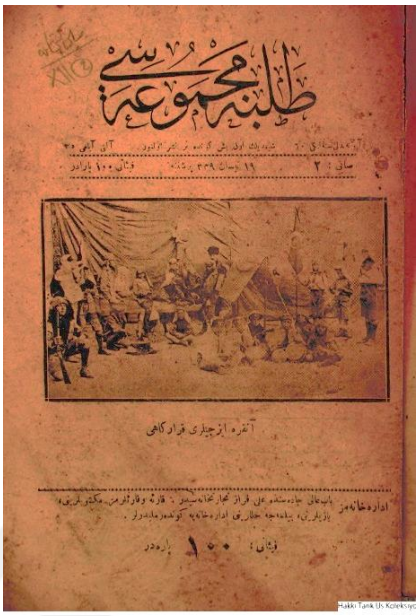

Kaynak- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, Kapak

Derginin birinci sayısında “Talebe efendilere ve talebe hanımlara” başlıklı metinde derginin amacı, talebelere mahsus bir mecmua neşredildiği, talebelere lazım olacak malumatı, eğlendirici hikayeler, serbest saatlerde talebelere müfid bir eğlence olması için vs. bu mecmuanın yayınına başlandığı bir sayfada anlatılmıştır.

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasında da bir fotoğraf vardır (Resim 779), fotoğrafın altında "Ankara izcileri karargahı" yazılmıştır.

Derginin bu sayısında kapak sayfasının bir sonraki sayfasında “Ramazanınız mübarek olsun” başlıklı kısa metnin yanında bir illüstrasyon vardır (Resim 780), bunda fesli ve takım elbiseli genç talebeler sıra halinde gösterilmektedir.

Resim 780

طلبه مجموعه‌سی

Resim 781

Kaynak- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, s. 9

Kaynak- Talebe Mecmuası dergisi, İkinci sayı, s. 12-13

Derginin geri kalan sayfalarında illüstrasyon yoktur, fakat sayfalarda mektep müdürü, izciler vs. kişilerin fotoğrafları vardır. Bu fotoğrafların hakkında bilgiler de yazılmıştır (Resim 781) .

Derginin tasarımı ve içeriği çocuklar için uygun değildir, daha fazla yetişkin mekteplilere hazırlanan bir mecmua olarak yorumlayabiliriz . Dergide metinler ve tasarımlar ağırdır. Gündem siyasi yazılar ve haberler vardır, çocuk dergisi olarak kabul etmek zordur.

46- Musavver Çocuk Postası

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SB 287, ESÖ: 783 (her iki kütüphanede tam koleksiyon), HTU: 66

Cumhuriyetin ilanından evvel çıkan son dergilerden olan Musavver Çocuk Postası ilk sayısında (3 Eylül 1339 / 3 Eylül 1923) yer alan "Küçük Okuyucular" başlıklı tanıtım yazısında derginin çıkışını büyük bir müjde olarak sunmaktadır. Sağlık konuları, fıkralar, atasözleri, kısa hikayeler, şiirler, okullardan haberler, masallar, bilmeceler her çocuk dergisi gibi Çocuk Postasının da ana konularıdır, resimleri ve karikatürleri de kaliteli olan bu dergide kayda değer en önemli imza uzun manzumeleriyle Necdet Rüşdü'dür [Efe] . İlk sayısından son sayısına kadar aynı şekil ve muhtevayla çıkan Musavver Çocuk Postası, Cumhuriyete ve yeni rejime karşı tutumunu belirleyememiş, olumlu ya da olumsuz herhangi bir tavır almamıştır. Şu ana kadar bilinen son sayısı 31 Kânun-u Evvel 1339 / 31 Aralık 1923 tarihli on sekizinci sayıdır [180].

Derginin ayrı kapağı yoktur, ilk sayfası kapak yerine geçmektedir. Logo, nesih hattıyla beyaz olarak siyah karenin içerisinde yazılmıştır, karenin içerisinde elektirik ya da telefon veya telgraf telleri beyaz olarak çizilmiş, bu tellere konmuş kuşlar da logoyu daha çekici ve modern tasarımı vermiştir. Logonun altında sol tarafta Nuri (Korman) imzası vardır. Zâkirbaşı Hattat Hacı Nuri Korman (1868- 1951), dedesin'den talik, Rüşdiye'deki hocası Süleyman Efendi'den sülüs ve nesih, Süleyman Efendi'nin hocası Alaeddin Bey'den (1883'den itibaren) ve Nevşehirli Hacı Osman Efendi'den (1882'den itibaren) aklâm-ı sitte meşk etti. 1888-1906 arasında Muhsinzâde Abdullah Bey'e haftada iki defa gitmek suretiyle icâzet aldı. Hocası kendisini pek beğenir ve "Benim nâmımı yaşatacak olan O'dur" dermiş... [181] . Logoyu bu hattat yazmıştır.

Logonun iki tarafında da çiçekli kare çerçeve vardır, sağdaki çerçevede bir erkek öğrenci telefon elinde konuşurken dirseğini masadaki kitaba dayamıştır soldaki çerçevede ise derginin künyesi yazılmıştır: "... Türk yavrularının bilgilerini yükseltmeğe çalışır haftalık gazete / Mesul Müdiri: Süleyman Tevfik / Müdiri: S. Sûdi / İdare yeri: Istanbul Babıali Caddesi Kitabhane-i Sûdi / Telefon: Istanbul 1292 / Sayısı

[180] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999,s. 177-179
[181] (Çevrimiçi) http://nagmeiask.blogspot.com.tr/2015/05/zakirbas-hattat-hac-nuri-korman.html, 2015

yüz paradır / Abone Şartları: Türkiye için seneliği yüz elli kuruş. Ecnebî memleketler için iki yüz kuruş / Teşebbüs Matbaası / Istanbul / 1339- 1923...” (Resim 782) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi bol resimlidir. Başlıklar matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Resim 782

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 783

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin birinci sayısının birinci sayfasında logonun altına “Küçük Okuyucular” başlıklı tanıtım yazısında bir çocuğun fotoğrafı vardır, altına "Küçük mektepli Atıf Orhan bey" yazılmıştır, yazıda derginin çıkışını büyük bir müjde olarak yorumluyor (Resim 783).

Derginin birinci sayısının ikinci sayfasında “Her şeyi düşünmeli” başlıklı hikayede küçük resimler vardır. Resimler Batı tarzındadır. Üçüncü sayfada temizlik, derginin hizmetleri vs hakkında kısa yazılar vardır, illüstrasyonlar Batı tarzındadır (Resim 784).

Resim 784

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, s. 2-3

Resim 785

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, Birinci sayı, s. 7

Dergide farklı hikayeler, şiirler ve fikralar vardır ve resimleri fazladır. Derginin birinci sayısının yedinci sayfasında “Beyaz turnalar” başlıklı hikaye vardır, hikayede isimler Türktür, örneğin; hikayede padişahın kızının ismi Gülgonca' dır ama ilustrasiyonlar tam Batı tarzındadır, kıyafetler, saç, yüz ve ortam Batılıdır (Resim 785), hikaye devamlıdır ve sonraki sayılarda devam etmiştir.

Dergide resimli karikatürler de vardır, örneğin; derginin ikinci sayısının üçüncü sayfasındaki karikatürün altındaki yazı şöyledir: "...Bizim memlekette kar beyaz yağıyor, sizde tabi siyah değil mi?..." (Resim 786) . Bu karikatür ve başka karikatürlerin altında benzer bir imza vardır. İmza Muhiddin olabilir.

Resim 786 Resim 787

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, İkinci sayı, s. 3

Kaynak- Musavver Çocuk Postası dergisi, Üçüncü sayı, s. 8

Dergide başarılı öğrencilerin fotoğrafı da vardır.

Dergide modern Türk tarzında karikatürler de vardır örneğin; derginin üçüncü sayısının sekizinci ve son sayfasındaki karikatürün altına bu şekilde yazılmıştır: ".... - Baba: Oğlum sana sağ elimdeki çöreği mi? Sol elimdeki kağıdımı vereyim? –Çocuk: Sağ elinizdeki çöreği sol elinizdeki kağıda sarınız da öyle veriniz..." (Resim 787) . Karikatürde göründüğü gibi modern tarzda fesi ve kıyafetleri olan figürler akıcı çizgileriyle dikkati çeker. Karikatürün iki tarafındaki dekoratif motifler de moderndir.

Dergide resimli karikatürler boldur. Hem Batı tarzında hem de Türk tarzında illüstrasyonlar vardır, kısa hikayeler, şiirler, karikatürler fazladır. Tasarım çocuklara uygundur, bol resimli dergilerdendir . Dergide çok fazla yabancı hikayeler ve illüstrasyonlar da vardır. Peri ve prenses hikayeleri çok fazladır. Daha çok eğlence amaçlı bir dergidir.

47- Çıtı Pıtı

Bulunduğu Kütüphane: ESÖ: 196/1 (tam koleksiyon)

İbnülhilmi Vasfi[182]nin sahipliğinde yayın hayatına başlayan Çıtı Pıtı, Cumhuriyet ilan edilmeden evvel yayınlanan son çocuk dergilerinden biridir.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo Sülüs hattıyla yazılmıştır. Derginin künyesi logonun sağ, sol, üst ve altına yazılmıştır: "... Şimdilik haftada bir Cumartesi günü çıkar Türk yavrularının fikren yükselmelerine çalışır edebî, fennî, mizahî mecmuadır / Senelik elli dört sayıdır / Abonesi yüz kuruştur / Sayısı 100 paradır / Aile-i tahririye: Hüseyin Hüsnü, Aziz Naci, Fahreddin Hemmam, H. Burhan / Sahibi ve Mesul Müdürü: İbnülhilmi Vasfi / İdare Yeri: Babıâli Caddesinde Şems Matbaasında hususi odadır. Bütün müracaat müdür namına olmalıdır / Matbaa-i Şems / Istanbul / 1339- 1923..." (Resim 788) .

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır. Dergi sekiz sayfa olup, metin başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile ve bazen metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

17 Eylül 1339/17 Eylül 1923 tarihli ilk sayının kapağında, iskemlede mahcup bir şekilde oturan çarşaflı bir kadının ve ayakta modern giyimli, küçümseyici bakışlı genç bir kızın resmi vardır. Resmin altına "...Valide: Mektep vakti geldi. Hazırlandın mı kızım! Kerimesi: Evet anneciğim. Elini ver öpeyim müsaadenle!..." yazılmıştır (Resim 789) .

[182] İbnülhilmi Vasfi 1325/1909 yılında çıkan Musavver Küçük Osmanlı isimli çocuk dergisinin de sermuharriridir.

Resim 788

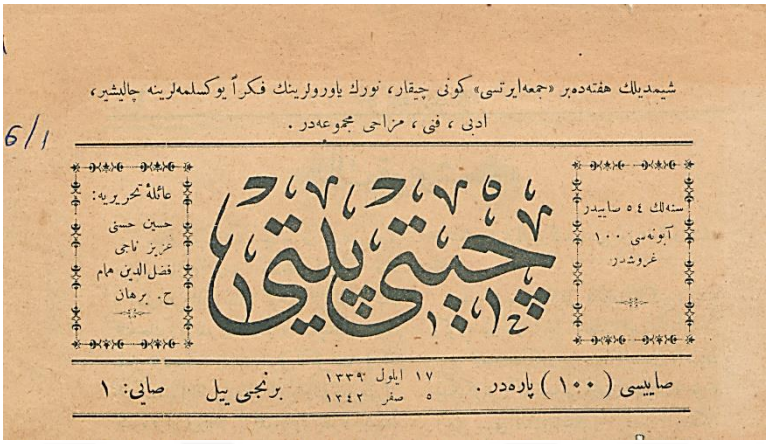
شیمدیلك هفته‌ده‌بر «جمعه‌ایرتسی» کونی چیقار، نورك یاورولرینك فکراً یوکسلمه‌لرینه چالیشیر،
ادبی ، فنی ، مزاحی مجموعه‌در .
چیتی پیتی
عائلهٔ تحریریه:
حسین حسنی
عزیز ناجی
فضل الدین هام
ح. برهان
سنه‌لك ٥٤ سایی‌در
آبونه‌سی ١٠٠
غروشدر
صایسی (١٠٠) پاره‌در .
١٧ ایلول ١٣٣٩
٥ صفر ١٣٤٢
برنجی یل
صایی: ١

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Resim 789

چیتی پیتی

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin birinci sayısında bu kapak sayfasındaki illüstrasyon ve son sayfadaki bir illüstrasyondan başka bir resim yoktur. Başka sayfalarda yalnızca yazı vardır, fakat yazıların arasında bazen küçük çiçekli dekoratif motifler vardır. İkinci sayfanın tamamı "İlk Konuşma"ya ayrılmış: *"... Çok düşündük. Çocuk diliyle, halk diliyle yazı yazmak oldukça güç. Fakat asıl iş o güçlüğe göğüs germek, rast gelinecek zorlukları yenmektir. Elbette çalışan mahrum kalmaz dedik. Ve nihayet Ulu Tanrının (fe izâ azemte [183]) emrini rehber edinerek Çıtı Pıtı'yı çıkarmaya karar verdik..."*. İlk çocuk mecmuasının çıkışından (1869) elli dört yıl sonra hâlâ çocuklara hitap edebilecek dil konusunda zorlukların var olması dikkat çekicidir. Derginin çıkışını anlatırken bir başyazı yazmanın da sebebini açıklıyor: *"... Mecmualar, ilk sayılarında mukaddime yaparlar. Nasıl bir yol tutacaklarını anlatırlar, : bu bir adettir. Daha açıkçası çıkan mecmuanın bir borç senedidir. Biz böyle bir borç senedi vermek istemiyoruz. Çünkü ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz diyorlar..."*. Yayıncılar, önce Allaha, arkasından da çocuklara ve yazı yazacaklara güvendiklerini söyleyip şöyle devam ediyorlar: *"... Bu mecmua sizindir! Sizin için, sizin bilginizin yükselmesi için çalışacak ancak size düşünecektir. Sizin organınız olmaktan başka düşüncesi yoktur. Çocuklar ilk sözü nasıl Çıtı Pıtı söylerse biz de ilk ilim tarlasına sizinle öylece Çıtı Pıtı diyerek gireceğiz.*

[183] Fe izâ azemte: Karar verdin mi Allaha güven manasına gelen Ali İmran suresinin 159. ayetinden bir ibare.

İşte bu sebepledir ki mecmuanın adını Çıtı Pıtı koyduk...”. Sizin organınız??? kelimeler gibi ifadeler dönemin dil zorlanmalarını göstermektedir.

Derginin birinci sayısının son sayfasında alt yazılı bir illüstrasyon vardır (Resim 790), resimde kadının elbise ve saç modeli Batı tarzındadır, erkek de Batı tarzındadır ama başında fes vardır. Resim 789'de kapak sayfasının ve Resim 790' te Türk ve Batı tarzı illüstrasyonların karışımını görmekteyiz.

Resim 790

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Birinci sayı, S 8

Resim 791

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, İkinci sayı, Kapak sayfası

Derginin ikinci sayısının kapak sayfasında logonun altında bir fotoğraf vardır, fotoğrafın üstüne ve altında "Mektebler ve yetimler babası muhterem kumandan Kazım Karabekir Paşa Hazretleri" cümlesi vardır (Resim 791). Derginin ikinci sayısında bu kapak sayfası fotoğraftan başka son sayfada da bir çocuğun fotoğrafı vardır, fotoğrafın altına "Çalışkan çocuk, sınıfta arkadaşlarına sükut tavsiye ediyor", yazılmıştır (Resim 792) . Bu sayıda başka resim ya fotoğraf yoktur.

Derginin ikinci sayısından itibaren künyeye bir de "Gençler" kelimesi eklenmiş ve "Türk gençleriyle yavrularının.." yazılmıştır.

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında dört beş yaşlarında bir çocuk fotoğrafı vardır (Resim 793). Fotoğrafın altına "Henüz ana mektebine başlayan numune-i zeka

bir yavru!" cümlesi yazılmıştır. Derginin bu sayısında kapak sayfasındaki fotoğraftan başka bir fotoğraf ya da resim yoktur.

Resim 792

چیتی پتی ۸

غلطه‌سرای ساحاتیندن ٦٥١ فیضی افندیيه ـ پازیکز کلدی . کلجك سایده نشر ایدهجکز .

یلمجه

اویله برقوش‌سی‌یوکه‌که نهایته هرکسك ثروت ایتدیکی صفی علاوه ایتدیکزده شاتل‌ه‌تاریخی، برملك اسمنه عائد اولسون. یو تاریخی اسم عاصره الفی حرفدن عبارت بولونسون. نجبا ترسیدر ؟ یلمجه‌ی دوهیو حل ایدنلر آرزومنده قرعه چکیلهرك برنجی‌یه برقوال ساعتی ، ایکنجی‌یه (چیتی پتی) نامیله بر ستاك اونه‌سی ، اوچنجی‌یه برسرکیلی قلم ، دردنجی‌یه بر دیوار تقویمی ، اونجی‌یه قدرده شیق بر رسم دفتری ، یکرمی نشنجی‌یه قدر بر جیب دفتری ، الفنجی‌یه قدرده بر قارت پوستال هدیه ایدیلهجکدر . اونجی‌یه قدر عموم ارسالنده قرعه چکیلهجك دیکرلری صره نومروسیله قازانهجقدر . یکرمی دوکرز حل ایدنلرك اسماری تقدیراً یازیلهجقدر . حل مدتی استانبول ایچون بر ، طشره ایچون اوچ هفته‌در . نتیجه‌ی نشنجی صایسیده اوقویوسکز .

حل‌وفاری یلمجه قوپونیه کوندیلمیدر .

دقت بیوریکز : مجموعه‌یه اون آیونه یازیلانه برآیونه مجاناً تقدیم ایدیلور .

پایدختان چوجق ، سنده ، آرهلدارینه سکون توسیه ایدیور .

صاحب ومسئول مدیری : ابن الحلمی وصفی

چیتی پتی یلمجه قوپونی : ۲

امطبعهٔ شمس»

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, İkinci sayı, s. 8 sayfası

Resim 793

چیتی پتی

صایسی (۱۰۰) پاره‌در . برنجی یل . صایی: ۳

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak

Derginin dördüncü ve son sayısının kapak sayfasında da iki fotoğraf vardır. Fotoğrafların üstüne ve altına "Büyük halâskârımız nûr-ı dîde-i millet Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri ve Hariciye Vekil-i Muhteremimiz, rehâkârımız İsmet paşa Hazretleri" yazıları vardır (Resim 794) . Derginin bu sayısında iki illüstrasyon daha vardır (Resim 795) ve (Resim 796) . Her iki illüstrasyon mektep ve hocaları göstermektedir ve Türk tarzındadır, altlarında kısa yazılar vardır.

Resim 794

چيتي پيتي

Resim 795

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, Kapak sayfası

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, s. 5

Resim 796

Kaynak- Çıtı Pıtı dergisi, Dördüncü sayı, s. 8

Dönemin siyasi şartlarına paralel olarak tam bir geçiş dönemi dergisidir. Derginin ısrarla çocukları yazmaya teşvik etmesi derginin en olumlu yönüdür.

48- Haftalık Resimli Gazetemiz

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SC 43, BK: B.25, ESÖ: 380, HTU: 66

İlk sayısı 13 Teşrin-i Sâni 1340 / 13 Kasım 1924'te yayınlanan Haftalık Resimli Gazetemiz daha ilk yazısında *"...Gazetemiz bugünkü şekliyle belki hoşunuza gitmeyebilir, fakat arzularınızı, yeni Gazetemiz için düşünce ve emellerinizi bildirirseniz ona göre hareket eder ve sizi memnun etmeye çalışır..."* cümleleriyle tedirginliğini ortaya koyar. Arka arkaya gelen kısa hikayeler, fıkralar, dünyadan haberler vardır. Dördüncü sayıda (4 Kânun-ı Evvel 1340 / 4 Aralık 1924) okuyucularından birinin önümüzdeki yaza motosikletle gireceğini vaat eden Haftalık Resimli Gazetemiz vasatın altında olarak nitelendirilen yayınını ancak yedi sayı sürdürebilmiştir[184].

Derginin ayrı kapağı vardır. Logosu Nesih hattıyla bir dergi veya kitap şeklinde olan çerçeve içinde yazılmıştır. Logonun iki tarafında dergi okuyan bir kız ve bir erkek öğrencinin resmi siyah zemin üzerinde beyaz olarak çizilmiştir (Resim 797), erkek çocuğun fes taktığı görülür. Kapak sayfası bol resimlidir, manzara, insan, uçak gibi resimlerle bir çerçeve oluşmuştur ve bu çerçevenin ortasındaki büyük resim her sayıda değişmiştir, mesela birinci sayıda bir kızın resmi vardır (Resim 798) .

Resim 797

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

[184] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 190

Resim 798

هافتالیق رسملی
غازه تەمیز
بونسخەده

Resim 799

غازه تەمیز

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.2

Derginin içindekileri ve künyesi Resim 798' deki kapak sayfasının altına daire şeklindeki beyaz boşluklarda yazılmıştır : *"... Perşembe günleri neşrolunur çocuk gazetesi / İdare ve Müracaat Mahalli: Babıali Caddesi Resne Fotoğrafhanesi karşısında daire-i mahsusa / Sahib ve mesul müdiri: Tahsin Demiray / Nüshası üç kuruştur / Abone Şartları: âlâ kağıtlı: senelik 500, altı aylık: 350, orta kağıtlı: senelik 400, altı aylık 250, alelade kağıtlı: senelik 160, altı aylık 80 kuruş / Çocuklar için üç aylık 40 kuruş / İlan şartları memurlarıyla konuşulur / Matbaa-i Ahmed İhsan ve Şürekâsı / Istanbul / 1340-1924..."*.

Derginin sayfaları, dört sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 799) . Derginin sayfaları dört sayfadır ve dört sütunlu olduğu için dergiden ziyade gazeteye benzemektedir. Fazla metin ve resim az sayfada sığdırıp yerleştirilmiştir.

Resim 800

Resim 801

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, kapak sayfasının bir sonraki sayfa

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3

Derginin bazı sayıları renkli yayınlanmıştır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile yazılmıştır, mesela Resim 802' daki "Sondaj" başlığı Rika hattıyladır. Derginin birinci sayısının kapak sayfasının bir sonraki sayfasında "Sekiz Büyük Sene Sonra Dirilen Firavun " başlıklı hikaye ile ilgili resimler vardır (Resim 800) . Hikaye devamlıdır ve devamı bir sonraki sayıdadır. Resimler ve hikaye komiktir. Derginin aynı sayısının üçüncü sayfasında "Sondaj" başlıklı hikaye ile ilgili bir resim vardır (Resim 801), resimde kıyafetler Batı tarzındadır, ayrıca dekoratif resimler de başlığın iki tarafında yer alır (Resim 802). Bu trompet çalan çocuk dekoratif resim ise Batı kültüründen alıntıdır.

Resim 802

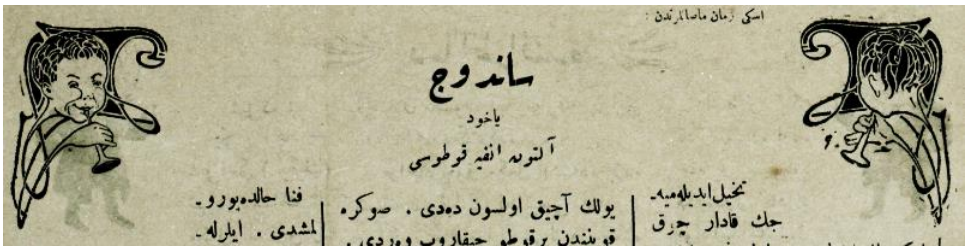

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3

Resim 804

Resim 803

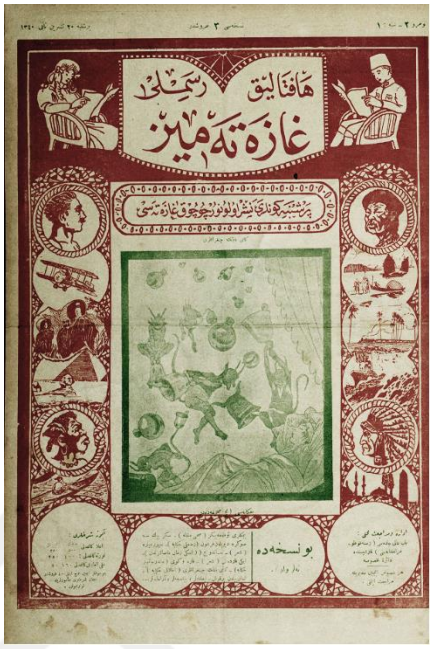

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Birinci sayı, s.3

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Derginin birinci sayısının dördüncü ve son sayfasında “Dünya etrafında” başlıklı metin ile ilgili dekoratif resimler vardır (Resim 803) . Bu dekoratif resimde adamın başı küre gibi resimlenmiştir, bu yaratıcı ve yeni bir fikirdir. Metinde dünyada olan haberler ve yeni keşifler hakkında bilgi verilmiştir. Dergide bilmece resimleri de vardır.

Derginin ikinci sayısı renkli yayınlanmıştır. Derginin kapak sayfası kırmızı ve yeşil olmak üzere iki renklidir, logo ve her sayıda sabit kalan resimler kırmızıdır, ortadaki değişen resim ise yeşil renklidir (Resim 804). Bu ortadaki yeşil renkli resim, derginin üçüncü sayfasında olan “Kami Babanın Çıngırakları” başlıklı hikaye ile ilgilidir. Bu sayının kalan sayfaları yeşil renk ile yayınlanmıştır, yazı ve resimlerin hepsi yeşil tonundadır, ikinci sayının tüm sayfaları renklidir (Resim 805) . Derginin dekoratif resimleri her sayıda tekrarlanmıştır.

Resim 805

Resim 806

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, İkinci sayı, s.2

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Üçüncü sayı, s.2

Derginin başka sayıları ise renkli değildir ve siyah beyaz olarak yayınlanmıştır. Genel olarak resimler Batı tarzındadır. Ama derginin üçüncü sayısının ikinci sayfasında "Hindistan'ın Esrarengiz Köşelerinde" ve "Haşarı Emin" başlıklı hikayelerin resimlerinde Batı tarzı yoktur (Resim 806) . Bu hikayenin devamı her sayıda resimleri ile devamlı olarak yayınlanmıştır. Ayrıca aynı sayının üçüncü sayfasında yazısız bir resimli hikaye de vardır ki, kıyafetler Batı tarzında değildir (Resim 807). Resimdeki adamın sakalı, başında olan sarığı ve kıyafetleri Doğu tarzındadır.

Derginin dördüncü sayısının kapak sayfasındaki olan resim tamamen Batı'dan alıntıdır, resimdeki kadının kıyafetleri ve yüzü, çocuğun elbisesiz olması hepsi Meryem Ana ve Çocuk İsa'yı akla getirir, hatta resimdeki kuzu da İsa'nın sembollerindendir (Resim 808) . Ama derginin beşinci sayısının kapak sayfasındaki sabit resim Osmanlı mimarisindeki çeşmelerden birini gösterir (Resim 809), ve Türk kültürüne ait bir resim kullanılmıştır. Derginin tasarımında bu kadar farklı resimlerin kullanılması derginin hem Batı ve hem de Türk olduğunu göstermektedir.

Dergide fazla fotoğraf yoktur ama derginin beşinci sayısında Beykoz sahili ve Ortaköy Camii manzaralarının fotoğrafları vardır, ama bu fotoğraflar ile ilgili yazı yoktur ve sadece altına neresi olduğu yazısı vardır.

Resim 807

Resim 808

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Üçüncü sayı, s.3

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Dördüncü sayı, kapak sayfası

Resim 809

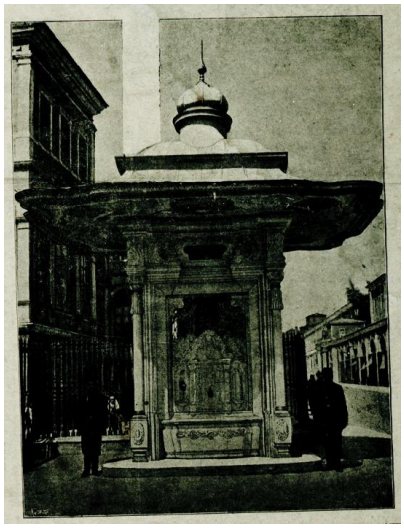

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası

Derginin her sayısında bilmeceler ile ilgili resimler vardır, mesela derginin altıncı sayısının son sayfasındaki resmin altında onun hangi paşanın resmi olduğu sorulmaktadır (Resim 810), bu tarz bilmeceler her sayıda vardır ve bunların düzenleme sebebinin çocukların toplumdaki önemli şahsiyetleri tanımaları ve onları araştırırken daha fazla bilgi edinmeleri olduğunu söyleyebiliriz. Bu şahsiyetlerin hepsi Türktür ve yabancı yoktur.

Resim 810

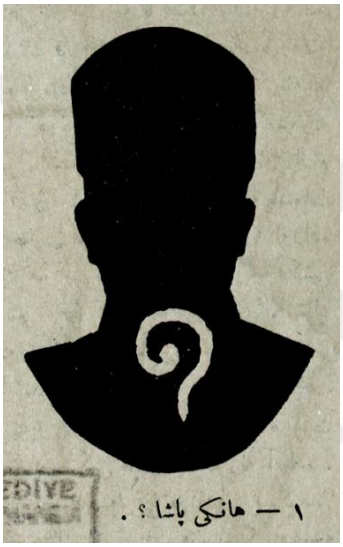

Resim 811

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Altıncı sayı, son sayfa

Kaynak- Haftalık Resimli Gazetemiz dergisi, Altıncı sayı, kapak sayfası

Derginin fazla kısmını hikayeler almıştır, bir sayfa da dünyadaki olanlar ve haberler ve en son bilmeceler ve sorular vardır. Derginin kapak sayfasının sabit resimlerinden derginin uluslararası bir görünümü olduğunu söyleyebiliriz, Mısır'ın Ehramı, Kızılderili, Çinli ve Afrikalı insanların başı, uçak, deniz vb. resimlerin hepsi derginin kapaklarında yer alması, onun uluslararası bir görünümü olduğunu göstermektedir (Resim 811) . Ayrıca içerideki resimler ve hikayeler ve dünya haberleri de yabancı kaynaklardan alınmıştır. Dergide siyasi metinler ve resimler yoktur, hikaye, haber, bilmecelerden oluşturulmuştur.

49- Resimli Dünya

Bulunduğu Kütüphaneler: BK: O.142, HTU: D.67 (her iki kütüphanede tam koleksiyon), AMK: 1956 SB 494, BDK: O.3024, ESÖ: 941

Derginin ilk sayısı 4 Kânun-ı Evvel 1340 / 4 Aralık 1924'te Orhan Seyfi (Orhon) (1890-1972) yönetiminde yayınlanmıştır. Resimli Dünya'nın özellikle kapak sayfaları yaratıcıdır. İlerleyen sayılarda uzun hikayeler sayfaları doldurmaya başlamıştır. "Her mektepli Resimli Dünya okumalıdır" ya da "Resimli Dünya gençlerin en iyi arkadaşıdır" gibi sloganlar vardır.

Derginin ayrı kapağı vardır. Logo Sülüs hattıyla kapak sayfanın yukarısında büyük boyutta yazılmıştır, logoda "Resimli" kelimesinin "y" harfi geniş yapılmış ve harfin üstüne bir dünya çizimi yerleştirilmiş olup, böylece derginin adı vurgulanmıştır. Bu logonun yaratıcı ve özenli bir tasarımı vardır, yazı ve resim karışımının kullanılmış olması dönemin grafik tasarımı için oldukça dikkat çekicidir. Logonun altında solunda "Hamid Aytaç" imzası vardır (Resim 812). Hamid Aytaç (1891- 1982), Osmanlı döneminde doğmuş önemli bir hattattır. Gerçek adı Şeyh Musa Azmi'dir. Türk matbaacılığına çinkografi, çelik üzerine resim ve yazı hakketme yani gravür, kabartma ve lüks baskı tekniğini ilk getiren hattatlardandır. Şişli Camisi'nde, birçok evde ve iş yerlerinde, Mısır ve Irak başta olmak üzere dünyanın bir çok yerinde yazıları bulunur [185]. Derginin logosu bu hattatın elinden çıkmadır.

Derginin tüm sayılarının kapak sayfasında logonun altında bir resim kullanılmıştır. Bu sayfa ve son sayfalar renklidir ama tek renktir, mesela derginin birinci sayısının kapak sayfası ve son sayfasında siyahın yanı sıra kullanılan tek renk kırmızıdır (Resim 813) , o yüzden Resim 812' deki logoda görülen küre kırmızıdır ama ikinci sayıda tek renk yeşil olduğu için logodaki küre resmi de yeşildir ve her sayıda aynı tasarım ve renkler devam etmiştir.

[185] (Çevrimiçi) http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=178

Resim 812

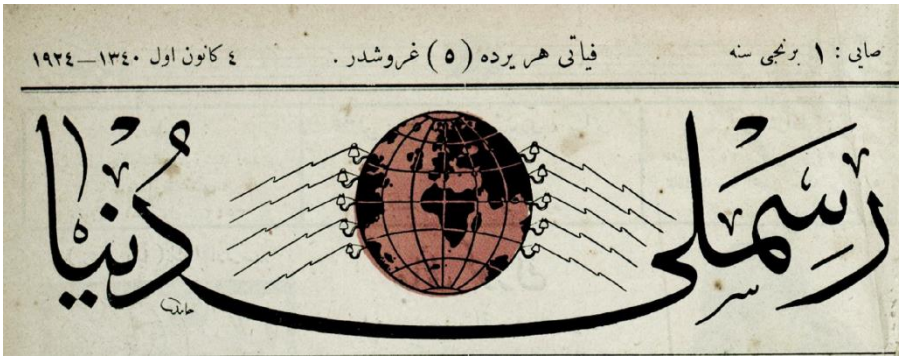

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 813

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 813'deki kapak sayfasındaki resmin altında sağ tarafta "Cemal Nadir" imzası vardır. Resmin altında "Düşen çocuk-(Arkadaşlarına) nasıl, ayağımda kızaklar yok muymuş, inandınız mı? " diye yazılmıştır. Cemal Nadir (1902-1947), modern Türk karikatürünün kurucularındandır.1926 yılında "Resimli Dünya" dergisine çizimler yapmaya başlamış ve bunlardan cesaretle; geçimini karikatürcülükle sağlamaya karar veren Cemal Nadir'in bu uğurda çıktığı ilk İstanbul yolculuğu hüsranla sonuçlanmıştır. Cemal Nadir'e kadar Türk karikatüründe resim çizgisi kullanılıyor, resim özelliği taşıyan ve bol alt yazılı karikatürler çiziliyordu. Tiplemelerde ve mizah anlayışında

Fransız etkisi göze çarpıyordu. Cemal Nadir ile birlikte yazı azalmış ve çizgiyle anlatım ön plâna çıkmıştır, Sanatçı, Türk karikatürünün resmin etkisinden uzaklaşmasına katkıda bulunması, karikatürde yerli tipler yaratması ve halka özgü mizah anlayışını karikatüre yansıtmasıyla, çağdaş Türk karikatürünün öncüsü kabul edilir[186]. Dergide genellikle resimlerin altında onun imzası vardır.

Derginin künye bilgileri derginin ikinci sayfasında üç karede yazılmıştır: "...Haftalık fennî, edebî, terbiyevî, mizahî çocuk gazetesi / Perşembe günleri neşrolunur / İdarehanesi : Babıali Caddesinde, Reşid Efendi Hanında daire-i mahsusa / Telefon: Istanbul: 3042 / Fiyatı her yerde beş kuruştur / Abone Şartları: Seneliği 250, altı aylığı 125 kuruştur. Memâlik-I ecnebiyye için seneliği 500 altı aylığı 250 kuruştur / Müdir-i Mesul: Orhan Seyfi / Cumhuriyet Matbaası / Istanbul / 1340-1924..." (Resim 814).

Derginin sayfaları, üç sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 815) . Bol resimli ve karikatürlü bir çocuk dergisi olup, on altı sayfalıdır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük puntoda yazılmıştır (Resim 816).

Resim 814

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2

Resim 815

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2

[186] (Çevrimiçi) https://www.biyografi.net.tr/cemal-nadir-guler-kimdir/.

Resim 816

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2

Resim 817

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.2

Derginin her sayfasında yukarıda derginin logosu biraz değişiklik ile yazılmıştır (Resim 817). Logo iki yana çekilerek sayfanın yukarısının tümüyle kaplamıştır. "Resimli" kelimesinin "y" harfi geniş yazılmıştır ve üzerindeki küre şekline elektrik telleri ile bağlı olarak tasarlanmıştır. Çok yaratıcı bir fikir ile her sayfanın yukarısına bu logo çekik hali tekrarlanmıştır.

Derginin birinci sayısının dördüncü sayfasında “Harem Ağalarının Firarı” başlıklı bir hikaye ile ilgili dört resim vardır, resimlerin altında Cemal Nadir'in imzası vardır (Resim 818) . Resimlerdeki kıyafetler Doğu tarzındadır.

Aynı sayfada bu hikayenin yanında bir karikatür ve alt yazısı vardır ki, onun da imzası Cemal Nadir'e aittir (Resim 819). Resmin altında "Anne- Gel bakayım, seni ölüm-ü diniden imtihan edeyim, cennete gitmek için ne olmak lazım?, Çocuk- Ölmek Anneciğim" alt yazısı vardır. Bu karikatürü de Cemal Nadir çizmiştir ama kadın ve çocuğun elbiseleri Batı tarzındadır. Resim 818 de aynı illustratörün eseridir ama tamamen başka tarzda çizilmiştir. Genellikle derginin resimlerini bu illustratör çizmiştir, hem hikayelerin resimleri hem de karikatürler onun imzasını taşımaktadır.

Resim 818 Resim 819 Resim 820

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.4

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.4

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13

Resim 821

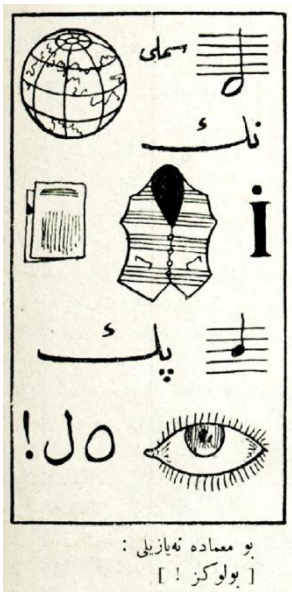

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13

Dergi hikaye, karikatür, resimli hikayeler, bilimsel resimler ve bilmece resimlerden doludur. Derginin her sayısında bilmeceler de vardır örneğin; derginin birinci sayısının

on üçüncü sayfasında üç resimli bilmece vardır, birincisinde resmin altında "Polisin takip ettiği kimlerdir ve nedir? (arayınız) " yazısı vardır (Resim 820). Resim Cemal Nadir imzalıdır. Polisin kıyafetleri, bıyığı, şapkası hepsi Türk tarzındadır ve komik olarak çizilmiştir. İkinci resimli bilmecenin altında orada ne yazıldığı sorulmaktadır (Resim 821). Üçüncü resimli bilmecede de sekiz köşeli şeklin altındaki çizgileri bir tür tertip ediniz ki, bunlardan ayrı ayrı manalarda üç insanın yüzü meydana çıksın yazılmıştır (Resim 822). Bu tarz bilmece resimleri her sayıda vardır ve çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için düzenlenmiştir.

Derginin her sayısının son sayfası renklidir ve “Efruz Bey'in Devr-i alem Seyahati” başlıklı resimli hikaye her sayıda vardır ve farklı bir komik macerası anlatılmaktadır. Bu resimli hikayenin resimlerini Cemal Nadir çizmiştir ve imzası her sayıda vardır, örneğin derginin birinci sayısının son sayfasında bu hikayenin bir macerası vardır (Resim 823) . Bu sayfada resim siyah ve kırmızı ile boyanmıştır, birinci sayfada yani kapak sayfasında da aynı renkler kullanılmıştır, ama ikinci sayıda kapak sayfası ve son sayfası yani bu resimli hikaye siyah ve yeşil ile basılmıştır.

Resim 822

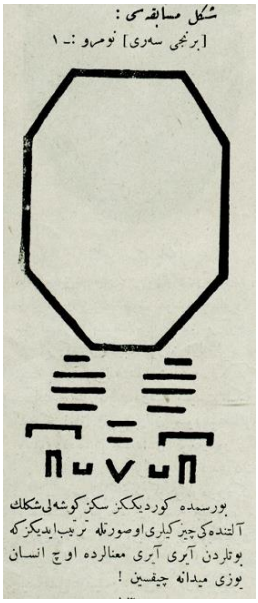

Resim 823

Resim 824

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, s.13

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Birinci sayı, son sayfa

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Derginin üçüncü sayısının kapak sayfasındaki logonun altındaki Cemal Nadir'in eseri olan resmin altına "İhtiyar-Küçük efendi, akıllı bir çocuğa benziyor maşallah! Söyle bakayım yavrum, şu karşıki dağları, bayırları kim yarattı?, Çocuk- bilmiyorum efendi amca!. Biz bu tarafa daha iki gün evvel taşındık! " altyazısı vardır (Resim 824). Bu din konuları ile şaka yapan komik altyazılı karikatürler daha önce de birinci sayıdaki Resim 819 ile aynı tarzdadır. Cemal Nadir din konuları ile ilgili bazı karikatürler yapmıştır, bunlar onun ve derginin açık görüşlü olduğunu göstermektedir. Resimde Batı ve Türk tarzının karışımı vardır. Resim 824' teki üçüncü sayının kapak sayfasında yukarıdakı logo, iç sayfalardaki tekrar resmi gibi tellerle bağlı küre biçiminde koyulmuştur ve ayrıca yazı beyaz olarak siyah zeminde yer alır, o yüzden farklı bir tasarımı vardır. Bu sayıdan itibaren artık logo kapakta hep böyle koyulmuştur.

Derginin altıncı sayısının on dördüncü sayfasında Resim 822'deki bilmecenin cevabı çizilmiştir (Resim 825) , üç değişik halde olan yüz çizgilerini gösterir, bunları doğru çözen öğrencilerin ismi ve mektepleri de yazılmıştır.

Derginin yedinci sayısının üçüncü sayfasında siluet tarzında illustrasyonlar da vardır, birisinin altına " Büyük Anne- (Hikayeyi okuduktan sonra) bak oğlum, kuzu yaramazlık etmiş, kurt da onu yemiş!, çocuk- Eğer kuzu uslu dursaydı o zaman onu biz yerdik değil mi büyük anne?" alt yazısı vardır (Resim 826) . Bu tarz illustrasyon ve karikatürler çocuklara hazırcevap ve akıllı olmayı işaret etmektedir, ayrıca komik noktaları da vardır. İllustrasyonun altında Cemal Nadir'in imzası vardır. Derginin yedinci sayısının kapak sayfasındaki illustrasyon da Cemal Nadir imzalıdır (Resim 827) . Resim altına "Sarhoş- Şu ayla yıldızları nasıl keşfettiklerine şaşmıyorum, isimlerini nasıl bulmuşlar ona aklım ermiyor!! " yazılmıştır. Derginin kapak sayfasında böyle bir karikatür olması, derginin rahat ve açık görüşlü olduğunu göstermektedir. Genelde Osmanlıca dergilerde hep dindar görüş ve ahlaki metinler ile resimler vardır ama bu dergi farklıdır.

Buna bir örnek olarak derginin aynı sayısının yedinci sayfasındaki karikatürün altında " Hoca- Hazreti Nuh Aleyhüsselam zamanındaki tufanda her tarafı sular istila ettiği zaman insanlar ne oldular acaba?, Talebeden biri- Ne olacak Hoca efendi sırsıklam

ıslanmışlardır!" altyazısı gösterilebilir (Resim 828). Cemal Nadir'in bu karikatürü de derginin dinsel espriler konusunda katı olmadığını gösterir.

Resim 825

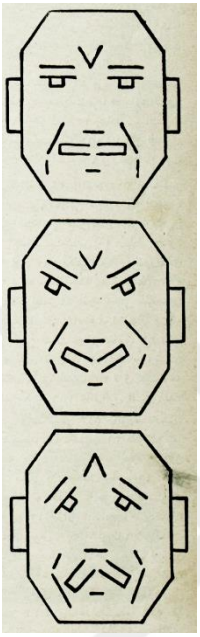

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Altıncı sayı, s.14

Resim 826

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, s.3

Resim 827

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, kapak sayfası

Resim 828

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Yedinci sayı, s.7

Resim 829

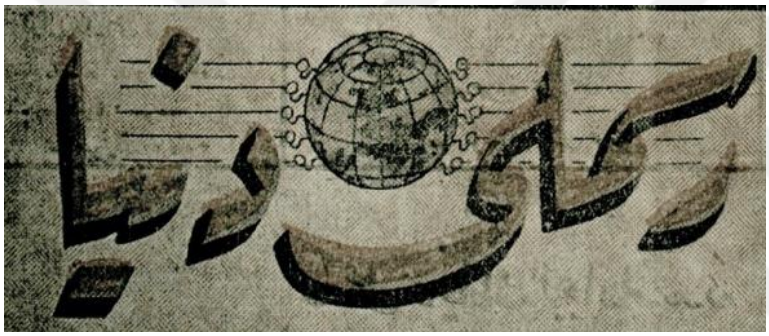

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Dokuzuncu sayı, kapak sayfası

Derginin dokuzuncu sayısının kapak sayfasında logo değişmiştir (Resim 829). Küre şekli "y" harfinin üstündedir ama logo, sülüs hattı yerine Rika hattıyla yazılmıştır.

Derginin her sayısında hayvanlar hakkında bilgi verilmiştir örneğin; derginin dokuzuncu sayısının on ikinci sayfası aslan hakkında olup, onun yaşam tarzı vs. anlatılmıştır (Resim 830).

Derginin onuncu sayısının kapak sayfasında da logo değişmiştir (Resim 831). Artık kürenin resmi logodan kaldırılmıştır ve logo Talik hattıyla sade şekilde yazılmıştır.

Derginin on birinci sayısının kapak sayfasında logo yine de eski sülüs hattıyla yazılmıştır (Resim 832) .

Resim 830

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Dokuzuncu sayı, s.12

Resim 831

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Onuncu sayı, kapak sayfası

Resim 832

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Onbirinci sayı, kapak sayfası

Derginin bazı sayılarında bilmeceler vardır örneğin; derginin yirmi birinci sayısının on beşinci sayfasındaki bilmecede siyah kareler derginin ismini yani "Resimli Dünya"yı gösterecek biçimde düzenlenmiştir (Resim 833).

Resimli Dünya dergisi çok canlı, hareketli, açık görüşlü , eğlendirici ve eğitici bir dergidir. Genellikle kapak sayfadasınki resimlerin illustratörü Cemal Nadir'dir .

Dergide hem yerli ve hem de yabancı ressamların elinden çıkma resimlere de rastlanmaktadır.

Resim 833

Kaynak- Resimli Dünya dergisi, Yirmi birinci sayı, s.15

50- Sevimli Mecmua

Bulunduğu Kütüphaneler: BK: O.136 (tam koleksiyon), AEK: 301, AMK: 1956 SB 509, ESÖ: 1028, HTU: P.76

İlk sayısı 1 Kânun-ı Sâni 1341/1 Ocak 1925de yayınlanan Sevimli Mecmua amacını, Başmuharrir Sabiha Zekeriya (Sertel) açıklıyor: Türk Çocuklarına: Mecmuayı niçin çıkarıyoruz?(.) Her İngiliz veya Alman çocuğunun iftiharla okuduğu kendine mahsus bir gazetesi vardır. Siz bundan mahrumsunuz.(.) Başka milletler çocuklarını küçük adam değil, bütün milletin istikbalini elinde tutan en büyük adam diye tanırlar. (.) İşte ben başka milletlerin çocuklarına verdiği ehemmiyeti kıskanan bir Türk anasıyım. Sizin diğer sahalarda cevap veremediğiniz ihtiyaçlarınıza bu küçük mecmua ile kısmen de olsa, cevap vermeye muvaffak olabilirsek vazifemizi yapmış oluruz.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo kapak sayfasının yukarısına büyük boyutta Nesih hattıyla yazılmıştır (Resim 834) . Kapak sayfası renklidir, her sayıda kapak sayfada bir çocuk çizimi kurşun kalemi ile vardır ve kapağın zemininde genellikle kırmızı renk bir kısımde kullanılmıştır, örnegin derginin birinci sayısının kapak sayfasında kız çocuğun çizimi vardır (Resim 835) .

Resim 834

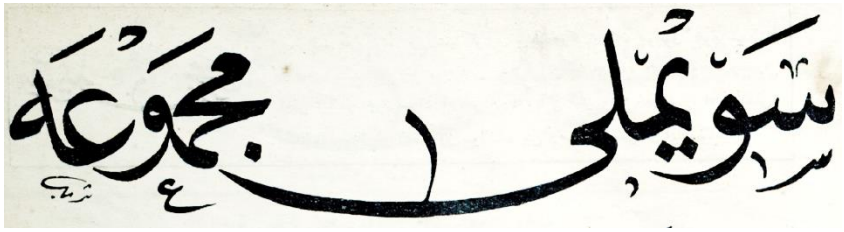

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 835

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Derginin künyesi kapak sayfadan sonraki sayfasında yukarıda çevçeve içerisinde yazılmıştır : "...Onbeş günde bir çıkar Türkiyenin yegâne çocuk mecmuasıdır / Fiyatı

10 kuruş / M(im) Zekeriya / Başmuharrir: Sabiha Zekeriya / Senelik Abonesi: 250, altı aylığı 130, üç aylığı 75 kuruştur Ecnebi memleketler için senelik abonesi 400, altı aylığı 200 kuruştur / İdarehanesi Istanbulda Cağaloğlunda Fırın Sokağında beş numaralı Resimli Ay İdarehanesidir / Cumhuriyet Matbaası / Istanbul / 1341-1925...” (Resim 836) .

Derginin sayfaları, üç sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 837) . Derginin her sayısı bazen 19 ve genelde 20 sayfadır. Derginin her sayısı bir önceki sayının devamı olarak numaralanmıştır, o yüzden derginin ikinci sayısı on sekizinci sayfadan başlamıştır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır .

Resim 836 Resim 837 Resim 838

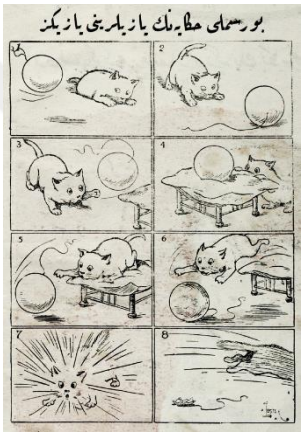

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapak sayfadan sonraki sayfa

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapak sayfadan sonraki sayfa

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, kapaktan sonraki sayfa

Derginin birinci sayısının kapaktan sonraki sayfasında künye bilgilerin altında bir hikayenin resimler vardır (Resim 838), resimlerin üzerinde “Bu Resimli Hikayenin Yazılarının Yazınız” başlığı vardır, çocuklardan bu resimlerin hikayesini yazmalarını istemektedir ve doğru yazanlara verecek hediyeleri yazmaktadır, bu şekilde çocukların hayal gücü ve zekalarını takviyet etmekle beraber onları eğlendirmektedir, ayrıca bu yarışmaya katılan on altı yaşa kadar çocuklar katılabıldiklerini belirtilmiştir. Derğinin her sayısının bu sayfasında bu şekil hikaye resmi, bilmece resimleri vardır.

Derginin birinci sayısının aynı sayfasında bu resimli hikayenin yanında “Renkli ilavemiz” başlıklı metinde derginin her sayısının ortasında bir renkli ilave olduğunu, daha fazla kız çocuklar için tasarlandığını anlatılmıştır. Bu derginin orta sayfasında çocuk resmini kesmesini, kalın mukavvaya yapıştırmalarını ve boyle bir bebek ele geldiğini, aynı şekilde elbiseleride kesmelerini, ve elbiselerin iki tarafında olan kulakları arkalarına bukup bu şekilde her elbiseyi bebek üzerine koyup denemelerini, şapkayı nasıl giydirmesini ve bu kız çocuklar için sevimli ve iyi zaman geçirmesi için olduğunu anlatılmaktadır, resimler derginin sayfa sekiz ve sayfa dokuz aralarındaki sayfadadır (Resim 839). Resim6 daki resimin çizimi ve şivesi Resim 835deki kapak sayfadaki resime benzemektedir, aynı tarzda çizilip boyalanmıştır, resim Batı tarzındadır. Bu sayfa derginin her sayısında farklı resimleri ile vardır ve her sayıda bu sayfa ve kapak sayfası renklidir.

Dergide çok sayıda fotograflar vardır, fazla sayıda resimler, fotograflar, insan ve hayvan resimli hikayeler,hikaye panelleri vs vardır. Resimler daha fazla Batı tarzındadır.

Derginin pratik yönleri çok fazladır, önceki örneklerden hariç derginin birinci sayısının yedinci sayfasında nasıl bir tahtulbahr yani denizaltının yapmasını anlatılmıştır (Resim 840) . Bu denizaltı oyuncağın gerçek denizaltı gibi suya dalıp çıktığını göreceklerini, nasıl çalıştığını ve malzemelerini belirtilmiştir.

Birinci sayısının son sayfasında “Bu resimleri boyayıp gönderiniz. Bakalım ne dereceye kadar ressamsınız?” başlığı altında 4 resim kısa metinler ile vardırlar (Resim 841). Resimdeki saç modelleri, kiyafetler hepsi Batı tarzındadır. Resimlerin boyamasına en kabeliyet gösteren öğrencilere mükafat verilecekleri yazılmıştır. Dergide bu tarz pratik resimler her sayıda çok vardır ve çocukların eğitimine ve yeteneklerinin yukselmesine çok yardımcı olmuştur.

Resim 839

Resim 840

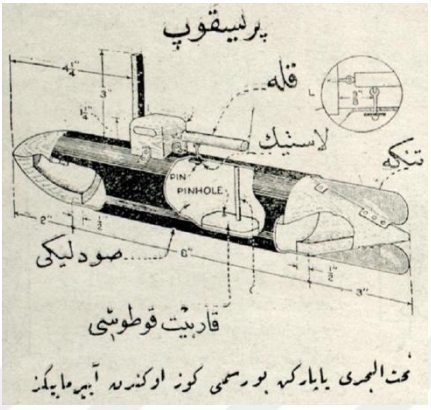

Resim 841

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, s.8-s.9

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, s.7

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Birinci sayı, son sayfa

Derginin her sayısının kapak sayfasında genel olarak kurşun kalemle çizilmiş gibi bir çocuk portresi vardır, örneğin derginin ikinci (Resim 842), üçüncü (Resim 843) ve dördüncü (Resim 844) sayılarının kapak sayfalarında bu devam etmiştir. Aynı tarzda olan bu resimler benzer şiveleri olduğu için belki aynı ressama aittirler.

Resim 842

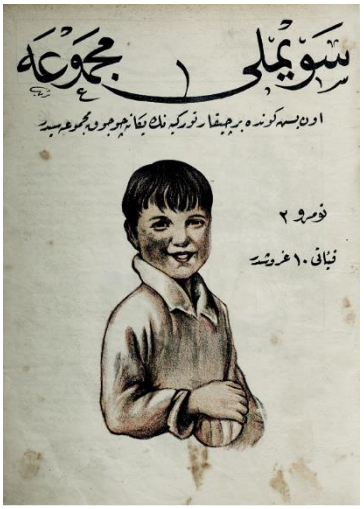

Resim 843

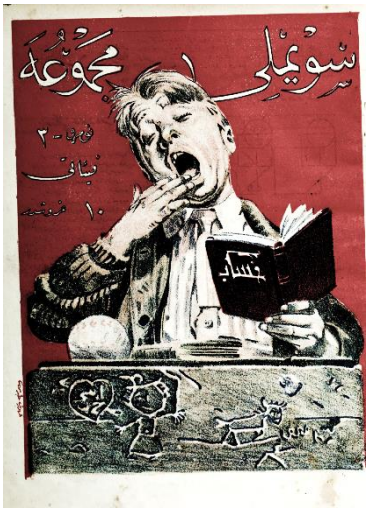

Resim 844

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, İkinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Üçüncü sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, kapak sayfası

Derginin her sayısında peygamberlerden birisinin hikayesi anlatılmıştır ve resimleri bulunmaktadır, örneğin derginin dördüncü sayısının altmış ikinci ve altmış üçüncü sayfalarında"Hazreti İbrahimin hikayesi" başlıklı metinle ilgili iki resim vardır (Resim 845) ve (Resim 846) . Resimler Batı tarzındadır. Resim 846 un ressami Gustave Dore (1832-1883) dir, bu resmin ismi İbrahim ve uç melektir, resim 1885'de Stuttgart-Almanya'da yayınlanan Holy Scriptures, Eski ve Yeni Ahit kitapları koleksiyonunda vardır[187].

Dergide genellikle yabancı resimler ve hikayeler vardır ama nadiren Türk hikayeleri ve resimleride bulunmaktadır, örneğin derginin beşinci sayısının yetmiş altıncı sayfasında "Köroğlu" hikayesi bir resim ile vardır (Resim 847) . Resim Türk tarzındadır.

Resim 845

Resim 846

Resim 847

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, s.62

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Dördüncü sayı, s.63

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, s.76

[187] (Çevrimiçi) https://www.123rf.com/stock-photo/prophet_abraham.html?mediapopup=16224835.

Derginin orta sayfasındaki çocukların yapması gereken farklı sayılarda insan ve bebeklerden başka maketler de vardır, örneğin altıncı sayısının orta renkli sayfasında çay takımı, hayvanlar vs de vardır (Resim 848) . Çocuklar bu maketleri kesip yapıştırarak el becelerini geliştirmektedirler.

Derginin her sayısının kapak sayfasında farklı tarzda çocuk resimleri vardır. Örneğin derginin beşinci (Resim 849) ve yedinci (Resim 850) sayılarının kapak sayfalarında farklı çocuk resimleri devam etmiştir. Bu resimler genelde Batı tarzındadır ve yabancı kaynaklardan alınmıştır. Bu resimlerin bazıları o zamanın kartpostallarının resimlerine benzemektedir.

Resim 848

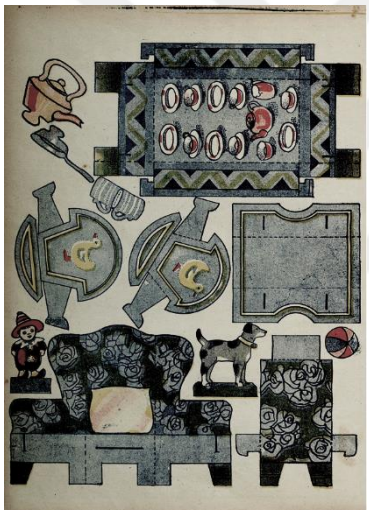

Resim 849

Resim 850

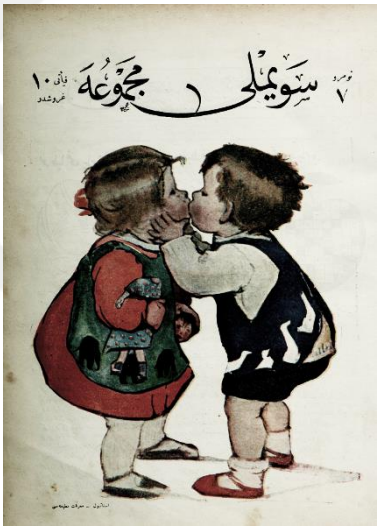

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Altıncı sayı, derginin orta sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Yedinci sayı, kapak sayfası

Derginin beşinci sayısından itibaren logonun altına sol tarafında Nuri Korman ismi yazılmıştır, logonun hattatı Nuri Korman(1868-1951)dır (Resim 851). Nuri Korman 1893-1894 arasında Matbaa-i Âmire serhattatlığında bulundu. Ayrıca Beşiktaş'ta Mekteb-i Hamîdî'de aklâm-ı sitte dersleri verdi. 1908'de Hacca gittikten sonra bir buçuk yıl kadar Kâhire'de kalarak hat dersleri verdi. Mısır dönüşü Medresetü'l-Hattâtîn'de yazı hocası oldu. Burasının kapanmasından sonra Güzel Sanatlar

Akademisi'nde aklâm-ı sitte hattatlığına tayin edildi. Bir süre de Cağaloğlu'nda bir dükkan açarak serbest hattatlık yaptı[188].

Derginin bazı resim ve çoğunlukla resimli hikayelerinin altına şoyle bir imza görünür (Resim 852), örneğin derginin dokuzuncu sayısının kapak sayfasında olan resmin altına da bu imza vardır (Resim 853) .

Resim 851 Resim 852 Resim 853

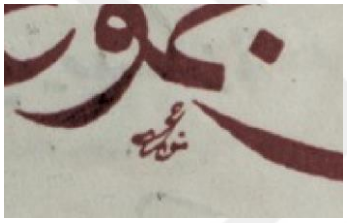

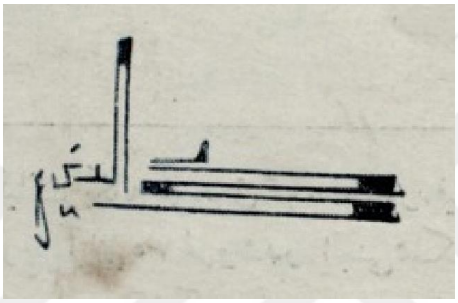

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Dokuzuncu sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Dokuzuncu sayı, kapak sayfası

Derginin tüm sayılarının kapak sayfasında çocuk resimleri vardır, fakat bir istisna olarak derginin on birinci sayısının kapak sayfasında kedi resmi vardır (Resim 854) . Kedinin resminin altına sağ tarafta "A yolkıne?" imzası vardır (Resim 855) . Derginin on ikinci sayısının kapak sayfasında da resmin altına aynı imza vardır va aynı ressamın eseridir (Resim 856) .

[188] (Çevrimiçi) http://nagmeiask.blogspot.com.tr/2015/05/zakirbas-hattat-hac-nuri-korman.html, 2018

Resim 854

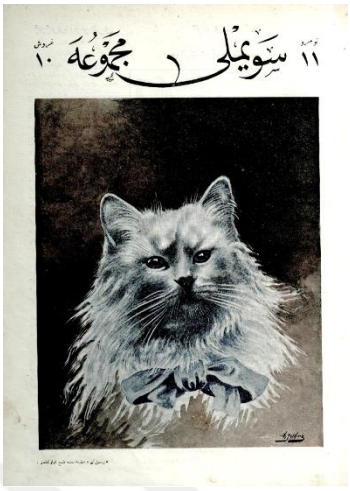

Resim 855

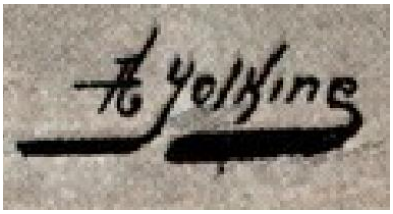

Resim 856

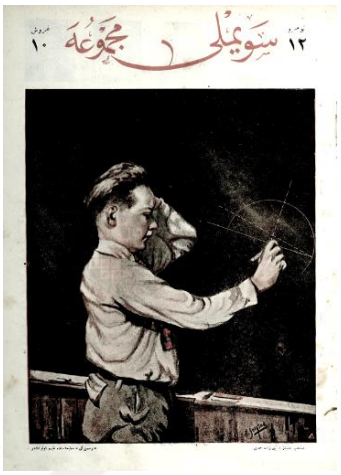

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Onbirinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, Onbirinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Sevimli Mecmua dergisi, On ikinci sayı, kapak sayfası

Sevimli Mecmua resimli fakat bol ve küçük yazılı bir dergidir. Yazılar uzun ve arka arkaya geliyor. İlerleyen sayılarda yazı resim miktarı dengeleniyor ve daha tutarlı, çocukların daha kolay okuyabileceği bir yayın politikası takip ediliyor. Şiirler, oyun tarifleri, resimli hikaye ve karikatürler, tercüme tefrika romanlar, piyesler dergiyi çocuklar açısından hayli çekici hâle getiriyor. Zekeriya (Sertel) nın sahipliğini üstlendiği Sevimli Mecmua vasatın üstünde bir performans sergilemesine rağmen on üçüncü sayısıyla yayın hayatına son veriyor. Son sayılarda sahibi Nebizade Hamdi ve muharriri Zeki Cemal olmuştur [189].

Dergideki resimler genel olarak Batı tarzındadır, son sayılarda bazen Türk tarzında da resimler görünmektedir. Dergide çeşitli bilmece resimleri, Resim 839 ve Resim 848 gibi resimlerin elle pratik yapmak için oyuncaklar, hepsi bilgi vermekle birlikte çocukların pratik zekalarını da geliştirmesi amaçla kullanılmıştır ve bu konuda başarılı bir dergidir.

[189] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 196

51- Mektepliler Âlemi

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1973 SB 60

Mektebliler Alemi İzmir'de yayınlanan bir çocuk dergisidir. İlk sayısı 24 Şubat 1341/24 Şubat 1925 tarihinde yayınlanmıştır.

Derginin ayrı kapağı vardır, logo Sülüs hattıyla büyük boyutta kapak sayfasının yukarısındadır ve tüm sayfanın kaplamıştır. Logonun altına yazılan Şeref ismi bu logonun hattatının ismini vermektedir (Resim 857).

Resim 857

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfası

Derginin her kapak sayfasında logonun altında büyük çerçeve içinde bir illüstrasyon vardır, örneğin derginin birinci sayısının kapak sayfasında gergedana binen bir adamın illüstrasyonu vardır, bu illüstrasyon birinci sayının altıncı sayfasındaki "Afrika ormanlarında korkunç bir gergedan avı" başlıklı metin ile ilgilidir ve aynı sayfada bu konu ile ilgili başka bir resim de kullanılmıştır (Resim 858).

Derginin ikinci sayfasında yukarıda logo daha küçük boyutta tekrarlanmıştır ve künye bilgileri logonun sağında ve solunda küp şeklinde çerçevelerde yazılmıştır: "... Haftalık terbiyevi, ilmi, mizahi çocuk mecmuasıdır / Mesleğimize uygun yazılar memnuniyetle kabul edilir / Her türlü evrak sahib-i imtiyaz namına gönderilmelidir /

Sahib-i imtiyaz: Muallim İlyas Bahri / Müdir-i mesul: Hüsnü Osman / İdare ve müracaat yeri: Beyler Sokağında Sada-yı Hak Matbaası. Daire-i Mahsusa / Nüshası 5 kuruştur / Abone Şartları: Senelik: 220, Altı aylık: 110, Üç aylık: 55, Bir aylık: 18 kuruştur / İzmir / 1341- 1925...". Küniyeden sonra bir hat çizilmiştir ve birinci metin "Küçük mekteplilerimizden istediklerimiz" başlığıyla başlamıştır. Derginin sayfaları, iki sütun ve bazen üç sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 859).

Dergi onaltı sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan dergi bol resimlidir. Derginin genel başlıkları matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ve bazen Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Resim 858

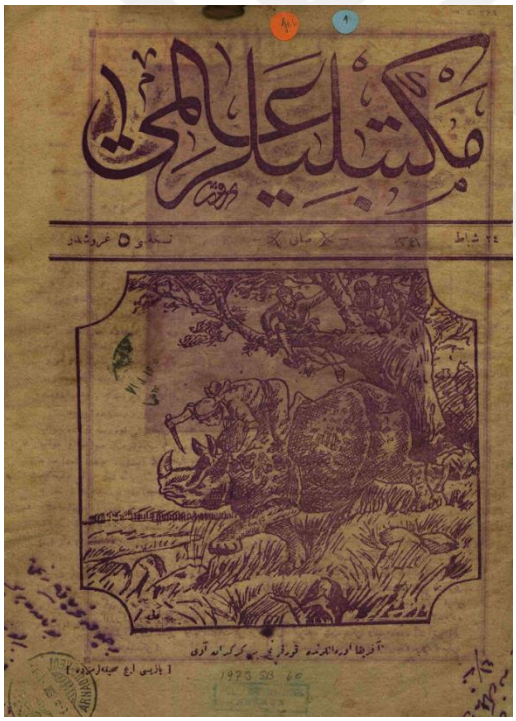

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Birinci sayı, Kapak sayfa

Resim 859

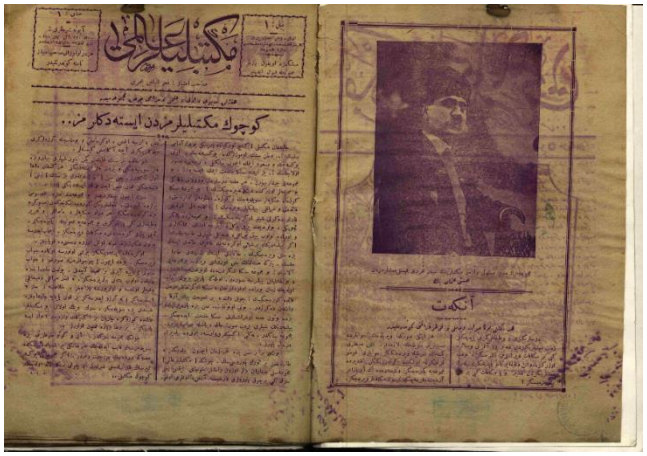

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Birinci sayı,s.2-3

Dergide ünlü kişilerin portre fotoğrafları vardır, mesela üçüncü sayfada derginin müdir-i mesülü Hüsnü Osman beyin fotoğrafı vardır (Resim 859) . Derginin birinci sayısının dördüncü sayfasında "Gazi Mustafa Kemal Paşa" başlıklı metinle ilgili Atatürk'ün portre fotoğrafı vardır (Resim 860), başlık burada Rika hattıyla yazılmıştır.

Resim 860 'ta görüldüğü üzere sayfanın yukarısında başlığın üstünde dekoratif bir motif vardır, kurdele, yaprak ve çicekler ortadaki kitapları kaplamıştır.

Dergide farklı türde, hem Avrupa hem de Türk tarzında illüstrasyonlar vardır. Derginin birinci sayısının sekizinci ve dokuzuncu sayfalarında Avrupa ve Türk illüstrasiyonları görülür ve her birinin altına o resimle ilgili bir kısa komik hikaye yazılmıştır (Resim 861) . Resim 861'deki sayfalarda hem saç ve modeller Avrupa tarzıdır hem de fesli bıyıklı Türk tarzında illüstrasyonlar vardır, iki kültürün karışımı dergide görülmektedir. Portre fotoğraflar da devam etmiştir. Derginin devamındaki sayfalarda da bu tarz illüstrasyonlar ve fotoğraflar devam etmiştir.

Derginin sonuncu sayfasında resimli bulmacalar da vardır, örneğin derginin ikinci sayısının on altıncı yani son sayfasında iki resim vardır (Resim 862) . Resim 862' deki sağdaki resmin altına küçük kuşların hayatı tehlikede olduğunu ve çocuklardan onu korkutanın ne olduğu ve nerede olduğunu bulmaları istenmiştir. Cevap resmin içerisindedir ve çocuklar bunu bulup hediyeler kazanabilirler. Resim 862' deki sol resmin altında da bu garip hayvanın ne olduğu sorulmuştur. Bu tarz resimli bulmacalar derginin her sayısının son sayfasında vardır.

Resim 860

غازی مصطفی کمال پاشا

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Birinci sayı,s. 4

Resim 861

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Birinci sayı,s. 8-9

Resim 862

Resim 863

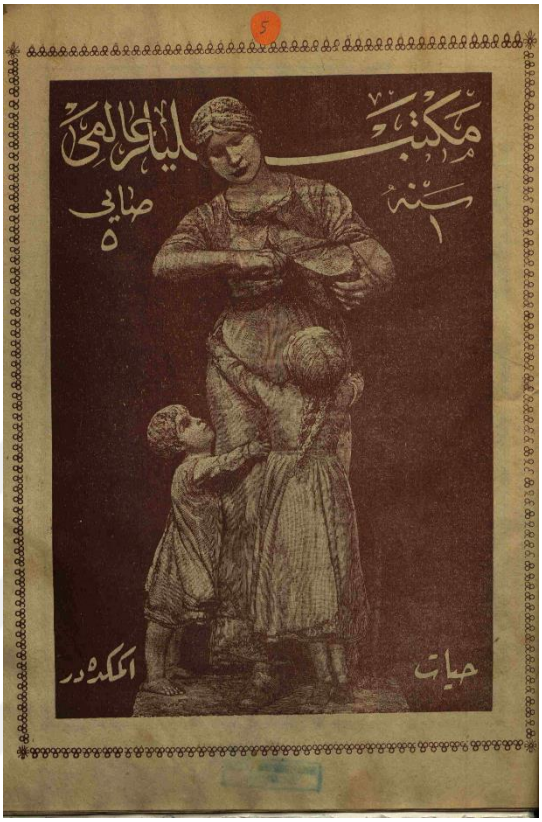

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, İkinci sayı,s.16

Kaynak- Mektepliler Âlemi dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfa

Derginin beşinci sayısının kapak sayfası farklı tasarlanmıştır (Resim 863), logo farklı ve uzun yazılmış ve tüm sayfayı çocuklarına ekmek veren anne ve çocukları kapatmıştır, hatta annenin başı logonun önüne gelmiştir, logonun arka planda kaldığı bu tarz tasarım nadiren görülmektedir. Fon siyahtır. Resmin altına sağ tarafta Hayat ve sol tarafında Ekmektedir yazısı vardır. Büyük boyuttaki resim çocuklara ekmeğin önemli olduğunu ve annenin büyüklüğünü ve çocukların anneye muhtaç olduklarını vurgulamaktadır. Anne ve çocukların yüzleri, elbise ve tarzları tam Batı tarzındadır.

Derginin içeriği bazen çocuklar için ağırdır ve siyasi, haber konuları da görüldüğü için çocukların seviyesinden üstün bir dergi sayılır. Özel bir tasarımı yoktur, resimler bazen çok büyük boyuttadır. Hem Batı hem de Türk tarzı illüstrasyonlar kullanılmıştır.

52- Türk Çocuğu

Bulunduğu Kütüphaneler: BK: YÖ.714 (tam koleksiyon), AMK: 1956 SB 240, BDK: K.42, BİK: 2633, ESÖ: 1195, İÜ: 087.1(05), TBMM: UR 2166

Aylık bir süreli yayın olan Türk Çocuğu tam anlamıyla bir çocuk dergisi sayılmaz. Bazen ağırlık olarak yetişkinlere de hitap ettiği görülmektedir. Himaye-i Etfal Cemiyeti Başkanı Doktor Fuad (Umay)[190]ın sahibi olduğu bu dergi, genellikle kuruluşun politikalarını destekler mahiyette yayın yapıyordu. İlk sayıda (Teşrin-i Evvel/ Ekim 1926) "Gürbüz Türk Çocuğu Niçin İntişar Ediyor" başlıklı yazıda iki temel amaç belirtiliyor: "...1- Türk Çocuğunu gürbüz yetiştirmek, 2- Gürbüz çocuklarda kuvvetli, sağlam bir millet vücuda getirmek...". İç sayfalarda bu amaç için yazılan bir çok yazı var. Hemen hepsi yetişkinlere hitap ediyor. Ayrıca her sayıda Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin aylık faaliyetlerinin anlatılacağı bir köşe de tahsis ediliyor[191].

Derginin ayrı kapağı vardır. Logo Nesih hattıyla dikdörtgen bir çerçevede beyaz renkle siyah arka fonda yazılmıştır. Logoda Türk ve Çocuğu kelimelerin arasında bazı sayılarda bir çocuğun yüzünün resmi ve bazı sayılarda kırmızı bir yıldız resmi vardır. Örneğin; derginin birinci sayısının logosunda çocuğun yüzü (Resim 864) ve on sekizinci sayısının logosunda kırmızı yıldız ve ortasında ay vardır (Resim 865) . Logoda "Çocuğu" kelimesinin altında solda "Halim" imzası vardır, ayrıca Türk kelimesinin yukarısındaki daire içerisinde yuvarlak yazı ile "Gürbüz" kelimesi yazılmıştır (Resim 864).

[190] Doktor Fuad Umay'ın hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Veysi Akın, Doktor Mehmed Fuad (Umay) Bey' in Amerika Birleşik Devletleri Seyahati, **Akademik Araştırmalar**, Yıl, Sayı:2, Güz 1996 ss: 18-29

[191] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 205

Resim 864

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Resim 865

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, On sekizinci sayı, kapak sayfası

Derginin künyesi logonun altına yazılmıştır : "...Çocukların sıhhî, terbiyevî inkişafına yardım eder / Şimdilik Ayda Bir Çıkar / Sahib-i İmtiyaz: Kırklareli Mebusu: Doktor Fuad / Müdir-i Mesul: Doktor Ali Vahid / Fiyatı onbeş kuruş / Abonesi iki yüz kuruş / Hakimiyet-i Milliye Matbaası / Ankara / 1926..." (Resim 864).

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 866). Derginin diğer dergilere göre daha fazla sayfası vardır, sayfa sayısı bazen yirmi, bazen otuz iki ve bazen kırka kadar çıkmaktadır. Derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin kapak sayfasında genelde logonun altında bir çocuğun resmi vardır, örneğin derginin birinci sayısının kapak sayfasında çerçeve içinde bir çocuğun resmi vardır (Resim 867) . Derginin birinci sayısında fazla resim yoktur, kapak sayfasındaki resimden hariç tek bir fotoğraf vardır ve tüm sayfalar yazı ile doldurulmuştur.

Resim 866

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, s.2 sayfası

Resim 867

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Birinci sayı, kapak

Resim 868

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.14

Resim 869

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.28

Derginin öteki sayılarında yavaş yavaş çocuklar için oyunlar, şiirler, gürbüz çocuk müsabakaları, ödüllü sorular gözükmektedir. Ancak Türk Çocuğu'nda sağlık konuları her zaman ön planda kalıyor. Kimsesiz çocuklar, çocuk hakları, çocuk bakımı, çocuk eğitimi dergide işlenen diğer ana konulardır. Osmanlıca alfabesi ile yirmi dört sayı yayınlanan Gürbüz Türk Çocuğu 1935'e kadar 108 sayı çıkıyor. Daha sonra "Çocuk" adını alıyor ve 1936- 1947 yılları arasında gene Çocuk Esirgeme Kurumu yayını olarak 427 sayı intişar ediyor. Dergi, yeni harfli devrede tam anlamıyla bir çocuk dergisi kimliğine bürünmüştür[192].

[192] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 205-206

İkinci sayı (Teşrin-i Sâni/ Kasım 1926) derginin cemiyetle olan bağını ortaya koyan bir biçimde çıkıyor, adının başına da küçük puntolarla olmakla beraber bir "gürbüz" kelimesi ekleniyor: "...Gürbüz Türk Çocuğu mecmuası Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti Merkez-i Umumisi tarafından ayda bir defa neşrolunur..." Derginin ikinci sayısında da fazla resim yoktur, fakat çocukların fotoğrafları vardır.

Derginin sayfalarında her yazı için bir çocuğun fotoğrafı vardır ve dergi çocuk fotoğraflarıyla doludur, örneğin derginin üçüncü sayısının on dördüncü sayfasında "Kanbur Vicdanları" başlıklı metinle ilgili çocuğun fotoğrafı vardır (Resim 868), veya aynı sayının yirmi sekizinci sayfasında "Çocuk Psikolojisi" başlıklı metinle ilgili de bir çocuk fotoğraf kullanılmıştır (Resim 869) . Bu dergi çocukların okuması için hazırlanmamıştır ve daha fazla ebeveynlerin ve toplumun daha iyi çocuk yetiştirmeleri için hazırlanıp tasarlanmış olan bir dergidir. O yüzden dergide illüstrasyon ve resimler fazla değildir, genel olarak fotoğraf dolu bir dergidir. Derginin üçüncü sayısının kırk birinci sayfasında bir illüstrasyon vardır (Resim 870). Bu resimde çocuklar oynamaktadırlar ve Batı'dan alınan bir resimdir, resmin yan tarafında "Çocukları Açık Havadan Mahrum Etmeyiniz" yazılmıştır ve yan tarafta bu konuda yazılar vardır.

Derginin sekizinci sayısının kapak sayfası renklidir ve yeşil, kırmızı renkleri vardır (Resim 871), kapak sayfasında vazo ve çiçekler ortadaki çocuk fotoğrafını çevrelemiştir . Bu sayının kapak sayfası yeşil renklidir ve her sayıda bu sayfadaki logo tekrar olmuştur (Resim 872) . Derginin dokuzuncu, onuncu ve devamı sayılarının kapak sayfaları ise kırmızı renklidir.

Resim 870 Resim 871 Resim 872

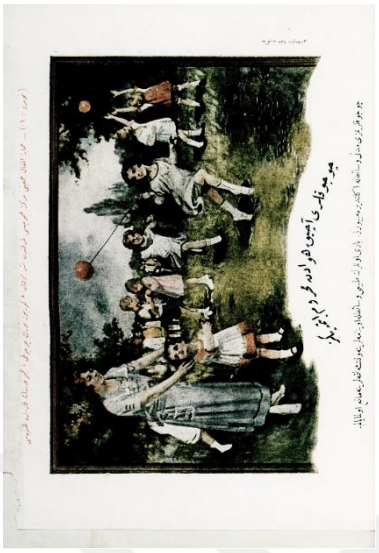

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Üçüncü sayı, s.41

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Sekizinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Sekizinci sayı

Derginin on üçüncü sayısının kapak sayfasında bir çocuk fotoğrafının yerine nüfus günü ile ilgili bir resim vardır (Resim 873). Resimde koşan çocukların elinde "Beni Unutmayın, Beni de Yazın" bayrakları vardır. Bu sayı, Nüfus sayımı günü için hazırlanmıştır. Genel olarak dergideki az olan illüstrasyonların kalitesi iyi değildir, özel bir sanatçının çalışması değildir ve dergi yerli ve yabancı çocuk fotoğraflarıyla doludur.

Resim 873 Resim 874 Resim 875

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Onüçüncü sayı, kapak sayfası

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Onaltıncı sayı, s.18

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Onaltıncı sayı, s.19

Derginin bütün sayılarında çocuklar hakkında ve onları yetiştirmek ile ilgili haberler ve fotoğraflar vardır ama derginin on altıncı sayısının on sekizinci sayfasında "Karagöz.. Zavallı Karagöz" başlıklı metinle ilgili Karagözle ilgili resimler vardır (Resim 874) ve (Resim 875). Metinde bu eğlencenin eskiden Ramazan ayında her zaman çocukları meşgul ettiği, Almanya'da müzede olan Karagözler vs. anlatılmaktadır.

Bu dergi çocukların okuması için hazırlanmamıştır ve bu derginin okuyucu kitlesi çocuk yetiştiren insanlar, ebeveynler, öğretmenler gibidir.

Derginin on altıncı sayısından itibaren her sayıda "Annelere ve Muallimlere bir sıhhat rehberi" başlıklı metinde her sayıda çocuk fotoğraflarının yerine siluet biçiminde illüstrasyonlar vardır (Resim 876). Bu illüstrasyonlarda Batı tarzında kıyafetler görünmektedir. Metinde çocukların düzenli muayene olmaları, açık havada oynamaları gerektiği vs. anlatılmıştır.

Resim 876 Resim 877 Resim 878

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Onaıltıncı sayı, s.24

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Yirminci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.13

Derginin yirminci sayısının kapak sayfasındaki logonun fon rengi mavi yayınlanmıştır. Daha önceki sayılarda siyah, yeşil ve kırmızı renklerle yayınlanmıştı (Resim 877). Ayrıca kapak sayfasındaki resimde de ilk kez çocuk fotoğrafının yanında yetişkin insan da vardır. Resimdeki bu hanım, Türkiyenin muhterem misafiri, Afgan kraliçesi Süreyya Hanım'ın çocukların dostu olduğu, kapaktaki resminin yanına yazılmıştır.

Derginin sayılarında Himaye-i Etfal Cemiyetinin aylık faaliyetlerinin anlatıldığı metinler ile ilgili de fotoğraflar vardır. Cemiyette çalışan insanlar ve onlarla ilgili haberlere bağlı fotoğraflar vardır.

Derginin her sayısında Çocuklar Sahifesi vardır ve bu kısımda çocuklar için hikayeler vardır, örneğin derginin yirmi dördüncü sayısının on üçüncü sayfasından “Dans Hocası” başlıklı hikaye ile ilgili resimler vardır (Resim 878) ve (Resim 879) . Bundan anlıyoruz ki, dergi yetişkinler için çocuk yetiştirmek hakkında bilgi vermek için yayınlanmıştır ve sadece bazı sayılarda bir kaç sayfada çocuklar için hikayeler vardır. Osmanlıca ile yirmidört sayı yayınlanan Gürbüz Türk Çocuğu 1935'e kadar 108 sayı

çıkarılmıştır. Daha sonra "Çocuk" adını alıyor ve 1936- 1947 yılları arasında gene Çocuk Esirgeme Kurumu yayını olarak 427 sayı yayınlanmıştır.

Resim 879

Kaynak- Türk Çocuğu dergisi, Yirmi dördüncü sayı, s.13

53- Çocuk Dünyası

Bulunduğu Kütüphaneler: AMK: 1956 SB 217, BDK: O.1227 ESÖ: 206 (her üç kütüphanede tam koleksiyon), BK: B.488/1, HTU: 63/3

Meşrutiyet dönemindeki Çocuk Dünyası dergisinin son idarecisi Ahmed Halid, 2 Kânun-ı Evvel 1926 / 2 Aralık 1926 tarihinde birinci sayıdan başlayarak aynı isimli bir dergi çıkarır. "Altın Hazinelerine Seyahat" başlıklı tanıtım yazısında: "...Kıymetli hazinelerin gizli olduğu bir kaleye birlikte seyahat edileceği ve bu kalenin de Çocuk Dünyası olduğu vurgulanıyor. Çocuk Dünyası yeni rejimin doğrultusunda yayın yapan bir dergidir[193].

Derginin ayrı kapağı vardır. Logosu Nesih hattıyla yukarıda ortada yazılmıştır. Logonun altında sol tarafında "Hamit" imzası vardır (Resim 880). Bu imza ünlü hattat Hamit Aytaç'ı (1891-1982) akla getirmektedir. Bu yazıda da Hamit Aytaçın imzası vardır ve aynı hattata ayıt olduğunu göstermektedir (Resim 881).

Hamit Aytaç, XX. Yüzyılın meşhur Türk hattatıdır. O zamanki adı Âmid olan Diyarbakır'da doğdu. Şişli ve Söğütlüçeşme camileri ile Sirkeci Hobyar Mescidi'ndeki yazıları, İstanbul Eyüp Camii'nin kubbe yazıları, Ankara Kocatepe Camii'nin mihrap üstü ve ana kubbe göbeği yazıları, Kasımpaşa Camii dış revakları üzerindeki Nebe' süresi, Kadıköy Moda, Kartal, Pendik, Paşabahçe, Fındıklı, Hacıküçük, Çanakkale Çan, Denizli Tavas camileri yazıları, mezar taşlarına hakkedilmiş hatları onun celî yazıdaki dehasını ve kudretini gösterir[194].

Resim 880

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

[193] Cüneyd Okay, **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999, s. 209
[194] (Çevrimiçi) http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/117-hamit-aytac.

Resim 881

Kaynak- Hamit Aytaçın yazısı, İnternet ortamı

Derginin künyesi logonun altına ve derginin üçüncü sayfasında yazılmıştır : "... Her hafta Perşembe günleri çıkar / Çocuklar için çalışır mecmua / Sahib ve Müdiri: Muallim Ahmed Halid / İdare ve tevzi mahalli: Babıâlide Sûdi Kitabhanesinin üst katında / Her yerde beş kuruş / Seneliği ikiyüzelli kuruş / Yirmi sayılık abone yüz kuruş / Telefon: Istanbul 1292 / Millî Matbaa / Istanbul / 1926...". Kapak sayfasında logunun altında her sayıda bir resim vardır örneğin; derginin birinci sayısının kapak sayfasında eşeğe binmeye çalışan bir çocuğun resmi vardır (Resim 882) . Resmin altında sağda "Kenan" ismi yazılmıştır.

Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 883) . Dergi on altı sayfadır. Siyah-beyaz olarak basılan derginin genel başlıkları Rika hattı ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır.

Derginin ilk sayıdaki Halide Nusret' in (Zorlutuna) "Gazinin Başı" şiiriyle başlayan bu paralellik, 23 Nisanlar, Son millî inkılâbımıza dair yazı müsabakası, Gazinin Heykeli Karşısında başlıklı şiir ve yazılarla devam ediyor. Dergide çok sayıda tercüme

hikaye var. Resimli küçük hikayeler, piyesler, bilmeceler, oyunlar, okul haberleri her sayıda vardır. Çocuk Dünyası'nın kütüphanelerde bulunan otuzuncu ve son sayısının üzerinde 22 Haziran 1927 tarihi vardır.

Resim 882 Resim 883 Resim 884

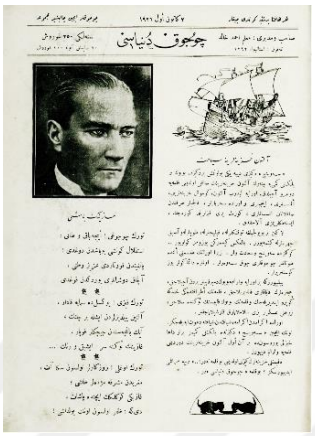

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.1

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.9

Resim 885 Resim 886

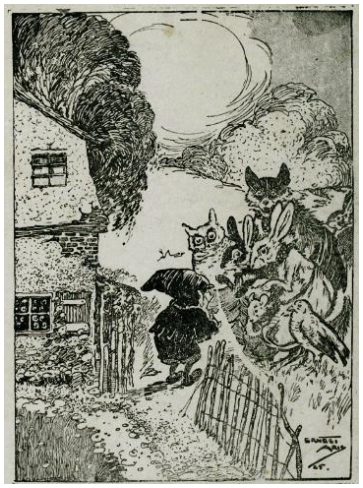

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı, s.9 son sayfa

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Birinci sayı,

Derginin birinci sayısının dokuzuncu sayfasında “Gülmeyi seven bir adam” başlıklı hikaye ile ilgili illüstrasyonlar vardır (Resim 884) ve (Resim 885), bu illüstrasyonların altına "Ernest Aris" imzası vardır. Ernest Alfred Walter George Aris (1882–1963), 170

çocuk ve doğal tarih kitaplarının yazarı ve illüstratörüydü. 250'den fazla başka yazarların kitaplarını ve dergileri de resimlemiştir. Örneğin; Enid Blyton, Beatrix Potter ve May Byron da dahil olmak üzere çeşitli yazarlar için resimler yapmış ve gazetelere için de illustrasyonlar tasarlamıştır[195].

Dergide çeşitli resimli hikayeler ve illüstrasyonlar vardır ve hepsi Batı tarzındadır, daha çok hayvanlarla ilgili hikayeler ve resimler vardır.

Derginin her sayısının son sayfasında bir resimli bulmaca da vardır örneğin; derginin birinci sayısının son sayfasındaki büyük resmin altına çocuklardan bu resimde gördükleri ağaçlardan, yapraklardan, bebeklerden başka on hayvan ve kuşun daha gizli olduğu, bunları bulmaları istenmiştir (Resim 886) . Bu resimlerin hepsi Batı tarzındadır.

Derginin bazı sayılarında çocuklara panel hikayesi koyulmuştur ve onlardan bu resimli hikayenin alt yazılarını yazmaları istenmiştir örneğin; derginin ikinci sayısının sekizinci sayfasında bir Batı tarzında panel hikayesi vardır ve çocuklardan bu resme uygun on sekiz satırlık bir hikayeyi yazmaları ve sonra hocalarına kontrol ve düzeltmeye vermelerini istemiştir (Resim 887).

Derginin üçüncü sayısının son sayfasında ise "Yakıştırmaca" başlıklı bir bilmece resmi vardır (Resim 888). Bu resimli bilmecede de her resmin başka bir resmin çifti olduğu, mesela numara iki resim yumurtalık ve numara 48 yumurta olduğunu ve bu şekilde birbirine ilgili olan çift resimleri bulmalarını istenmiştir. Dergide bu tarz bilmece resimler çocukların yaratıcı olmaları için vardır.

[195] Siân Elizabeth Dawson, **A Critical Assessment and Catalogue of the Illustrated Work of Ernest Aris,** Thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy, Cardiff School of English, Communications and Philosophy (ENCAP). University of Cardiff, Wales, 2011, p1 209https://orca.cf.ac.uk/19515/20/Final%20Volume%20I%20S%20Dawson%20thesis.pdf

Resim 887

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, İkinci sayı, s.8 sayfa

Resim 888

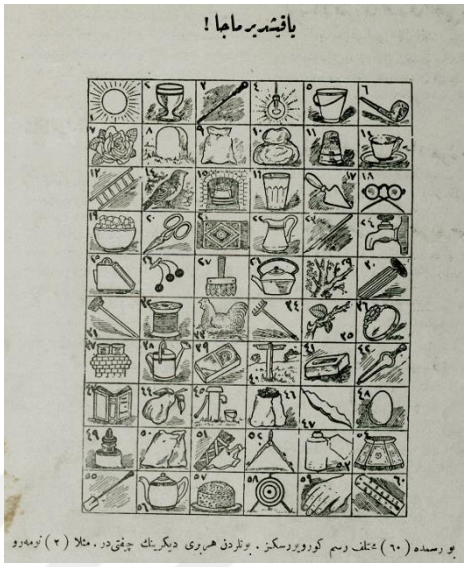

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Üçüncü sayı, son sayfa

Resim 889

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Beşinci sayı, kapak sayfası

Derginin beşinci, altıncı, yedinci sayılarındaki "Üç elmanın hikayesi" başlıklı hikayelerin illüstrasyonlarının altında yine Ernest Aris imzası vardır, derginin bu iki sayısındaki kapak sayfası resimleri de bu hikayenin resimlerindendir ve aynı sanatçının eseridir (Resim 889) ve (Resim 890) .

Resim 890

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Altıncı sayı, kapak sayfası

Resim 891

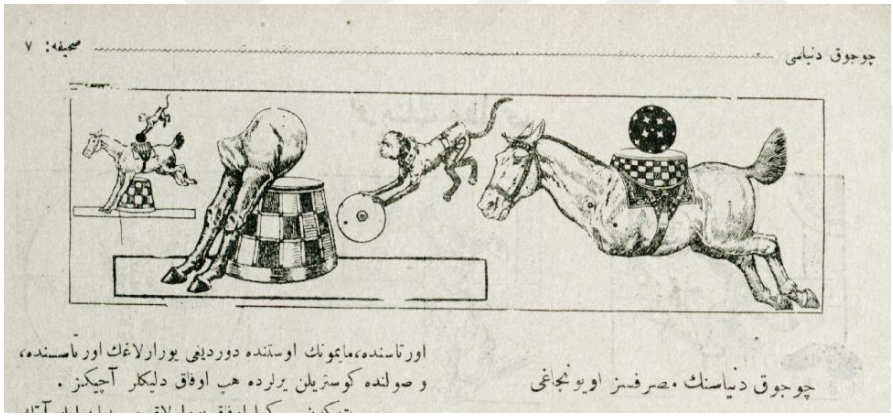

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, s.7

Derginin bazı sayılarında oyuncak yapmak için maket resimleri de vardır ve çocuklardan bu resimleri mukavva üzerine yapıştırmaları ve oyuncak yapmaları istenmiştir örneğin; derginin yedinci sayısının yedinci sayfasındaki resimde maket resimleri ile yapılmasını öğretmiştir (Resim 891) . Bu şekilde çocukların el becerilerini de geliştirmek hedeflenmektedir.

Dergide olan bazı hikayelerin resimleri Batı'dan alıntıdır ama hikayedeki isimler Türk ismidir örneğin; derginin yedinci sayısının on birinci ve on ikinci sayfalarının "İyi kalpli kız" başlıklı hikayenin illüstrasyonları Batı' dan alıntıdır ama hikayedeki kızın

ismi Ayşe'dir (Resim 892). Hikayenin sonunda –İngilizce'den- yazılmıştır yani hikaye İngilizce'den tercüme edilmiştir ama metinde isimler Türk isimleriyle değiştirilmiştir. Bu durum başka hikayelerde de görünmektedir.

Derginin sekizinci sayısının on ikinci sayfasında "Susanna'nın altın pabucları" başlıklı hikaye ile ilgili bir resim vardır (Resim 893). Resmin altında sol tarafta "CHARLES FOLKARD" ismi yazılmıştır. Charles Folkard (1878-1963) bir süre sahne sihirbazı olarak çalıştı, kendi programlarını tasarladı ve Little Folks ve Tatler'a illüstrasyon satmaya başladı. Teddy Tail çizimini durdurduktan sonra, Folkard, çocuk kitaplarını resimlemeye devam etti[196]. Resim 893 onun eseridir.

Derginin on birinci sayısının on beşinci sayfasında "Karganın cevabı" başlıklı hikaye ile ilgili yine de Ernest Aris' e ait olan illüstrasyonlar vardır (Resim 894).

Resim 892

Resim 893

Resim 894

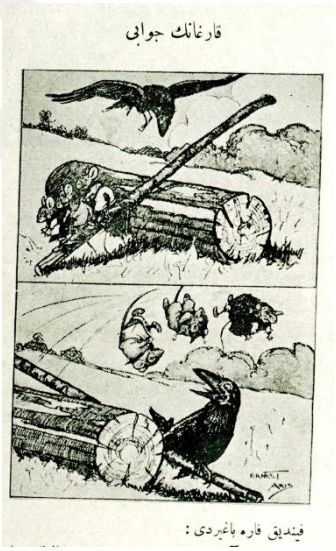

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Yedinci sayı, s.11

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Sekizinci sayı, s.12

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Onbirinci sayı, s.15

Derginin on dördüncü sayısının on ikinci sayfasında "Sihirli yüzük" başlıklı hikaye ile ilgili olan resimde yine de Charles Folkard' ın imzası vardır (Resim 895) .

[196] Alan Clark, **Dictionary of British Comic Artists, Writers and Editors**, The British Library, 1998, p. 59

Resim 895 Resim 896 Resim 897

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Ondördüncü sayı, s.12

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Onbeşinci sayı, kapak sayfası

Kaynak- Çocuk Dünyası dergisi, Onbeşinci sayı, s.9

Derginin on beşinci sayısının kapak sayfasında ilk kez Batı tarzında bir resim yerine bir Türk resmi kullanılmıştır (Resim 896) . Resim, derginin içerisinde dördüncü sayfada olan "Büyük Türk hikayesi, Ay kuvvet" başlıklı hikayenin illüstrasyonlarındandır. Hikayenin gerisi başka sayılarda devam etmiştir. Resim ve hikaye Türk'tür. Resim 896' daki kapak sayfasında Ramazan ayının tebriki de yazılmıştır. Dergideki resimler hep Batı'dan alıntıdır ama derginin bu sayısında hem sözü geçen hikayenin resimleri Türk tarzındadır hem de derginin bu sayısının dokuzuncu sayfasında "Kel oğlanın hatıratı" başlıklı hikaye ile ilgili olan resimde Türk tarzındadır, bu hikaye her sayıda devam etmiştir (Resim 897).

Dergi tamamen çocuklar için hazırlanmış ve tasarlanmış bir çocuk dergisidir. Çeşitli resimli hikayeler, hayvanlar hakkındaki hikayeler, bilmece resimleri, zeka oyunları için resimler vardır. Dergide o zamanın mekteplerinin fotoğrafları vardır. Siyaset ve gündem haberleri ile ilgili resimler ve metinler yoktur, tam çocukların seviyesinde, eğlendirici ve eğitici bir dergidir. Resimler genelde Batı tarzındadır ve hikayelerin çoğu Batı'dan çevrilmiştir. Dergi siyah beyaz basılan bir dergidir.

54- Çocuk Yıldızı

Bulunduğu Kütüphaneler: ESÖ: 209 (tam koleksiyon), AMK: 1962 SB 39

İlk sayısının üzerinde birinci teşrin, ikinci hafta ibaresi bulunan Çocuk Yıldızı tanıtımında şunlar yazıyor: *"... Her hafta seve seve okuyacağınız, resimlerine bakacağınız Çocuk Yıldızı size sahici bir yıldız olmak niyeti ile çıkıyor: Çocuk Yıldızı sizin müşküllerinize çareler bulacak, karanlık gecelerinizde size nurlar saçacak. (.) Çocuk Yıldızı Türk'ün al bayrağındaki şanlı yıldız gibi parlayacak..."*.

Derginin ayrı kapağı vardır. Logo talik hattıyla yazılmıştır (Resim 898) . Logodaki talik farsi talikine benzemektedir ama daha zayıf bir talik yazısıdır. Derginin künyesi kapak sayfasının bir sonraki sayfasında küçük tekrar olan logonun çevresinde yazılmıştır: "... Her hafta Perşembe günleri çıkar çocuk mecmuası / İdarehanesi: İzmir, İkinci Beyler Sokağında Türk Kitabhanesi / Sahib ve Müdiri: Hocaoğlu Sâlim / Fiyatı beş kuruştur / Abone Şartları: Seneliği 250 kuruş, altı aylığı yüzotuz kuruştur / Bilgi Matbaacılık Anonim Şirketi / İzmir / 1927...". Derginin sayfaları, iki sütun olarak tasarlanmıştır. Metin, matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ile yazılmıştır (Resim 899) .

Resim 898

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 899

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Dördüncü sayı, Birinci sayfa

Dergi 24 sayfadır. Derginin genel başlıkları Matbuatta kullanılan harekesiz nesih ve rika hatları ile ve metinden daha büyük boyutta yazılmıştır. Derginin kapak

sayfalarında logonun altında bir resim vardır örneğin; derginin üçüncü sayısının kapak sayfasında bir kız çocuğun resmi vardır (Resim 900) .

Resim 900

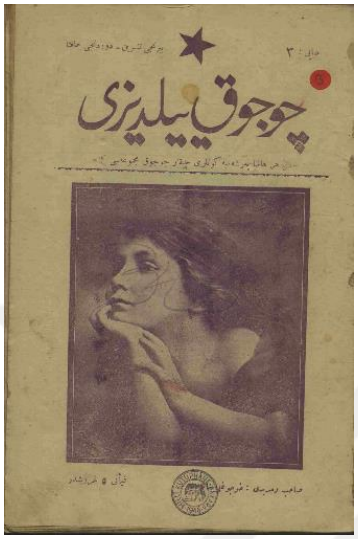

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Kapak sayfası

Resim 901

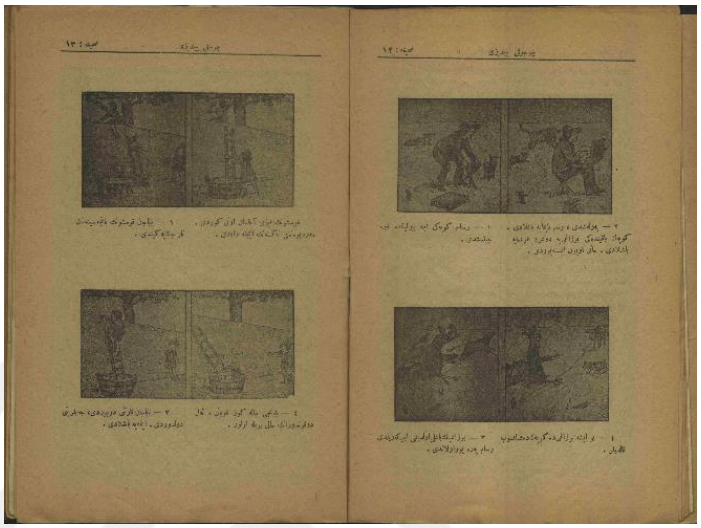

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, s.12-13

Dergideki resimler ve illüstrasyonlar genelde Batı tarzında ve alıntıdır, çok kaliteli değildir örneğin; derginin üçüncü sayısının on ikinci ve on üçüncü sayfalarında resimli bir hikaye vardır (Resim 901). Derginin üçüncü sayısının son sayfasında sayfayı kaplayan bir illüstrasyon vardır, burada bir çocuk, yere tüküren diğer çocuğa "yerlere tükürmek memnudur (yasaktır)" tablosunu göstermektedir, ve büyük hatla umuma ait olan mahallere tükürmeyiniz cümlesi yazılmıştır (Resim 902). İllüstrasyonlar sade ve çocuklarca anlaşılabilecek tarzdadır.

Resim 902

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Üçüncü sayı, Son sayfa

Resim 904

Resim 903

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Dördüncü sayı, s. 11 ve 12

Dördüncü sayının kapak sayfası Resim 900' deki gibi üçüncü sayının kapak sayfasının resminin aynısıdır. Kız resmi tekrarlanmıştır. Kız resminin açık olması ve açık yakadan omuzları ve bedeninin görünmesi derginin yeni kurulan cumhuriyetin modern dergilerinden biri olduğunu göstermektedir.

Derginin dördüncü sayısının on birinci ve on ikinci sayfalarında “Altın Saray” başlıklı bir hikayenin resimleri vardır (Resim 903) ve (Resim 904) . İllüstrasyonlarda Türk tarzı da görünmektedir.

Derginin beşinci sayısının kapak sayfası kırmızı ton renk ile yayınlanmıştır, kapak sayfasında bir ayı kafasının resmi vardır, yan tarafındaki sayfada ise Çocuk Yıldızı dergisini okuyan çocukların resmi vardır (Resim 905) .

Resim 905

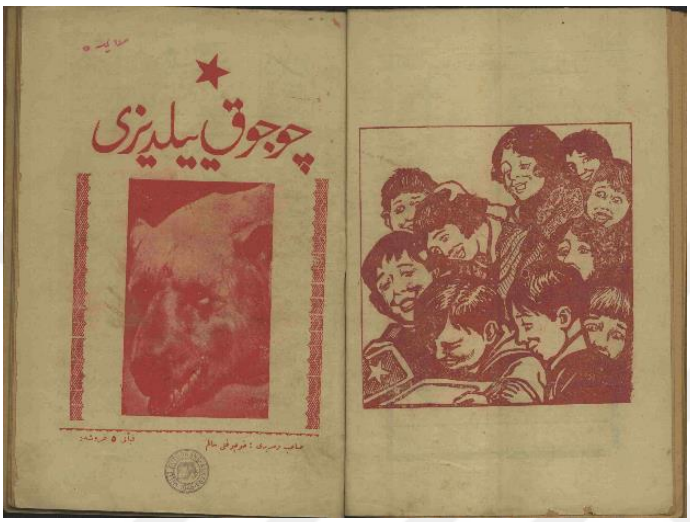

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Beşinci sayı, Kapak sayfası

Resim 906

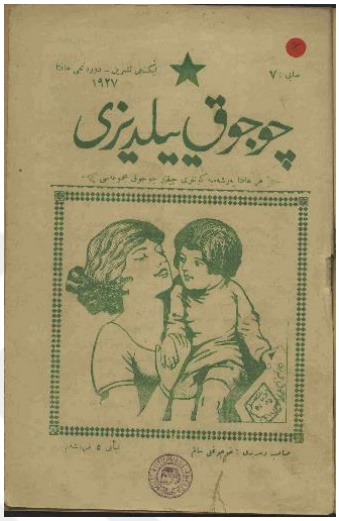

Kaynak- Çocuk Yıldızı dergisi, Yedinci sayı, Kapak sayfası

Derginin yedinci sayısının kapak sayfası yeşil renk ile yayınlanmıştır ve bir anne ile kucağındaki çocuğunun resmi kullanılmıştır (Resim 906) . Resim Batı tarzındadır. Dokuzuncu sayının kapak sayfasındaki resim de aynıdır ve kırmızı renk ile yayınlanmıştır.

Genel olarak derginin sade bir tasarımı vardır, illüstrasyonlar az, sade ve genelde Batı tarzındadır. Derginin tasarımı o dönemin çocuk dergilerine göre çok çocuklar için uygun değildir, fazla hareket, yeni fikir ve icat görülmemektedir .

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Cetveller

1. Mümeyyiz

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
49	Butun sayılar incelendi.	Sülüs	4 sayfa ve 8 sayfaya kadar artış vardır.	Renkli kağıtlar vardır.	Resim yoktur.	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dergide Resim yoktur.										

2. Hazine-i Etfal

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
1	Tek sayı	Sülüs	9	Yoktur	Resim yoktur	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Tek tarihsiz sayı	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-

3. Sadakat

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
6	Altıncı sayı	Sülüs		Yoktur	Resim yoktur	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Altıncı sayı	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-

4- Etfal:

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
23	Yedinci sayıdan bulundu ve incelendi.	Sülüs	4	Yoktur	vardır	3	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yedinci sayı								0		
Sekizinci sayı		1						1		
Dokuzuncu sayı								0		
Onuncu sayı								0		
Onbirinci sayı		1						1		
Onikinci sayı			1					1	1	
Onuçuncu sayı								0		
Ondördüncü sayı								0		
Onbeşinci sayı				1				1		
Onaltıncı sayı		1						1		
Onyedinci sayı		1						1		
Onsekizinci sayı								0		
Ondokuzuncu sayı								0		
Yirminci sayı			1					1		
Yirmi birinci sayı				1				1		
Yirmi ikinci sayı	1							1		
Yirmi üçüncü sayı		1						1		
Toplam Resimler	1	5	2	2				10	1	

5- Ayîne:

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
41		Sülüs	4	vardır	Resim yoktur	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dergide resim yoktur.										

6- Arkadaş

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
13	Tüm sayılar(On ikinci sayıdan harıç)	Sülüs	4	Yoktur	vardır	3	Matbuatta kullanılan harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı				1				1		
İkinci sayı		1		1				2		
Üçüncü sayı		1						1		
Dördüncü sayı		1		1				2		
Beşinci sayı		1		1				2		
Altıncı sayı		1						1		
Yedinci sayı		1						1		
Sekizinci sayı		1						1		
Dokuzuncu sayı					1			1		
Onuncu sayı	Bu sayıda resim yoktur									
Onbirinci sayı		1						1		
Onüçüncü sayı	Bu sayıda resim yoktur									
Toplam Resimler sayısı	0	8	0	4	1	0	0	13	0	0

7- Tercüman-ı Hakikat

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
23	Yedinci sayıdan bulundu ve incelendi.	Sülüs	4	Yoktur	vardır	3	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yedinci sayı								0		
Sekizinci sayı		1						1		
Dokuzuncu sayı								0		
Onuncu sayı								0		
Onbirinci sayı		1						1		
Onikinci sayı			1					1	1	
Onuçuncu sayı								0		
Ondördüncü sayı								0		
Onbeşinci sayı				1				1		
Onaltıncı sayı		1						1		
Onyedinci sayı		1						1		
Onsekizinci sayı								0		
Ondokuzuncu sayı								0		
Yirminci sayı			1					1		
Yirmi birinci sayı				1				1		
Yirmi ikinci sayı	1							1		
Yirmi üçüncü sayı		1						1		
Toplam resimlerin sayısı	1	5	2	2	0	0	0	10	1	0

8- Aile

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3		Sülüs	16		vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı				1				1		
İkinci sayı				1				2	1	
Üçüncü sayı				1				2	1	
Toplam resimlerin sayısı	0	0	0	3	0	0	0	5	2	0

9- Bahçe

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
40	Tum sayılar incelendi.	Sülüs	8	Yoktur	vardır	3	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı								0		
İkinci sayı								0		
Üçüncü sayı								0		
Dördüncü sayı				1				1		
Beşinci sayı	1							1		
Altıncı sayı								0		
Yedinci sayı								0		
Sekizinci sayı								0		
Dokuzuncu sayı								0		
Onuncu sayı								0		
Onbirinci sayı								0		
Onikinci sayı								1	1	
Onüçüncü sayı								1	1	
Ondördüncü sayı								1	1	
Onbeşinci sayı								1	1	
Onaltıncı sayı				1				2	1	
Onyedinci sayı								1	1	
Onsekizinci sayı								1	1	
Ondokuzuncu sayı								1	1	
Yirminci sayı	1							2	1	
Yirmi birinci sayı	1							2	1	
Yirmi ikinci sayı	1							2	1	
Yirmi üçüncü sayı								1	1	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirmi dördüncü sayı								1	1	
Yirmi beşinci sayı								1	1	
Yirmi altıncı sayı								0		
Yirmi yedinci sayı								0		
Yirmi sekizinci sayı								0		
Yirmi dokuzuncu sayı								0		
Otuzuncu sayı				2				2		
Otuz birinci sayı				1				1		
Otuz ikinci sayı				2				2		
Otuz üçüncü sayı				2				2		
Otuz dördüncü sayı								0		
Otuz beşinci sayı				3				3		
Otuz altıncı sayı				1				1		
Otuz yedinci sayı								0		
Otuz sekizinci sayı								0		
Otuz dokuzuncu sayı								0		
Kırkıncı sayı								0		
Toplam resimlerin sayısı	4	0	0	13	0	0	0	31	14	0

10- Mecmua-i Nevresidegân

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
4	Birinci ve ikinci sayı	Sülüs	32	Yoktur	vardır	1	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı				2				2		
İkinci sayı				2				2		
Toplam resim sayısı	0	0	0	4	0	0	0	4	0	0

11- Çocuklara Arkadaş

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
12	Tum sayılar incelendi.	harekesiz matbaa Nesihi ve Sülüs hatları	16	Yoktur	vardır	1	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	2	2				2		2		
İkinci sayı		2						2		
Üçüncü sayı	1	3			1			4		
Dördüncü sayı		1						1		
Beşinci sayı	1	2						2		
Altıncı sayı					1	1		1		
Yedinci sayı		2				1		2		
Sekizinci sayı	1		1					2		
Dokuzuncu sayı					1			1		
Onuncu sayı		1						1		
Onbirinci sayı	1	1						1		
Onikinci sayı								0	1	
Toplam resimlerin sayısı	6	14	1	0	3	4	0	19	1	0

12- Çocuklara Kıraat

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
18	Bazı sayılar bulunamadı.	Sülüs	8	Yoktur	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	3	2	1			2		5		
İkinci sayı	2	1				1		3		
Üçüncü sayı			1	2				3	1	
Dördüncü sayı			2	1		1		3		
Beşinci sayı			2	1		1		3		
Altıncı sayı			1			1		1		
Onuncu sayı			1	1		1		2		
Onbirinci sayı			2	2				3		
Onikinci sayı	2		3					3		
Ondorduncu sayı	1		1	2		2		2		
Onbeşinci sayı		1	1					1		
Onaltıncı sayı	1	1	1					1	1	
Onyedinci sayı		2	1	1				2	1	
Onsekizinci sayı	1		2		1	2		2	1	2
Toplam resimlerin sayısı	10	7	19	10	1	11	0	34	4	2

13- Vasıta-i Terakki

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
4		Sülüs	8	yoktur	vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı			3					3	2	
İkinci sayı			1					2	1	
Üçüncü sayı				2	1			3	1	
Dördüncü sayı		2						2	1	
Toplam resimlerin sayıları	0	2	4	2	1	0	0	10	5	0

14- Etfal

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı		
23	17, 21,22 ve 23den harıç başka sayıların hepsi incelendi.	Sülüs hattı çiçeklerin ortasında	8	0	Çoğunlukla vardır	2	Genel başlıkları Sülüs karakterde ve ama başka ve ikinci başlıklar Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı		

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Muemma resim sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci ve ikinci sayı	3	1		1		4	2	7		
Üçüncü sayı	1	1				2	1	3		
Dördüncü sayı	1	1		1		2	1	5		
Beşinci sayı	2					2	2	4		
Altıncı sayı	1				1		2	4		
Yedinci sayı	1			1	1	2	2	5		
Sekizinci sayı	1	1		1		2	2	5		
Dokuzuncu sayı							1	1		
Onuncu sayı	1			3			1	5		1
On birinci sayı				1	1	2		2		
On ikinci sayı	1		2	1		2		5		2
On üçüncü sayı			1		2	1	1	4		
On dördüncü sayı	1	1				1	1	3		
On beşinci sayı		1		2	1	1	1	5		
On altıncı sayı		2	1			2		3		
On yedinci sayı										
On sekizinci sayı		1	1			1		2		
On dokuzuncu sayı		1	1			1		2		
Yirminci sayı			2			1	1	3		
Toplam resimlerin sayısı	13	10	8	11	6	26	18	68	0	3

15- Numûne-i Terakki

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
9	Üçüncü sayı	Sülüs		Yoktur	Resim yoktur	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Üçüncü sayı	-	-	-	-	-	-	-	0	0	-

16- Debistân-ı Hıred

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
1	Tek sayı	Talik	8	Yoktur	-	3	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

17- Çocuklara Talim

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
9		Sülüs	8	Renkli kağıtlar vardır	vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
İkinci sayı		1						2		
Üçüncü sayı		2						3		
Dördüncü sayı			1	2				4		
Beşinci sayı		1	1					3		
Altıncı sayı		1						2		
Yedinci sayı		1						2		
Sekizinci sayı		1						2		
Dokuzuncu sayı		2						3		
Toplam resimlerin sayısı	0	9	2	2	0	0	0	21	0	0

18- Çocuklara Mahsus Gazete

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
626	Bazi sayılar bulunamadı.	Rika ve Sülüs hatları	8 ve 16 sayfa	Renkli kağıtlar vardır.	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	6	3	1					6		
İkinci sayı	2	2						3		
Üçüncü sayı	4		1	1				5		
Dördüncü sayı	2	1	1					3		
Beşinci sayı	2		3					5		
Altıncı sayı	4					2		4		
Yedinci sayı	2	1	1	3		1		6		
Sekizinci sayı	2			5	1	1		7		
Dokuzuncu sayı	4	1		8				10		
Onuncu sayı		1	1	3		3		5		
Onbirinci sayı	6	1		1				7		
Onikinci sayı	1	1	1		1			4		
Onuçuncu sayı	1	2	1		1			7		
Ondördüncü sayı	1	1	1	1	1			4		
Onbeşinci sayı		1	1					4	1	
Onaltıncı sayı		1	1	1				3		
Onyedinci sayı	2		1					3		
Onsekizinci sayı	1	2	1		1			3		
Ondokuzuncu sayı	1	1	1					3		
Yirminci sayı	4	7	2					9		
Yirmi birinci sayı		2	1	2				5		
Yirmi ikinci sayı	2		1	1				5		
Yirmi üçüncü sayı	2	1			1			4		

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirmi dördüncü sayı	3	1		1				4		
Yirmi beşinci sayı	11			2				13		
Yirmi altıncı sayı	10	1						10		
Yirmi yedinci sayı	4			1				4		
Yirmi sekizinci sayı	4	3		1				4		
Yirmi dokuzuncu sayı	2	1		2				5		
Otuz birinci sayı	1	1			1			2		
Otuz ikinci sayı	6	2	1					7		
Otuz üçüncü sayı	2	1	1					3		
Otuz dördüncü sayı	4	1				1		4		
Otuz beşinci sayı	4		1					5		
Otuz altıncı sayı	2		1	1				4		
Otuz yedinci sayı	6	4	1			1		6		
Otuz sekizinci sayı	5	6	1					8		
Otuz dokuzuncu sayı	1	1	1					3		
Kırkıncı sayı	2		2			1		3		
Kırk birinci sayı		1	2	1				3		
Kırk ikinci sayı	4		2					6		
Kırk üçüncü sayı	2		1			1		3		
Kırk dördüncü sayı	2	2	2					4		
Kırk beşinci sayı		2	1		1			4		
Kırk altıncı sayı		1			2			3		
Kırk yedinci sayı			1		1			1		

Kırk sekizinci sayı	2	1	1					3		
	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Kırk dokuzuncu sayı			1	1				2		
Ellinci sayı			2	1				2		
Elli birinci sayı	1	1	1	1		1		2		
Elli ikinci sayı	1	1	2					3		
Elli üçüncü sayı	2		2			2		3		
Elli dördüncü sayı	1		1					3		
Elli beşinci sayı	1	1				2		2		
Elli altıncı sayı		1	1			1		2		
Elli yedinci sayı	1	6						6		
Elli sekizinci sayı	1		1	1		1		2		
Elli dokuzuncu sayı	2							2		
Altmışıncı sayı		1	1					2		
Altmış birinci sayı	2	1	1					3		
Altmış ikinci sayı	2	1						2		
Altmış üçüncü sayı	1							1		
Altmış dördüncü sayı	1		1					2		
Altmış beşinci sayı	1							1		
Altmış altıncı sayı	1		1			1		2		
Altmış yedinci sayı	2						1	2		
Altmış sekizinci sayı										
Altmış dokuzuncu sayı										
Toplam resimlerin sayısı	146	71	54	39	11	19	1	271	1	0

19- Çocuklara Rehber

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
166	Bazı sayılar bulunamadı.	Rika ve Sülüs hatları	8	Yoktur	Resim yoktur.	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dergide resim yoktur. Fakat bazı kapak sayfalarda resim vardır.										

20- Çocuk Bahçesi

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
43		Sülüs	16	Yoktur	Resim yoktur	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı ve Rika hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dergide resim yoktur.										

21- Musavver Küçük Osmanlı

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3		Sülüs	8	Yoktur	Yoktur	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	5						5	6		5
Üçüncü sayı	2						2	2		
Toplam resimlerin sayısı	7	0	0	0	0	0	7	8	0	5

22- Mekteplilere Arkadaş

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi		Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
14	Birinciden ondördüncü sayılar incelendi.	Resim yazılar Bitki yaprakları gibi ve ikinci logo Rika hattıdır.	32		vardır		2	Genel başlıkları Rika ve Talik hattı ve bazen dekoratif motifide vardır. Başka ve ikinci başlıklar Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	2	1		2	2		3	8	8	
İkinci sayı	5	2		1	1	1	4	8	5	
Üçüncü sayı	6	3			2		2	9	5	
Dördüncü sayı	7	1		1	1		3	9	5	
Beşinci sayı	4	1	1		1		2	7	6	
Altıncı sayı	5	2		5	1	1	2	11	4	
Yedinci sayı	3	1		1	1		2	6	6	
Sekizinci sayı	7	1		1	1		4	9	7	
Dokuzuncu sayı	4	1	1		1	1	2	6	6	
Onuncu sayı	4	1			1		3	5	5	
On birinci sayı	3	1	1		1	1	3	5	8	
On ikinci sayı	3	2	1	2	1	1	2	7	6	
On üçüncü sayı	2	1	3				1	6	8	
On Dördüncü sayı		1						1	5	
Toplam resimlerin sayısı	55	19	7	13	14	5	33	97	84	0

23- Talebe

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3		Sülüs	16	Yoktur	vardır	1	Matbuatta kullanılan harekesiz Nesih ve Rika hatları	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	6				6		3	9	4	
İkinci sayı	3	2		3			1	8	8	
Üçüncü sayı	10		3					13	7	
Toplam resimlerin sayısı	19	2	3	3	6	0	4	30	19	0

24- Çocuk Dünyası

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı		
94		Sülüs hattı çiçeklerin ortasında	8sayfa Ellinci sayıdan 16 sayfa yayınlanmıştır.		vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı		

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	2	6						8		
Üçüncü sayı	2							2		
Dördüncü sayı	1	1					1	2	3	
Beşinci sayı		7						7	2	
Yedinci sayı	1	8						10		
Sekizinci sayı	4	2						7	1	
Dokuzuncu sayı	6	1						7	4	
Onuncu sayı	1	5	2					10	2	
On birinci sayı	3	7						10	2	
Otuz birinci sayı	5	2						6	1	
Otuz ikinci sayı	2							4	1	
Otuz üçüncü sayı	7	1						7	2	
Otuz dördüncü sayı	5							6	2	
Otuz beşinci sayı	6					3		6	3	
Otuz altinci sayı	5					1		5	3	
Otuz yedinci sayı	8	2				1		10	4	
Otuzsekizinci sayı	6					2		6	3	
Otuzdokuzuncu sayi	10	1						11	2	
Kırkıncı sayı	2						1	4	2	
Kırk birinci sayı	4	2				1	3	9	3	
Kırk ikinci sayı	9	1				1		10	3	
Kırk üçüncü sayı	5	3				1		8	3	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Kırk dördüncü sayı	3	3						6	3	
Kırk beşinci sayı	5	3						8	5	
Kırk altıncı sayı	2	5						7	5	
Kırk yedinci sayı	2	3					1	7	4	
Kırk sekizinci sayı	4	1					2	7	9	
Kırk dokuzuncu sayı	5							6	3	
Ellinci sayı	17						16	18	3	16
Elli birinci sayı	3	5					1	10	3	
Elli ikinci sayı	3	6				1		10	3	
Elli üçüncü sayı	4	3					3	9	5	
Elli dördüncü sayı	4	6	1			3		11	4	
Elli beşinci sayı	12	1				1	1	13	1	
Elli altıncı sayı	2	11						13	4	
Elli yedinci sayı		11						12	3	
Elli sekizinci sayı	5	12					1	16	5	
Elli dokuzuncu sayı	1	5						6	4	
Altmış birinci sayı	3	6		2			2	11	5	
Altmış ikinci sayı	9	5	2					16	5	
Altmış üçüncü sayı	1	5	2				3	11	6	
Altmış dördüncü sayı	11		1	2			5	14	2	
Altmış beşinci sayı	3	7						10	7	
Altmış altıncı sayı	1	5		6			6	12	5	
Altmış yedinci sayı	5	9						16	3	
Altmış sekizinci sayı	3	6		3			2	11	5	
Altmış dokuzuncu sayı	7	5	1			4		13	8	

Yetmışıncı sayı	5	2	3				2	10	6	
Yetmış birinci sayı	4	6						10	7	
	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yetmiş ikinci sayı	4	3				1		7	8	
Yetmiş üçüncü sayı	1	2						4	5	
Yetmiş dördüncü sayı	2	3						6	8	
Yetmiş beşinci sayı	5		1			1		7	2	
Yetmiş altıncı sayı	3						1	4	4	
Yetmiş yedinci sayı	1	1		1				3	9	
Yetmiş sekizinci sayı	1	2	1					5	8	
Yetmiş dokuzuncu sayı	1			1		1		2	6	
Sekseninci sayı	1							1	1	
Seksen birinci sayı	1							1		
Seksen ikinci sayı								1		
Seksen üçüncü sayı	1							1		
Seksen dördüncü sayı								1		
Doksan ikinci sayı								0		
Doksan üçüncü sayı								0		
Doksan dördüncü sayı								0		
Toplam resimlerin sayısı	239	191	14	15	0	22	51	490	225	16

25- Ciddi Karagöz

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3	Üçüncü sayı	Rika ve Matbuat Nesihi		Yoktur	Vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Üçüncü sayı	3		1					3	3	

26- Talebe Defteri

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
68		normal Nesih hattı	18		vardır	2	Genel başlıkları Rika nesih hattı ve başka başlıklar matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	3	2		1			1	8	2	
İkinci sayı	1	2		5	1			9	5	
Üçüncü sayı	2	2		11	1	1		15	6	
Dördüncü sayı	2			2		1	1	5	2	
Beşinci sayı	3		3	1	1	1	2	7	6	
Altıncı sayı	1			1				4	2	
Yedinci sayı	2	3			1		1	7	2	
Sekizinci sayı	2	1	1			3	3	7	6	
Dokuzuncu sayı	5					3	2	7	2	
Onuncu sayı	4					4	1	5		
On birinci sayı	1	1	2				1	4	5	
On ikinci sayı	3		2			2	1	6	2	
On üçüncü sayı	5			1		1		6	1	
On dördüncü sayı	4					1		4	1	
On beşinci sayı	3							3	1	
On altıncı sayı	14		1			2	11	15	1	
On yedinci sayı	4						1	4		
On sekizinci sayi	5	1					1	6	3	
On dokuzuncu sayı	1			2			1	3		
Yirminci sayı	4		1	1			1	6	1	
Yırmı birinci sayı	2	2		4			1	8	2	
Yırmı ikinci sayı	4		1	1			2	6	6	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yırmı üçüncü sayı	4		5	4				13		
Yırmı dördüncü sayı	2		1	4			2	7	1	
Yırmı beşinci sayı	3	1	1			1		4		
Yırmı altıncı sayı	3			3		1		5	3	
Yırmı yedinci sayı	2		1	3				5		
Yırmı sekizinci sayı	16		1				13	17	1	
Yırmı dokuzuncu sayı	4			4			3	8	1	
Otuzuncu sayı	4	2			1	1	1	7	1	
Otuz birinci sayı	9						7	10		
Otuz ikinci sayı	2						1	2		
Otuz üçüncü sayı	2							2	1	
Otuz dördüncü sayı	3							2	3	
Otuz beşinci sayı	1							1		
Otuz altıncı sayı					1			1	1	
Otuz yedinci sayı	2						2	2		
Otuz sekizinci sayı	1						2	2	1	
Otuz dokuzuncu sayı	2					2		2	1	
Kırkınci sayı	2						1	2	1	
Kırk birinci sayı	4						4	4		
Kırk ikinci sayı	3						3	3		
Kırk üçüncü sayı	6						7	7		
Kırk dördüncü sayı	3			1			3	4		
Kırk beşinci sayı	1						1	1	1	
Kırk altıncı sayı								0		

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Kırk yedinci sayı	1						1	1		
Kırk sekizinci sayı	1						1	1	1	
Kırk dokuzuncu sayı	1				1			1	1	
Ellinci sayı	1				1			1	1	
Elli birinci ve Elli ikinci sayı	4		1	2			1	7	1	
Toplam resimlerin sayısı	162	17	21	51	8	24	84	266	76	0

27- Çocuk Yurdu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
7	Dördüncü ve yedinci sayılar	Rika ve Sülüs hatları	8	Yoktur	vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dördüncü sayı	1						1	1	12	
Yedinci sayı	1							1	9	
Toplam resimlerin sayısı	2	0	0	0	0	0	1	2	21	0

28- Mektebli

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
39		Sülüs	16	Renkli kağıtlar vardır	vardır	2	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	1			2		2		5	14	
İkinci sayı	1	8	1	2			2	14	8	
Üçüncü sayı	8	6		6				17	10	
Dördüncü sayı	8	3		4		1	5	19	12	
Beşinci sayı	1	7		9				19	8	
Altıncı sayı	4	2		1				10	11	
Yedinci sayı	7	4		2			4	15	12	
Sekizinci sayı	3	4		1				12	12	
Dokuzuncu sayı	11	2					9	14	5	
Onuncu sayı	6	2					4	9	8	
On birinci sayı								2	1	
On ikinci sayı	4			1				6	12	
On üçüncü sayı	19		1				17	20	6	
On Dördüncü sayı	2	5						7	8	
On beşinci sayı	5	5		1				14	8	
On altıncı sayı	4	3	1				1	9	4	
On yedinci sayı	4	4					1	13	5	
On sekizinci sayı	2	3						10	7	
On dokuzuncu sayı	2	1		3			2	12	7	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirminci sayı	7			6			7	14	4	
Yirmi birinci sayı	6	2		4	1		3	14	4	
Yirmi ikinci sayı	7	4	3	8			3	21	5	
Yirmi üç ve yirmi dördüncü sayı	17	3	3	4			14	30	20	
Yirmi beşinci sayı	6	1		11			1	19	6	
Yirmi altıncı sayı	3			1			1	12	4	
Yirmi yedinci sayı	4	2				1	3	8	8	
Yirmi sekizinci sayı	8	3					2	11	13	
Yirmi dokuzuncu sayı	6		1	3		1		12	8	
Otuzuncu sayı	10	1	2	3			3	17	11	
Otuz birinci sayı	11	2					8	15	5	
Otuz ikinci sayı	3	1						7	11	
Otuz üçüncü sayı	9	1	1				6	14	8	
Otuz dördüncü sayı	6	6	3			1		14	12	
Otuz beşinci sayı	4	7	2					16	13	
Otuz yedinci sayı	3	3	1			1	1	9	11	
Otuz sekizinci sayı	1		1					5	6	
Otuz dokuzuncu sayı	1	1	1					5	5	

29- Çocuk Duygusu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
61		Sülüs ve Rika	8	vardır	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı Ve reklamlarda Sülüs hattıyla yazılan başlıklar vardır.	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	11	5	1					13	8	
İkinci sayı	16	5	1					17	3	
Üçüncü sayı	8	5	1	2				15	3	
Dördüncü sayı	7	11	1					16	1	
Beşinci sayı	12	4	1					13	1	
Altıncı sayı	2	4		1				6	1	
Yedinci sayı	2	5				2		7	1	
Sekizinci sayı		4				2		4		
Dokuzuncu sayı	1	5					1	6	1	
Onuncu sayı	1	5					1	6	2	
On birinci sayı	1	5					1	6	2	
On ikinci sayı	1	4					1	5	2	
On üçüncü sayı	2	4					1	6	1	
On Dördüncü sayı	8	2				1	1	10	1	
On beşinci sayı	6	4				6	1	10	2	
On altıncı sayı	5	4	2			4	1	7	1	
On yedinci sayı	1	6				1	1	7	2	
On sekizinci sayı	7					4	1	7	1	
On dokuzuncu sayı	6					4	1	6	1	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirminci sayı	6					4	1	6	1	
Yirmi birinci sayı	6					1	1	6	1	
Yirmi ikinci sayı	6						1	6	2	
Yirmi üçüncü sayı	5					4		5	1	
Yirmi dördüncü sayı	5							6	1	
Yirmi beşinci sayı	4						1	4	1	
Yirmi altıncı sayı	8					4		8	1	
Yirmi yedinci sayı	7	2				2	4	8	1	
Yirmi sekizinci sayı	8	2				1	4	10	2	
Yirmi dokuzuncu sayı	4	4			1		2	8	3	
Otuzuncu sayı	10	6				2	1	12	2	
Otuz birinci sayı	5	2					2	6	2	
Otuz ikinci sayı	5	3				1	1	7	2	
Otuz üçüncü sayı	9						1	9	2	
Otuz dördüncü sayı	16	1					1	16	2	
Otuz beşinci sayı	10	4					1	12	2	
Otuz altıncı sayı	8	2					1	9	2	
Otuz yedinci sayı	7	2				1	1	11	2	
Otuz sekizinci sayı	6						1	9	4	
Otuz dokuzuncu sayı	6	4					1	8	2	

Kırkıncı sayı	13	1						14	2	
	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Kırk birinci sayı	7							8	2	
Kırk ikinci sayı	9	2					1	10	3	
Kırk üçüncü sayı	2	9				1	1	11	2	
Kırk dördüncü sayı	13	1				1	2	13	2	
Kırk beşinci sayı	6						1	7	4	
Kırk altıncı sayı	5	5					1	8	3	
Kırk yedinci sayı	9	4				1	1	11	3	
Kırk sekizinci sayı	12	3				2	1	14	3	
Kırk dokuzuncu sayı	9	3					1	10	1	
Ellinci sayı	7	6				1	1	8	2	
Elli birinci sayı	6	7				1	1	13	2	
Elli ikinci sayı	8						1	8	2	
Elli beşinci sayı	4							4	2	
Altmışıncı sayı	8	2	1				5	9	4	

30- Türk Yavrusu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
2	1 ve 2	Rika	8	Yoktur	Vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	1						1	1	3	
İkinci sayı	1						1	1	3	

31- Çocuklar Alemi

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
10	Onuncu sayı	Nesih		Yok	vardır	2	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Onuncu sayı	10	6	1					16	3	

33- Mektep

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
72	Dördüncü sene, İkinci sayı	Sülüs		Renkli kağıtlar vardır	Vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dördüncü sene, İkinci sayı	4		1					5	21	

34- Çocuk Bahçesi

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
21	Tum sayılar	Tevkii	16	vardır	vardır	2	Nesih	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	27	4	1			1	6	28	6	
İkinci sayı	15	12	1			1	2	22	6	
Üçüncü sayı	20	4	1			1	1	22	13	
Dördüncü sayı	16	4	1			1		18	6	
Beşinci sayı	18	4	1			2		18	10	
Altıncı sayı	17	9	1			1		18	12	
Yedinci sayı	14	4	1			2		20	10	
Sekizinci sayı	17	9	1			1		18	12	
Dokuzuncu sayı	18	3	1			2	1	19	9	
Onuncu sayı	17		1			2		19	12	
On birinci sayı	4	16	1			2		18	13	
On ikinci sayı	2	20	1			2		22	6	
On üçüncü sayı	13	1	1			1		15	4	
On dördüncü sayı	19	3	1			2		18	17	
On beşinci sayı	6	16	1			2		22	10	
On altıncı sayı	14	1	1			2	1	15	5	
On yedinci sayı	19	1	2			2	1	19	6	
On sekizinci sayı	14	6	1			2		17	5	
On dokuzuncu sayı	17		1			2		17	13	
Yirminci sayı	3	15	1			2	1	18	13	
Yirmi birinci sayı	12	9				1		21	19	
İlave bir sayısı	19							19	11	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
İlave iki sayısı	17					1		18	8	
İlave üç sayısı	15							15	9	
İlave dört sayısı	15							15	4	

35- Türk Çocuğu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
11	Sayı 9 ve sayı 11	Sülüs	16	Yoktur	Vardır	1	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dokuzuncu sayı	1	6					1	7	6	
Onbirinci sayı	1				4			5	6	

36- Çocuk Dostu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
13		El yazısı Nesih	8	vardır	vardır	1	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Üçüncü sayı	7	8					1	14		
Altıncı sayı	4	3					1	6		
sekizinci sayı	2	3						4		

37- Mini Mini

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
7		Talik	8	Yoktur	Vardır	1	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dördüncü sayı		6						6	1	
Altıncı sayı	1						1	2	1	
Yedinci sayı	1	7						8	1	

38- Küçükler Gazetesi

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
8	Beşinci sayının bazi sayfaları	Sülüs		Renkli kağıtlar vardır	vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Beşinci sayı	1						1	1	5	

39- Hür Çocuk

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3	3 sayı	Talik	8	vardır	Yoktur	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	3							3	2	2
İkinci sayı	3	1						5	3	1
Üçüncü sayı	3	1				1		5	3	

40- Haftalık Çocuk Gazetesi

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
8	Tüm sayılar	Nesih	4	Yoktur	Resim yoktur	3	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Dergide hiç hangı bir resim yoktur.										

41- Lâne

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
3	İkinci ve üçüncü sayı	Sülüs	16	yoktur	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
İkinci sayı	9	2			1		5	10	6	
Üçüncü sayı									8	

42- Hacıyatmaz

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
1	Birinci sayı	Rika	8	vardır	vardır	2	Rika ve Nesih hatları	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci ve tek sayı	24	8	1				1	28	24	

43- Bizim Mecmua

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
74		Talik Nesih	16 Ve 4	vardır	vardır	2 Ve 4	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	7	5						13	4	
İkinci sayı	8	5	1	9		1		22	5	
Üçüncü sayı	7	6		1		2	1	14	2	
Dördüncü sayı	11	8		1				12	3	
Beşinci sayı	11	6					1	13	1	
Altıncı sayı	8	5		1		1		10	1	
Yedinci sayı	12	4	1	3		2		17	2	
Sekizinci sayı	9	3	1	3				15	2	
Dokuzuncu sayı	11	10		1				17	3	
Onuncu sayı	8	9	1	1				14	2	
On birinci sayı	4	8	1	2				16	2	
On ikinci sayı	12	8		2		1		17	2	
On üçüncü sayı	13	2	1	2	1			16	1	
On Dördüncü sayı	2	10	2	4				20	2	
On beşinci sayı	9	7	1	5		2		19	3	
On altıncı sayı	7	10	1			1		20	2	
On yedinci sayı	11	10				1		16	1	
On sekizinci sayı	10	7		2				15	2	
On dokuzuncu sayı	13	15		3		2		22	4	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirminci sayı	14	5	1	1		2		18	3	
Yirmi birinci sayı	12	11	1			2		22	1	
Yirmi ikinci sayı	16	5			1			18	2	
Yirmi üçüncü sayı	10	9				3		18	2	
Yirmi dördüncü sayı	21	5	1			2		8	2	

1925 te yeniden yayınlanmaya başlayan Bizim Mecmua dergisi:

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirmi sekizinci sayı	15	6				1		21	4	
Otuzuncu sayı	13	7		1				23	2	
Otuz birinci sayı	21	11		2		1	1	33	1	
Otuz ikinci sayı	17	4		5		1		28	1	
Otuz üçüncü sayı	20	18		1				29	1	
Otuz dördüncü sayı	18	6		2			2	22	3	
Otuz beşinci sayı	18	13	1	4		2	1	29	4	
Otuz Altıncı sayı	22	14		2			1	27	4	
Otuz yedinci sayı	22	10		2		2		29	3	

44- Yeni Yol

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
113		Bazi sayılarda Nesih bazilarda ise Sülüs hattı	Bazı sayılarda on iki sayfa, on altı ve on sekiz olan sayıda vardır.	vardır	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Onuncu sayı	7	5						9	4	
On birinci sayı	1	3	2				1	5	10	
On ikinci sayı	2	3	1	1			2	6	8	
On üçüncü sayı	1	6	1				5	8	8	
On dördüncü sayı	1	2	2		1	1	1	6	5	
On beşinci sayı		2	1		1	1	1	4	7	
On altıncı sayı	4	3	1		1		4	8	10	
On yedinci sayı	4	1	1	1		2	3	6	9	
On sekizinci sayı	2	2				2	1	4	7	
On dokuzuncu sayı	4		1		1	2	2	6	9	
Yirminci sayı	3		1			1	2	4	5	
Yirmi birinci sayı		3	4					6	12	
Yirmi ikinci sayı	4	1	2			2	3	7	17	
Yirmi üçüncü sayı	4		2				3	6	10	
Yirmi dördüncü sayı	3		3			1	4	7	11	
Yirmi beşinci sayı	11	7	3	2		3	7	19	10	
Yirmi altıncı sayı	6		3	2		1	6	11	7	
Yirmi yedinci sayı	9	7	1	1			8	17	9	
Yirmi sekizinci sayı	12		1				11	13	11	
Yirmi dokuzuncu sayı	11			3				15	10	
Otuzuncu sayı	8		2	1		1	6	10	8	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Otuz birinci sayı	13	5	4				8	3	4	
Otuz ikinci sayı	10	3	3	1		1	2	12	6	
Otuz üçüncü sayı	11		3	1		1	3	15	4	
Otuz dördüncü sayı	25		2			1	12	31	2	
Otuz beşinci sayı	16	5	2			1	7	24	1	
Otuz altinci sayı	19		2				9	22	4	
Otuz yedinci sayı	15		1			1	7	16	3	
Otuzsekizinci sayı	17	1				2	9	18	6	
Otuzdokuzuncu sayi	20		1			1	12	21	2	
Kırkıncı sayı	9		1				9	12	6	
Kırk birinci sayı	7	2	4	2		2	7	15	1	
Kırk ikinci sayı	17	9		1		1	10	25		
Kırk üçüncü sayı	22	3	1	1		1	9	26	1	
Kırk dördüncü sayı	13	8				5	7	19	4	
Kırk beşinci sayı	18	7		1			6	28		
Kırk altıncı sayı	18	5	1			1	7	24	2	
Kırk yedinci sayı	13	9				1	8	20	1	
Kırk sekizinci sayı	13	5	3			2	8	22	2	
Kırk dokuzuncu sayı	12	3	2			3	8	18	1	
Ellinci sayı	11	4	2			2	7	17	1	
Elli birinci sayı	21	11	1			2	5	26	1	
Elli ikinci sayı	20	7				1	8	23	1	
Elli üçüncü sayı	15	7				4	7	21	1	
Elli dördüncü sayı	28	11				6	5	27	1	
Elli beşinci sayı	29	7	1	3		7	5	33	1	

Elli altıncı sayı	28	5	1	6		5	13	35	2	
Elli yedinci sayı	22	13	3			3	7	34	4	
	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Elli sekizinci sayı	22	14	1	3		4	8	39	4	
Elli dokuzuncu sayı	18	9	3	6		5	5	38	4	
Altmışıncı sayı	15	6	1	10		6	3	27	4	
Yüz üçüncü sayı	15	11	1	5			8	39	1	

45- Talebe Mecmuası

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
2	1 ve 2	Celi sülüs	8 ve 14 sayfa	Yoktur	Vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	2						2	2		
İkinci sayı	11						9	11	7	

46- Musavver Çocuk Postası

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
18		Nesih	8	Yoktur	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	12	2				1	1	12	3	
İkinci sayı	11					2	3	10	2	
Üçüncü sayı	14	3				5	4	13	4	
Dördüncü sayı	13	6				4	3	15	2	
Beşinci sayı	11	1				1	3	11	2	
Altıncı sayı	13	1				3	3	14	3	
Yedinci sayı	9					2	3	9	6	
Sekizinci sayı	8					5		8	4	
Dokuzuncu sayı	8	5				4		12	2	
Onuncu sayı	6	4					1	7	4	
On birinci sayı	8	2					3	9	2	
On ikinci sayı	5	1						6	4	
On üçüncü sayı	6	2				3	2	6	3	
On Dördüncü sayı	6		1					6	3	
On beşinci sayı	5	6		1		1	1	10	3	
On altıncı sayı	8	2				1		7	2	
On yedinci sayı	9						3	10	4	
On sekizinci sayı	3	2		2				6	4	

47- Çıtı Pıtı

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
4		Sülüs	8	Yoktur	Vardır	2	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	2					2		2	4	
İkinci sayı	3						2	3	2	
Üçüncü sayı	1						1	1	2	
Dördüncü sayı	7					2	3	7	2	

48- Haftalık Resimli Gazetemiz

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
7	Altı sayısı bulundu ve incelenmiştir	Nesih	4	vardır	vardır	4	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	10	1	3	2				16	4	
İkinci sayı	13	7	2					21	2	
Üçüncü sayı	14		2					18	3	
Dördüncü sayı	8	5					1	14	6	
Beşinci sayı	8	1	2				2	16	8	
Altıncı sayı	16	2	1				2	23	5	

49- Resimli Dünya

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
21	Butun saylar	Sülüs Rika Talik	16	vardır	vardır	3	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı
Birinci sayı	38	18		4		9	3	48	
İkinci sayı	41	18	1	2	1	7		52	2
Üçüncü sayı	31	19				8		41	2
Dördüncü sayı	30	5				7		37	3
Beşinci sayı	38	11				6	7	40	2
Altıncı sayı	26	8	1	1		5	3	36	2
Yedinci sayı	33	8				10	4	38	2
Sekizinci sayı	29	7		2		8	2	32	2
Dokuzuncu sayı	20	14	3	2		4		33	2
Onuncu sayı	28	12		2		1	2	41	3
On birinci sayı	29	14		5		4	1	42	3
On ikinci sayı	32	19	1	1		7		46	5
On üçüncü sayı	31	24	1	1		4	2	47	4
On Dördüncü sayı	29	12				10		43	5
On beşinci sayı	27	18	1			6	3	36	6
On altıncı sayı	28	25		2		3		46	9
On yedinci sayı	25	11	1			2	3	32	2
On sekizinci sayı	24	9	3	2		7		39	7
On dokuzuncu sayı	30	17				2		39	5

Yirminci sayı	24	13	1			2		28	7
Yirmi birinci sayı	29	16				2		34	6

50- Sevimli Mecmua

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
13	Butun sayılar incelendi.	Nesih	19 ve 20	vardır	vardır	3	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	41	15		1		4	11	56	1	
İkinci sayı	45	23		4		2	8	65	2	
Üçüncü sayı	50	17			2		17	62	4	
Dördüncü sayı	55	13				2	20	60	3	
Beşinci sayı	32	12		7		2	11	46	3	
Altıncı sayı	39	20		6			19	59	4	
Yedinci sayı	34	13				1	5	45	2	
Sekizinci sayı	26	9				2	7	32	2	
Dokuzuncu sayı	31	8		4		2	13	47	4	
Onuncu sayı	35	20		1		3	6	48	2	
On birinci sayı	36	18				3	5	47	2	
On ikinci sayı	44	7		1		4	15	50	2	
On üçüncü sayı	25	20			2	3	5	44	2	

51- Mektepliler Âlemi

Derginin sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
6	Tüm sayılar	Sülüs	16	Yoktur	Vardır	2 ve 3	Matbuatta kullanılan harekesiz nesih hattı ve Rika hattı	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	16	5				1	6	19	1	
İkinci sayı	8	15	1	2		3		21	1	
Üçüncü sayı	19	1	1					21	2	
Dördüncü sayı	17	5				2	7	24	1	
Beşinci sayı	25	10				1	6	31	1	
Altıncı sayı	25	3				1		27		

52- Türk Çocuğu

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
24		Nesih	20 32 40	vardır	vardır	2	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	
Birinci sayı	2						1	2	3	
İkinci sayı	10						7	10	7	
Üçüncü sayı	28						23	31	7	
Dördüncü sayı	32	1					28	34	12	
Beşinci sayı	41						40	45	7	
Altıncı sayı	46						42	49	5	
Sekizinci sayı	49	1					47	50	9	
Dokuzuncu sayı	28						26	28	6	
Onuncu sayı	83	2					76	85	4	
On birinci sayı	40						40	40	8	
On ikinci sayı	46	7					47	53	5	
On üçüncü sayı	51		1				50	52	9	
On Dördüncü sayı	35	3					39	40	6	
On beşinci sayı	33	4					33	34	8	
On altıncı sayı	36	2					26	41	4	
On yedinci sayı	47						31	47	3	
On sekizinci sayı	55	4					57	59	5	
On dokuzuncu sayı	20						19	20	4	
Yirminci sayı	26						25	26	4	
Yirmi birinci sayı	51						50	51	5	
Yirmi ikinci sayı	42	1	1				34	43	4	
Yirmi üçüncü sayı	58						40	60	4	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	
Yirmi dördüncü sayı	43	9					36	49	7	

53- Çocuk Dünyası

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
30		Nesih	16	Yoktur	vardır	2	Rika	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	17	19				5		25	3	
İkinci sayı	14	3				1		16	1	
Üçüncü sayı	11	3				2		15	1	
Dördüncü sayı	21	4				1		25	1	
Beşinci sayı	16	13	1			2		26	1	
Altıncı sayı	19	20				3		31	1	
Yedinci sayı	10	20				1		31	1	
Sekizinci sayı	10	15				1		26	1	
Dokuzuncu sayı	13	12				2	2	23	2	
Onuncu sayı	10	13				2	1	20	1	
On birinci sayı	10	14		2		1	4	21	1	
On ikinci sayı	14	6	3	1			2	17	3	
On üçüncü sayı	11	9	1			3	3	15	2	
On dördüncü sayı	20	6				1	8	22	1	
On beşinci sayı	11	11				3		16	2	
On altıncı sayı	14	7				4	5	19	1	
On yedinci sayı	16	13						26	2	
On sekizinci sayı	17	5					4	20	3	
On dokuzuncu sayı	22	5					2	23	2	
Yirminci sayı	25	26				1		32	3	
Yirmi birinci sayı	26	8				3	7	29	3	
Yirmi ikinci sayı	14	12				1		23	3	

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Yirmi üçüncü sayı	31	13					7	34	2	
Yirmi dördüncü sayı	21	5					10	24	2	
Yirmi beşinci sayı	22	13				2	13	30	2	
Yirmi altıncı sayı	25	10				2	7	27	2	
Yirmi dokuzuncu sayı	29	6					4	30	1	
Otuzuncu sayı	26	6				1	8	29	1	

54- Çocuk Yıldızı

Toplam dergi sayısı	Bulunduğu ve incelenen sayılar	Logo Hattı	Sayfa Sayısı	Renklı sayfalar	Resimler ve metnlerin ilişkisi	Sutün sayısı	Başlıkların Hattı	Metnin Hattı
10		Talik	24	vardır	vardır	2	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih ve Rika hatları	Matbuatta kullanılan Harekesiz Nesih hattı

	İnsan resimlerin sayısı	Hayvan resimlerin sayısı	Manzara resimlerin sayısı	Bilimsel resimlerin sayısı	Tarihi resimlerin sayısı	İmzalı resimlerin sayısı	Fotograf sayısı	Toplam resim sayısı	Dekoratif motif sayısı	Metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı
Birinci sayı	12	2						16	11	
Üçüncü sayı	12	5					2	11	5	
Dördüncü sayı	4	4		1			1	9	7	
Beşinci sayı	9	6						14	10	
Yedinci sayı	12	6						20	4	

4.2. Değerlendirme

Sayısı çok fazla olan çocuk dergilerini incelemeyi kolaylaştırmak düşüncesiyle her dergi için ikişer cetvel oluşturulmuştur. Küçük olan birinci cetvelde toplam dergi sayısı, bulunduğu ve incelenen sayıların sayısı, logo hattı, sayfa sayısı, renkli sayfaların olup olmadığı, resimlerin ve metinlerin ilişkili olup olmadığı, sütunların sayısı, başlıklar ve metinlerin hattı yazılmıştır. Daha büyük olan ikinci cetvelde ele alınan derginin incelenmiş sayılarında bulunan insan, hayvan, manzara, bilimsel, tarihi, imzalı resimlerin sayısı, fotoğraf sayısı, toplam resim sayısı, dekoratif motifler ve metinle ilişkisi olmayan resimlerin sayısı yazılmıştır.

Bu cetvellere göre:

Dergilerin kaç sayı yayınlandığı kesin belli değildir, çünkü bazı dergilerden günümüze tek sayı bazı dergilerden ise çok sayı gelmiştir. Cetveller günümüze kalan dergilere göre düzenlenmiştir. Örneğin; Kırlangıç dergisinin hiç bir sayısı bulunamamıştır. Hacıyatmaz , Hazine-i Etfal, Debistân-ı Hıred, dergilerinin ise tek bir sayısı vardır. En fazla sayısı olan ve en uzun ömürlü olan Çocuklara Mahsus Gazete'dir 626 sayı yayınlanmıştır, onu 166 sayıyla Çocuklara Rehber dergisi takip etmektedir. Böylece dergilerin en az bir ve en fazla 626 sayı yayınlandığı anlaşılmaktadır .

33 derginin logosu Sülüs hattı, 12 derginin logosu Nesih hattı, 9 derginin logosu Rika hattı, 6 derginin logosu Talik hattı, bir derginin logosu Tevkii hattı, bir derginin logosu Celi sülüs hattı, bir derginin logosu el yazısı Nesih hattı ile yazılmıştır. Bir derginin logosu da resim yazı denebilecek türde bitki yaprakları gibi özel bir tasarıma sahiptir. Logolarda en fazla kullanılan hattın Sülüs hattı olduğu görülmektedir.

Dergilerin sayfa sayısı en az dört, en fazla 32 ve 40 sayfa olmaktadır. Dergilerin genellikle dört, sekiz, 16 ve 32 sayfa olduğunu söyleyebiliriz. Mümeyyiz, Etfal, Ayıne, Arkadaş ve Tercüman Hakikat dört sayfası olan dergilerdir. Mecmuayı Nevresidegan, Mekteplilere Arkadaş 32 sayfa ve Türk çocuğu dergisi ise 40 sayfaya kadar uzamıştır.

İncelediğimiz otuz dördüncü dergi olan Çocuk Bahçesi dergisindeki bazı kapaklar tek renkle basılmıştır. Daha sonra Hacıyatmaz dergisinde de kırmızı renk kullanılmıştır yani siyah -kırmızı basılmıştır.

Bizim Mecmua dergisinin bazı sayılarında renkli resimler vardır. Ayrıca Yeni Yol, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Sevimli Mecmua, Türk Çocuğu ve Çocuk Yıldızı dergilerinde de renkli resimler vardır ve renkli basımla yayınlanmıştır. Kullanılan resimlerin genellikle metinle bağlantılı olduğu görülmüştür.

Mümeyyiz, Hazine Etfal, Sadakat, Ayıne, Numune-i Terakki, Debistan hired, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi ve Haftalık Çocuk Gazetesi dergilerinde ise hiç resim yoktur.

Dergilerin sayfa tasarımı incelendiğinde sütun sayılarının tek sütun, iki , üç ve dört sütuna kadar değiştiği görülmüştür. Mecmuayı Nevresidegan, Çocuklara Arkadaş , Talebe, Çocuk Dostu ve Mini Mini dergileri tek bir sütundur. Haftalık Resimli Gazetemiz dört sütunludur, Bizim Mecmua dergisi de bazen dört sütunlu olarak yayınlanmıştır.

Metinlerin başlıkları genel olarak matbuaatta kullanılan Nesih hattı ile yazılmıştır. Ancak Etfal dergisinde Sülüs hatla, Çocuk bahçesi dergisinde Rika hattıyla, Mekteplilere Arkadaş'ta Rika ve Talik hatlarla, Talebe, Talebe Defteri, Mektepli, Çocuklar Alemi , Hacıyatmaz, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Sevimli Mecmua, Mekteplileri Alemi, Türk Çocuğu, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı dergilerinde Rika hattıyla başlıklar vardır, ayrıca bu dergilerde Nesih hattıyla da başlıklar yazıldığı görülmüştür.

Metinler ise istisnasız tüm dergilerde matbuaatta kullanılan Nesih hattıyla yazılmıştır.

Çocuk dergilerinin tasarımında önemli bir yer tutan resimler araştırıldığında en fazla resim kullanılan dergilerden birinin Çocuk Dünyası dergisi olduğu görülmüştür. Bu dergide 490 resim bulunmuştur. 94 sayı yayınlanan bu dergi ayrıca ve en fazla insan resmi kullanılan dergi sayılabilir, 239 insan resmi görülmüştür, 191 hayvan resmi vardır, 225 dekoratif motif ve dekoratif figür vardır. Kullanılan 16 resmin metinlerle ilişkisi yoktur. 22 imzalı resim ve 51 fotoğraf vardır. Dolayısıyla tasarımında en fazla resim kullanılan dergidir.

Çocuklara Mahsus Gazete ise 626 sayı yayınlanmıştır ve bu araştırmada 66 sayısı incelenmiştir ve bu sayılarda 271 resim vardır. 146 insan resmi, 71 hayvan resmi, 54 manzara, 39 bilimsel, 11 tarihi, 19 imzalı ve bir fotoğraf vardır. Osmanlı çocuk dergilerinde ilk kez fotoğraf kullanılan dergidir.

Talebe defteri dergisinde toplam 266 resim vardır, 162 insan resmi, 51 bilimsel, 24 imzalı ve 84 fotoğraf ve 76 dekoratif motif vardır.

İlk imzalı resimlerin yedinci dergi olan Tercüman-ı Hakikat dergisinde yer aldığı görülmüştür.

Resimlerin konuları incelendiğinde hiç resim olmayan dergiler de dahil 14 dergide insan resmi bulunmadığı görülmüştür.Böylece yayınlanmış 54 Osmanlıca çocuk dergisinin çoğunda insan resmi kullanıldığı anlaşılmaktadır.

18 dergide hayvan resimleri bulunamamıştır. Böylece dergilerin çoğunda hayvan resmi kullanıldığını söyleyebiliriz.

29 dergide fotoğraf kullanıldığı görülmüştür. Dolayısıyla dergilerin önemli bir bölümünün tasarımında fotoğrafın önemli bir yer tuttuğunu söylemek yanlış olmaz.

Genelde dergilerin çoğunda çeşitli dekoratif motifler kullanılmıştır ama 54 dergi arasında sadece 10 dergide dekoratif motife rastlanmamıştır.

Dergilerde kullanılan resimlerin metinle olan ilişkisi incelendiğinde Çocuklara Kıraat dergisinde iki resim, Musevver Küçük Osmanlı'da beş resim, Çocuk Dünyasında ise 16 resmin metinle ilişkisi olmadığı görülmüştür, Hür Çocuk dergisinde ise tüm resimlerin metinle ilişkileri yoktur. Böylece 54 derginin çoğunda resim ile metin ilişkisinin varolduğunu söyleyebiliriz.

SONUÇ

Osmanlı Devletinde çocukların eğitimine verilen önemin bir göstergesi olan çocuk dergileri, günlük yaşamın bir parçası olmakla kalmamış, içerik bakımından da toplumun inanç ve kültür gibi değerlerinin yansıdığı nostaljik belgeler olarak günümüze ulaşmışlardır. Araştırmamızda günümüze gelen 54 çocuk dergisinin ulaşabildiğimiz sayıları grafik tasarım açısından incelenerek değerlendirilmiştir.

Osmanlı çocuk dergileri hem tipografi (hurufat) hem de taş baskısı tekniğiyle basılmıştır. Dergilerin sayfa sayıları en az dört en çok kırktır. Çoğunlukla siyah-beyaz basılan dergilerde bazen renkli kağıtlar üzerine baskı yapıldığı da görülmektedir. Örneğin; yayınlanan ilk çocuk dergisi olan Mümeyyiz renkli kağıtlara basılmıştır. İncelediğimiz 18. dergi olan Çocuklara Mahsus Gazete'de de ilk kez renkli bir kapak sayfası yayınlandığı görülür. Ele aldığımız kırk ikinci dergi yani Hacıyatmaz dergisi iki renk, siyah ve kırmızı renkler ile yayınlanmıştır. Özellikle resimlerdeki fesler, bazı kıyafetler ve hikayede sözü edilen köpek kırmızı renklidir. Bu dergideki illüstrasyonlar tamamen Türk tarzındadır. İncelediğimiz kırk üçüncü dergi yani Bizim Mecmua dergisinde ilk kez tamamen renkli illüstrasyonlar kullanılmıştır, zamanla basım tekniklerinin geliştiği görülmektedir.

Osmanlıca çocuk dergilerinde genellikle ayrı kapak sayfası yoktur ve logo birinci sayfada yazılmıştır. İlk kez onuncu dergi olan Mecmua-i Nevresidegân dergisinin ayrı bir kapağı olduğu görülür, kapakta logo ve künye yazılmıştır ama resim yoktur.

Kırk dördüncü yani Yeni Yol dergisinin kapak sayfaları tasarım açısından başarılı ve çekici olup, çocukları etkileyecek tarzdadır. Derginin hem renkli hem de siyah beyaz olan kapakları yaratıcı ve modern tarzında tasarlanmıştır. Logolar değişik sayılarda farklılık göstermektedir. Kapak sayfalarında çeşitli illüstrasyonlar vardır ve bunlar da her sayıda farklıdır. Tüm sayfayı kaplayan illüstrasyonlar görülmektedir. Fotoğraf sayısı fazladır, resim ve çizgiler hem Avrupa ve hem de Türk tarzındadır ve bazen iki tarz bir arada kullanılmıştır. Dergide İstanbul dışındaki farklı şehirlerin mektepleri ve öğrencilerinin fotoğraflarının yer aldığı gözlenmektedir.

Kapak tasarımının önemli bir unsuru olan logoların Osmanlıca çocuk dergilerinde genellikle Sülüs hattıyla yazıldığı görülmektedir, Bunun nedeni Sülüs hattının çocuklar tarafından okunmasının kolay olmasıdır. Dergilerin metinleri ise istisnasız matbuatta kullanılan Nesih hat ile yayınlanmıştır. Bu hat da yine çocukların rahat okuyabileceği bir hat çeşididir.

İncelediğimiz dokuzuncu dergi olan Bahçe dergisine kadar logolar sade olarak birinci sayfanın yukarısında yer almaktadır ancak Bahçe dergisinin on ikinci sayısında logonun değiştiği görülmektedir, ilk kez logo resim ile birleştirilmiştir. Logonun resminde bir doğa manzarası, koyunlar, ağaçlar, ağacın dalındaki yuvada anne kuşun yemek getirdiği yavrular, evin bir kısmı, bir adam vs. görünmektedir. İlk kez süslü ve resimle bütünleşen bir logo görülmektedir..Logonun altında sağda "Nizameddin" ismi imza olarak Tevkii hat (hatt-ı icaze de denilir) ile yazılmıştır. Ayrıca bu dergide yani Bahçe'de ilk kez ünlü şahısların gravür portreleri de görülmektedir, örneğin; derginin beşinci sayısının, yedinci sayfasında "*Giyomtell*"in portresi vardır.

Osmanlı çocuk dergilerinin bir kısmı eğitim amaçlıdır, bir kısmı ise daha çok eğlence amaclıdır. Bazı dergilerin ise yetişkinler için hazırlandığı ama çocuklara da hitap ettiği gözlenmektedir. Örneğin;incelenen beşinci dergi yani Ayine, hem kadınlara hem de çocuklara hitap eden bir aile dergisidir. Sayfalarında ağırlıklı olarak kadınlar için yazılar yer almaktaysa da çocuklar için hazırlanan köşeler de vardır. Sekizinci dergi yani Aile de tıpkı Ayine Dergisi gibi bir aile ve daha ağırlıklı olarak bir kadın dergisi görünümündedir. Tasarımlar da çocuklardan ziyade yetişkinlere göre hazırlanmıştır.

Kırk altıncı dergi yani Musavver Çocuk Postası dergisinde resimli karikatürler boldur. Hem Batı tarzında hem de Türk tarzında illüstrasyonlar vardır, kısa hikayeler, şiirler, karikatürler fazladır. Tasarım çocuklara uygundur, bol resimli dergilerdendir. Dergide çok fazla yabancı hikayeler ve illüstrasyonlar da vardır. Peri ve prenses hikayeleri çok fazladır. Daha çok eğlence amaçlı bir dergidir.

Kırk dokuzuncu dergi yani Resimli Dünya dergisi çok canlı, hareketli, açık görüşlü , eğlendirici ve eğitici bir dergidir. Genellikle kapak sayfadasındaki resimlerin illüstratörü

Cemal Nadir'dir. Dergide hem yerli ve hem de yabancı ressamların elinden çıkma resimlere de rastlanmaktadır, dergide renkli illüstrasyonlar da vardır.

Elli ikinci dergi yani Türk Çocuğu dergisi yetişkinler için çocuk yetiştirmek hakkında bilgi vermek için yayınlanan bir dergidir ve sadece bazı sayılarda bir kaç sayfada çocuklar için hikayeler vardır.

Elli üçüncü dergi yani Çocuk Dünyası dergisi tamamen çocuklar için hazırlanmış ve tasarlanmış bir çocuk dergisidir. Çeşitli resimli hikayeler, hayvanlar hakkındaki hikayeler, bilmece resimleri, zeka oyunları için resimler vardır. Dergide o zamanın mekteplerinin fotoğrafları vardır. Siyaset ve gündem haberleri ile ilgili resimler ve metinler yoktur, tam çocukların seviyesine uygun, eğlendirici ve eğitici bir dergidir. Resimler genelde Batı tarzındadır ve hikayelerin çoğu Batı'dan çevrilmiştir. Dergi siyah beyaz basılan bir dergidir.

Çocuk dergilerinin yayınlanma amaçlarına uygun olarak resimlerle süslendikleri görülmektedir. İlk yayınlanan üç Osmanlıca çocuk dergisinde hiç resim yoktur. Resimler dördüncü dergi olan Etfal dergisinde kullanılmaya başlanmıştır ve siyah beyaz olarak yayınlanmıştır. Bir geyiğin resmi vardır, bu resim Osmanlı çocuk dergilerinde kullanılan ilk hayvan resmidir.

Bir sonraki resimli dergi altıncı sırada incelediğimiz Arkadaş dergisidir. Bu dergide de hayvan resimleri, aslan, fil gibi resimlerin yanında Ayasofya, dikili taşlar gibi İstanbul'un tarihi mekanlarının illüstrasyonları kullanılmıştır.

Yedinci dergi olan Tercüman-ı Hakikat dergisinde hayvan resimlerinden başka bilimsel resimler de kullanılmıştır ve bu dergi ilk bol resimli dergi sayılabilir, bu dergide iki tür resim görülmektedir:

1- Coğrafya ile alakalı metinler için resimler ki, bunların hepsi bilimsel, basit ve çocukların anlayabileceği şekilde çizilmiştir, imza veya ressamın ismi yoktur. Belki ilk kez bu dergide çocuklar için bilimsel çizimler kullanılmıştır.

2- Ahlak ile alakalı metinler ki çocukları uyarıyor, ahlak, davranış ve hayat derslerini anlatıyor, bu çizimler genelde hayvanların çizimleridir, bilimsel değil ve daha duygusal öykülere ait çizimlerdir. Çizimlerin altında imza olarak "F" ve "Ayn" harfları yazılmış, "Nizamettin" imzası atılmıştır.

Osmanlı çocuk dergilerinde ilk kez resimlerde **imza** bu dergide ortaya çıkmıştır.

On birinci dergi yani Çocuklara Arkadaş dergisinde de ilk kez çok eğitici hikayeler ve illüstrasyonlar vardır.

On ikinci dergi yani Çocuklara Kıraat dergisinde neredeyse tüm resimler ve illüstrasyonlar yabancı kaynaklardan alınmıştır, hepsi Avrupa tarzındadır, hatta hikayedeki isimler bile yabancı isimlerdir. Dergi kaliteli yabancı gravürlerle doludur. Bu dergi üçüncü bölümdeki katalogdaki incelenmesine bakıldığı zaman tam Avrupa dergisidir, isimler, metinler, resimler, içerik vs. hepsi Avrupa'dan alıntıdır ve yerli resim ve metin yoktur.

On üçüncü dergi yani Vasıta-i Terakki dergisi de yine Avrupa'dan alınan resimli ve metinli bir dergidir.

On dördüncü dergi yani Etfal dergisinde de Avrupa'dan alınan resimler ve metinler vardır, bununla birlikte ilk kez bu dergide resimli bilmeceler görülmektedir. Bunlar da Avrupa'dan alıntıdır.

On yedinci dergi yani Çocuklara Talim dergisi hayvanat ve doğayı çocuklara tanıtan bilimsel bir dergi sayılabilir. Eğlendirme amaçlı veya pratik amaçlı bir dergi değildir. Hikayeler azdır, hikayelerle ilgili illüstrasyon ve resim yoktur, bilimsel hayvan resimleri vardır, bu yüzden başka çocuk dergilerinden farklıdır, dolayısıyla tasarım da farklı olmuştur.

On sekizinci dergi yani Çocuklara Mahsus Gazete en uzun ömürlü dergidir ve dergide çoğu Avrupa dergilerinden alınmış iyi baskılı resimler, yazısız resimli hikayeler, fıkralar gibi dönemin çocuklarına hitap edecek herşey vardır. Bu özellikleriyle Avrupa standartlarına en fazla yaklaşan dergidir. İlk tiyatro metni de bu gazetede yayınlanmıştır.

Kaliteli resimler, önceki çocuk dergilerinde görülmeyen değişik ve başarılı bir sayfa düzeni ile Avrupai bir dergi görünümü vermektedir. Bu dergide ilk kez fotoğraf da görülmektedir. Padişahların ve çeşitli manzaraların fotoğrafları vardır. Ayrıca ilk kez renkli yayınlanmış kapak sayfası da bu dergide vardır, örneğin derginin 1316 tarihinde yayınlanan iki yüz otuz üçüncü sayısının birinci sayfası çok özel ve renkli olarak yayınlanmıştır. Resimler tezin üçüncü bölümünde katalogda vardır. Bu dergi bol resimlidir ve hem yerli hem de yabancı resimler vardır.

On dokuzuncu dergi yani Çocuklara Rehber, yirminci dergi yani Çocuk Bahçesi, yirmi birinci dergi yani Musavver Küçük Osmanlı dergilerinin tasarımları çocuklara uygun değildir ve yetişkinlere hazırlanan dergilere benzemektedir, bu dergilerde resim yoktur. Musavver Küçük Osmanlı dergisinde herhangi bir resim, illüstrasyon, dekoratif motif yoktur. Fotoğraflar metinler ile ilgili değildir. Ağır bir ders dergisi olarak yetişkinlerin dergi tasarımına daha yakındır.

Yirmi üçüncü dergi yani Çocuk Dünyası dergisinde bol yerli ve yabancı hikayeler ve illüstrasyonlar vardır. Hem tasarım hem de içerik açısından çocuklara uygun bir dergidir.

Yirmi yedinci dergi yani Talebe Defteri dergisinde Avrupa resim ve fotoğrafları çok az kullanılmıştır, daha fazla Türk ve Osmanlı resim ve illüstrasyonlar vardır. Bu dergi Türk kültürünü yansıtmaktadır. Fotoğraflar, resimler genelde Türk ve Osmanlı elbise tarzlarındadır ve ülkede olan siyasi olaylara da değinmektedir. Ayrıca dergide işlenen içeriklerin çocuk seviyesinin üstünde olduğu söylenebilir.

Otuz birinci dergi yani Çocuklar Alemi dergisinde yazılar büyük punto ile yazılmıştır, o yüzden çocuklar için uygundur. İllüstrasyonlar da çocuklara uygundur, bol küçük resimli hikayeler görünmektedir. Hem eğitici hem de eğlence amaçlı bir çocuk dergisidir. Ancak reklamlar çocuklardan ziyade yetişkinler için hazırlanmıştır.

Ellinci dergi olan Sevimli Mecmua dergisi bol ve renkli resimli bir dergidir. Dergide genellikle yabancı resimler ve hikayeler vardır ama nadiren Türk hikayeler ve resimlerde bulunmaktadır. Dergide çeşitli bilmece resimleri, elle pratik yapmak için oyuncakların

maketleri, hepsi bilgi vermekle birlikte çocukların pratik zekalarını da geliştirmesi amacıyla kullanılmıştır ve bu konuda başarılı bir dergidir. Tamamen modern ve tasarım açısından başarılı bir çocuk dergisidir.

Osmanlı çocuk dergilerinin resimlerinin bazıları doğalcıdır ve bazıları ise karikatür tarzındadır, üçüncü bölümde yer alan katalogda her derginin sonunda bu konu incelenmiştir.

Araştırılan Osmanlıca çocuk dergilerinde bir kısım illüstrasyonların imzalı olduğu görülmüştür. Bu imzaların okunmasıyla sanatçının kimliği araştırılıp bulunmuş ve tezde tanıtılmıştır, ancak bazı illüstrasyonlardaki imzalar sadece bir harf ya bir çizgi olduğu için okunamamıştır, dolayısıyla bunların kime ait olduğu belirsizdir. Bir kısım illüstrasyonlarda da hiç imza ya işaret yoktur, onlar ise google image searchte araştırılmış ve bazen kaynağı bulunarak yazılmıştır.

Osmanlıca çocuk dergilerindeki illüstrasyonların bir kısmı yabancı kaynaklardan alınmıştır ve bir kısmı ise yerli sanatçıların eserleridir. Dergilerde yabancı kaynaklardan alınmış pek çok illüstrasyona rastlanır örneğin; **Mekteplilere Arkadaş** dergisinin her sayısında devamlı olarak yayınlanan "Bir eşek hatıratı" adlı hikaye (Les Mémoires d'un âne) Fransızca bir hikayeden alınmıştır ve resimler de bu hikayeye aittir. Bu hikayenin tüm orijinal resimleri internet ortamında mevcuttur. Bu resimlerin illüstratörü H.Castelli' dir. Ancak yerli illüstratörlerin de imzalarına rastlanmaktadır. Bunlar arasında **Resimli Dünya** dergisinde imzası görülen **Cemal Nadir** en ünlü olanıdır.

İncelenen Osmanlı çocuk dergilerindeki bazı resimlerin ise ünlü yabancı gravürlerden alındığı anlaşılmıştır. Bu gravürler hala internet ortamında bulunan bazı sitelerde satılmaktadır. Aynı dergide yayınlanan bazı resimlerin imzası vardır, bazılarının ise yoktur. Bu, dergideki tüm resimlerin aynı ressamın eseri olamayacağını düşündürür.

Resimler siyah beyaz olarak kullanılmıştır. Bunun sebebi renkli basımın henüz gelişmemiş olmasıdır. Resimler metnin püf noktalarını gösterir. Çocukların görsel hafızalarında kalıcı izler bırakması bu yöntemle sağlanmıştır. Dergilerde insan, hayvan,

manzara, bilimsel, tarihi resimleri ve fotoğraflar vardır. Bunların sayısı dördüncü bölümde cetvellerde sunulmuştur.

Resimlerin konusu çok çeşitlidir. Bunlar şöyle gruplandırılabilir: Ağaçlar, mesire yerleri, insan – tabiat ilişkilerini, mevsimleri betimleyen resimler, manzara resimleri, çeşitli tabiat olaylarını anlatan doğa resimleri; hayvan resimleri; tarihî eserler; İstanbul'dan, Anadolu, Avrupa ve Uzak Doğu şehirlerinden görünümler; büyük caddelerle cami, köprü, okul, hükümet binası, yel değirmeni gibi tarihî ve kültürel yapılar; dağlar, yanardağlar, kayalıklar, şelaleler, nehirler, kaplıcalar, adalar gibi tabii ve coğrafi oluşumları betimleyen resimler; önemli icatları, çeşitli âlet ve makinelerle araç gereçleri gösteren resimler ve deneyleri anlatan fennî şekiller; deniz ve denizcilikle ilgili resimler; seyahat resimleri; mesleklerle ilgili resimler; aile - çocuk ilişkisini betimleyen resimler; savaş konulu resimler; hikâye, roman veya mudhikelerdeki olayları ve durumları yansıtan resimler; dünyadaki bazı gariplikleri gösteren resimler; ünlülerin portreleri; çocukluk hâllerini yansıtan resimler; günlük hayattan kesitler sunan resimler; spor, oyun ve dans hareketlerinin gösterildiği resimler; yerli kültürü ve köy hayatını anlatan resimler; yabancı kültürlere ait sahneleri gösteren resimler (Japon, Çin, Hicaz, çöl ve Avrupa ülkeleri); avla ilgili resimler; çocukları fakirlere, dilencilere yardım etmeye özendirici resimler, büyüklerin sözünü dinlemenin gerekliliğini telkin eden ve kötü alışkanlıkların neticesini gösteren eğitici resimler; Padişahın tahta çıkış ve ödül törenlerini betimleyen resimler; bir âmâ okulunda sergilenen tiyatro oyununu betimleyen resim vb. Resimlerin çoğunluğu çocukluk hâllerini anlatır niteliktedir. Yabancı imparatorların, prenslerin, general ve askerlerin yer aldığı çocuk dünyasıyla ilgisiz resimler yanında oğlunu döven bir baba ile dilenen iki çocuğun resmedilmesi de aykırı bir durumdur.

Resimler dışında Osmanlıca çocuk dergilerinin bazılarında oldukça süslü dekoratif motiflere de rastlanır. Örneğin; Mekteplilere Arkadaş dergisindeki dekoratif motifler Art Nouveau tarzında tasarlanmıştır. Bazı dergiler ise hiç süslü değildir, dekoratif motif ve desenler kullanılmamıştır. Dördüncü bölümdeki cetvellerde her derginin dekoratif motifleri olup olmadığı ve sayısı incelenip yazılmıştır.

Dergilerdeki desenler ve dekoratif motiflerin basımında yapraklar ve çerçevenin hatları klişe ile basım için hazırlanmıştır. Basımda çalışan mürettipler yazıları metal harfler ile hazırlatır ama her çizgi, resim, dekoratif motif, başlıklar ve çerçevenin hatları için tek tek bir klişe hazırlamıştır. Hazırladığı klişeleri havuza koymaktadır. Her sayının yayınlanmasında mürettip bu hazır olan klişeleri kullanılmaktadır. O yüzden bu resim ve motifleri küçültüp büyütemez dolayısıyla her sayıda aynı boyutta kullanılmaktadır. Bazen seneler sonra yine aynı resim ya motif ya çerçeve aynı boyutta tekrar kullanılmıştır. Bazen mürettip tüm yazıları metal harfler ile düzenledikten sonra resmin klişesine yer kalmıyor o yüzden mecburen resmi veya motifi başka sayfada ya da başka sayıda koymak zorunda kalır çünkü klişelerin boyutunu değiştiremez. Bazen aynı dekoratif motif ve desen daha sonra farklı dergide de görünmüştür. Yani aynı klişe başka derginin basınında kullanılmıştır.

Bazı dergilerde kullanılan desenler ve dekoratif motifler Türk tarzındadır ve bazıları ise yabancılardan alınmıştır.

İncelediğimiz otuz dördüncü dergi yani Çocuk Bahçesi dergisinde dekoratif motifler, figürler, çiçekli çerçeveler bol kullanılmıştır. Bu dekoratif motif ve figürler tamamen Hellenistik tarzdadır, örneğin; kadın figürleri antik Yunan tarzını yansıtmaktadır. Derginin tezyinatı tamamen alıntı olup Hellenistik tarzdadır. Resimli hikayelerin illüstrasyonları da Türk sanatçıların elinden çıkma değildir.

Çocuk dergilerinin sayfa tasarımlarının da farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.Bazı dergilerin gazete gibi sayfa tasarımı vardır, şöyle ki derginin sayfaları üç sütun yazı doludur ve her sayıda sütunların arasında metinlerle ilgili illüstrasyonlar vardır, örneğin; altıncı dergi yani Arkadaş dergisi böyledir. Bazı dergilerde ise tek sütun veya iki sütun yazı vardır.

İncelediğimiz yirmi üçüncü dergi olan Talebe dergisinin grafik tasarımı çok başarılı ve moderndir. Hem derginin logosu hem dekoratif motifleri başarılı ve modern tasarımı vardır. Üçüncü bölümün katalog kısmında logo ve motiflerin resimleri vardır.

Otuz altıncı dergi yani Çocuk Dostu dergisi tasarım açısından çocuklara uygun, resimleri az ve öz olup Batı tarzındadır. Fontlar büyük boyutta, tek sütun ve çocuklarca kolay okunulan ve anlaşılan bir dergidir. Farklı renkli kağıtlar dergiyi canlandırmıştır. Çocuk dergisi tasarımı olarak başarılı bir dergidir.

Kırkıncı dergi yani Haftalık Çocuk Gazetesi tamamen gazete gibi tasarımı vardır, üç sütun olması ve hiç bir resim olmaması tamamen gazete tasarımına benzemektedir. Kapak sayfası da yoktur ve birinci sayfadan metinler başlanmıştır.

Kırk üçüncü dergi yani Bizim Mecmua dergisinin tamamen çocuklar için tasarlandığı anlaşılmaktadır. Metinler, resimler ve bilmeceler çocuklara yönelik tarzdadır ve bazı Osmanlı çocuk dergileri gibi çocuklardan üstün seviyeye hazırlanmış değildir ve özellikle bu ikinci yayın döneminde çıkan sayılar tamamen çocuk seviyesi için uygundur. Siyasi metin ve resimler ya da savaş hakkında resimler yoktur, dergi tam çocukların seveceği ve eğlenecekleri şekilde hazırlanmıştır. Genel olarak resimler Batı' dan alınmıştır, Türk tarzı resimlere nadiren rastlanmaktadır. Dergide dini, siyasi haberler ve gelenekler görünmemektedir. Hikayeler ve resimli hikayeler hayvanlar hakkında ve çocukları eğlendirecek, komik ve çocuksudur, çocuk seviyesinde olma konusunda başarılı bir dergidir. Genel olarak Batı etkisinin yoğun olduğu bir dergi olarak nitelenebilir. Bu dergide ilk kez tam renkli illüstrasyonlar da vardır.

Kırk beşinci yani Talebe Mecmuası dergisinin tasarımı ve içeriği çocuklar için uygun değildir, daha fazla yetişkin mektepliler için hazırlanan bir mecmua olarak yorumlayabiliriz. Dergide metinler ve tasarımlar ağırdır. Gündemle ilgili siyasi yazılar ve haberler vardır, çocuk dergisi olarak kabul etmek zordur.

Osmanlı çocuk dergilerinin İstanbul, Selanik gibi merkezi yerlerde basılması kültürel ve sanatsal açıdan ağırlıklı olarak merkezi yerlerin ihtiyaçlarına göre oluşturulmasına yol açmıştır. Ayrıca dergilerin içeriklerine bakıldığı zaman bazı dergilerin çocuklardan çok yetişkinlere göre oluşturulduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu çocuk dergilerinde çocukların gündeminin ve gelişiminin tam anlamıyla yansıtılmadığını söylemek mümkündür. Öte yandan bazı dergiler tamamen çocuklar için hazırlanmış olup, bunlarda hiç siyaset, haber,

savaş vb. metinler ve resimlere rastlanmaz ve dergi sadece çocuklara özel, eğitim ya da eğlence amaçlıdır. Böylece Osmanlı çocuk dergiciliğinde iki farklı tutum bulunduğunu söyleyebiliriz.

Teknolojik gelişimlere paralel olarak dergi içeriklerinin özellikle görsellerin boyutuna göre ayarlanması da Osmanlı toplumunun teknik alt yapısını yansıtmaktadır. Örneğin; bazı resimlerin dergi boyutundan büyük veya küçük olması o resmin bir başka sayıda yayınlanmasına sebep olmuştur.

Osmanlı çocuk dergilerindeki resimler dönemin kültürünün aynısı gibidir. Zaman zaman Batı kültürü ve zaman zaman Türk kültürü yansıtılmıştır. Buradan hareketle Osmanlı çocuk dergilerinin içeriklerinin işleniş biçimi ile yurt dışındaki dergi içeriklerinin tıpatıp aynı olduğunu söylenemez. Kimi zaman dergiye konulan bir resmin metinle her hangi bir ilişkisi olmadığı görülür. Kimi zaman da Batı'dan alınan resimlerin sansür edilerek kullanıldığı görülür. Örneğin; Mekteplilere Arkadaş dergisinde yüzleri gözüken iki kızın resminin orijinalde çıplak oldukları anlaşılmıştır. Sonuç olarak, Osmanlı imparatorluğunda çocuk dergilerinin içerikleri oluşturulurken teknolojik, kültürel ve sanatsal olarak Batı'dan etkilenilmiş, ancak bu etkiler Osmanlı geleneği içine yedirilmiştir.

Günümüzde sosyolojik bir kaynak ve temel olmakla birlikte daha çok nostalji açısından bir değer ifade eden Osmanlı Çocuk Dergileri; resim ve çizim sanatına dolayısıyla fotoğraf ve grafik sanatına ve de görsel sanatlara yaptığı katkılardan ötürü sanatsal açıdan öğretici yönünü sürdürmektedir.

KAYNAKÇA

Akyüz,Yahya: "**Resimli İlk Türkçe Alfabe ve Okuma Kitabımız ve Türk Eğitim Tarihindeki Önemi**", Millî Eğitim Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül 2000, Sayı147

Alpan Bangir,G: **Ders Kitaplarındaki Grafik Tasarımın Öğrenci, Başarısına ve Derse ilişkin Tutumlarına Etkisi**, Ankara,Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004

Anonim: "Çocuk Gazete ve Dergileri", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cilt:2, Istanbul, Dergah Yayınları, 1977

Anonim: Çocuk Edebiyatı,**Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**,Cem Yayınevi,C.II

Anonim: **Grafik ve Fotoğraf, Avrupa Grafik Sanatı Tarihi**, Ankara, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2012

Ata Yakup Kaptan, Kader Sürmeli: Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri, **İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi** Cilt/Vol.1 Sayı/No.2 (2011): 183-197

Bayrak, M. Orhan: **Türkiyede Gazeteler Ve Dergiler Sözlüğü(1831-1993)**, İstanbul: Küll Yayınları, 1994

Becer, E: **İletişim ve Grafik Tasarım**, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları, 2005

Cantek, L: **Türkiye'de Çizgi Roman**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2014

Çiçek, Erkan **Fotoğraf ve Video Lisans Bölüm Öğrencilerinin Sosyal Medyadaki Estetik, Plastik ve Etik Bilinç Yansımasının İncelenmesi**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Programı, Doktora Tezi, 2017

Demir, Kenan: Osmanlı'da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923), **Iğd Üniv Sos Bil Der** /Igd Univ Jour Soc Sci Sayı / No. 9, Nisan / April 2016: 71-112 Araştırma Makalesi / Research Article, http://sosbilder.igdir.edu.tr/Makaleler /678805047_04_Demir_(71-112).pdf

Demiryürek, G: **Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi**, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Yayınlanmamış Yüksek Lisanas Tezi, 2009

Dereli, Ahmet,H. Mert: **Genel Matbaa**, 2. Basım, Ankara, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, 1987

Dere, Tuba: **Çocuk Dergilerinde Grafik Tasarım**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2018

Duran, Oktay: **Basım Yayın Tekniği ve İşletmeciliği Ders Notları**, İstanbul, M.Ü. Basın Yayın Yüksek Okulu, 1987

Ertuğ, Hasan Refik: **Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi**, İstanbul, Sulhi Goran Matbaası, 1959

Gerçek, Selim N: **Türk Matbuatı**, Ed. Ali Birinci, y.y.1940

Gönenç, Aslı Yapar: "**Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi**", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, s.19-40, 2004

Pektaş,H: **Exlibris**, AED Yayını, Ankara, 2003

İnuğur, M. Nuri: **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, Çağlayan Kitabevi, 1982

İnuğur, M. Nuri: **Basın ve Yayın Tarihi**, İstanbul, 1993

İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfi, İstanbul, 2007

Kabacalı, Alpay: "**Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Sansür**", Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.3, 1985

Kahraman, Âlim: **"Matbuat", İslam Ansiklopedisi**, C.28, Ankara, Diyanet Vakfı Yayımları, 2003/a

Kaptan, A. Y., Kaptan S. G: "Ders Kitaplarında Görsel Düzen", (Editörler: Demirel, Ö., Kıroğlu, K., Aşıcı, M. ve diğerleri.) **Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi**, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2006

Karaca, Emin: **Kaybolan Babialinin Ardından:anılar-portreler-anekdotlar**, İstanbul, Kekeme Yayıncılık:3, Şubat 2004

Koloğlu, Orhan: **Osmanlı Döneminde Basın Teknikleri ve Araçları**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayımları, 2010

Kür, İsmet: **Türkiye' de Süreli Çocuk Yayınları**, Ankara , Atatürk Kültür Merkezi Yayını,1991

Mardi, Halime Özge: **Çocuk Kitaplarını Resimlemede Karakter Yaratma**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylul Üniversitesi, 2006

Nüzhet, Selim: **Türk Gazeteciliği**, İstanbul, Devlet Matbaası, 1931

Oğuzkan, A.Ferhan: "**Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri**" Çocuk Edebiyatı Yıllığı, İstanbul, Gökyüzü Yayınları, 1987

Oğuzkan, F: **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Emel Matbaacılık, 1987

Okay,Cüneyd: **Eski Harfli Çocuk Dergileri**, İstanbul, Kitabevi, 1999

Özgen, Murat: **Türkiye'de Basının Gelişimi ve Sorunları**, İstanbul, 2. Baskı, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayımları, 2004

Özkırımlı Atilla: **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, c. 2

R., Karter, Day, B& Meggs, P: **Typographic Design: Form and Communication, John Willey and Sons**, Canada, 1993

Solomon, M: **The Art of Typography, An Introduction to Typo.icon.ography**. Watson and Guptill, New York, 1986

Sözen, M., & Tanyeri, U: **Sanat Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1987

Şahinbay, Seniha: **Yazılı Alman Basını İçinde Gençlik Basını**, 1991

Taner, Timur: "Osmanlı"da Kamuoyu Olgusu", Osmanlı Basım Yaşamı Sempozyumu 6-7 Aralık 1999, Ankara, G.Ü. İletişim Fakültesi Yayını, 1999

Tuncer, N: **Çizgi Roman. M. R. Şirin içinde, 99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 2000

Ulusoy Nalcıoğlu,Belkıs: **Mümeyyiz İlk Türkçe Çocuk Gazetesi (1869-1870)**, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2006

YABANCI KAYNAKLAR

Author: Philadelphia engravers Louderback-Hoffmann; William H Emory; 34th Congress, 1st session, House of Representatives. Publisher: Washington, D.C. : Cornelius Wendell, printer, 1857.

Swift, Jonathan, edited by W. T. Stead. Published by London "Review of Reviews" Office circa (1910).

Dalby, Richard , **The Golden Age of Children's Book Illustration**, Gallery Books, 1991

Clark, Alan, **Dictionary of British Comic Artists**, Writers and Editors, The British Library, 1998

Dawson, Siân Elizabeth, **A Critical Assessment and Catalogue of the Illustrated Work of Ernest Aris**, Thesis submitted for the Degree of Doctor of Philosophy, Cardiff School of English, Communications and Philosophy (ENCAP). University of Cardiff, Wales, 2011, p1 209https://orca.cf.ac.uk/19515/20/Final%20Volume%20I%20S%20Dawson%20thesis.pdf

تاریخ طراحی گرافیک. فیلیپ بی مگز. انتشارات سمت. ص 40-50

ÇEVRİMİÇİ KAYNAKLAR

Bahadıroğlu, Diba: Osmanlı'da Dergicilik, İstanbul, 23 Kasım 2016,

(Çevrimiçi)https://www.makaleler.com/osmanlida-dergicilik, 2016

(Çevrimiçi) https://www.britannica.com/topic/publishing/Magazine-publishing 23 Kasım 2018

(Çevrimiçi) http://gen3.com.tr/tasarim/grafik-tasarim-tarihi.html.

(Çevrimiçi) http://www.grafikerler.org/forum/konu/dunden-bugune-turk-grafik-tasarim-tarihi-bolum-1.31098/

(Çevrimiçi) http://www.turkiyegazetesi.com.tr/kultursanat/37773.aspx

(Çevrimiçi) http://www.victoriantrends.com/2016/04/victorian-straw-hats-for-spring-la-mode.html

(Çevrimiçi) http://www.ucuztarih.com/acayip/dunyanin-yedi-harikasi/

(Çevrimiçi)https://www.amazon.co.uk/d/Art-Prints/Original-Antique-Victorian-Hippopotamus-Hunting-Angola-056P176/B004ULDT7Q

(Çevrimiçi)
https://books.google.com.tr/books?id=3dBCAQAAIAAJ&pg=PA26&lpg=PA26&dq=Loxdox%20news&source=bl&ots=Ynj0Scnfjy&sig=A_QEEpGJ-8Yd42VEKCWYlPb8RZU&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwijo8-CuMzTAhVDDZoKHeFNBWUQ6AEIKzAC#v=onepage&q=Loxdox%20news&f=false

(Çevrimiçi) http://tarihkurdu.net/theodore-vafiadis-fotografci.html 12 Eylül 2017

(Çevrimiçi) https://prabook.com/web/edward.whymper/3725381

(Çevrimiçi) http://e-bulten.library.atilim.edu.tr/sayilar/2013-06/okuma.html

(Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/photos/41489382-hachette___bibliotheque_rose___1912.html 12 Eylül 2018

(Çevrimiçi)http://www.thegreatcat.org/the-cat-in-art-and-photos-2/cats-in-art-20th-century/theophile-alexandre-steinlen-1859-1923-swiss/, 12 Eylül 2018

(Çevrimiçi)https://www.google.com.tr/search?q=photo+by+josiah+martin&hl=en-TR&tbm=isch&tbs=rimg:CV_12ixFM8VVRIjhF_1RsDgM-Q-I1kgiqsjNBucZzpR8N186MzRvH2ox3pT35xw_1FI2GgL0uUeZHVSqhBCHhEGRl36dioSCUX9GwOAz5D4EYh1sX6O6uczKhIJjWSCKqyM0G4RDsYB9BCKMJEqEglxnOlHw3XzoxH3BanPHSp2gSoSCTNG8fajHelPEZyomXF5JIHeKhIJfnHD8UjYaAsRwke7JnFdYQqEgnS5R5kdVKqEBHanU4dpwGYNCoSCUIeEQZGXfp2EVv5lhU0IDrL&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiEkNDv0fTAhVlLZoKHXIODz0Q9C8IGw&biw=1163&bih=514&dpr=1.65#imgrc=X_aLEUzxVVHMRM, 12 Eylül 2018

(Çevrimiçi) http://www.biyografya.com/biyografi/9806 , 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/index.html,20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/photos/41489382-hachette___bibliotheque_rose___1912.html 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://fr.wikipedia.org/wiki/Horace_Castelli 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://asinusaureus.canalblog.com/albums/les_memoires_d_un_ane/index.html 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://en.wikipedia.org/wiki/File:3_Samoan_girls-1902.jpg#filehistory, 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://en.wikipedia.org/wiki/Josiah_Martin_(teacher), 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)https://www.diomedia.com/stock-photo-vasco-da-gama-image5335723.html, 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://artsandculture.google.com/entity/m03cxmp2, 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)https://www.turkedebiyati.org/cenap_sehabettin.html 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)http://www.oguztopoglu.com/2013_10_20_archive.html20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://www.alamy.com/stock-photo-elderly-maori-chief-new-zealand-1880-104176603.html?pv=1&stamp=2&imageid=ECA8C32C-7943-4084-8B85-87DB98FBB28E&p=75935&n=0&orientation=0&pn=1&searchtype=0&IsFromSearch=1&srch=foo%3dbar%26st%3d0%26pn%3d1%26ps%3d100%26sortby%3d2%26resultview%3dsortbyPopular%26npgs%3d0%26qt%3dmaori%2520new%2520zealand%26qt_raw%3dmaori%2520new%2520zealand%26lic%3d3%26mr%3d0%26pr%3d0%26ot%3d0%26creative%3d%26ag%3d0%26hc%3d0%26pc%3d%26blackwhite%3d%26cutout%3d%26tbar%3d1%26et%3d0x000000000000000000000%26vp%3d0%26loc%3d0%26imgt%3d0%26dtfr%3d%26dtto%3d%26size%3d0xFF%26archive%3d1%26groupid%3d%26pseudoid%3d%26a%3d%26cdid%3d%26cdsrt%3d%26name%3d%26qn%3d%26apalib%3d0%26apalic%3d%26lightbox%3d%26gname%3d%26gtype%3d%26xstx%3

d0%26simid%3d%26saveQry%3d%26editorial%3d1%26nu%3d%26t%3d%26edoptin%3d%26customgeoip%3d%26cap%3d1%26cbstore%3d1%26vd%3d0%26lb%3d

(Çevrimiçi) http://www.gettyimages.com/license/171095450 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://www.biographyonline.net/adventurers/david-livingstone.htm 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)http://l450v.alamy.com/450v/derndk/david-livingstone-1813-1873-scottish-missionary-and-explorer-derndk.jpg 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://www.haslemeresociety.org/josiah-wood--edward-whymper.html 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://archivalclassic.sl.nsw.gov.au/album/albumView.aspx?acmsID=446826&itemID=846327, 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) http://ccranechapter26.blogspot.com.tr/2011_03_01_archive.html 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)https://www.britannica.com/biography/Henry-Morton-Stanley 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi)https://www.walmart.com/ip/Dr-David-Livingstone-Being-Carried-The-Last-Few-Miles-To-The-Village-Of-Tchitammbo-Africa-Shortly-Before-His-Death-David-Livingstone-1813-To-1873-Scot/377909348?wmlspartner=wlpa&selectedSellerId=0#about-item, 20 Mayıs 2017

(Çevrimiçi) https://baltimorecrabs.wordpress.com/2009/07/29/the-battle-of-the-monkey-and-the-crab/, 14 Ekim 2017

(Çevrimiçi)http://www.gutenberg.org/files/25021/25021-h/25021-h.htm 14 Ekim 2017

(Çevrimiçi)http://brbl-archive.library.yale.edu/exhibitions/illustratedword/craneCause/03-04crane.html 14 Ekim 2017

(Çevrimiçi) https://etc.usf.edu/clipart/galleries/1170-reynard-the-fox 14 Ekim 2017

(Çevrimiçi) http://anadoluefsaneleri.blogcu.com/ala-geyik-efsanesi/7675394 14 Ekim 2017

(Çevrimiçi)https://punch.photoshelter.com/gallery/George-Morrow-Cartoons/G0000OWV778h5Fd8/

(Çevrimiçi)https://www.abebooks.com/book-search/title/books-for-bairns-gulliver-among-the-giants/author/dean-swift/, 15 Ekim 2018

(Çevrimiçi) https://www.facebook.com/lefanu200/photos/a.704130732944842.1073741828.703044489720133/755288384495743/?type=1&theater, 15 Ekim 2018

(Çevrimiçi) http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2653, 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi) https://www.edebiyatogretmeni.org/tasvir-i-efkar-gazetesi-1862/, 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi) https://ipfs.io/ipfs/QmT5NvUtoM5nWFfrQdVrFtvGfKFmG7AHE8P34isapyhCxX/wiki/Tayyareci_Sad%C4%B1k_Bey.html, 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi) http://www.edebiyatogretmeni.org/recaizade-mahmut-ekrem/, 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi) https://www.google.com.tr/search?tbs=sbi:AMhZZiv-6794IaoAOt6Ir5SndTDUnzUjqHHmM5hPCAHk1Xuayt_1MI1KZCYKwzjwreMZXvAp94E_1o5mzDyNuMJhJQg-gcixQu0MBKPRmEbJTqed6ieAAMBMZScaTw1q-8y-HCXCiUMfdP97v6kfpf40TXBAZCK35vNlE1GHIJzCPxgN8FSzvwjq_1cCWk0JPLOadmcXjbDbzQd3pm88T1_1l1yJUGqCLfTkqxbNJwXbG8hh6LQQZ2wSKIkRm03HJhDlM7SsJoGFcnyAlYfCD6qwsaU0nwEwXo7JoqLEwsTJ_1uOGQ6FPFNOahuVHtFL33Jnve5Qd906XERg&btnG=Search%20by%20image&hl=en-TR, 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi) http://satis.librakitap.com.tr/a-teacher-agitator-and-guide-talebe-defteri-and-formation-of-an-ideal-child-1913-1919 15 Ekim 2017

(Çevrimiçi)http://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupname?key=Le%20Fanu%2C%20Brinsley%2C%201854-1929, 15 Ekim 2017.

(Çevrimiçi)https://www.facebook.com/lefanu200/photos/a.704130732944842.1073741828.703044489720133/755288384495743/?type=1&theater, 15 Ekim 2017.

(Çevrimiçi)
http://dergi.cumhuriyet.edu.tr/cumusosbil/article/view/1008002511/5000003578

(Çevrimiçi) http://www.husnihatatolyesi.com/?Syf=18&Hbr=749620&/Hattat-Mustafa-Halim-%C3%96ZYAZICI-Hayat%C4%B1-ve-Eserleri, 18 Kasım 2018

(Çevrimiçi) http://nagmeiask.blogspot.com.tr/2015/05/zakirbas-hattat-hac-nuri-korman.html

(Çevrimiçi)http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=178

(Çevrimiçi)https://www.biyografi.net.tr/cemal-nadir-guler-kimdir/

(Çevrimiçi)https://www.123rf.com/stock-photo/prophet_abraham.html?mediapopup=16224835

(Çevrimiçi)http://nagmeiask.blogspot.com.tr/2015/05/zakirbas-hattat-hac-nuri-korman.html
http://www.ktsv.com.tr/sanatkarlar/117-hamit-aytac

(Çevrimiçi)
https://web.archive.org/web/20110216133017/http://colleges.usnews.rankingsandreviews.com/best-colleges/mount-holyoke-college-2192, 27 Temmuz 2017

(Çevrimiçi) https://variety.com/2016/digital/asia/bill-gates-corbis-images-sold-to-visual-china-1201687743/, 2016

(Çevrimiçi) https://www.mynet.com/antarktikayi-kesifleriyle-unlenen-adam-ernest-shackleton-190101083470, 24 Ekim 2018

(Çevrimiçi) http://www.sozkimin.com/a/1673-pierre-corneille-kimdir-sozleri-ve-hayati.html.

ÖZGEÇMİŞ

Email Adresi : ghonche_3261@yahoo.com

1. Adı Soyadı : Ghonche GHOJOGHI

2. Doğum Tarihi: 29.08.1986

3. Ünvanı : Öğretim Görevlisi

4. Öğrenim Durumu : Doktora (Tez savunma aşamasında)

Verdiği Dersler:

Türkiye'de ve İran'da, lise-önlisans-lisans derecesinde; Grafik ve Animasyon derslerini (**Digital Art** (Digital Tasarım), **Sayfa Düzeni, Ambalaj Tasarımı, Logo Tasarımı, Afiş Tasarımı, Nakış Geometrisi, Grafik yazılımları** (**Fotoshop, Indesign, Maya, 3D Max, After Effect**,) **Grafik ve Animasyon Atölyesi**) vermektedir.

Derece	**Alan**	**Üniversite**	**Yer**	**Yıl**
Lise Diploması	**Grafik**	El-Zehra Teknik Okulu	İran/Gonbadekavoos	2003
Lisans	**Grafik Tasarım**	Nabi Akram Üniversitesi	İran/Tebriz	2008
Yüksek Lisans	**Grafik Tasarım**	Sure Üniversitesi	İran/Tahran	2012
Doktora	**Sanat Tarihi (Grafik Tasarım Tezi)**	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	2014-Tez aşaması

5. Akademik Ünvanlar

Görev Ünvanı	**Görev Yeri**	**Yıl**
Öğr. Gör.	Nişantaşı Üniversitesi	2018_ Devam
Öğr. Gör.	İstanbul Arel Üniversitesi	2018-2019

Öğr. Gör.	Görüntülü Akademisi	2017-2018
Öğr. Gör.	**Digital Art** ve **3D Max** Özel dersleri	**2016-2018**
Öğr. Gör.	Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü **(Photoshop 1 ve 2 dersleri)**	**2016-2017**
Öğr. Gör.	Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesi **Grafik Bölümü**	**2010-2012**
Öğr. Gör.	Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin 18 sayılı Tahran Sanat ve Kültür birimi **Grafik Bölümü**	**2010-2013**
Öğr. Gör.	Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin 1 sayılı Gorgan birimi **Grafik Bölümü**	**2010-2013**
Öğr. Gör.	Golestan-Gorgan Özel Üniversitesi **Grafik Bölümü**	**2010-2013**
Öğr. Gör.	Tahran Şemim Yas Özel Teknik ve Meslek Lisesi **Grafik Bölümü**	**2009-2010**
Öğr. Gör.	Tahran Nefise Özel Teknik ve Meslek Lisesi **Grafik Bölümü**	**2009-2010**

6. Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

6.1. Yüksek Lisans Tezi

Tez Konusu: İran ve Türkiye Bağlamında Türkmen Halı ve Kilim Motiflerinin Afiş Tasarımlarında Kullanılması

6.2. Doktora Tezleri

Tez Konusu: Osmanlıca Yayınlanmış Çocuk Dergilerinin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi.

7. Yayınlar

7.1 Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

1. “Türkmen Halısının Nakışlarının Araştırması”, **Ormezd Araştırma ve Öğrenim Dergisi**, Kod: 231, Tarih: 14.12.2013-Tahran, İran.
2. “Türkmen Kültüründe İğne Tıkışı”, **Ormezd Araştırma ve Öğrenim Dergisi**, Tarih: 14.12.2013-Tahran, İran.
3. “Türkmen Halısında Çalışmalar”, **Ormezd Araştırma ve Öğrenim Dergisi,** Tarih: 14.12.2013-Tahran, İran.
4. “İran ve Türkiye Türkmenlerinin Halı ve Kilim Nakışlarının Karşılaştırmalı Araştırması”, Tahran PayameNur Üniversitesi, **Sanat Yüksek Araştırmaları Bilimsel ve Araştırma Dergisi**, Tarih: 10.01.2013.
5. “Türkmen Halısının Nakışları”, **GOLJAM Araştırma ve Bilimsel Dergisi**, Kod: 526, Tarih: 05.05.2012-Tahran, İran.
6. Kaşan Üniversitesinde kurulan “**Halı Sanatsal ve Kültürel Festivalinde**” Türkmen Halısının Nakışlarının araştırması konulu makale 3. Rütbesini kazanmıştır. 10.05.2007- Kaşan, İran.
7. “"Çocuklara Arkadaş" Dergisinin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi” makalesi “**Uluslararası Öğrenciler Akademisi SOSYAL BİLİMLER YAZILARI**” kitabında yayınlandı, **İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı: İBA** yayınları**,** Aralık 2016 –İstanbul,s 133-144.

7.2 Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler

1. Ghojoghi G , Çiçek, E. (21-22 Aralık 2017). “Görsellik Bağlamında Osmanlı Çocuk Dergilerinden Hacıyatmaz Dergisinde Kullanılan Resimlerin Üslup açısından İncelenmesi”, **4. Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi** , Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
2. “Motifs Of Carpets In Turkmen Sahra”, **VI. ULUSLARARASI TÜRK SANATI, TARİHİ Ve FOLKLORU KONGRESİ/SANAT ETKİNLİKLERİ,**12-14 Mayıs 2016-Konya.

3. “THE INVESTIGATION OF THE OTTOMAN PERIODICAL ‘MEKTEPLILERE ARKADAŞ’ FROM THE ILLUSTRATION, IMAGE AND CONTENTS POINT”, **IX. ULUSLAR ARASI TÜRK SANATI, TARİHİ ve FOLKLORU KONGRESİ/SANAT ETKİNLİKLERİ,** 14-15 Eylül 2017-İzmir.
4. “İletişim, Medya ve Teknoloji Bağlamında Türkiye’de Medya Okuryazarlığının İletişim Meslek Liselerinde Program İsimlendirmesi İle İçeriğinin Biçimlendirilmesinin İncelenmesi”, **1. Uluslararası İletişim, Edebiyat, Müzik ve Sanat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi**, 24-25Mart 2016, Kocaeli.
5. “Anadolu ve İran Türkmenleri’nin Halı ve Kilim Motiflerini Karşılaştırma Çalışması”, **II. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ,** 12-14 Ekim 2016, Ağrı.
6. “Anadolu’nun Halı Motiflerinin İncelenmesi Ve Bu Motiflerin Yeni Grafik Tasarımlarda Kullanılma İmkanlarının Değerlendirilmesi”, **International Academic Researches Congress (INES 2016),** 3-4-5 Kasım 2016**,** Antalya/Side

7.3 Yazılan uluslararası kitaplar veya kitaplarda bölümler

1. Ghojoghi, G. (2016). “Uluslararası Öğrenciler Akademisi SOSYAL BİLİMLER YAZILARI”, Bölüm Adı: **“Çocuklara Arkadaş" Dergisinin Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi”**. (Ed. Turgay Anar). İstanbul: Azra Ambalaj Kağıt Ve Matbaacılık San.Tic.Ltd. Şti. ISBN: 978-605-65779-1-8.

7.4 Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler
7.5 Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler
7.6 Diğer yayınlar

8. Projelerde Yaptığı Görevler

1. **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**’nde “**Ortak Dil Sanat**” projesi kapsamında düzenlenen “**Baskı Resim**” Seminer ve Atölyelerini başarı ile tamamlamış olup

eserler İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde sergilendi. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016-İstanbul.

2. **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**'nde "**Ortak Dil Sanat**" projesi kapsamında düzenlenen "**Çizim**" Seminer ve Atölyelerini başarı ile tamamlamış olup eserler İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde sergilendi. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016-İstanbul.
3. Ghojoghi, G. , Çiçek, E. Dolunay, A. (2015-2016). Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, **'UNIART PROJECT'**, Grafiker (Devam ediyor).
4. Ghojoghi, G. , Çiçek, E. (01/ 01/2015 - 30/06/2015). Yıldız Teknik Üniversitesi-Türkiye Yeşilay Cemiyeti **'Yeşilyıldız' Projesi**, Grafik ve Multimedya Sorumlusu, Proje Bütçesi: 40.000 TL. (Tamamlandı).
5. **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**'nde "**Ortak Dil Sanat**" projesi kapsamında düzenlenen "**Anaimasyon**" Seminer ve Atölyelerini başarı ile tamamlamış olup eserler İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde sergilendi. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016-İstanbul.
6. Ghojoghi, G. , Çiçek, E. (2014-2015). **"YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi Video Tanıtım Klibi"**, Yapım (Grafiker, Dijital Art), YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul.

9. İdari Görevler

10. Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler

11. Ödüller, Festivaller ve Sergiler

1. "Türkmen Masalları" afişi sergilendi. **VI. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri,**12-14 Mayıs 2016-Konya, Türkiye.
2. **27. Uluslararası Bandırma Kuşcenneti, Kültür ve Turizm Festivali Afiş Yarışması**, afiş sergilenmeye hak kazandı. Sergileme: 26-29 Mayıs 2016- Bandırma Belediyesi, Türkiye.
3. **İstanbul Medeniyet Üniversitesi**'nde "**Ortak Dil Sanat**" projesi kapsamında düzenlenen "**Baskı Resim**" ve "**Çizim**" ve "**Anaimasyon**" Seminer ve Atölyelerini

başarı ile tamamlamış olup eserler İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde sergilendi. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016- İstanbul.

4. "KÖROĞLU HİKAYESİ" afişi sergilendi. **VII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri,**11-15 Nisan 2017- Bakü, Azerbaycan.

5**. Kaşan Üniversitesi Halı Sanatsal ve Kültürel Festivali**'nde "Türkmen Halıları Nakışlarının Felsefi Araştırması" konulu çalışması ile 3. Rütbeyi kazanmıştır. Mayıs 2007-Kaşan, İran.

6. **"Çevre, Geçmiş, Şimdi ve Gelecek"** temalı Resim Yarışmalarında 5. Rütbeyi kazanmıştır. 16.09.2003- **Tahran Belediyesi**, İran.

7. **16. Gençler Görsel Sanatlar Uluslararası Festivali**'ne katılım. Temmuz 2009- Gorgan, İran.
8. Kültür ve İslami İrşat Kurumu **Fecr Görsel Sanatlar Far**'ına katılım. 08.02.2010- Gorgan, İran.
9. **18. Fars Körfezi Hatırası Bilimsel Yarışması**'na katılım. Haziran 2005-Tahran, İran.
10. İran Felsefe ve Hikmet Enstitüsü tarafından kurulan "**Sanat Felsefesi**" kurslarına katılım. Eylül 2011- Tahran, İran.

12. Son iki yılda verdiği lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler

1. Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde Öğretim Görevlisi ünvanına sahip olmak. Kod: 902017309, Tahran, İran.
2. Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin 18 sayılı Tahran Sanat ve Kültür biriminde iki yıl öğretim görevlisi olarak çalışmak. Orada **Grafik dersleri**, Digital Art (Digital Tasarım), Sayfa Düzeni, Nakış Geometrisi, Grafik yazılımları (**Fotoshop, Indesign, Maya, 3D Max, After Effect**,) derslerini vermiştir, Tahran, İran.
3. Uygulamalı Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin 1 sayılı Gorgan biriminde iki yıl öğretim görevlisi olarak çalışmak. **Grafik dersleri**, Geometrik Çizim, Ambalaj,

Sayfa Düzeni, Grafik Tarihi, Sanat Tarihi, Dergi Tasarımı, Matbaa Makinesi dersleri vermiştir, Gorgan, İran.

4. İki yıl Golestan-Gorgan Özel Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmak. **Grafik bölümü dersleri** vermiştir, Gorgan, İran.
5. Bir yıl Tahran Şemim Yas Özel Teknik ve Meslek Lisesi'nde Öğretmen olarak çalışmak. **Grafik bölümü dersleri**, Tahran, İran.
6. Bir yıl Tahran Nefise Özel Teknik ve Meslek Lisesi'nin Öğretmen olarak çalışmak. **Grafik bölümü dersleri**, Tahran, İran.

13. Kurslar ve Sertifikalar

1. Tahran Teknik Kompleksi'nden **In-Design yazılımı Uluslararası Sertifikası'nı** almak. 03.09.2011- Tahran, İran.
2. İslami İrşat ve Kültür Kurumu'na bağlı İran Hattatları Enstitüsü'nden **Resmi Hattatlık Belgesi** almak. 08.07.2001- Tahran, İran.
3. İstanbul Tasarım Merkezi tarafından düzenlenen 2015 Uluslararası Öğrenciler Akademisi'ni başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 2015- İstanbul.
4. İstanbul Tasarım Merkezi tarafından düzenlenen 2016 Uluslararası Öğrenciler Akademisi'ni başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 2016- İstanbul.
5. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde " Ortak Dil Sanat" projesi kapsamında düzenlenen "Anaimasyon" Seminer ve Atölyelerini başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016- İstanbul.
6. İstanbul Bilimler Akademisi tarafından düzenlenen Siyaset ve Ekonomi, Düşünce, Sanat ve Estetik, Dil ve Edebiyat konularında Uluslararası Öğrenciler Akademisi Seminerlerini başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 22Mart-07 Haziran 2014- İstanbul.
7. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde " Ortak Dil Sanat" projesi kapsamında düzenlenen **"Baskı Resim" Seminer ve Atölyelerini** başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016- İstanbul.

8. İstanbul Bilimler Akademisi tarafından düzenlenen 2016 Uluslararası Öğrenciler Akademisini başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 2016- İstanbul
9. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde " Ortak Dil Sanat" projesi kapsamında düzenlenen "Çizim" Seminer ve Atölyelerini başarı ile tamamlamış olup sertifika almak. 7 Mayıs- 4 Haziran 2016- İstanbul.
10. **"On Dört Masum Adın Tipografisi"** atölyesine katılıp sertifika almak. Öğretmen: Mesut Nicabeti, 04.05.2011- Tahran, İran.
11. **"Grafik, Yaratıcılık ve Baskı" Öğrenim Atölyesine** katılıp sertifika almak. Öğretmen: Behram Kaffari, 13.11.2011- Tahran, İran.
12. **"Matbaa Atıklarına Nasıl Karşı Olunabilir ve Matbaa Masrafları Nasıl Düşürülür"** mesleki atölyesine katılıp sertifika almak. Öğretmen: Behram Eforani, 27.11.2011- Tahran, İran.
13. **"Basın Grafiği"** mesleki atölyesine katılıp sertifika almak. Öğretmen: Ferzad Edibi. 19.11.2011- Tahran, İran.
14. **"Grafikte İllüstrasyon"** mesleki atölyesine katılıp sertifika almak. Öğretmen: Behzat Ğeribpur, 24.12.2011- Tahran, İran.

14. Kişisel Yetenekler ve Beceriler

1. Bildiği Diller:

İngilizce	Çok İyi
Farsça	Çok İyi
Osmanlıca	İyi
Türkçe	Çok İyi
Türkmence	Çok İyi

2. **Kalem, Kurşun kalem, sulu boya, boya kalemi ve pastelle tasarım ve resim yapmak.**
3. **Fotoshop, In Design ve İllüstratör grafik yazılımları ile profesyonel** ve mesleki çalışmak.

4. **Dergilerin sayfa düzenini yapmak**. Örnek: SOBHE SEHRA adlı Tahran Üniversitesi Türkmen Öğrencileri Dergisi'nin sayfa düzenini yapmak.
5. **Türkmen Halılarının Nakışlarının Köklerinin Araştırılması** konusunda araştırma projelerini gerçekleştirmek.
6. **Cam Baskı ve Pastel resim teknikleri ile hikayelerin illüstrasyonu**.
7. **Digital Art**
8. **Balçık ve Alçı kalıbı ile heykeltıraşlık.**
9. **Batik Baskısı, Ahşap Baskısı, Linoleon Baskısı**
10. **Kaligrafi, Marka ve Tipografi.**
11. **Osmanlıca metinleri okuma, tercüme ve yazma**